

NEBİL TARİHİ

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

İSTANBUL 2001
İKİNCİ BASKI

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

ISBN- 975-6853-07-7

BAHA BASIM DAĞITIM SAN. VE TİC. A.Ş.

İSTOÇ 8 ada No: 12 Bağcılar –İSTANBUL

Tel. 0212 659 27 80 Fax: 0212 659 28 39

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
ŞEYH AHMED -İ AHSÂİ.....	1
İKİNCİ BÖLÜM.....	13
SEYYİD KAZIM-I REŞTİ.....	13
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	27
HZ.BAB' IN EMRİNİ AÇIKLAMASI.....	27
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	51
MOLLA HÜSEYİN'İN TAHRAN'A YOLCULUĞU.....	51
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	57
HZ.BAHAULLAH'IN MAZENDERAN'A YOLCULUĞU.....	57
ALTINCI BÖLÜM.....	67
MOLLA HÜSEYİN'İN HORASAN'A YOLCULUĞU.....	67
YEDİNCİ BÖLÜM.....	71
HZ.BAB'IN MEKKE'YE VE MEDİNE'YE YOLCULUĞU.....	71
SEKİZİNCİ BÖLÜM.....	79
HZ.BAB'IN MEKKE'DEN DÖNÜŞLERİ VE ŞİRAZ'DA İKAMET ETMELERİ.....	79
DOKUZUNCU BÖLÜM.....	97
ONUNCU BÖLÜM.....	115
HZ.BAB'IN İSFAHAN'A YOLCULUĞU.....	115
ONBİRİNCİ BÖLÜM.....	125
HZ.BAB'IN KAŞAN'DA DURAKLAMALARI.....	125
ONİKİNCİ BÖLÜM.....	129
HZ.BAB'IN KAŞAN'DAN TEBRİZ'E YOLCULUĞU.....	129
ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	139
HZ.BAB'IN MAKÛ'DA HAPSEDİLMELERİ.....	139
ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	151
MOLLA HÜSEYİN'İN MAZENDERAN'A YOLCULUĞU.....	151
ONBEŞİNCİ BÖLÜM.....	157
TAHİRE'NİN KERBELA'DAN HORASAN'A YOLCULUĞU.....	157
ONALTINCI BÖLÜM.....	173
SAHABELERİN BEDEŞT'TEKİ TOPLANTILARI.....	173
ONYEDİNCİ BÖLÜM.....	183
HZ.BAB'IN ÇEHRİK KALESİNE HAPSEDİLMELERİ.....	183
ONSEKİZİNCİ BÖLÜM.....	189
TEBRİZ'DEKİ VELİAHT TOPLANTISI.....	189

ONDOKUZUNCU BÖLÜM	197
MAZENDERAN OLAYI	197
YİRMİNCİ BÖLÜM	229
MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI	229
YİRMİ BİRİNCİ BÖLÜM.....	265
TAHRAN'IN YEDİ ŞEHİDİ	265
YİRMİ İKİNCİ BÖLÜM.....	289
NEYRİZ OLAYI.....	289
YİRMİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	310
HZ.BÂB'IN ŞEHADETİ	310
YİRMİDÖRDÜNCÜ BÖLÜM	324
ZENCAN OLAYI	324
YİRMİBEŞİNCİ BÖLÜM.....	360
HZ.BAHAULLAH'IN KERBELÂ'YA YOLCULUĞU.....	360
YİRMİALTINCI BÖLÜM.....	370
ŞAH'A OLAN SUİKAST VE ONUN KURTULMASI	370

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

ÖNSÖZ

Benim, bu kitabı yazmaktan maksadım, Emrin başlangıcında zuhur eden iki muhterem Zat'ın, yani Şeyh Ahmed-i Ahsai ve Seyid Kazım-ı Reştî'nin hayatlarını yazmak ve sonra Hz.Bab'ın zuhuru olan 60¹ senesinden bugüne kadar geçen önemli olayları anlatmak idi. Tanrı'nın yardımı ile bu hedefime ulaştım. Bazı tarihi olayları teferruatıyla, bazılarını ise özetle yazdım. Kendi gözümle gördüğüm ve güvendiğim kaynaklardan elde ettiğim olayları bana anlatmak lütfunda bulunan Hz.Bab'ın katibi olan Mirza Ahmed-i Kazvini, Seyyid İsmail Zebih, Şeyh Hasan Zonuzi ve Şeyh Abu-Turab Kazvini ve hepsinden üstün olan Hz.Bahaullah'ın kardeşi, Mirza Musa Kelim'e teşekkür etmeği borç bilirim. Tanrı'ya şükürler olsun ki bu kitabı yazmakta bana yardım etti. Hz.Bahaullah sonsuz lütuflarıyla bu yazıları, katipleri olan Mirza Ağacan'a okutarak, şahsen doğruladılar. Tanrı'dan dilerim ki bu eseri bitirirken, beni herhangi bir yanlıştan uzak tutsun.

Akka, Filistin
1305 ² Hicri senesi
Muhammed Zerendi
(Nebil)

TERCÜME EDENİN ÖNSÖZÜ

Bahai dininin tarihini dile getiren ve asıl yazarının lakabıyla meşhur olan "Nebil Tarihi" tercümesi, Bahai dinini kabul edenler için çok ilginç olacağı kanısındayım. Bu kitap, Hz.Bab'ın zuhurundan, Hz.Bahaullah'ın Bağdat'a sürgün edildiği zamana

---

¹ 1260 Hicri (1844 Miladi)

² 1887-8 Miladi

kadar vuku bulan belli başlı olayları ve ilk iman edenlerin öyküsünü içine almaktadır. Yazar, kendisi de belirttiği gibi, kendi gözüyle gördüklerini veya güvendiği kimselerin ağzından duyduğu gibi, bu tarihi olayları yazmağa çalışmıştır. Bazı olaylar yazar veya görgü tanıklarından alındığı için, tarifinde şimdiki zaman fiili kullanılmıştır. Tercümede mümkün olduğu kadar metnin aslına sadık kalmağa çalışılmıştır.

Nebil Tarihi, 1887 yılında, teferruatlı olarak, Bahai Dininin ilk müminlerinden biri olan ve NEBİL lakabını taşıyan Muhammed-i Zerendi tarafından "METALE - UL ENVAR" adı altında yazılmıştır. 1932 yılında bu eseri, Emrin Velisi olan Hz.Şevki Efendi, "THE DAWN - BREAKERS" ismiyle İngilizce'ye çevirmiş; daha sonraları, 1953 yılında, İngiltere Bahai'leri tarafından kısaltılmıştır.

1945 senesinde ise, merhum Eşrak Haveri, özetleyerek Farsça'ya çevirdiği kitaba " MOLEHHES-E TARİH-E NEBİL" adını vermiştir.

Okurlarımıza sunduğumuz bu çeviri ise, Sayın Eşrak Haveri'nin "Molehhes-e Tarih-e Nebil"inden Türkçe'ye aktarılmış olup, "THE DAWN - BREAKERS" dan da yararlanılmıştır.

Bu tercüme okuyuculara ve bilhassa Bahai tarihi hakkında bilgi edinmek isteyen merak sahiplerine faydalı olursa benim için büyük bir mutluluk olacaktır.

Dr.Minu Deraşan, Sabet
Ankara, 1973

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞEYH AHMED -İ AHSAI

İslamiyet'in hakikat güneşi, insanların cehalet, taassup ve çeşitli tarikatlara mensup kimselerin birbiri ile mücadele ve kavgaları yüzünden kararmağa başladığı sırada, şark semalarından, Şeyh Ahmed-i Ahsai adında bir aydın zatın irşat yolu, bir yıldız gibi parlamaya başladı. Din adamlarının yanlış davranışları neticesinde İslamiyet'in gittikçe zayıfladığını gören bu asil Zatin ruhu soldu, Müslümanlar arasında gördüğü fesat ve kavgalar, kalbini ezdi. Ancak kalbi, Tanrı'nın hidayet nuru ile nurlanmış olduğundan, bu fesat ve kötülöklere karşı koymaya ve Şii mezhebinin mensuplarını Hz.Mehdi'nin vaat edilmiş zuhuru için hazırlamaya karar verdi.

Bu şekilde, Şeyh Ahmed-i Ahsai'nin içinde doğan kutsal bir ışık ve Tanrı'nın yardımı ile, son zaman, hakkına yazılmış ve anlaşılması güç olan ayetleri açıklamaya başladı. İslamiyet'te yazılı kitaplar ve verilmiş olan müjdelere, ancak bu yeni zuhurun ışığının yardımı ile, insanlar arasındaki cehalet ve fesat kaybolabilirdi.

Şeyh Ahmed-i Ahsai kırk yaşında iken bütün bunları göz önüne alarak 13. Hicri yüzyıl¹ başlarında, ailesini, memleketi olan, Basra Körfezinin güneyinde bulunan bir adada bırakarak Nəcəf ve Kerbela'ya doğru yola çıktı. Kısa bir müddet sonra bu yörede büyük bir şöret kazandı ve büyük müçtehitler arasına girdi. Kendisini ziyaret eden hocalar, onun bilgisine ve güç meseleleri çözümedeki ustalığına hayran kalırlardı. Gittikçe etrafına talebeler toplanarak, onun bilgisinden faydalanmaya çalıştılar.Zamanla Şeyh'in şöreti öyle yükseldi ki herkes korkmaya başladı. Diğer hocalar ve din adamları, onun bu mevkiisine ve sahip olduğu büyük bilgisine kıskançlıkla bakmaya başladılar. İtibarı arttığı nispette kendisi hakkında yapılan iltifatlara daha az itina gösteriyor, insanların, maddiyata ve mevkie verdikleri önemi hayretle karşılıyordu. Bir müddet sonra İran'a dönmeğe karar verdi. Asıl maksadını

---

¹ 19 ncu Miladi Yüzyıl

NEBİL TARİHİ

arkadaşlarından saklayarak, Hz.Rıza'nın türbesini ziyaret edeceğini söyledi. Fakat aslında sevgilinin diyarına doğru koşuyordu. Basra körfezini geçerek Şiraz'a, Tanrı definesinin saklı olduğu şehre doğru yol aldı. Şiraz'da çoğu zaman, her bakımdan Kabe'ye benzeyen Cuma Camiine gider ve içeriye girdiğinde: "Tanrı'nın evinde öyle işaretler bulunuyor ki, görüş sahibi olanlardan başka kimse, bu işaretleri anlayamaz." derdi. Şiraz'ı o kadar methederdi ki duyanlar hayret ederlerdi. Gerçi camiye herkes görürdü, fakat saklı hakikati bilmedikleri için onun bu kadar çok methetmesine hayret ederlerdi. Onların bu şaşkınlığına Şeyh: "Hayret etmeyiniz, yakında benim sözlerimin sırrı çözülecektir. Bazılarınız o günü göreceksiniz ve eski peygamberlerin görmeyi arzu ettikleri ve göremedikleri devreyi yaşayacaksınız." derdi. Çevresindekiler, onun eşsiz ve yüksek bilgisine inandıkları için, sözlerinin anlaşılmasının sebebini, kendi bilgisizlikleriyle yorumlayarak kabul ederlerdi.

Bir müddet sonra Şeyh, Yezd şehrine doğru yola çıktı. Bu şehirde bir müddet kalarak, bildiği hakikatleri öğretmeğe başladı.Eserlerinin bir çoğunu bu şehirde yazdı.

Şeyh'in yüksek ve eşsiz bilgisi İran Padişahı olan Feth-Ali Şah'ın kulağına geldi. Şah kendi el yazısıyla şeyh Ahmed'e bir mektup yazarak Yezd'e gönderdi. Şah bu mektupla, o zamana kadar sorduğu ve kimseden tatmin edici bir cevap alamadığı soruları, Şeyh Ahmed'e sormuş ve cevaplarını rica etmişti. Bunun üzerine Şeyh Ahmed Sultaniye Risalesini yazarak, Şah'ın öğrenmek istediği soruları açıklayıp kendisine gönderdi. İran Şahı bu cevapları gayet doğru ve tatmin edici bularak çok beğendi. Şeyh: "Ben Kerbela'ya Hz.Rıza'nın türbesini ziyaret etmeğe gelmiş bulunuyorum. Hünkarımın, beni bu feyizden mahrum etmemelerini istirham ediyorum. Ziyaret edip Horasan'dan döndüğüm zaman, Tahran'a gelip, Hünkarımızın bana bahşettiği şerefle şerefleeneceğim" diye cevap verdi.

Şeyh Ahmed, Yezd şehrinde insanları tenvir etmekle meşguldü. Şeyh'in esas maksadını ve sözlerindeki derin manayı anlayabilenler arasında çok dürüst ve namuslu bir insan olarak tanınan Hacı Abdul-Vehap adında birisi vardı. Bu zat her gün

ŞEYH AHMED-İ AHSAI

Abdul-Halık-ı Yezdi adında bilgili sayılan başka bir şahısla birlikte Şeyh Ahmed'in ziyaretine giderdi. Bazen Şeyh Ahmed bazı konuları sadece Abdul-Vehapla görüşmeyi arzu eder ve Abdul-Halık'tan kendilerinin yalnız bırakılmasını isterdi. Bu durum, kendini çok bilgili ve söz sahibi bilen Abdul-Halık'a dokunuyordu.

Şeyh Ahmed, Yezd'den ayrıldıktan sonra Abdul-Vehap'ta bir köşeye çekildi ve tasavvuf erbabına katıldı, kimse ile görüşmüyordu. Halk Abdul-Vehap'ın derviş olduğunu düşünüyordu. Nimetüllahi ve Zehabi gibi bazı tarikatların reisleri ise, onun yeni bir tarikat icat edeceğini düşünerek, kendisine düşman oldular. Halk arasında derviş adıyla tanınmağa başlayan Abdul-Vehap, aslında ne safilerle ne de safilikle ilgilenmiyordu. ve tarikat reislerinin ters hareketlerine aldırılmıyordu. Herkesten uzaklaşmıştı. Tek arkadaşı Nayin halkından Hacı Hasan adında birisi idi. Abdul-Vehap,Şeyh Ahmed'ten öğrendiği sırları ona anlatırdı.

Kaşan da, Kaşan'a bağlı kasabalardan olan Kamsar'ın halkından doksan yaşında Mirza Mahmut'la görüştüm. Bu şahıs bana şöyle anlattı: "Gençliğimde Kaşan'da yaşıyordum. Bazen, Nayin şehrinde vaat edilen Zuhurun yaklaştığını insanlara müjdeleyen birinin bulunduğunu, kendisiyle görüşen ister bilgin, ister zengin veya fakir olan herkesin dünyadan yüz çevirdiğini duyardım. Bir gün gidip bu şahısla görüşmeye karar verdim. Kardeşlerime haber vermeden, Nayin'e doğru yola çıktım. Hacı Hasan'la görüştüm ve Hz.Mehdi'nin yakında zuhur edeceğini, kendi kulağımla ondan duydum. Sözleri son derece etkili idi, bu sözler kalbinde ve ruhunda alevlenen şulenin sıcaklığını taşıyordu. Bir gün sabah namazından sonra Hacı Hasan bana: "Yakında yeryüzü cennet bahçesine dönecek ve İran, bütün dünya halkının kiblesi olacaktır" dedi. Bir başka gün, güneş doğmadan, onu, secdeye kapanmış ve durmadan "Allah'ü Ekber" cümlesini tekrar ederken, gördüm. Bir müddet sonra bana dönerek: " Zahir olacağını sana müjdelediğim mukaddes kimse, şimdi doğmuştur. Bu asil zat dünyayı kendi nuruyla nurlandıracak olan kimsedir. Yakında kendi gözünle o günü göreceksin" dedi. Hacı Hasan'ın anlattığı bu sözler

NEBİL TARİHİ

benim kulağımdan silinmedi ve devamlı onu tekrarlıyordum. Bir müddet sonra yani altmış senesinde, Hz.Bab'ın davetini duydum, fakat o sırada hastalandığım için, Şiraz'a gidip müşerref olamadım. Daha sonra Hz.Bab Kaşan'a gelip Hacı Mirza Cani'nin evinde üç gece kaldıklarında yine haberim olmadı ve huzuruna çıkmakla şereflemedim. Sonradan iman edenlerden, Hz.Bab'ın doğum tarihini sordum, bana bin iki yüz otuz beş hicri senesi¹ Muharrem ayının ilk gününde doğduklarını söylediler. Bu cevap beni büsbütün şaşırttı zira, Hacı Hasan'ın müjdelediği doğum tarihi 1233 hicri senesi ikinci günü² idi. Yani bu iki tarih arasında iki sene ve bir gün fark vardı.

Bir müddet sonra Hacı Mirza Kemalettin Naragi ile görüştüm, bana Hz.Bahau'llah'ın zuhur müjdesini verdi. Kendilerinin Bağdat'ta kaldıklarını bana söyledi. Sonra Hz.Bahau'llah'ın saklı sözlerinden ve diğer eserlerinden bazı parçaları bana okudu. Ezcümle "Saklı Sözler"inden okuduğu: "Ey varlık oğlu, yüreğin yurdumdur, onu gelip yerleşmem için arıt, ruhun nazar gahımdır, ona görünmem için temizle" ve "Beni istiyorsan benden başkasını isteme. Güzelliğimi seviyorsan, gözlerini dünyada olanlardan çevir. Çünkü benim sevgim ile başkasının sevgisi, su ile ateş gibi, tek bir gönül ve kalbe sığmaz" parçaları hala kulağımda çınlıyor. Hacı Kemal'den Hz.Bahau'llah'ın doğum tarihini sordum. Kendilerinin 1233 senesi, Muharrem ayının ikinci gününde güneş doğmadan, doğduklarını söyledi. Bunu duyunca daha önceki senelerde, Hacı Hasan'ın böyle bir günde bana doğum müjdesini verdiği günü hatırladım. Hemen secdeye kapanarak: "Tanrım, böyle bir günün müjdesini verdiğin ve beni bu yüce makama yükselttiğin için sana şükürler olsun. Artık bu dünyada yapacak işim kalmamıştır, ecelim gelince güven içinde can vereceğim" diye şükrettim.

---

¹ 20 Ekim, 1819 Miladi

² 12 Kasım, 1817 Miladi

ŞEYH AHMED-İ AHSAI

Mirza Mahmud, aynı sene olan 1274 ¹ senesinde vefat etti. Onun anlattığı bu hikaye ve başkalarından duyulan bunun gibi diğer olaylar, Şeyh Ahmed-i Ahsai'nin yüksek irfanı ve talebelerine olan nüfuz derecesini göstermiştir.

Şeyh Ahmed, Yezd şehrinde ayrılacağı sırada, Gilan bölgesinden gelmiş ve mukaddes bir zat olan Seyyid Kazım'ı Reşti, kendisini ziyaret edip talebeliğini kabul etti. Şeyh, onu ilk gördüğünde: " Hoş geldin, gelip beni bu cahil zümrenin verdiği üzüntülerden kurtarman için seni çoktan bekliyordum. Bu insanların arsızlığından usandım" diyerek şu ayeti okudu: " Biz Tanrı emanetini göklere, yerlere ve dağlara vermek istedik, fakat onlar, onu almaktan ve yüklenmekten korktular, işte onlar gölgelenmiş ve cahil kimselerdir."

Seyyid Kazım-ı Reşti'nin ruhunda, küçüklüğünden beri asalet ve kudret izleri ve bütün akranlarından üstünlüğü görülüyordu. On bir yaşında iken, Kur'an-ı Kerim'i, baştan sonuna kadar ezbere okuyordu. Ön dört yaşında iken bir çok ayet ve hadisler ezberlemişti. On sekiz yaşında iken Ayetül- Kürsi suresine öyle bir tefsir yazdı ki zamanın bilginlerini hayrete düşürdü. Onu ziyarete giden, genç, ihtiyar, herkes onun güzel huyu, huzu ve takvasına hayran kalırdı. 1231 Hicri senesinde,² 22 yaşında iken ailesini terk edip, Yezd'de bulunan Şeyh Ahmed-i Ahsai'nin yanına gitmek üzere Gilan'dan ayrıldı. Şeyhin derslerine bir kaç hafta devam ettikten sonra, Şeyh kendisine: "Artık benim derslerime gelme, kendi evinde otur, benim talebelerim, cevabını bilmedikleri meseleleri gelip sana sormalıdırlar. Tanrı, sana öyle bir kudret ihsan etmiştir ki, onların sorularını kolaylıkla çözüp kalplerini huzura kavuşturabilirsin. Konuşma gücünle, insanların ihmali sonucu olarak solmuş olan peygamberimizin dinini yeniden yükselteceksin" dedi. Bu sözleri duyan Şeyh'in bazı talebeleri,büyük bir kıskançlık hissine kapıldılar. Bu arada en çok

---

¹ 1857-8 Miladi

² 1815-16 Miladi

NEBİL TARİHİ

Molla Muhammed-i Mamekani ile Molla Abdul-Halık-ı Yezdi onu kıskandılar. Fakat Şeyh Ahmed, Seyyid Kazım-ı Reştî'yi öylesine sevip sayıyordu ki, ötekiler kendisine ister istemez saygı göstermek zorunda kalıyorlardı. Üstelik onun bilgisini, kendilerinden ve herkesten üstün görüyorlardı.

Şeyh Ahmed, talebelerini Seyyid Kazım'a devrettikten sonra, Horasan'a doğru yola çıktı. Bir müddet Meşhed şehrinde kaldı. Vaktinin çoğunu Hz.Rıza'nın türbesinin civarında geçiriyor, öğretilerini insanlara öğretiyor, onların sorularını cevaplandırıyor ve vaat edilen zuhurun yakında zahir olacağını müjdeliyordu.

O'nun doğum gününün yakın olduğunu, söylenmiş hadislerin yakında vuku bulacağını, Tanrı Nurunun Mazenderan ufuklarından insanları aydınlatmasına az kaldığını, "yakında, dolunayı gördüğünüz gibi, Rab'bınızı da göreceksiniz, fakat onu inkar edeceksiniz, vaat edilen saatin yaklaşmasını gösteren işaretlerden biri de, bir kadının, Rab'bi olacak kimseyi doğurmasıdır" hadislerin sırrının çözümlenmesine az kaldığını biliyordu ve bütün kalbiyle Nur bölgesine yönelmişti.

Şeyh Ahmed, Horasan'dan, Seyyid Kazım-ı Reştî ve diğer birkaç talebesiyle birlikte Tahran'a doğru yola çıktı. Başkent yakınlarında saray mensuplarından ve yüksek memurlardan kalabalık bir grup, Şah'ın fermanyıyla, kendisini karşıladılar. İran Şah'ı, Şeyh Ahmed ve arkadaşlarına şahane bir ziyafet çekti. Kendisi, şahsen onun ziyaretine gitti. Ve ona, "Ümmetin iftihar edeceği kimse" ve "Raiyyenin süsü" gibi lakaplarla lakaplandırdı.

Bu arada Nur memleketinden olan ve Tahran'da yerleşmiş olan asil bir aileden, uğurlu bir bebek doğdu.

Bu yeni doğan Hz.Bahaullah idi. Babaları Mirza Bozorg-i Nuri lakabı ile meşhur olan Mirza Abbas adında sarayın tanınmış vezirlerinden idi. Hz.Bahaullah 1233 senesi, Muharrem ayının ikinci gününde¹ doğdular. Bu doğum saatinin önemini kimse bilmiyordu. Bu saatte öyle bir kimse doğdu ki kendi ihsan

---

¹ 12 Kasım 1817

ŞEYH AHMED-İ AHSÂİ

sofrasından, dünyadakilere büyük bir nimet bahşedecekti. Bu sırrı, Şeyh Ahmed'ten başka kimse bilmiyordu. Şeyh Ahmed, hayatının geri kalan günlerini, Tanrı'nın vaat ettiği bu bebeğin memleketi olan Tahran'da geçirmek arzusunda idi, fakat Tanrı'nın emrini yerine getirmeye mecburdu. Bunun üzerine Tahran'dan ayrılıp Kermanşah'a yöneldi. Bu şehrin valisi, Şah'ın en büyük oğlu olan Muhammed Ali Mirza idi. Şah bu oğlunu çok severdi. Şeyh Ahmed Kermanşah'a geldiğinde, prens, babası olan İran Şah'ından, kendisinin şahsen Şeyh Ahmed'e hizmet etmesine izin vermesini rica etti. Şah izin verdi.

Şeyh Admed Tahran'dan ayrılmadan, Tanrı'nın gizli definesi olan bu mübarek bebeğin korunması ve vatandaşlarının, O'nun azametini idrak edip emrine hizmet edebilmeleri için dua etti.

Kermanşah'a gelen Şeyh, talebelerinden bir kaç kişiyi seçip yeni zuhura hizmet etmeleri için kendilerini hazırlamalarını tembih etti. Yazdığı eserlerin çoğunda ve bilhassa "Ziyaret'in açıklaması"¹ adlı kitabında, beklenen zuhur hakkındaki imamlardan duyulmuş hadisleri zikretmeğe çalıştı.

Şeyh, çoğu zaman Hüseyin adını ağzına alıyor ve Ali adını tekrarlayıp duruyordu. Hüseyin'den maksadı, İmam Hüseyin değil, yeni doğmuş bebek idi. Ali'den de maksadı; bu yüce zuhuru müjdeleyen müjdeci idi. Kendisine sorulan sorulara cevaben: "Bazı işaretlerin vuku bulması, beklenen zuhurun yaklaştığını gösteriyor" derdi.

Şeyh'in, Ali adında bir oğlu vardı. Hz.Bab'ın doğduğu sene, bu çocuk vefat etti. Şeyh'in talebeleri onun ölümüne üzülmüyorlardı. Şeyh kendilerine: "Oğlum öldü diye üzülmeyiniz, ben onu, hepimizin beklediği Ali uğruna feda ettim. Oğlumu zaten bu maksat için yetiştirmiştim" dedi.

Hz.Bab 1235 hicri senesi, Muharrem ayının birinde,² Şiraz şehrinde doğdular. Mübarek adları Seyyid Ali Muhammed idi.

¹ Bu kitabın Arapça asıl adı "Şerh-üz Ziyare"dir.

² 20 Ekim 1819

NEBİL TARİHİ

Aileleri Hz.Peygamber'in torunlarından olup halk arasında asalet ve büyüklükleriyle tanınmıştı. Babalarının adı Seyyid Muhammed Rıza idi. Anneleri ise asil bir aileye mensuptu. Hz.Ali bir hadiste: "Ben Rabbımdan iki yaş küçüğüm" diye buyurmuştur. Bu sözde saklı olan sırta kimse erememişti. Ancak Hz.Bab'a iman edenler, bunun ne demek olduğunu anlayabildiler. Çünkü Hz.Bab, Hz.Bahau'llah'tan iki yaş küçük idiler. Hz.Bab en büyük eserleri olan ilk kitaplarında şöyle buyurmuştur: "Ey Tanrı'nın Bakiyesi, ben kendimi, senin uğruna tamamen feda etmiş bulunuyorum. Senin yolunda lanet edilmeğe razıyım. Senin sevgin uğruna öldürülmekten başka bir arzum yoktur. Buna en büyük şahidim yüce, ezeli ve koruyucu Tanrıdır."

Şeyh, Kermaşah'ta kaldığı müddet zarfında prens Muhammed Ali Mirza sonsuz bir huzu ile kendisine hizmet etti. Bir gün, Şeyh, prens için: "Muhammed Ali gerçi Şeyh-Ali'nin sülalesindedir ama ben onu kendi oğlum sayarım" dedi.

Şeyh'in derslerine sayısız talebeler iştirak ederdi. Fakat Şeyh, Seyyid Kazım'dan başka kimseye aldırmazdı. Kendi öldükten sonra yerini alması ve yoluna devam etmesi için, onu seçmişti. Bir gün ders meclisinde bulunanların biri Şeyh'e: " Beklenen zuhur, zahir olduğu zaman öyle bir söz söyleyecektir ki, hizmetinde bulunan dünyanın büyükleri ve 313 asil zat, bunu duymağa dayanamayarak kaçacaklardır" diye bir hadis vardır. "Bu söz nedir?" diye bir soru sordu. Şeyh cevapta: "Dünya büyüklerinin duymağa dayanamadıkları sözü sen nasıl sorabilirsin? Olmayacak şeyi öğrenmeğe kalkma. Bu söz saklıdır, sorulmamalı ve söylenmemelidir. Af dile ve sakın bir daha bu soruyu sorma" dedi. Fakat bu soruyu soran adam, sorusunu tekrarlayıp büyük bir ısrarla cevap verilmesini rica etti. Nihayet Şeyh kendisine "O büyük günde, sana, Hz.Ali'den vazgeç denilirse ne yapacaksın?" dedi. Soruyu soran adam birden: "Allah göstermesin, bu olamaz, beklenen zat, nasıl böyle bir şey söyleyebilir?" diye bağırdı. Aslında Şeyh, bu sözü ile, devamlı ısrar eden bu adamı denemek istemişti ve böylece onun ne dereceye kadar zayıf olduğunu ortaya çıkardı. Bu adam, beklenen Zat'ın sonsuz bir kudrete sahip

ŞEYH AHMED-İ AHSAI

olduğunu, kendisine karşı gelenlerin, Tanrı rahmetinden mahrum kalacağını bilmiyor ve anlamıyordu. Talebelerin hiçbiri Şeyh Ahmed'in asıl maksadını ve bu cevabı vermekle neyi kastettiğini anlamadılar. Sadece onun seçkin ve bilgili talebesi olan Seyyid Kazım, onun ne demek istediğini anladı.

Prens Muhammed Ali Mirza'nın vefatı üzerine Şeyh, Kerbela'ya geri döndü. Çünkü Kermaşah'taki ikametini, Prens'in isteği üzerine uzatmıştı.

Kerbela'da Hz.Hüseyin'in türbesini ziyaret etmeğe giderdi fakat kalbinde vaat edilen Hüseyin'i ziyaret etmeği arzu ediyordu. Dua ve niyaz ederken, her zaman ona doğru yöneliyordu.

Şeyh Ahmed'in ziyaretine gelen büyük hocalar, onun geniş bilgi ve yüksek mevkisini kıskanıyor, kendilerini onun seviyesine çıkarmak için çabalamağa ve onu küçük düşürmeğe çalışıyorlardı. Fakat yaptıklarından hiç bir netice elde edemediler. Bir müddet sonra Şeyh Mekke ve Medine'ye gitmeğe karar verdi. Kerbela'dan ayrılmadan evvel, yerini Seyyid Kazım'a bırakarak, bütün gizli sırlarını ona açıkladı ve insanlara doğru yolu göstermesini tembih etti. Seyyid Kazım hiç değilse Necef'e kadar kendisiyle beraber gitmek istedi, fakat Şeyh müsaade etmeyerek ona: "Vakti ziyan etme, her saatten faydalanarak, gece gündüz insanların gözünü kapatan perdeleri kaldırmağa çalışacaksın. Doğru söylüyorum, beklenen saat yaklaşıyor, hayatta olmamam için Tanrı'ya yalvardığım saat çok yakındadır. Bu saatte Tanrı'nın imtihanları çok çetin olacaktır. Allah'tan, seni beklenen saatin korkulu azaplarından korumasını dilerim çünkü bizler o günün ağırlığına dayanacak insanlar değiliz. O gün için kalpleri dünya bağlılıklarından kurtulmuş özel kimseler tayin edilmişlerdir. Tanrı onlara yardım edecek ve destekleyecektir" dedi ve kendisine zorluklara karşı sebat göstermesini tembih ederek vedalaşıp ayrıldı.

Seyyid Kazım Kerbela da, Şeyh'in öğretilerini herkese duyurmağa ve onu müdafaa etmeğe başladı. Sorulara, herkesi hayrette bırakacak cevaplar verirdi. Bu durumu görmeye dayanamayan kıskanç düşmanları, açıkça kendisine karşı çıkmağa kalkışarak. "Kırk senedir hiç ses çıkarmadan şeyh'in sözlerini ve

NEBİL TARİHİ

öğretilerini kabul ettik, şimdi de bu Seyyid kendine bir pay çıkarmaya çalışıyor. Artık dayanma gücümüz kalmamıştır. Bu gibi lafları kabul edemeyiz. Seyyid'e göre mahşer günü maddeten mevcut değildir, cismen miraç mümkün değildir. Kıyamet gününün belirtileri, anlatılmış şekilde görülmeyecek, ancak tefsir ve yorumlarla kabul edilebilir. Onun bütün bu anlattıkları İslamiyet'e aykırıdır. Bu sözleri yayan ve duyanlar ise onun şaşırtıcı öğretilerini yaymış olacaktırlar" diye söylenmeğe başladılar. Ancak Seyyid onlara ve sözlerine aldırmandan kendi işiyle meşgul oldu.

Nihayet düşmanlar o kadar ileriye gittiler ki Seyyid dayanamayarak Şeyh'e bir mektup yazdı ve: "Ne zamana kadar bu cahillerin kahrını çekeceğim, beklenen zuhur ne zaman zahir olacaktır ki ben bu düşmanların kötülüğünden kurtulayım" diye yakındı. Şeyh ona cevaben bir mektup yazarak " Her şeyi Tanrı'ya bırak, düşmanların kötülüğünden üzülmeye. Yakında bu sır açığa çıkacaktır ve gizleyen perdeler açılacaktır. Bundan fazla bir şey söyleyemem ve belli bir zaman veremem" dedi. ve şu ayeti de ilave etti. "Onun emri Hin'den¹ sonra açığa çıkacaktır, cevapları size ıstırap verecek soruları bana sormayınız."

Şeyh'in yazdığı bu cevap Seyyid Kazım'ı rahata kavuşturdu ve düşmanlarına karşı kuvvetini artırdı.

Şeyh Ahmed 1242 hicri senesinde² vefat etti. Öldüğü zaman 81 yaşında idi. Türbesi Medine'de Hz.Resul'ün mübarek türbelerinin yakınındadır

---

¹ Hin'in değeri ebce harflerin hesabına göre 68'e eşittir. 1268 Hicri senesinde (1853 miladi senesi) Hz.Bahau'llah Tahran'ın siyah çal zindanında ilk defa olarak emirlerini açıkladılar.

² 1826 Miladi.

ŒEYH AHMED-İ AHSAl

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Œ.

NEBİL TARİHİ

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

İKİNCİ BÖLÜM

SEYYİD KAZIM-I REŞTİ

Şeyh Ahmed-i Ahsai'nin ölüm haberini alan Seyyid Kazım-ı Reştî, büyük bir üzüntüye kapıldı. Bu durumdan faydalanan Seyyid Kazım'ın düşmanları daha da cesaret bularak açıkça kendisine karşı çıkmaya ve onunla alay etmeye başladılar. Bu arada Şii hocalarından olan Seyyid İbrahim-i Kazvini, halkı, Seyyid Kazım'ın aleyhine kışkırtıp, onu öldürtmeye çalışıyordu.

Seyyid Kazım, bütün bunlara rağmen, hocasının öğretilerini yaymaktan ve onun yolunda yürümekten geri kalmıyordu ve bu arada İran'ın büyük hocalarından bir iki kişiyi kazanırsa, düşmanların fesadına karşı güç kazanmış olacağını düşünüyordu. Hocalar arasında en çok İsfahan'da bulunan ve şeyh'in öğretilerini benimseyen Seyyid Muhammed Bakır-ı Reştî'nin uygun olduğunu düşündü. Onun arkadaşlığını kazanmak için talebelerinden bir kişiyi seçip İsfahan'a göndermeye karar verdi. Bir gün talebelerine: "Aranızda, her şeyden kesilip İsfahan'a gidebilen ve benim tarafımdan Seyyid Muhammed Bakır-ı Reştî'ye: "Şeyh Ahmed hayatta iken onun yanında yürüyüp kendisi ve talebelerini düşmanlara karşı korurdun. Neden onun ölümüyle yardımını esirgedin ve onun talebelerini düşmanlarla baş başa bıraktın? diyebilen var mı? Bu vazifeyi kabul eden kimse, bütün işlerini Tanrı'ya bırakmalıdır. Hocanın sorusu olursa makul cevaplarla cevaplandırabilmeli ve onu, Şeyh'in öğretilerine inandığına dair bir yazı yazmasına mecbur edebilmelidir. Bunu temin ettikten sonra İsfahan'dan Meşhed'e gidip, o bölgenin en büyük hocalarından olan Mirza Askeri ile aynı şekilde görüşmelidir" dedi. Talebeleri arasında Mirza Muhhit-i Kermani'den başka kimse bu memuriyetin gönüllüsü olmadı. Seyyid Kazım ona: "Bu aslanın kuyruğudur oyuna gelmez" dedi. Diğer talebelerden bu işi kabul etmelerine dair bir ses çıkmayınca, Seyyid Kazım, talebesi olan Molla Hüseyin'i Boşruye-i'ye hitap ederek: "Bu önemli vazifeyi sen yapabilirsin. Yola çıkmaya hazırlan. Tanrı senin yardımcın olacak ve işlerin rast gelecektir" dedi. Molla Hüseyin kendisine verilen bu memuriyeti memnuniyetle kabul ederek Seyyid'in eteğini öptü ve hemen

NEBİL TARİHİ

İsfahan'a doğru yola çıktı. Bu şehre girer girmez, dinlenmeye hiç vakit bırakmadan doğrudan doğruya İsfahan'ın bu büyük hocasının ders meclisine girdi. Seyyid Muhammed Bakır'ın talebeleri kıymetli ve pahalı elbiselerle oturmuş ders dinliyorlardı. Molla Hüseyin'i tozlu ve eski elbiselerle görünce, kimse kendisine aldırış etmedi. Molla Hüseyin ise kimseye aldırılmadan talebelerin arasından geçerek Seyyid'in karşısına geçip oturdu ve büyük bir cesaretle konuşmaya başlayarak: "Ey büyük bilgin, benim sözlerimi iyi dinle. Benim dediklerimi yerine getirirsen, Hz.Resul'ün dinine yardım etmiş olursun, benim sözlerime aldırış etmeyip, yerine getirmezsün, İslamiyet'e büyük zararın dokunmuş olacaktır" dedi ve kimseden korkmadan, cesaretini kaybetmeden konuşmasına devam etti. Bu durum karşısında şaşırmış olan Seyyid, dersini bıraktı ve talebelerine aldırılmadan Molla Hüseyin'in sözlerini dinlemeye ve söylediği sözleri teker teker incelemeye koyuldu. Bu garip yolcunun sözlerine hayret eden talebeler, kendisiyle alay etmeğe başlayarak, onun akılsız olduğunu ileri sürdüler. Molla Hüseyin büyük bir nezaketle onların yanıldığını ispat ederek cahilce hareketleri ve kendilerini beğenmiş hallerini kınadı. Seyyid Muhammed Bakır, bu yolcunun cesaretini çok beğendi, talebelerinin susmalarını emretti ve sonra genç yolcudan sözlerine devam etmesini istedi. Bunun üzerine Molla Hüseyin, Seyyid Kazım'ın sözlerini ona anlattı. Seyyid Muhammed Bakır cevapta: "Ben önceleri Şeyh Ahmed ve Seyyid Kazım'ın iddialarının, İslamiyet'e uyduğunu sanıyordum, fakat son zamanlarda onların sözlerinde, bazı uygun olmayan noktalara rastladım. Bu nedenle eski inancımı kaybederek en iyi çareyi susmakta buldum. Ne lehte ve ne de aleyhte hiç bir şey söylememeye karar verdim" dedi. Molla Hüseyin: "Bu susmanıza üzülüyorum, çünkü sizi, Tanrı kelimesini yaymaktan alıkoyacak. Lütfen Şeyh ve Seyyid'in size dokunan ve çekilmenize sebep olan sözlerinin hangileri olduğunu bana anlatınız ki, bu sözlerin asıl anlam ve maksadını size anlatayım ve şüphelerinizi gidereyim" dedi. Bu gencin ağır başlılık ve güven dolu sözlerine karşı hayrete düşen Seyyid Muhammed Bakır: "Bu konuyu, ikimizden başka bir kimsenin bulunmadığı başka bir

SEYYİD KAZIM-I REŞTİ

zamanda görüşelim" dedi. Molla Hüseyin beklemeyi doğru bulmayarak, vakit kaybettirmeden bu konunun görüşülmesini rica etti. Molla Hüseyin'in, Yüzünde görülen asalet ve doğruluk izleri, Seyyid Muhammed Bakır'a öyle tesir etmişti ki göz yaşlarını tutamadı. Şeyh ve Seyyid'in yazdıkları kitapları getirtti ve takıldığı konuları belirtti. Molla Hüseyin onun takıldığı konuları teker teker ele alarak sağlam ve mantıklı cevaplarla cevaplandırdı. Bu konuşma akşam ezanına kadar devam etti. Müezzinin sesi duyulunca toplantı yarına bırakılarak dağıldı. Ertesi gün yine toplanıldı ve tartışmalar başladı. Seyyid Muhammed Bakır ve talebeleri susmuş, Molla Hüseyin'in açıkça anlattığı delillere kulak vermişlerdi. onun tatlı ve metin konuşması herkesi tesiri altında bırakmıştı.

Nihayet Seyyid Muhammed Bakır, tatmin olarak, Şeyh ve Seyyid'in yüksek makamlarına dair bir yazı yazacağına söz verdi. Ertesi gün Seyyid Muhammed Bakır, vaat ettiği gibi Şeyh Ahmed ve Seyyid Kazım-ı Reştî'nin faziletleri hakkında uzun bir risale yazarak, onlara karşı gelmenin İslamiyet'e karşı gelmek demek olduğunu belirtti ve aynı zamanda Molla Hüseyin'in üstün karakteri ve güzel davranışlarını övdü. Kendi hareketlerindeki ihmalden dolayı duyduğu üzüntüyü belirterek, ilerde bunu telafi edeceğini açıkça belirtti. Sonra talebelerinin huzurunda yazdıklarını yüksek sesle okudu ve mektubu Molla Hüseyin'e teslim ederek: "Bu benim fetvamdır. İstedğin herkese gösterebilirsin; böylece herkes, benim Seyyid Kazım'a olan sevgi ve saygımı bilmiş olacak" dedi. Molla Hüseyin mektubu alarak gitmek için izin istedi ve toplantıdan çıktı.

Seyyid Muhammed Bakır, Molla Hüseyin'in nerede kaldığını öğrenmek için, yakınlarından birini arkasından gönderdi. Takip eden adam, Molla Hüseyin'in medresenin hücrelerinden birine girdiğini gördü. Bu hücrenin tek döşemesi, yırtık bir hasırdan ibaretti. Molla Hüseyin bu hücrede namazını kıldıktan sonra, abasına sarılarak uyudu. Kendisini gözetleyen adam, gördüklerini Seyyid Muhammed Bakır'a anlattı. Ertesi gün Seyyid Muhammed

NEBİL TARİHİ

Bakır, Molla Hüseyin'e yüz tuman¹ gönderdi ve onun mevkiine layık bir hizmette bulunamadığı için üzüntülerini bildirdi. Molla Hüseyin bu parayı kabul etmedi ve getiren adama: "Saygı değer hocamıza söyle ki yüksek makamınıza rağmen, benim gibi garip bir yabancıya gösterdiğiniz yakınlık ve samimiyet, bana yeter. Paraya ihtiyacım yoktur zira herhangi bir menfaat düşünmeden bu yolculuğa çıkmış bulunuyorum, biz sizin ruhlarınızı Tanrı hatırı için doyuruyoruz, sizden hiç bir teşekkür ve mükafat beklemiyoruz. Maddi Yükselmeler sizin gibi bilgili bir hocanın hakikatleri görmesine mani olmamasını ümit ederim" dedi.

Seyyid Muhammed Bakır-ı Reştî, Hz.Bab'ın zuhur senesi olan 1260 senesinden² evvel vefat etti. Hayatının son gününe kadar, Seyyid Kazım'ı desteklemekten geri kalmadı ve her zaman onun faziletlerini anlatıp dururdu.

Molla Hüseyin İsfahan'daki işini bitirdikten sonra Seyyid Muhammed Bakır'ın mektubunu, sevgili hocası olan Seyyid Kazım-ı Reştî'ye gönderdi. Sonra Meşhed'e gidip Mirza Askeri ile görüşmek için hazırlandı.

Molla Hüseyin'in mektubunu alan Seyyid Kazım, hemen kendisine bir mektup yazarak, vazifesinde gösterdiği gayreti övdü. Sonra Seyyid Muhammed Bakır'ın yazdığı fetvayı, talebelerine okudu ve Molla Hüseyin'in üstün vasıflarını, kabiliyeti ve ahlakını o kadar çok methetti ki talebelerin bazıları beklenen zuhurun, Molla Hüseyin olacağını zannettiler. Seyyid Kazım-ı Reştî'nin mektubu Molla Hüseyin'e çok tesir etti ve onu zorluklara karşı daha da mukavim kıldı. Molla Hüseyin bu mektupta, bu dünyada bir daha hocasını göremeyeceği hissini sezmişti, çünkü Seyyid Kazım-ı Reştî mektubunda onunla vedalaşmıştı.

Seyyid Kazım, beklenen zuhurun çok yakın olduğunu biliyordu, aynı zamanda, insanların, o günün azametini anlamalarına engel olacak bir çok sebeplerin içinde bulunduğundan

---

¹ Tuman: İran para birimidir.

² 1844 Miladi

SEYYİD KAZIM-I REŞTİ

emin idi. Bu yüzden, bu sebepleri ortadan kaldırmak için büyük bir gayret göstermeğe ve insanları, o saat için hazırlamağa çalışıyordu. Her zaman talebelerine: "Yeni zuhur, sizin beklediğiniz gibi Cabul-Ka ve Cabul-Sa¹ dan çıkmayacaktır.

Bu zat halen aramızdadır, gücümüzle kendisini görüyor, fakat tanımıyorsunuz. Hz.Resul'ün evlatlarından, gençtir, özel bir bilgiye sahiptir. Bilgisi Şeyh Ahmed'in öğrettiklerinden değildir. Onun bilgisi Tanrısaldır. Benim bildiklerim, O'nun yanında bir deniz karşısındaki bir damla kadar küçük ve siliktir. Ben onun yüceliği karşısında bir toprak zerresi kadar değersizim. Orta boyludur, tütün kullanmaz" diye anlatıyordu. Talebelerin bazıları Seyyid Kazım'ın anlattığı özellikleri kendisiyle mukayese ederek, beklenen zuhurun Seyyid Kazım olacağını zannediyorlardı. Bir gün talebelerinden biri olan Molla Mehdi'yi Hoyi, bu düşünceyi açıklayınca, Seyyid Kazım son derece kızdı ve az daha onu talebeliğinden atacaktı. Fakat Molla Mehdi söylediğine pişman olarak af diledi. Şeyh Hasan-ı Zonuzi bana şöyle anlatmıştır: "Ben de Seyyid Kazım-ı Reşti'yi beklenen zuhur olarak sanıyordum. Her zaman Tanrı'ya yalvarıp, yanıldığım taktirde beni doğru yola hidayet etmesini diliyordum. Öyle ıstırap içinde idim ki bir kaç gün ne yemek yiyebiliyor, ne de uyku uyuyabiliyordum. Devamlı olarak Seyyid'e hizmet etmeye çalışıyordum. Ona karşı sonsuz bir bağlılığım vardı. Bir gün sabah erkenden, Seyyid'in hademelerinden olan Molla Nevruz beni uykudan uyandırdı ve kendisi ile gitmemi söyledi. Hemen kalktım ve onunla birlikte Seyyid Kazım'ın evine gittik. Seyyid'i giyinmiş abasını omzuna atmış olarak gördüm, sanki bir yere gidecekti. Bana: "Asil bir zat gelmiştir seninle birlikte onun ziyaretine gideceğiz" dedi. Kerbela sokaklarından geçerken, gün yavaş yavaş ağarıyordu. nihayet bir evin kapısına geldik. Kapıda yeşil sarıklı bir genç duruyordu. Yüzü öyle sevinçli ve vakur görünüyordu ki anlatmama imkan yoktu. Sanki bizi bekliyordu.

---

¹ Şiilerin inancına göre son zamanda zuhur edecek olan Mehdi Cabul-Ka ve Cabul-Sa adında kuyulardan çıkacaktır.

NEBİL TARİHİ

Yaklaştığımızda Seyyid'i büyük bir sevgi ve şefkatle kucakladı. Seyyid ise O'nun karşısında susmuş, başını eğmiş ve büyük bir saygı ile bekliyordu. Eve girdik, merdivenlerden çıkarak bir odaya girdik. Odanın içi, güzel kokulu çiçeklerle mis gibi kokuyordu. Genç oturmamızı söyledi. İçimizde meçhul bir sevinç hissediyorduk. Odanın ortasında şerbetle dolu bir kap ve yanında gümüş bir bardak duruyordu. Genç ev sahibi, gümüş bardağı şerbetle doldurup Seyyid Kazım'a verdi ve şu Kur'an ayetini okudu: "Rab'ları onlara saf bir şerbet verecek." Seyyid bardağı gencin elinden alarak son damlasına kadar içti ve birden bire yüzü gizleyemeyeceği bir sevinçle parladı. Genç bana da bir bardak şerbet verdi fakat hiç bir şey söylemedi.

Gençle Seyyid arasında konuşma bir müddet devam etti. Genç, Seyyid'in sorularını Kur'an-ı Kerim'in ayetleri ile cevaplandırıyordu. Kalktığımızda, ev sahibi, bizi kapıya kadar geçirdi ve bize karşı son derece nazik davrandı.

Bu gencin azameti ve yüzünün güzelliği beni şaşırtmıştı. Bu şaşkınlığımı arttıran başka bir sebep ise, hocanın, ufak bir tereddüt göstermeksizin, kullanılması İslamiyet'te yasak olan gümüş bardaktan şerbetini içmesi idi. Hocanın bu gence gösterdiği sonsuz saygının sebebini sormağa cesaret edemedim. Seyyid'in bu gence gösterdiği sevgi ve saygı, İmam Hüseyin'in makamına gösterdiğinden daha da fazla idi. Üç gün sonra aynı genç, Seyyid'in ders meclisine girerek kapının kenarında oturdu ve büyük bir ağırbaşlılıkla anlatılanlara kulak verdi. Seyyid onu görür görmez hemen sustu. Talebelerin biri, Seyyid'e dersine devam etmesini rica etti. Seyyid cevapta: "Ne diyeyim" dedi, sonra genci göstererek: "Hakikat, bu eteğe düşen güneş ziyasından daha parlak olarak ortadadır" dedi. Seyyid'in işaret ettiği noktaya baktığımda, güneş ışıklarının onun eteğinde olduğunu gördüm. Aynı talebe Seyyid'e: "Niye beklenen zuhurun adını bize söylemiyorsunuz?" dedi. Seyyid cevapta parmağı ile boğazına işaret etti, "O'nun adını söylersem, onu tanıtırsam hem ben ve hem O, ikimizde öldürüleceğiz" demek istiyordu.

SEYYİD KAZIM-I REŞTİ

Benim en çok hayret ettiğim şey, Seyyid Kazım'ın "İnsanlar o kadar çok doğru yoldan sapmışlardır ki bekledikleri zuhuru kendilerine gösterirsem, herkes onu reddetmeğe kalkar" demesi idi. Seyyid Kazım parmağıyla O gencin eteğine işaret ettiği halde, kimse onun maksadını anlayamadı. Gittikçe beklenen zuhurun Seyyid Kazım olmadığını anlamaya başlamıştım. Çoğu zaman o gencin ve onun sonsuz çekiciliğini düşünüp duruyordum. Bir çok defa onun hakkında Seyyid'le konuşmak istedim. Fakat Seyyid'in ciddiyeti beni bu niyetimden vazgeçirdi. Seyyid bir kaç kere bana: "Ey Şeyh Hasan, ne mutlu sana ki adın Hasan¹ dir. Başlangıcın Hasan'dır, sonunda Hasan olacaktır. Şeyh Ahmed'i tanıyabildin, hayatının bir kısmını benimle geçirdin, gelecekte büyük bir mutluluğa erişeceksin. Kimsenin gözünün görmediği, kimsenin kulağının duymadığı ve kimsenin kalbinde doğmadığı şeyi göreceksin" demişti.

Bir kaç defa, O gençle şahsen konuşup, kim olduğunu öğrenmek istedim. Kaç kere O'nu Hz.Hüseyin'in türbesinde, dua ve niyaz ederken gördüm öyle meşguldü ki etrafını göremiyordu, gözlerinden yaşlar boşanıyor ve ağzından ayetlere benzeyen sözler çıkıyordu. "Ey Tanrım, Ey Kalbimin sevgilisi" cümlesini tekrarladığını birkaç defa duymuştum. Öyle bir havası vardı ki ibadete gelenlerin çoğu, namaz kılmaktan vazgeçip O'nun ağlamasıyla herkes ağlıyordu. Herkes ibadet etmediği ondan öğreniyordu. Genç Seyyid ibadetinden sonra doğru evine giderdi, kimseyle konuşmazdı. Onunla konuşmak maksadıyla bir kaç defa yanına gittim, fakat her seferinde garip bir his. beni ona yaklaşımdan alıkoyuyordu. Bir çok araştırmadan sonra, O'nun Şiraz şehrinde bir tüccar olduğunu, hoca olmadığını, ailece Şeyh Ahmed ve Seyyid Kazım'a bağlılık duyduklarını öğrendim. Sonradan O'nun Necef'e gittiğini ve oradan da Şiraz'a gideceğini duydum. O genci bir türlü unutamadım, içimde O'na karşı garip bir sevgi duyuyordum. Bir müddet sonra Şiraz'da bir gencin Bab'lık

---

¹ Hasan adı Arapça da "güzel" manasına gelmektedir.

NEBİL TARİHİ

iddiasında bulunduğunu öğrendim. İçimde, O'nun aynı genç olduğu hissi uyandı. Bunun üzerine Kerbela'dan Şiraz'a gittim. Fakat Şiraz'a vardığımda, Hz.Bab Mekke'ye gitmiş bulunuyorlardı. Dönüşlerini bekledim ve döndüklerinde hemen ziyaretlerine koştum. Her zaman Hz.Bab'ın yanında bulunmağa çalışıyordum. Makü kalesine hapsedildikleri zaman, dokuz ay müddetle, her ay bir defa olmak üzere, Kur'an-ı Kerim'e bir tefsir yazıyorlardı. Böylece dokuz defa Kur'an-ı Kerim'i tefsir ettiler. Bütün bu tefsir ve yazıları İbrahim-i Halil'e saklaması ve zamanı geldikçe açığa çıkarması için emanet bıraktılar. (Bu gün için bu yazıların nerede olduğu bilinmiyor.) Bir gün Hz.Bab bana: "Sence bu yorumlar mı yoksa Ahsenül-Kıyas'ın yorumumu daha çekicidir" diye sordular. Ben, Ahsenül-Kıyas'ın¹ yorumunun daha çok tesirli ve çekici olduğunu söyledim. Bunun üzerine Hz.Bab gülümseyerek: "Sen daha bu yorumların manasını kavramış değilsin. Bu yorumlarda gizlenmiş olan hakikatler, her arayan kimseye, doğru yolu gösterebilir" diye buyurdular. Tabarsi kalesinin olayı vuku buluncaya kadar Hz.Bab'ın yanında bulunuyordum. Bu hadiseden sonra, Hz.Bab, bütün sahabelere, Kuddus'a yardım etmeleri için Şeyh Tabarsi kalesine gitmelerini emrettiler. Bir gün bana: "Çehrik hapisanesi olmasaydı ben şahsen sevgili Kuddus'a yardım etmek için koşacaktım. Fakat sen Kerbela'ya gidip, beklenen Hüseyin'i görünceye kadar orada kalacaksın. Bu sana bir lütuf olarak takdir edilmiştir. Sen Tabarsi kalesine değil Kerbela'ya gidip bekleyeceksin. Beklenen Hüseyin'in nurlu yüzünü görünce benim huzu ve sevgimi kendisine ilet. Bu sana verilmiş büyük bir vazifedir sakın onu küçümseme. Sana bağışlanmış olan bu iftihar ve şerefi unutma" diye buyurdular.

Bu emir üzerine ben Kerbela'ya gittim ve orada Hz.Bab'ın buyurduklarının vuku bulması için ikamet ettim. Bu şehirde ikametim uzun sürdü. Kimsenin şüphesini uyandırmamak için evlendim. Hayatımı katiplik yaparak kazanıyordum. Hz.Bab'a iman

---

¹ Yusuf süresinin Hz.Bab tarafından yapılmış yorumudur.

SEYYİD KAZIM-I REŞTİ

etmeyen Şeyh Ahmed'in talebeleri benimle çok uğraşırlardı, fakat ben bekliyordum. Bir müddet sonra Hz.Bab şehit edildiler. Bu şahadetten on beş ay ve sekiz gün geçtikten sonra, Arife günü (Zilhacce ayının dokuzunda) 1267 senesinde¹ Hz.Hüseyin'in türbesini ziyarete gitmiştim. Türbenin orta yerinde güzel yüzlü, siyah saçları omuzları üzerine dökülmüş ve dudaklarında hafif bir tebessüm bulunan bir genci gördüm. O zamanda ben ihtiyar ve güçsüzdüm. Bu genci görmek, bende garip bir tesir uyandırdı. Genç bana doğru yaklaştı, elimi tuttu ve tatlı bir sesle: "Bütün Kerbela'ya senin Babi olduğunu ilan etmeğe karar verdim" dedi. Elim elinde olduğu halde, beraberce yürüdük ve çarşıya kadar geldik. Genç bana: "Tanrı'ya şükürler ki, kendi gözünle beklenen Hüseyin'i görünceye kadar seni Kerbela'da tuttu" dedi. Bunu duyunca Hz.Bab'ın vaat ettikleri sözü hatırladım. Sevinçten kendimden geçtim. Az daha bağırarak bu sırrı herkese duyuracaktım. Fakat Hz.Bahaullah yavaşça bana: "Beklemen icap ediyor, zaman daha uygun değildir" buyurdu. O saatten sonra bütün üzüntülerimi unuttum. Kalbimde sonsuz bir sevinç dalgalanıyordu. Görünüşte yoksul sayılırdım fakat sahip olduğum manevi servetimi dünyanın servetlerine değişmezdim. Tanrı kendi lütfu ile bu serveti bana bahşetmişti." Şeyh Hasan-ı Zonuzi'nin sözleri burada bitiyor, şimdi tekrar anlattığımız konuya dönüyoruz.

Seyyid Kazım-ı Reşti Şerh-i Kaside ve Şerh-i Hutbe adlı eserlerinde, Hz.Bahaullah'ın adını işaretlerle belirtmeğe çalışmıştır. Yazdığı son risalede Hz.Bab'ı Zikrullahul-Azam adıyla anmıştır.

Seyyid Kazım düşmanlarına karşı sabırla göğüs geriyor ve yaptıkları kötülüklere karşı dayanıyordu. Nihayet, Tanrı O'na kötülük edenleri mahvetti ve hepsini alçalttı. Seyyid İbrahim-i Kazvini'nin arkadaşları, Seyyid Kazım'a kötülük yapmak için hiç bir fırsatı kaçırmazlar ve onun adını kötüye çıkarmak için her çareye baş vururlardı. Bir ara, serserilerden teşekkül etmiş kalabalık bir kitle el ele vererek, Osmanlı hükümeti tarafından gönderilmiş

---

¹ 5 Ekim 1851 Miladi

NEBİL TARİHİ

olan Kerbela valisini şehirden kovdular. Bunun üzerine, kargaşalığın önüne geçilmesi için merkezden bir alay asker gönderildi. Askerler şehri sardılar ve Seyyid Kazım'a bir mesaj göndererek bu ayaklanmayı yatıştırmasını, ayaklananlara, vazgeçtikleri taktirde dokunmayacaklarını aksi halde öldürüleceklerini söylemesini istediler. Bunun üzerine, Seyyid Kazım, bu ayaklanmayı tahrik edenleri çağırıp doğruluk ve samimiyetle kendilerine nasihat etmeye başladı. Konuşması öyle tesirli idi ki ele başları ile bir grup teslim olmaya ve af edilmeye razı oldular. Fakat Seyyid'in yanından ayrılınca, Seyyid'in düşmanları kendilerini tekrar kıskırtmaya çalışarak, şehir halkını, devlet ordusuna karşı gelmeye tahrik ettiler, onların güvenini sağlamak için bazı sözler uydurdular, aralarından biri: "Hz. Abbas'ı rüyamda gördüm, bana, Kerbela halkına söyle devlet kuvvetlerine karşı gelsinler ve zafere ulaşacaklarına emin olsunlar dedi" diyerek cahil halka, Seyyid Kazım'ın nasihatlerini unutturdu. Halk yine kargaşalığa başladı. Bu durum karşısında askerlerin komutanı olan, Necip Paşa, Seyyid Kazım'dan, tekrar halka nasihat etmesini, onlara, muayyen saatte Necip Paşanın şehre hücum edeceğini ve ancak Seyyid Kazım'ın evine sığınmış olan kimselere aman vereceğini bildirmesini istedi. Seyyid Kazım, şu ayeti okudu: "Onların zamanı sabahla gelecektir, sabah yakın değil midir?"

Ertesi sabah, hükümet kuvvetleri şehrin kapısına dayandılar, duvarları yıkarak şehre girdiler ve baş kaldıranları öldürmeye, evleri yağmalamaya başladılar. Halkın bir kısmı Hz. Hüseyin'in türbesine bir kısmı Hz. Abbas'ın türbesine sığındılar. Seyyid Kazım'ın bazı dost ve arkadaşları da onun evine sığındılar. Sığınanların sayısı öyle fazla idi ki evde yer kalmadı. Seyyid Kazım komşu evlerini de sığınak hale getirip, gelenleri kabul etti. Buna rağmen kalabalık o kadar çoktu ki ortalık yatıştıktan sonra, yirmi kişinin sıkışarak öldüğü anlaşıldı. Askerler önüne gelenleri öldürüyor ve eline geçenleri yağma ediyorlardı. Hz. Hüseyin ve Hz. Abbas'ın türbelerine sığınanlar bile kurtulamadılar, binlerce kişi öldürüldü, türbelerin sahası kanlar içinde kalmıştı. Bütün Kerbela'da Seyyid Kazım'ın evinden başka sığınacak yer

SEYYİD KAZIM-I REŞTİ

kalmamıştı. Bu olay 1258 Hicri senesinde¹ sanki Allah'ın gazabı olarak insanları uyarmak ve Seyyid Kazım'ın düşmanlarına, onun yüksek makamını göstermek için vuku bulmuştu.

Seyyid Kazım'ın bir çok talebesi vardı. Bunların arasında çok mağrur olan, kendilerini, Şeyh ve Seyyid'in arkadaşı olarak bilen bir kaç kişi vardı. Ders meclisinde her zaman ilk sırayı işgal ediyorlardı. Seyyid ise görünüşte onlara saygı gösterdiği halde, içlerinin ne dereceye kadar çürük olduğunu gayet iyi biliyordu ve bu bilgisini de arada sırada, kinayelerle açığa vurarak, onların, Tanrısal bilgiden ne kadar uzak olduklarını işaretle belirtiyordu. Ezcümle: "Benden doğmayan kimse, benim ne demek istediğimi anlayamaz", ve yine "Dünyanın söz dinleyecek kulağı yoktur. Ben saklı olan bu büyük sırrı açıklayamam, çünkü insanlar onu dinleyecek kadar dayanıklı değildir" derdi.

Bazen: "Benden sonra zuhur edecek olan zat Hz.Muhammet'in ailesine mensuptur ve Hz.Fatma'nın evlatlarından. Orta boyludur. Vücudunda herhangi bir sakatlık yoktur" diye söylüyordu. Şeyh Ebu-Turab şöyle anlatmıştır: "Ben ve bir kaç arkadaşım, Seyyid Kazım'ın sözlerinden beklenen Zat'ın vücudunda herhangi bir sakatlığın olmadığını anlamıştık ve sakatlığı olan herhangi bir kimse böyle bir iddiada bulunamazdı. Seyyid'in talebeleri arasından bir kaç kişi, vücutlarında noksanlık olduğu halde, Seyyid Kazım'dan sonra onun yerine geleceklerini sanıyorlardı. Bunlardan biri İbrahim Han-ı Gacar'ın oğlu olan Mirza Kerim Han-ı Kermani idi. Bu adam köse idi, ikincisi, çok şişman olan Mirza Hasan-ı Govbar, üçüncüsü ise çok ince ve uzun olan Mirza Muhit-ı Kermani idiler. Bu üç kişi herkesten çok Seyyid Kazım'ın yerine geçmeği arzu ediyorlardı. Seyyid ise arada onların bilgisiz ve mağrur olduklarını, yakında, aptallıklarını açığa çıkaracak işler yapacaklarını işaretlerle belirtiyordu. Senelerce Seyyid'in dizleri dibinde oturan ve onun bilgisinden faydalanan Hacı Kerim Han, Seyyid'ten, Kerman'a dönerek İslamiyet'i

---

¹ 10 Ocak 1843 Miladi

NEBİL TARİHİ

yürütmeğe ve hadisleri anlatmak için izin istedi. Bir gün Seyyid Kazım'ın kütüphanesinde oturmuştum. Bu arada Hacı Kerim Han'ın gönderdiği bir adam, elinde, onun yazdığı bir kitapla içeri girdi ve kitabı okuyup paraf etmesi için Seyyid Kazım'a verdi. Seyyid Kazım kitabın bir kaç bölümünü okudu ve sonra kitabı, getiren adama geri vererek: "Kerim Han'a söyle bu kitabı paraf etmesi için herkesten çok, kendisi salahiyyet sahibidir"dedi. Kerim Han'ın adamı odadan çıkınca, Seyyid Kazım üzüntü dolu bir sesle: "Allah bu Kerim Han'ı kahretsin, uzun seneler benim yanımda olduğu ve öğrendiği halde, şimdi de, dinsizlik usullerini öğreten bir kitabı, yayınlamayı hedef tutmuştur, üstelik benim de bu kitabı paraf edip methetmemi istiyor. Kerman'da riyasetini koruyabilmek ve benim ölümümünden sonra yerime geçmek için, dinsizlerle elbirliği yapmaktan çekinmemektedir. Halbuki ne boş hayaller içindedir. Ne büyük bir hata işlediğinin farkında bile değildir. Hidayetin ilkbaharında, Tanrının yeli esecek ve onun bu ateşini söndürecek, zarar ve ziyandan başka hiç bir netice elde edemeyecektir. Ey Şeyh, dikkat et, bak, benim bütün bu söylediklerimi, Kerim Han'da göreceksiniz. Tanrıdan seni, ileride Hz.Mehdi'ye karşı çıkacak olan bu şeytanın şerrinden korumasını dilerim. Bu anlattıklarımı aklında tut kimseye söyleme kıyamet gününde yani insanların kalplerinde saklı olan sırların açığa çıkacağı günde gücün yettiği kadar Tanrının emrini desteklemeğe çalış. Burada gördüklerin ve duyduklarını, işte o zaman herkese anlat" dedi.

Şeyh Ebu Turab, Hz.Bab'a iman etti, bir müddet için bu imanını saklı tuttu fakat en sonunda kalbindeki bu şuleyi gizleyemedi, Tahran'da, Hz.Bahau'llah'ın kapatıldıkları Siyah-Çal zindanında hapsedildi ve nihayet şahadet şerbetini içti.

Seyyid Kazım, son günlerinde, bazen açık olarak ve bazen kinayeli sözlerle talebelerini uyarıyor ve onlara: "Ey benim arkadaşlarım, sakınınız, sakınınız dünyaya aldanmayınız, Tanrıyı unutmayınız, dünyadaki her şeye gözlerinizi kapatıp Tanrının vaat ettiği zuhuru aramağa kalkınız, sağa sola dağılınız ve Allah'tan, size doğru yolu göstermesini dileyiniz. Azamet ve Celal Perdesinde gizli olan O Mukaddes varlığı bulmadan aramaktan vazgeçmeyiniz.

SEYYİD KAZIM-I REŞTİ

O'nun sevgisinde sebat ediniz ki, sizi kendine yaklaştırsın. Ne mutlu o kimselere ki O'nun uğruna şahadet şerbetini içmiş olsun. Açık olarak söylüyorum. Kaim'den sonra Kayyum¹ zahir olacaktır. Bab'tan sonra, Hüseyin'in Cemali gözükecektir..... İşte o zaman, Şeyh'in sözlerindeki saklı olan sırlar, açığa çıkacaktır" diye nasihat ediyordu.

Seyyid Kazım her sene Zil-kaade ayında, Kerbela'dan Kazemeyn'e gidip, arife günü Kerbela'ya dönmeği adet edinmişti. Buna göre de yine hayatının son senesi olan 1259² hicri senesinde Zilkade ayının başında Kazemeyn'e gitmek üzere Kerbela'dan çıktı. Ayın dördünde Berete Camisine vardı. Bu cami, Bağdat ile Kazemeyn'in yolu üzerindedir. Seyyid Kazım caminin, karşısında bulunan bir hurma ağacının gölgesinde durdu ve öğle namazını okuması için müezzini gönderdi. Bu arada bir Arap camiden dışarı çıkarak Seyyid Kazım'a yaklaştı ve: "Üç günden beri sizi burada bekliyorum. Sürümü bu yakınlarda bulunan otlakta otlatıyorum. Gördüğüm bir rüyayı, size anlatmakla vazifeliyim. Rüyamda Hz.Muhammed'i gördüm. Bana: "Ey çoban, benim bu sözlerimi dikkatle dinle ve aklında tut çünkü bu sözler Tanrı'nın emaneti sayılır. Dediğimi tam manasıyla yerine getirirsen büyük bir mükafat alacaksın, fakat bu sözleri ihmal edip unutursan sonsuz azaplara uğrayacaksın. Burada kal, üç gün sonra Seyyid Kazım adında, benim evlatlarımdan biri arkadaşlarıyla birlikte buraya gelecek ve tam öğle vakti, bu caminin karşısındaki hurma ağacının altında duracaktır. Onun yanına git benim selamımı söyle ve ona de ki müjdeler olsun ki ölüm saatin yaklaştıdır. Kazemeyn'in ziyaretinden hemen sonra Kerbela'ya dön çünkü Kerbela'ya vardığının üçüncü günü yani arife gününde³ öleceksin. Senin vefatından az sonra Tanrı'nın vaat ettiği zuhur, zahir olacaktır ve dünyayı kendi nuruyla aydınlatacaktır" dedi. Seyyid Kazım bu

---

¹ Hz.Bab ve Hz.Bahaullah'ın zuhurları kastediliyor.

² 23 Ocak - 23 Aralık 1843

³ 31 Aralık 1843

NEBİL TARİHİ

sözleri duyunca gülümsedi ve: "Ey çoban senin rüyan doğrudur" dedi. Seyyid'in yanındakiler, bu sözlerine büyük bir üzüntüye kapıldılar. Seyyid onlara: "Siz beni, vaat edilen Zuhur'un hatırı için seviyorsunuz. Buna göre O'nun gelmesi için benim gitmeme nasıl üzülüyorsunuz"dedi. Seyyid Kazım'ın bu sözü çok meşhurdur. Ben¹ o gün orada hazır bulunanlardan on kişiden fazlasından, Seyyid Kazım'ın bu sözleri sarf ettiğini işittim. Buna rağmen kendi gözleriyle görüp kendi kulaklarıyla duydukları halde, Hz.Bab'ın zuhurunu, ret ve inkar etmeğe kalktılar.

Seyyid Kazım, Kerbela'ya döner dönmez hastalandı. Düşmanları, onun Bağdat Valisi tarafından zehirlendiğini yaydılar, fakat bu doğru değildir zira Bağdat Valisi kendisini son derece severdi ve onu en büyük din adamı olarak biliyordu.

Çobanın da rüyasında gördüğü gibi, Seyyid Kazım 1259 senesinin² arife gününde, 60 yaşında vefat etti. Mezarı, Hz.Hüseyin'in türbesi civarındadır. Öldüğü gün, Kerbela Şehrinde yer yerinden oynadı. Evvelki yıl, Kerbela halkının sığınağı olan evi, bir matem evi haline geldi. Talebeleri onun ölümünden dolayı sonsuz bir keder ve hüzne büründüler.

---

¹ Nebil

² 1843 Miladi

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HZ.BAB' IN EMRİNİ AÇIKLAMASI

Seyyid Kazım Resti'nin düşmanları, onun ölümünden sonra, yeni bir kuvvet kazanarak, riyaseti elde etmek için çalışmalara başladılar, çünkü hepsi de başa geçmek için can atıyordu fakat Seyyid hayatta iken, kimse onların yüzüne bakmazdı. Seyyid'in ölümünden sonra, düşmanları fırsat buldular ve onun talebeleri arasında ayrılık yaratmak için, her biri, kendine bir mevkii tanımağa başladılar. Seyyid'in talebeleri, hocalarının vefatından son derece üzgün bulunuyorlardı. Kısa bir müddet sonra, Seyyid'in emri ile İsfahan ve Horasan'a gitmiş olan Molla Hüseyin Kerbela'ya avdet etti. Bu dönüş 1260 senesinin, Muharrem ayının birinci gününe¹ rastlamıştı. Talebeler Molla Hüseyin'in etrafında toplanıp sevgili hocalarının kaybını kendilerine unutturmasını istediler.

Molla Hüseyin, rahmetli Seyyid'in evinin, hemen bitişiğinde bir ev tutup üç gün kadar yas tuttu. Bir çok ziyaretçi onu ziyaret edip başsağlığı dilediler. Herkes Molla Hüseyin'i, Seyyid'in en sevgili ve en yakın talebesi olarak bilirdi. Yas günleri bittikten sonra, Molla Hüseyin, Seyyid'in sevdiği talebeleri yanına çağırarak: "Sevgili hocamız son günlerinde neler vasiyet etti? Onun tavsiyeleri neydi?" diye sordu. Cevapta: "Hocamız son günlerinde, bilhassa bir kaç defa tekrarlayarak, ölümünden sonra evlerimizi terk edip, vaat edilen zuhuru aramak için şehir şehir dolaşmamızı söyledi. Hiç bir şeyin bizi, onu aramaktan alıkoymasına meydan vermememizi ve kalplerimizi onu tanımak için hazırlamamızı vasiyet etti. Beklenen Zat'ın aramızda olduğunu, ancak onunla aramızda bir takım perdeler ve manialar olduğunu söyledi. Dua ve niyaz ederek, onu araştırmadan, kendisini bulamayacağımızı söyledi" diye anlattılar. Bu sözler karşısında Molla Hüseyin: "Hocamızın yaptığı bunca tembihe rağmen siz neden hala buradasınız? Niye beklenen Zuhuru aramak için yola çıkmadınız?" diye sordu. Talebeler:

---

¹ 22 Ocak 1844 Miladi

NEBİL TARİHİ

"Haklısınız, biz kusur ettik, seni hepimizden üstün sayıyoruz, ne buyurursan yerine getireceğiz. Hatta eğer kendin böyle bir iddiada bulunursan hemen kabul edeceğiz. Sana bağlıyız ve emirlerini bekliyoruz" dediler. Molla Hüseyin: "Estağfurullah, ben hiç bir zaman böyle bir iddiada bulunamam, biz hepimiz Tanrı'nın kullarıyız. Siz, hocanızın ne demek istediğini anlamış olsaydınız, hiç bir zaman böyle konuşmazdınız" diye bağırarak söylendi ve: "Şimdi bize düşen vazife, hocamızın vasiyetlerini yerine getirmek için hemen faaliyete geçmemizdir" diye ilave etti. Talebelerin hepsi kabul etti. Ondan sonra, Molla Hüseyin, Mirza Hasan-ı Govhar ve Mirza Muhit-i Kerman'ın ziyaretine giderek, hocalarının vasiyetini kendilerine hatırlatarak, onların da, beklenen zuhuru aramak için şehirden şehre dolaşmalarının vazifeleri olduğunu söyledi. Ancak bu iki kişinin her biri, gitmemek için bahaneler uydurmağa başladılar. Birisi: "Nasıl olur? Bu kadar düşmanımız olduğu halde, yerimizi nasıl terk edip gideriz? Sonra bizim yokluğumuzdan faydalanarak rahmetli hocamızın yerine geçerler" dedi. Öteki ise: "Benim bu şehirde kalıp, rahmetli Seyyid'in ailesine bakmam gerekir"dedi. İkisini de başka bir havada gören Molla Hüseyin onları kendi hallerine bırakıp, aradığına kavuşmak için yola koyuldu.

Vaat edilen zuhurun açığa çıkacağı altmış (sittin) senesi hakkında, ister Hz.Muhammed ve ister diğer imamlardan bir çok hadisler zikredilmiştir. Mehdi'nin zuhuru hakkında soru soran birine cevaben Hz.Sadık: "Altmış senesinde, emri zahir olacak ve ismi yükselecektir" diye buyurmuştur.

Muhittin-i Arabi ise kitap ve risalesinde Hz.Mehdi ve onun zuhur edeceği sene hakkında şöyle yazmıştır: "Hz.Mehdi'nin bir kaç veziri vardır ki hepsi İranlıdır. Mübarek adı, Veli ve Nebinin adlarının karışımından meydana gelmiştir, ancak Velinin adı, Nebinin adından evvel gelmektedir. Zuhur edeceği sene, tek

Hz.BAB'IN EMRİNİ AÇIKLAMASI

sayılara bölünebilen en küçük sayının yarısına eşittir. (Yani 2520 sayısının yarısına eşit olan 1260¹ sayısı.)

Mirza Muhammed İhbari'nin de, Mehdi'nin zuhur edeceği sene hakkında bir şiiri vardır. Bu şiirde: "Gars² senesinde yeryüzü, Mehdi'nin nuru ile nurlanacak. Bu senede dünyada görülecek olan azameti ancak yaşarsan görebilirsin. Kavimler, Hükümdarlar, insanlar ve din, yenilenecektir" demiştir.

Hz.Ali'den nakledilen bir hadis şöyledir: "Gars senesinde Tanrı'nın ağacı cihanda dikilecektir."

Molla Hüseyin rahmetli Seyyid'in talebelerini onun vasiyetini yerine getirmelerini teşvik ettikten sonra, Kərbela'dan Necef'e geçti. Bu yolculukla kardeşi olan Mirza Muhammed Hasan ve dayızadesi olan Mirza Muhammed Bakır da beraberinde idiler. Bu iki kişi, Molla Hüseyin Horasan'dan memleketine gittiği zamandan beri kendisine refakat etmeğe başlamışlardı.

Bu üçü Küfe camisine geldiklerinde, Molla Hüseyin bu camide bir köşeye çekilip kırk gün müddetle dua ve niyazla meşgul oldu. Gündüzleri oruç tutup, geceleri dua ve niyaz ederdi. Kardeşi de bu ibadete iştirak ediyordu. Dayızadeleri ise kendilerine yemek hazırlar ve diğer ihtiyaçlarını karşılardı. Boş olduğu zamanlarını da ibadetle geçirirdi. Bir kaç gün sonra Seyyid'in seçkin talebelerinden biri olan Molla Ali-yi Bestami, on iki kişiyle birlikte Küfe camisine geldiler. Daha önce çok sakin ve sessiz olan cami, onların gelmesiyle canlandı. Molla Ali'nin, Şeyh ve Seyyid'in öğretileri hakkındaki bilgisi o dereceye varmıştı ki bazen onun Molla Hüseyin'den üstün olduğunu düşünenler de vardı.

Camiye geldiğinde, Molla Ali, Molla Hüseyin'le konuşup onun hedefinin ne olduğunu öğrenmek istedi. Birkaç defa, kendisiyle görüşmeğe teşebbüs etti fakat Molla Hüseyin devamlı dua ve ibadetle meşgul olduğundan, uygun bir fırsat elde edemedi.

---

¹ 1844 miladi

² Gars kelimesini meydana getiren değer, ebcet hesabıyla 1260'a eşittir.

NEBİL TARİHİ

Nihayet o da ibadet etmeğe karar verdi ve kırk gün müddetle arkadaşlarından dokuz kişiyle birlikte dua ve niyaza başladı. Bu müddet zarfında arkadaşlarından üç kişi de onların ihtiyaçlarını karşılamakla meşguldüler. Kırk gün ibadeti bitmiş olan Molla Hüseyin kardeşi ve dayızadesiyle birlikte Necef'e döndü.

Kerbela'dan geceleyin geçtiler ve Necef'i ziyaret ettikten sonra Basra Körfezinde bulunan bu şehre doğru yola koyuldular. Burada, Molla Hüseyin başka bir hava duydu, çünkü O, bir müddet bu şehirde ticaretle vakit geçirmişti. Bu şehrin havasında dalgalanan esinti, beklenen sevgilinin mukaddes rayıhası, kendisini arayan Molla Hüseyin'in ruhuna işledi. Molla Hüseyin pek fazla bu şehirde kalmadı. Garip bir kuvvet, onu kuzeye, Şiraz'a doğru sürüklüyordu. Bu kuvvete uyarak Şiraz şehrine doğru yöneldi. Şehre girince beraberinde bulunan kardeşi ve dayızadesine: "Siz İlhani camiine gidip beni bekleyiniz, güneş batarken inşallah yanınıza geleceğim" dedi. Onlar ayrıldıktan sonra, Molla Hüseyin bir müddet şehrin dışında gezinti yaptı. Bu arada yeşil bir sarık takmış, güler yüzlü bir gencin kendisine yaklaştığını gördü. Genç yanına geldiğinde, kendisini gülümseyerek selamladı ve eski bir dostuna rastlamış gibi onu çok samimi bir sevgiyle karşılayarak: "Hamd olsun, sağlıklı geldiniz" dedi. Molla Hüseyin, bu gencin, rahmetli Seyyid'in talebelerinden olup onun geldiğini duyarak karşılamaya geldiğini sandı.

Şehit olan Mirza Ahmed'i Kazvini, Molla Hüseyin'in Şiraz da ilk olarak, Hz.Bab'ın huzuruna şereflenmesinin hikayesini, kendi ağzından duyduğu gibi şöyle anlatmıştır: " Şehrin dışında rastladığım genç son derece sevgiyle beni karşıladı, yolculuğun yorgunluğunu gidermem için beni evine davet etti. Kendisine, beni mazur görmesini rica ettim ve şehirde beni bekleyenlerin olduğunu ileri sürdüm. Bana: "Onları Tanrı'ya bırak, Tanrı onları korur" diyerek kendisiyle beraber gitmemi söyledi. Onun güzel davranışı ve tatlı konuşması karşısında dayanamayarak arkasından gittim. Onun kibarlığı, şefkatli davranışı ve güzel sesi, beni hayretlere düşürmüştü. Bir müddet yürüdükten sonra evin kapısına geldik. Bina son derece güzel ve zarifti. Genç kapıyı çaldı, zenci bir

Hz.BAB'IN EMRİNİ AÇIKLAMASI

hademe kapıyı açtı. Genç önce eve girerek bana Kur'an-ı Kerim'den şu ayeti söyledi: "Müminlerin selamı ile içeri giriniz." Onun azameti, büyüklüğü ve misafirperverliği, benim kalbimin derinliklerine kadar tesir etti. Onun söylediği Kur'an-ı Kerim'in ayetini kalbimdeki niyetim için uğurlu saydım, zira bu şehirde ilk olarak bir eve girerken böyle bir ayetle karşılandım. Bu şehrin havası, içime girer girmez, bende garip bir tesir bırakmış ve sebebini bilmediğim, izah edemediğim bir sevinç yaratmıştı. Kendi kendime: "Acaba bu şehirde aradığımı bulabilecek miyim? Bekleyişim sona erecek mi?" diye düşündüm. Ev sahibi önden ve bende arkasından bir odaya girdik. Odaya girince içimdeki sevinç öyle arttı ki anlatamam. Genç, elimi ayağımı yıkayıp rahat etmem için, ibrik ile leğen getirilmesini söyledi. Başka bir odada elimi ayağımı yıkamama izin vermesini rica ettim, fakat kabul etmedi ve aynı odada kendi eliyle su dökerek yıkanmama yardım etti. Sonra bana bir kadeh şerbet getirildi ve arkasından semaver hazırlatıp bana çay döktü. Akşam olmuştu. Arkadaşlarımın beni İlhani Camisinde beklediklerini, güneş batarken oraya gideceğime söz verdiğimi anlatarak gitmeme izin vermesini rica ettim. Cevapta: "Arkadaşlarından ayrılırken herhalde döneceğin zaman için "inşallah"¹ kelimesini kullanmışsındır. Şimdi, Tanrı, senin gitmeni mukadder buyurmamıştır, o bakımdan verdiğin söz için merak etme" diye buyurdu. Genç öyle heybetli ve vakur konuşuyordu ki karşı koyamadım. Kalıp abdest aldım ve namaza durdum. Genç de benim yanımda namaza durdu. Namaz kılarken, bu olanları düşünüyor ve Allah'a yalvararak: "Tanrım, şimdiye kadar vaat ettiğin zuhuru aramak için elimden geleni yaptım, fakat daha bir neticeye varmış değilim. Sen O'nu zahir edeceğini vaat ettin, vaat ettiklerini yapmamazlık etmezsin" diye dua ediyordum. Bu hadise, 1260 senesinin cemaziyülevvel ayının beşinde² vuku buldu. Güneş batmasından yarım saat sonra, genç benimle konuşmaya

---

¹ "Eğer Allah isterse" manasına gelmektedir.

² 23 Mayıs 1844

NEBİL TARİHİ

başlayarak: "Seyyid Kazım-ı Reştî'den sonra, rehber olarak kimi kabul ediyorsunuz?" diye sordu. Cevapta: "Rahmetli Seyyid, hayatının son zamanlarında, ölümünden sonra talebelerinin etrafa dağılıp, beklenen Mehdi'yi aramalarına çalışmalarını, sık sık tembih ediyordu. Ben de sevgili hocamın vasiyeti üzerine, İran'a geldim ve hala onu arıyorum" dedim. Bana: "Acaba sizin sevgili hocanız, beklediğiniz Mehdi'nin bazı özelliklerini belirtmiş miydi?" diye sordu. Cevapta: "Evet, O'nun Hz.Resul'ün ailesinden, Hz.Fatma'nın evlatlarından olacağını, zuhur edeceği zaman, yaşı yirmiden az ve otuzdan çok olmayacağını, ilahi marifete sahip olacağını, orta boylu olup, tütün kullanmayacağını ve vücudunda herhangi bir noksanlık görülmeyeceğini söylüyordu" dedim. Bunun üzerine ev sahibim biraz sustu ve heybetli bir sesle: "Bana iyice bak, acaba bu anlattığın özellikleri bende görebiliyor musun?" diyerek, anlattıklarımı teker teker sayarak kendi özellikleriyle karşılaştırdı.

Büyük bir hayret ve dehşete kapılmışım. Saygıyla: "Zahir olacak Mehdi herkesten üstün, sonsuz bir kudrete sahip olan çok mukaddes bir zattır. Taşdığı özellikler çok fazladır. Rahmetli Seyyid, zahir olacak Mehdi'nin bilgisi hakkında: "Benim bilgim O'nun bilgisi yanında, denize karşı bir damlaya benzer, benim bildiklerim, O'nun bildikleri ile kıyas edilecek olursa bir toprak zerresi kadar hakir kalır, aramızdaki fark çok büyüktür derdi" dedim. Fakat konuşmamı bitirmeden içimde müthiş bir korku ve utanma hissi duydum, söylediklerime pişman oldum, kendi kendime kızarak, konuşmanın daha yumuşak olmasına çalıştım. Ev sahibim tekrar bu konuyu ele alırsa, huzu ile kendisine: "Eğer beklenen Mehdi iseniz, bir an evvel davetinizi açıklayıp beni, bu büyük bekleyişten, bu ağır yükten kurtarınız" demeye karar verdim. Hz.Mehdi'yi aramaya kalkıştığım zaman, Mehdi'nin doğruluğunu, benim için ispatlayacak olan, iki miyar düşünmüştüm, bunlardan birincisi, Şeyh ve Seyyid'in açıklayamadığı mesele bu idi. Bu meseleleri çözüp açıklayabilen ve Yusuf suresini diğer hiç bir kitap ve yazıda bulunmayan bir şekilde yorumlayabilen kimseyi kabul etmeye karar vermişim. Çünkü daha önce bir kere, rahmetli Seyyid'in Yusuf suresini yorumlamasını rica etmişim, bana: "Bu

Hz.BAB'IN EMRİNİ AÇIKLAMASI

benim işim değildir, benden sonra zuhur edecek olan Mehdi, kendi isteğiyle, kimse rica etmeden Yusuf suresini tefsir edecektir. Bu, onun büyüklük ve azametine en büyük delil olacaktır" demişti. Bu düşüncelere dalmışken, birden ev sahibinin sesini duydum. Bana: "Dikkatle bana bakınız, Rahmetli Seyyid'in bahsetmiş olduğu Mehdi'nin olabilmemde ne gibi bir mani olabilir? Bu meselede nasıl bir müşkülünüz olabilir?" diye buyurdu. Bu sözler karşısında açıklanmamış meseleleri içine almış olan risaleyi ortaya koymaktan başka bir çarem kalmadı. Onu çıkarıp ortaya koydum ve: "Buna bir göz atmanızı ve benim kusurumu bağışlamanızı rica ederim" dedim. Ev sahibim risaleyi aldı, bazı sayfalarını çevirdi, sonra kitabı kapatarak, bir kaç dakika zarfında meselelerin çözümünü anlatarak, gizli bulunan sırları açıkladı. Onun anlattığı konulara hiç bir hadiste rastlamamış ve Şeyh ile Seyyid'in kitaplarında bulamamıştım. Sözleri öyle tesirli ve kudretli idi ki anlatmama imkan yoktur. Sonra bana: "Benim misafirim olmasaydın işin pek sıkıntılı olacaktı. Tanrı, kullarını deneyebilir, kullar ise, Allah'ı kendilerinin bilmedikleri meselelerle deneyemezler. Senin sorularını cevaplandırmasaydım bilgisizliğime mi delil olacaktı? Haşa, benim kalbimde doğan hakikat hiç bir zaman güçlkle vasıflandırılmaz. Bu gün, doğuda ve batıda bulunan bütün insanlar, benim yüce eşiğime yönelmeli ve Tanrı'nın lütfuna benim vasıtamla kavuşmalıdırlar. Bende en küçük şüphesi bulunanlar sonsuz zarar ve ziyana uğrayacaklardır. Yaradılışın maksadı, Tanrıyı tanımak ve ona tapmak değil mi? Öyleyse herkes senin gibi aramaya kalkacak ve bu suretle devam edecek ki vaat edilen zuhuru tanıyabilsin" diye buyurdular ve sonra: "Şimdi Yusuf suresinin tefsir zamanı gelmiştir" diyerek kalemi ellerine alıp, düşünülmecek bir süratle, bu mübarek tefsirin ilk kısmı olan Mülk süresini yazmaya başladılar. Yazarken, yüksek sesle tekrarladıkları kelimelerin heybeti içime işliyordu. Yazı bitinceye kadar hiç durmadan devam etti. Ben hareketsiz oturmuş dinliyordum. Seslerinin güzelliği ve söyledikleri kelimelerin büyüklüğü beni kendimden geçirmişti. Nihayet yerimden kalkarak: "İzin verirseniz gideyim" diye rica ettim. Tatlı bir gülümseyişle: "Bu

NEBİL TARİHİ

halinle evden çıkarsan, herkes seni delirmiş zannedecek" dedi. Zaman Hicri 1260 senesi, Cemaziyülevvel ayının beşinci günü, Nevruz'un Altmış beşinci günü ve Nahang senesinin, Hurdad ayının altıncı günü, güneş batışından iki saat, on bir dakika geçmişti. Bana: "Gelecekte bu gece ve bu saat, en büyük bayramlardan sayılacaktır. Tanrı'ya şükret ki gönül isteğine kavuşup, ilahi şarabını içtin, ne mutlu bu saadete erebilen kimselere" diye buyurdular. Güneş batışından üç saat sonra akşam yemeğinin hazırlanmasını emretti. Zenci hademe hemen sofrayı kurdu ve öyle lezzetli bir yemek getirdi ki hem cismimi ve hem ruhumu besledi. Cennetin yemeklerinden yiyormuşum gibime geliyordu. Şu hadis aklıma geldi: "Doğrucu kullarıma kimsenin gözünün görmediği, kulağının işitmediği ve kimsenin tasavvur edemediğini vaat ediyorum."

Zenci hademe de efendisinin kendisine verdiği terbiye tesiriyle son derece nazik ve benim gözümde yüksek bir makama sahipti. Ev sahibinin gösterdiği şefkat ve nazik davranışları, sadece kendisine has olan özelliklerdi, başka hiç bir kimseye yakışmıyor gibiydi. O'nun konuşma sihri dalmış ve kendimden geçmişim. Birden sabah ezanı kulağıma geldi. O gece mübarek huzurlarında, Tanrı'nın vaat ettiği bütün nimetleri tatmış gibi oldum. O gece uyku gözüme girmedi. Yusuf suresinin tefsiri olan Kayyum-ul Esmâ'nın nazil olan ayetlerini yüksek sesle tekrarlarlarken tatlı sesini dinliyor ve haz duyuyordum. Ayetler ve duaları okurken, her ayetten sonra Kur'an-ı Kerim'in "Yüce Allah, kendisini vafedenden bütün vasıflardan münezzehtir. O'nun gönderdiği Resullere selamet olsun, bütün yaratıkların Rabbinde hamd olsun" ayetini tekrarlıyorlardı. Sonra bana: "Sen, bana iman eden ilk kimsesin. Ben Babullah'ım¹ sen ise Babül'bab'sın.² On sekiz kişinin daha beni arayıp bulmaları lazımdır. Sonra benimle Mekke'ye gitmesi için onların birini seçeceğim. Mekke'de Allah'ın emrini, Mekke Şerifine tebliğ edeceğim. Oradan Küfe'ye giderek, oranın camisinde, Allah'ın

---

¹ Babullah (Tanrı'nın kapısı)

² Babül'bab (Bab'a açılan kapı)

Hz.BAB'IN EMRİNİ AÇIKLAMASI

Emrini açıklayacağım. Bu gece olup bitenleri kimseye söylemeyeceksin, arkadaşlarından saklayacaksın. İlhani camisinde yerleşip eğitime başla bana karşı öyle davranacaksın ki saklı sırrımız gizli kalsın. Ben Mekke'ye gidinceye kadar beni kimseye tanıtmayacaksın. Mekke'de iman edenlere tebliğ yollarını göstereceğim" diye buyurarak gitmeme izin verdiler ve beni kapıya kadar geçirdiler. O gece bulduğum ilahi hakikat beni alt üst etmişti. O'nun parlaklığı gözlerimi kamaştırmış ve azameti karşısında vücudum sarsılmıştı. Kalbimin durabilmesinde, sevinç ve korkuyla karışık garip bir his duyuyordum. Aynı zamanda içinde hissettiğim kudreti de anlatamam. Tanrı emrini tanımadan önce, çok kuvvetsiz ve güçsüz idim, içim korku ile doluyordu. Ne yazabilir ve ne yürüyebilirdim. Elim ve ayağımda devamlı bir titreme vardı. Fakat Tanrı mazharını tanıma şerefine nail olduktan sonra, cehaletimin yerini Tanrısal bilgi, miskinliğimin yerini büyük bir kudret aldı. Kendimi öyle güçlü hissediyordum ki bana karşı gelenlerle tek başıma mücadele edeceğimi düşünüyordum. Bütün dünya ve içindekiler, gözümde bir avuç toprak kadar değersiz görünüyordu. İçimden çıkan bir ses kulağıma geliyordu. Bu ses dünya halkına hitaben: "Ey dünyadakiler uyanınız ve Tanrı'nın rahmet kapısı açıktır, hepiniz giriniz, beklediğiniz zuhur işte zahir olmuştur ve sizi vuslat sofrasına çağırmaktadır" diye bağıyor gibiydi.

Hz.Bab'ın evinden çıkıp arkadaşlarımla yanına gittim. Şeyh ve Seyyid'in bir çok talebeleri benim ziyaretime geliyorlardı. Dersler vermeye başladım. Herkes benim etkili konuşmamı hayretle karşılıyor ancak, hangi kaynaktan feyiz aldığımı bilmiyorlardı. Bazı geceler zenci hademe gelip beni Hz.Bab'ın yanına götürüyordu. Her gün mübarek huzurlarına gitmek için, akşamı sabırsızlıkla beklerdim. Bir gece bana: "Yarın arkadaşlarından on üç kişi gelecekler. Dua et ki onlarda bu kıldan ince, kılıçtan keskin olan sırat köprüsünü geçebilsinler" diye buyurdular.

Sabah güneş doğmadan Hz.Bab'ın evinden dönerken Molla Ali'yi Bestami ile on iki arkadaşının İlhani camisine girdiklerini gördüm. Hemen onlarla meşgul oldum ve yerleşmelerine yardım ettim. Birkaç gün geçtikten sonra, bir gece Molla Ali bana: "Bizim

NEBİL TARİHİ

sana ne dereceye kadar güvenimiz olduğunu biliyorsun. Biz senin doğru olduğuna öyle inanıyoruz ki, Mehdi olduğunu iddia etsen bile hemen kabul ederiz. Biz evimizi, barkımızı, terk edip Mehdi'yi aramaya çıkmış bulunuyoruz. Sen bu işte ilk adımı atan kimsesin. Ben ve arkadaşlarım da senin peşinden gidiyoruz, hedefimize ulaşmadan aramaktan vazgeçmeyeceğiz. Şimdilik, buraya kadar senin peşinden geldik. Senin kabul ettiğin kimseyi, bizde kabul edeceğiz, fakat bakıyorum ki sen gayet rahat bir şekilde aramayı bırakıp ders vermeye başlamışsın. Lütfen hakikati bize de anlat ve bizi bütün şüphelerden kurtar" dedi. Molla Hüseyin: "Galiba senin arkadaşların benim bu sevinç ve rahatlığımı, bu şehirde elde ettiğim şöhret ve başarıma bağlıyorlar. Fakat böyle bir şey mevzubahis değildir. Dünya ve içindekiler, Molla Hüseyin'i, kalbinin sevgilisini aramaktan alıkoyamaz. O'nu aramaya kalktığım zaman, yolunda canımı vermeye ve kanımı akıtmaya kararlıydım. O saatten itibaren kendimi bela ateşine attım ve zorluklar denizine daldım. Ben dünya işleriyle hiç bir zaman meşgul olmadım. Sevgili Mevla'nın rızasından başka hiç bir şeyin peşinde değilim. Benim kalbimde alevlenen O'nun sevgi ateşi, uğrunda kanımı akıtmadan sönmez. Sizde inşallah böyle bir günü göreceksiniz. Hamd olsun ki kendi fazıl ve inayetiyle rahmet kapılarını Molla Hüseyin'e açmıştır. Ben O'nun fermanı üzerine burada ders vermeye başladım, böylece, kendi mübarek iradesiyle bu hakikat saklı olarak kalmıştır" diye cevap verdi. Molla Ali, bu sözlerden, Molla Hüseyin'in gizli defineyi bulduğunu anladı. Gözlerinden yaşlar boşanarak, hakikati kendisine söylemesini rica etti. Molla Hüseyin: "Hiç bir şey söylemeye mezun değilim, Tanrı fazlına güven, sana ve arkadaşlarına kendisi yol gösterecektir" dedi.

Bu konuşmadan sonra Molla Ali arkadaşlarına koşarak, Molla Hüseyin ile yaptığı konuşmayı kendilerine anlattı. Bu haberi duyunca hepsinin kalbinde yeni bir ateş alevlendi, herkes bir köşeye çekilerek dua ve yalvarıya başladılar. Üç gece sonra Molla Ali rüyasında bir ışık gördü. Işığın peşine takılarak, aradığı sevgilisinin huzuruna çıktı. Hemen rüyasından uyandı, gece yarısıydı, odasından dışarıya fırlayarak Molla Hüseyin'in hücreğine koştu ve

Hz.BAB'IN EMRİNİ AÇIKLAMASI

onun kollarına atıldı. Molla Hüseyin kendisini şefkatle kucaklayarak: "Bizi hidayet eden Tanrı'ya hamd olsun" dedi. Sabah erkenden, güneş doğarken Molla Hüseyin, Molla Ali ile birlikte Hz.Bab'ın evinin yolunu tuttular. Kapıda kendilerini bekleyen zenci hademeyi gördüler. Hademe onlara: "Güneş doğmadan, benim efendim, beni çağırarak, kapıda bekleyip, gelecek olan iki sevgili misafire hoş geldiniz dememi ve "Allah'ın selamı ile içeri giriniz" diye karşılamamı emretti" dedi.

Molla Ali böylece Hz.Bab'ın huzuruna müşerref oldu. O'nun Molla Hüseyin'den farklı olan tarafı şu idi ki Molla Hüseyin Hz.Bab'tan delil rica etti fakat Molla Ali, kalbi imanla dolu bir şekilde Hz.Bab'ın huzuruna müşerref oldu, geri kalanlardan ise, biri rüyasında, öbürü namaz kılarken ve bir diğeri de ilham alarak aradıklarını buldular. Hepsini Molla Hüseyin Hz.Bab'ın huzuruna çıkardı. Böylece diri harflerden on yedisi bir araya geldiler ve zamanla on sekiz kişiye tamamlandılar ve Tanrı çağrısını insanlara iletme için her biri bir memuriyete çıktılar.

Bir gece Hz.Bab: "On yedi kişi iman etti. Bir kişi kalmıştır. O da yarın gelecektir" diye buyurdular. Ertesi gün, akşam üzeri Molla Hüseyin Hz.Bab'la eve doğru giderken, bir genç kendilerine rastladı, Molla Hüseyin'i kucaklayıp, aranan sevgiliden sordu. Molla Hüseyin aldığı emir mucibince bu soruya bir cevap vermeyerek onu istirahat etmesi için çağırarak: "Bekle, ben sana yol göstereceğim" dedi. Genç onun bu davetini kabul etmedi ve Hz.Bab'ı göstererek: "Neden beni hakikatten uzaklaştırıyorsun. Bütün dünyada bu zattan (Hz.Bab'a işaret ederek) başka birisi Tanrı emrini açıklayabilecek mi?" dedi. Molla Hüseyin durumu Hz.Bab'a anlattı, Hz.Bab, kendisine: "Hayret etme, ruh aleminde onunla konuştuk, onu bekliyorduk, git onu yanımıza getir" diye buyurdular.

Bu genç Bab'ın huzuruna geldi ve diri harfler arasına girdi. Gencin adı Molla Muhammed Ali'yi Barfuruşi idi. Kendisine Kuddus lakabı verildi. Şiraz'da Hz.Bab'ın huzuruna müşerref olduğu zaman yirmi iki yaşındaydı.

NEBİL TARİHİ

Kuddus anne tarafından İmam Hasan'a mensuptu. Barfuruş şehrinde doğmuştu ve Seyyid Kazım'ın hayatının son zamanlarında onun derslerine girdi. Herkesten geç gelip, en arka sıralarda oturur ve herkesten erken kalkıp giderdi. Seyyid çoğu zaman talebelerine: "Aranızda bazı kimseler var, çok sakın olup en arka sırada oturdukları halde, Tanrı indinde çok sevilen kimselerdir, onların hizmetkarı olmak, benim en büyük arzumdur" derdi. Seyyid bu konuşması ile Kuddus'u kastetmek istiyordu. Bu zat Hz.Bab'ın Emri uğruna gösterdiği eşsiz hizmetler ve fedakarlıklarla "Beni arayan, beni bulur, bana doğru bir adım yaklaşan, bana yükselir, beni seveni seveceğim, sevdiğim kimseyi katledeceğim ve katlettiğim kimseyi kurtaracağım" ayetinin şahidi olmuştur. Hz.Bab'ın mübarek adları Seyyid Ali Muhammed'dir. 1235 Hicri senesi, Muharrem ayının ilk gününde¹ doğmuşlardı. Mübarek aileleri Hz.Muhammed'in evlatlarından olup, asalet ve büyüklükleriyle tanınmışlardı. Hz.Bab'ın doğum tarihi, Hz.Ali'den nakledilen bir hadise uymaktadır. Bu hadis ile Hz.Ali (Ben Rabbımdan iki yaş küçüğüm) diye buyurmuşlardı. Mübarek yaşları 25 sene 4 ay 4 gün iken Emirlerini açıkladılar, daha çocukken babaları vefat etti. Babalarının adı Seyyid Muhammed Rıza ve Hz.Muhammed'in evlatlarından idi. Hz.Bab bütün Fars ilinde takva ve asaletle tanınıyorlardı. Anneleri ise herkesçe sevilip sayılıyordu. Babalarının vefatından sonra, dayıları olan Mirza Seyyid Ali'nin şefkatli kollarında büyüdüler. Bu zat sonradan Emir uğruna şehit düştü. Dayıları Hz.Bab'ı okutmak için Şeyh Abid'e götürdü. Hz.Bab okumak istemedikleri halde, dayılarının isteği üzerine Şeyh Abid'in mektebine devam ettiler. Şeyh Abid son derece saygılı bir insan olup, Şeyh ve Seyyid'in talebelerindendi. Şeyh Abid şöyle anlatmıştır: "Bir gün, Hz.Bab'a Kur'an-ı Kerim'in ilk cümlesi olan Bismillâhirrahmânirrahîm okumalarını söyledim, bana: "Manasını bilmediğim cümleyi okumam" dediler. Bu cümlenin manasını bilmezlikten geldim. Buna karşı: "Ben biliyorum müsaade

---

¹ 20 Ekim 1819

Hz.BAB'IN EMRİNİ AÇIKLAMASI

ederseniz anlatayım" diye buyurarak cümleyi anlatmaya başladılar. Bu cümleyi tefsir ederken, o zamana kadar bilmediğim ve kimseden duymadığım konular anlattılar. Bu çocuğun böyle konuşması karşısında şaşırđım, hala o sözlerin tatlılığı kulağımda çınlıyor gibidir. O'nu alıp dayısının yanına götürdüm. O'nun korunması ve yetiştirilmesi için lüzumlu tavsiyelerde bulunarak: "Ben bu çocuğa ders anlatmak için kendimi yeterli bulmuyorum, bu çocuğı size emanet ediyorum zira başka çocuklara benzemiyor. Bu çocukta gördüğüm kudret ancak Hz.Mehdi'de bulunabilir, onun için kendisine çok dikkat edeceksiniz. Bırakınız evde kalsın zira hakikaten öğretmene ihtiyacı yoktur" diye ilave etti, fakat Hz.Bab'ın dayıları kendilerinden mektebe dönmelerini isteyip: "Mektepte başka çocuklar gibi davranıp hocanın sözlerini dinlemeni söylememiş miydin" diye söyledi. Hz.Bab dayılarının sözünü dinlemek için tekrar mektebe döndüler, fakat çok kuvvetli bir ruh ve gizli derin bir bilgiye sahip idiler." Nihayet, dayıları Hz.Bab'ı kendisiyle ticaretle meşgul olmalarına razı oldu. Ancak bu devrede de kendilerinde garip haller görülüyordu.

Bir kaç sene sonra Hz.Bab'ı Mirza Seyyid Hasan ve Mirza Abdul Kasım'ın kız kardeşiyle evlendirdiler. Bu evlilikten Ahmed adında bir çocukları oldu. Bu çocuk, Hz.Bab'ın bisetinden bir sene evvel yani 1259 Hicri senesinde¹ vefat etti. Bu çocuğun vefatı üzerine Hz.Bab şöyle bir münâcât yazdılar: "Ey İlahım Allah, keşke bu senin İbrahim'inin bin İsmail'i olsaydı da hepsini senin uğruna feda etseydi. Ey sevgilim, Ey kalbimin maksudu, kulun olan Ali Muhammed'in senin uğruna feda ettiğı şu Ahmed'in sevgisi O'nun kalbinde alevlenen senin sevgi ve ateşini söndüremez. Senin uğruna can vermeden, senin yolunda vücudum, kan ve toprağı bulanmadan, şu ıstırabım dinmez tükenmez. Ey benim sevgili Allah'ım, Ey biricik Tanrım, benim şu tek oğlumun, sana kurban olmasını kabul et ve onun böyle feda olmasını, benim senin yolunda feda olmam için bir başlangıç olarak kabul et. Kendi fazlımla benim

---

¹ 1843 Miladi

NEBİL TARİHİ

fedakarlığımı kabul buyur. Kanımın senin uğruna dökülmesiyle, Mukaddes Emrinin tohumlarının sulanması, en büyük arzumdur. Benim kanıma öyle bir tesir ihsan etki, ilahi tohum kısa bir zamanda kullarının kalbinde yeşersin, ta ki güçlü bir ağaç haline gelsin ve bütün dünya sakinleri onun gölgesi altında toplansınlar. Allah'ım, benim dualarımı kabul buyur ve arzularımı yerine getir. Sen muktedirsin. Sen kerimsin."

Hız.Bab, çoğu zaman Buşehr şehrinde ticaretle meşgul idiler. Havanın son derece sıcak olmasına rağmen her gün birkaç saat evin damına çıkıp namaz kılıyorlardı. Güneş bütün kuvvetiyle parlıyor ve etrafı yakıyordu buna rağmen Hız.Bab bu şiddetli sığağa aldırmadan Tanrı'ya yöneliyor ve bütün dünyayı unutuyorlardı. Her gün sabah tan yeri ağarmadan, güneş doğana kadar, öğlenden akşama kadar dua ve niyazla meşgul idiler. Hız.Bab dua ve niyazlarını Tahran'a doğru yapıyorlardı. Güneşin doğmasını sevinçle karşılıyorlardı. Bu, hakikat güneşinin doğmasına işaret eden bir sır olarak kalıyordu. Hız.Bab, güneş doğarken, bakıp sevgilisi ile konuşan bir aşık gibi, ruh diliyle onunla konuşup, sevgilerini, sevgililerine ulaştırması için onu vasıta kılıyorlardı. Bu halleri gören cahil halk ise Hız.Bab'ı güneşe tapıyor sanıyorlardı.

Hacı Seyyid Cevad-ı Kerbelai şöyle anlatmıştır: "Hindistan'a giderken, yolum üzerinde olan Buşehr'e vardım. Hacı Mirza Seyyid Ali ile arkadaşlığım olduğu için kendisini görmeye gittim. İşte o zaman Hız.Bab'ı ziyaret ettim. Mübarek yüzlerinde her zaman sevgi, saygı ve huzu izleri görülüyordu. Nurlu yüzlerini ve Tanrısal huylarını hiç bir şekilde izah edemiyorum. Herkes kendilerini takva ve doğruluk ile tanıyordu. Bir sefer birisi Hız.Bab'a satmaları ve parasını kendisine göndermeleri için bir emanet göndermişti, fiyatını da tayin etmişti. Hız.Bab, bir müddet sonra satılan emanetin parasını kendisine gönderdiler. Adam baktı ki tayin ettiği fiyattan daha fazla para gönderilmiştir, bir mektup yazarak Hız.Bab'tan bunun sebebini sordu. Hız.Bab, kendisine: "Bunun fiyatı işte sana gönderdiğim kadardı, fazla sayılmaz, çünkü senin emanetin bir müddet benim yanımda kalmıştı, eskiden fiyatı senin söylemiş olduğun kadar idi, fakat ben onu o zaman

Hz.BAB'IN EMRİNİ AÇIKLAMASI

satamadım. Bu iş biraz gecikti. Senin zararına razı olamadım ve yeni satış fiyatına göre sana paramı gönderdim" diye cevap yazdılar. Adam isteğinden fazla olan parayı kabul etmeleri için ne kadar ısrar ettiyse de Hz.Bab kabul etmediler.

Hz.Bab, İmam Hüseyin'in anma toplantılarına gidiyorlardı. Hz.İmam Hüseyin'in çektiği azaplar hakkında konuşulduğu ve mersiye okunduğu zaman göz yaşları dökerlerdi, mübarek dudaklarını kıvımdatıp için için dua ederlerdi. Böyle zamanlarda nurlu yüzlerinde büyüklük ve azamet izleri beliriyordu.

Hz.Bab'a ilk iman eden Diri Harfler şunlardır:

- 1 - Babul Bab lakabı alan Molla Hüseyin-i Boşruyeyi
- 2 - Molla Hüseyin'in kardeşi, Mirza Muhammed Hasan
- 3 - Molla Ali'yi Bastami
- 4 - Molla Hüseyin'in yeğeni, Mirza Muhammed Bakır
- 5 - Molla Ali lakabını alan Molla Hüda Bahş-ı Kuçani
- 6 - Molla Hasan'ı Becestandi
- 7 - Seyyid Hüseyin-i Yazdi
- 8 - Mirza Muhammed-i Rovze Han'ı Yazdi
- 9 - Said'i Hendi
- 10- Molla Muhammed-i Hoi
- 11- Molla Celil-i Orumi
- 12- Molla Ahmed-i Ebdal-i Maragayi
- 13- Molla Bakır-ı Tebrizi
- 14- Molla Yusuf-i Erdebili
- 15-Molla Abdul Vehhab-ı Kazvini'nin oğlu, Mirza Hadi
- 17- Tahire
- 18- Kuddus

Bütün bu Diri Harfler, Tahire hariç olmak üzere, Hz.Bab'ın huzuruna müşerref oldular. Eniştesi olan Mirza Muhammed Ali-i Kazvini'nin yola çıkacağını duyan Tahire, ona bir kapalı mektup vererek, Hz.Mehdi'yi bulduğu takdirde kendisine vermesini rica etti.

Tahire'nin babası olan Molla Salih-i Kazvini ve amcası olan Hacı Molla Taki, İran'ın çok büyük ve tanınmış hocaları idiler.

NEBİL TARİHİ

Tahire'nin kocası aynı zamanda amcazadesi olan Molla Muhammed idi. Tahire'nin amcası olan Molla Taki Şiilerce (üçüncü şehit) lakabıyla tanınmaktadır. Tahire'nin ailesi hep (Bâlâ-Seri-li)¹ oldukları halde, Tahire, Seyyid Kazım'ı Reşti'nin öğretilerini son derece benimsemişti ve bu şiddetli benimsemeye bağlı olarak, Şeyh'in öğretilerinin doğruluğu ve onu kabul etmeyenlerin yanlışlıkları hakkında bir risale yazarak, Seyyid Kazım-ı Reşti'ye gönderdi. Risaleyi okuyan Seyyid, ona cevaben son derece nazik ve lütufkar bir mektup yazarak Tahire'ye gönderdi. Bu mektupta Seyyid Kazım, Tahire'yi: "Ey Kurratul-ayn² ve kalplerin ruhu" diye hitap etmişti. O günden sonra, Tahire (Kurratul-ayn) lakabıyla tanındı. Sahabeler Bedeşt'te toplandıkları sırada, herkes onun gösterdiği cesarete karşı şaşkına dönmüştü. Bazı Sahabeler Tahire'nin Bedeşt'te eşine rastlanmayan hareketlerini Hz.Bab'a intikal ederek, kendilerine onun dedikodusunu yapmak istediler. Hz.Bab, onlara verdiği cevabında: "Azamet lisanı kendisine "Tahire"³ lakabını verdiği kimse hakkında ne diyebilirim ki" dediler. Bu cevabı alan Sahabeler susmak zorunda kaldılar ve bir daha Tahire hakkında kimse bir şey söyleyemedi. O zamandan itibaren Kurratul-ayn, Sahabeler arasında Tahire adıyla tanınmaya başladı.

Daha önce Tahire'nin ailesinin Bala - Seri olduğunu belirttik. Bu kelimenin manasını açıklamak uygundur. Şeyh Ahmed, Seyyid Kazım-ı Reşti ve onların talebeleri, Kerbela da Hz.İmam Hüseyin'in türbesini ziyarete gittikleri zaman, hep mezarın ayak ucunda duruyor ve saygılarını bu şekil de belirtiyorlardı. Fakat sair halk, ziyaret esnasında türbenin etrafında dolaşiyor ve hatta başucuna kadar da giderek, ziyaret name okurlardı.

---

¹ Bâlâ Seri; Arapça'da Başucu manasına gelmektedir.

² "Gözümün nuru" manasına gelen Arapça bir kelimedir.

³ Pak, temiz manasına geliyor.

Hz.BAB'IN EMRİNİ AÇIKLAMASI

Şeyhiye tarikatının salıklarına göre, Tanrı'nın sevgili kulları hiç bir zaman ölmez ve her zaman yaşamaktadırlar. Bunun için, her zaman kendilerine saygı gösterilmelidir. Bu sebepten dolayı ziyaret esnasında Hz.İmam Hüseyin'in başucuna gidenlere Bala - Seri ¹ denirdi.

Molla Hüseyin, Hz.Bab'la birlikte Mekke'ye gideceğini zannediyordu. Fakat Hz.Bab, Şiraz'dan ayrılacakları sırada Molla Hüseyin'i çağırarak: "Yakında birbirimizden ayrılacağız, sen tebliğ'e başlayacaksın. Tanrı seni korur. Başarılar elde edeceksin, şehirden şehre dolaşıp, Tanrı'nın sana bahsettiği bereket yağmurlarını insanlara yağdıracaksın. Her zaman Tanrı'nın iradesine teslim olacaksın. İnsanlara yüksek sesle hitap ederek: "uyanınız, uyanınız, Tanrı'nın rahmet kapısı açılmıştır. Hidayet güneşi bütün parlaklığı ile parlamaktadır. Beklediğiniz zuhur, işte geldi. Ey yeryüzü sakinleri, beklediğiniz kimsenin fazıl ve ihsanından mahrum olmamaya çalışınız, gözlerinizi O'nun nurunu görmekten mahrum etmeyiniz, diye söyle, İlahi Emri kabul edenlere İlahi ayet ve Levihleri oku ki Tanrı'nın sözlerini duysun ve gaflet uykusundan uyanınsınlar. Ben Kuddus'la birlikte Hacca gideceğim seni zalim düşmanlarla baş başa bırakıyorum. En büyük berekete erişeceğine emin olabilirsin. Şimdi kuzeye doğru yola çık, İsfahan, Kaşan, Kom ve Tahran'a uğra. Tahran'da Allah'ın saltanatının gizlendiği yeri görebilmek ve hakiki sevgilinin sarayına girebilmek için dua et. Tahran'da öyle bir sır gizlenmiştir ki, açığa çıktığı takdirde yeryüzü cennete dönecektir. O eşsiz sevgiliyi görebilmeni ümit ederim. Tahran'dan Horasan'a git ve Tanrı'nın davetini açıkla, oradan da Necef ve Kербela'ya dönüp Tanrı'nın Emirlerini bekle. Bu memuriyeti tam manasıyla yerine getirebileceksin, çünkü zaten bu görevi yerine getirmek için yaratılmışsındır. Bütün düşmanlar sana karşı birleşip seni istediğini yapmaktan alıkoymaya çalışırlarsa da buna muvaffak olamazlar. Vazifeni yerine getirmeden kimse senin

---

¹ Bu kelime Arapça dilinde Başucu manasına gelmektedir.

NEBİL TARİHİ

kılına bile dokunamaz. Her şey Tanrı'nın Emrindedir. O güçlü ve kuvvetlidir" diye buyurdular.

Sonra Molla Ali Bestami'yi çağırıp kendisine büyük bir lütuf ve sevgiyle hitap ederek: "Sen hemen Necef ve Kerbela'ya doğru yola çıkacaksın" dediler. Ve başına gelecek olan bütün zorluk ve sıkıntıları kendisine bir bir anlatarak: "İmanında sebat sahibi olacaksın. Tanrı imtihanı ve sıkıntı rüzgarlarına karşı dağlar kadar sağlam olup yerinden kıyılamayacaksın. Cahillerden korkma, din hocalarının küfürlerine karşı dayanacaksın. Hiç bir şey seni hedefinden alıkoymamalıdır. Tanrı, ebediyette sana muhteşem bir yer hazırlamıştır. Sen Beytullah'tan çıkan ve tebliğe başlayan, Emir uğruna belalara ve sıkıntılara uğrayacak olan ilk kişi olacaksın. Bu yolda canını verebilirsin fakat diğer cihanda büyük bir mükafat elde edeceksin" diye buyurdular.

Bu sözlerden sonra Molla Ali hemen hazırlandı ve vazifesini yerine getirmek üzere yola koyuldu. Şiraz'dan daha bir fersah¹ uzaklaşmamıştı ki Abdül-Vehap isminde bir genç arkasından koşarak kendisini dinlemesini rica etti ve ağlayarak: "Benim de sizinle beraber gelmeme izin vermenizi rica ediyorum. Çok perişanım çünkü bu gece rüyamda, tellalların, Şiraz sokaklarında dolaşarak, Hz.Ali'nin geldiğini müjdelediklerini, halka, kendisini arayıp bulmalarını, cehennem azabından kurtulmak için dağıttığı yazılardan almalarını bildirerek: "Ey insanlar koşunuz, acele ediniz, bu yazılardan alabilenlerin suçları bağışlanacak, alamayanlar ise cennete girmekten mahrum kalacaklardır" diye bağırıyorlardı. Tellalın sesini duyar duymaz hemen yerimden fırlayarak dükkanımı kapattım ve Vekil Çarşısında yürümeye başladım. Birden sizi gördüm. Etrafınızda halk toplanmıştı ve sizin elinizde bulunan kağıtlardan birer tane almaya çalışıyorlardı. Kağıt verdiğiniz kimselerin kulağına yavaş sesle bir şey söylüyordunuz.

Sizin söylediğiniz şeyi duyan kimse kaçarak: " Eyvahlar olsun, İmanın sevgisinden mahrum kaldım ve O'nun eşiğinden

---

¹ Bir fersah altı kilometredir.

Hz.BAB'İN EMRİNİ AÇIKLAMASI

kovuldum" diye bağıyordu. Uykumdan uyandım derin düşüncelere daldım. Sabah dükkanıma doğru giderken, sizi gördüm. Sarıkla birisiyle önümden geçtiniz, birbirinizle konuşuyordunuz. İçimde garip bir kuvvet doğdu arkanızdan koştum. Rüyamda gördüğüm yerde size yetiştim. Siz konuşuyordunuz sarıklı adam sizin sözlerinizi reddediyordu, siz ona: "Bütün kainat dahi O'ndan yüz çevirirse, büyüklük eteğine zerre kadar toz konmaz, dediniz. Ben bir köşeye çekilmiş size bakıyordum. Nihayet siz yürümeye başlayıp Kazerun kapısına doğru ilerlediniz, bende arkanızdan buraya kadar geldim" diye söyledi.

Molla Ali, gencin şehre dönmesini işine bakmasını tembih ederek: "Şiraz'a dön, İman edenler arasında seninde yerin olduğuna emin olabilirsin" dedi. Fakat bütün ısrarlarına rağmen genç kabul etmedi. Nihayet Molla Ali'yi Bestami, gencin de kendisiyle beraber gelmesine razı oldu. Bir müddet yürüdüktan sonra gencin babası olan Hacı Abdul-Mecit oğlunu geri getirmek üzere arkalarından yetişti. Molla Ali'yi Bestami ile çok kaba bir şekilde karşılaştı. Sonradan iman eden Hacı Abdul-Mecit, bu hikayeyi çoğu kez ağlayarak ahabplarına anlatıp: "O günkü davranışım için çok üzgünüm. Tanrı'ya hamd olsun ki doğru yolu bana gösterdi ve beni affetti. Ben Fars Valisi'nin oğlunun adamlarından idim. Bu sebepten kimse bana karşı gelmeye cesaret edemezdi. Oğlumun dükkanı bırakıp şehirden çıktığını duyunca hemen arkasından şehrin dışına koştum. Elime bir değnek almış, oğlumu dövecektim. Oğlumun yanında sarıklı birisinin bulunduğunu duymuştum. Son derece sinirliydim. Arkalarından yetiştiğimde Molla Ali'yi gördüm, ona hücum ederek dövmeye başladım. İndirdiğim sert darbeler karşısında bana: "Ey Abdul-Mecit dövme, Tanrı seni bu halinle görüyor. Allah şahidim olsun ki ben oğlunu Şiraz'dan çıkarmadım, senin bu yaptığın da benim için önemli değil, bir gün pişman olacaksın, suçsuz olduğumu anlayacaksın" diyordu. Fakat ben onun sözlerine aldırmadan, kendim yoruluncaya kadar dövdüm. Sonrada oğluma, arkama düşüp şehre dönmesini emrettim. Şehre dönerken, yolda, oğlum gördüğü rüyayı bana anlattı. Bunu duyunca son derece üzüldüm. Bu üzüntü Şiraz'dan Bağdat'a, oradan da

NEBİL TARİHİ

Kazemeyn'e gidene kadar içimde kalmıştı. Oğlum Kazemeyn'de çalışmaya başlamıştı. Benim, Emirden hiç haberim yoktu.

1267 Hicri senesinde¹ Hz.Bahaullah Tahran'a geldiler. Benim oğlumda Kazemeyn'den Tahran'a gitmiş ve Siyah Çal zindanında hapsedilmişti. 1268 Hicri senesinde de şehit edildi. Sonradan Hz.Bahaullah Bağdat'a sürgün edilince, Tanrı da bana rahmet kapısını açtı ve Mübarek Emri tanımakla şereflendim. Hz.Bahaullah benim işlemiş olduğum hatayı affettiler" diyordu.

Molla Ali vazifesini yerine getirmek için yoluna devam etti ve Necef'e geldi. Bu şehirde Şii Mezhebinin en büyük hocalarından olan Şeyh Muhammed Hasan'a tebliğ etmeye başladı. Uzun hadiselerden sonra (bu hadiselerin ayrıntıları, Nebil Tarihi'nin asıl nüshasında yazılmıştır.) hocaların kışkırtmalarıyla, Molla Ali zalim düşmanların pençelerine düştü. Onu Necef'ten Bağdat'a götürdüler ve büyük müftünün karşısına çıkardılar. Hacı Haşim-i Attar, Nebil'e şöyle anlatmıştır: "Ben Molla Ali'nin sonu hakkında, doğru bir bilgi elde edemedim. Bazıları, İstanbul'a giderken yolda hastalandığını anlatıyorlar, bazıları ise düşmanlar tarafından şehit edildiğini ileri sürüyorlar." Her ne ise, Molla Ali'yi Bestami, Emir uğruna sonsuz azap ve işkencelere uğrayan ve bu yolda canını veren ilk kişidir.

Hız.Bab, Molla Ali'yi Necef'e gönderdikten sonra diğer Diri Harflerin her birine bir vazife vererek bir tarafa gönderdiler. Onlardan ayrılırken: "Ey benim sevgili arkadaşlarım, siz Tanrı'nın çağrısını insanlara iletiyorsunuz. Tanrı sizleri kendi sırdaşı olarak seçmiştir. Doğru konuşma ve doğru davranışlarınızla, Tanrı'nın kudret ve azametini, birer örnek olacaksınız. Sizin bütün organlarımız, hayatınızın temizliğine tanıklık etmelidir. Bu gün için Tanrı şöyle buyurmuştur: "Bu gün ağızlarını kapatıp, ellerini konuşturuyoruz ve işlediklerine, ayaklarını tanık kılıyoruz." Hz.İsa'nın kendisine ilk iman edenleri, tebliğ için gönderdiği zamanki söylediği sözleri hatırlayınız. Hz.İsa onlara: "Siz karanlık bir gecede, dağ başında yakılmış bir ateşe benziyorsunuz. İnsanlar

---

¹ 1850-51 Miladi

Hz.BAB'İN EMRİNİ AÇIKLAMASI

sizin parlaklığınızla doğru yolu bulmalıdırlar. Sizin sözleriniz ve huylarınız öyle temiz olmalıdır ki, insanlar size bakarak Ruhani Peder'e doğru yol bulabilsinler. Ruhani Peder'in evlatları olan sizler, hareket ve davranışlarınızla Tanrı'yı temsil etmelisiniz ki, insanlar Allah'ın nurunu sizde görsünler. Siz yerin tuzusunuz, tuz bozulursa neyle korunabilir? Siz öylesine her şeyden kesilmiş olmalısınız ki, tebliğ için girdiğiniz şehirlerde, o şehrin insanlarından hiç bir karşılık beklememelisiniz, onlardan hatta yemek bile istememelisiniz, şehirden çıkarken, ayaklarınızın tozunu bile silkeleyip, girdiğiniz gibi o şehirden çıkmalısınız. Ruhani Peder her zaman sizinle beraberdir ve sizi korur. O'na vefakar olursanız, dünyanın hazinelerini size açacaktır ve sizi krallardan da üstün kılacaktır" diye buyurmuştu. Ey Diri Harfler, ey bana iman edenler, bu gün, eski günlerle kıyaslanmayacak kadar büyüktür. Siz zuhur güneşini gören ve sırlarına vakıf olan ilk insanlarsınız. Ayağa kalkınız ve Kur'an-ı Kerim'de yazılı, senin büyük Tanrı'n, arkasında dizi dizi melekler olduğu halde gelmiştir, ayetini unutmayınız. Dünya ile ilgili arzularla kirlenmiş olan kalplerinizi temizleyip, Tanrısal huylarla bezeniniz. Temiz davranışlarınızla Tanrı kelimesinin doğruluğuna tanıklık ediniz, Kur'an-ı Kerim'de dikkatli olunuz ki en ufak yanlış bir hareketinizle, size benzemeyen başka bir kavmi, sizin yerinize seçecektir, buyurulduğunu unutmayınız. Sakın sizin hareketleriniz, yerimizi başkalarına kaptıracak ve sizi kudret ve azamet alanından kovacak şekilde olmasın. Noksan olan ve sıkıntı veren ibadetlerin zamanı geçmiştir. Bu gün herkes kendi öz takva ve temiz haliyle Tanrı katına yaklaşabilir. Temiz kelime, seni O'na yaklaştırır ve güzel davranışlar seni onun katına yükseltir. Siz o fakir kimselersiniz ki, Kur'an-ı Kerim'de hakkınızda (Fukaraya bir minnetimiz olsun diye, onları, insanların ruhani rehberi olarak kılıyoruz.) buyurulmuştur. İşte Tanrı size bu mevkii bahşediyor. Bu makama, ancak bütün maddi arzularınız ve isteklerinizden vazgeçerek, yükselebilirsiniz (Şerefli kullar, sadece sözle değil amellerle O'nun Emrini tanımış olduklarını gösterirler) ayetine tanıklık edersiniz. Siz ilk Nokta'dan kaynak alan ilk Harflersiniz. Siz, Tanrı'nın pınarından menşe alan hayat suyunun

NEBİL TARİHİ

çeşmelerisiniz. Tanrı'dan, her şeyden kesilmeniz ve her şeyden arınmanız için, size yardımcı olmasını dileyiniz. Ben sizi Tanrı'nın zuhur edeceği gün için hazırlamış oluyorum. Amellerinizin, Kudretli Allah'ın indinde beğenilmesini istiyorum. Tanrı'nın zuhur edeceği günün sırları bu günün erginlerinden daha yüksektir. O günün cahili, bu günün bilgininden daha üstün sayılacaktır. Şimdi dünyaya, boylu boyunca yayılınız sağlam adımlar ve temiz bir kalple, Tanrı'nın zuhur edeceği gün için hazırlıklara başlayınız. Güçsüzlüğünüze bakmayınız, Tanrı'nın kudret ve azametini unutmayınız. Hz.İbrahim'i Nemrud'a üstün kılan, sopasından başka bir şeye sahip olmayan Hz.Musa'yı Firavuna karşı güçlü kılan Tanrı değil miydi? Görünüşte zavallı olan Hz.İsa Yahudilere galebe çıkmadı mı? Vahşi Arap kabileleri Hz.Muhammed'e karşı baş eğmediler mi? Öyleyse Tanrı'nın adını anınız, ona tevekkül ediniz ve en sonunda başaracağınıza emin olunuz" diye buyurdular. Hz.Bab'ın bu sözleri, sahabelere sanki yeni bir hayat bahşetti. Onların vazifelerini kendilerine hatırlattıktan sonra, Hz.Bab her birinin gideceği memleketi belirtip, gittikleri memleketlerde Hz.Bab'ı adı ve şanıyla tanıtmayıp, sadece Emri tebliğ etmelerini, beklenen zuhurun kesin delillerle zahir olduğunu belirtmelerini, ona iman edenlerin, bütün peygamberlere iman etmiş olduğunu, onu reddedenlerin ise bütün peygamberleri reddetmiş olduğunu belirtmelerini emrettiler. Sonra hepsiyle vedalaşarak yola çıkmalarına müsaade ettiler. İlk iman eden Molla Hüseyin ve Diri Harflerin sonuncusu olan Kuddüs'ten başka, on dört kişi olan diğer Diri Harfler, ertesi gün, güneş doğarken memur oldukları yerlere doğru yola çıktılar.

Hz.Bab, Molla Hüseyin'le vedalaşırken ona: "Benimle Mekke ve Medine'ye gelmediğin için üzülme. Yakında seni öyle bir yere göndereceğim ki Hicaz ve Şiraz'ın şerefi, onunla kıyaslanamaz, çünkü bu şehirde büyük ve mukaddes bir sır saklıdır. Cahillerin gözlerini kapatan perdeleri Tanrı'nın yardımıyla kaldırmanı ve beyinlerini her türlü bulaşıktan temizlemeni bekliyorum. Buradan İsfahan'a, oradan da Kaşan, Tahran ve Horasan'a gideceksin. Horasan'dan Irak'a gidip, orada Tanrı'nın

Hz.BAB'İN EMRİNİ AÇIKLAMASI

emrini bekleyeceksin. Ben de Kuddus ve zenci hadememle birlikte, Hacca doğru yola çıkacağız. Yakında Hicaz'a gidecek olan kabile ile yola çıkıp Mekke ve Medine'ye gidecek ve Tanrı tarafından memur olduğum vazifeyi yerine getireceğim. Oradan inşaallah Irak ve Kufe'ye gideceğim. Belki orada görüşürüz. Tanrı, dediklerimden başka türlü emrederse, sana haber vereceğim. Tanrı'nın ordusu seni himayesine alacaktır, senin etrafını çevirip sana yardım edecektir. Tanrı'nın kudreti senin içine girecektir. O'nun inayeti sana yol gösterecektir. Seni seven herkes Tanrı'yı sevmiş oluyor, sana karşı gelenler, Tanrı'ya karşı gelmiş olacaktır. Seni inkar edenler Tanrı'yı inkar etmiş, sana sevgi göstermiş olanlar ise Tanrı'ya sevgi göstermiş olacaklardır.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

NEBİL TARİHİ

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MOLLA HÜSEYİN'İN TAHRAN'A YOLCULUĞU

Hız.Bab'ın emri üzerine Molla Hüseyin İsfahan'a doğru yola çıktı ve bu şehre vardığında Nim-Avard medresesinde konakladı. Onun geldiğini duyan din derslerinin talebeleri ve bunların arasında daha önce de kendisini gören Seyyid Muhammed Bakır-ı Reştî'nin talebeleri kendisi ile uğraşmaya ve itiraz etmeğe başladılar. Babası, Seyyid Muhammed Bakır'ın ölümünden sonra şeriat işlerinin başına getirilen Seyyid Esedullah'a şikayet edip, Molla Hüseyin'e karşı çıkmasını istediler. Seyyid onlara: "Ben Molla Hüseyin'e karşı gelemiyorum, benim babamı, bilgi gücüyle nasıl susturduğunu sizler de görmüşünüz, şimdi ben onu nasıl susturabilirim?" dedi. Talebeler: "Rahmetli babanın zamanında, Molla Hüseyin İsfahan'a geldiğinde, Şeyhiye tarikatının salıklarından idi ve rahmetli babamı da kandırmıştı, fakat şimdi daha da büyük bir iddiada bulunuyor. Tanrı tarafından gönderilmiş birinin zahir olduğunu iddia edip halkın, bu daveti kabul etmesini istiyor" deyip, bunun gibi daha bir çok şeyler anlattılar. Fakat bütün bu anlatılanlara rağmen Seyyid, hiç bir harekette bulunmadı. Ondan ümidini kesen talebeler, İsfahan'ın meşhur hocalarından olan Hacı Muhammed İbrahim-i Kelbasi'nin yanına giderek, durumu ballandıra ballandıra anlattılar. Çok hasta ve ölüm döşeğinde olan Hacı, onlara: "Susunuz, Molla Hüseyin böyle bir iddiada bulunuyorsa, hakikati öğrenmek için çalışmalısınız. Ben bu hastalıktan kurtulursam, şahsen onun sözlerinin doğruluğunu öğrenmek için çalışacağım, çünkü Molla Hüseyin doğru olmayan şeyleri kabul edecek insan değildir. Yeni bir dine davet ediyorsa, sizin vazifeniz hakikati araştırmak olacaktır. Hakikati öğrenmeden evvel, sakın ona karşı gelip sözlerini reddetmeyiniz" dedi. Buradan da bir netice elde edemeyen düşmanlar, bu sefer İsfahan Valisi olan Menuçehr Han'a giderek şikayet etmeğe başladılar. Fakat Menuçehr Han açık olarak onlara: "Bu konu beni alakadar etmez, bu, hocaların işidir" diyerek, kargaşalık çıkarmamaları için kendilerini ikaz etti. Her yönden ümitlerini kaybeden talebeler, çaresiz susup, bir kenara çekildiler.

NEBİL TARİHİ

Molla Hüseyin büyük bir cesaretle, hiç bir maniyaya rastlamadan yeni günün yakın olduğunu herkese müjdeliyordu. İsfahan'da ilk iman eden kimse Gendom- Pakkon idi. Bu zatın Molla Hüseyin'e karşı sonsuz bir sevgisi vardı. Gece gündüz onun yanında olup, hizmetine koşardı. Bu zat, sonradan, Şeyh Tabarsi kalesinde, sahabelerin sarıldığını duyunca, hiç beklemeden Mazenderan'a doğru koştu. Kendisini, elinde bir kalbur tutup sokak sokak koştuğunu görenler, bunun sebebini sordular, cevapta: "Sahabelere yardım etmek için Mazenderan'a gidiyorum, yolum üzerinde bulunan şehirlerde, yeni zuhurun geldiğini müjdeleyip bu kalburla insanları deneyeceğim, layık olan kimseler benimle beraber, canlarını kurban etmek için gelecekler" dedi. Bu zat nihayet kaleye vardı ve orada şehit oldu. Hz.Bab, Farsça Beyan kitabında, bu zatı, kendi lakabıyla isimlendirmişlerdir. İsfahan'da iman edenler arasında Mirza Muhammed Ali-i Nahri ve kardeşi Mirza Hadi, Mirza Muhammed Rıza-ı Fa-Kale ve Molla Sadık-ı Mukaddes-ı Horasani de bulunuyorlardı.

Adı geçen son zat, Hz.Bahaullah tarafından İsmullah-ul Asdağ lakabıyla lakaplandırılmıştır. Bu zat, beş seneden beri İsfahan'da bulunuyor ve Seyyid Kazım-ı Reştî'nin öğretileri gereğince yeni zuhuru bekliyordu. Kendisinin anlattığına göre, bir gece, Mirza Muhammed Ali-i Nahri'nin evinde Molla Hüseyin ile görüştü ve yeni zuhurun müjdesini ondan duydu. Hz.Mevud'un adını, lakabını sorunca Molla Hüseyin, Hz.Mevud adının söylenmesinin yasaklanmış olduğunu söyleyerek, Diri Harflerin dua ve yalvarıları hakkında kendisine bilgiler verdi. Mukaddes: "Acaba bende, Diri Harfler gibi onu tanıyabilir miyim?" diye sordu. Molla Hüseyin: "Tanrı'nın rahmet kapısı herkese açıktır" diye cevap verdi. Bunun üzerine Mukaddes, ev sahibinden تنها bir oda istedi, odaya giderek kapıyı kapatıp, dua ve yalvarıya başladı. Bir müddet dua ve niyazdan sonra, daha önce Hz.Hüseyin'in türbesinde, yağmur gibi göz yaşı dökken gencin yüzünü, kendisine bakarak gülümsediğini gördü. Kendini tutamayarak onun ayaklarına kapanmak istedi fakat nurlu genç birden kayboldu. Mukaddes, büyük bir sevinçle Molla Hüseyin'e koştu ve gördüklerini anlattı. Molla Hüseyin kendisine,

MOLLA HÜSEYİN'İN TAHRAN'A YOLCULUĞU

bundan kimseye bahsetmemesini tembih ederek, Hacı Kerim Han'a tebliğ etmesi için Kerman'a gitmesini söyledi ve : "Oradan Şiraz'a geçiniz, Şiraz'da inşallah eşsiz sevgiliyi ziyaret edebileceğiz" dedi.

Molla Hüseyin İsfahan'dan Kaşan'a geçti. Bu şehirde ilk iman eden kimse, şehrin meşhur tüccarlarından olan Hacı Mirza Cani-i Perpa adında bir zattı. Molla Hüseyin bu şehirde, Şeyhiye büyüklerinden ve eski tanıdıklarından biri olan Seyyid Abdul-Baki'ye de yeni zuhuru müjdeledi, fakat bu adam kendi mevkesini üstün tutarak, Mübarek Emri kabul etmedi. Daha önce Nefes ve Kerbela'da Molla Hüseyin'le tanıştığı halde onun davetini kabul etmedi. Molla Hüseyin Kaşan'dan Kom şehrine doğru hareket etti. Buradaki insanların bu emri kabul etmeğe yeterli olmadıklarını görerek, sadece bu emrin tohumunu ekmekle yetindi. Hz.Bahaullah Bağdat'ta iken Molla Hüseyin'in ektiği bu tohumlar yeşerdi ve bu şehrin halkından olan Hacı Mirza Musa-i Komi Bağdat'a giderek Hz.Bahaullah'ın huzuruna çıktı ve iman şerefiyle şereflendi ve nihayet emrin uğrunda şehit oldu.

Molla Hüseyin Kam'dan Tahran'a geldi ve Pamenar adıyla tanınan Mirza Saleh Medresesinde konakladı, medresede hoca ve şeyhiye büyüklerinden olan Hacı Mirza Muhammed-i Horasaniye yeni zuhuru duyurdu. Fakat Hacı bu daveti kabul etmeyerek inat yolunu tuttu ve Molla Hüseyin'e: "Seyyid Kazım-ı Reştî'nin vefatından sonra, sizin, şeyhiye tarikatını yaymak için çalıştığınızı zannediyorduk fakat şimdi yanıldığımızı görüyoruz, ümitlerimiz suya düştü. Bahsettiğiniz boş laflar üzerinde daha fazla ısrar ederseniz Tahran'da şeyhiye tarikatını mahvedeceksiniz" dedi. Molla Hüseyin: "Merak etme, ben Şeyh ve Seyyid'in buyruklarına hakaret edecek değilim, Tahran'da da fazla kalmam" diye cevap verdi.

Molla Hüseyin Tahran'da kaldığı müddetçe, sabah erkenden konağından çıkıyor ve güneş battıktan sonra eve dönüp odasına kapanır, ertesi gün tekrar çıkardı. Şeyh ve Seyyid'in talebelerinden olan Molla Muhammed-i Muallim-i Nuri, Hz.Bahaullah'ın kardeşi olan Cenab-ı Kelim'e şöyle anlatmıştır: "Ben de Hacı Mirza Muhammed-i Horasani'nin talebelerinden idim ve onun ders verdiği

NEBİL TARİHİ

medresede konaklamıştım. Benim kaldığım oda, bu hocanın kaldığı odanın bitişiğinde idi. Bir gün onun Molla Hüseyin ile konuştuğunu duydum ve bu konuşmayı sonuna kadar takip etti. Molla Hüseyin'in açık konuşması ve sağlam delilleri karşısında, hocanın insafsızca davranması bana çok dokundu, fakat bu konuşmayı dinlediğimi ondan saklayarak, Molla Hüseyin'le yalnız olarak konuşmaya karar verdim. Gece yarısı odasına gidip kapıyı çaldım, daha uyumamıştı, yanında bir ışık yanıyordu. Kimseyi beklemediği halde beni sevgiyle karşıladı onun sevgisi benim kalbimin derinliklerine kadar tesir etmişti öyle ki kendisiyle konuşurken göz yaşlarımı tutamıyordum. Molla Hüseyin beni çok müsait bulunca: "Burada niçin konakladığının sebebini şimdi anlıyorum. Sizin hocanız insafsızca konuştuğu halde onun talebelerinin hakikati öğrenmelerini ümit ederim" dedi. Sonra benim adımlı ve memleketimi sordu: "

Kendimi Mazenderan'ın Nur bölgesinden olan Molla Muhammed-i Muallim olarak tanıttım. Bana: " Bu gün için Mirza Bozorg-i Nuri ailesinden, onun kadar meşhur ve temiz huya sahip olan bir kemsı var mı" diye sordu. Cevapta: " Evet, oğulları arasında, herkesten üstün ve babasına en çok benzeyen biri vardır" dedim. "Ne iş yapıyor" diye sordu. "Fakirlerin babasıdır ve aç olanları doyuruyor" dedim. "Mevkisi nedir?" diye sordu, cevapta: "Yoksulların dayanağıdır, adı Hüseyin Ali olup, güzel bir yazıya sahiptir. Çoğu zaman kırlarda gezmeyi tercih eder, tabiatın güzel manzaralarını çok sever, yirmi sekiz yaşındadır" dedim. Molla Hüseyin'in yüzünde garip bir sevinç belirdi, yüzüme bakarak: " Herhalde onu sık sık ziyaret ediyorsun" dedi. "Evet, sık sık evine giderim" dedim. Bana: "Benim tarafımdan kendisine bir emanet götürebilir misin?" diye sordu. "Evet bana güvenebilirsiniz" dedim. Bunun üzerine Molla Hüseyin bir beze sarılmış bir kağıt tomarını bana vererek: "Sabah erkenden bu tomarı kendilerine götür ve ne söylerlerse bana anlat" dedi. Ertesi sabah erkenden Hz. Bahauallah'ın evlerinin yolunu tuttum. Kapıda kardeşleri olan Mirza Musa'nın durduğunu gördüm. Ziyaretimin sebebini ona anlattım. Mirza Musa içeriye gitti ve biraz sonra dönerek hoş geldiniz deyip beni içeri

MOLLA HÜSEYİN'İN TAHRAN'A YOLCULUĞU

aldı. Hz.Bahaullah'ın huzuruna çıktığımda, tomarı Hz.Bahaullah'a vermesi için Mirza Musa'ya verdim. Hz.Bahaullah bana oturmam için izin vererek tomarı açtılar ve içindekilerine göz gezdirerek bazı cümleleri yüksek sesle bize okudular. Seslerinin güzelliği ve zarafetiyle kendimden geçtim. Yazının bir kaç fıkrasını okuduktan sonra, kardeşlerine dönerek, "Musa, sen ne dersin?" Kur'an'ın hakikatini bilen herkes, bu cümlelerin Allah tarafından gönderildiğini kabul etmezse, insafsızlık etmiş olmaz mı?" dediler. Sonra Molla Hüseyin'e sevgilerini iletip, kendisine vermem için bir büyük şeker parçasıyla bir kutu çay bana verdiler ve gitmeme izin verdiler. Büyük bir sevinç içinde Molla Hüseyin'in yanına dönüp, Hz. Bahaullah'ın mesaj ve hediyelerini kendisine verdim. Molla Hüseyin son derece sevinerek büyük bir huzu ile ayağa kalktı ve hediyeyi benden alarak saygıyla öptü ve: "Sevgili arkadaşım, beni sevindirdiğin gibi, Tanrı kalbini ebedi bir sevinçle doldursun." Molla Hüseyin'in bu davranışına hayret ettim ve bu ikisi arasında nasıl bir bağ olduğunu bir türlü anlayamadım.

Bir kaç gün sonra Molla Hüseyin Horasan'a doğru yola çıktı. Ayrılırken bana: "Gördüklerini ve duyduklarını, sakın kimseye anlatma, kendi kalbinde tut. Onun adını sakın kimselere söyleme zira düşmanları ona kötülük edebilirler. Her zaman Tanrı'ya, O'nu koruması için, ve onun vasıtasıyla fakirlere ve yoksullara rahmet yağdırması için dua et. İşin hakikati şimdilik saklıdır. Şimdilik sadece yeni zuhuru insanlara duyurmamız gerekir. Yakında bu şehirde bir çok kimseler canlarını bu mübarek Emir uğruna feda edecekler.

Tanrı'nın ağacı onların kanlarıyla sulanıp serpilecek ve insanlar onun gölgesine sığınacaklar" dedi.

NEBİL TARİHİ

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

BEŞİNCİ BÖLÜM

HZ.BAHAULLAH'IN MAZENDERAN'A YOLCULUĞU

HZ.Bahaullah'ın, Hz.Bab'ın Emrini yaymak üzere yaptıkları ilk yolculuk, Mazenderan'ın Nur bölgesine idi. Nur, Hz.Bahaullah'ın asıl memleketidir. Nur'a bağlı Takor'da, Hz.Bahaullah'ın babalarına ait geniş toprakları vardı. Burada içi kıymetli halılar ve eşyalarla döşenmiş büyük ve muhteşem bir köşkleri vardı. Nebil şöyle anlatıyor: "Bir gün Hz.Bahaullah'ın ağzından şu sözleri duydum. "Rahmetli vezirin öyle büyük ve muhteşem bir evi vardı ki arkadaşlarının kıskanmasına sebep olmuştu. Muhterem vezir zenginlik, asalet, gösterdiği cömertlik ve yüksek makamından dolayı herkesçe sevilip sayılıyordu. Yirmi sene müddetle, Tahran'da ve Nur'da yaşayan Nuri ailesinin fertleri sıhhat ve afiyetle, mesut bir şekilde yaşadılar. Bu müddet zarfında Allah'ın bereketi onlara yağmıştı hiç bir taraftan eksikleri yoktu. Yirmi seneden sonra, birden bu saadet yıkıldı, zorluklar baş gösterdi. İlk hasara Takor kasabasına akan şiddetli bir sel sebep oldu. Köşkün temeli çok kuvvetli olduğu halde, bu selin tesiri ile yarısı yıkıldı. Kıymetli eşyalar mahvoldu. Diğer taraftan veziri kıskananlar, onun devlet işinden çıkmasına sebep oldular. O zamana kadar İran sarayında makamı olan vezir işinden atıldı. Fakat bu hadiseler onun ağırlık ve cömertliğinde herhangi bir tesir yapamadı. Hatta vefasız ve yalancı dostlarına bile sevgi gösteriyordu. Bu halini, hayatının sonuna kadar muhafaza ederek, her türlü bela ve sıkıntıyı metanetle karşıladı." Hz.Bab Emrini açıklamadan evvel, Hz.Bahaullah Nur bölgesine yolculuk yapmışlardı. O devirde, bu bölgede Mirza Muhammed Taki adında son derece büyük ve meşhur bir müçtehit vardı. Onun dersine girebilen hocalar kendileriyle iftihar edip, kendilerini İslamiyet'in hakiki hocaları olarak addediyorlardı. Bir gün bu müçtehit, iki yüz talebesi bulunan ders toplantısında çok zor ve karışık bir hadisi ortaya attı ve talebelerinin bunu yorumlamalarını istedi. Bu arada Hz.Bahaullah bir kaç arkadaşı ile içeri girip, konuşulanları dinlemeye başladılar. Talebelerin hiç biri doğru bir cevap veremedi. Hz.Bahaullah sade bir lisanla bu hadisi açıkladı. Talebelerinin

NEBİL TARİHİ

cehaletini gören müçtehit çok kızdı ve onlara hitaben: "Kaç senedir sizi yetiştirmeye ve İslamiyet'in hakikatlerini sizlere öğretmeye çalışıyorum. Fakat görüyorum ki bu gün, şapka giymiş bir genç, bilgi bakımından hepinizden üstündür. Bu genç hiç bir medresede sizin okuduklarınızı okumamıştır, fakat kısa ve özet olarak bu soruyu cevaplandırdı. Sizler bunca sene uğraşmaktan sonra bu soruyu cevaplandıramadınız."

Hz.Bahaullah Nur'dan ayrılınca, adı geçen müçtehit, kendileri hakkında gördüğü ve çok önemsemediği iki rüyayı talebelerine anlattı. Birinci rüya şöyleydi: "Kalabalık bir halk topluluğu arasında durmuştum. Baktım herkes bir evi işaret ediyor ve Hz.Mehdi'nin orada olduğunu söylüyor. Süratle o eve doğru yaklaştım bir an evvel Hz.Mehdi'nin huzuruna koşacaktım. Fakat kapıdan beni içeriye bırakmadılar, hayretle sebebini sorunca, Hz.Mehdi'nin biriyle görüşmekte olduğunu, kimseyi kabul etmediğini söylediler. Bu ziyaretçinin kim olduğunu sordum, bana verilen cevaplardan, Hz.Bahaullah olduğunu öğrendim." Bir başka rüyam da şöyleydi: "Bir yerde duruyorum ve etrafımda bir kaç sandık bulunuyor. Bu sandıkların Hz.Bahaullah'a ait olduğunu söylediler. Sandıkları açtım, hepsi kitaplarla dolu idi, kitapları açtığımda yozların parlak mücevherlerle yazıldığını gördüm. Bu mücevherlerin parıltısı öyle şiddetli idi ki gözlerim kamaştı ve uykudan uyandım."

1260 senesinde¹ Hz.Bahaullah, Hz.Bab'ın emrini yaymak için Nur'a geldiklerinde adı geçen müçtehit ölmüştü ve derslerine giren hocalar sağa sola dağılmışlardı.

Onun yerine Molla Muhammed adında biri ders veriyor ve ancak bir kaç kişi onun derslerine devam ediyorlardı. Eski müçtehidin zamanında görülen canlılık ve gidip gelmeler gözüküyordu. Hz.Bahaullah'ın geldiğini duyan ileri gelenler hoş geldiniz demeye gittiler. Gelenler Hz.Bahaullah'tan saray, Şah, memleketin durumu ve vezirlerin çalışmaları hakkında yeni

---

¹ 1844 Miladi

Hz.BAHAULLAH'IN MAZENDERAN'A YOLCULUĞU

havadisler dinlemeyi ummuşlardı, çünkü Hz.Bahaullah Tahran'da saray ve çevresinin sevip saydığı bir kimse idi. Fakat Hz.Bahaullah Konuşmaları esnasında, misafirlerin beklediği bu konulara hiç değinmeyip Hz.Bab'ın yeni zuhur hakkında konuşmaya başlayarak: "İleri gelenler ve iş başında olanlar bu ilahi daveti kabul ederlerse, memleketin yararına olacaktır" diye söylüyorlardı. Bu sözleri dinleyenler hayret ve şaşkınlıkla bu gencin, yüksek makam ve taşıdığı öneme rağmen, neden din adamlarını ilgilendiren konularla meşgul olduğunu düşünmeye başladılar. Hz.Bahaullah'ın metin konuşmaları ve gösterdiği delillerle herkes tatmin oluyordu. Yeni Emir Hz.Bahaullah'ın konuşmaları ile son derece önemli görünüyordu. Hz.Bahaullah'ın dini konular hakkındaki geniş ve yüksek bilgileri herkesi şaşırtmıştı, öyle ki kimse, Hz.Bahaullah'ın sözlerine itiraz etmeye cesaret edemiyordu. Bu arada Hz.Bahaullah'a karşı gelemeye çalışan tek kişi kendi amcaları olan Aziz idi. Aziz devamlı ters konuşup kendince Hz.Bahaullah'ın delillerini çürütmeye çalışıyordu. Hazır bulunanlar onun inat ve tersliğini ayıplayıp bu davranışından vazgeçmesini istiyorlardı fakat Hz.Bahaullah, onu kendi haline bırakıp kendisiyle uğraşmamalarını söylediler. Aziz, çabalarının boşa gittiğini görünce Molla Muhammed'in yanına gidip onu kışkırtmaya başlayarak: "Sen İslamiyet'i korumakla görevlisin fakat şimdi dinimiz büyük bir tehlike ile karşı karşıyadır. Saraydan gelen bir genç Nur'a gelmiş ve İslamiyet'in muhkem kalesine hücum etmiş ve yerinizi yıkmak istiyor, kalk, Allah'ın dinini koru onunu önüne geç. Kim yanına giderse sihrine yakalanır. Bilmiyorum ne yapıyor da herkesi kendine çekiyor. İki halden hariç değil, bu adam ya sihirbazdır veya ikram ettiği çaylara bir ilaç karıştırıp ziyaretçilerine içiriyor. Bu çayları içenler ona hayran oluyorlar."

Molla Muhammed, bütün cehaleti ile, onun sözlerinin ne dereceye kadar boş olduğunu anladı ve şakadan ona: "Her halde sen de bu çaylardan içip onun sözlerini dinlemişsin" dedi. Aziz: "Evet öyledir, ancak size karşı olan kuvvetli bağlılığım beni, bu gencin sihrine karşı korudu" diye cevap verdi.

NEBİL TARİHİ

Molla Muhammed-i müçtehit halkı hiç bir şekilde Hz.Bahauallah'a karşı kışkırtamayacağını ve yeni hükümleri korkusuzca yaymaya kalkışan bu yüksek makamlı kimseyi durduramayacağını biliyordu. Bu nedenle, Aziz'in anlattıklarına karşı Arapça bir kaç satır yazı yazarak kendisine verdi. Bu yazısında: "Ey Aziz kimseden korkun olmasın kimsenin zararı sana dokunamaz" demek istemişti fakat kullandığı cümleler böyle düşüktü ki hiç bir şey anlaşılmıyordu. Bu yazıyı gören herkes hem mektuba ve hem onu yazan alaylı alaylı gülüyordu. Hz.Bahauallah'ın huzuruna gelen ve yine daveti duyan herkes onu, hemen kabul ediyor ve başkalarına tebliğ etmeye kalkıyordu. Bu arada Molla Muhammed'in talebeleri, onun Hz.Bahauallah'ın huzuruna çıkıp bu yeni zuhurun hakikatini öğrenmeye ve Hz.Bahauallah'ın asıl maksatlarını halka açıklamasını istemeye, kendisini zorlamışlardı. Fakat müçtehit bu işten kaçıyordu ve talebelerin ısrarı karşısında dayanıyordu. Nihayet, talebeler onun uydurduğu bahaneleri reddederek, cidden gitmesini isteyerek kendisine: "Sizin vazifeniz İslamiyet'i korumaktır, mevkiimiz, her zaman uyanık bulunmanızı, din hakkında nereden bir ses çıkarsa hemen durumu incelemenizi, iddia edenlerin asıl maksatlarını öğrenmenizi icap ettiriyor" diye direndiler. Nihayet Molla Muhammed talebelerinin seçkinlerinden iki kişiyi Hz.Bahauallah'ın huzuruna göndermeye karar verdi. Bu iş için Nur'un eski müçtehidi olan Molla Abbas'ı ve Mirza Abulkasım'ı seçerek onlara: "Hz.Bahauallah'a asıl maksatlarının ne olduğunu öğrenip doğruluğunu araştırmaya çalışacaksınız. Sizlerinin doğru veya yanlış olduğuna hüküm vereceksiniz, sizin kararınız hiç tartışılmadan kabul edilecek. Sizin kararımız benim kararım olacaktır" dedi. Bu iki kişi Takor'a doğru yola koyuldular. Takor'a geldiklerinde, Hz.Bahauallah'ın kışık evine gittiğini öğrendiler. Bunun üzerine Hz.Bahauallah'ın buldukları yere gittiler. Huzura çıktıklarında Hz.Bahauallah Kur'an-ı Kerim'in Fatiha suresini yorumlamakla meşguldüler. İki de oturup dinlemeye başladılar. Duydukları cümleler öyle sağlam delillere dayanıyordu ki herhangi bir itiraza mahal kalmıyordu. Molla Abbas kendini tutamayarak odanın kapısına gitti ve orada huzu ile durdu. Ağlayıp

Hz.BAHAULLAH'IN MAZENDERAN'A YOLCULUĞU

titreyerek arkadaşına: "Benim halimi görüyorsun, sormak için hazırladığım bütün soruları unuttum, sen kendin bilirsin, soracağın bir soru varsa sor ve sonra Molla Muhammed'e benim durumumu bildir ve ona, bundan böyle, bu zattan ayrılamayacağımı ve bir daha onun yanına dönemeyeceğimi bildir" dedi. Mirza Abulkasım: "Ben de senin gibiyim, artık müçtehit ile hiç bir ilgim kalmadı, ömrümün sonuna dek bu zatın huzurundan ayrılmamaya karar verdim, benim biricik mevlam işte Hz.Bahauallah'tır" dedi.

Molla Muhammed'in gönderdiği delegelerin iman etmeleri bu suretle her tarafa yayıldı. Her sınıf ve tabakadan olan halk guruplar halinde Hz.Bahauallah'ın huzuruna gelip, çoğu iman ediyorlardı. Hz.Bahauallah'a bağlı ve bölgenin ileri gelenlerinden olan biri, bir gün Hz.Bahauallah'a: "Nur halkı sizi fazlası ile seviyor, herkesin yüzünde sevinç görülüyor. Eğer Molla Muhammed de iman edenler arasına girerse, Emrin ilerlemesi için çok faydalı olacaktır" dedi. Hz.Bahauallah cevapta: "Ben Allah'ın Emrini duyurmak için Nur'a gelmiş bulunuyorum. Bir kimsenin, hakikati öğrenmek istediği fakat gelemeyeceğini öğrenirsem, evi yüz fersah ötede olsa bile, hiç beklemeden kendim ona koşup, Allah'ın Emrini duyururum. Molla Muhammed'in evi Saadet Abad'dadır. Buradan fazla uzak sayılmaz. Ben kendim ona gidip Tanrı'nın kelimesini ona tebliğ edeceğim" dediler.

Hz.Bahauallah sahabelerden birkaç kişi ile birlikte Saadet Abad'a gittiler. Molla Muhammed, güler yüzle kendilerini karşıladı. Hz.Bahauallah: "Ben resmi ziyarete değil, yeni zuhuru size tebliğ etmeğe geldim. Bu Tanrı'nın Emridir, İslamiyet'in beklediği zuhur gelmiştir. Bu emri kabul eden herkes, yeni bir hayata kavuşmuş olacaktır. Şimdi söyleyin bakalım, bu zuhuru kabul etmemekte ne vardır?" Molla Muhammed: "Ben Kur'an-ı Kerim ile danışmadan hiçbir işe girişmem, Kur'an-ı Kerim'i açıp, sayfanın başında bulunan ayete bakarım, ayetin manasına göre hareket ederim" dedi. Hz.Bahauallah onun isteğini olumlu kabul ettiler. Müçtehit Kur'an-ı Kerim'i istedi, kitabı açtı ve ayete baktı, fakat ayeti kimseye göstermeden ve ne olduğunu söylemeden hemen kitabı kapattı ve okuduğu ayete göre konuşmanın uygun olmayacağını, bu nedenle

NEBİL TARİHİ

konuşamayacağını söyledi. Hazır bulunanların bazısı onun sözlerine inandılar, bazıları ise işin aslını görerek, onun korktuğunu ve böylece işin içinden sıyrılmak istediğini anladılar.Hz.Bahaullah, müctehidin daha da fazla utanmasına mahal bırakmamak için, kalktılar, sevgi ile vedalaşarak eve döndüler.

Bir gün Hz.Bahaullah arkadaşlarından bir kaç kişi ile gezinti yaparken, yolun dışında bir derenin kenarında, ağaçların altında ateş yakmış, yemek yapmakla meşgul, saç başı dağınık bir gence rastladılar. Hz.Bahaullah ona yaklaşarak: "Ne yapıyorsun derviş?" diye sordular. Genç kaba bir şekilde: "Allah'ı yiyor, Allah'ı pişiriyor ve Allah'ı yakıyorum" diye cevap verdi. Hz.Bahaullah bu gencin saflığını, onun her çeşit gösterişten uzak olan, halini, beğendiler, verdiği cevaba gülerek kendisiyle konuşmağa başladılar. Kısa bir konuşmadan sonra, gencin ruh hali değişti, Tanrı'yı tanımaya muvaffak oldu ve Hz.Bahaullah'ın kendisine bahsettikleri hükümlere hayran kalarak, yanında bulunan eşyasını atarak, Hz.Bahaullah'ın yanında bulunan gruba katıldı, Hz.Bahaullah'ın bindikleri atın arkasında yürüyerek, aynı anda söylediği şiirleri okuyordu. Adı Mustafa Beyk-ı Sanandajı olan bu genç sevgili mevlasını metheden, uzun uzun şiirler söylüyordu. Bu genç, daha kimsenin Hz.Bahaullah'ın asıl yüce makamını bilmediği o sırada, hakiki sevgilisini tanımış ve onun hakkında bir çok şiirler söylemişti. Hz.Bahaullah'ın Nur bölgesine olan yolculukları çok parlak neticelerin doğmasına sebep oldu. Bölgenin halkı irfan nuru ile nurlandılar. Hz.Bahaullah'ın temiz huyları, çekici konuşmaları, açık sözleri ve ortaya attıkları şüphe götürmez delilleri onların doğru yola sevk olmalarına sebep olmuştu. Hz.Bahaullah'ın konuşmaları öyle tesirli idi ki hatta taşlar ve ağaçlar bile hayat bulmuşlardı. Sanki yerde ve gökte bulunan her zerre şu cümleyi söylüyordu: "Ey dünya halkı, perdesiz ve örtüsüz, azamet ve haşmetle zuhur eden Tanrı'nın Cemaline bakınız!"

Hz.Bahaullah Nur'dan ayrıldıktan sonra bölgenin halkı, büyük bir gayretle, Emri yaymaya başladılar. Bu yolda büyük sıkıntılara uğradılar, bazılar sevinçle, şahadet şerbetini içtiler. İran'ın Tanrı kelimesiyle parlayan ilk bölgesi Mazenderan'ın Nur

Hz.BAHAULLAH'IN MAZENDERAN'A YOLCULUĞU

bölgesi idi. Mazenderan dağlarının çevirdiği bu bölge, Şiraz'da doğan hakikat güneşinin parıltılarıyla aydınlanan ilk noktadır. İran'ın diğer şehirleri gaflet uykusunu uyurlarken, Nur Bölgesi Tanrısal zuhuru gördü. Yeni zuhurun sesi, bu noktadan etrafa yayıldı ve ziyasıyla dünyayı aydınlattı.

Hz.Bahaullah daha çocuk yaşlarında iken sarayda vezir olan babaları, bir gece rüyasında Hz.Bahaullah'ı uçsuz bucaksız bir denizde yüzerken gördü. Mübarek vücutları öyle parlıyordu ki onun parıltısıyla bütün deniz aydınlanmıştı. Siyah saçları suları yayılmış, her bir saçın teli bir balığın ağzında idi. Balıkların hepsi, Hz.Bahaullah'ın mübarek yüzlerinden akseden ışığın tesiriyle parlıyordu. Hz.Bahaullah sağa sola yüzdükçe, saçının tellerini ağzında tutan balıklar da arkasından aynı tarafa yüzüyorlardı fakat hiç bir zararları Hz.Bahaullah'a dokunmuyordu öyle ki hatta bir saçının teli bile kopmuyordu. Cenab-ı vezir uykudan uyanınca hemen meşhur bir tabirciyi çağırıp rüyasına yorumlamasını istedi. Tabirci, sanki Hz.Bahaullah'ın ileride sahip olacağı makamı biliyormuş gibi, Cenab-ı vezire: "Gördüğünüz uçsuz bucaksız deniz, bu dünyanın sembolüdür. Sizin oğlunuz tek başına bütün dünyayı fethedecek, hiç bir şey ve hiç bir kimse onu, istediğini elde etmekten alıkoyamaz. Gördüğünüz balıklar çeşitli millet ve kavimleri temsil etmektedir. Sizin oğlunuzu menetmek üzere toplanırlar fakat Tanrı'nın himayesi, oğlunuzu her kötülüğe karşı koruyacaktır" dedi. Vezir bu sözleri duyduktan sonra, tabirciyi, sevgili oğlunu göstermeğe götürdü. Tabirci Hz.Bahaullah'ın nurlu yüzlerinden akseden azamet ve büyüklük izlerini okuyunca kendini tutamayarak, methetmeğe başladı ve o kadar çok methetti ki, o günden sonra, Cenab-ı Vezirin, oğluna olan bağlılığı kat kat arttı ve Hz.Yusuf'a aşık olan babası Yakup gibi, sevgili oğlunu büyütüyordu.

Muhammed Şah'ın Sadrazamı olan Hacı Mirza Ağası, gerçi Cenab-ı Vezir ile arası iyi değildi, fakat Hz.Bahaullah'ı son derece sevip sayıyordu. Hacı Mirza Ağası'dan sonra Sadrazam olacak olan Mirza Ağa Han'ı Nuri bu sevgiden dolayı büyük bir kıskançlık duyuyordu ve kendi kendine: "Daha vezir hayatta iken Mirza Ağası

NEBİL TARİHİ

onun küçük oğlunu bu kadar sayıyor, ya babası vefat ettikten sonra, yerine geçtiğinde, kim bilir Mirza Ağası ona neler yapacaktır" diye düşünüyordu. Cenab-ı Vezirin vefatından sonra da Mirza Ağası Hz.Bahaullah'a sonsuz saygı gösteriyor ve kendilerini bir baba gibi seviyor.

Bir gün Sadrazam gezinirken, yolu, Koçhisar adlı kasabaya düştü. Bu kasaba Hz.Bahaullah'a aitti. Son derece güzel bir iklim ve bol suya sahipti. Sadrazam bu kasabayı çok sevdi ve Hz.Bahaullah'tan bu kasabayı kendisine satmasını istedi. Hz.Bahaullah ona: "Bu kasaba sadece bana ait olsaydı, derhal isteğinizi yerine getirecektim, fakat benim birkaç ortağım var bazıları reşittir fakat bazıları buluğa erişmemiştir.Siz isterseniz önce onlarla görüşünüz, kabul ederlerse sizin isteğiniz olacaktır" diye buyurdular. Sadrazam bu cevabı beğenmedi ve bu kasabayı hile ile elde etmeği düşündü. Onun maksadını öğrenen Hz.Bahaullah, ortaklarının da rızasıyla, kasabayı, daha önceden istemiş olan Şah'ın kız kardeşine sattılar. Sadrazam bu işe çok kızdı ve kasabayı daha önce satın aldığı ileri sürerek, zorla ele geçirmek istedi, fakat Şah'ın kız kardeşinin gönderdiği adamlar Sadrazamın gönderdiği adamları ayıpladılar. Sadrazam Şahın huzuruna çıkıp kardeşini şikayet etti. Fakat Şahın kız kardeşi önce davranmış, durumu ağabeyesine aksettirmiş ve ona: "Siz her zaman bana, mücevherlerimi satıp, toprak almamı teşvik ediyordunuz. İşte Koçhisar kasabasını satın almış bulunuyorum fakat Sadrazamınız onu zorla elimden almak istiyor" diye söylemişti. Şah ise kardeşine, Sadrazamı bu işten vazgeçirmek için söz vermişti.

Hacı Mirza Ağası, isteğini elde edemeyince Hz.Bahaullah'a karşı gelmeğe başladı. Kendilerini lekelemek ve mevkilerini sarsmak için her türlü hileye baş vurdu, fakat Hz.Bahaullah, bütün iftiraları soğukkanlılıkla çürütüyordu. Çaresiz kalan Sadrazam bir gün kızgınlıkla Hz.Bahaullah'a bağırarak: "Böyle üst üste ziyafetler vermek ne demektir. Ben bu memleketin Sadrazamı olarak her akşam senin sofrana bu kadar insanın toplanmasını istemiyorum. Niye bu kadar israf ediyorsun. Yoksa benim aleyhime suikast mı hazırlıyorsun?" diye söyledi. Hz.Bahaullah cevapta: "Estağfurullah,

Hz.BAHAULLAH'IN MAZENDERAN'A YOLCULUĞU

Allah göstermesin, arkadaşlarını ziyafete çağırın herkes suikast mı hazırlıyor demektir?" buyurdular. Buna karşı söyleyecek bir şeyi kalmayan Mirza Ağası susmak zorunda kaldı. Bütün memleketin işleri elinde olduğu ve din adamları yardımcısı olduğu halde, hiç bir şekilde Hz.Bahauallah'a iftira edemedi. Onun gibi, Hz.Bahauallah'ı çekemeyen ve düşmanlık gösteren herkes, aciz duruma gelmişti. Hz.Bahauallah herkesten üstündüler. Fazilet ve büyüklükleri herkesçe biliniyordu. Herkes Hz.Bahauallah'ın bu tehlikeli tuzaklardan nasıl selametle geçebildiklerine hayret ediyor ve "Tanrı onu, koruyor yoksa bu büyük tehlikelere karşı koymanın imkanı yoktur" diye söylüyorlardı. Hz.Bahauallah hiç bir kimsenin tamah ve gururuna teslim olmaz ve onların istediği gibi hareket etmezdi. Devamlı olarak devlet ve din adamlarıyla arkadaşlık ediyor ve her fırsatta Emri tebliğ etmekten kaçınmıyorlardı. Her zaman zayıf düşenlerin hakkını koruyor ve kimseden çekinmeden onları müdafaa ediyorlardı.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım

NEBİL TARİHİ

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

ALTINCI BÖLÜM

MOLLA HÜSEYİN'İN HORASAN'A YOLCULUĞU

Hız.Bab, memuriyetlerine doğru gitmek için huzurlarından ayrılan Diri Harflere: "Sizin tebliğinizle iman eden kimselerin adını yazarak kapalı ve mühürlenmiş bir mektup halinde, bana ulaştırması için Cenab-ı Hal'a¹ gönderiniz" diyerek "Bu isimleri birimler halinde sıralayacağım. Bu birimler 19 birim halinde, hepsini ilahi levhi kaydedeceğim. Böylece vaat edilen sevgili, zuhur edince, bereketlerini onlara yağdıracak ve azamet tahtına oturunca, onların hepsini kendi cennetine alacaktır" diye ilave ettiler. Bu arada Molla Hüseyin'e, İsfahan, Tahran ve Horasan'da yapacağı tebliğlerin neticesini, iman edenler ve düşmanlık yapanların adlarıyla birlikte kendilerine göndermesini, bilhassa tembih ederek: "Senin mektubunu almadan Hacca gitmek için Şiraz'dan ayrılmayacağım" diye buyurdular.

Molla Hüseyin Tahran'da Hz.Bahaullah'ın huzuruna giderek lütuflarıyla yeni bir ruh kazandı. Oradan Horasan'a hareket etti. Bu ülkeye gelince, Hz.Bab'ın ayrılırken kendisine bahsettikleri gizli kudretin izlerini görmeğe muvaffak oldu. Horasan'da ilk iman eden kişi, Mirza Ahmed-i Azgandi (Azgand, Horasan ilinin köylerinden biridir) idi. Bu zat, o devrin en büyük ve en tanınmış hocalarından idi.

İkinci olarak iman eden kimse Molla Ahmed-i Muallim adında bir zattı. (Kendisi Molla Ahmed-ı Hesari olarak da tanınmıyor.) Bu zat Kerbela'da iken Seyyid Kazım'ı Reşti'nin çocuklarını okutuyordu. Bu sebeple muallim lakabını almıştır. Mümin olan başka bir zatta Molla Şeyh Ali'dir. Hz.Bab kendisini Azim diye lakaplandırdılar. Ondan sonra iman eden zat, Mirza Ahmed-i Azgandi'den sonra en büyük hoca olarak bilinen Molla Mirza Muhammed-i Furugî'dir. Diğer hocaların Molla Hüseyin'in sözleri ve gösterdiği deliller karşısında dayanacak halleri kalmıyordu. Bu arada Mirza Muhammed Bakır-ı Kaini'de mübarek

---

¹ Hz.Bab'ın dayısı olan Seyyid Ali Hal

NEBİL TARİHİ

emri kabul etti. Bu zat son zamanlarda Meşhed'de yerleşmiş ve hayatını orada geçirmeği istemişti. Mübarek Emre karşı sonsuz bir bağlılığı vardı. Gösterdiği büyük sevgi ve cesaretle dostlarını sevindiriyor ve düşmanlarını korkutuyordu. Bu zat, evini, Molla Hüseyin'le hakikati arayanların bir araya gelip konuşabilmeleri için Molla Hüseyin'in emrine vermişti, kendisi de devamlı olarak hizmetle meşguldü ve nihayet Şeyh Tabarsı kalesinde şehit düştü. Meşhed'de onun evi Babiye adıyla tanınmıştı. O eve giren herkes, Babi olarak kabul ediliyordu. Şeyh Tabarsı Kalesinde, Molla Hüseyin şehit edildikten sonra, Kuddus, Sahabelerin kumandanlığını bu zata, yani Mirza Muhammed Bakır-ı Kaini'ye verdi.

Hız.Bab'ın verdikleri emir üzerine, Molla Hüseyin yaptığı işleri teferruatına kadar yazıp, iman edenlerin isimleriyle birlikte, Hız.Bab'ın dayısının ortaklarından olan, güvenilir bir şahıs vasıtasıyla gönderdi. Bu mektup 1260 senesinin, Ramazan ayının 27'sinde¹ Hız.Bab'ın eline geçti. 27 Ramazan gecesi, Müslümanlarca çok önemli bir gece olup (Kadir gecesi) adıyla tanınmaktadır. Tanrı, Kur'an-ı Kerim'de bu geceyi, bin aydan üstün tutmuş ve (Kadir Gecesi, bin aydan daha üstündür) diye buyurmuştur.

Bu mektup Hız.Bab'ın eline geçtiği zaman yanlarında yalnız Kuddus bulunuyordu. Hız.Bab, mektupta yazılı bazı konuları, Kuddus'a da okudular. Mirza Ahmed, Cenab-ı Hal'dan duyduklarını bana şöyle anlatmıştır: "Molla Hüseyin'in mektubu geldiği gece, Hız.Bab ve Kuddus'un yüzlerinde garip bir sevinç belirmişti. Bunu anlatmama imkan yok. Hız.Bab devamlı olarak bu cümleyi tekrarlıyorlardı: "Cemadi ve Recep ayları arasında ne fevkalade şeyler olmuştur." Hız.Bab, Molla Hüseyin'in mektubunu okurken Kuddus'a dönüp mektupta yazılı yazının bir kısmını ona gösterdiler ve böylece sevinçlerinin sebebini ona da açıkladılar. Fakat ben bu sırrı bir türlü çözemedim." Mirza Ahmed söyle anlatmıştır: "Ben her zaman bu sırrı anlamak için fırsat arıyordum. Şiraz da Molla

---

¹ 10 Ekim 1844

MOLLA HÜSEYİN'İN HORASANA YOLCULUĞU

Hüseyin'i görünce Cenab-ı Hal'dan duyduğum bu hikayeyi ona anlattım. Molla Hüseyin cevapta gülerek: "Cemadi ve recep aylarında Tahran'da olduğumu iyi hatırlıyorum" dedi ve başka hiç bir şey anlatmadı. Fakat ben, Tahran'da bir sırrın saklı bulunduğunu, ortaya çıkınca Hz.Bab ve Kuddus'un sonsuz sevinçlerine sebep olacağını anladım."

Molla Hüseyin mektubunda ayrıca Hz.Bahaullah'ın tebliği için Nur'a doğru hareket ettiklerini de yazmıştı. Hz.Bab durumu öğrenince büyük bir sevinç duydular. Kendileri düşmanlara esir olup, canlarını kaybetse bile, mübarek emirlerinin ilerleyeceğine, Hz.Bahaullah'ın çalışmalarıyla gün geçtikçe kuvvet kazanacağına emin oldular. Hz.Bahaullah kusursuz hikmet ve geniş sevgileriyle bütün dünyayı bu mübarek Emre bağliyacaktı. Bu sebepten dolayı Hz.Bab hiç korkmadan sevinç ve iç huzuruyla belalara katlanıp, büyük bir kuvvetle Emrin ilerlemesine çalıştılar.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım

NEBİL TARİHİ

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

YEDİNCİ BÖLÜM

HZ.BAB'IN MEKKE'YE VE MEDİNE'YE YOLCULUĞU

Hız.Bab, Molla Hüseyin'in Horasan'dan yazdığı mektubu alınca, Hacca gitmeye hazırlandılar. Eşlerini, Annelerine emanet ederek, dayılarına da onlara dikkat etmesini tembihledikten sonra, hacılar kafilesiyle Hacca doğru yöneldiler. Bu yolculukta Hız.Bab'la birlikte, yalnız Kuddus ve zenci hizmetçileri beraberlerinde bulunuyordu. Hız.Bab, önce Buşehr'e doğru ilerlediler. Buşehr'de dayılarıyla ortaklaşa idare ettikleri bir ticarethaneleri vardı. Burada işleri yoluna koyduktan sonra, bu uzun yolculuğa çıkmak üzere gemiye bindiler. Bu deniz yolculuğu iki ay kadar sürdü. Gemi gayet yavaş yol alıyor ve bazen denizde çıkan fırtınalarla boğuşuyordu. Nihayet mukaddes toprakların sahilinde demir attı. Hız.Bab, bu yolculuğun zorluklarına, şiddetli fırtınalara ve hacı adayların hastalıklarına aldırış etmeksizin, dua ve münâcâtla meşguldüler. Ağzlarından akan levişler Kuddus tarafından yazılıyordu. Aynı gemi ile yolculuk yapan Hacı Abul Hasan-ı Şiraz-ı bana şöyle anlatmıştır: "Buşehr Limanından ayrılan gemi, iki ay sonra Cidde'ye geldi. Bu müddet zarfında Hız.Bab devamlı meşgul idiler. Beraberlerinde bulunan Kuddus da Hız.Bab'ın buyurduklarını yazıyordu. Hatta tehlikeli fırtınalarda, bütün yolcular korkudan titredikleri zamanda bile Hız.Bab büyük bir güven içerisinde, gayet metin olarak kendi işleriyle meşgul idiler. Ne hacı adayların gürültüsüne ve ne de şiddetli korkunç fırtınaya aldırış etmiyorlardı." Hız.Bab, Farsça Beyan Kitabında bu şiddet ve zorluklara değinerek şöyle buyuruyorlar: "Buşehr'den Maskat'a kadar 12 gün sürdü. Su temin edilemediği için tatlı limonla geçiniyorduk." Bütün bu zorluklar neticesinde Hız.Bab, Tanrı'ya, yolculuğun kolaylaşması için yalvardılar.

Çok geçmeden, daha önceleri sadece bir buharlı geminin yüzdüğü Basra körfezinde büyük ve kullanışlı gemiler demir attılar. Bu gemilerle hacı adayları bir kaç gün gibi kısa bir müddet zarfında Mekke'ye gidebilirlerdi. Batı memleketlerindeki insanlar, bu yeni teknik ve icatların aslını bilmemektedir. Bütün bu yeniliklerin başlangıcı ve sebebinin ne olduğunu anlayamıyorlar. Batılı

NEBİL TARİHİ

milletlerin tarihleri teknik ve ilimde baş gösteren bu şaşırtıcı ilerlemenin başlangıcı, Tanrı zuhurunun açığa çıktığı seneden itibaren olduğunu gösteriyor. Bu tarihten itibaren teknik ve ekonomi o zamana kadar hiç görülmeyen bir süratle ilerlemeğe başladı. Buna herkes tanıklık eder. Fakat insanlar bu yeni icatlarla öyle oyalandılar ki onun asıl sebebinin ne olduğunu göremediler. İlerleyen bu ilim ve tekniği faydalı yerlerde kullanacaklarına korkunç aletler yapmağa başladılar. Sulh ve sevgi için yaratılmış olan aletleri, insanların öldürülmesi ve şehirlerin yıkılması için vasıta kıldılar.

Hız.Bab Cidde'ye geldiklerinde ihram giyip deveye binerek Mekke'ye doğru yola çıktılar. Kuddus yürüyerek yol alıyordu ve Hız.Bab'ın ısrarlarına rağmen, binmek istemiyordu. Hız.Bab'ın bindikleri devenin dizginlerini tutmuş ve büyük bir tevazu ve huşu ile yürüyor ve Hız.Bab'ın emirlerini yerine getirmeğe çalışıyordu. Yol yorgunluğundan hiç şikayet etmiyor, gece, sabaha kadar sevgili mevlasının rahatını temin etmek üzere kendi rahatından vazgeçiyordu. bir gün bir kuyu başında, Hız.Bab, namaza durdular. Bu arada çölden gelen bir Arap, yerde bulunan ve içinde ayet ve levihlerle dolu olan heybeyi çalarak yıldırım hızıyla çöle kaçtı. Zenci hizmetçi Arap'ı yakalamak için yerinden fırladı, fakat Hız.Bab elleriyle onun gitmemesine işaret ederek: "Onun arkasından koşsaydın elbette ki kendisini yakalayıp heybeyi geri alabilirdin. Fakat heybede bulunan ayetler ve levihler, bu Arap vasıtasıyla, başka şekilde ulaşması imkansız olan yerlere gidecektir. Buna hiç üzülme, çünkü Tanrı'nın isteği bunu icap ettirmiştir" dediler.

Hız.Bab, hadiseler karşısında her zaman sahabeleri bu gibi sözlerle teselli eder, böylece öfke ve sinirliliklerini yatıştırıp, onlara, Allah'ın iradesine baş eğmelerini öğretirlerdi. Hız.Bab, arife gününü تنها bir köşede dua ve niyazla geçirdi. Kurban bayramı olan ertesi günü bayram namazından sonra, Mune'ye giderek, on dokuz baş koyun satın alıp, dokuz başını kendileri namına, yedi başını Kuddus'un namına ve üç başını da zenci hizmetçinin namına kurban kesip, fakirlere dağıttılar.

HZ.BAB'IN MEKKE'YE VE MEDİNE'YE YOLCULUĞU

Zilhicce ayı aslında hacı için en uygun zaman olduğu halde, o sene kış mevsiminin başına rastlamıştı. Buna rağmen hava çok sıcaktı. Fazla sıcaklar yüzünden hacı adayları, normal elbiseleriyle hac merasimine katılamayıp ihram giymek zorunda kaldılar. Fakat Hz.Bab, o şiddetli sıcaklarda, kendi sarık ve abalarıyla hac merasimini yerine getirdiler.

Hac ziyaretinin son günlerinde Hz.Bab, Hecerül - Esvet yanında Mirza Muhit-i Kermani ile karşılaştılar. Onun elini tutarak: "Ey Muhit, sen kendini Şeyhiye tarikatının ileri gelenlerinden ve rahmetli Şeyh'in bilgisini tamamen almış olarak biliyorsun. Kendi kendini o iki parlak yıldızın mirasçısı olarak kabul ediyorsun. Şimdi, biz burada Allah'ın evinde ve en mahrem yerdeyiz. Böyle bir yerde insan hak ve batılı bir birinden ayırt edebilir. Şimdi beni dinle, ister doğuda ister batıda, kimse benim gibi kendisini Tanrı kapısı olarak tanıtmamıştır. Benim burhanım, dedem olan Resulullah'ın burhanıdır. Bana istediğin soruyu sor da, hemen şimdi, burada, mübarek ayetlere dayanarak iddiamın doğruluğunu sana ispat edeyim. Şimdi ya benim doğruluğumu canı-gönülden kabul eder veya açıkça reddedersin, üçüncü bir şıkkı yoktur. Üçüncü bir şık öne sürerek beni reddetmeğe kalkarsan, açıkça hakka karşı geldiğini halka ilan edinceye kadar elini bırakmam. Böylece herkes doğru ve yanlış, delillerle öğrenmiş olacak" dediler. Bu yüce ve kesin sözler karşısında Mirza Muhit şaşırıp ve kendini kaybetti. Yaşlı, güçlü ve bilgili bir insan olduğu halde, bu gencin karşısında, aynen şahin karşısında bir serçe kadar kendini zayıf ve güçsüz hissetti. Büyük bir korkuyla: "Ey benim efendim, Kerbela'da sizi gördüğüm ilk gün, benim asıl aradığım kimse olduğunu anladım, sizin düşmanlarınızdan nefret ederim. Sizin büyüklük ve yüceliğinizden, zerre kadar şüphesi olanlardan kaçırım. Beni affetmenizi güçsüzlüğümü bağışlamanızı dilerim. Bu mukaddes yerde yemin ederim ki sizin yüce emrinizi destekleyeceğim söylediklerim, duyduklarıma aykırı ise, Resulullah'ın rahmetinden mahrum kalayım. Hz.Bab onu dinlerken ne dereceye kadar zayıf karakterli olduğunu biliyorlardı, buna rağmen "Hak, batıldan ayrılmış oldu. Ey bana iman eden Kuddus,

NEBİL TARİHİ

bu saatte, bu mukaddes yerde, bizim aramızda geçenlere tanıksın. Tanrı her şeyi bilendir. Benim en büyük tanığım işte O'dur. Ey Muhit ne istersen sor, ne müşkülün varsa bana söyle Tanrı yardımı ile cevaplandıracağım. Allah'ın lütfu benim dilimi, müşkülleri çözmeğe, kudretli kılmıştır. Sor ve benim yüceliğimi anla. Kimsenin benim gibi zor problemleri çözmeğe muvaffak olamadığını göreceksin " diye buyurdular. Çaresizlik içinde bulunan Mirza Muhit bir kaç soru ortaya attı ve: "Ben Medine'ye gitmek zorundayım, Medine'den ayrılmadan önce bu soruların cevabını almayı ümit ederim" dedi. Hz.Bab onun bu bakımdan emin olabileceğini söyleyerek: "Ben Medine yolunda senin sorularını cevaplandıracağım, Medine'de seni göremezsem bile, sen Kerbela'ya varmadan cevaplarımı almış olacaksın. Ancak senin adaletle hüküm vermeni bekliyorum" deyip Arapça olarak şu cümleyi ilave ettiler: "İyilik yapanlar, iyiliklerini kendilerine, kötülük yapanlar ise kendilerine kötülük yapmış olurlar. Tanrı'nın dünyadakilerden kimseye ihtiyacı yoktur." Mirza Muhit: "Medine'den çıkmadan evvel verdiğim sözü tutmağa çalışacağım" diyerek Hz.Bab'ın huzurundan ayrıldı. Hz.Bab'ın azameti karşısında kendini son derece zavallı ve güçsüz hissediyordu. Mekke'den Medine'ye gitti ve kısa bir müddet kaldıktan sonra Kerbela'ya doğru yola koyuldu. Vicdanından çıkan sesleri işitmezlikten gelerek sözünü tutmadı. Hz.Bab vaat ettikleri gibi Mirza Muhit'in sorularını cevaplandırdılar ve kendisine yazdıkları cevap mektubu (Haremler arasındaki mektup) adıyla tanınmıştır.

Mirza Muhit Kerbela'ya girdiğinde Hz.Bab'ın mektubunu alabildi, fakat adaletle hüküm veremedi. Gizliden gizliye Hz.Bab'ın Emrine karşı düşmanlık hisleri besliyordu. Bazen Emrin en büyük düşmanlarından biri olan Hacı Mirza Kerim Han-ı Kermani'nin izinden yürüyor ve bazen kendisinin mürşit ve yol gösterici olduğunu iddia ediyordu. Hayatının son senelerini Irak'ta geçirdi. Bağdat'ta bulunan Hz.Bahaullah'a karşı büyük bir hayranlık duyuyordu. Bağdat'ta bulunan bir İranlı prens vasıtasıyla, Hz.Bahaullah'tan, gizli bir görüşme rica etti ancak kimsenin bu görüşmeden haberi olmayacaktı. Hz.Bahaullah, bu ricaya cevaben,

Hz.BAB'IN MEKKE'YE VE MEDİNE'YE YOLCULUĞU

haberciye: "Mirza Muhit'e söyle; Ben Süleymaniye Dağlarında iken, iman edenlerin ne şekilde davranmalarının gerektiğine dair bir yazı yazdım, bu yazılarım arasında şiir halinde belirttiğim bir kısımda: (Canını düşünüyorsan buraya gelme, fakat can vermek istiyorsan, hem gel hem getir, Baha'yı istersen, şartlar işte budur. Bu yolun yiğidi değilsen, git zahmet getirme.) Mirza Muhit hiç bir şart ileri sürmeden bize gelebilir, yoksa onu görmek istemiyorum" diye buyurdular. Bu cevabı alan Mirza Muhit, son derece pişman oldu. Bir taraftan bu Emre karşı gelmeğe gücü yetmiyor, diğer taraftan kabul etmek istemiyordu. Bu cevabı alınca, çaresizlikten Bağdat'tan Kerbela'ya gitti ve üç gün sonra vefat etti.

Hac merasimi bitince, Hz.Bab, Mekke Şerifine bir mektup yazarak, bazı ayetlerle birlikte, Kuddus vasıtasıyla ona gönderdiler. Bu mektupta Hz.Bab, Emirlerini açıklayıp, Şerifi iman etmeğe çağırıyordu. Bu mektubu Kuddus'a vererek, onu, kendi eliyle Mekke Şerifi'ne vermesini tembih ettiler. Mekke Şerifi o arada Tanrı'nın sesine cevap vermeyecek kadar maddi işlerle meşguldü.

Hacı Niyaz-i Bağdadi şöyle anlatmıştır: "1267 Hicri senesinde¹ Mekke'ye giderek şerifle görüştim. Konuşma arasında bana: "1260² senesinde bir gencin bana gelerek, kapalı bir zarf içerisinde bir mektup verdiğini hatırlıyorum. Çok meşgul olduğum için mektubu okuyacak zaman bulamadım. Bir kaç gün sonra aynı genç tekrar gelerek cevap istedi, yine fazla meşguliyet yüzünden mektubu okuyarak cevap yazamadım. Hac zamanı bitince bir gün kağıtlarımı karıştırırken birden aynı mektup gözüme çarptı. Hemen açıp okudum. Okuduklarımdan, Beni-Haşimi evlatlarından olan bir gencin, İran'da yeni bir din getirdiğini ve dünyadaki bütün insanları, beklenen zuhurun geleceğine müjdelediğini anladım. Bu mektubu yazanın kim olduğunu ve sonucun ne olduğunu anlayamadım" dedi. Ben kendisine, bir kaç seneden beri İran'da büyük bir devrimin baş gösterdiğini Peygamberin evlatlarından olan tüccar bir gencin,

---

¹ 1851 Miladi

² 1844 Miladi

NEBİL TARİHİ

Tanrı tarafından memur olunduğunu ve bir kaç gün zarfında, Kur'an-ı Kerim'den daha fazla ayetler nazil ettiğini, Kur'an-ı Kerim 23 yıl zarfında nazil olduğu halde, onun kaleminden bir kaç gün zarfında daha fazla ayetlerin nazil olduğunu, İran halkından her yaş ve her tabakadan bir çok kimsenin kendisine iman ettiğini, bilginler ve ileri gelenlerin, onun uğruna şehit olduklarını ve kendisi de bir sene evvel, Azerbaycan'ın merkezi olan Tebriz şehrinde şehit edildiğini, düşmanların bu şekilde onun Emrini söndürmek istediklerini, ancak onun şahadetinden sonra Emrinin daha da çok alevlendiğini ve her tarafta yayıldığını anlattım. Mekke'nin Şerifi pür dikkat beri dinliyordu. Hz.Bab'ı şehit eden taş yürekliilerin öyküsünü duyunca son derece üzüldü. Kendisini tutamayarak: "Allah, beni mukaddes atalarımıza da aynı şekilde muamele eden böyle zalimleri kahretsin" diye bağırdı. Böylece aramızdaki konuşmada bitmiş oldu.

Hz.Bab, Mekke'den Medine'ye doğru hareket ettiler. Medine'ye yaklaşırken Hz.Muhammed'in çektikleri azap ve işkenceleri düşünüyorlardı. Tanrı'nın, eskiden bu ülkeden zuhur eden ve insanlara yeni hayat bahşeden kudret ve azameti, Hz.Bab'ın gözlerinin önünde tecelli ediyordu. Hz.Muhammed'in türbesinin bulunduğu Medine'ye yaklaştıkça, Hz.Bab daha çok dua ve münacat ediyorlardı. Bir ara yeni zuhuru insanlara müjdeleyen ve nihayet Hz.Muhammed'in türbesine yakın bir yerde gömülen Şeyh Ahmed-i Ahsai'yi hatırladılar. Medine, Hz.Muhammed'in azaplarla dolu bir hayat geçirdikten sonra, Mekke'den gelip yerleştikleri ve hayatlarının sonuna kadar orada kaldıkları şehirdir. Sonra İslamiyet ve Hz.Muhammed uğruna canlarını feda eden mukaddes şehitler Hz.Bab'ın gözlerinin önünde canlandılar. Şehitlerin türbeleri Hz.Bab'ın ayak basmalarıyla yeni bir hayat kazandı. Sanki şehitler mezarlarından kalkıp Hz.Bab'a doğru koşuyor ve kendisine hoş geldiniz diyorlardı. Sanki Hz.Bab onları cevaplandırıyor ve onlar yalvararak: "Ey sevgili, kendi memleketine dönme, hemen şurada bizimle kal çünkü burada düşmanların kötülükleri sana dokunmaz. Orada herkes senin dönmeni bekliyor, gider gitmez seninle uğraşacaklar, dönersen onların zulümlerine uğrayacaksın, onların

Hz.BAB'IN MEKKE'YE VE MEDİNE'YE YOLCULUĞU

sana yapacakları ve sonradan kendilerini sonsuz ölüme sürükleyen kötülükleri düşündükçe korkudan titriyoruz." Hz.Bab şehitlere ruh diliyle: "Ben bu dünyaya, şahadetin azamet ve haşmetini görmeğe geldim. Şehit olmayı ne kadar çok arzu ettiğimi biliyorsunuz. Şahadet saatinin bir an evvel yaklaşması için ve Tanrı'nın bu şahadeti kabul etmesi için dua ediniz. Sevininiz, zira Kuddus ve ben, yakında kurban meydanında,sevgili Mevla'mız, Baha uğruna canımızı feda edeceğiz. O'nun uğruna dökülen kanlarımız, bizim ebedi saadetimizin bahçelerini yeşertecektir. Bizim kanımızın her damlası, Allah'ın ağacını meydana getirecek olan tohumlar gibidir. Bu mukaddes ağaç öyle büyük ve gür olacak ki dünyanın bütün milletleri onun gölgesine girebilecektir. Siz, ey Tanrı yolunda şehit düşenler, üzülmeyiniz, vazifemi yerine getirmek üzere, bu mukaddes topraklardan ayrılıp vatanıma döneceğim.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım

NEBİL TARİHİ

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

HZ.BAB'IN MEKKE'DEN DÖNÜŞLERİ VE ŞİRAZ'DA İKAMET ETMELERİ

HZ.Bab Medine'den Cidde'ye gelerek, oradan da gemi ile Buşehr Limanına döndüler. HZ.Bab'ın Mekke'ye gidiş ve dönüşleri dokuz ay sürdü. Buşehr'e geldiklerinde, daha önce kaldıkları kervansarayda kaldılar. Bazı arkadaşları bu kervansarayda kendilerini ziyaret edip, hoş geldiniz demeğe geldiler. HZ.Bab bunlar arasında Kuddus'a hitaben, büyük bir sevgiyle kendisinin Şiraz'a gitmesini emrettiler ve: "Bizim arkadaşlık süremiz sona ermiş, ayrılık saati yaklaşmıştır. Bu dünyada artık birbirimizi göremeyeceğiz. HZ.Baha'nın yakınlık melekutunda gene birbirimizi göreceğiz. Yakında Tanrı'nın Kaderi, seni bela denizinde boğacaktır. Onun uğrunda büyük sıkıntılara düşeceksin. Ben de senden sonra geleceğim, büyük zorluklarla karşılaşacağım. Senin çok sevinmen gerek, çünkü Tanrı, seni Melekutuna almak için seçmiştir. Sen, sonsuz felaketlere ve belalara uğrayacak olan bir kavmin bayraktarı olacaksın. Yakında, bu ordunun başında şahadet şerbetini içeceksin. Şiraz'ın sokaklarında, büyük işkencelere maruz kalacaksın, vücudun çeşitli eziyetlere uğrayacak fakat düşmanlarına karşı nihai zafer senin olacaktır. HZ.Maksudun huzuruna çıkabilecek kadar yaşayacaksın. Onun huzurunda bütün sıkıntı ve azaplarını unutacaksın. Gayb askerleri sana yardım edecek. Senden sonra, ben de şehit olacağım, ebedi sarayda yine buluşacağız" diye buyurdular. Sonra dayılarına, Mekke'den döndüklerini bildiren bir mektup yazarak, yeni Emrin esasını belirten (Yedi Vasıf) adlı kitapla birlikte Kuddus'a verip: "Benim selamımı bütün dost ve ahbablara ilet" diyerek onu uğurladılar.

Kuddus Şiraz'a gelerek, Hacı Mirza Seyyid Ali'nin evine indi. HZ.Bab'ın dayısı, yeğeninini durumunu sorunca, Kuddus her şeyi kendisine anlatarak, Mübarek Zuhuru kendisine açıkladı. Hacı Mirza Seyyid Ali, Kuddus'un sözlerini dinledikten sonra hemen iman etti. Diri Harflerden sonra Şiraz'da HZ.Bab'a iman eden ilk kişi, işte bu zat oldu. Kendisi önceleri, bu Emrin azametini kavrayamamıştı, fakat Kuddus'la konuştuğundan sonra, sağlam bir

NEBİL TARİHİ

imana sahip oldu. Emrin açıklayıcısının sevgisini kalbinde sakladı ve ondan sonraki hayatını, hep Emre hizmet etmeğe adadı. Her zaman ve her yerde Hz.Bab'ı koruyarak, kimseden çekinmeden Emri müdafaa ederdi. Maddi meselelere hiç aldırılmayarak, sadece Emri hizmetlerle uğraştı ve nihayet Tahran'da yedi şehit ile beraber şehit edildi.

Kuddus'un Şiraz'da görüştüğü ikinci şahıs, İsmullahul Asdak Molla Sadık-ı Horasani idi. Kuddus, "Yedi Vasıf " kitabını, ona vererek, Hz.Bab'ın, bu hükümleri yerine getirmesini emrettiklerini, kendisine bildirdi. Bu kitapta yazılan hükümlerden biri de, cuma namazının ezanında "Muhammed'den önceki Ali'nin¹ Bakiyatullah'ın² kölesi olduğuna tanıklık ederim" cümlesinin ilave edilmesi idi.

Her zaman minbere çıkıp vaaz veren Molla Sadık, bu hükmü öğrenince, hiç tereddüt etmeden onu yerine getirmeğe kalktı ve cemaat imamı olduğu "Nov" camisinde okuduğu ezana, yukarıdaki cümleyi de ekledi. İlk defa böyle bir şey duyan halk, serseme dönerek dehşete kapıldılar. Cemaatin ilk sırasında yer alan, takva ile tanınmış olan hocalar bağrıışmaya ve inlemeğe başlayarak: "Eyvahlar olsun, biz yaşarken nasıl küfür ve imansızlığı çekinmeden ilan edebiliyor? Yakalayın şu din düşmanını, yakalayın şu İslamiyet'i mahvetmeğe çalışan adamı. Onun iddia ettiği yüce makam herkesin iddia edebileceği makam değildir" diye bağrımaya başladılar. Hocaların bu bağrışması sonucu, şehir baştan başa çalkalandı, emniyetsizlik baş göstermeğe başladı. Fars³ Valisi olan Hüseyin Han, birden patlak veren bu kargaşalığa şaşarak ne olduğunu sordu. Kendisine: "Mekke'den yeni dönmüş, Buşehr'e gelmiş olan Seyyid Bab'ın; talebelerinden birini, dinini yaymak üzere Şiraz'a göndermiştir.

---

¹ Hz.Bab'ın ismi (Ali Muhammed)

² Hz.Bahauallah'ın lakabı

³ Merkezi Şiraz şehri olan, İran'ın güneyinde bir ildir.

Hz.BAB'IN MEKKE'DEN DÖNÜŞLERİ VE ŞİRAZ'DA İKAMET ETMELERİ

Bu gelen adam, Seyyid Bab'ın, Tanrı tarafından yeni bir din getirdiğini iddia ediyor. İşte Molla Sadık, bu yeni dini kabul etmiş ve hiç çekinmeden, halkı bu dine davet ediyor ve ona itaat etmenin, dinin gerekçesi olduğunu kabul ediyor" diye durumu izah ettiler. Bunun üzerine Hüseyin Han, hemen Kuddus ve Molla Sadık'ın yakalanıp hükümet konağına getirilmeleri için emir verdi. Memurlar ikisini de yakalayıp Hüseyin Han'a getirdiler. Hz.Bab'ın eserlerinden biri olan ve daha önce Molla Sadık'ın bazı bölümlerini camide, halka okuduğu Kayyumul Esmâ adlı kitabı da Hüseyin Han'ın eline teslim ettiler.

Hüseyin Han, daha genç olan ve düzgün bir kıyafeti olmayan Kuddus'a aldırmayarak, Molla Sadık'a hitaben: "Sen kendin bu kitabı okumuş muydun? Seyyid Bab'ın dünya hükümdarlarına ve prenslerine nasıl hitap edip, onları, saltanattan vazgeçip onun hizmetine koşmalarını istediğini biliyor musunuz? İran'ın Sadrazamına hitap ederek Tanrı'dan korkmasını, vezirlikten vazgeçmesini istemiş, yer yüzündeki hükümetlerin kendisine ait olduğunu yazdığını biliyor musunuz? Onun yazdıkları doğru ise, Muhammed Şah Saltanattan vazgeçip onun eşiğine koşmalıdır. Şah tarafından Fars valisi olarak seçilen ben de bütün mevki ve kudretime göz yummalıyım, öyle mi?" diye çıkıştı.

Molla Sadık onun bu sözlerine: "Bu sözleri söyleyen zatın doğruluğu, Allah tarafından gönderildiği, sağlam delillerle ispat edildiği takdirde, elbette ki herkesin O'nun sözlerine itaat etmesi gerekir. Çünkü O'nun sözleri Tanrısaldır. Tanrısal bir söze, ister vezir olsun, ister Şah olsun herkes itaat etmelidir" diye cevap verdi. Bu cevaba son derece kızan Hüseyin Han, Molla Sadık'a bir çok küfürler söyledikten sonra adamlarına, onu soyup kırbaçlamalarını, sonra da Molla Sadık ve Kuddus'un sakallarını yakmalarını, burunlarını delip dizgine vurmalarını ve bu şekilde sokaklarda gezdirilmelerini emretti. Bu halka büyük bir ders olacaktı. Herkes, gavur olursa böyle bir sonuca uğrayacağını anlayacaktı.

Şehrin sokaklarında gezdirilirken, Molla Sadık gözlerini göğe kaldırarak, sabır ve güvenle, Kur'an'ın şu ayetlerini okuyordu: "Allah'ım, bizi Tanrınıza yönelin diye imana çağırmanın sesine kulak

NEBİL TARİHİ

verdik.Allah'ım bizim günahlarımızı, kötü amellerimizi affet, bizim doğru olarak ölmemizi sağla."

Molla Sadık ve Kuddus, çektirilen her türlü işkenceye, kuvvet ve sebatla dayandılar. Koca şehirde kimse onları müdafaa etmeye kalkışmadı. En sonra da her ikisini şehirden kovarak, bir daha bu şehre ayak bastıkları takdirde daha da şiddetli işkencelere uğrayıp darağacına asılacaklarını söylediler.

Bu iki zat, çektikleri işkence ve azapta gösterdikleri metanet ve dayanıklılıkla, akranlarını geçtiler. Bu mübarek Emir uğrunda şehit düşen ilk kişi Molla Ali-i Bestami olduğu halde, bu iki kişi kadar azap çekmedi ve ayrıca İran hudutları dışında, yani Irak'ta yakalanmıştı. Molla Sadık'ın kırbaçlandığını gören, fakat iman edenlerden olmayan bir şahıstan şöyle duydum: "Molla Sadık kırbaçlanırken onu seyrediyordum. Kırbaçlayan memurlar yorulup yer değiştiriyorlardı. Molla Sadık'ın omuzlarından kanlar akıyordu. Böyle yaşlı ve zayıf bir insanın, elli kırbaçtan fazlasına tahammül edebileceğini kimse düşünmüyordu, fakat sayı gittikçe yükseliyordu ve nihayet 900'ü buldu. Molla Sadık hala metanetle dayanıyordu. Yüzünden sevinç okunuyordu. Dudaklarında bir tebessüm vardı. Kırbaç darbelerine hiç aldırmıyordu. Bir ara, elini ağzına götürdüğünü gördüm. Onları şehir dışı ettikten sonra, arkalarından gittim ve ona: "Kırbaçlanırken nasıl gülebiliyordun? Neden elinle ağzını tutmuştun?" diye sordum. Bana: "İlk yedi kırbaç darbesi canımı çok acıttı, fakat ondan sonra, kırbaçların benim vücuduma değip değmediğini duymuyordum. İçimden garip bir sevinç hissediyordum. Şiddetle güleceğim gelmişti. İşte bu gülmeği önlemek için elimle ağzımı kapamışım. O arada Tanrının nasıl acıyı, sevince çevirebildiğini düşünüyordum. İnsanların aklı, bunu idrak etmekten acizdir" diye cevap verdi.

Bir kaç sene sonra, Molla Sadık'la karşılaştığım zaman, bana anlatılan bu olayın doğru olup olmadığını sordum, hepsini doğruladı.

Fars Valisi olan Hüseyin Han, Hz.Bab'ın Sahabelerine kötülük yapmakla yetinmeyerek, Hz.Bab'ı da engellemeye çalıştı. Özel memurlarından birkaç kişiyi göndererek, Hz.Bab'ı nerede

HZ.BAB'IN MEKKE'DEN DÖNÜŞLERİ VE ŞİRAZ'DA İKAMET ETMELERİ bulurlarsa, hemen yakalayıp, zincire vurarak, hükümet konağına getirmelerini emretti. Alevi tarikatına mensup olan, bu memurların başı, şöyle anlatmıştır: "Hüseyin Han'ın emri üzerine Şiraz'dan Buşehr'e doğru yola çıktık. Şiraz'ın biraz uzağında, çölün ortasında, beline yeşil bir şal bağlamış, başında zenginlerin sarığına benzer ufak bir sarık bir atın sırtında ilerlediğini, arkasından zenci bir hizmetçinin eşyalarla birlikte geldiğini gördük. Bize yaklaşınca, selam verdi, nereye gittiğimizi sordu. Asıl vazifemi ona anlatmak istemedim, sadece, vali tarafından önemli bir işin peşine gittiğimi söyledim. Genç gülümseyerek: " Vali, sizleri beni yakalamak için göndermiştir. Fazla arayıp yorulmamanız için kendim size geldim. İşte buradayım, bana istediğinizi yapabilirsiniz." dedi. Gencin bu şekilde hareket etmesine, kendi isteğiyle kendini ve hayatını tehlikeye atmasına şaşım. Onu görmezlikten gelerek geçip gitmek istedim, fakat o, daha da yaklaşarak: "İnsanı yaratan, onu varlıkların en şerefli kılan, kalbini, kendi sevgisine has bir yer olarak seçen Tanrıya yemin ederim ki hayatımda, doğru sözden başka bir söz söylemedim. Her zaman başkalarının iyiliğini arzu ettim, kendi rahatımı Tanrı kullarının uğruna feda ettim. Hiç bir zaman kimseyi incitmedim ve kimsenin üzüntüsüne sebep olmadım. Sizin, beni yakalamakla memur edildiğinizi biliyorum. Sizin uğraşp yorulmanızı, valiye karşı sorumlu duruma düşmenizi istemedim. İşte kendim size geldim. Şimdi memur edildiğiniz vazifeyi yerine getiriniz" diye buyurdu. Bu sözleri duyunca kendimi tutamadım. Attan inerek, onun atının askılarını öptüm ve: "Ey Peygamberin evladı, ey Resulullah'ın gözbebeği, seni yaratan ve bu mukaddes makama yükselten ulu Tanrıya yemin ediyorum ki benim sözümü dinle, benim ricamı kabul et, hemen şimdi buradan uzaklaş, istediğin yere git, fakat Hüseyin Han'a yaklaşma, çünkü bu adam alçak ve zalimin biridir. Sana kötülüğünün dokunmasından korkarım. Senin gibi genç ve Peygamber sülalesinden olan bir zatın bu adamın eline düşmesini istemem. Benimle beraber bulunan bu memurlar da iyi insanlardır, bu görüşmeyi kimseye anlatmayacaklarına söz veririm. Hemen şuradan Horasan'a doğru git, bu canavardan uzaklaş" diye yalvardım, bana: "Gösterdiğin bu

NEBİL TARİHİ

iyi niyetine karşı Tanrı senden razı olacaktır. Ben ise Allah'ın isteğine uyarım, O, benim koruyucum, desteğim ve yardımcımdır. Benim saatim gelmedikçe, kimse bir şey yapamaz. Saatim yaklaşıncı da, Tanrı, uğruna şahadet şerbetini içmekten büyük bir memnunluk duyacağım. Şimdi ben hazırım, beni Hüseyin Han'ın yanına götür kimse sana sitem etmez" diye buyurdu. Bu durum karşısında onun isteğine uymak zorunda kaldım."

Memurlar, Hz.Bab'ı büyük bir saygıyla, kelepçe ve zincir takmadan, Şiraz'a kadar götürdüler. Hz.Bab önden ilerliyor, memurlar ise arkalarından sonsuz bir huşu ve saygıyla yürüyorlardı. Hepsi onun büyüklüğüne kapılmıştı. Böylece hükümet konağına kadar geldiler. Şehir halkı, bu garip alaya, şaşkın şaşkın bakıyordu.

Hz.Bab'ın geldiğini öğrenen Hüseyin Han, hemen odasına çağırdı. Odanın ortasına bir iskemle yerleştirilerek, alçakça, Hz.Bab'ı bu iskemleye oturtmalarını işaret etti ve hemen azarlamaya ve adi sözlerle konuşmaya başlayarak: "Çıkardığın kargaşalığın farkında mısın? Mukaddes İslam dinine hakaret etmiş, sevgili hünkarımıza cesaretle bulunmuşsun. Yeni bir din getirip, Kur'an ayetlerini reddeden kimse sen misin?.." diye söyledi. Valinin bu sözlerine karşı Hz.Bab sakın ve metin bir şekilde, Kur'an'ın şu ayetlerini Arapça olarak okudular: "Günahkar bile olsa, biri size bir haber getirirse, o haberin doğruluğunu araştırınız, yoksa cehaletle bir cemaata fenalık edip sonradan pişman olursunuz."

Bu sözlere son derece kızan vali birden: "Ne dedin? biz günahkar mıyız? Biz cahil miyiz? Biz anlamıyor muyuz?" diye bağırdı. Sonra adamlarının birine, Hz.Bab'a şiddetli bir tokat atmasını emretti. Atılan tokat öyle sert ve şiddetli idi ki Hz.Bab'ın sarığı yere düştü. Şiraz'ın cemaat imamı olan ve mecliste hazır bulunan Şeyh Abu Turab, Hüseyin Han'ın bu davranışını kınadı. Sarığı tekrar Hz.Bab'ın başına geçirerek, onu kendi yanına aldı ve Hüseyin Han'a: "Bu okunan ayetin manasını anlamadın ise, beni dinle de sana izah edeyim. Bu okunan ayet şu manaya gelir; yani: "Her konuda araştırma yaptıktan sonra karar vermek lazımdır. Bu mesele de bir araştırma konusudur. Bu gencin okuduğu bu ayet tam yerinde olan bir ayetti onun için bu meseleyi araştırmamız

HZ.BAB'IN MEKKE'DEN DÖNÜŞLERİ VE ŞİRAZ'DA İKAMET ETMELERİ lazımdır" dedi. Hüseyin Han, cemaat imamının sözünü kabul etti. Bunun üzerine, Şeyh Abu Turab, Hz.Bab'ın iddiasını sordu. Hz.Bab: "Ben ne vaat edilen Mehdinin mümessili, ne de Mehdinin halk arasında bir aracıyım" buyurdular. Şeyh Abu Turab: "Bu kadar yeter, sizden cuma günü camiye gelip, burada söylediğiniz aynı cümleyi halka karşı da söylemenizi rica ederiz" diyerek, bu iş için hazırlık yapmak üzere yerinden kalkıp gitti. Bu arada Hüseyin Han: "Seyyid Bab'a kefalet edecek, onu istediğimiz zaman huzurumuza getirebilecek, bir daha İslam dinine aykırı davrandığı takdirde onu hizaya getirebilecek bir muhterem kimse bize gereklidir" diye konuştu. Toplantıda bulunan, Hz.Bab'ın dayısı, Hacı Mirza Seyyid Ali, yeğenin kefaletini kabul ederek, kendi el yazısıyla bir yazı yazdı ve mühürledi. Bir kaç kişi de tanıklıkta bulundular.

Hz.Bab'ın dayısı, kendilerini, evine götürdü. Hz.Bab'ı zalim valinin elinden kurtardığı için çok memnun idi. Hz.Bab günlerini yalnızlıkla evde geçirirlerdi. Anneleri, zevceleri ve dayılarından başka kimse o eve gidip gelemezdi. Bazı kötü niyetli kimseler Şeyh Abu Turab'a, Hz.Bab'ı vekil camisine getirip tövbe ettirmesi için ısrar edip duruyorlardı. Ancak çok iyi kalpli olan, kimseyi incitmemeğe dikkat eden ve bilhassa Şiraz halkıyla iyi geçinmeye çalışan Şeyh Abu Turab, hır çıkarmaya uğraşan bu gibi kimselerin sözlerine aldırıyor, onları oyalamaya çalışıyordu. Fakat bu meselenin peşi bırakılmadığı için, umumi heyecanın patlak vermesinden çekinen cemaat imamı, nihayet Hacı Mirza Seyyid Ali'ye gizli bir mektup yazmaya mecbur oldu. Bu mektupta, ondan cuma günü Seyyid Bab'ı, verdiği sözü yerine getirmesi için Vekil Camisine getirmesini rica etti, ayrıca: "Yeğeninizin sözleri, umumi kargaşalığın önlenmesine yarayacağını, sizi ve kendilerini, belalı kimselerin şerrinden koruyacağını umarım" diye ilave etti.

Cuma günü gelip çattı. Şeyh Abu Turab minbere çıktığında, Hz.Bab dayılarıyla camiye girdiler. Kendilerini gören cemaat imamı, güler yüz ve saygıyla kendilerinden, minbere çıkmalarını, beyanatta bulunmalarını rica etti. Bunun üzerine Hz.Bab merdivenin ilk basamağına çıkarak konuşmaya başladılar. Cemaat İmamı, herkesin kendilerini görebilmesi için daha da yukarıya

NEBİL TARİHİ

çıkılmalarını rica etti. Hz.Bab bu ricayı yerine getirerek iki basamak daha çıktılar. Bu durumda Hz.Bab'ın başı, Şeyh Abu Turab'ın göğsü hizasına gelmişti. Bu durumda Hz.Bab bir hutbe okuyarak: "Yeri ve göğü yaratan kimseye hamd olsun" diye konuşmaya başladılar. Bu arada Cemaat İmamının, merasim esasını taşımakla görevli olan, Şeş-Peri adındaki bir Seyyid: "Şu manasız lafları bırak ta asil söyleyeceğin şeyi söyle" diye bağırdı. Seyyid'in bu küstahlığına şiddetle sinirlenen Cemaat İmamı: "Sus Seyyid, kendine gel, biraz utan!" diye çıkıştı. Sonra Hz.Bab'tan, halkın sabırsızlığını gidermek için, daha kısa konuşmalarını rica etti. Bunun üzerine Hz.Bab cemaata hitap ederek: "Tanrının laneti, beni Mehdinin mümessili olarak bilen üzerine olsun, Tanrının laneti beni İmamın kapısı olarak bilen üzerine olsun, Tanrının laneti beni, Allah'ın birliğini inkar ettiğimi düşünenin üzerine olsun, Tanrının laneti, beni Hz.Peygamberi inkar ettiğimi düşünenin üzerine olsun, Tanrının laneti, beni Tanrının gönderdiği Peygamberleri inkar ettiğimi düşünenin üzerine olsun, Tanrının laneti, beni, İmamları inkar ettiğimi düşünenin üzerine olsun" diye buyurdular. Bu sözlerden sonra, Cemaat İmamının oturduğu minbere kadar yükselerek onunla kucaklaştılar. Şeyh Abu Turab kendilerine: "Şimdi artık eve gitmeniz ve namazınızı evde kılmanız daha iyi olacaktır, çünkü aileniz sabırsızlıkla sizin sağ salim dönmenizi bekliyorlardır" dedi. Sonra Hacı Mirza Seyyid Ali'ye Hz.Bab'ı eve götürmesini söyledi. Cemaat İmamının asıl maksadı, Hz.Bab'ı, halkın ayaklanmasından korumaktı. O durumda, Şeyh Abu Turab, Hz.Bab'ı eve göndermemiş olsaydı, namaz kılındıktan sonra halk, muhakkak bazı kötü niyetli kimseler tarafından kışkırtılarak, Hz.Bab'a bir kötülükte bulunmaları mümkün olabilirdi. Cemaat İmamı sanki o gün Hz.Bab'ı korumakla Tanrı tarafından vazifelendirilmişti.

Hz.Bab bir müddet kendi evlerinde, aileleriyle birlikte kaldılar. Bu durum 1261 Hicri senesinin, Rebiülevvel ayının 10'na rastlayan Nevruz Bayramına kadar devam etti. Bu, Emrin açıklanmasından sonraki ilk Nevruz Bayramı sayılırdı.

Hz.Bab'ın Vekil Camisindeki konuşmalarını izleyen bazı kimseler, sonradan, bu sözlerde saklı bulunan hikmetin farkına

HZ.BAB'IN MEKKE'DEN DÖNÜŞLERİ VE ŞİRAZ'DA İKAMET ETMELERİ vararak son derece hayret ettiler. Çok geçmeden bunlar arasından bir kaç kişi Hz.Bab'ın yüce makamını itiraf ettiler. Bu zatlardan biri de Cemaat İmamı'nın yeğeni olan Şeyh Ali Mirza idi. Bu genç yeni ergenlik çağına gelmişti. Tanrı sevgisi, o gün bu çocuğun kalbinde alevlendi, gittikçe bu alev şiddetlendi. Nihayet 1267 Hicri senesinde¹ Irak'ta Hz.Bahaullah'ın huzuruna çıktı. Bu görüşmeden sonra kalbindeki sevgi kat kat arttı ve Şiraz'a döndüğünde, Emri tebliğ etmeye başladı ve hala hizmetlerine devam ediyor. Öyle davranmıştır ki ister hükümet, ister halk onun bu Emre karşı olan sevgi ve bağlılığını biliyorlardır. Geçenlerde, Akka'da bulunan Hz.Bahaullah'a bir mektup göndererek: "Ben kendi gözümle, İlahi Emrin yüceliğini görebiliyorum. Uzun zamandan beri bu şehirde yaşamaktayım, bu kutsal Emre mensup olduğum için, her an halk tarafından azap ve cefaya uğramaktayım. Buna rağmen, bir Şahın oğlu olan Zillüs-Sultan, diğeri ise Mirza Feth Ali Han olmak üzere, şehrin iki şahsiyeti arasında, bir anlaşamazlık çıkmıştı. Aralarında hüküm verilmesi için, Babi birisini seçmeye karar vermişlerdi. Emrin düşmanı sayılan Zillüs-Sultan, 40 senelik Babi olduğumu bildiği halde, beni bu işe çağırdı. Bu iki şahsiyet, Babi'nin söyleyeceği sözü kabul etmeye ve onun gibi yapmaya karar vermişlerdi" diye yazdı.

O gün, Vekil Camisinde hazır bulunan ve Hz.Bab'ın sözlerini duyan, başka bir şahıs da Muhammed Kerim adlı biri idi. Hz.Bab'ın o gün buyurdıkları sözler, onun iman etmesine sebep oldu. Bu zat sonradan büyük azaplara uğrayarak İran'dan Irak'a muhaceret etti. Orada Hz.Bahaullah'ın huzuruna çıkarak, iman ve güveni daha da arttı. nihayet Şiraz'a döndü ve hayatının son nefesine kadar Emre hizmet etti. O gün, iman edenlerden başka birisi de Mirza Ağa-ye Rekab Saz idi. Bu zat güçlülere tahammül ettiği oranda, imanı kuvvetlendi. Irak'ta Hz.Bahaullah'ın huzuruna çıktı ve Kur'an-ı Kerim ile ilgili bazı sorular sordu. Hz.Bahaullah, onun sorularını, bir levih yazarak cevaplandırdılar. Bu zat sonradan

---

¹ 1850-51 Miladi

NEBİL TARİHİ

şehit oldu. Bu zatlardan başka birisi de Mirza Rahim-i Habbaz adında bir zattı. O da iman ettiğiinden hayatının son nefesine kadar Emre hizmet etti. Başka birisi de, Hacı Abul Hasan'ı Bazzaz idi. Bu zat, daha önce Mekke'de, Hz.Bab'ı ziyaret etmişti, ancak Emrin azametini idrak edememişti. Fakat Vekil Camisinde Hz.Bab'ın buyurduklarını duyunca şiddetle Emri tebliğe başladı. Öyle ki göz yaşları devamlı akıyordu. Halk, onun bu haline şaşıyor, ancak davranışlarını çok beğeniyor ve onu devamlı methediyorlardı. Bu zatın oğulları da mübarek Emre iman ettiler. İman edenlerden başka bir zatta Şeyh Ahmed-i Ahsai ve Seyyid Kazım-ı Reştî'nin talebelerinden olan Hacı Muhammed adlı, şakacı ve nükteci bir idi. Bu zat cuma namazlarını hiç kaçırmıyor ve Cemaat İmamının çok yakın bir arkadaşı idi.

İlahi Emrin zuhuru gittikçe etrafa yayılıyor ve kulaktan kulağa geçiyordu.

Hz.Bab daha önce yazdıkları bir mektupta, Mekke'de bulunan Sahabelerine, yakında oraya geleceklerini haber vermişlerdi. Bunun üzerine oradaki Sahabeler sabırsızlıkla Hz.Bab'ı bekliyorlardı. Ancak Nevruz Bayramından kısa bir müddet geçtikten sonra, buradaki Sahabeler Hz.Bab'tan başka bir mektup aldılar. Bu mektupta Hz.Bab, Mekke'ye gelmelerinin imkansız olduğunu, oradaki ahabpların İsfahan'a gidip, orada kendisinden gelecek olan öğretileri beklemelerini yazmışlardı. Mektupta ayrıca Hz.Bab, uygun görüldüğü takdirde onları Şiraz'a çağıracaklarını da belirtmişlerdi.

Bu mektubu alan ahabplar çetin bir imtihana düştüler. Bazıları bu imtihanı veremediler. Onlar: "Nasıl olur da Seyyid Bab sözünü tutmaz. Acaba bu caymayı da Tanrının bir hükmü olarak mı nitelendiriyor?" diye söylendiler. Bazı ahabplar ise bu imtihanı başarı ile verdiler ve Hz.Bab'ın emri üzerine hemen İsfahan'a doğru yola çıktılar. Hakiki bir imana sahip olan ahabplar bu gruba katıldılar. Bunlar arasında, sonradan kızı, Hz. Abdülbaha ile evlenen Mirza Muhammed Ali-yi Nehri ve onun kardeşi olan Mirza Hadi-yi Nehri idiler. Bu iki kardeş İsfahanlı idiler. Başka birisi de, halen

HZ.BAB'IN MEKKE'DEN DÖNÜŞLERİ VE ŞİRAZ'DA İKAMET ETMELERİ
Hz.Bahau'llah'ın evinde hizmet gören Ağa Muhammed Hana-Sab
idi.

Bu gruba katılanların bir kısmı, Tabarsi Kalesi'nin olayına
iştirak ettiler, ancak olağanüstü bir şekilde ölümden kurtuldular. Bu
grup İsfahan'a doğru yola çıkarak Kengaver şehrine geldiler. Bu
şehirde Molla Hüseyin'in kardeşi ve yeğeniyle karşılaştılar. Bu üç
kişi de Hz.Bab'ı beklemek üzere Kerbelâ'ya gidiyorlardı. Ancak
verilen emri öğrenince, onlar da bu grupla birlikte İsfahan yolunu
tuttular.

Sahabelerin hepsi, Molla Hüseyin'e karşı saygı
gösterirlerdi. Onu cemaat imamı olarak seçtiler. Gösterilen bu aşırı
saygı bazı cahillerin kıskançlığını uyandırdı. Banlardan biri Molla
Cevad-ı Beregani, diğeri ise Molla Abdul Ali Haratî idi. Bunların
her biri, bu saygının kendilerine gösterilmesini arzu ediyorlardı,
fakat Molla Hüseyin'in yüksek makamına karşı bu arzuyu dile
getiremiyorlardı. Kazvin'den itibaren Molla Cevad'la yolculuğa
başlayan Mirza Ahmed-i Katip, bana şöyle anlattı: "Bazan Molla
Cevad'ın Molla Hüseyin hakkında alaylı bir şekilde konuştuğunu
fark ediyordum. Bir kaç defa onunla arkadaşlık etmekten
vazgeçecektim fakat Molla Hüseyin buna mani olarak, bu gibi
şeylerin önemsiz olduğunu, göz yummak gerektiğini hatırlattı."
Molla Hüseyin bu grubun fertleri tarafından çok seviliyor, herkes
onun gibi hareket etmeğe çalışıyordu. İsfahan yolunda ilerlerken,
Molla Hüseyin her zaman bir kaç kilometre ilerden hareket
ediyordu. Akşam vakti, namaz kılmak üzere, hep bir arada
toplanırlardı. Namazdan sonra yine Molla Hüseyin daha ilerden
yürümeğe başlardı. Sabah namazından yine Molla Hüseyin'in
cemaat imamı olarak namaz kıldırmasını çok ısrar ettikleri halde,
bu vazifeyi kabul etmeyerek, bu vazifenin başka birine verilmesini
istemmişti.

Molla Hüseyin, ahbablara birbirlerine yardım etmelerini
öğretmişti. Öyle ki bazen merkeple yolculuk yapanlar, merkebinin,
yürüyen arkadaşlarına verirlerdi. İsfahan'a yaklaşınca, Molla
Hüseyin, sahabelere, hepsinin birden şehre girmemelerini söyledi,
aksi takdirde şehir halkını korkutabilirlerdi. Bu tavsiye üzerine

NEBİL TARİHİ

ahbaplar küçük gruplara ayrılarak, her grup, şehrin ayrı kapısından içeriye girdiler. İsfahan'da, Hz.Bab'ın ahbaplarla görüşmelerinin yasaklandığını, Şiraz'da sıkıntılı bir durum meydana geldiğini öğrendiler. Bu durumda sahabelerin Şiraz'a gitmeleri, bu sıkıntıları daha da arttırabilirdi. Fakat Molla Hüseyin bu duruma aldırış etmeden, Şiraz'a gideceğini, ahbaplardan bir kaç kişiye söyledi. Sonra aba ve sarığını çıkararak değişik bir elbise giydi ve sevgilisinin şehrinin yolunu tuttu. Onu görenler, kıyafetinden, Horasan'ın Kuçan aşiretine mensup olduğunu sanıyordu. Kardeşi ve yeğeni de onunla beraber idiler.

Şehre yaklaşıncı, akşam üzeri kardeşini Hz.Bab'ın evine göndererek, geldiğini Hz.Bab'a haber verdi. Ertesi gün bir haberci, güneş batarken şehrin dışında Hz.Bab'ın dayısının kendisini beklediğini bildirdi. Molla Hüseyin, kararlaştırılan saatte Hacı Mirza Seyyid Ali'nin beklediği yerde kendisiyle buluştu ve beraber, onun evine gittiler. Her gece Hz.Bab, dayılarının evine geliyor ve güneş doğuncaya kadar, Molla Hüseyin ile görüşüyorlardı. Bir müddet sonra, Hz.Bab, İsfahan'da bekleyen ahbaplara, küçük gruplar halinde Şiraz'a gelmelerine izin verdiler. Ancak kendilerine son derece dikkatli olmalarını, hep beraber şehre girmemelerini, şehirde ayrı kervansaraylarda ve birbirlerinden uzak durmalarını, mümkün olduğu takdirde, halkın dikkatini çekmemek için bir işe girmelerini emrettiler. Molla Hüseyin'den sonra, Şiraz'a gelen ilk ahbaplar grubu, Mirza Muhammed Ali-i Nehri, kardeşi olan Mirza Hadi, Molla Abdulkerim-i Kazvini, Molla Cevad-ı Beregani, Molla Abdul Ali Harati ve Mirza İbrahim'den meydana gelmişti. Son üç kişi, Hz.Bab'ın, Molla Hüseyin'e gösterdikleri büyük sevgi ve lütfu görünce, eski kıskançlıkları yeniden alevlendi. Ellerinden bir şey gelmediği için de Molla Hüseyin'i çekiştirmeğe, devamlı onun hakkında kötü laf söyleyip, dedikodu etmeğe başladılar. Mümkün olduğu kadar Molla Hüseyin'i, küçük düşürmeğe çalışıyorlardı. Bu işte çok ileri gidince, bütün ahbaplar onların içyüzlerini öğrenerek, onlardan uzak durmaya çalıştılar. Onlar da yaptıkları bu kötülükler neticesinde, ahbaplar arasından kovularak, düşmanlara katıldılar ve Şiraz şehrinde büyük bir kargaşalığın çıkmasına sebep oldular. Bu

Hz.BAB'IN MEKKE'DEN DÖNÜŞLERİ VE ŞİRAZ'DA İKAMET ETMELERİ

işte de öyle ilerlediler ki kargaşalığı önlemek için Şiraz hükümeti onları şehirden kovdu. Hz.Bab, yazılarında bu üç kişiyi, Samere danalarına benzetmişlerdir. Bilhassa Molla Cevad ve Molla Abdul Ali Harati'ye Tanrı'nın laneti olduğunu belirtmişlerdir. Bu üç kişi Şiraz'dan kovulduktan sonra Kerman'a giderek, Hacı Kerim Han Kermani'ye katılarak, ilahi Emre kötülük etmeğe devam ettiler. Bu üç kişi ahabpların arasından çıkarıldıktan sonra bir gece Hz.Bab, dayılarının evine giderek Mirza Muhammed Ali Nehri'nin kardeşi olan Mirza Hadi ve Molla Abdul Kerim-i Kazvini'yi çağırdılar. Bu üç kişi geldikten sonra Hz.Bab, Molla Abdul Kerim'e hitap ederek: "Sen beklenen Mevudu mu arıyorsun?" diye sordular. Bu sözler son derece şefkat ve sevgiyle Hz.Bab'ın ağzından çıktı ve Molla Abdul Kerim'e öyle tesir etti ki kendini tutamadı, benzi attı ve gözyaşları gözlerinden boşalarak Hz.Bab'ın ayaklarına kapandı. Hz.Bab şefkatle onu kucaklayarak alnından öptüler ve yanlarına oturarak, neşeli sözlerle kederini dağıttılar. Eve döndüğünde Mirza Muhammed Ali ve kardeşi ona, neden birden ağladığını sordular. Molla Abdul Kerim onlara: "Dinleyiniz hikayemi anlatayım. Benim hikayem çok gariptir. Şimdiye kadar bunu kimseye anlatmadım. Ergenlik çağıma geldiğim zaman, memleketim olan Kazvin şehrinde ilahi sırları çözmeye çok meraklıyım. Tanrı birliği ve Peygamberlerin doğruluğunu tam hakkıyla anlamak isterdim. Bu iş için okumak ve öğrenmek gerekiyordu. Bir çok uğraşmalardan sonra babamı ve amcalarımı, beni ticaretten muaf tutup, ders okumama razı ettim. Onların yardımıyla Kazvin'in medreselerinden birinde bir oda tutarak çeşitli ilimleri öğrenmeğe çalıştım. Gündüzleri, arkadaşlarla okuduğumuz konular hakkında tartışıyor, geceleri de eve döndüğümde, kendime hazırladığım kütüphanede, tek başıma oturup okumaya dalıyordum. Bu işle öyle meşguldüm ki yemeyi ve uyumayı bile unutuyordum. Benim hocam, Kazvin'in meşhur hocalarından biri olan Molla Abdul Kerim-i İrevani adında bilgili bir zattu.

İki sene tahsilden sonra, din bilgisi ve İslam hukuku konularında yüksek bilgiye sahip oldum ve bu iki kolda bilinmeyen meseleleri çözdüm. Bir müddet sonra bir kitap yazmaya başladım.

NEBİL TARİHİ

Kitabın yazılması bittikten sonra okunması için hocama verdim. Hocam bu kitabı okuyunca çok beğenip takdir etti. Bir gün diğer talebeler karşısında benim hakkımda: "Molla Abdülkerim, artık benim ve diğer hocaların sınıflarına devam etmeyecek kadar bilgi sahibi olmuştur. O, artık kendi başına bir müçtehit sayılır ve tek başına Kur'an ayetlerini tefsir edip, hakiki manalarını çıkarabilir. Gelecek cuma günü, cemaat namazı kılındıktan sonra, onu bütün şehir halkına takdim edip, ona müçtehitlik derecesini vereceğim" dedi. Bu sözlerden sonra bütün arkadaşlarım beni tebrik ettiler. Eve döndüğümde babamın ve şehirde tanınmış bir adam olan, büyük amcam, Hacı Hüseyin Ali'nin gelecek cuma günü başarımı kutlamak ve şehrin hocaları ile büyük adamlarını çağırarak için hazırlıklar yapmakta olduklarını gördüm. Kendilerinden bu kutlama merasimini biraz ertelemelerini, kendilerine haber verinceye kadar beklemelerini rica ettim. Benim maksadımı anlamadıkları halde kabul ettiler. Geceleyin odama çekildim, kendi kendime düşünmeye başladım. Kendime şöyle diyordum: "Kur'an-ı Kerim'in yorumlanması ve hakiki manalarının açığa çıkarılması için, insanın bütün kabahatlerden arınmış olup, masum olması gerektiğini biliyor musun? Senin hocanla birlikte, herkes senin bu şartlara sahip olduğunu söylüyorlarsa da, sen kendin buna inanıyor musun? Sen kendini masum bir insan farz ederek bütün kusurlardan uzak olduğunu kabul edebiliyor musun? Bu düşünce bende kuvvetlendi, insafla düşününce kendimi masum ve hatalardan arınmış olarak kabul edemedim. Hatalarla dolu olduğumu, nefsimin günah işleyebileceğini itiraf ettim. Düşündükçe aklım karışıyor ve huzurum kaçıyor. O gece ne, yemek yiyebildim ve ne de uyuyabildim. Bütün gece Tanrıya yalvararak: "Allah'ım görüyorsun ki senin rızandan başka bir isteğim yoktur. Senin iradene güveniyorum. İnsanların, senin gönderdiğin kutsal dini, parçalara ayırıp, tarikatlar yaptıklarını gördükçe, içim parçalanıyor. Allah'ım, bana yardım et ve bu şaşkınlıktan kurtar, kuşularımı sağlam bir inanca bağla, hakikat kaynağını bana göster" diye dua ve niyaz ettim. Şimdiye kadar yaptıklarımın hepsinin boş olduğunu, hayatımı boşa harcadığımı düşündükçe sonsuz üzüntüye kapılarak uzun uzun

HZ.BAB'IN MEKKE'DEN DÖNÜŞLERİ VE ŞİRAZ'DA İKAMET ETMELERİ

ağladım. Bir ara uykuya daldım. Rüyamda, Minbere çıkmış nurlu bir Seyyid'i gördüm. Etrafında kalabalık bir halk kitlesi toplanıp onu dinliyorlardı. Nurlu Seyyid Kur'an-ı Kerim'in şu ayetini yorumluyordu: "Bizim uğrumuza çalışan kimselere doğru yolu göstereceğiz." Seyyid'in latif ve nurlu yüzü, beni hayretlere düşürmüştü. Ayağına kapanmak üzere yerimden kalktığımda, uykudan uyandım. Kendimde garip bir sevinç ve neşe hissediyordum. Kazvin şehrinde Hacı Allah verdi adında, temiz ruhlu ve iyi kalpliliği ile tanınmış bir zat vardı. Ona giderek rüyamı anlattım. Cevapta gülümseyerek rüyamda gördüğüm Seyyid'in bütün özelliklerini bana tekrarlayarak: "Senin gördüğün zat bu özelliklere sahip değil miydi?" diye sordu. Hayretle onun sözlerini doğruladım. Bunun üzerine: "Bu zat, Hacı Seyyid Kazım-ı Reştî adında, muhterem bir hocadır. Kerbela da yaşıyor. Bir çok talebesi vardır. Onun sözleri dinleyicilerinde garip bir tesir yaratıyor" diye belirtti. Kendisine çok teşekkür ederek eve gittim ve Kerbela'ya gitmek için hazırlıklara başladım. Hocam olan Molla Abdülkerim bana: "Seni görmek isterim. Ya sen bana gel veya ben sana geleceğim diye bir mesaj yolladı ise de, cevapta: "Hazreti İmam Hüseyin'in makamını ziyaret etmek üzere ayrılıyorum. Vakit bulursam bir kaç dakika size geleceğim. Aksi takdirde beni bağışlamanızı, doğru yoldan ayrılmamam için bana dua etmenizi diliyorum" diye haber yolladım.

Akrabalarımın bir kaç kişiye gördüğüm rüyayı ve yapılan yorumu, gizlice anlattım. Bunun üzerine onlar da Hacı Seyyid Kazım-ı Reştî'ye karşı bir sevgi sahibi oldular. Ve Hacı Allah verdi ile de arkadaşlık kurdular. Kardeşim olan ve sonradan Tahran'da şehit edilen Abdülhamit ile birlikte Kazvin'den ayrıldık. Kerbela'ya gelince hemen Seyyid Kazım'ın dersine koştum. Onu aynen rüyamda gördüğüm gibi buldum. İçeriye girince, tesadüfen onu rüyamda gördüğüm aynı ayeti yorumlamakla meşgul olduğunu gördüm. Bir köşeye oturup onu dinlemeye başladım. Sözleri bende garip bir tesir bırakıyordu. Seyyid bize çok iltifat etti. Ben ve kardeşim, son derece sevinçli idik. Her sabah, erken saatte onun evine giderek, birlikte Hazreti Hüseyin'in makamını ziyaret etmeye

NEBİL TARİHİ

giderdik. Bütün kış böyle geçti. Onun derslerini devamlı takip ederdim. Hangi ayet ve hadis hakkında konuşuyorsa, sonunda muhakkak Mehdi'nin yakın gelecekte zuhur edeceğine değiniyordu. Çoğu zaman: "Mehdi sizin aranızdadır. Fakat onu tanımıyorsunuz. Yakında zuhur edecek. Kalplerinizi temiz tutunuz ki, onu görebilesiniz. Ben bu dünyadan göçmedikçe, O, zahir olmayacaktır. Ben öldükten sonra onu aramağa başlayınız. Onu bulmadıkça peşini bırakmayınız" diye konuşuyordu.

Kış geçti, Nevruz Bayramı geldi. Bayramdan sonra Seyyid Kazım bana Kerbela'dan ayrılıp Kazvin'e dönmeme söyledi. Ondan, Kerbela'da kalmama izin vermesini rica ederek, Kazvin'e döndüğüm takdirde hocaların bana karşı muhalefet edeceklerini belirttim. Cevapta: "Müsterih ol, sen Mehdiyi tanıyacak, onun yardımcısı olabileceksin. İşte o gün beni hatırla, şimdi işlerini Tanrıya bırak. Kazvin'e gidince hocaların yapabilecekleri kötülöklere aldırma. Ticaretle uğraşmaya başla, kimse sana kötülük yapamayacaktır" dedi. Seyyid'in emriyle kardeşimle birlikte Kazvin'e döndüm. Onun söylediklerini yapmaya çalışıyordum. Gündüzleri ticaretle uğraşır, geceleri eve döndüğümde, odama kapanıp bir kaç saat dua ve niyazla ağlayarak Tanrı'ya: "Allah'ım, sen bana en yakın kullarımın vasıtasıyla Mehdiyi tanıyabileceğimi, ziyaret edip yardım edebileceğimi vaat ettin. Ne zamana kadar bekleyeceğim, ne zaman vaatlerini yerine getireceksin. Ne zaman bu nimeti bana bağışlayacaksın" diye yalvarıyordum. Benim bütün gecelerim bu şekilde geçiyordu. Nihayet 1255 senesinin¹ (1) Bayramı geldi. Arife günü eve döndüm ve bütün geceyi namaz ve dua ile geçirdim. Bir ara uykuya daldım. Rüyamda kar gibi beyaz bir kuşun başımın çevresinde uçtuğunu gördüm. Kuş yanımda bulunan bir ağaca konarak, anlatılması güç son derece tatlı bir ötüşle bana: "Ey Abdülkerim, sen vaat edilen zuhuru mu arıyorsun? Altıncı senede zuhur etmesini bekle" dedi. Hemen uçarak gözden kayboldu. Bu sözler benim ruhumu sonsuz sevince boğdu. Kuşun

---

¹ 13 Şubat 1840 Miladi

HZ.BAB'IN MEKKE'DEN DÖNÜŞLERİ VE ŞİRAZ'DA İKAMET ETMELERİ
söylediği sözleri devamlı kendi kendime tekrar ediyordum. Ancak bu tatlı sesin tesiri kaybolmasın diye ondan kimseye bahsetmedim. Bir kaç sene sonra Mehdi'nin Şiraz'da zuhur ettiğini duydum. Hemen bu şehre doğru yola çıktım. Tahran'a vardığımda Molla Muhammed Muallim-i Nuri'yi ziyaret ederek Mübarek Emri öğrendim. Bu zat bana sahabelerin Kerbela'da Hazreti Bab'ı beklediklerini söyledi. Bunun üzerine yolumu değiştirerek Kerbela'ya yöneldim. Hemedan'da maalesef Molla Cevad-ı Beregani benimle beraber yola çıktı. Kerbela'da siz arkadaşlarla karşılaştım. Fakat yine kimseye gördüğüm rüyayı anlatamadım. Ancak bu gece sevgili Mevlamın ağzından rüyamda gördüğüm o güzel kuşun ağzından duyduğum aynı sözleri duyunca kendimi tutamayarak ayaklarına kapandım."

Nebil diyor ki: "1265 senesinde¹ on sekiz yaşında iken, memleketim olan Zerend'den Kom şehrine gittim. Orada Zebih lakabını alan ve sonradan Bağdat'ta kendini mübarek Emre kurban eden Seyyid İsmail-i Zevare'nin vasıtasıyla Hazreti Bab'ın zuhurunu öğrendim. O günlerde Zebih Tabarsi Kalesindeki sahabelere yardım etmek üzere Mazenderan'a gitmeye hazırlanıyordu. Beni ve genç bir çocuk olan Mirza Fetullah Hakkak Komi'yi de beraberinde götürmeyi tasarlamıştı. Ancak işinde bazı manialar çıkınca bu sefer Tahran'da bizi bekleyeceğini söyledi. Zebih Mirza Fetullah'la konuşurken Molla Abdülkerim'i görmeği çok arzu ettim. Tahran'a gidip Darüşşafaka medresesinde Zebih'le buluşunca, Zebih aynı medresede kalmakta olan Molla Abdülkerim'e beni tanıttı. Biz beraber Tabarsi Kalesine gitmeyi tasarlarken, kale işinin son bulduğunu öğrendik. Kaleye gitmek nasip olmadı. Molla Abdülkerim Tahran'da Farsça Beyan kitabının kopyasını yazıyordu. Onunla yakın bir arkadaşlığımız vardı. Şimdi onunla tanıştığımından otuz sekiz sene geçtiği halde hala onu aynı yakınlıkla seviyor ve takdir ediyorum. Bu yüzden sevgili okuyucularımın Tanrı Emrinin

---

¹ 1848 Miladi

NEBİL TARİHİ

azametini daha iyi anlayabilmeleri için bu zatın hayat hikayesini baştan sonuna kadar yazmayı uygun gördüm."

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Molla Hüseyin Şiraz'a gelince, onun, Hz.Bab'ın en yakın sahabelerinden olduğunu öğrenen halk, yeni bir kargaşalık çıkardılar çünkü onun tekrar Şiraz'a gelmesindeki maksadın İslamiyet'i mahvetmek olduğunu düşünüyorlardı. Böylece yeni sıkıntılar baş gösterdi. İş öyle büyüdü ki Hz.Bab, Molla Hüseyin'e Yezd yoluyla Horasan'a gitmesini emrettiler. Diğer sahabelerin de İsfahan'a geri dönmelerini buyurdular. Sadece, Hz.Bab'ın ayetlerini yazıp kopya etmesi için Molla Abdul Kerim-i Kazvini Şiraz'da kaldı. Böylece Hz.Bab, Şiraz'da, düşmanların kötülüğünden bir dereceye kadar uzak kalmış olurlardı, aynı zamanda sahabelerin sağa sola dağılmasıyla, Mübarek Emir, her tarafa yayılmış olurdu.

Hz.Bab'a iman edenlerin gösterdikleri sağlam deliller, yeni zuhurun işaret ve belirtilerini tefsir etmeleri, insanları hayrete düşürüp, herkesi araştırma ve münakaşaya sevk ediyordu. Durum öyle bir raddeye vardı ki İran hükümdarı olan Muhammed Şah bile bu yeni zuhura merak sararak hakikati araştırmağa kalktı. Bunun için de memleketin en bilgili adamlarından olan Seyyid Yahya-yı Darabi'yi, bu zuhuru araştırıp değerlendirmesi ve elde ettiği neticeyi kendisine bildirmesi için Şiraz'a gönderdi. Şah, Seyyid Yahya'ya çok güvenirdi. Bu zat halk arasında da çok sevilen ve sayılan bir hoca idi. Öyle ki bir toplantıya girip de konuşmaya başladığı zaman, kimsenin konuşmaya cesareti kalmıyordu. Seyyid Yahya o günlerde Tahran'da sarayın protokol başkanı olan Mirza Lütf Ali'nin evinde misafir olarak bulunuyordu. Şah Mirza Lütf Ali vasıtasıyla, Seyyid'e bir mesaj göndererek, onun Şiraz'a gidip, Bab'ın davetini incelemesini ve neticeyi kendisine yazmasını istedi. Seyyid Yahya, kendisine verilen bu vazifeyi çok beğenerek sevindi. Aslında kendisi de bu yeni zuhur hakkında incelemelerde bulunmayı çok arzu ediyordu fakat Şiraz'a yolculuk etmek, bazı bakımlardan onun için imkansız sayılırdı. Şah'ın bu fermanını alınca, gitmesi gerekti ve hemen Şiraz'a doğru yola koyuldu. Yolda giderken bir kaç meseleyi aklında tuttu. Hz.Bab'la karşı karşıya geldiğinde, bu meselenin cevabını isteyecekti, tatminkar bir cevap aldığı takdirde, bu daveti kabul edecekti.

NEBİL TARİHİ

Şiraz'a geldiğinde, Horasan'dan arkadaşı olan Molla Şeyh Ali Azim'le görüştü ve Hz.Bab'ın daveti hakkında, ona sorular sordu. Azim ona, kendisinin şahsen Bab'ın huzuruna çıkmasının ve durumu yakından görmesinin gerektiğini söyleyerek: "Sana arkadaşça bir tavsiyede bulunacağım. Konuşma esnasında nazik ve saygılı davranmayı unutma, aksi takdirde pişman olacaksın" diye ilave etti.

Seyyid Yahya, Hz.Bab'ın dayısı olan Hacı Mirza Ali'nin evinde, Hz.Bab'ın huzuruna çıktı. Azim'in verdiği öğüdü unutmuyarak son derece nazik davrandı. İlk görüşmede, iki saat Hz.Bab'ın huzurunda kaldı. Daha önce hazırladığı soruları tek tek soruyor, Hz.Bab ise her soruyu dikkatle dinledikten sonra anlaşılır şekilde tatmin edici cevaplar veriyorlardı. Bu durum karşısında Seyyid Yahya şaşırıp kaldı. Gittikçe kendisinin güçsüzlüğünü ve Hz.Bab'ın manevi kudretini kavramaya başladı. Gitmek için izin istediğinde, bir dahaki görüşmede geri kalan sorularını soracağını ve tartışmayı bir sonuca bağlayacağını söyledi.

Bu toplantıdan çıktıktan sonra, Seyyid Yahya, Azim'e giderek durumu ona anlattı ve: "Gücüm yettiği kadar ilerledim fakat bu zat, çok açık ve tatmin edici şekilde bütün sorularımı cevaplandırdı. Bu durumda da kendimi çok değersiz hissederek hemen dışarı çıktım" dedi.

İkinci görüşmede, Seyyid Yahya büyük bir dehşete kapılmıştı, neticede daha önce hazırladığı ve sormak istediği bütün sorularını unuttu. Konuşmasını şaşırıldığından, ilgisiz konulara geçti, fakat Hz.Bab, gayet açık ve uzatmadan, onun unuttuğu sorularını cevaplandırdılar. Ancak bu cevapları aldıktan sonra, sormak istediği sorularını hatırlayabildi. Kendisi sonradan bazı arkadaşlarına şöyle anlatmıştır: "Garip bir duyguya kapılmıştım. Sanki derin bir uykuya dalmıştım, unuttuğum her sorunun cevabını alınca bu uykudan sıçrar gibi oluyordum. Bir yandan şaşırmıştım, bir yandan, bu durumun tamamen bir rastlantı sonucu olabileceğini düşünüyordum. Perişan bir halde idim. Daha fazla dayanamayarak yerimden kalkıp gitmek için müsaade istedim. Evden çıktıktan sonra, yolda Şeyh Azim'e rastladım. Durumumu öğrendikten sonra,

DOKUZUNCU BÖLÜM

rastlantıdan söz edince, kaşlarını çattı ve: "Keşke bize ders veren medreseler yıkılsaydı, keşke ne ben, ne de sen okula gitmemiş olsaydık. Keşke, bugün sahip olduğumuz ve bizi hakikatleri görmemize mani olan bu boş bilgileri elde etmemiş olsaydık. En iyisi Tanrı'ya sığın, ondan, seni bu tereddüt ve şüpheden kurtarması için yalvar" dedi.

Üçüncü sefer Hz.Bab'ın huzuruna çıktığımda, içimden Kevser suresini tefsir etmelerini istemeğe karar verdim. Bu isteği dile getirmeyecektim. Benim içimden geçen bu soruya cevap verip mezkur surenin tefsirini yazdıkları ve yazılan bu tefsirin diğer yazılan tefsirlerden farklı olduğu takdirde, hemen onun doğruluğuna inanacaktım, aksi takdirde, başımı alıp gidecektim ve ıstıraptan kurtulacaktım. Hz.Bab'ın huzuruna çıkınca, büyük bir dehşet ve korkuya kapıldım. Bana ne olduğunu anlayamıyordum. Daha önceki ziyaretlerimde hiç bu hallere düşmemiştim. Bütün vücudum titriyor ve ayakta duracak halde değildim. Beni bu halde gören Hz.Bab, yerlerinden kalkarak benim elimden tutup yanlarına oturtular ve bana: "Ne istersen sor da sana cevap vereyim" diye buyurdular fakat ben konuşmasını beceremeyen bir çocuk gibi hareketsiz olarak oturuyordum. Kafam çalışmıyordu. Bu durum karşısında Hz.Bab bir tebessüm ile bana bakarak: "Sana Kevser suresinin tefsirini yazarsam, bana büyücü demeyeceksin ve benim doğruluğuma inanacaksın değil mi?" dediler. Bu sözleri duyunca şiddetle ağlamaya başladım. Bir şeyler söylemeye çalıştımsa da hiç bir şey diyemedim. Sadece Kur'an-ı Kerim'den bu ayeti söyleyebildim: "Allah'ım biz kendi halimizle karanlıklarda gömülüüz. Bizi affedip acımazsan mahvolacağız."

Akşamdan önce, Hz.Bab bağıt ve kalem olarak Kevser suresinin tefsirini yazmaya başladılar. Gördüğüm o heybetli manzarayı hiç bir zaman unutamayacağım. Ayetler, kalemden kağıda bir sel gibi akıyordu. Yazılan ayetleri latif bir sesle okuyorlardı. Güneş batıncaya kadar bu durum, hiç ara verilmeksizin devam etti. Akşam üzeri Kevser Suresinin tefsiri bitti. Hz.Bab kalemi bırakıp, çay getirmelerini emrettiler. Sonra yazılanları, güzel bir sesle okumaya başladılar. Benim kalbim, şiddetle çarpıyordu.

NEBİL TARİHİ

Çıldırarak gibi olmuşum. Bu güzel ses ve inciler saklı olan bu derin cümleleri duydukça kendimden geçiyordum. Üç defa bayılacak gibi oldum. Hz.Bab yüzüme gül suyu serptiler, böylece kendime gelerek, ayetleri sonuna kadar takip edebildim. Tefsir işi bittikten sonra Hz.Bab kalkıp odadan dışarı çıkarak dayılarına: " Seyyid Yahya ve Molla Abdul Kerim-i Kazvini sizin misafirlerinizdirler. Onları, şimdi nazil olmuş olan Kevser suresinin kopyasını yazıp, yazdıklarını aslı ile karşılaştırıncaya kadar ağırlayınız" diye buyurdular. Bu tefsiri kopya etmemiz ve karşılaştırmamız üç gün sürdü. Bu suretle zikredilen hadisler hakkında da araştırma yaparak, hepsini son derece yerinde bulduk. Bu durumdan sonra ben Hz.Bab'a tamamen iman ettim, öyle ki, bütün dünya benim karşıma çıksaydı benim bu güven ve imanıma zerrece tesir edemezdi. Şiraz'a ilk geldiğimde Hüseyin Han'ın evinde misafir olarak kalmıştım. Kendi kendime, bu kutsal ayetlerle çok uzun bir zaman geçirmiş olduğumu düşündüm. Bu müddet zarfında Hüseyin Han'ın evine hiç uğrayamamıştım. Bu davranışımın onun şüphe ve öfkesini uyandırabileceği düşünerek, Cenabı Hal ve Molla Abdul Kerim'den müsaade isteyerek Hüseyin Han'ın evine döndüm. Beni görünce, Hz.Bab'la görüşmemin bana ne derece tesir ettiğini öğrenmek için, benimle konuşmaya başladı. Onun konuşma şeklinden, maksadının ne olduğunu öğrendim ve ona: "Tanrı'dan başka hiç kimse Seyyid Yahya'nın kalbine tesir edemez. Birinin sözleri Seyyid Yahya'nın kalbine tesir ederse, muhakkak bu sözler Tanrısal demektir" dedim. Benim sözlerime karşı Hüseyin Han sustu. Sonradan öğrendiğime göre, çevresindekilere: "Seyyid Yahya da Bab'a kapılmıştır. bu gencin büyüğü ona da tesir etmiştir. Artık Seyyid Yahya'ya ümit bağlamamak lazımdır" demiş. Ayrıca Muhammed Şah'a gönderdiği bir mektupta da ona: "Seyyid Yahya benim misafirim olduğu halde, evime hiç uğramadı, Şiraz hocalarıyla da hiç görüşmedi. Onun da Bab'ın sahabelerine katıldığına eminim" diye yazmıştı.

Deniliyor ki bir gün Muhammed Şah, Hacı Mirza Ağası'ya: "Bana, Seyyid Yahya'nın da Bab'ın sahabelerine katıldığını haber

DOKUZUNCU BÖLÜM

verdiler. Bu haber doğru ise, Seyyid Bab'ı önemsemek ve onun davetini şahsen incelemek gerekir" demiştir.

Şah Hüseyin Han'ın mektubuna cevaben şöyle yazdı: "Seyyid Yahya büyük bir şahsiyettir. Hz.Muhammed'in sülalesinden olup, yüksek bilgili ve mükemmel bir insandır. Onun aleyhinde konuşmak, halkın haddine düşmemiştir, çünkü bu zat, hiç bir zaman memleketin menfaatine aykırı ve İslamiyet'in hilafında konuşmaz." Seyyid Yahya şöyle anlatmıştır: "Bu mektubu alan Hüseyin Han, açıkça benimle uğraşmaya cesaret edemediği halde, gizlice beni küçük düşürmeye çalışırdı fakat bu çalışmaları faydasız olarak kalırdı. Yapmak istediği kötülük ve hakaret, bana hiç dokunmadı, çünkü Muhammed Şah son derece bana güveniyordu. Bir müddet sonra Hz.Bab, bana, Brucerd'e giderek, bu Mübarek Emri, babama duyurmamı emrettiler. Konuşma esnasında son derece saygılı hareket etmemi de bana tembih ettiler. Yeni daveti babama anlattığım zaman, konuşmasından, Hz.Bab'ın doğruluğuna inandığımı ancak kendini, kendi haline bırakmamı istediğini anladım."

Bu arada, Hz.Bab'ın Emrini araştırıp iman edenlerden biri de, o devrin bilgili ve meşhur hocalarından olan Molla Muhammed Ali Zencani idi. Hz.Bab, bu zata Hüccet lakabını verdiler. Hüccet'i Zencani son derece aydın ve zeki bir insandı. Her konuda taklit etmekten sakınırdı. Her şeyi bizzat araştırıyordu. Zamanın cahil hocaları ve onların ahlaksızlıkları ile gerici düşüncelerini açıkça tenkit etmekten çekinmezdi. İslamiyet'in gerilemesini, onların yakışıksız hareket ve sözlerine bağlıyordu. Hz.Bab'a iman etmeden önce Şeyh Ahmed-i Ahsai ve Seyyid Kazım-ı Reştî hakkında herhangi bir düşüncesi yoktu, onların sözlerine aldırmazdı. Bir kaç defa Zencan hocalarıyla, büyük münakaşalara girişti. Muhammed Şah araya girmeseydi, bu münakaşalar, karışıklıklara ve kan dökmelere yol açabilirdi. Nihayet Muhammed Şah kendisini Tahran'a çağırırdı. Başkentini belli başlı hocaları, İran'ın diğer şehirlerinden çağrılacak olan hocalarla birlikte Şah'ın huzurunda yapılacak olan bir toplantıda, Hüccet Zencani ile ilmi konuları tartışacak ve hakikati ortaya çıkaracaklardı. Bu tartışmalarda,

NEBİL TARİHİ

Hüccet tek başına görüşlerini müdafaa ediyordu. Ancak ileri sürdüğü sağlam delillere kimse karşı koyamadı ve onun sözlerinde ve görüşlerinde haklı olduğunu itiraf etmekten başka söyleyecek sözleri kalmadı.

Hüccet Zencani, yeni zuhuru duyunca hemen araştırmaya kalktı. Daha çok bilgi edinmek için çok güvendiği bir kişi olan Molla İskender'i, Şiraz'a gönderdi. Molla İskender kırk gün Şiraz'da kaldı. Hz.Bab'ın huzuruna çıkararak, iman etti. Hz.Bab'ın izniyle Zencan'a dönerek, diğer hocaların da bulunduğu Hüccet'in toplantısına girdi. Hüccet kendisine: "Yeni zuhura iman etti mi?" diye sorduğunda Molla İskender, Hz.Bab'ın yazılarından bir kaç yaprak kendisine uzatarak: "Şunları okuyun, sizin emirlerinizi bekliyorum" dedi. Hüccet bu sözlere son derece kızarak: "Bu ne biçin söz? Bu toplantı olmasaydı seni cezalandıracaktım. Dinin taklit değil, bir araştırma konusu olduğunu daha anlayamadın mı? Benim bu yazıları kabul veya reddetmem seni nasıl ilgilendirir?" diye çıkıştı. Sonra yazıları okumaya koyuldu, ancak ilk sayfayı okuduktan sonra, birden secdeye kapandı ve : "Bu sözlerin Kur'an-ı Kerim'in nazil olduğu kaynaktan nazil olduğuna tanıklık ederim. Kur'an-ı Kerim'e inanan herkes bu sözlerin de Tanrısal olduğuna inanmalıdır. Bu sözleri yazmış olan kimse Tanrı elçisidir. Burada hazır bulunanların huzurunda, bu yazıları yazana iman ettiğimi itiraf ediyorum. Gündüzü gece, güneşi gölge olarak belirtirse dahi, hiç kuşum olmadan tasdik ederim. Çünkü onun fermanını Tanrı fermanı olarak bilirim. Onu inkar eden, Allah'ı inkar etmiş olur" diye söyledi.

Bu sözler üzerine toplantı dağıldı. Hüccet'in okumuş olduğu ayetler, Hz.Bab'ın Yusuf Suresi üzerine yazmış oldukları tefsir idi.

Daha önce de dediğimiz gün, Fars valisi olan Hüseyin Han, Kuddus ve Molla Sadık'a bir çok işkence ettikten sonra, Şiraz'dan kovdu. Kuddus, Molla Sadık'tan ayrılarak, yeni zuhuru Hacı Kerim Han'a duyurmak üzere Kerman'a gitti, Molla Sadık ise tebliğ için Yezd'e gitti.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Kerman'a gelen Kuddus, Kerbelai lakabıyla tanınan Hacı Seyyid Cevad Kermani'nin evine indi. Hacı Seyyid Cevad Kerman'da bilgisi ve servetiyle meşhurdu. Kuddus'u büyük bir sevgi ile karşıladı. Ona son derece saygı gösterdi. Hacı Seyyid Cevad'ın Kuddus'a gösterdiği aşırı saygı ve itina, Hacı Kerim Han'ın talebelerini kıskandırdı. Kıskançlıklarını önleyemeyenler, Hacı Kerim Han'a, Seyyid Cevad'ı, yalancının birini evine alarak, ona aşırı saygı göstermesiyle şikayet ettiler, üstelik Hacı Kerim Han'ın öfkesini uyandırmak için bu yalancı misafirin Seyyid Bab'ın yakınlarından olduğunu, çok geçmeden tanınmış ve sevilen bir kimse olan ev sahibini aldatabileceğini ve neticede halkın ona yönelip, Hacı Kerim Han'dan yüz çevirmelerini belirtmekten geri kalmadılar.

Bu sözler üzerine, Hacı Kerim Han, hemen valinin yanına giderek ondan Hacı Seyyid Cevad'ın Kuddus'a yardım etmesine mani olmasını, böyle devam ettiği takdirde bir karışıklığa sebebiyet verebileceğini söylemesini istedi.

Vali bu sözleri Seyyid Cevad'a iletildiğinde Seyyid Cevad son derece hiddetlendi. Valiye: "Bu şirret adamın sözlerine kulak vermemen için kaç defa sana öğüt verdim. Onun bu gibi gevezeliklerine karşı susman, onu cesaretlendiriş, haddini unutturmuştur. Onun maksadı nedir? Benim yerime mi geçmeği tasarlıyor? Bu ahlaksızın serserilerle yakından ilişki kurduğunu, eşkıyaları koruyarak, masum halkı soyduğunu, böylece mevkesini koruyabileceğine inandığını bilmiyor musun? Gayri meşru hedeflerine varabilmesi için kötülerle düşüp kalktığını, namuslu ve temiz kimseleri, iftira çamuruyla kirletmeye çalıştığını unuttun mu? Şimdi de küstahlığının son haddine gelerek, benim evimde asil ve soylu bir bilginin misafir kalmasına itiraz mı ediyor? Benim tarafından bu şirret adama, biraz kendine gelip, davranışlarına dikkat etmesine, aksi takdirde, bu şehrin bütün serserilerine, kendisini şehirden kovmaları için emir vereceğimi söyleyiniz" dedi. Bu sözler ve tehditlere karşı, vali söylediklerinden pişman olarak özür dilemeye başladı ve: "Siz merak etmeyiniz ben şahsen Hacı Kerim Han'ı ikaz edip, söylediklerine pişman edeceğim" dedi.

NEBİL TARİHİ

Hacı Kerim Han, vali vasıtasıyla, bu konuşmaları öğrendiğinde, sıkıntıdan çatlayacak gibi oldu. Kerman halkına dilediği gibi hüküm süremeyeceğini anladı ve sesini çıkaramadı.

Hacı Seyyid Cevad'ın evinde kalmasına devam eden Kuddus, Kerbela'dan ayrılıp, Kerman'a gelinceye kadar, başından geçenleri, Hz.Bab'a iman ettiğini, kendileriyle yaptığı yolculuğu, tek tek anlattı. Hacı Seyyid Cevad'ın kalbinde iman şulesi yükseldi, fakat Emre daha iyi hizmet edebilmek için imanını saklı tutmayı uygun gördü. Kuddus ona Tanrı'nın kendi yolunda hizmet edeceklere yardımcı olacağını ve bunda muvaffak olup düşmanlarına karşı muzaffer olacağına emin olmasını söyledi.

Mirza Abdullah-ı Hâce, Hacı Seyyid Cevad'dan duyduklarını bana şöyle anlattı: "Tanrı beni düşmanlara karşı korudu, bana, Hacı Kerim Han'ın kötülüklerini tesirsiz hale getirebilmem için beni kuvvetlendirdi, aksi takdirde Kerim Han'ın kötülüğü bu Mübarek Emre dokunabilirdi."

Kuddus, Kerman'dan Yezd'e, oradan da Erdekan, Nai, Erdestan, İsfahan, Kaşan, Kom ve nihayet Tahran'a gitti. Nerede işitir kulak bulunca, yeni zuhuru müjdeledi, büyük bir gayretle Tanrı Emrini yaymaya çalıştı. Tahran'da Kuddus'la görüşen Cenab-ı Kelim bana şöyle anlattı: "Kuddus son derece yakışıklı, güzel vücutlu olup sonsuz bir sevgiye sahipti. Dinle pek ilgisi olmayanlar bile kendisini çok severlerdi ve onun konuşmasına ve davranış şekline hayran olurdu. Bir gün aptes alırken kendisine dikkat ettim, büyük bir titizlikle, kimsenin göstermediği bir itinayla, işiyle meşguldü. Bu genç, temizlik ve alçak gönüllülüğün sembolü sayılırdı."

Tahran'da Kuddus, Hz.Bahau'llah'ın huzuruna çıktı. Sonra Mazenderan'a giderek, iki sene, Barfuruş şehrinde, babasının evinde kaldı. Kuddus'un annesi ölmüştü, babası yeniden evlenmişti. Üvey annesi, Kuddus'u son derece sever ve bir öz anne gibi ona sevgi gösterirdi. Kuddus'un evlenmesini sabırsızlıkla bekliyordu ve hep: "Senin düğününü görmeden ölmekten korkarım" diye söyleniyordu. Kuddus ise: "Benim evlenme zamanım daha gelmedi, fakat çok şahane bir düğünüm olacaktır. Tören evde değil, şehrin meydanında

DOKUZUNCU BÖLÜM

ve bütün şehir halkının huzurunda olacaktır. İşte o gün, ben de muradıma ereceğim" diye cevap verirdi. Üç sene sonra, Kuddus'un şehrin meydanında şehit edildiğini öğrenen üvey annesi, işte o zaman, Kuddus'un söylediklerini kavrayabildi.

Kuddus, Molla Hüseyin, Makû'da bulunan Hz.Bab'ın huzurundan ayrılıp kendisine gelene kadar, Barfuruş'ta kaldı. Ondan sonra izah edeceğimiz gibi Horasan'a doğru gitti. Molla Sadık ise Yezd'e gelir gelmez, çok yakın Horasanlı bir arkadaşıyla görüştü ve buradaki Emrin ilerlemesi hakkında bilgiler edinmeye çalıştı. Bilhassa, bu çevrelerde bulunan Mirza Ahmed-i Azgandi'nin yaptığı hizmetleri öğrenmek istedi fakat onun inzivaya çekildiğini öğrenince çok şaştı. Çünkü onun, ilk iman ettiği zamanki halini biliyor, mübarek emrin tebliği için ne kadar çalıştığını hatırlıyordu. Sonradan öğrendi ki Mirza Ahmet, uzun bir müddet evinde, bu yeni zuhuru, ispatlayacak büyük bir kitap yazmakla meşgulmüş. Vaat edilen zuhur hakkında, İslamiyet'te ne kadar hadis varsa, hepsini bu kitapta yazmış. Hadislerinin sayısı 12 bini bulan bu kitabı çoğaltıp yayacaktı, talebelerine de bu kitaptan bazı konuları çıkarıp her yerde anlatmalarını söylemişti. Böylece mübarek emre bir hizmette bulunmayı düşünmüştü. Mirza Ahmed'in dayısı ve Yezd şehrinin en tanınmış hocası olan Seyyid Hüseyin-i Azgandi, daha önce Horasan'da bulunan Mirza Ahmed'e, Yezd şehrine gelip, kendisini İslamiyet'in düşmanı olarak tanıtmaya çalışan Hacı Kerim Han'ı Kermani'nin bu kötü davranışlarını durdurmasını istemişti. Bunun üzerine Mirza Ahmed Horasan'dan Yezd'e gelmişti. Aslında Şiraz'a gitmeyi tasarlamıştı, fakat bu düşüncesini dayısına açıklamamıştı ancak yazdığı kitabı, dayısına gösterdi. Onun Yezd'e geldiğini duyan hocalar, kendisini ziyarete gelip, böyle bir kitap yazdığını duyunca da, kendisini methediyorlardı. Onun ziyaretine gelenlerin biri de Mirza Taki adında, kendisini beğenmiş ve aç gözlü bir hoca idi. Tahsilini bitirdiği Neceften dönmüş, bir mevki elde edip Yezd'in müctehitleri arasına girmeye çalışıyordu. Mirza Ahmed'in yazdığı kitabın methini duyunca, okumak üzere, kitabın kendisine verilmesini, Mirza Ahmed'ten rica etti. Kitabı almasından bir müddet geçti, fakat kitap geri gelmedi. Mirza Ahmed, dayısından,

NEBİL TARİHİ

kitabı geri almasını istedi. Seyyid Hüseyin, birini gönderip kitabı istetti. Fakat Mirza Taki utanıp sıkılmadan: "Efendine deki bu kitabı okuyunca yazarının asıl maksadını öğrendim ve kitabın ortadan kalkmasını uygun gördüm. Onun için dün gece kitabınızı evin havuzuna attım, yazılarının mürekkebi yıkandı ve silindi." Bu küstahça cevap karşısında son derece hiddetlenen Seyyid Hüseyin, hemen bu soysuz adamı cezalandırmaya karar verdi, fakat Mirza Ahmed onu bu düşüncesinden vazgeçirerek: "Şiddetli bir tepki gösterirseniz, umumi bir karışıklık çıkar, sıkıntılar baş gösterir. Bunlardan başka, asıl maksadımız olan, Hacı Kerim Han'ın susturulması güçleşecektir, çünkü Mirza Taki'ya karşı yapacağınız her türlü şiddet hareketi, Hacı Kerim Han'ın, sizin Babi olduğunuzu sağa sola duyurmasına yarayacak. Böylece itibarınız düşecek, Hacı Kerim Han, kendini İslam dininin kurucusu olarak tanıtmasıyla, daha da kuvvet kazanacaktır. En iyisi, onun cezasını Allah'a bırakınız" dedi. Molla Sadık, Mirza Ahmed'in Yezd'de olduğunu öğrenince çok sevindi ve hemen ziyaretine gitti. Mirza Ahmed'in dayısı olan Seyyid Hüseyin, camilerden birinde cemaat imamı idi, namazdan sonra Mirza Ahmed'te minbere çıkıp vaaz veriyordu. Molla Sadık namaz kılmakta olan cemaata katılarak ilk sırada namaza durdu. Namaz sona erince, herkesin karşısında Seyyid Hüseyin ile kucaklaştı ve sonra kimseden izin almadan minbere çıkarak konuşmaya başladı. Molla Sadık'ın bu hareketi karşısında Seyyid Hüseyin çekindi, fakat onun ne yapmak istediğini öğrenmek için bir şey demedi. Mirza Ahmed'te, onu kendi haline bırakmasını istedi. Minbere çıkmış olan Molla Sadık, önce Hz.Bab'ın hutbelerinden birini okudu ve sonra halka hitap ederek: "Ey bilginler, Tanrı'ya şükrediniz ki kapalı sandığınız ilim kapısını size açmıştır, ebedi hayatın pınarı akmaya başlamıştır. Tanrısal ilmin kapısı Şiraz'dan açılmıştır ki size sonsuz nimetlerini bağışlasın. Bu pınardan bir damla için her cahil, saklı sırları öğrenecek ve en karışık meseleleri kolaylıkla çözecektir. Fakat kendi bilgisine güvenerek bu Tanrısal kaynağa sırt çevirenler, İslamiyet'in en büyük hocalarından bile olsa, sonsuz zarara uğrayacaktır."

DOKUZUNCU BÖLÜM

Hiç çekinmeden söylenen bu sözlere karşı halk kaynaşmaya başladı, herkes şaşırmişti, her köşeden itiraz sesleri yükselmeğe başladı ve nihayet umumi bir heyecan patlak vererek, bağrışmalar yükseldi. Bunun üzerine Seyyid Hüseyin Molla Sadık'a: "Sus, minberden aşağıya in" diye bağırdı. Molla Sadık minberden inince, dindar adamlar, onu ortalarına alarak iyice bir dayak attılar. Bu arada Seyyid Hüseyin onun elini tutarak, hücum edenlerin elinden kurtardı ve kalabalığa hitaben: "Siz karışmayın, bu adamı ben şahsen cezalandırmalıyım. Önce onu evime götürerek, durumu soruşturacağım, bu adam, birdenbire aklını kaçırıp bu lafları söylemiş olabilir. Eğer söylediklerine inandığımı öğrenirsem, şeriat hükmüne göre onu cezalandıracağım" dedi ve böylece, Molla Sadık'ı bu hunharca hücumdan kurtardı. Seyyid Hüseyin'in uşakları, elbiseleri yırtılmış, her tarafı yara bere içinde kalan Molla Sadık'ı, Seyyid Hüseyin'in evine götürdüler. Bu olaydan bir kaç gün önce, Molla Yusuf Erdebili'de tebliğ etmek suçuyla Yezd halkının kahrına uğramıştı. Seyyid Hüseyin ve Mirza Ahmed kendisini kurtaramamış olsaydı, halk tarafından linç edilmiş olacaktı.

Seyyid Hüseyin vasıtasıyla kurtarılmış olan Molla Sadık ve Molla Yusuf Erdebili, Yezd'den Kerman'a doğru yola çıktılar. Bu şehre girer girmez, Hacı Kerim Han ve arkadaşlarının zulmüne uğradılar fakat Hacı Seyyid Cevad, kendilerine yardım ederek, onların Horasan'a gitmelerini sağladı. Hz.Bab'ın sahabeleri, halkın bunca zulmüne uğradıkları halde, tebliğden vazgeçemedikleri gibi daha da gayrete gelerek, cehalete karşı mücadele etmeğe devam edip, Tanrının Emrini herkese duyurmaya çalışıyorlardı.

Seyyid Yahya, Şiraz'da bulunurken, Hacı Seyyid Cevad da bu şehre gelerek Hz.Bab'ın dayıları vasıtasıyla Hz.Bab'ın huzuruna çıktı. Hz.Bab yazdıkları bir levihte, Seyyid Yahya ile Seyyid Cevad hakkında büyük lütuflarda bulunmuşlar, onların sağlam inançlarını övmüşlerdir.

Hacı Seyyid Cevad, Hz.Bab'ı, Emirlerini açıklamadan önce bir çok defa görmüş ve Hz.Bab'ın çocukluk günlerini biliyordu. Sonradan, Bağdat'ta Hz.Bahau'llah'ın huzuruna çıktı. Hz.Bahau'llah da kendisine son derece lütuflar davranırlardı. Hz.Bahau'llah,

NEBİL TARİHİ

Edirne'ye sürgün edildiğinde, bu zat çok yaşlanmıştı. Irak'tan İran'a dönerek Horasan'a gitti. Temiz huy ve beğenilmiş davranışlarıyla halk arasında Seyyid Nur adıyla tanınmıştı. Bir gün Tahran sokaklarında yürürken, Nasreddin Şah'ın alayına rastladı. Şah ata binmişti. Seyyid hiç çekinmeden ilerledi ve Şah'ı selamlayarak eğildi. Onun nurlu yüzü ve ağır davranışı Şah'ın hoşuna gitti, kendisine: "Saraya geliniz de görüşelim" dedi.

Şah'ın çevresinde bulunan, sadece kendi menfaatlerini düşünenler: "Bu Hacı Seyyid Cevad'ın Bab'a şiddetle bağlı olduğunu, hünkarımız bilirler mi?" diye belirttiler. Bu sözlere karşı Şah büyük bir üzüntüye kapılarak kendilerini azarladı ve: "Sizler ne aptal ve cahil insanlarsınız, neden böyle davranıyorsunuz? Niçin benim beğendiğim, değerli ve yüksek insanları hemen Babilikle itham edip, onu sıkıntıya düşürmeğe çalışıyorsunuz?" diye kızdı.

Hacı Seyyid Cevad, hayatının son günlerinde Kerman'a döndü, hayatının son nefesine kadar Emre hizmet etmeye çalışıyordu, işitir kulak bulunca hemen tebliğ etmeye kalkışırdı.

Şiraz'da, Hz.Bab'ın huzuruna çıkan bir diğer zat da Şeyh Sultan Kerbelai'dir. Bu zatın babası ve dedeleri, Kerbelai'nin meşhur hocalarından idi. Kendisi de Seyyid Kazım-ı Reştî'nin en iyi talebelerinden sayılırdı. Bu zat, Bağdat'tan Süleymaniye'ye giderek, Hz.Bahaullah'la birlikte tekrar Bağdat'a dönmüş olan kimsedir. Kızı Cenab-ı Kelim ile evli idi.

Şeyh Sultan Şiraz'a gelince Şeyh Hasan-ı Zonuzi ile görüştü. O günlerde Şeyh Hasan, Molla Abdul Kerim ile beraber, Hz.Bab'ın levihlerini temize çekmekle vazifelendirilmişti. Şeyh Sultan Şiraz'a geldiğinde, Hz.Bab'ın huzuruna çıkamayacak kadar hasta idi. Hz.Bab, kendisine, akşamdan iki saat sonra ziyaretine geleceklerini haber gönderdiler. Şeyh Sultan yatağa düşmüştü. Hz.Bab, zenci hizmetkarıyla onun ziyaretine gittiler, zenci Hz.Bab'ın emri üzerine kimsenin dikkatini çekmemek için bir kaç adım ilerde, feneri taşıyordu. Kendisine, maksada vardıklarında, ışığı söndürmesini söylemişlerdi. O gecenin hikayesini Şeyh Sultan'ın kendisi, bana şöyle anlattı: "Hz.Bab daha önce bana, odaya girmelerinden evvel, ışığı söndürmemi emretmişlerdi. Odaya

DOKUZUNCU BÖLÜM

girdiklerinde her taraf karanlıktı. O karanlıkta, mübarek eteklerini tutarak huşu ile: "Ey sevgili Mevlam, benim bu yalvarışımı kabul et, tek arzum, senin uğruna canımı feda etmemdir. Senden başka kimse bana bu bağışta bulunamaz" diye yalvardım. Hz.Bab cevapta: "Ey Şeyh Sultan, benim de tek arzum budur gel, ikimizde hakiki sevgilinin eşiğine, bizim bu arzumuzu yerine getirmesi için yalvaralım. Sana söz veririm ki Tanrı, seni en iyi sevgilinin ziyaretine muvaffak kılacak. Onun huzuruna çıktığında beni hatırla. O gün çok büyük bir gündür. Zaman daha öyle bir gün görmemiştir" diye buyurdular. Giderken bana bir miktar para verdiler, ne kadar kabul etmek istemediysem de mümkün olmadı. İsrarla bana kabul ettirdiler. Sonra da kalkıp gittiler. En iyi sevgili cümlesi beni şaşırtmıştı, bundan maksadın kim olduğunu merak ediyordum. İlk önce, bu kelimeden, Tahire'yi kastettiklerini zannetmiştim. Sonra, en iyi sevgilinin Seyyid Uluv olabileceğini düşündüm. Bu meseleyi bir türlü çözemiyordum. Fakat sonradan Hz.Bahau'llah'ı tanıyınca, Hz.Bab'ın, uğruna kurban olmayı diledikleri en iyi sevgilinin Hz.Bahau'llah olduklarını öğrendim."

1262 Hicri senesinin Rebiyülevvel ayının 21. gününe¹ rastlayan Nevruz bayramı geldi. Hz.Bab, bu bayramı, kendi evlerinde kutladılar. Anneleri ve zevcelerine, büyük sevgi ve lütuf göstererek, tatlı sözlerle, onların kederini dağıttılar. Bütün servet ve mülklerini onlara kaydettirerek, yazdıkları vasiyetnamede de ev ve içindeki eşyanın hepsini anneleri ve zevcelerine bıraktılar. Annelerinin vefatından sonra bunların hepsi, zevcelerine ait olacaktı.

Hz.Bab'ın anneleri, ilk önceleri, Hz.Bab'ın mübarek emirlerini tam anlamıyla idrak ve iman edememişti. Hayatının son senelerini, Mekke'ye giderek orada yerleşti. Hz.Bahau'llah, Hacı Seyyid CEvad Kerbelai ve Şirazlı Hacı Abdul Mecid'in zevcesine, bu hanıma gitmelerini ve mübarek Emir kendisine tanıtılmaları için emir verdiler.Bu iki kişi, daha önceden Hz.Bab'ın annelerini

---

¹ 1846 Miladi

NEBİL TARİHİ

tanıyorlardı. Hz.Bab'ın anneleri bu görüşmeler esnasında, evladının sahip olduğu mukaddes makamını tanıdı ve Tanrı'nın kendisine bahsetmiş olduğu müstesna mevkii idrak etti. Ölürken kuvvetli bir imana sahipti. Bu hanım 1882 senesinin Ekim ayında vefat etti.

Hız.Bab'ın zevceleri ise, ilk baştan, bu mübarek zuhuru idrak etmişti. Sahip olduğu kuvvetli iman ve ibadetle, Tahire'den başka, kimse ona benzemezdi. Hız.Bab, ileride vuku bulacak bütün hadiseleri ve şehit olacaklarını kendisine anlatmıştı, bu sözlerden hiç birini annelerine söylememesini, sıkıntılarda dayanıklı olmasını ve Tanrının isteğine boyun eğmesini tembih etmişlerdi. Sonra bir münacat yazıp kendisine vererek, çok sıkıntılı durumlarda, bu münacatı okuyunca, rüyasına gireceklerini ve sıkıntısını gidereceklerini söylediler. Bu hanım sonradan, Hız.Bab'ın buyurduğu gibi hareket etti, her seferinde Hız.Bab'ın yardımıyla sıkıntısını giderebildi.

Hız.Bab, bütün işlerine bir düzen vererek, anne ve zevcesinin geçimini belirli bir hale getirdikten sonra, dayıları olan Hacı Mirza Seyyid Ali'nin evine geçtiler. Çünkü, sıkıntı ve belaların baş gösterme sırası gelmişti. Bu azap ve felaketler, Tebriz'in şahadet meydanına kadar devam etti. Hız.Bab Şiraz'da bulunan müminlere İsfahan'a gitmelerini emrettiler. Molla Abdul Kerim Kazvini, Şeyh Hasan-ı Sonuzi ve katipleri olan Seyyid Hüseyin-i Yezdi'ye de İsfahan'a gitmelerini söylediler.

Fars valisi olan Hüseyin Han, Hız.Bab'a kötülük yapmak ve kendilerini küçük düşürmek için devamlı bahane arıyordu. Bu arada kendisine, Seyyid Bab'ın, sahabeleriyle serbestçe görüşüğünü haber verdiler. Bunun üzerine, Hız.Bab'ın hareketlerini kendisine devamlı bildirmeleri için, gizlice bir kaç gözcü bıraktı. Bir gece, kendisine, Bab'ın evinde büyük bir ziyaretçi kitlesi olduğunu, bu durum şehrin emniyeti bakımından tehlikeli olduğunu, her gece Bab'ın ziyaretine giden insanların sayısı, Hükümet görevlisi olan insanların sayısından çok daha fazla olduğunu, aralarında bir çok önemli ve meşhur kimselerin de bulunduğunu bildirdiler. Ayrıca çevresindekiler Hüseyin Han'ı: "Sizin memurlar, işin aslını sizden saklıyorlar çünkü Bab'ın dayısı, para ile onları susturuyor. Emir

DOKUZUNCU BÖLÜM

verirseniz, bu eve hücum edip, Bab'ı ziyaret edenleri yakalayıp size getirelim" diye kışkırttılar. Bu sözleri söyleyen, casusların başı olan kimseye Hüseyin Hacı: "Sana akıl danışacak değilim. Sen asıl benim ne yapacağımı, bu durumun uhdesinden nasıl geleceğimi seyret!" diye cevap verdi. Sonra bekçi başı olan Abdul Hamit Han'ı çağırarak ona: "Kimsenin haberi olmadan Hacı Mirza Seyyid Ali'nin evine gizlice gireceksin, evi bastıracaksın, Bab'ı yanında bulunanlarla birlikte yakalayacaksın ve bulduğun bütün kitap ve yazılarla birlikte buraya getireceksin" diye emir verdi ve: "Yakında Hacı Mirza Seyyid Ali'nin durumunu da bir sonuca bağlayacağım, çünkü verdiği sözü tutmadı. Şah'ın sorgucuna yemin ederim ki, hem Seyyid Bab ve Hem ona iman eden bedbahtları öldüreceğim, yaktığı ateşi öylesine söndüreceğim ki, bu şehirde, bir daha kimse bu gibi lafları ağzına almaya cesaret etmesin" diye ilave etti.

Abdul Hamit Han ve adamları, aldıkları emir üzerine, Hacı Mirza Seyyid Ali'nin evine hücum ettiler. Evde, Hz.Bab'ın yanında, sadece dayıları ve Seyyid Kazım-ı Zencani bulunuyordu. (Bu zat, Tahran'ın yedi şehitlerinden biri olan Seyyid Mustafa Zencani'nin kardeşi idi ve kendisi de Şeyh Tabarsi kalesinde şehit edildi.)

Abdul Hamit Han her üçünü yakaladı, eline geçen bütün kitap ve yazıları da topladı. Sonra Hacı Mirza Seyyid Ali'yi evde bırakarak, Hz.Bab ve Seyyid Kazım'ı hükümet konağına götürdü. Bu durumda Hz.Bab devamlı şu Kur'an ayetlerini okuyorlardı: "Onların korktuğu şey sabahdır. Sabah yakın değil midir?"

Hz.Bab'ın yüzlerinden büyük bir güven okunuyordu. Pazar yerine geldiklerinde bekçi başı değişik bir durum sezdi. Halk büyük bir ıstırapla sağa sola koşuyor ve yüksek sesle bağıriyordu, sanki büyük bir felaketle karşılaşmışlardı. Her tarafta el üstünde kaldırılmış tabutlar görülüyor ve her tabutun arkasında kalabalık, kadınlı, erkekli bir grup yürüyor ve ağlaşıyordu. Bekçi başı şaşkınlık içinde ne olduğunu sordu, kendisine: "Bu gece, ani olarak veba hastalığı yayıldı, gece yarısından beri yüzden fazla insan öldü." dediler. Halk paniğe kapılarak evlerini terk edip Allah'a yalvarıyordu. Bekçi başı büyük bir korku ile Hüseyin Han'ın yanına koşmak istedi. Hükümet konağında, kapıcı kendisine: "Burada

NEBİL TARİHİ

kimse yoktur. Hüseyin Han kaçmıştır. Evinde, herkes bu hastalığa tutulmuştur. İki zenci cariye ve bir de hizmetçisi ölmüştür. Kendisi de ölüleri defnetmeden, bazı aile fertleriyle, şehrin dışındaki Taht Bahçesine kaçmıştır" diye durumu anlattı.

Bekçi başı Abdul Hamit Han, Hüseyin Han'dan bir haber çıkıncaya kadar Hz.Bab'ı kendi evine götürmeye karar verdi. Evine doğru yürüdüler, yaklaştıklarında, evden bağırma ve ağlama seslerinin yükseldiğini dudu ve biricik oğlunun vebaya yakalandığını, ölüm döşeğinde yattığını öğrendi. Ümidi her taraftan kesilmiş olan bekçi başı, Hz.Bab'ın ayağına kapanıp, oğluna şifa vermelerini diledi. Gözlerinden akan gözyaşlarıyla, Hz.Bab'ın abalarının eteğine yapışmış ve: "Senden, bu kutsal makamı sana bahşeden Yüce Tanrının hürmetine dilerim ki benim kusurlarımı affet, oğluma şifa ihsan et. Onun hiç bir kabahati yoktur. Daha gençlik çağına yeni girmiştir. Asıl suçlu benim. Benim hakkettiğim cezayı, onu yazma, Yaptığıma çok pişmanım. Hemen şimdi, bu meslekten istifa edeceğim. Bir daha, aklıktan ölsem bile, bu gibi işlerle uğraşmayacağıma yemin ederim" diye yalvarmaya başladı.

O saatte Hz.Bab sabah namazını kılmak üzere aptes alıyorlardı. Oğlunun şifası için bu aptes suyundan bir miktar kendisine içirmelerini emrettiler. Abdul Hamit Han, Hz.Bab'ın buyurduğu gibi yaptı ve oğlu hastalıktan kurtuldu. Bunun üzerine bekçi başı hemen valiye bir mektup yazarak bütün olup bitenleri anlattı ve: "Hz.Bab'la uğraşmaktan vazgeç, kendine çoluk çocuğuna acı, bu hastalık bu şekilde devam ederse kimse kurtulmayacaktır" diye ilave etti. Hüseyin Han, bekçi başının bu mektubuna cevaben yazdığı bir mektupta, Hz.Bab'ı serbest bırakmasını emretti. Hüseyin Han'ın bu davranışları ve yaptıkları Tahran'a rapor edildi. Kendisine çok kızan Şah, derhal onu işinden azletti. O günden sonra Hüseyin Han iyi bir gün görmedi, gece ekmeğine muhtaç olacak dereceye kadar düştü, kimse kendisine aldırmadı. Hz.Bahaullah'ın Bağdat'ta buldukları zaman, Hüseyin Han, kendilerine bir dilekçe yazarak, yaptıklarından pişman olduğunu bildirdi ve günahlarının affını diledi. Ayrıca, eski mevkisinin kendisine yeniden verilmesi, tekrar Fars valisi olmak için ricada bulundu. Ancak Hz.Bahaullah

DOKUZUNCU BÖLÜM

kendisine hiç bir cevap vermediler. Hüseyin Han sefalet içerisinde öldü.

Hz.Bab, bekçi başının evinde iken, dayılarını getirmesi için Seyyid Kazım-ı Zencani'yi gönderdiler. Dayıları geldiğinde kendisine: "Ben Şiraz'dan ayrılacağım, valideme ve zevceme dikkatle bakmanı istiyorum"diyerek onunla vedalaştılar ve: "Tanrı seni koruyacaktır. Azerbaycan dağlarında tekrar görüşeceğiz. Oradan seni şahadet tacı giymen için feda meydanına göndereceğim. Ben de arkandan, Tanrı'nın sevgili kullarından biriyle, sana kavuşacağım. Ebedi Cihanda tekrar görüşeceğiz" diye buyurdular.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

NEBİL TARİHİ

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

ONUNCU BÖLÜM

HZ.BAB'IN İSFAHAN'A YOLCULUĞU

1262 senesinin yaz sonuna¹ doğru, Hz.Bab, Seyyid Kazım-ı Zencani ile birlikte Şiraz'dan İsfahan'a hareket ettiler. İsfahan'a yaklaşınca, bu şehrin valisi olan Menuçehr Han-ı Muteidu'd-Devle'ye bir mektup yazarak, kalmaları için bir ev hazırlamasını istediler. Mektup gayet açık ve saygılı idi.

Seyyid Kazım bu mektubu kendisine teslim edince, Menuçehr Han, şehrin en meşhur hocası ve İmam-cuması olan Sultan'ul Ulema Mir Seyyid Muhammed'in Hz.Bab'ı ağırlamak için birini göndermesini ve bu saygı değer misafiri kendi evinde büyük bir hürmet ile ağırlamasını istedi. Sultan'ul Ulema, kendi kardeşi olan Mir Muhammed Hüseyin'i (sonradan yaptığı kötü bir hareketten dolayı, Hz.Bahauallah bu adama yılan lakabını verdiler.) bir kaç kişiyle birlikte, Hz.Bab'ı ağırlamak üzere gönderdi. Eve yaklaştıklarında, Sultan'ul Ulema, şahsen evden çıkıp karşılamaya gitti ve büyük bir saygı ve sevgi ile, Hz.Bab'ı evine götürdü.

İsfahan halkı, Hz.Bab'a karşı saygı ve sevgi besliyordu. Cuma günü Hz.Bab hamamdan eve dönünce, halk, uğur ve şifa için hamam haznesindeki suyun son damlasına kadar aldılar ve paylaşamadıkları içinde aralarında anlaşmazlık, gürültü ve kavgaya çıkmışlardı.

Sultan'ul Ulema, ilk geceden itibaren Hz.Bab'a karşı sonsuz bir sevgi duymaya başladı. Hizmetlerine, kendisi koşuyordu. İbriği uşaklarının elinden alarak, şahsen Hz.Bab'ın eline su dökmeği şeref sayardı. Kendinden tamamen geçmişti. Bir gece, Hz.Bab'tan, Kur'an'ın Val-Asr suresini tefsir etmelerini rica etti. Hz.Bab kağıt ve kalem isteyerek, büyük bir hızla yazmaya başladılar. Bu surenin ilk harfi olan "V" hakkındaki Hz.Bab'ın tefsiri gecenin yarısına kadar devam etti. Yazdıkları tefsirde "V" harfinin çeşitli manalarını anlatıyorlardı. Şeyh Ahmed-i Ahsai de eserlerinde bu "V" harfi hakkında çok yazılar yazmıştı. Hz.Bab "V" harfini yeni devrin

---

¹ 1846 Milâdi

NEBİL TARİHİ

başlamasına ve ilahi emrin zuhuruna yorumluyorlardı. Hz.Bahaullah'ta Akdes Kitabında "V" harfinin yorumunu yapmış ve onu "Büyük Nakız'ın Sırrı" olarak manâlandırmışlardır.

Hz.Bab bu tefsirin başına yazdıkları münacatı herkesin huzurunda okudular. Herkes, bu derin sözlerin ve güzel sesin cazibesine kapıldı, okuma sona erince mecliste hazır bulunanlar, ellerinde olmayarak yerlerinden kalktılar ve Hz.Bab'ın eteğine sarılarak öptüler. Meşhur bir müçtehit olan Molla Muhammed Taki Harati hiç çekinmeden Hz.Bab'ı övmeye başlayarak: "Bu sözlerin benzeri yoktur. Bunları söyleyen, şüphesiz Tanrıdan ilham almaktadır. Kimse bu kısa müddet zarfında, bu zatın yaptığı gibi, Kur'an-ı Kerim'in üçte biri kadar olan bu ayetleri yazamaz. Bu en büyük mucize sayılır. Ayı ikiye bölmek veya çakılları sıraya dizmek gibi mucizeler, bununla kıyaslanamaz" dedi.

Hz.Bab'ın şöhreti gün geçtikçe artıyordu. İsfahan çevresinden, halk kalabalık gruplar halinde, Hz.Bab'ı görmek için Sultan'ul Ulema'nın evine geliyorlardı. Büyük bir kalabalık meydana gelmişti. Kimi merakını gidermek için geliyor, kimi din hakkında soru sormaya, bazıları ise ilaç ve şifa dilemek için geliyordu.

Menuçehr Han, Hz.Bab'ı ziyaret etmek için bir seferinde Sultan'ul Ulema'nın evine geldi. Girdiği toplantıda, İsfahan hocalarının bir çoğu hazır bulunuyordu. Menuçehr Han hocalardan, Hz.Muhammed'in özel makamı hakkında bir soru sordu. Hiç bir tatmin edici cevap alamadı. Bunun üzerine Hz.Bab'tan bu soruya bir cevap vermelerini rica etti. Hz.Bab: "Cevabını sözlü mü, yazılı mı olarak istersiniz?" diye sordular. Menuçehr Han-ı Mutemed, yazılı olmasını tercih ederek: "Böylece bizden sonra gelenler onu okuyup faydalanabilecekler" diye ilave etti. Hz.Bab, kalemi aldıkları gibi yazmaya başladılar ve iki saat zarfında elli sayfadan çok yazı yazarak İslamiyet'in hakikatini belirttiler. Yazdıkları konular son derece açık ve belirli idi. Yazının sonunda ise vaat edilmiş Mehdi'nin zuhuru ve yeni Emrin açıklanmasına da değindiler. Hz.Bab yazdıklarını okurken toplantıda bulunanların hepsi bu yüksek makam ve derin ayetlerin tesiri altında hayretler içinde

Hz.BAB'IN İSFAHAN'A YOLCULUĞU

kalmışlardı. Hepsi susmuş ve can kulağı ile dinliyorlardı. Kimse bu ayetleri değil reddetmek, itiraz bile edecek kudrette değildi.

Bu sözleri dinledikten sonra, Menuçehr Han öyle etkilendi ve öyle memnun oldu ki, kendini tutamayarak yüksek sesle: "Ben şimdiye kadar samimi olarak ve bütün kalbimle İslamiyet'in doğruluğuna inanmamıştım. Fakat bu gencin bu sözleri beni kalben bu dine inandırdı. Hamd olsun ki büyük bir şerefle şerefledim. Bu gençte bulunan söz kudreti, insanoğlunun gücü dışında olan bir şeydir. Herkes buna muktedir değildir. Okumak ve öğrenmekle de kimse bu dereceye varamaz. Ben buna inanıyorum" dedi.

Bu sözlerden sonra toplantı dağıldı ve herkes gitti. Hz.Bab'ın azamet ve büyüklüğü bütün şehre yayıldı. Bu şöhet ve itibara şahit olan İsfahan hocaları, kıskanmaktan kendilerini alamadılar. Hiç okumamış bir yabancı gencin bu şehirde gördüğü saygı ve itibarın, onlarınkini gölgede bırakmasına dayanamadılar. Bu işin önüne geçemedikleri takdirde, kendilerine kötü sonuçlar doğurabileceğini düşünerek bir çare bulmaya kalkıştılar. Aralarında, daha zeki olan bir kaç kişi, Hz.Bab'a karşı açık bir mücadeleye girişmeyi doğru bulmadılar. Bunun aksi bir tesir yapıp, Hz.bab'ın daha da çok meşhur olmasına yarayabileceğini düşündüler. Diğer taraftan, bir kısım serseri habis kimseler, Hz.Bab'a bir çok iftiralar yapmaya başladılar. Bu söylentiler Tahran'a kadar yayıldı. Tahran'daki hocalar ise, Sadrazam olan Hacı Mirza Ağası'ya durumu iletiler. Hacı Mirza Ağası, Şah'ın bu sözleri duyup araştırmaya kalkışmasından ve Bab'ı Tahran'a çağırıp kendisiyle konuştuğundan sonra, onu fazla beğenip, kendisinin yerine Sadrazam yapmasından korktu. Bütün bunları önlemek için bir şeyler yapmasının gerektiğini düşündü. Hacı Mirza Ağası her şeyden çok, Menuçehr Han'ın bir toplantı yaparak, hocaları çağırıp Seyyid Bab'la konuşturmasından ve sonra kendisini çok seven Muhammed Şah'a, Seyyid Bab'ı takdim etmesinden korkuyordu. Onu en çok korkutan, Menuçehr Han vasıtasıyla Seyyid Bab'ın davetinin yapılması, Şah ve halkı tesir altında bırakması idi. Çünkü Şah iyi kalpli bir insandı. Bab'ın Emri de son derece çekici idi, bütün bunların neticesinde, Hacı Mirza Ağası, mevkisini

NEBİL TARİHİ

kaybedebilirdi. Bu durumda artık Şahtan herhangi bir iltifat beklemesi boşuna olacaktı.

Bütün bunlardan sonra, İsfahan cuma imamı olan Sultan'ul Ulemaya bir mektup yazıp, ona vazifesi olan İslam dinini korumasını hatırlatmayı uygun gördü. Bu mektupta Sultan'ul Ulema'yı, gösterdiği müsamahadan dolayı iyice azarlayarak: "Sizden, devlet ve milletin menfaatlerine aykırı olan her şeyi önleminizi bekliyorduk. Fakat şimdi, Seyyid Bab'ı çok yükselttiğinizi ve herkesten çok övdüğünüzü duyuyoruz. Onun hükümleri ve yazılarına çok önem veriyormuşsunuz" diye ilave etti.

Hacı Mirza Ağası, ayrıca İsfahan'ın diğer hocalarına da buna benzer mektuplar yazarak, kendilerini Hz.Bab'ın aleyhine kışkırttı ve bilhassa o zamana kadar bu konuyu önemsemeyen hocaları kışkırtacak mektuplar yazdı.

Hacı Mirza Ağası'nın mektubu, Sultan'ul Ulemaya tesir ettiği halde, onun Hz.Bab'a karşı olan saygılı davranışlarında herhangi bir değişiklik yapamadı. Ancak bazı akraba ve yakınlarından Hz.Bab'ı ziyarete gelen halkı bir parça önlemelerini istedi. Öte yandan Hacı Kelbasi'nin oğlu olan Ağa Muhammed Mehdi Said'ul Ulema da, minbere çıkarak Hz.Bab hakkında kötü şeyler söylemeye başladı. Böylece Hacı Mirza Ağası'nın gözüne girmeyi umuyordu.

Durumu öğrenen Menuçehr Han, Sultan'ul Ulema'yı Hz.Bab'la birlikte kendi evine çağırdı. Ayrıca Hacı Seyyid Muhammed Bakır-ı Reştî'nin oğlu olan Hacı Seyyid Esedullah, Hacı Muhammed Cafer, Ağa Muhammed Mehdi, Mirza Hasan Nuri ve başka bir kaç hocayı, Hz.Bab'la görüşmeleri için evine çağırdı. Hacı Seyyid Esedullah, kendisi bu daveti kabul etmediği gibi, başkalarını da engellemeye çalıştı. Onlara: "Ben bu daveti kabul etmedim, sizlerden de aynı şekilde hareket etmenizi, Seyyid Bab'la karşılaşmaktan kaçınmanızı istiyorum. Aksi takdirde, Bab, emrini açıkça ilan edecek, davetini delillerle ispatlayacak, kısa bir zamanda, Kur'an-ı Kerim'in yarısı kadar ayetler yazacak ve sonra sizlerden ya babul etmenizi veya bunları ret edecek deliller söylemesini isteyecektir. Tabidir ki hiç birimiz onun gibi

HZ.BAB'IN İSFAHAN'A YOLCULUĞU

konuşamayacağız. Bu durumda ya onun sözlerini tasdik edeceğiz veya onun karşısında güçsüzlüğümüzü itiraf etmek zorunda kalacağız. Böylece mevkiimizi kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalıp, her iki halde de zararlı çıkacağız" diye mesaj gönderdi. Hacı Muhammed Cafer-i Abadeyi onun bu sözlerini kabul edip, Menuçehr Han'ın davetini kabul etmedi. Fakat ötekiler bu sözlere kulak asmadan kararlaştırılmış günde Menuçehr Han'ın evine gittiler.

Eflatun'un felsefesini benimsemiş olan Mirza Hasan-ı Nuri, Molla Sadra'nın Arşiyi kitabıyla ilgili bir kaç karışık soru sordu. Bu kitap, ancak çok derin filozofların anlayabileceği bir şekilde yazılmıştır. Hz.Bab, sorulan soruları, gayet açık ve basit cümlelerle anlattılar. Bunun üzerine Mirza Hasan, bu gencin, Eflatun ve diğer filozoflardan daha yüksek bir mevkie sahip olduğunu ve aralarında büyük farklar olduğunu anladı. Ondan sonra Ağa Muhammed Mehdi de bazı dini hususlar hakkında sorular sormaya başladı ancak aldığı cevaplarla tatmin olmayarak münakaşaya yol açtı ve gittikçe gürültü çıkarmaya yeltendi. Durumu kavrayan Menuçehr Han, onun daha fazla konuşmasına engel olarak adamlarından birine, bir fener hazırlayıp, hocayı evine kadar götürmesini emretti.

Misafirler gittikten sonra Menuçehr Han, Sultan'ul Ulema'ya: "Düşmanların Seyyid Bab'a bir kötülük yapmalarından korkuyorum. Muhammed Şah, onu Tahran'a göndermemizi emretmiştir. Bu emri yerine getirmek zorundayım. Yolculuk hazırlıkları bitinceye keder benim evinde kalması daha uygun olacaktır" dedi. Sultan'ul Ulema kabul ederek Hz.Bab'ı Menuçehr Han'ın evinde bırakıp tek başına evine döndü.

HZ.Bab, Menuçehr Han'ın evine gitmeden önce, Sultan'ul Şüheda (Şehitlerin Sultanı) ve Mahbulul Şüheda (Şehitlerin Sevgilisi) nin babaları ve Mirza Muhammed Ali Nehri'nin ağabeyi olan, Mirza İbrahim, bir gece Hz.Bab'ı evine çağırdı. Mirza İbrahim, Sultan'ul Ulema'nın çok yakın bir arkadaşıydı. O gece, şahane bir sofraya hazırlanmış ve en iyi bir şekilde misafirini ağırlamıştı. On ve on bir yaşlarında olan Sultan'ul Şüheda ve Mahbulul Şüheda, sofraya hizmet ediyorlardı. Hz.Bab, onlara

NEBİL TARİHİ

büyük lütufta bulunuyorlardı. Yemeye oturulunca, Mirza İbrahim Hz.Bab'a: "Benim kardeşim Mirza Muhammed Ali'nin çocuğu yoktur, ona bir çocuk sahibi olabilmesi için bir lütufta bulunmanızı rica ederim" dedi. Hz.Bab, kendi elleriyle bir tabağa biraz yemek koyarak: "Bunu, zevcesiyle beraber yemesi için Mirza Muhammed Ali'ye veriniz. Tanrı onlara istediklerini verecektir" diye buyurdular. Çok geçmeden, Mirza Muhammed Ali'nin bir kızı oldu. Bu kız, sonradan Hz.Abdülbaha ile evlendi.

Gün geçtikçe Hz.Bab'ın şöhreti artıyordu. Bunu gören hocalar, Hz.Bab'ın öldürülmesi için fetva verdiler. Hacı Seyyid Esedullah ve Hacı Muhammed Cafer-i Abade-yi hariç, şehrin diğer hocaları bu fetvaya imza bastılar. Fetva en sonda Sultan'ul Ulema'ya geldi. Sultan'ul Ulema fetvayı imza etmediği halde, mevkisini kaybetmemek ve hocalara zıt gitmemek isteğiyle, kendine göre şöyle bir fetva verdi: " Bu genci tanıdığımndan beri, onun dine aykırı olan herhangi bir hareketini görmedim. Fakat bir yandan büyük bir iddiada bulunması, diğer yandan, dünya işleri ile ilgilenmemesi onun deli olduğuna bir delildir. Onun ölümüne fetva vermiyorum fakat deli olduğuna inanıyorum."

Hocaların verdikleri fetvayı duyan Menuçehr Han son derece hiddetlendi ve bu işin bir çaresini aramaya başladı. Nihayet Hz.Bab'ı akşam üzeri 500 askerle Tahran'a gitmek üzere şehirden çıkardı fakat askerlerin komutanına gizli bir memuriyet verdi. Bu memuriyete göre komutan, her fersahın (6 kilometrenin) sonunda askerlerden 100 kişiyi İsfahan'a geri gönderecekti. Son 100 kişilik asker grubunun kumandanı, kendisinin çok güvendiği birisiydi, Menuçehr Han ona da gizlice bir memuriyet verdi, buna göre kumandan her ilerledikleri bir fersahın sonunda 20 kişiyi geri göndermesini istedi. En son kalan 20 kişiden 10 kişiyi vergi memuru olarak Erdistan'a göndermesini ve kendisinin güvendiği 10 kişiyle birlikte, alışılmamış bir yoldan, kimsenin görmeyeceği bir şekilde, tekrar Hz.Bab'ı İsfahan'a getirmesini emretti. Güneş doğmadan Hz.Bab'ın tekrar İsfahan'a gelmiş olmaları gerekiyordu.

HZ.BAB'IN İSFAHAN'A YOLCULUĞU

Menuçehr Han'ın verdiği talimat, gereği gibi yerine getirildi. Mutemed geri gelmiş olan Hz.Bab'ı Hurşit'in evine yerleştirdi ve kendisi, Şahsen Hz.Bab'a hizmet etmeye başladı.

Halk Hz.Bab'ın İsfahan'da bulduklarını bilmiyordu. Herkes, Seyyid Bab'ın Tahran'a gönderildiğini sanıyor ve Şah'ın, Bab'a karşı nasıl davranacağını merakla bekliyordu. İsfahan'da bulunan müminler bile işin iç yüzünü bilmedikleri için, çok üzülmüyorlardı. Ahbapların bu sonsuz üzüntüsünü gören Mutemed, Hz.Bab'tan ahbapların müsterih olmaları için, azar azar ziyarete gelmelerine izin vermelerini rica etti. Hz.Bab, Molla Abdul Kerim-i Kazvin-i'ye bir kaç satır yazarak, emin biriyle göndermesi için mutemede verdiler. Bir saat sonra Molla Abdul Kerim Hz.Bab'ın huzuruna geldi. Mutemedden başka kimse, onun Hz.Bab'ın ziyaretine çıktığını bilmiyordu. Hz.Bab, Molla Abdul Kerim'e, Seyyid Hüseyin'i Yezdi ve Şeyh Hasan-ı Zonuzi ile birlikte kopyasını yapmaları için, bazı yazılar verdiler. Molla Abdul Kerim, ahbaplara döndüğünde, Hz.Bab'ın sağlığını onlara ilettili. İsfahan ahbaplarından sadece Molla Abdul Kerim, Seyyid Hüseyin Yezdi ve Şeyh Hasan-ı Zonuzi Hz.Bab'ın huzuruna çıkabiliyordu.

Bir gün evin bahçesinde, Hz.Bab'ın ziyaretine çıkmış olan mutemed şöyle dedi: "Tanrı bana büyük bir servet vermiştir. Bunu nasıl harcayacağımı bilemiyorum. İzin verirseniz, bütün varlığımı, sizin Emrinizin uğruna feda etmeği düşündüm. İzin verirseniz Tahran'a gidip, bana çok güvenen Muhammed Şah'a, Emrinizi tebliğ edeceğim. İman edeceğine eminim. O mümin olduktan sonra Emrinizi dünyaya yayacak. Sonra, ondan memleketi berbat eden kötü ruhlu Hacı Mirza Ağası'yi atmasını isteyeceğim. Sonra Şah'ın kardeşlerinden birini size zevce olarak seçeceğim. Düğün masraflarını da ben karşılayacağım. O zaman yer yüzünde ki bütün hükümdarları tebliğ edip, İslamiyet'in yüz karası olan bu yalancı hocaları ortadan kaldıracam."

HZ.Bab cevapta: "Niyetin iyidir, Tanrı iyi niyetli müminlere büyük bir mükafat verecektir. Ancak bütün bu söylediklerinin neticesini görmek için benim ve senin, bu dünyada kalacak fazla zamanımız kalmadı. Tanrı, Emrini bu anlattığın vesilelerle,

NEBİL TARİHİ

hükümdarlar ve krallar vasıtasıyla değil, fakirlerin çabası ve şehitlerin kanıyla yükseltmeyi irade buyurmuştur. Tanrının öbür dünyada seni şeref tacı ile süsleyeceğine ve sana büyük bereketler yağdıracağına emin olabilirsin. Senin ancak üç ay dokuz gün ömrün kalmıştır" diye buyurdular. Mutemed bu habere çok sevindi. Öteki cihana göçmek için hazırlandı, bitmemiş olan işlerini bitirerek, vasiyetnamesini de yazdı. Bu vasiyetnamede bütün varlığını Hz.Bab'a bıraktı. Hz.Bab'ın buyurdukları zamanda vefat etti. Onun ölümünden sonra amcazadesi olan Gorgin Han, onun vasiyetine aldırılmadan bütün servetini zaptetti.

Ölüm haberi aldıktan sonra, Mutemed devamlı Hz.Bab'ın huzuruna çıkıyor ve gün geçtikçe inancına daha çok bağlıyordu. Bir gün Hz.Bab'a: "Hayatımın sona ermesine çok seviniyorum. Sevincim anlatamayacağım kadar derindir. Fakat aynı zamanda, ölümümünden sonra, zalim bir insan olan Gorgin Han'ın sizin burada olduğunu öğrenmesinden korkuyorum. Sizi burada görürse, rahat vermeyecektir. Bu bakımdan çok üzülüyorum" dedi. Hz.Bab ise: "Hiç bir şeyden korkma, ben işimi Allah'a bıraktım. Onun kaderine baş eğmiş bulunuyorum. Tanrı bana öyle bir güç vermiştir ki, istersem, bütün bu çakılları, paha biçilmez birer kıymetli taş a çevirebilirim. İrade edersem, en zalim düşmanlarımı bile kendime hayran edip, benim uğruma canlarını feda edecek hale getirebilirim. Bu gördüğün sıkıntılar kendi isteğimle başıma gelmektedir. Böylece Tanrının mukaddes buyrukları, yerini bulacaktır" diye buyurdular.

Böylece mutemedin Hz.Bab'a olan bağlılığı gün geçtikçe artıyor, dünya ve içindekiler, gözünden düşüyordu. Tanrı Emrinin azametini kavradığı kadar dünya bağlılıklarına karşı olan tiksintisi artıyordu, öteki cihana göç etmek için sabırsızlanıyordu. Nihayet bir gece, hafif bir ateşle hastalandı ve büyük bir güvenle ebedi dünyaya göçtü. Mutemedin hayatının son günlerinde Hz.Bab, Seyyid Hüseyin'i Yazdı ve Molla Abdul Kerim'e onun yakında öleceğini haber vererek, diğer müminlere de haber vermelerine, onların, İsfahan'dan çıkarak Kaşan, Kom ve Tahran'a doğru dağılıp, Tanrının kaderini beklemelerine emir verdiler.

Hz.BAB'IN İSFAHAN'A YOLCULUĞU

Mutemedin ölümünden sonra, Hz.Bab'ın Hurşit'in evinde olduklarını bilenlerden biri, durumu, Gorgin Han'a haber verdi. Ayrıca amcasının vasiyetnamesini de öğrenen Gorgin Han hemen Muhammed Şah'a: "Dört aydan beri, İsfahan halkı, Menuçehr Han'ın Bab'ı Tahran'a gönderdiğine inanıyordu. Çünkü ortalığa, Hünkarımızın, Seyyid Bab'ın Tahran'a gönderilmesi için emir verdiklerini yaymıştı. Fakat şimdi, Menuçehr Han'ın ölümünden sonra, durumun böyle olmadığını öğrenmiş oluyoruz. Bu müddet zarfında Menuçehr Han, Seyyid Bab'ı Hurşit'in Evinde saklamış ve kendisini şahane bir şekilde ağırlamıştır. Durumu öğrenince hemen size bildirmeği uygun gördüm. Bu konu ile ilgili emirlerinizi bekliyorum" diye bir mektup yazdı. Menuçehr Han'a sonsuz güveni olan Şah, bu mektubu aldıktan sonra, Mutemedin Bab'ı saklamasındaki maksadın, uygun bir fırsat bulup, onları karşı karşıya getirmek istemiş olduğunu, ancak ecelin ona bu fırsatı vermediğini anladı. Bunun üzerine hemen Gorgin Han'a bir ferman yazarak, Hz.Bab'ı gizli bir şekilde Muhammed Beyg-ı Çaparçi'nin kumandasında, bir kaç askerle Tahran'a göndermesini emretti. Bu durumu tamamen saklı tutmasını ve Hz.Bab'a saygılı davranılmasını da bilhassa emretti. Bu fermanı alan Gorgin Han, Hz.Bab'ın huzuruna çıkıp durumu arz etti. Muhammed Beyg-ı Çaparçi'ye de, Şah'ın istediği gibi hareket etmesini ve yolda kimsenin Hz.Bab'ı tanımasına fırsat vermemesini, hatta beraberinde olan askerlerin de, onun kim olduğunu anlamalarına izin vermemesini tembih etti. Soranlara, onun Şah'ın çağırdığı bir tüccar olduğunu söylemesini istedi.

Şah'ın emri gereğince, gecenin yarısında Hz.Bab memurlarla birlikte, İsfahan'dan Tahran'a doğru yola çıktılar.

NEBİL TARİHİ

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

HZ.BAB'IN KAŞAN'DA DURAKLAMALARI

Hız.Bab Kaşan'a gelmeden bir gece evvel, Parpa diye maruf olan Hacı Mirza Cani rüyasında şöyle gördü: "Akşam vakti, şehrin Attar kapısında beklemektedir. Hız.Bab, at üstünde yaklaşmaktadır. Başlarında, sarık yerine, şapka vardır. Yanlarında bir kaç kişi bulunuyor. Yaklaştıklarında ona: "Üç gece senin misafirin olacağız, bizi ağırla" diye buyurdular. Hacı Mirza Cani uyandığında, rüyasının doğru çıkacağını düşünerek, hemen sevgili misafirini ağırlamak için hazırlıklara başladı. Misafirin odasını ve diğer malzemeleri hazırladıktan sonra, akşam üzeri şehrin Attar kapısına giderek, rüyasının doğru çıkmasını bekledi. Bir müddet geçtikten sonra uzaktan bir kaç atlının geldiğini gördü, karşılamaya gitti, yaklaştıklarında, diğer atlılar arasında, şapka giymiş olan Hız.Bab'ı tanıdı. Büyük bir sevinç içinde Hız.Bab'ın bindiği atın üzengisini öpmek için ileri atıldı. Fakat Hız.Bab buna mani olarak: "Üç gece misafirin olacağız. Yarın Nevruz Bayramıdır. Bu Bayramı senin evinde kutlayacağız" diye buyurdular. Hız.Bab'ın atının yanında at süren Muhammed Beyg, bu yakın karşılaşmayı görünce, Hacı Mirza Cani'yi Hız.Bab'ın yakın arkadaşı sanarak: "Ben bu zatın isteğine uymaya hazırım. Fakat bak bakalım benim bu arkadaşım da bu isteği kabul eder mi?" diyerek yanındaki bir atlı arkadaşını gösterdi. Hacı Mirza Cani, öteki atlının görüşünü sorunca atlı sert bir şekilde: "İmkânı yok, buna müsaade edemem Tahran'a kadar bu genci hiç bir şehre sokmamaya vazifeliyim. Ulaştığımız her şehrin kapısında bekleyip sabahleyin tekrar yola çıkmalıyız" diye cevap verdi. Buna rağmen, Muhammed Beyg bir çok uğraşmadan sonra arkadaşını yola getirdi. Bunun üzerine Hız.Bab, Hacı Mirza Cani'ye teslim edilecek ve üçüncü günün sabahı tekrar geri alınacaktı. Hacı bütün memurları da evine alacaktı. Fakat Hız.Bab buna mani olarak: "Benden başka kimse senin evine gelmemeli" diye buyurdular. Bunun üzerine Hacı, Hız.Bab'tan, Kaşan'da bekledikleri sürece, süvarilerin masraflarını karşılamasına izin vermelerini rica etti. Hız.Bab, yine: "Buna lüzum yoktur. Zaten ben irade etmeseydim, onlar hiç bir surette beni sana teslim etmeyeceklerdi. Her şey

NEBİL TARİHİ

Tanrının kudret elindedir. Onun için imkansız bir şey yoktur. Onun isteğine karşı hiç bir engel dayanamaz" diye buyurdular.

Memurlar şehre yakın bir Han'a gittiler. Sadece Muhammed Beyg, Hz.Bab'ın izni ile, evi öğrenmek için, Hz.Bab'a Hacı Mirza Cani'nin evine kadar refakat ettikten sonra tekrar arkadaşlarının yanına döndü.

Hz.Bab'ın Kaşan'a gelip Hacı Mirza Cani'nin evine indikleri gece, Nevruz Bayramı gecesiydi. Hz.Bab'ın Emirlerini açıkladıklarının üçüncü Nevruzu olup, 1263 Hicri senesinin Rebiyülâhır ayının ikisine¹ rastlamıştır. Hz.Bab'ın Emriyle daha önce İsfahan'dan Kaşan'a gelmiş olan Seyyid Hüseyin'i Yezdi, Hacı Mirza Cani'nin çağrısı üzerine Hz.Bab'ın huzuruna çıktı. Aynı gecede Hz.Bab tarafından Hacı Mirza Cani hakkında bir levih nazil oldu. Bu levih nazil olurken, meşhur bir hoca ve hacının arkadaşlarından olan Seyyid Abdul Baki, hacının evine geldi. Hz.Bab onun, odaya girmesine izin verdiler. Seyyid Abdul Baki içeriye girdi. Fakat bu zatın kim olduğunu bilmiyordu. Hz.Bab, kendilerinden hiç söz etmeden nazil olan ayetleri okuyorlardı. Seyyid Abdul Baki ise oturup, bu değerli kelimeleri dinliyordu. Bu kelimelerin nazil olduğunu görüyor fakat kendini son derece beğenmiş olduğundan, onların manasını anlamadığı halde, bilmediğini sormaya yanaşmadı. Bu kendini beğenmişlik o dereceye vardı ki, bu muhterem zatın adını bile sormadan ve böylece kimin huzuruna çıktığını ve nasıl bir şerefle şereflendiğinin farkına varmadan evden çıkıp gitti. Bir kaç gün sonra, bu asil gencin kim olduğunu öğrenince, ayağına gelmiş bu fırsatı kaçırdığına son derece üzüldü.

Bu kaybını telafi etmek istedi ise de iş işten geçmişti ve Hz.bab Kaşan'dan gitmiş bulunuyorlardı. Seyyid kaçırdığı bu fırsatı bir daha elde edemeyince kendinden nefret ederek inzivaya çekildi, şan ve şereften vazgeçerek geri kalan ömrünü, tek başına ve yalnızlık içinde geçirdi. Hz.Bab'ın o gece, ev sahipleri hakkında

---

¹ 21 Mart 1847

HZ.BAB'IN KAŞAN'DA DURAKLAMALARI

nazil ettikleri levhin sonunda bu cümle okunuyordu: "Tanrı'dan, senin kalbini aydınlatmasını dilerim."

Hz.Bab'ın bu sözlerinin yerini bulduğu görüldü. Hiç bir okula gitmemiş ve tahsil yapmamış olan Hacı Mirza Cani, Tanrı'nın yardımıyla, Kaşan'ın en büyük hocalarını tesir altında bırakan bir söz kudretine sahip oldu. Onun ortaya koyduğu delillere kimse karşı koyamazdı. Büyük bilgin olan Molla Cafer-i Naragi, Hacıya karşı söz alamıyordu. Onunla her karşılaştığında onun sözlerini kabul etmekten başka bir çare bulamıyordu, fakat aslında onun sözlerinin doğru olabileceğine inanmıyordu. İşte Hacı Mirza Cani, Hz.Bab'ın lütfuyla bu üstünlüğü kazanmıştı.

O gece, Hz.Bab'ın huzuruna çıkabilenlerden biri de Mehdi adında birisiydi. Bu zat, sonradan 1268 senesinde¹ Tahran'da şehit oldu. Mirza Cani'nin evinde kaldıkları üç gece zarfında, diğer bazı kemseler de Hz.Bab'ın ziyaretine gittiler. Hz.Bab Hacıdan memnun idiler ve kendisine bir çok lütufta bulundular. Hacı, ayrıca memurlara da çok sevgi göstererek, onları da memnun etti. Nevruz Bayramının ikinci günü, Hacı, Hz.Bab'ı tekrar memurlara teslim ederek büyük bir üzüntüyle sevgili mevlasıyla vedalaştı. Hz.Bab, memurlar arasında, Kom şehrine doğru yola koyuldular.

---

¹ 1851-52 Miladi

NEBİL TARİHİ

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

ONİKİCİ BÖLÜM

HZ.BAB'IN KAŞAN'DAN TEBRİZ'E YOLCULUĞU

HZ.Bab'ın şefkatli davranışları, metanet ve sevgisi, memurlara öyle tesir etmişti ki hepsi canla başla, hizmetlerine koşmaya hazırlardı. Kendilerinden hiç bir karar veremiyorlardı, hep HZ.Bab'ın isteğine uymaya çalışırlardı. Kom şehrine yaklaşıncı, HZ.Bab'a: "Hükümetin emri gereğince, sizi hiç bir şehre sokmamaya görevliyiz fakat siz Kom'a girmek isterseniz, memnuniyetle kabul ederiz. Hükümet bize bilhassa sizi Kom'a sokmamamızı emretmiştir. Çünkü HZ.Masume'nin mukaddes türbesi bu şehirde bulunuyor. En ağır suçlular bile bu türbeye sığındıkları takdirde artık kimse onlara dokunamaz. Hükümet de sizin bu türbeye sığınmanızdan çekiniyor. Buna rağmen siz arzu ederseniz biz sizi şehre götüreceğiz. Hatta HZ.Masume'nin türbesini ziyaret etmeği arzu ederseniz bile, bütün kalbimizle olumlu karşılayacağız" dediler. HZ.Bab cevapta: Müminin kalbi, Tanrının tahtıdır. Asıl kurtarıcı ve isteği herkesin isteği üstünde olan kimse, işte bu çölde sizinle beraber yol alıyor. Ben zaten bu şehre girmekten hoşlanmam. Şehrin kıyısından geçmeyi tercih ederim. Burası habis bir şehirdir. İçinde yaşayanlar şerir ve günah dolu insanlardır. Burada yatan ve pak Masune, onun ağabeyi ve şerefli dedeleri bu günahkar insanlardan nefret ederler. Bu insanlar görünüşte, bu türbeye hürmet ederler fakat aslında, bu türbenin şerefini ihlal ederler. Görünüşte insanların en şerefli, fakat amelde insanlığın yüz karası olan kimselerdir" diye buyurmuştur.

Bu sözleri duyan memurların HZ.Bab'a olan güvenleri daha da artarak, esirlerinin hiç bir zaman kaçmayacağına inandılar. Bu bakımdan, HZ.Bab'ı gözetlemekten vazgeçerek, doğrudan doğruya hizmete başladılar. Kom şehrine girilmeden, şehrin kuzey bölgesinden geçerek Komrud kasabasına geldiler. Bu kasabada Muhammed Beyg'in bir akrabası kalıyordu. Kasaba halkı, tümü ile alevi tarikatına mensuptu. Kasaba reisi, yeni gelenlerin, geceyi kasabada geçirmelerini rica etti. HZ.Bab, kasabanın saf ve temiz halkını severek, onların saadet ve bereketleri için dua ettiler.

NEBİL TARİHİ

Nevruz bayramından sekiz gün sonra, Hz.Bab Tahran'ın 6 fersah güneyinde bulunan Kenar-Gerd Kalesi'ne geldiler. Ertesi gün Tahran'a gitmek üzere, geceyi kalede geçirdiler. Bu arada Tahran'dan bir memur gelerek, Hacı Mirza Ağası'dan, Muhammed Beyg-ı Çaparçi'ye bir mektup getirdi. Mektup, Muhammed Beyg'e hitaben şöyle yazılmıştı: "Bu fermanı alır almaz hemen Seyyid Bab'ı Koleyin kasabasına götürüp, orada ikinci emre kadar bekle. Kasabada, Bab'ın kalabileceği uygun bir ev olmadığından orada bir çadır kur, Bab'ı çadıra yerleştir, çadırın etrafında gardiyanlar beklet. Bu durumu, sana gönderilecek olan ikinci fermana kadar muhafaza et." (Koleyin, Usul-u Kafi'yi yazan Muhammed İbn'i Yakub'un doğduğu yerdir. Yazarın ve babasının mezarları bu kasabada bulunuyor. Çevre halkı burasını mukaddes olarak tanırlar ve oraya, ziyarete giderler.) 1263 senesi Rebuyilâhir ayının on birinde¹ ve Nevruz bayramının dokuzunda Vezirin fermanı gereğince, Koleyin Kasabasında Hz.Bab'a bir çadır kurdular. Bu çadır, Hacı Mirza Ağası'ya aitti. Kendisi bu kasabaya geldiğinde hep bu çadırdaki kalırdı.

Dağın yamacında, etrafı bahçeler ve çayırarla çevrili yemyeşil bir yerde, Hz.Bab'ın çadırını kurdular. Bu yerin yeşilliği, akar suların şırıltısı ve çevrenin sessizliği Hz.Bab'ı çok sevindirmişti. İki gün sonra, İsfahan'dan gelen Seyyid Hüseyin'i Yezdi, kardeşi Seyyid Hasan, Molla Abdülkerim-i Kazvini ve Şeyh Hasan-ı Zonuzi, Koleyin kasabasında Hz.Bab'ın huzuruna geldiler. Hz.Bab, onlara, orada kalmalarını emrettiler. Bunun üzerine, her biri Hz.Bab'ın çadırları civarında, bir yerde yerleştiler. Nevruz Bayramının on ikinci günü, Tahran'dan iki kişi daha Hz.Bab'ın huzuruna geldiler. Bunların biri Molla Mehdi Kendi ve Molla Mehdi Hoyi idiler ve Hz.Bahau'llah'tan, Hz.Bab'a bir mektup ve bazı hediyeler getirmişlerdi.

Hz.Bab mektup ve hediyeleri alınca, yüzlerinde sonsuz bir sevinç işareti belirdi. Gelen iki kişiyi büyük bir sevgiyle

---

¹ 29 Mart 1847

HZ.BAB'IN KAŞAN'DAN TEBRİZE YOLCULUĞU

karşıladılar. Hz.Bahaullah'ın mektubunu bu güzel yerde almak Hz.Bab'ı son derece sevindirdi ve uzun zamandan beri yüzlerinde görülen keder ve üzüntü görünümü kayboldu. Ondan sonra artık Hz.Bab'ın gözünden yaş akmadı ve Şeyh Tabarsi Kalesinin sahabelerinin şahadet haberini duyuncaya kadar, bu sevinç Hz.Bab'ta mevcuttu. Ancak ondan sonra tekrar Hz.Bab üzüntüye kapıldılar. Dudaklarında her zaman mevcut olan tatlı tebessüm tekrar silindi. Molla Abdulkerim bana şöyle anlattı: "Arkadaşlarımla birlikte, Hz.Bab'ın çadırının yakınında gece uykusuna dalmıştık. Birden atların ayak sesleriyle uyandık. Memurlar atların sırtında her tarafa koşturup duruyorlardı. Hz.Bab'ın çadırlarında olmadıkları anlaşıldı. Hz.Bab'ın kaçtığını sanan memurlar, her tarafı aramaya koyuldular. Bu arada Muhammed Beyg adamlarına kızıp duruyordu, onlara: "Ne diye heyecanlanıyorsunuz? Bu mübarek zatın kendisini kurtarmak için başkalarını sıkıntıya düşürmeyeceğini bilmiyor musunuz? Bu güzel ve mehtaplı gecede dua ve münacat okumak için sakın ve تنها bir yere gittiğine eminim. Yakında dönecektir. Bu zat, sizin düşündüğünüz gibi hareket etmeyecek kadar şereflidir. Şimdiye kadar nasıl olmuş da kendisini tanıyamadığınıza şaşarım" diye söyleniyordu. Muhammed Beyg bu sözleri söylerken, yavaş yavaş Tahran istikametine doğru yürüyordu. Ben ve arkadaşlarım da onun arkasından yol alıyorduk memurlar ise at sırtında arkamızdan geliyordu. Biraz yürüdükten sonra, Hz.Bab'ın uzaktan bize doğru geldiklerini gördük. Bize yaklaşınca Muhammed Beyg'e: "Herhalde kaçtığımı sanmışsınız" diye buyurdular. Muhammed Beyg Hz.Bab'ın ayaklarına kapandı ve sevgi ile ayaklarını öperek: "Estağfurullah, ben hiç bir zaman bu şekilde düşünmüş değilim" dedi. Hz.Bab'ın büyüklük ve azametine karşı, ne Muhammed Beyg ve ne de diğerleri hiç bir şey söylemeye cesaret edemedi. Hz.Bab'ta her zamankinden farklı, özel bir heybet görünüyordu. Biz buna hayret ettik ve sebebini sormaya cesaret edemedik. Hz.Bab'ta bunun hakkında hiç bir şey söylemediler. İşin iç yüzünden habersiz olarak hayret ve şaşkınlığımızla baş başa kaldık.

NEBİL TARİHİ

Hız.Bab iki hafta müddetle bu yerde kaldılar. Tabiatın güzelliği içerisinde son derece sevinçli görünüyorlardı. Nihayet Muhammed Şah'tan Hız.Bab'a şöyle bir mektup geldi: "Sizi görmeyi çok arzuladığım halde, maalesef bir yolculuğa çıkacağımdan bu görüşme ertelenecektir. Sizin Makû'ya götürülmeniz için emir verdik. Ali Han'ın Makû'da size karşı nazik olması için talimat verilmiştir. Yolculuktan döndüğümde, sizi Tahran'a çağıracağım ve görüşeceğiz. Bu durum sizi üzmemelidir. Size karşı hürmetsizlik ve kabalık yapıldığı takdirde, hemen bize bildiriniz. Bizim saadet ve başarımıza, memleketi korumamıza dua ediniz. Tarih: Rebiyülahır ayı, 1263 Hicri senesi¹."

Bu mektubun yazılmasında, Hacı Mirza Ağası'nın önemli bir rolü vardı. Şah'ın, Hız.Bab'a karşı bu şekilde davranmasına, işte o sebep olmuştu. Çünkü Şah'ın, Hız.Bab'la karşı karşıya geldiğini, kendilerine hayran kalacağından ve Sadrazamlık mevkisini ondan alıp Hız.Bab'a vermesinden korkuyordu. Bu sebepten dolayı, Şah'ın Hız.Bab'ı memleketin en ücra köşesine sürgün etmesini sağladı. Ancak bu şekilde, uzun zamandan beri fikrini meşgul eden bu tasadan kurtulabiliyordu. Bu cahil adam, bu hareketi ile Şah'ın ve memleketin, Hız.Bab'ın getirdiği Tanrı Emrini tanımalarına ve bunun neticesinde memleketin gelişmesine engel olarak, en büyük zarara sebep oldu. Bu dar görüşlü vezir, Şah'ın Tanrı Emrine yönelmekle, memleketi kurtarabilmesine mani olduğu gibi, bu iman neticesinde büyük ve ölümsüz bir hükümdar haline gelmesini de engelledi. Bu vezir, bu hareketiyle Şah'ı ve memleketi, zillet uçurumuna sürükleyerek, milletin şan ve şerefini, kendi çıkarı uğruna feda etti. Bu adam Saad-i Maaz gibi biraz dayanıklı olup, İlahi Emre iman etseydi, daha nice büyük mevkilere ulaşabilirdi. Saad-i Maaz, İslamiyet'e hizmet edip, kendi menfaatini, İslamiyet uğruna feda ettiği için, bu güne kadar bütün Müslümanlar tarafından saygıyla anılıyor. Enuşirevan'ın² veziri olan

---

¹ 19 Mart - 17 Nisan 1847

² Enuşirevan: İran'ın eski krallarından birinin ismi

HZ.BAB'IN KAŞAN'DAN TEBRİZE YOLCULUĞU

Buzercumehr ise çok bilgili ve becerikli bir vezir olduğu halde, en sonunda, Şah'ın gazabına uğradı ve karanlık bir zindana atıldı. Herkes kendisiyle alay ederdi ve o, zindanda ağlaya ağlaya gözlerini de kaybetti.

Hacı Mirza Ağası ise bunların hiç birisinin seviyesinde değildi. Buzercumehr'in başına gelenlerden ders almadı. Yanlış düşüncelerinin doğurabileceği sonuçtan korkmayarak işine devam etti. Ancak gafletin zirvesinde iken, birden zillete düştü. Yüksek mevkisini kaybetti. Varlığı heba oldu. zulüm ile elde ettiği zenginliği bir anda yok oldu. Zorla Halktan aldığı değerli eşyaları mahvoldu. Hz.Bab'ı Azerbaycan dağlarında hapsedtikten iki sene sonra Allah'ın gazabına uğradı. Bütün varlığı hükümet tarafından zapt olundu ve kendisi alçakça kaçmak zorunda kaldı. Nihayet Kerbela'da yoksulluk ve miskinlik içerisinde can verdi.

Hükümetin emri gereğince, Hz.Bab memurlarla birlikte Tebriz'e doğru yola çıktılar. Yine bu emre göre, beraberlerinde iki kişi de alabileceklerdi. Hz.Bab, Seyyid Hüseyin'i Yazdi ve kardeşi olan Seyyid Hasan'ı yanlarına aldılar. Yolculuk masraflarını karşılamak için devletin verdiği parayı kabul etmeyerek fakirlere dağıttılar. Kendi masraflarını karşılamak için eski ticarethanelerinden kalma paralarını kullanıyorlardı. Hükümetin emri gereğince, Hz.Bab, yol üzerindeki şehirlerin hiç birine giremezlerdi. Bunun üzerine Hz.Bab'ın Tebriz'e doğru yol aldıklarını duyan Kazvin ahabplarından bir kaç kişi, Siyah Dehan kasabasına giderek Hz.Bab'la görüşme imkanını buldular. Bunlardan birisi Molla İskender'i Zencani idi. Daha önce de dediğimiz gibi, Cenab-ı Hüccet bu zatı Hz.Bab'ın davetini incelemek için, Şiraz'a göndermişti. Hz.Bab Molla İskender vasıtasıyla, Zencan'da bulunan Süleyman Hanı Afşar'a bir mektup gönderdiler. Seyyid Kazım-ı Reştî'nin talebelerinden olan Süleyman Hanı Afşar'a yazılan bu mektup şöyle idi: "Seyyid Kazım-ı Reştî'nin devamlı müjdelediği mevud, işte zuhur etti, ancak düşmanlara esir olmuştur. Gel ve onu bu zalimlerin elinden kurtar." Bu mektup yazıldıktan üç gün sonra Süleyman Hanın eline ulaştı fakat kendisi bu Tanrısal daveti kabul etme şerefine erişemedi. Bu

NEBİL TARİHİ

zamanda, Zencan'ın kötü niyetli hocalarının entrikalarıyla, Tahran'da göz hapsine alınmış olan Hücet, Hz.Bab'ın düşmanların elinde olduğunu duydu. Hemen Zencan ahabplarına, hepsinin birleşip Hz.Bab'ı kurtarmalarını ve Hz.Bab'ı istedikleri yere götürmeleri için bir mesaj yolladı. Bu mesajı alan müminlerden bir kaç kişi, Hücet'in verdiği talimat üzerine toplanarak Hz.Bab'ı kurtarma işine giriştiler. Gece yarısı, Hz.Bab'ın buldukları yere geldiler. Gardiyanların hepsi uykudaydı. Hz.Bab'ın huzuruna çıkarak: "Size yardıma geldik, herkes uykudadır. İstedığınız yere götüreceğiz sizi" dediler. Hz.Bab metin bir şekilde: "Azerbaycan dağları da hisselerini isterler. Siz bu işten vazgeçerek evlerinize dönünüz" diye buyurdular.

Uzun yollar kat edildikten sonra, nihayet Tebriz şehrine yaklaşıldı. Hz.Bab'ın hayranı olan baş gardiyan Muhammed Beyg, ayrılık saatinin yaklaştığını görünce, yaşlı gözlerle Hz.Bab'ın yanına giderek: "Benim kusurlarımı bağışlamanızı rica ederim. İsfahan'dan buraya kadar olan bu uzun yolculuk sırasında size yeteri kadar hizmette bulunamadım. Çok kusurlu olduğumu biliyorum. Sizden, benim bu kusurlarımı bağışlamanızı ve benden memnun kalmış olmanızı dilerim" diye yalvardı. Hz.Bab, ona: "Sen benim müminlerimden sayılırsın. İyi adın, ebediyete kadar yaşayacak ve dünya insanları, seni iyilikle anacaklardır" dediler. Ondan sonra, diğer memurlar da Hz.Bab'ın huzuruna çıkarak, yaşlı gözlerle Hz.Bab'ın ayaklarına kapanıp kusurlarının bağışlanması için yalvardılar. Hz.Bab, hepsine lütuflarda bulunup, hepsinin hakkında dua edeceklerini söylediler. Bu vaatten sonra, Hz.Bab, Muhammed Şah'ın veliahdı olan Tebriz Valisi'nin memurlarına teslim edildiler. Bu memuriyetten döndükten sonra Muhammed Beyg ve diğer memurlar, gittikleri her yerde, Hz.Bab'tan gördükleri azamet, büyüklük ve olağanüstü hadiseleri anlattılar. Bu, Hz.Bab'ın davetini insanlara duyuracak ve tebliğ yapılacak en isabetli hareketti.

Hz.Bab'ın Tebriz'e geldiklerini duyan müminler ziyarete gitmek için hazırlandılar. Tek gayeleri Hz.Bab'ın huzuruna çıkabilmeleri idi. Hepsi şehrin dışına çıktılar, fakat Hz.Bab'ı teslim alan yeni memurlar, kimsenin yaklaşmasına izin vermiyorlardı. Bu

HZ.BAB'IN KAŞAN'DAN TEBRİZE YOLCULUĞU

arada bir genç, askerlerin bütün önlemelerine rağmen, onların arasından kurtulup, üç kilometreye yakın bir yolu koşa koşa kat ederek, Hz.Bab'ın alayına yaklaştı. Memurlar Hz.Bab'ı çevrelemişlerdi. Genç, memurların birinin eteğine sarılarak, atının askısını öperek ağlaya ağlaya: "Siz, benim sevgili mevlamla yol yürüme şerefine erişmiş saygı değer insanlarsınız. Bu yüzden, sizi gözümünden de çok severim" diye söylendi. Gencin bu hali memurlara da tesir ederek, ona, Hz.Bab'a yaklaşmasına izin verdiler. Genç Hz.Bab'ı görür görmez, sevincinden bir çığlık atarak, hemen yere kapanıp toprağı öptü. Gözünden yaşlar akıyordu. Hz.bab attan inerek onu kucakladılar ve göz yaşlarını silerek kendini avuttular.

Tebrizli müminlerden sadece bu genç Hz.Bab'ın huzuruna çıkabilirdi. Diğerleri ancak uzaktan Hz.bab'ı ziyaret etmekle yetinmek zorunda kaldılar. Hz.bab, Tebriz'de, kendilerine daha önceden tayin edilmiş olan hapishanede kapatıldılar. Kendilerine Nasiri ordusuna mensup askerler gardiyanlık ediyordu. Mümin olan veya olmayan hiç bir kimseye, görüşme izini verilmiyordu. Kendilerine sadece Seyyid Hüseyin Yezdi ve kardeşi olan Seyyid Hasan refakat ediyordu. Nasiri ordusu hükümetçe seviliyor ve benimseniyordu. Hz.Bab nihayet bu ordu vasıtasıyla kurşuna dizildiler.

Hz.Bab'ın Tebriz'e gelişleri, büyük bir gürültü çıkardı. Halk her taraftan hücum edip kendilerini görmek istiyordu. Bazıları sadece meraklarını gidermek için, bazıları da, hocaların ve din adamlarının Hz.Bab hakkında yaptıkları iftiraların doğru olup olmadığı görmek için gelmiş, diğer bir kısmı ise iman etmiş kimseler olup, sırf Hz.Bab'ı ziyaret etmek için koşmuşlardı. Hz.Bab, şehrin sokaklarından geçerken, halk yüksek sesle bağıırıyordu. Çoğu Hz.Bab'ı görür görmez hemen "Allah'u Ekber" diye bağıırıyordu, bazıları selam ve saygı sunar, bazıları ise Hz.Bab'ın üstüne bastığı toprağı öpüyordu. Halkın heyecan ve gürültüsü gittikçe artıyordu. Nihayet hükümetin emriyle, tellal: "Seyyid Bab'ı görmeye giden herkesin bütün malları hükümet tarafından zapt edilip, kendisi de müebbet hapse mahkum olacaktır"

NEBİL TARİHİ

diye bağırmaya başladı. Ertesi gün Tebriz'in meşhur tüccarlarından olan Hacı Muhammed Taki Milani ve arkadaşı olan Hacı Ali Asker, Hz.Bab'ı görmek için hazırlandılar. Halk onları korkutarak: "Bu işten vazgeçiniz yoksa hem malınız ve hem hayatınız tehlikeye girecektir" diye öğüt vermeye çalıştılar. Fakat bu iki kişi bu sözlere aldırmadan, Hz.Bab'ın zindanına doğru yürüdüler. Kapıya gelir gelmez, hemen memurlar her ikisini de yakaladılar. Bu arada Seyyid Hasan-ı Yezdi, Hz.Bab tarafından gelerek memurlara: "Hz.Bab, bu iki şahsın gelmelerini, kendileri istemişlerdir, onlara mani olmamanızı istiyorlar" dedi.

Hacı Ali Asker, bana şöyle anlatmıştı: "Hz.Bab'ın bu mesajı üzerine, memurlar bizi bıraktılar. Hz.Bab'ın huzuruna çıktığımızda bize büyük lütuflarda bulunarak: "Kapıda bekleyen bu serseriler benim isteğimle, halkın hücumu ve gürültüsüne mani olmaya çalışıyorlar. Benim görüşmek istediğim kimselere asla mani olamazlar. Her şey Tanrı'nın kudret elindedir. Onun iradesi olmadan hiç bir şey vuku bulamaz" dediler. İki saat kadar Hz.Bab'ın huzurunda kaldık. Ayrılmamıza izin verdikleri zaman bana iki akik taş ve iki ayet vererek, her ayeti bir taşa yazdıktan sonra, taşları yüzük yapmamı ve kendilerine götürmemi emrettiler ve kesinlikle bize istediğimiz zaman huzurlarına çıkabileceğimizi kimsenin buna mani olamayacağını buyurdular. Bana verdikleri memuriyetler hakkında soru sormak için bir kaç defa hapisaneye gittim. Memurların hiç birisi bir kelime ile dahi itiraz etmediler, ve bu müsamahaya karşı hiç bir istekte de bulunmadılar. Yedi defa Hz.Bab'ı ziyaret etme şerefine sahip oldum, Yedinci defa Hz.Bab bana: "Tanrıya şükürler olsun ki ziyaretlerinin sayısı mükemmel oldu ve Allah'ın lütf ve himayesine uğradın." Bu sözü duyunca şaşkınlık ve dehşete düştüm, çünkü bu söz bana bir konuyu hatırlatıyordu. Daha önce Molla Hüseyin'le görüşüp, onunla bir çok şehirlere, ezcümle Şiraz'a, Meşhed'e, Yezd'e, Tabas'a ve Boşruye'ye gittiğim sırada, hep Şiraz'da Hz.Bab'ı ziyaret edemediğim için üzgün olduğumu ona söyleyip duruyordum. Bunun üzerine Molla Hüseyin bana: "Üzülme, tek bir defa ziyareti kaçırmana karşılık, Ulu Tanrı, Hz.Bab'ı yedi defa ziyaret edebilmene yardım edecektir"

HZ.BAB'IN KAŞAN'DAN TEBRİZE YOLCULUĞU

dedi. Molla Hüseyin büyük bir güvenle bunu söylemişti. Bir müddet sonra Hz.Bab, Tebriz'e getirildi ve o sıkı duruma rağmen, yedi defa Hz.Bab'ı ziyarete muvaffak olabildim. Yedinci defada Hz.Bab'ın buyurdıkları bu sözler karşısında Molla Hüseyin'in daha önce bana vermiş olduğu müjdeyi hatırlayarak şaşkınlığımı önleyemedim.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

NEBİL TARİHİ

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HZ.BAB'IN MAKÛ'DA HAPSEDİLMELERİ

Seyyid Hüseyin Yezdi şöyle anlatmıştır: "Hz.Bab'ın Tebriz'e gelmelerinden on gün geçmişti. Kimse, bu işin sonunun nereye varacağını bilmiyordu. Halk arasında değişik söylentiler dolaşıyordu. Bir gün Hz.Bab'a, burada mı kalacaksınız yoksa başka bir yere mi gönderileceksiniz diye sordum cevapta bana: "İsfahan'da iken de böyle bir soru sormuştunuz. Sana dokuz ay Cebeli Basit'te¹ hapsedileceğiz ve sonra bizi Cebeli Şedid'e² göndereceklerini söylemişim" diye buyurdular. Bu konuşmadan beş gün sonra, Hz.Bab'ın Makû'ya götürülmeleri için hükümetin bir emri çıktı. Ben de Hz.Bab ile beraber götürülecektim.

Makû Kalesi, taştan yapılmış ve sarp bir dağın tepesinde bulunuyordu. Makû şehri, bu dağın yamacında yapılmıştır. Şehirden kaleye tek bir yol çıkıyor. Bu kale, Rusya ile Osmanlı memleketinin müşterek hudutlarında yapılmıştır ve önemli bir stratejik mevkie sahipti. Harp zamanlarında, gözcüler bu noktadan, düşmanını hazırlıklarını gözetliyor ve rapor ediyorlardı. Makû Kalesinin batısında Aras ırmağı uzanıyor. Bu ırmak, İran ile Rusya arasındaki sınırı çizmektedir. Türkiye toprakları bu kalenin güneyindedir. Kalenin yirmi dört kilometre uzağında, Türkiye'nin Beyazıt şehri bulunuyor.

O zamanlar, kalenin reisi Ali Han idi. B şehrin halkını çoğunlukla Kürtler teşkil ediyordu. Kürtlerin hepsi, İslamiyet'in Sünni mezhebine mensup olup Şiilere karşı büyük bir düşmanlık besliyorlardı. İran halkının çoğunu Şiiler teşkil etmektedir. Sünnilerin, bilhassa Şii hocalarına karşı sonsuz düşmanlıkları vardı.

---

¹ "Açık Dağ" manasına gelmektedir. Ebcet hesabıyla, bu ismi meydana getiren harflerin sayısı, Makû ismini meydana getiren harflerin sayısına eşittir.

² "Elemli Dağ" manasına gelmektedir. Ebcet hesabıyla bu ismi meydana getiren harflerin sayısı Çehrik ismini meydana getiren harflerin sayısına eşittir.

NEBİL TARİHİ

Ali Han'ın Annesi Kürt olduğu için, Makû halkı onu çok sever ve sayarlardı ve ona sonsuz güvenleri vardı.

Hacı Mirza Ağası, Hz.Bab'ı hapsetmek için Makû Kalesini mahsus seçmişti. Çünkü burası memleketin en ücra köşesi sayılırdı. Sonra buranın halkı Sünni mezhebine bağlı buldukları için Hz.Bab'ın tesirinde kalmayacaklarına inanıyordu. Ayrıca, Şiilerden olan Hz.Bab'ın sahabeleri, Sünnilerden korkup çekindikleri için Hz.Bab'ı ziyaret etmeye teşebbüs edemeyeceklerini düşünüyordu. Böylece Seyyid Bab ile, müritlerin arasındaki bağlantının kopacağını ve Hz.Bab'ın Emrinin söneceğini umuyordu. İşte Muhammed Şah'ın veziri bu düşüncelere kapılarak Hz.Bab'ı Makû'ya gönderdi fakat çok geçmeden hata yaptığını anladı. Hz.Bab'ın emri öyle kuvvetli idi ki kısa bir zamanda çevre halkına tesir etti. Kaba ve serkeş olan bu şehrin halkı Hz.Bab'ın gösterdikleri şefkat ve sevgiye hayran olmuşlardı ve daha doğrusu tamamen değişmiş ve her biri, kendi kapasitesi dahilinde Hz.Bab'ın nurlu ve değerli sözlerinden faydalanmıştı. Hz.Bab'a olan sevgileri öyle derindi ki her sabah, işe gitmeden önce, uzaktan bile olsa Hz.Bab'ı ziyaret etmeye çalışıyorlardı. Sıkıntısı olan herkes, Hz.Bab'a koşuyor ve feyiz, bereket diliyordu. İki kişi arasında bir anlaşmazlık olduğu zaman, münakaşa esnasında, Hz.Bab'ın bulunduğu yere doğru yöneliyor ve ona yemin ederek, sözlerinin doğru olduğunu ispat etmeye çalışıyorlardı. Ali Han, bütün çalışmalarına rağmen, halkı bu gibi davranışlardan vazgeçiremedi. İlk zamanlarda mümkün olduğu kadar kaba davranıp kötü sözler kullanıyordu. Hz.Bab'ın sahabelerine, bir gece bile Makû'da kalmalarına izin vermiyordu. Seyyid Hüseyin-i Yezdi şöyle anlatıyor: "Kale'de geçirdiğimiz ilk iki haftada, kimse Hz.Bab'ın ziyaretine çıkamadı. Sadece ben ve kardeşim olan Seyyid Hasan her gün, bir memurla birlikte, şehre inip öteberi alıp dönüyorduk. Şeyh Hasan-ı Zonuzi, Hz.Bab'ı ziyaret etmeye gelmişti fakat izin verilmiyordu. Ziyarete gelen müminler Hz.Bab'ın huzuruna çıkamadıkları için, bir dilekçe yazıp Şeyh Hasan-ı Zonuzi'ye veriyordu. O da dilekçeleri Seyyid Hasan vasıtasıyla Hz.Bab'a gönderiyordu. Dilekçelerin cevabı ise aynı şekilde, sahabelere

Hz.BAB'IN MAKU'DA HAPSEDİLMELERİ

ulaşıyordu. Bir gün Hz.Bab, kardeşime, Ali Hana, ahabplara karşı iyi davranmasını söyleyeceklerini ve ertesi sabah, kendisine gidip Şeyh Hüseyin'i, huzura getirmesi için emir vereceklerini buyurdular ve bu durumu, Şeyh Hasan'a söylemesini istediler. Ben bu mesajı duyunca son derece hayret ettim. Kendi kendime, böylesine kaba olan Ali Han'ın nasıl değişeceğini düşündüm. Ertesi gün, daha güneş doğmadan kapı çalındı, Valinin emri gereğince güneş doğmadan kimse kaleye giremeyecekti. Valinin emrine aykırı davrananın kim olduğunu merak ettim. Ali Han'ın, memurlarla konuştuğunu duydum. Biraz sonra, memurlardan biri gelip bana, Ali Han'ın Hz.Bab'ın huzuruna çıkmak için rica ettiğini haber verdi. Ben hemen Hz.Bab'ın huzuruna giderek durumu bildirdim. Bana: "Hemen onu buraya getir" diye buyurdular. Hz.Bab'ın odasından çıkıp başka bir odaya girdiğimde, Ali Han'ın bir köle gibi kapıda durduğunu ve şaşkına döndüğünü gördüm. Davranışlarında, her zaman kendini beğenmiş halinden eser kalmamıştı. Baştan ayağa kadar tevazu kesilmişti. Beni nazik bir şekilde selamladı ve kendini bir an evvel Hz.Bab'ın huzuruna çıkarmam için ricada bulundu. Onu Hz.bab'ın buldukları odaya götürdüm. Çok heyecanlı idi, dizleri titriyordu. Metin olmaya çalışıyordu fakat benzi sararmıştı. Hz.Bab onu görünce ayağa kalkarak kendisine iltifat ettiler. Ali Han önce edeple eğildi fakat sonra Hz.bab'ın ayaklarına kapanarak: "Senin, atan olan Hz.Peygamberin yüzü hürmetine, beni bu şaşkınlıktan kurtarmanı diliyorum. Bu sabah gördüklerime inanamıyorum ve kalbim ıstırap içinde kıvranıyor. Bu sabah, şafak sökerken atıma binerek bir gezinti yaptım. Şehrin kapısına yakın, sizi, ırmağın kenarında namaz kılarken gördüm, dikkatle baktım, ta kendinizdiniz. Elleriniz göğe doğru yükselmişti. Gözleriniz de göklere bakıyor ve dua ediyordunuz. Namazınız bitince, izinsiz olarak hapishaneden çıktığınız için size kızacaktım. Siz, namaz esnasında kendinizden geçmiş, bütün varlığımızla Tanrıya yönelmişsiniz. Biraz daha size yaklaştım., hiç farkında değildiniz. Size tam yaklaşınca, birden derin bir korku ve dehşete kapıldım. Size bir şey söylemeye cesaret edemedim. Kale'ye gelip, sizi bıraktıkları için, gardiyanlara çatacaktım, fakat burada, daha da çok

NEBİL TARİHİ

şaşırdım. Kale'nin kapısı kilitli idi, kapıyı çaldım, memurlar açtılar ve sorularıma karşı cevaben kimsenin kaleden çıkmadığını söylediler. Şimdi de, burada, sizi karşımda görüyorum, şaşkına döndüm. Gördüklerimin rüya mı? hakikat mı? olduğunu bilemiyorum. Nerede ise çıldıracağım" dedi. Hz.Bab ona: "Gördüklerin hakikattir. Sen Tanrı Emrini hor görüp, hakikatten habersiz olarak beni ve bana inananlara kötülük ediyordun. Tanrı, kendi lütfü ile seni uyarmaya irade buyurdu. Böylece bu Emrin azametini idrak edip, bu Emrin sahibinin büyüklüğüne inanacaksın. Gafletten kurtulup, benim sahabelerime karşı sevgi ve saygıyla davranacaksın" diye buyurdular. Hz.Bab'ın buyurdıklarına karşı Ali Han rahatladı. Davranışları tamamen değişti. Düşmanlığı sevgiye döndü. Şimdiye kadar yaptığı kötülükleri telafi etmek için Hz.Bab'a: "Fakir bir şahıs, çoktan beri buraya gelmiş, sizi ziyaret etmeyi diliyor. Şehrin dışındaki bir camide kalıyor. İzin verirseniz ben, kendim gidip onu getireyim" dedi. Hz.Bab'ın izin vermeleri üzerine hemen gitti ve Şeyh Hasan'ı alıp getirdi.

Bu hadiseden sonra, Ali Han, Hz.Bab'ı memnun etmek için elinden geleni yapıyordu. Kale'nin kapısı geceleri kapalı olduğu halde, gündüzler açık olup, isteyen, hiç bir zorlukla karşılaşmadan Hz.bab'ın huzuruna çıkabiliyor, istediği soruyu sorabiliyor ve gereken emirleri alabiliyordu. Hz.bab'a, Makû hapishanesinde Farsça Beyan kitabı nazil oldu. Bu kitap, Hz.Bab'ın en önemli eserlerinden olup, yeni Emrin hüküm ve kanunlarını kapsamaktadır. Kitabın hemen her bölümünde yeni zuhuru müjdelemiş ve zuhur edecek olan kimse "Tanrı'nın Zahir Edeceği Zat" lakabıyla anılmıştır. Hz.Bab, bu kitapta, Beyan ehline, her zaman hazır durumda bulunmalarını, vaat edilen kimse zuhur edince hemen ona koşmalarını buyurmuşlardır. Şeyh Hasan-ı Zonuzi bana şöyle anlatmıştır: "Ayetler nazil olurken, Hz.Bab'ın güzel sesleri, dağın yamacında aksediyordu. Bu güzel nağme ve okşayıcı ahenk, insanın kalbini titretiyor, ruhunu sevinçle dolduruyor ve insanda garip bir his uyandırıyor." "

Ali Han'ın güzel davranışı sayesinde, İran'ın çeşitli bölgelerinden, halk gurupları, Hz.Bab'ı ziyaret etmek için, Makû'ya

Hz.BAB'IN MAKU'DA HAPSEDİLMELERİ

akın ediyorlardı. Ali Han bu duruma hiç itiraz etmezdi, ziyaretçiler üç gün süren ziyaretten sonra, iyi davranış ve tebliğ hakkında Hz.Bab'tan öğüt aldıktan sonra geri dönüyorlardı.

Ali Han her cuma günü Hz.Bab'ın huzuruna çıkar, saygı ve kulluğunu bildirip Hz.Bab'ın memnunluğunu kazanmaya çalışırdı. Ayrıca Makû ve çevresinde bulunan çeşitli meyveler ve değerli hediyeler sunardı.

Hz.Bab, yaz ve sonbahar mevsimini Makû'da geçirdiler. O senenin kışı çok şiddetli geçti, öyle ki içinde suyu donan bakır kaplar bile soğuktan zarar görürlerdi. Kışın başlangıcı 1264 senesi Muharrem ayının birine¹ rastlamıştı. Soğuk öyle şiddetli idi ki Hz.Bab aptes alırken, su damlacıkları yüzlerinde donardı.

Muharrem günlerinde, her namazdan sonra, katip Seyyid Hüseyin'i yanlarına çağırır, kendisine Muharriku-ı Kulüb² adlı kitaptan bir kaç sayfayı yüksek sesle okumasını emrediyorlardı. Bu kitap, Mirza Kemalettin-i Naraki'nin dedesi olan merhum Hacı Molla Mehdi'yi Naraki tarafından yazılmıştı. Bu kitap, Hz.İmam Hüseyin'in uğradığı sıkıntıları ve şahadet hikayesini anlatıyordu. Seyyid Hüseyin kitabı okurken, Hz.Bab, Hz.İmam Hüseyin'in acıklı hayat hikayesini dinliyor ve mübarek kalpleri büyük bir hüznle dolarak göz yaşları akıyordu. Aynı zamanda vaat edilen Hüseyin'in "Men Yazharullah"³ adı altında zuhur edeceği zaman, uğrayacağı sıkıntıların daha çetin ve ağır olacağını düşünür daha çok üzülmü ve göz yaşları dökerek ağlamaya başlıyorlardı. Hz.Bab 1260 senesinde, yazdıkları eserlerinden birinde şöyle buyuruyorlar: "Rüyamda, Hz.İmam Hüseyin'in mübarek kesik başlarının bir ağaçta sallandığını ve kesik yerinden kanların damladığını gördüm. Ağaca yaklaştım. Uğradığım bu büyük feyizden dolayı son derece sevinçliydim. İki elimi, kanın damladığı yere tuttum, avucum kanla dolunca onu içtim. Uyandığım zaman kendimi bambaşka bir

---

¹ 9 Aralık 1847 - 8 Ocak 1848

² Muharriku-ı Kulüb: Kalpleri yakan

³ Men yazharullah: Allah'ın zahir edeceği kimse. (Hz.Bahaullah)

NEBİL TARİHİ

alemde hissettim. İlahi ruh içine dolmuş beni baştan başa yakıyordu. Vücutum Tanrı feyzine boğulmuş gibiydi, Tanrısal bir sevinç duyuyor ve ilahi sır, bütün azamet ve haşmetiyle gözlerimin önüne serilmişti."

Hız.Bab'ı Azerbaycan dağlarında kapatan ve böylece büyük bir zulüm işlemiş olan Muhammed Şah, çok geçmeden uğursuzluğa uğradı. Her taraftan sıkıntıyla karşılaştı. Hayatında hiç bir zaman bunca güçlüklerle karşılaşmamıştı. Sanki ona, gökten bela yağmıştı. Tahtı tehlikeye düşmüş, memleketin huzuru kaçmıştı. Horasan'da da taşkınlıklar oluyor ve memleket baştan başa sarsılıyordu. Şah, Harat'ı fethetmeği tasarlamıştı fakat bu iç ayaklanması bu zafere de mani oldu. Horasandaki karışıklıkların haberi, memleketin her tarafına yayıldı. Hacı Mirza Ağası'nın gösterdiği ihmal bu durumun yaratılmasında son derece tesirli idi, öyle ki gittikçe halk daha da cesaret kazanarak yağmalığa başlamıştı.

Horasan'daki karışıklıklar gün geçtikçe şiddet kazanıyordu. Kuçan, Bocnurd ve Şirevan halkı, Şah'a karşı ayaklananlara katılmıştı. Salar, Şah'ın büyük dayısı ve Horasan Valisi olan Asefuddevle'nin oğluydu. Muhammed Şah, bu ayaklanmaya karşı, Tahran'dan devamlı cephane ve asker yolluyordu fakat isyancılar onları yeniyorlardı. Askerleri hezimete uğratan Cafer Kulu Han ve Salar'ın oğlu Emir Arslan Han idiler. Bu iki kişi, harp esnasında büyük bir cesaretle savaşıyor ve hükümetin askerlerinden yakaladıklarını derhal öldürüyorlardı.

Bu zamanda Molla Hüseyin Meşhed'de bulunuyor ve bunca şekavetin, ayaklanmanın ve karışıklıkların, içinde, Tanrı davetini, insanlar arasına yaymakla meşguldü. Bir ara Salar'ın kendisiyle görüşüp, Bâbilerin de bu ayaklanmaya katılmalarını isteyeceğini öğrendi. Bu haberi duyar duymaz, Salar'ın kötü niyetini bildiğinden kendisi çağrılmadan önce, geceleyin, hizmetçisi olan Kamber Ali ile birlikte Meşhed'den çıkıp, yürüyerek Tahran'a yöneldi. Asıl maksadı, Azerbaycan'a giderek Hız.Bab'ın huzuruna çıkmaktı. Müminler ve sahabeler Molla Hüseyin'in Meşhed'den çıktığını duyunca, lüzumlu malzemeyi hazırlayarak peşinden yola çıktılar. Kendisine yetişince, hazırladıklarının hepsini ona sundular. Fakat

Hz.BAB'IN MAKU'DA HAPSEDİLMELERİ

Molla Hüseyin onlara: "Benim, Mevlamla aramızdaki mesafeyi yürüyerek kat etmeye adağım var. Bu adağımı yerine getirmeden, kararımdan vazgeçmem" dedi. Sahabelerin bütün ısrarlarına karşı, Molla Hüseyin ne bir binek hayvan ve ne de bir para kabul etmedi. Üstelik Kamber Ali'yi de Meşhed'e geri gönderip, tek başına gidecekti, fakat vefalı hademe, efendisini yalnız bırakmaya razı olmadı ve bir çok ısrardan sonra nihayet Molla Hüseyin, Kamber Ali'nin de beraberinde gitmesine rıza gösterdi.

Horasan'dan Tahran'a kadar, vardığı her şehir ve kasabanın ahabpları, Molla Hüseyin'in geldiğinin haberini alınca hemen onu görmeye koşarlardı ve kendisine binek hayvan veya para vermek için ısrar ederlerdi. Fakat Molla Hüseyin hiç birini kabul etmiyordu. Cenab-ı Kelim bana şöyle anlatmıştır: "Molla Hüseyin Tahran'a geldiğinde, bir kaç ahabpla, kendisiyle görüşmeye gittik. Çok değerli bir zattı. Sebat ve metanetin sembolü, sevgi ve şefkatin özüydü. Huzurunda iken bizim iyi davranış ve güzel huyla bezenmemizi tembih edip, mümkün olduğu kadar Mübarek Emre hizmet etmemizi öğütüyordu. Onun iman derecesi öyle şiddetli idi ki, onun tek başına kimsenin yardımı olmadan, Hz.Bab'ın Emrini doğruya ve batıya yayabileceğine inandım."

Molla Hüseyin, Tahran'da Hz.Bahaullah'ı ziyaret ettikten sonra, Azerbaycan'a doğru yola çıktı. 1264 Hicri senesinde¹, Hz.Bab Emirlerini açıkladıklarının dördüncü Nevruz Bayramı gecesi Makû'ya geldi. Molla Hüseyin, Makû'ya gelmesinden bir gece evvel, Ali Han bir rüya gördü ve bu rüyayı şöyle anlatmıştır: "Rüyamda bana, Hz.Muhammed'in Makû'ya geleceklerini ve Seyyid Bab'la görüşeceklerini ve Nevruz Bayramı dolayısı ile kendilerini kutlayacağını haber verdiler. Bunu duyunca, Hz.Muhammed'in huzuruna varıp kulluğumu bildirmem için derhal koşmaya başladım. Irmağın kenarından sevinç dolu bir kalple koşu koşu ilerliyordum. Bir müddet koşuktan sonra bir köprüye geldim. Bana doğru gelmekte olan iki kişi gördüm. Onların birinin

---

¹ 1848 Miladi

NEBİL TARİHİ

Hız.Muhammed, diğeri için ise onun sahabelerinden biri olduğunu anladım. Onun ayaklarına kapanıp, eteğini öpmek için daha da hızlı koşmaya başladım bu arada birden uyandım. Ruhum sevinçle dolmuştu. Sanki cennette imişim gibi geliyordu bana. Gördüğüm rüyanın doğru olduğuna inanıyordum. Hemen yerimden kalktım, aptes alıp namaz kıldım. En yeni elbisemi giyip, gül suyu ve kolonya süründüm. Sonra rüyada Hız.Muhammed'i gördüğüm yere doğru gitmeyi düşündüm. Adamlarımdan birine de en iyi atlarımızdan üç taneyi hazırlayıp peşimden köprüye getirmesini tembih ettim. Güneş doğarken tek başıma evden çıkıp şehrin duşuna giderek ırmağın kıyısından, köprüye doğru ilerledim. Daha köprüye varmadan gördüğüm manzara karşısında hayrete düştüm. Aynen rüyamda gördüğüm gibi iki kişinin bana doğru geldiklerini gördüm. Biri önden, diğeri onun arkasından yol alıyorlardı.

Onlara yaklaştığımda, gayri ihtiyari olarak. Hız.Muhammed sandığım öndeki kişinin ayaklarına kapanarak, ayaklarını öptüm. İkisinin de ata binmelerini rica ettim. Önde yürüyen adam bana: "Benim bütün yolu yürümeye adağım var. Dağa çıkıp, orada hapis bulunan değerli zatı ziyaret etmek istiyorum." dedi.

Bu rüya ve hakikate uygun tefsiri, Ali Han'ın Hız.Bab'a karşı olan sevgi ve saygısının büsbütün artırdı. Hız.Bab'ın doğruluğuna inandı. Sonsuz bir tevazu ile, Molla Hüseyin'le birlikte kaleye çıktı. Hız.Bab kalenin kapısında durmuşlardı. Molla Hüseyin Hız.Bab'ı görür görmez hemen hürmetle eğildi ve sonra hareketsiz bir şekilde yerinde durdu. Hız.Bab onu hasretle kucakladılar ve elinden tutup kendi odalarına götürdüler. Sonra Nevruz Bayramının kutlanmasını emrederek ahabpların huzuruna çıkmalarına izin verdiler. Toplantıya meyveler ve tatlılar getirildi. Hız.Bab kendi elleriyle meyve ve tatlılardan ahabplara verdiler. Bu arada Molla Hüseyin'e de bir kaç elma ve armut vererek: "Bu güzel meyveleri, İsmullahul- Fetik, Muhammed Taki, özel olarak Nevruz Bayramı için Milan'ın cennet bahçesinden göndermiştir" diye buyurdular.

O güne kadar Seyyid Hüseyin ve kardeşinden başka kimseye kalede kalma izni verilmemişti. Ancak o gün Ali Han Hız.Bab'ın huzuruna çıkarak: " Arzu ettiğiniz takdirde, Molla

Hz.BAB'IN MAKU'DA HAPSEDİLMELERİ

Hüseyin'in geceyi kalede geçirmesinde hiç bir mahzur yoktur. Benim hiç bir fikrim yoktur, ne buyursanız başımın üstünde yeri var. Arzu ettiğiniz kadar Molla Hüseyin Kalede kalabilir" dedi.

Ahbablar arka arkaya, guruplar halinde Makû'ya gelip, hiç bir zorlukla karşılaşmadan Hz.Bab'ın huzuruna çıkıyorlardı. Bir gün Hz.Bab kalenin damına çıkmışlardı. Molla Hüseyin de yanlarındaydı, etrafın manzarasını seyrediyorlardı. Batıda Aras nehri kıvrımla yatağından akıyor ve güzel bir manzara meydana getiriyordu. Hz.bab Molla Hüseyin'e: "Bu nehir ve kıyısı, şair Hafiz'in şiirinde şöyle bahsettiği nehir ve kıyıdır: "Ey doğunun latif¹ rüzgarı, Aras nehrinin kıyısından geçersen vadiye bir öpücük koy ki nefesin mis gibi koksun. Ey Selman'ın evi, bizden sana yüzlerce selam olsun, ne güzeldir sendeki deveçilerin nağmeleri ve çingirak sesleri."

Sonra Hz.Bab, Molla Hüseyin'e hitaben şöyle devam ettiler: "Sizin buradaki kalma süreniz yakında bitiyor. İşte Aras nehrini gördün. Daha fazla benimle kalabilseydin, Selman'ın evini de sana gösterirdim. (Hz.Bab'ın Selman'ın evinden olan maksatları, Çehrik yakınında bulunan ve yerli halk tarafından Selmas adıyla tanınan bir yerd.) Hz.Bab şöyle devam ettiler: "Ruhul-Kuds bazan şairlerin dilinden konuşuyor ve onlara, kendilerinin de bazan anlayamadıkları konuları söyletiyor. Bu şiir de, yine bu özelliğe sahiptir: "Şiraz'da gürültüler çıkacak, tatlı dilli biri çıkacak, korkarım ki onun dudağından çıkanlar, Bağdat'ı karıştırın." Bu şiirin hakiki anlamı bu gün için saklıdır. Fakat "Hin"den² bir sene sonra açığa çıkacaktır." Sonra Hz.Bab bu meşhur hadisi söylediler: "Tanrı hazineleri, oturduğu kudret tahtının altında gizli olup, anahtarları, şairlerin elinde bulunuyor." Sonra Hz.Bab, ilerde vuku bulacak olan hadiseleri tek tek Molla Hüseyin'e anlattılar fakat aynı

---

¹ Latif Rüzgar Bad-i Saba

² Hin: Ebcet harflerinin hesabına göre 68'e eşittir. Bu Hz.Bahau'llah'ın 1268 Hicri (1853 Miladi) senesinde "Siyah Çal" zindanına atıldıkları ve gizli olarak Emirlerini açıkladıkları senedir.

NEBİL TARİHİ

zamanda, ona duyduklarından kimseye bahsetmemesini tembih ederek: "Yakında bizi bu hapisneden başka bir yere nakledecekler. Sen giderken, yolda bu haberi alacaksın."

Hız.Bab'ın bu buyruklarının hakikati kısa bir müddet sonra açığa çıktı. Ali Han'ı uzaktan kritik edenler, olanları uzun uzun Hacı Mirza Ağası'ya yazdılar ve Ali Han'ın Hız.Bab'a karşı olan sevgi ve saygısını anlatarak: "Ali Han, gece gündüz, zindanlı ile temastadır. Ona öyle kapılmıştır ki, kendi kızını ona verecekmış fakat Seyyid Bab bunu kabul etmemiş. Ali Han bu konuda son derece ısrar etmiş, fayda etmeyince, bu sefer Bab'ı ziyarete gelmiş olan Molla Hüseyin Boşruye'yi vasita kılmıştır. Fakat yine Bab kabul etmemiştir. İşte böylece, Ali Han'ın Bab'a olan bağlılık derecesi anlaşılabilir. Yakın bir geçmişte, Şah hazretleri bu kızı veliahda almak istemişti fakat Ali Han kızının anne tarafı hep mutaassıp Sünni mezhebinden olup bu işe kızarak, kızı öldürebileceklerini öne sürerek, kızını veliahda vermek istememiştir. Fakat görüyorsunuz ki aynı kızı seve seve Seyyid Bab'a vermeyi tasarlamıştır" diye ilave ettiler.

Ali Han'ın düşmanlarının yazdıkları ve ilettikleri buna benzer haberler, sadrazamın kafasını bozdu ve onu öyle kızdırdı ki derhal Hız.Bab'ın Makû'dan Çehrik'e nakledilmelerini emretti.

Nevruz Bayramından yirmi gün sonra, Hız.Bab Makû halkıyla vedalaştılar. Bu süre zarfında halk Hız.Bab'ın azamet, büyüklük ve temiz huyunu anlamıştı. Molla Hüseyin daha Tebriz'de iken Hız.Bab'ın Makû'dan Çehrik'e nakledilmelerini duydu ve Hız.Bab'ın daha önce söylediklerinin vuku bulunduğunu gördü.

Molla Hüseyin Hız.Bab'ın huzurundan ayrılırken Hız.Bab ona: "Horasan'dan buraya kadar yürüyerek gelmişsin. Buradan da yine yürüyerek dönmelisin. Senin, ata binme zamanın daha gelmemiştir. Zamanı gelince, senin ata binişin ve göstereceğin cesaret ve yiğitliğin öyle şaşırtıcı olacak ki melekler bile hayret edecekler. Bütün eski yiğitleri gölgede bırakacak kadar cesur olmalısın. Buradan Hoy Şehrine, oradan da Orumiye, Maraga, Milan, Tebriz, Zencan, Kazvin ve Tahran'a gideceksin. Benim sevgimi ahabplara ileteneksin, kalplerinde Tanrı sevgisinin ateşini

Hz.BAB'IN MAKU'DA HAPSEDİLMELERİ

alevlendirmeye çalış. Onlara, imanlarında sebat etmelerini tekit et. Tahran'dan Mazenderan'a doğru yola çık. Mazenderan'da Tanrı'nın gizli definesini bulacaksın. İşte bu gizli define seni büyük işlere memur edecektir. Dünyada hiç bir memuriyet, senin görevlendirileceğin memuriyetler kadar azametli değildir. O mertebeye gelmeden bunları anlayamazsın. İşte Mazenderan'da bu hakikati öğreneceksin" diye buyurdular.

Nevruz Bayramının dokuzuncu günü, Molla Hüseyin, Hz.Bab'ın emri mucibince kaleden ayrılarak gösterdikleri yoldan, Mazenderan'a gitmek üzere yola çıktı. Hz.Bab, Kamber Ali ile vedalaşırken ona: "Eski çağların Kamber Ali'si, dünyada kalıp, efendisinin bile arzu ettiği bu günleri görmeyi dilerdi. Çünkü eski Kamber Ali'nin efendisi bu günleri görebilme hasretiyle: "Ne olurdu, gözlerim benden sonra gelecek olan kardeşlerimi görebilseydi diyordu" diye buyurdular.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

NEBİL TARİHİ

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MOLLA HÜSEYİN'İN MAZENDERAN'A YOLCULUĞU

Molla Hüseyin Makû'dan ayrılmaya karar verince, Ali Han, onun yolculuğuna lazım olan hazırlıkları bitirmesi için bir kaç gün daha beklemesini rica etti. Fakat Ali Han'ın bütün ısrarlarına rağmen Molla Hüseyin kabul etmeyerek, yaya olarak hemen yola çıktı. Gittiği her şehir ve kasabada bir müddet kalıyor, ahabpları ziyaret ederek Hz.bab'ın mesajını onlara iletiyor, onları cesarete ve yiğitliğe teşvik ediyordu. Tahran'da Hz.Bahau'llah'ın huzuruna çıkarak, o feyiz kaynağından doya doya içti. İşte bu ruhani define, onun ilerde baş gösterecek sıkıntılı günlerinde yardımcısı olacak ve hiç sarsılmadan kötülöklere karşı olan direncini arttıracaktı. Molla Hüseyin Hz.Bab'ın vaat ettiği defineye bir an evvel kavuşmak için Tahran'dan Mazenderan'a yöneldi. O günlerde Kuddus, Barfuruş şehrinde, babasının evinde kalıyordu. Her tabakadan insanlarla arkadaşlık ediyordu. Herkes onu seviyor ve bilgisine hayran oluyorlardı. Molla Hüseyin Barfuruş'a gelince Kuddus'un evine gitti. Kuddus onu görünce çok sevindi ve büyük bir sevgiyle onu ağırladı. Misafirinin rahatı için hiç bir şeyi esirgemiyor ve şahsen ona hizmet ediyordu. Nitekim, Molla Hüseyin yoldan gelince, Kuddus onun ayaklarını yıkadı ve elbiselerini temizledi. Molla Hüseyin'i görmeye gelen ahabplar karşısında bile, Molla Hüseyin'e son derece saygı gösterdi. Molla Hüseyin'in geldiği ilk gece, Kuddus onun şerefine bir ziyafet vererek ahabpların bir çoğunu çağırıldı. Ziyafet sona erip de davetliler evlerine dönünce, Kuddus, Molla Hüseyin'den Makû yolculuğu hakkında sorular sordu. Molla Hüseyin: "Makû'da kaldığım dokuz gün zarfında, Hz.Bab, bir çok konularda konuştular fakat tebliğ hususunda herhangi bir emir vermediler. Ayrıldığım gün bana: "Gittiğin her şehir ve kasabada ahabpları ziyaret et ve benim sevgilerimi onlara ilet. Tahran'dan sonra Mazenderan'a git. Orada, gizlenmiş ilahi defineyi bulacaksın, bu define yapman gereken emirleri sana verecektir" buyurdular, kısacası benim anladığıma göre yakında Hz.Bab'ın Emri, layık olduğu ihtişamı bulacak ve bir gün gelecek ki benim naçiz vücudum, bu büyük Emrin uğruna feda olacaktır. Huzurlarından

NEBİL TARİHİ

çıkıldığı sırada, bana tekrar ziyaretlerine gidebileceğime dair her hangi bir şey söylemediler, halbuki daha evvel, huzurlarından ayrılırken her defasında bana tekrar görüşeceğimizi müjdeliyorlardı. Bu sefer, bu hususta bir şey demediklerine göre, artık bu dünyada kendilerini ziyaret etmeğe fırsat bulamayacağımı anladım. Ayrılırken bana: "Yakında feda meydanına koşacaksın. Ona göre hazırlan. Sana şehitlik mevkisi takdir buyurulmuştur. Sakın bu fırsatı kaçıрма. Şehit olduktan sonra görüşebileceğiz çünkü ben de senin arkandan geleceğim" diye buyurdular.

Kuddus: "Hz. Bab'ın eserlerinden, yanında bir şey var mı?" diye sordu. Molla Hüseyin bu eserlerden herhangi birini taşımadığını söyledi. Bunun üzerine Kuddus ona, elle yazılmış bir kitap vererek: "Bu kitabın bazı sayfalarını oku" dedi. Molla Hüseyin kitabın bir sayfasını okuyunca hayrete düştü ve kitabın kelimelerinin tesirinde kaldı, elinde olmadan kitapta yazılı cümlelerin yüceliğini överek, kitabı elinden bıraktı ve : "Bu kitabı yazan, ayrı bir bilim kaynağından faydalanmıştır. Bu kaynak ilahi ilimdir ve diğer bilginlerin faydalandığı bilim kaynaklarından tamamen ayrıdır. Bu kelimelerin, şeref zirvesinde olduğuna ve içinde yazılanların yüceliğine bütün kalbimle şahadet ediyorum" dedi. Kuddus bu sözlere karşı susmuştu. Molla Hüseyin onun susmasından ve yüzündeki ifadeden, bu sözlerin sahibinin kendisi olduğunu anlayıverdi. Elinde olmayarak hemen yerinden kalktı ve kapının eşiğinde durarak, büyük bir tevazu ile: "Hz. Bab'ın bana vaat ettiği gizil defineyi işte şimdi gözlerimin önünde görüyorum. Artık şüphem kalmamıştır. Sevgili Mevlamız şu sırada Çehrik Kalesi'ne hapsedilmişse de, onun büyüklük ve azametinin numunesi şu anda gözlerimizin önündedir. Kendini akıllı sanan zavallı Hacı Mirza Ağası, Hz. Bab'ı memleketin en ücra köşelerinde kapatmakla, Allah'ın Emrini söndürebileceğine inanmıştır. Halbuki, nur kaynağı dağın tepesine bırakıldığında her tarafı aydınlatacağından, herkesin onu görüp, ona doğru koşacağından habersizdir. Bu cahil vezirin budalaca verdiği bu kararın neticesinde, Emrin ateşi sönmediği gibi büsbütün alevlendi ve etrafa doğru daha süratle yayıldı" dedi.

MOLLA HÜSEYİN'İN MAZENDERAN'A YOLCULUĞU

Hız.Bab'ın doğruluğunu ispata yarayacak olan başka önemli bir delil de Molla Hüseyin gibi değerli bir zatın kendilerine iman edip, Emirlerini yaymak yolunda gösterdiği sonsuz çabalarıdır. Molla Hüseyin'i tanıyan herkes, onun cesareti, kuvvetli inancı ve büyüklüğüne tanıklık ederdi. Kendisi, beğenilmiş sıfatlarıyla öyle iyi tanınmıştı ki, Seyyid Kazım-ı Reştî'nin ölümünden sonra, Mehdilik iddiasında bulunmaya teşebbüs etmeye kalkışsaydı, Seyyid'in talebesi olan herkes, ona iman edebilirdi. Nitekim bu talebeler arasında bulunan ve kendi başına büyük bir din hocası sayılan Molla Muhammed-i Mamekani, açıkça: "Seyyid Bab yerine, Molla Hüseyin Mehdilik iddiasında bulunmuş olsaydı, kendisine ilk iman eden ben olacaktım, zira bu zat, sağlam karakteri ve geniş bilgisi ile, kimseye benzemezdi. Kendisi bu iddiada bulunsaydı ona iman edip, davetini doğuya ve batıya duyurmak için hemen davranırdım. Fakat maalesef, bu zat, kendisi böyle bir iddiada bulunacağına, başkasına karşı eğildi. Bunun için ona güvenemedim ve davetini kabul etmedim" demişti.

Yine büyük hocalardan olan Seyyid Muhammed Bakır-ı Reştî, İsfahan'da Molla Hüseyin ile karşılaşmış onunla biraz konuştuktan sonra bilgisini öğrenince: "Ben her zaman Seyyid Kazım-ı Reştî'yi konuşmalarım ile yenebileceğimi sanıyordum, fakat onun talebelerinden birinin bilgisini öğrenince, düşüncemin doru olmadığını anladım çünkü onun talebelerine karşı vereceğim bir cevap bulamayınca hocasına ne diyebilecektim. Böyle bir talebe yetiştiren hoca, çok değerli olmalıdır. Molla Hüseyin'in konuşması öyle tesirli ve gösterdiği deliller öyle sağlam idi ki, gündüzün gece olduğunu iddia etseydi bile gösterdiği sağlam delillere karşı hiç bir itirazda bulunamazdım" dedi.

Bunca hocaların kendisini övdükleri Molla Hüseyin, işte Cemadiyelevvel ayının beşinci gecesinde, Hız.Bab'ın huzuruna çıktığı zaman kendini son derece zayıf ve aciz görerek, onun davetine karşı baş eğdi. Başlangıçta Şirazlı bir tüccar çocuğunun delillerini reddedebileceğini sanmıştı. Fakat bu işe giriştikçe kendini tamamen aciz ve onun tamamen kudretli olduğunu

NEBİL TARİHİ

anıyordu. Ona karşı baş eğdi, kendi şan ve ününden vazgeçerek, sevgili Mevlasının Emrini yaymaya kalktı.

Şimdi ise Mazenderan'da Molla Hüseyin Kuddus'un yüceliğine ve büyüklüğüne tanıklık ediyordu. Bu gencin kudretli ruhundan kaynak alan üstünlüklerine karşı kendini yine küçük ve değersiz hissediyordu. Kuddus bir ayna gibi, sevgili mevlasının zuhur nurunu kendinde aksettiriyordu. Bu ışınlar Molla Hüseyin'in gözlerini kamaştırıyor ve Kuddus'un arkasında olmasının gerektiğini ve onu korumak için elinden geleni esirgememesinin gerektiğini ona anlatıyordu. O gece, Molla Hüseyin kendi kendine, Kuddus'u korumaya ve onun hizmetinde hiç bir kusur yapmamaya söz verdi ve hayatının son nefesine kadar kendi kendine verdiği bu sözü tuttu.

Molla Hüseyin, Tanrı'nın lütfuna uğradığı ve kimsenin öğrenemediği bu gizli defineyi tanıdığı için çok seviniyordu.

Molla Hüseyin, Kuddus'u böylece tanıdıktan sonra, hizmetine başladı. Ertesi gün, yine Kuddus'un evine gelen ahabplar ve misafirler meydana gelmiş olan değişiklikler karşısında şaşkırdılar. Dün, Molla Hüseyin baş köşeye oturmuş konuşurken, Kuddus, ona hizmet etmişti. Bu gün ise durum tam tersine dönmüştü. Kuddus baş köşeye oturmuş, Molla Hüseyin ise onun devamlı iltifatlarına maruz kaldığı halde, kapının eşiğinde, onun hizmetine koşmaya hazır olarak duruyordu. Herkes bu duruma şaşmıştı fakat bu değişikliğe sebep olan esas meseleden habersizdi. Kuddus, Molla Hüseyin'e: "Sana vereceğim memuriyete hemen hazırlan. Seni bu şehrin hocalarının toplantısına göndereceğim. Mübarek Emri, Said'ul-Ulema'ya duyuracaksın. Bu adam, çok kötü ve zalimdir. İlahi Nuru söndürmeye kalkışmıştır. Müritleri de onun hizmetinde duruyorlar. Sana hiç bir kötülük yapamayacaklar. Hiç korkmadan onların düzenini bozacaksın ve bu emrin büyüklüğünü onlara ispat edeceksin. Firavun gibi olan bu guruba karşı senin silahın Hz.Musa'nın Asası gibi tesir eden ilahi ilim ve kuvvettir. Yılan gibi kuvvetli olan bir silahla, şeytanlardan kurulu bu gurubu dağıt ve büyücülerin ördükleri ipleri kopart ve ortadan kaldır. Takvaya bürün ve Tanrı'dan başka kimseden korkma. Hocaların

MOLLA HÜSEYİN'İN MAZENDERAN'A YOLCULUĞU

toplantısında ilahi emri Said'ul-Ulemaya duyurduktan sonra Horasan'a doğru yola çık ve Meşhed şehrinde bir ev tut, misafirleri ağırlamak için lazım gelen her türlü malzemeyi hazırla, Ben de yakında Meşhed'e gelip o evde oturacağım. Böylece hakikati arayanlara yol gösterecek, karanlık vadilerde yolunu şaşırmiş olanları sonsuz hayata doğru kılavuzlayacağız" dedi.

Ertesi sabah, Güneş doğarken, Molla Hüseyin, Kuddus'un emri üzerine, Said'ul-Ulema ile görüşmek için çıktı. Kimseyi yardımcı olarak yanına almadan, Said'ul-Ulema'nın, talebeleriyle birlikte bulunduğu toplantıya girdi ve hiç korkup çekinmeden, İlahi Emri ona duyurarak kendisine, taptığı ve başkalarına da taptığı hayali putları kırmasına, bu kalıntıların üstünde, İlahi Emrin sarayını yükseltmesine, taklitlerden arınmasına ve ebedi kurtuluş denizinin sahibine doğru yönelmesini öğüt verdi. Said'ul-Ulema, Molla Hüseyin'in bu sözlerine karşı itiraz etmeğe kalktı. Molla Hüseyin ise, sağlam delillerle onun bütün itirazlarını reddetti. Molla Hüseyin'in açık ve sağlam delillerine karşı başka çaresi olmayan Said'ul-Ulema, zayıfların silahı olan küfre baş vurdu. Molla Hüseyin'in istidlaline karşı verecek cevabı kalmadı. Bu durum biraz daha devam ederse, talebelerine karşı rezil olmaktan ve onların kendisini bırakıp Molla Hüseyin'e yönelmelerinden korkarak, küfürler etmeye başladı. Bu duruma karşı, fazla konuşmayı faydasız gören Molla Hüseyin, Said'ul-Ulema'ya: "Benim seninle konuşmam, kör bir kimseye, ayna göstermem kadar faydasızdır. Sen gaflet uykusundan uyanmayacaksın ve cehaletine sığınıyorsun. Fakat yakında İlahi Emrin azametini kendi gözlerinle göreceksin ve benim, bu emir uğrunda gösterdiğim başarıları duyacaksın" diyerek ayağa kalktı. Bu sözler öyle kudret ve nüfuzla söylenmişti ki Said'ul-Ulema korkusundan taş gibi kesildi. Molla Hüseyin'in konuşmaları hazır bulunanlardan bazılarında da derin bir tesir bırakmıştı. Molla Hüseyin onlara: "Sizden, Kuddus'a gitmenizi ve benim bu adamla olan görüşmemi ve aramızda geçenleri ona anlatmanızı istiyorum. Kuddus'a, benim bu memuriyetten sonra, tekrar kendisini ziyaret etmem için bir talimat vermediğinden diğer

NEBİL TARİHİ

emirlerini yerine getirmek üzere buradan doğru Horasan'a gittiğimi söyleyiniz" dedi.

Molla Hüseyin toplantıdan çıktıktan sonra tek başına, Meşhed'e doğru yola çıktı. Onun tek gayesi, Kuddus'un emirlerini yerine getirmektir. Meşhed'e gelince, Mirza Muhammed Bakır-ı Kaini'nin evine gitti. Bu evin yakınında bir arsa satın alıp, Kuddus'un dediği gibi bu arada bir bina yaptırdı ve binanın adını da "Babiye" koydu. Bu bina bu gün de aynı isimle anılıyor. Binanın yapımı bittikten sonra Kuddus Meşhed'e geldi ve Babiye de yerleşti. Molla Hüseyin vasıtasıyla iman edenler Kuddus'un ziyaretine gelerek, gönüllü olarak Emir uğruna canlarını feda etmeğe hazır olduklarını bildirdiler. Kuddus'un gelmesi ve Molla Hüseyin'in devamlı faaliyetleri Meşhed'e büyük bir tesir yaptı. Emrin adı her yere yayıldı ve Babiye binası iman edenlerin uğrak yeri oldu. Emrin uğruna canlarını vermeye hazır olanlar bu evde bulunuyor ve hepsinin tek arzusu, Emir uğruna bir hizmette bulunabilmeleri idi.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım

ONBEŞİNCİ BÖLÜM

TAHİRE'NİN KERBELA'DAN HORASAN'A YOLCULUĞU

Tanrı, Emrini açıklamaya ve İlahi dinin zuhurunda mevcut olan maniaları ortadan kaldırmaya irade buyurdu. Bu iş Horasan'dan başladı. Tanrı sevgisi Horasanlıların kalbinde öyle şiddetle alevlendi ki bütün örtüleri yaktı ve her zorluğu ortadan kaldırdı. Mübarek Emir süratle ilerliyor, kalpleri ve ruhları fethediyordu. Emir yalnız Horasan'a değil, İran'ın en ücra köşelerine kadar nüfuz etmişti. Ahbaplar büyük bir sevinçle şüphe ve hurafeler perdesini kaldırdılar. Tanrı Emrinin azameti gözler önüne serilmişti. Emri ilerletmekten alıkoymak için, Emrin sahibi ve Tanrı'nın elçisini Azerbaycan'ın sarp dağlarına kapatan düşmanların çabaları boşa çıktı. Emrin ateşini kalplerde söndürmek için her çareye baş vuran ve kimseye, Allah'ın elçisini ziyaret etmesine izin vermeyen düşmanların çalışmaları neticesiz kaldı.

Gerçi Hz.Bab Çehrik kalesinde hapsedilmiş ve kimse huzuruna çıkmaya mezun değildi ama Tanrı'nın Kudret Eli, Horasan'da Kuddus'u tayin etti ve onun vasıtasıyla, ahbapların kalbinde Emrin ateşini yaktı. Bu ateşin alevleri doğuda İran'ı, batıda ise Irak'ı içine aldı. İran'da Kuddus, Irak'ta ise Tahire, Emri yaymak için çalıştılar. Tanrı, doğuda ve batıda, ay gibi parlayan bu iki zatı Tahran'a gitmelerine ve Bahauallah güneşinden feyiz almalarına ve emirlerine boyun eğmelerine memur etti. Bu konuda, o günlerde Hz.Bab tarafından bir emir çıktı. Bu emre göre, İran'daki, bütün ahbapların süratle Horasan'a yönelmeleri ve Kuddus'un huzuruna çıkmaları gerekiyordu.

Bu emir mucibince, İran'ın her tarafına dağılmış bulunan sahabeler, Horasan'a yöneldiler. Mübarek Emir, yıldırım hızıyla yayılmaya ve iman edenlerin kalbinde heyecan yaratmaya başladı. Kerbela'da bulunan Tahire ise, Hz.Bab'ın emri gereğince hemen Horasan'a doğru yola çıktı.

Tahire daha önce kendi memleketi olan Kazvin'den Kerbela'ya gitmişti. Fakat oraya vardığında Seyyid Kazım-ı Reştî vefat etmişti. Tahire, beklenen Mehdi'nin çağrısını duymaya her zaman hazırды. Daha önce Tahire'nin nasıl iman ettiğini anlattık.

NEBİL TARİHİ

Tahire, eniştesiyle gönderdiği bir mektupta iman ettiğini açıklamıştı. Hz.Bab'ın, onu görmeden, kendisine böyle büyük bir lütufta bulunmaları, onun cesaretini daha da çok artırdı. Son derece bir cesaretle, Emri yaymaya başlayarak, kocasının ve yakınlarının çirkin hareketlerini kınıyordu. Tahire'nin bu ayaklanması, insanlara derin tesirler yaparak onların da fikirlerinde ve hareketlerinde büyük bir değişiklik yarattı. Tahire baştan ayağa, bir ateş kesilmiş ve her an çalışmalarını daha da arttırıyordu. Tanrı Emri'nin azametini idrak etmiş ve bir gün, bu çağrının dünya ehlinin kulağına geleceğini ve bütün dünya halkının bu çadırın altına gireceklerine şiddetle inanıyordu.

Kerbela'da Tahire'nin huzuruna çıkan herkes hemen sihirli konuşmasının tesiri altında kalıp onun sözlerini kabul etmekten başka bir çare bulamıyordu. Halk, Tahire'nin temiz huy, beğenilmiş hareketleri ve tesirli konuşmasını inkar edemezdi. Kerbela'da Tahire vasıtasıyla iman eden ilk kadın, Seyyid Kazım-ı Reştî'nin zevcesiydi. Bu hanım Şiraz'da doğmuş ve Tahire'ye sonsuz bir sevgisi vardı. Onu, manevi annesi olarak kabul ederdi. Şeyh Sultan şöyle anlatmıştır: "Seyyid Kazım'ın zevcesi temiz huylu, ve sağlam bir karaktere sahipti. Tahire'yi öyle severdi ki bir saat bile ondan ayrılamazdı. Diğer İranlı ve Arap kadınlar, bu şiddetli sevgi karşısında hayret ediyorlardı ve imanları artıyordu. Bu saygı değer hanım, iman ettikten bir sene sonra hastalandı. Hastalığı üç gün sürdü ve vefat etti. Daha önce de anlattığımız gibi; Seyyid Kazım da hastalandıktan üç gün sonra vefat etmişti.

Tahire'nin vasıtasıyla Kerbela'da iman eden diğer bir zat ise Şeyh Salih idi. Bu zat Kerbela'nın Araplarından idi ve Tahran'da ilk şehit düşen kimsedir. Tahire her zaman onu methederdi ve bazan o kadar çok överdi ki bazı kimseler onun makamının Kuddus kadar yüksek olduğunu zannederlerdi.

Tahire'nin vasıtasıyla Kerbela'da iman eden diğer bir zatta Şeyh Sultan-ı Kerbelai idi. Daha önce de dediğimiz gibi Şeyh Sultan Şiraz'a gitti ve Hz.Bab'ın huzuruna çıktı. Şiraz'dan döndükten sonra büyük bir gayret ve cesaretle tebliğ etmeye başladı ve Tahire sayesinde, büyük hizmetlerde bulundu. Her zaman

TAHİRE'NİN KERBELA'DAN HORASAN'A YOLCULUĞU

Tahire'nin emirlerini yerine getirmeye çalışıyor ve onun dediklerini dikkatle dinliyordu.

Tahire'yi çok sayan diğer bir zat ise Muhammed Mustafa Bağdatlı'nın babası, Şeyh Muhammed'i Şibl idi. Bu zat aslen Arap olup, Bağdat'ta büyük bir şöhrete sahipti. Bu zatın yardımıyla, Tahire, Irak'ta emrin bayrağını yükseltebildi ve bir çok Arap ve İranlıya doğru yolu gösterdi ve onları öyle değiştirdi ki İranlı kardeşlerine katılarak emri yükseltmeye çalıştılar, mallarını ve canlarını feda ettiler.

Daha önce dediğimiz gibi, Tahire, Hz.Bab'ın emrini duyunca, Bağdat'tan Horasan'a gitmek üzere hazırlandı. Bazı sahabeler de ona katıldılar. Kerbela'nın ileri gelenleri, Tahire'yi bu yolculuktan vazgeçirmek için çok çalıştılar. Tahire ise onların asıl kötü niyetlerini bildiği için, her birine ayrı ayrı mektup yazarak, yolculuktan olan maksadını ve onların kötü düşünceleriyle niyetlerini açıkladı ve sonra Kerbela'dan Bağdat'a gitti.

Bağdat'ın bazı büyük din adamları ve ileri gelenleri ile Müslüman, Hıristiyan ve Yahudi bir çok meşhur kimse, Tahire'nin ziyaretine giderek onu bu yolculuktan vazgeçirmeye çalıştılar ve her biri, sözlerine bir sebep göstermeye çalışarak onun bu yolculuğunun faydasız olacağını anlatmaya çalıştılar. Fakat Tahire hepsinin delillerini reddetti. Ona cevap vermeye güçleri yetmeyince hayretler içinde kalarak onu kendi haline bıraktılar.

Tahire Kermaşah'a geldi. Bu şehrin din hocaları kendisine büyük saygılar gösterdiler. Tahire Kermaşah'tan, Hamedan'a gitti. Buradaki din adamlarının büyük bir kısmı ona saygı gösterdiler, az bir kısmı ise halkı onun aleyhine tahrik etmeye çalıştılar. Buna karşı diğer bir grup hocalar, onun bilgisini, güzel davranışlarını ve cesaretini açık açık övmeye başladılar ve minberlerde halka hitaben onun yüksek makamından bahsedip, Kur'an-ı Kerim'de gizli kalan işaretleri kendisinden öğrenilmesinin gerektiğini söylüyorlardı ve mukaddes kitapların anlaşılması güç olan bahislerinin ondan sorulmasını, onun bilgisinin bir deniz ve kendi bilgilerinin bir damla olduğunu anlatıyorlardı.

NEBİL TARİHİ

Tahire Hamedan'da iken, Kazvin'de bulunan babası Hacı Molla Salih'in gönderdiği bir gurup, onu karşılamaya geldiler ve ona hoş geldiniz dedikten sonra, bir an evvel Kazvin'e gitmesini ve bir müddet orada kalmasını söylediler. Tahire düşündükten sonra onların söylediklerini yerine getirmeye karar verdi. Yanında bulunan Şeyh Sultan, Şeyh Muhammed-ı Şibl, onun küçük oğlu Mustafa, Abid ve sonradan Hacı Abbas adıyla tanınan oğlu Nasır gibi bazı ahabpların tekrar Irak'a geri gitmelerini söyledi. Şeyh Salih-i Arap, Molla İbrahim-i Golpaygani (Bu iki zattan Şeyh Salih Tahran'da ve Molla İbrahim ise Kazvin'de şehit edildiler.) Tahire'nin eniştesi ve diri harflerden olan Mirza Muhammed Ali Tahire'nin damadı Seyyid Abdul-Hadi gibi bazı ahabplar Tahire ile beraber Kazvin'e gideceklerdi. Geri kalan Seyyid Muhammed-i Golpaygani (Bu zatın lakabı Tahir idi ve Tahire ona Fatal - Melih adını vermişti.) ve diğer bir kaç ahabp, Tahire'nin emriyle kendi memleketlerine döneceklerdi.

Tahire Kazvin'e geldiğinde babasının evine gitti. Amcasının oğlu ve aynı zamanda kocası olan Molla Muhammed, babası ve amcasından sonra kendisini İran'ın en büyük hocası olarak bilirdi. Tahire'nin geldiğini duyunca, bir kaç kadın vasıtasıyla, Tahire'ye, babasının evinden kocasının evine dönmesi için mesaj gönderdi. Tahire: "Bu cahil adama deyiniz ki bana olan bağlılığın hakikaten doğru olsaydı Kerbela'da bulunduğum müddet zarfında hiç olmazsa bir kere görmeye gelirdin, Kerbela'dan İran'a olan yolculuğum sırasında, mahfenin yanında yürüyerek beni korurdun ve yol boyunca bana hizmet ederdin. O zaman senin yakınlığını görünce, gaflet uykusundan seni de uyandırır, doğru yolu sana gösterirdim. Böyle yapmadığına ve üç senedir ayrı kaldığımızı göre, bundan sonra da ebediyete kadar ayrı kalsak daha iyidir. Yani ne bu dünyada ve ne diğer dünyada görüşmemizin mümkün olmamasını diliyorum. Bizim ayrılığımız ebedi olacaktır, senden vazgeçtim ve seni hayatımdan çıkarıyorum" diye cevap gönderdi.

Bu sert cevap Molla Muhammed ve babası olan Molla Taki'yi son derece kızdırdı ve öyle öfkeleniler ki hiç çekinmeden Tahire'yi kafir olarak ilan ettiler. Baba oğul, ondan sonra devamlı

TAHİRE'NİN KERBELA'DAN HORASAN'A YOLCULUĞU

Tahire'yi küçük düşürmek ve onun insanlar arasındaki sevgisini azaltmak için çalıştılar. Tahire ise cesaretle kendini müdafaa edip, onların noksan taraflarını açığa çıkarıyordu. Molla Taki'nin kardeşi ve Molla Muhammed'in amcası olan Tahire'nin babası Molla Salih, bu kin ve düşmanlığı kaldırmak için çok çalıştı fakat netice vermedi.

Bu sırada Şeyh Ahmed Ahsai ve Seyyid Kazım-ı Reştî'nin talebelerinden olan Molla Abdullah-ı Şirazî, 1263 Hicri senesinin Ramazan ayında¹ Kazvin'e geldi. Bu zat sonradan Tahran'da, Sahibi Divan'a, Makû'ya gidip Hz.Bab'ı ziyaret etmek için Kazvin'e gittiğini söyledi ve şöyle anlattı: "O zamanlarda ben Babi² değildim, hakikati araştırmak için Makû'ya gidiyordum. Kazvin'e geldiğimde, şehrin heyecanla dolup taşıdığını gördüm. Her yerde bağrıışmalar duyuluyordu. Sokakta yürürken halkın bir kişiyi tuttuğunu gördüm. Adamın sarığı boynuna geçirilmişti. Ayaklarında pabuç yoktu. Halk onu sağa sola çekiştiriyor, dövüyor ve küfrediyorlardı. "Bu adam ne yapmış neden onu bu hale getirdiniz?" diye sordum. Cevapta bana, bu adamın büyük bir günah işlediğini ve hiç bir surette affedilmeyeceğini söylediler. Günahının ne olduğunu sorunca, onun açık olarak her yerde Şeyh Ahmed-ı Ahsa-i ve Seyyid Kazım-ı Reştî'yi methettiğini ve bu yüzden Kazvin'in Hücet ul İslam'ı olan Molla Taki'nin onu kafir olarak ilan edip şehirden kovulmasını emrettiğini söylediler. Bunu duyunca hayret ederek kendi kendime: "Şeyh ve Seyyid'in Talebesi nasıl kafir olup ta bunca işkence ve azabı hak edebilir" diye düşündüm ve duyduklarımın doğru olup olmadığını araştırmak için Molla Taki'nin dersine gitmeye karar verdim ve oraya gittim. Derste Molla Taki'den: "Bu şahsın kafirliğine ve dövülüp şehirden çıkarılmasının lazım geldiğine siz mi fetva verdiniz?" diye sordum. Molla Taki cevapta: "Evet, Şeyh Ahmed'in inandığı Allah'a ben hiç bir zaman inanmam. Böyle bir Allah'a tapan kulların hepsi benim gözümde şaşırılmış ve Allah'ı

¹ 13 Ağustos- 12 Eylül 1847 Miladi

² Hz.Bab'a iman edenlere Babi lakabı verilirdi.

NEBİL TARİHİ

tanımayan kimselerdir." Molla Taki'nin bu sözünü duyunca, hemen oracıkta talebeler karşısında, yüzüne bir tokat indirmemek için kendimi zor tuttum fakat kendi kendime böyle bir laf söyleyebilen dudakları kesmeye ant içtim. Dersten çıkıp hemen çarşıya gittim ve en iyi çelikten yapılmış çok keskin bir hançerle bir küçük süngü alarak elbisemin altında sakladım ve maksadımı yerine getirebilmem için müsait bir fırsat kollamaya başladım.

Molla Taki'nin sözleriyle içime düşen ateşi, ancak intikam olarak söndürebilirdim. Molla Taki cemaat imamı olduğu camide her gün namaz kılardı. Bir akşam, Molla Taki'nin camisine giderek orada sabahladım. Sabaha doğru bir ihtiyar kadın gelerek, mihraba bir seccade yaydı. Onun arkasından Molla Taki, tek başına camiye girdi ve mihrapta namaz kılmaya başladı. Ortalıkta kimse gözüküyordu. Yavaş yavaş arkasına kadar ilerledim. Secdeye kapandığı zaman, küçük süngüyü çıkararak kuvvetle ensesine sapladım. Molla Taki, dehşet dolu bir çığlık attı, hemen onu sırtüstü çevirerek, hançerimi sapına kadar gırtlığına soktum. Ayrıca arkasına ve yanlarına da bir kaç darbe indirdikten sonra, süratle kaçarak, caminin damına çıktım. Oradan halkın gürültüsü ve koşuşmalarını dinliyordum. Büyük bir kalabalık toplandı. Molla Taki'yi bir seccadeye yerleştirerek evine götürdüler. Katil bilinmiyordu. Şehirde bir kasırğa kopmuş gibiydi. Aralarında düşmanlık olan herkes, birbirini Molla Taki'nin katili olarak hükümete ihbar ediyordu. Çok sayıda insan yakalanarak zindana atıldı. Günahı olmayan bir çok kimselerin, hapse atıldığını görünce büyük bir ıstırap duyuyordum. Nihayet valiye gidip suçumu itiraf etmeye ve yaptığım işin sebebini de anlatmaya karar verdim. Valiye çıktığımda, hakiki katili tanıttığım takdirde, diğer suçsuz insanların serbest bırakılıp bırakılmayacağını sordum? Vali, suçsuzları serbest bırakmaya katiiyetle söz verdi. Bunun üzerine kendimi katil olarak tanıttım. Bana inanamıyorlardı Molla Taki'nin seccadesini yayan ihtiyar kadını getirmelerini ve durumu ondan sormalarını istedim. İhtiyar kadın getirildi. O da sabaha karşı hoca efendinin seccadesini camiye götürüp yaydığını söyledi. Fakat ihtiyar kadının sözü yeterli delil olarak kabul edilmedi. Beni Molla Taki'nin evine götürdüler.

TAHİRE'NİN KERBELA'DAN HORASAN'A YOLCULUĞU

Oraya vardığımda Molla Taki ölmek üzereydi kendisine yaklaşıncı beni görüp tanıdığı; parmağını telaş ve ıstırapla bana doğru uzatarak, katil olduğumu anlatmaya çalıştı. Sonra eliyle işaret ederek beni görmek istemediğini ve oradan uzaklaştırılmamı istedi. Ondan sonra da hemen öldü. Beni zindana attılar fakat vali verdiği sözü tutmayarak, suçsuz olarak yakalananları bırakmadı."

Molla Abdullah Tahran'da muhakeme edilirken bunları anlattı. Muhakeme reisi, onun açık kalpliliğini çok beğendi ve gizlice adamlarına, Molla Abdullah'ın kaçmasını temin etmelerini tembih etti. Molla Abdullah hapisten kaçtı ve Sipehsaların kardeşiyle yeni evlenmiş olan Rıza Han Serdar'ın evine sığındı. Kimse onun nerede saklandığını öğrenemedi. Şeyh Tabarsi olayı çıkınca, Molla Abdullah, kaleye gitmeye karar verdi ve oraya gidince büyük bir gayretle sahabelere yardımcı olmaya çalıştı. Rıza Han onun peşinden kaleye gitti. İkisi de kalede şehit düştüler.

Molla Taki'nin ölümü, Molla Muhammed ve diğer akrabalarında şiddetli bir öfke uyandırdı. Molla Muhammed, Tahire'yi bu işe karıştırarak, ondan intikamını almayı planladı. Bir çok uğraşından sonra Tahire'yi babasının evinde hapsedirmeye ve kendisine bir kaç kadın gardiyan tayin ettirmeye muvaffak oldular. Molla Taki'nin asıl katilinin Tahire olduğunu ve onun emriyle bu işin vuku bulduğunu her yerde yaydılar. Tahire sadece aptes almak için odadan çıkabiliyordu. Yakalanan diğer sanıklar da Tahran'a gönderilip, Tahran muhtarlarının birinin evine kapatıldılar. Molla Taki'nin mirasçıları her tarafa koşup, hapislilerin, dinden çıkmış kimseler olduklarını ve öldürülmelerinin gerektiğini kabul ettirmeye çalışıyorlardı.

O günlerde Hz.Bahaullah Tahran'da bulunuyorlardı. Zavallı hapislilerin durumunu öğrenince onlara yardım etmek üzere, daha önceden tanıdıkları muhtarın evine gittiler. Çok tamahkar ve gözü doymaz olan muhtar, Hz.Bahaullah'ın ne dereceye kadar cömert ve eli açık bir kimse olduklarını bildiğinden, fırsattan faydalanmak için hapislilerin açlığı ve zavallılığından söz açarak hepsinin elbiselerinin yırtık olduğunu ve yiyecek bir şeylerinin olmadığından bahsetti. Hz.Bahaullah hemen kendisine bir miktar para göndererek,

NEBİL TARİHİ

hapislileri serbest bırakıp, lazım olan her şeyi kendilerine hazırlanmasını emrettiler. Muhtar, zindana dayanamayan bir kaç kişiyi serbest bıraktı ve geri kalan diğer mahkumların sıkıntılarından bir parça azalttı. Fakat gözü doymadığından, Hz.Bahaullah'ın mahkumlara olan yardımlarını, üst makamlara bildirmekten kendini alamadı. Böylece daha fazla bir şeyler elde edeceğini umuyordu. Durumu öğrenen daha üst makamlar ise, daha önceden Hz.Bahaullah'ın cömertliliğini bildiklerinden, fırsattan istifade etmeye kalkıştılar. Hz.Bahaullah'ı çağırarak neden hapislilere yardım ettiklerini sordular ve: "Bu durum, sizin de bu suçla ilgili olduğunuzu gösteriyor" diye söylediler. Hz.Bahaullah ise: "Muhtar, bu hapislilerin açlığı ve yoksulluklarından bana söz açtı ve suçsuz olduklarını ileri sürerek, onlara yardım etmemi istedi. Onun sözleri üzerine hapislilere yardım etmeye çalıştım fakat görüyorum ki beni de onların suçuna karıştırıyor ve yaptığım yardımın karşılığını böyle veriyorsunuz" diye buyurdular.

Her ne pahasına olursa olsun, Hz.Bahaullah'tan bir şeyler koparmaya azmetmiş memurlar, Hz.Bahaullah'ın eve dönmelerine izin vermeyerek, bir çok tehditlerde bulundular. Hz.Bahaullah'ı da zindana attılar. Böylece emrin uğruna ve ahbablara yardım etmek suçuyla, ilk defa olarak Hz.Bahaullah hapse atılmış oldular. Bir kaç gün böyle geçti ve nihayet daha önce sadrazam olan Mirza Ağa Han-ı Nuri'nin kardeşi, Cafer Goli Han ve diğer arkadaşların arabuluculuğuyla Hz.Bahaullah serbest bırakıldılar. Hz.Bahaullah'ı serbest bırakmak için, ilgililer bin tuman para istiyorlardı fakat isteklerini açıklamak için Cafer Goli Han'dan çekindiler ve özürler dileyerek, muratlarına ermeden Hz.Bahaullah'ı serbest bırakmak zorunda kaldılar.

Molla Taki'nin mirasçıları, katili cezalandırmaktan vazgeçmeyerek Tahran'a geldiler ve katili cezalandırması için Muhammed Şah'ın huzuruna çıktılar. Muhammed Şah kendilerine: "Sizin babanız, Hz.Ali'den daha yüksek bir makama sahip değildi. Hz.Ali, İbn-i Mülcem'in kılıcıyla şehit olduğunda geri kalanlar, yalnız hakiki katil olan İbn-i Mülcem-i öldürdüler. Siz ise Molla Taki'nin katilini cezalandırmak için ne hakla bir kaç kişiyi

TAHİRE'NİN KERBELA'DAN HORASAN'A YOLCULUĞU

öldürmek istiyorsunuz? Siz sadece hakiki katili öldürebilirsiniz. Önce hakiki katili bulunuz, ben onu cezalandırmak için emir vereceğim" dedi.

Bu cevap, mirasçılarının istedikleri cevap olmadığından, onları pek sevindirmediydi. Bunun üzerine babalarının asıl katilinin, Şeyh Salih olduğunu söylediler. Şah ise onun ölümüne ferman verdi. Molla Taki'nin mirasçıları büyük bir zulümle, suçsuz ve zavallı Şeyh Salih'i öldürdüler. İran'da, Emir uğruna kanı dökülen ilk şehit, bu zattı. Onu şahadet meydanına götürürken, yüzünde büyük bir sevinç ve cesaret görülüyordu. Cellatla, sanki samimi bir arkadaşıymış gibi karşılaştı. Şahadet meydanında dilinden dökülen sözler şunlardı: "Ey Tanrım, sana yöneliyorum, sana iman ettim ve senden başkasını düşünmüyorum. Seni tanıdığım günden beri, dünya arzularına sırt çevirdim.." Bu zat şehit olduktan sonra cesedini Tahran'daki İmam zade Zeyd Mezarlığına gömdüler.

Molla Taki'nin mirasçıları, Şeyh Salih'in ölümü ile yetinmeyerek, bir kaç kişinin daha ölmesi için, zemin hazırlamaya başladılar. Kötü maksatlarını bilen Sahibi Divan, durumu sadrazam olan Hacı Mirza Ağası'ya bildirdi. Böylece Hacı Mirza Ağası onların sözlerini dinlemeyerek istediklerini yerine getirmediydi. Tahran'da Sadr-ı Ardebili adında bir din hocası vardı. Bu adam İran'daki din hocaları arasında kendini en çok beğenmiş ve mağrur bir kimse idi. Molla Taki'nin mirasçıları, Şah'tan ve Hacı Mirza Ağası'ndan ümitleri kesince bu adama baş vurarak ona şöyle bir mektup yazdılar: "Bakınız ki iş başında bulunanlar, dini hükümleri yerine getirmekte ne dereceye kadar kusur gösteriyorlar. Tanrı, dinin korunmasını, din adamlarının başlıca vazifesi olarak takdir buyurduğu halde, siz neden susmuşsunuz? Siz İslam dininin reisi ve bu mukaddes dinin koruyucusu değil misiniz? Nasıl Hz. Muhammed'in vekilini öldürenlerin, sağ salım dolaşmalarına göz yumabilirsiniz, Hz. Peygamber'in vekillerinden birinin intikamını alamıyorsanız açıkça söyleyiniz. Bu işi ihmal ettiğiniz takdirde, halk cesaret kazanacak ve diğer din adamlarına karşı da suikast yapacaktır. Bu durumda susarsanız, korumasına görevli

NEBİL TARİHİ

olduğunuz sarsılmaz nizamın düşmanları güç kazanacak. İşte böyle bir durumda sizin de hayatınız tehlikeye girecektir..."

Sadr-ı Ardebili bu mektubu alınca, dehşete kapıldı, kendi hayatını korumak için dahi olsa bir şeyler yapmaya çalıştı. Bir yandan da Şah'ın bu adamların isteklerini tasvip etmediğini biliyordu. Bunun üzerine bir hile düşünerek Muhammed Şah'a bir dilekçe yazdı ve: "Molla Taki değerli bir bilgin, mirasçıları ise saygı değer kimseler olduğundan, hürmetlerini muhafaza etmek için, hünkarımızın, hapislilerin onlara teslim edilmesine izin vermelerini rica ederiz. Böylece, mirasçılar, hapislileri beraberlerinde Kazvin'e götürecek ve halk, büyük bir bilginin katillerinin esir olduklarını gördükten sonra, herkese karşı, babalarının katillerini affettiklerini söyleyerek onları serbest bırakacaklar. Hünkarımız, mirasçıların bu isteğini kabul buyurmakla, onlara büyük bir lütufta bulunmuş olacaklar" diye ilave etti.

Şah mektubu okuyunca, Sadrın bu işte bir hile yapabileceğini düşünmeden, onun yazdığı gibi, hapislilerin, mirasçılara teslim edilmelerine izin verdi. Ancak onları sağ salım Kazvin'e götürmelerinin ve oradan, onların sağlık haberini yazmalarının gerektiğini de şart koştu. Serseri mirasçılar mazlum hapislileri teslim alır almaz hemen intikam alma işine giriştiler ve ilk gece, Ağa Muhammed Hadi ile Ağa Muhammed Cevad-ı Ferdani'nin amcaları ve Hacı Allahverdi'nin kardeşi olan Hacı Esadullah'ı öldürdüler. Bu mazlum zat, Kazvin Şehrinin büyük tüccarlarından olup, kardeşi gibi takva ve iyiliğiyle meşhurdu. Molla Taki'nin mirasçıları, iyiliğiyle meşhur olan bu zatı Kazvin'de öldüremeyeceklerini bildiklerinden, kin ateşlerini bir parça yatıştırmak için onu gizlice öldürdüler. Bu işi öyle ustalıkla becerdiler ki, kimsede en ufak şüphe uyanmadı. Gece yarısında bu işi yaparak, ertesi gün, onun hastalık neticesinde öldüğünü yaydılar. İşin içyüzünden habersiz olan Hacı Esedullah'ın ailesi, matemini tuttular ve muhteşem bir merasimle onu gömdüler. Geri kalan hapisliler, mirasçılar tarafından Kazvin'e götürüldü. Şehre girer girmez, feci bir şekilde hepsi öldürüldü. Şehre girmeden önce,

TAHİRE'NİN KERBELA'DAN HORASAN'A YOLCULUĞU

mirasçılar, şehir halkını tahrik etmiş hücum hazırlamıştı. Suçsuz ve mazlum hapsliler, şehre girer girmez, şiddetle tahrik edilmiş olan halkın vahşice hücumuna uğradılar. Bu hadisede şehit düşenlerin arasında Molla Tahir-i Şirazi ve Molla İbrahim-i Mahallati adında iki bilgin de vardı. Takva sahibi ve hakiki insan olan, vahşi canavarlar gibi gözü dönmüş serserilerin hücumuna ağrıyla, bıçak, balta ve hançerle parça parça edildiler. Vücutları öyle parçalanmış ve ayaklar altında ezilmişti ki gömülecek hiç bir şeyleri kalmamıştı.

Büyük Tanrım, nasıl olur da Kazvin gibi bir şehirde, böyle dehşetli ve inanılması güç hadiseler cereyan edebilir. Kazvin'de hemşehrilerimin iftihar ettikleri yüze yakın meşhur hoca ve ilim adamları yaşıyordu. Bunca hoca arasından biri kalkıp ta kudurmuş insanları önleyemedi, biri çıkıp ta, halka: "Ne oluyorsunuz, bu dehşet dolu hareketlerde bulunmanıza kim izin verdi" diye söylemedi. Kimse katiller ve maktuller arasındaki büyük farkı anlayamadı. Kendilerini İslam dininin vekili ilim ve bilginin kaynağı olarak bilenlerin gösterdikleri tavırlardı bunlar. Bunlarla, onlardan önce yaşayan hakiki ilim ve din adamları arasında ne büyük farklar vardı. Bilgi ve ilimleriyle dünyayı aydınlatan hakiki din hocalarıyla, bunlar arasında yerden göğe kadar fark vardı. Fakat cahil halkın gözünde, her iki tabakada din adamı olarak gözüküyordu. Koca Kazvin şehrinde biri kalkıp ta: "Ey alçaklar, bu ne cehalettir. Yaptığınız işler en alçak yaratıkların yaptığından daha utanç vericidir. Çölün yırtıcı hayvanları bile sizin gibi alçakça hareketlerde bulunmazlar. Allah'ın mahlukları arasında, kimse şimdiye dek bunca dehşet ve zulüm yaratmamıştır. Ne zamana kadar gaflet uykusuna dalacaksınız? Neden uyanmıyorsunuz? Kendilerini ilahi ilimin kaynağı ve Peygamberin vekili olarak bilenlerin yaptığı bu rezilce hareketlerine şaşmak gerek. Ey İslam ümmeti, inandığınız din, size, cemaat namazı kılarken, imamınızın niyetinin temiz olmasının gerektiğini, bildirmiyor mu? İmanın kalbi bütün kirlilerden arınmış olması gerekir ki sizin kıldığınız namaz kabul edilsin. Tabi ki, bütün bunları biliyorsunuz, din adamlarının zulüm ve şekavetini gözünüzle görüyorsunuz, fakat

NEBİL TARİHİ

yine onların arkasında namaz kılıyorsunuz. Dini işlerinizi onlara emanet etmiş ve kendinizi onlara bırakmışsınız. Bu ne cehalet, bu ne gaflettir?" demedi.

Kazvin'deki din adamlarının, suçsuz ve masum insanlara karşı işledikleri bu zulüm ve şekavetin hikayesi, süratle Tahran'a yayıldı. Bu olay karşısında şaşkına dönmüş olan Hacı Mirza Ağası, öfkeyle: "Kur'an-ı Kerim'in hangi ayetinde, dini hadislerin hangisinde, bir kişinin intikamını almak için bir kaç kişinin öldürülmesi görülmüştür" diye öfkeyle söyleniyordu.

Sadr-ı Ardebili ile suç ortaklarının hile ve düzenini öğrenen Muhammed Şah ise büyük bir öfkeye kapılarak, onu hemen Tahran'dan Kom şehrine sürdü. Bu olay bir yandan, Hacı Mirza Ağası'nın pek hoşuna gitmişti. Çünkü bir müddetten beri bir bahane bularak Sadr-ı Ardebili'yi Tahran'dan uzaklaştırmak istiyordu. Sadrazam, aslında bu adamın ve onun kendisine yapabileceği kötülüklerden çekiniyordu. Muhammed Şah'ın onu Kom'a göndermesi, büyük veziri sevindirdi. Daha önce de Hacı Mirza Ağası'nın, Kazvin olayına kızdığından bahsettik. Onun bu kızgınlığı suçsuz insanların başına gelmiş olaylar değil, Sadr-ı Ardebili'nin yaptığı hilelerden ileri gelmişti. Sadr-ı Ardebili'nin hareketi ve Şahın gazabına uğraması onu pek sevindirdi.

Şah ve vezir, Molla Taki'nin mirasçılarını sorumlu tutmayıp, onlara hiç bir şey söylemediler. Bu yüzden, onların cesareti artarak bu sefer de Tahire'yi öldürmek için planlar hazırlamaya başladılar. Durumu öğrenen Tahire, bağlı bulunduğu hapisaneden, babası olan Molla Taki'nin yerine, Kazvin'in cemaat imamı olarak seçilen Molla Muhammed'e bir mektup yazarak şöyle dedi: " Ne kadar uğraşırsanız faydası yoktur. Tanrı buyuruyor ki, Allah'ın nurunu ağızlarıyla söndürmeye çalışacaklar. Kafirler bu nuru istemeseler bile, Allah onu mükemmelen yakmayı irade buyurmuştur. Bu mübarek Emir, taptığım Tanrı'nın Emri ise, bu tarihten itibaren dokuz güne kadar, sizin zulüm dolu hapsinizden kurtulacağıma bahse girerim. Dokuz günden sonra kurtulamazsam, beni istediğiniz cezaya çarptırınız, çünkü benim inancımın batıl bir inanç olduğu anlaşılacak" dedi.

TAHİRE'NİN KERBELA'DAN HORASAN'A YOLCULUĞU

Molla Muhammed bu mektubu okuduktan sonra anlamazlıktan geldi. Tahire'nin şart koştuğu kurtulma meselesine meydan vermemek için büyük bir titizlik gösteriyor ve Tahire'yi öldürmek için bütün gayretiyle çalışıyordu. Bu arada, Tahire'nin belirttiği zaman sona ermeden, Hz.Bahaullah, onu hapisten kurtarıp Tahran'a getirmeyi ve düşmanlarına, yükselmekte olan bu Emrin, İlahi Emir olduğunu gösterip, onların çizdiği planların, Tanrı kudreti karşısında hiç bir şey olmadığını anlatmayı irade buyurdu. Bu karar üzerine, Hz.Bahaullah, Ağa Muhammed Hadi'ye kapalı bir mektup vererek: "Zevcesi olan Hatun-Can'a, bu mektubu Tahire'nin eline verebilmesi için, dilenci kılığına girip Tahire'nin hapsedildiği evin kapısına gitmelidir, mektubu Tahire'nin eline verdikten sonra, sen kapıda bekleyeceksin, Tahire evden çıkar çıkmaz onu hemen Tahran'a getireceksin. Ben adamlarımdan birine akşam üzeri, üç cins atla şehrin kapısında beklemesini söyleyeceğim. Bu atları bildiğin bir yerde sakla, Tahire'yi aldıktan sonra bu atlara binip, sapa yoldan Tahran'a geliniz. Güneş doğmadan Tahran'a varmanız gerekir. Şehir kapısı açılır açılmaz hemen benim evime geliniz. Kimsenin, sizi tanımasına imkan vermeyeceksin. Allah size yol gösterecektir ve sizi koruyacaktır!" buyurdular.

Ağa Muhammed Hadi, Hz.Bahaullah'ın buyurduğu gibi Kazvin'e gitti, Tahire'yi hapisten kurtarıp, sağ salım Tahran'a getirdi ve kararlaştırılmış saatte Hz.Bahaullah'ın evine geldiler.

Cemaat imamı olan Molla Muhammed ve arkadaşları, olağanüstü dikkat ve titizliklerine rağmen, Tahire'nin kaybolduğunu öğrenince, hayret ve şaşkınlıkla çarpıldılar. Ahbaplar ve müminler de işin içyüzünü bilmediklerinden büyük bir dehşete kapıldılar.

Tahire'nin düşmanları, onu bulmak ümidiyle her evi aradılar fakat hiç bir netice elde edemeyerek ümitleri kesildi. Tahire'nin, belirttiği müddet zarfında kaybolması, herkesi hayrette bıraktı. Bazı kimseler, bu işin, insan kudreti dışında olduğunu takdir ederek iman ettiler. Bunlar arasında bir de Tahire'nin erkek kardeşi olan Mirza Abdulvehhap vardı. Fakat bu şahıs, Emirde herhangi bir hizmette bulunmadığından, imanını ispat edemedi.

NEBİL TARİHİ

Tahire kendini Hz.Bahaullah'ın evinde emniyette hissediyordu, çünkü Tanrı'nın himayesinde olduğunu biliyordu. Tahire, Hz.Bahaullah'ın yüce makamını idrak etmiş ve hangi kudretle hapisten kurtulduğunu anlamıştı. Kimseden bir şey duymadan Hz.Bab'ın yüce makamını idrak edebildiği gibi, ruhani zekası ile Hz.Bahaullah'ın da yüksek mevkilerini kavrayabilmişti. 1260 senesinde Kerbela'da iken, Tahire bazı şiirler söylemişti. Bu şiirler, yakında zuhur edecek olan Hakkın övgüsünden ibaretti. Ben Tahran'da iken, Seyyid Muhammed Fatal-Melih'in evinde Tahire'nin kendi el yazısı ile yazılmış bu şiirlerin bazılarını gördüm. Bu şiirlerin her kelimesi ve her cümlesinden Hz.Bab ve Hz.Bahaullah'ın yüce makamları anlaşılıyordu. Bu şiirlerin bir beyti şöyledir:

"Baha Güneşi tecelli etti."

"Aşıkların ruhu, onun nuruyla coşmuştur."

Tahire her zaman, büyük bir güvenle, Hz.Bahaullah'ın yüceliğini övüyor ve kabul etmeyenlere, son derece inançla, ispatlamaya çalışıyordu. İşte bu güvenç, ona en ümitsiz ve kara günlerinde, kurtulacağını müjdelemişti. Tahire Tahran'da bir kaç gün kaldıktan sonra, Hz.Bahaullah, Horasan'a gitmekte olan bir gurup ahbapla kendisinin oraya gönderilmesine karar verdiler. Hz.Bahaullah, kendileri de bir kaç gün sonra Horasan'a gideceklerdi. Bunun üzerine, kardeşleri olan Cenab-ı Kelim'i, Tahire'yi, kadın hizmetçisi olan Ganete ile birlikte, Tahran'ın emin bir yerine götürmesini emrettiler. Tahire, oradan Horasan'a doğru hareket edecekti. Cenab-ı Kelim'e son derece dikkatli olmasını tembih ettiler. Çünkü şehir kapısının memurları, şehirden bir kadının çıktığını fark edince merak edecek, kim olduğunu öğrenmeden bırakmayacaklardı.

Cenab-ı Kelim bana şöyle anlattı: "Üçümüz (Yani Cenab-ı Kelim, Tahire ve Ganete) Hz.Bahaullah'ın emriyle Şemiran kapısından şehrin dışına çıktık, kapı memurları sanki bizi hiç görmemişler gibi davrandılar, kimse bizim kim olduğumuzu ve nereye gideceğimizi sormadı. Tahran'dan iki fersah (12 kilometre) uzaklaştıktan sonra bir bahçeye geldik. Burası bir dağın eteğinde

TAHİRE'NİN KERBELA'DAN HORASAN'A YOLCULUĞU

yapılmış ve akar sular civarındaydı. Bahçenin ortasında bulunan ev bomboştı. Evin sahibini bulmak için bahçeye girdim. Bahçeleri sulamakla meşgul bir ihtiyara rastladım. Evin sahibinin kim olduğunu sordum bana: "Burada kimse yaşamıyor evin sahibiyle kiracıları arasında geçimsizlik baş göstermiş, buna bir çare bulmak için Tahran'a gitmişler, benim, burada kalıp bahçeyi beklemem için ev sahibi rica etmişti" diye cevap verdi. Buna çok sevindim. Bir kaç gün bu evde kamamızı müsaade edip etmediğini sordum. İhtiyar orada kalmamıza izin verdi. Öğle vakti onun da bizimle beraber yemek yemesi için yanımıza çağırdık. Akşam üzeri ben Tahran'a döndüm. İhtiyar, benim yokluğumda Tahire ile Genate'ye göz kulak olmaya söz verdi. Ona geceleyin ya kendim geleceğim veya arkadaşlarımdan birini göndereceğim ve Horasan'a doğru hareket edeceğimizi söyledim. Tahran'a döndüğümde diri harflerden biri olan Molla Bakır'ı bir hizmetçi ile, Tahire'ye gönderdim. Durumu Hz.Bahauallah'a anlattığımda çok sevindiler ve o bahçeye (Cennet Bahçesi) diye isim vererek: "Allah önceden bu bahçeyi hazırladı ki, ahbabları orada rahat etsinler" diye buyurdular. Tahire, bir hafta Cennet Bahçesinde kaldı ve sonra Muhammed Hasan-ı Fata Kazvini ve diğer ahbablarla birlikte Horasan'a doğru yola çıktılar. Hz.Bahauallah bana, Tahire'nin bütün hazırlıklarını tamamlamamı emrettiler, ben de itaat ettim.

NEBİL TARİHİ

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

ONALTINCI BÖLÜM

SAHABELERİN BEDEŞT'TEKİ TOPLANTILARI

Daha önce de anlattığımız gibi Tahire Horasan'a gitmek üzere Tahran'dan ayrıldı. Bu arada Hz.Bahau'llah da, Horasan yolculuğunun hazırlıklarının tamamlanması için Cenab-ı Kelim'e emir verdiler. Ayrıca yokluklarında mübarek ailelerinin bakımı ve idaresi için kendisine tembihlerde bulundular.

Şahrud'a geldiklerinde, kendilerini karşılamaya gelmiş olan Kuddus, huzurlarına çıktı. O günlerde Horasan bölgesi büyük bir heyecan içinde idi. Kuddus ve Molla Hüseyin'in tükenmeyen gayretleri ile insanlar gaflet uykusundan uyanmışlardı. Bu bölgede Emrin yükselmesine halk tarafından iki ayrı tepki gösterilmişti. Halkın bir grubu müminlere katılmış ve büyük bir hayranlıkla Emre hizmet etmeye çalışmışlardı. Diğer bir grup ise Emrin ilerlemesini gördükçe kalplerinde kıskançlık ve düşmanlık hisleri beslemeye başlamışlardı ve her türlü kötülük yapmaktan çekinmiyorlardı. Halk, hakikati araştırıp öğrenmek için gruplar halinde Molla Hüseyin'in evine giderdi, o da, bu insanları Kuddus'a gönderirdi. Molla Hüseyin'in evine gidip gelmeler o kadar çoğaldı ki hükümet adamları endişeye düştüler. Bunun üzerine Molla Hüseyin'in özel hizmetçisi olan Hasan-ı yakalamak için bir kaç memur gönderildi.

Valinin bu harekettten maksadı, bir yandan halka gözdağı vermek bir yandan da Molla Hüseyin'i korkutmaktı. Böylece, onun halk üzerindeki tesirinin azalacağını umuyordu. Memurlar Hasan'ı yakalayıp işkenceler ettiler. Burnunu delip dizgine vurarak sokaklarda gezdirdiler. Herkesin onunla alay etmesini sağladılar. Molla Hüseyin,Kuddus'un huzurundayken bu haberi aldı. Kuddus'un bunu anlayıp üzülmemesi için hemen yerinden kalktı ve izin aldıktan sonra dışarı çıktı.

Sahabeler, Molla Hüseyin'in etrafına toplanıp intikam almak için, hemen harekete geçmelerinin gerekli olduğunu, suçsuz Hasan'ı işkence edenlerin hemen cezalandırılmalarının gerektiğini söylediler ve Molla Hüseyin'e yalvararak, harekete geçmeleri için izin vermesini dilediler. Molla Hüseyin, onlara soğuk kanlı olmalarının gerektiğini söyleyerek: "Üzülmeyiniz, Hüseyin sizinle

NEBİL TARİHİ

beraberdır ve Hasan'ı sizlere sağ salım geri getireceğine söz veriyor" dedi. Bu sözler üzerine sahabeler daha fazla ısrar etmeye cesaret etmediler. Fakat serserilerden intikam almayı çok arzu ediyorlardı. Bunun üzerine bir kısım müminler yan yana gelerek Meşhed şehrinin sokaklarını dolaşıp "Ya Sahibi Zaman"¹ diye yüksek sesle bağırmağa başladılar. Horasan halkı ilk olarak "Ya Sahibi Zaman" diye bağırıldığını duyuyorlardı. Sahabelerin sesi öyle yüksekti ki civar yerlerden bile duyulabiliyordu. Bu gürültü ve ona ait söylentiler süratle her tarafı ve civar köyleri de sardı ve halkı şiddetle etkiledi. Bu olay, ilerde vuku bulacak büyük olayların bir başlangıcıydı. Sahabeler bağıra bağıra, Hasan'ı dizgine vurup şehirde gezdiren memurları yakalayarak hepsini öldürdüler. Hasan'ı kurtararak Molla Hüseyin'e getirdiler ve olup bitenleri anlattılar. Molla Hüseyin sahabelere: "Siz Hasan'ın azap çekmesine dayanamadınız, kim bilir Hüseyin şehit düşerken ne yapacaksınız" dedi.

O günlerde, Salar'ın baş kaldırmasıyla Meşhed şehri büyük bir sarsıntı içindeydi. Baş kaldıranları ezmeye gelmiş olan Prens Mirza Hamza şehrin dört fersah uzağında ordugah kurmuştu. Sahabelerin çıkardığı gürültüyü duyunca bir kaç kişiyi Meşhed Valisi'nin yardımıyla Molla Hüseyin'i yakalayıp ordugaha getirmeleri için memur etti.

Prensın topçu albayı olan Abdul Ali Han'ı Marageyi, bu fermanı duyunca hemen Prensın huzuruna çıkararak: "Prens hazretleri, ben kendim Molla Hüseyin'in müritlerindenim. Yaşadığım müddetçe kimsenin, bu zata hürmetsizlik etmesine müsaade etmeyeceğim. Onu yakalamayı veya ona hakaret etmeyi düşünüyorsanız, önce beni öldürmelisiniz" dedi. Prens, bu kritik zamanda kendisine çok ihtiyaç duyduğu topçu albayından böyle açıkça sözler duyunca son derece hayret etti. Fakat onu yatıştırmak için Abdul Ali Han'a: "Ben de daha önce Molla Hüseyin'i görmüştüm ve ona karşı saygım çoktur. Ancak şehirde baş gösteren

---

¹ Ey zamanın sahibi, Hz.Mehdi'nin lakabıdır.

SAHABELER'İN BEDEŞT'TEKİ TOPLANTILARI

bu karışıklıkları önlemek için, Molla Hüseyin'i ordugaha getirmeleri için bu adamları gönderiyorum; yoksa ona karşı herhangi bir kötülük yapmayı düşündüğüm yoktur" dedi ve Molla Hüseyin'e kendi el yazısıyla bir mektup yazarak, şehrin kargaşalığı yatışınca kadar bir kaç gün ordugaha gelmesini rica etti. Bu şekilde kendisini koruyabileceklerini ve aynı zamanda kendisinin kıymetli bilgilerinden faydalanabileceklerini de ilave etti. Sonra kendisine has sırmalı çadırını ordugah yakınına kurulmasını ve saygı değer misafiri için hazırlanmasını emretti.

Molla Hüseyin, Prens'in göndermiş olduğu mektubu Kuddus'a teslim ederek onun fikrini sordu. Kuddus: "Prens'in davetini kabul ediniz bundan size hiç bir zarar gelmez. Ben de bu akşam, Diri Harflerden olan Mirza Muhammed Ali Kazvini ile birlikte Mazenderan'a doğru yola çıkacağım. Siz de yakında siyah bayraklar taşıyarak, sahabelerle birlikte Horasan'dan çıkıp bana katılacaksınız ve Tanrının mukadder buyurduğu yerde birbirimize kavuşacağız" dedi. Molla Hüseyin bu sözleri duyduktan sonra Kuddus'un ayaklarına kapandı ve sevinçle: "Sizin emirlerinizi canı gönülden yerine getireceğim" dedi. Kuddus ise Molla Hüseyin'i kucaklayıp gözlerinden öperek onu Allah'a emanet etti.

O günün akşamı, Molla Hüseyin soğukkanlılık ve güven içinde prensin ordugahına gitti. Prens'in isteği üzerine, Abdul Ali Han bir gurup subayla birlikte, kendisini karşıladı. Molla Hüseyin kendisine tahsis edilen çadıra gitti.

Gece vakti, Kuddus, Mirza Muhammed Bakır-ı Kayini ve diğer sahabeleri toplayarak, kendilerine her zaman Molla Hüseyin'i dinlemelerinin gerektiğini belirtti ve onlara: "Yakında büyük imtihanlar geçireceksiniz ve çetin durumlara düşeceksiniz. Bütün bu belalardan kurtulmak, Molla Hüseyin'in gösterdiği yollardan yürümekle olur" dedi.

Bu sözlerden sonra, Kuddus, Mirza Muhammed Ali Kazvini ile birlikte sahabelere veda ederek Mazenderan'a gitmek üzere Meşhed'ten çıktılar. Bir kaç gün sonra yolda Mirza Süleyman'ı Nuri'ye rastladılar. Mirza Süleyman Tahire'nin Kazvin hapsinden kurtulduğunu ve Horasan'a doğru yola çıktığını Kuddus'a

NEBİL TARİHİ

anlattı ve Hz.Bahaullah'ın da Horasan'a doğru yola çıktıklarını ilave etti. Mirza Süleyman, Mirza Muhammed Ali ile beraber, Kuddus'a refakat ederek, Bedeşt'e geldiler. Buraya gün doğarken vardılar. Orada Şahrud'a gitmek için hazırlanan ahabaplardan bir gurupla karşılaştılar. Onlarla beraber Şahrud'a doğru hareket ettiler. Şahrud'a yaklaşıncaya, Ağa Muhammed-i Hanasab, gurubun arkasında giden Mirza Süleyman'la karşılaştı. Kuddus, bu zatın vasıtasıyla, Hz.Bahaullah ve Tahire'nin Şahrud'dan Bedeşt'e doğru gittiklerini ve İsfahan, Kazvin ve diğer şehirlerden gelmiş olan bir çok ahababın, Hz.Bahaullah'la birlikte Horasan'a gitmek için beklediklerinin haberini aldı. Mirza Süleyman, Ağa Muhammed'i Hanasab'a: "Molla Ahmed'i Ebdal'a, bu sabah senin yüzüne bir nur parladı fakat sen farkına varmadın diye söyle" dedi. Bu sözlerle Kuddus'u kastediyordu.

Bedeşt'e gelen Ağa Muhammed'i Hanasab, Kuddus'un, Şahrud'a yöneldiğini, Hz.Bahaullah'a söyledi. Hz.Bahaullah, Molla Muhammed Muallim'i Nuri ile birlikte, akşam vakti, Şahrud'a doğru yola çıktılar ve ertesi sabah, güneş doğarken Kuddus'la birlikte Bedeşt'e döndüler.

Yaz mevsiminin başı idi. Hz.Bahaullah üç bahçe kiraladılar. Birincisi Tahire, ikincisi Kuddus ve arkadaşları, üçüncüsü ise kendileri içindi. Bedeşt'te bulunan müminlerin sayısı seksen bir kişiydi ve bütün bunlar Bedeşt'te Hz.Bahaullah'ın misafiri idiler. Hz.Bahaullah her gün, ahabplara okunacak bir levhi, Mirza Süleyman'ı Nuri'ye veriyorlardı. Bedeşt'te bulunan ahabpların her birine yeni bir isim verildi. Ezcümle Hz.Bahaullah, "Baha", Diri Harflerin sonuncusu "Kuddus" ve Tahire ise "Kurretu'l Ayn" lakabını aldılar. Bedeşt'teki ahabpların her birine, Hz.Bahaullah tarafından bir levih yazıldı ve her birinin yeni ismi, bu levhin başında yazılıydı. Eski adetlere bağlı kalmış bazı kimseler, Hz.Bab'a, Tahire'nin eski adetlere riayet etmediğini şikayet ettiler. Hz.Bab yazdıkları bir mektupta, onlara şöyle cevap verdiler: " Kudret dili tarafından kendisine "Tahire" lakabı verilen kimse hakkında ne diyebilirim?"

SAHABELER'İN BEDEŞT'TEKİ TOPLANTILARI

Bedeşt'te toplanmış ahabplar arasında her gün eski adetlerin yerine, yeni kanunlar çıkıyordu. Ahabplar bu değişikliklerin kimin tarafından yapıldığını ve kendilerine bu yeni isimlerin kimin tarafından verildiğini bilmiyorlardı. Ancak, Hz.Bahaullah'ın azamet ve büyüklüğünü idrak etmiş bir kaç kişi, bütün bu değişiklikleri korkmadan yerine getiren Zat'ın Hz.Bahaullah olduğunu anlamışlardı.

Bedeşt'te olup bitenleri bilenlerden olan Şeyh Turab, şöyle anlatmıştır: "Bedeşt'te iken, bir gün Hz.Bahaullah hastalanıp yattılar. Kuddus ziyaretlerine gelerek, Hz.Bahaullah'ın sağ tarafında oturdu. Diğer ahabplar ise yavaş yavaş odada toplanıyorlardı. Bu arada yeni ismi Fatal Kazvini ve Tahire'nin habercisi olan Muhammed Hasan-ı Kazvini odaya girdi ve Kuddus'a: "Tahire sizinle görüşmek istiyor, lütfen bahçesine gidiniz" dedi. Kuddus: "Ben Tahire ile bir daha karşılaşmamaya karar verdim, onun için ona gitmeyeceğim" dedi. Bunun üzerine Muhammed Hasan gitti, fakat çok geçmeden tekrar geri dönerek Kuddus'a: Tahire sizinle muhakkak görüşmek istiyor, gitmezseniz kendisi buraya gelecektir" dedi. Yine Kuddus'un aldırmadığını görünce, bu sefer kılıcını çekti ve Kuddus'un önüne koyarak: "Sizi almadan Tahire'nin yanına dönemem. Gelmiyorsanız bu kılıçla beni öldürünüz" dedi. Öfkesinden, yüzü gerilmiş olan Kuddus: "Tahire ile hiç bir zaman görüşmek istemediğime göre, senin isteğini yerine getireceğim" dedi. Bunun üzerine Hasan, Kuddus'un önüne diz çökerek, başını gövdesinden ayırması için boynunu Kuddus'a uzattı. Bu durumda, birden Tahire süslenmiş ve peçesiz olarak odaya girdi. Hazır bulunanlar bu manzarayı görünce dehşete kapılarak şaşkına döndüler. Karşılarında hiç beklemedikleri bir manzara ile karşılaşmışlardı. Onalar, Tahire'yi peçesiz, örtüsüz düşünemiyor ve onun örtüsüz gölgesini bile görmeyi beklemiyorlardı. Onu, en az, Hz.Fatime kadar temiz ve namusun sembolü olarak tanımışlardı. Tahire son derece soğuk kanlılıkla, vakur bir şekilde, Kuddus'un sağ tarafında oturdu. Hazır bulunanların yüzü korku ve dehşetten gerilmişti. Bir yandan korku, bir yandan ise öfkeye kapılmışlardı. Bazıları dayanma gücünü kaybettiler. Bunlardan biri olan İsfahanlı

NEBİL TARİHİ

Abdul Haluk, kendi eliyle kendi boğazını kesti ve o haliyle Tahire'nin huzurundan kaçtı. Başka bir kaç kişi de bu imtihanı atlatamayarak, Mübarek Emirden vazgeçtiler.

Hazır bulunanların çoğu şaşkın bir durumda duruyor ve ne yapmaları gerektiğini bilmiyorlardı. Kuddus, kılıç elinde, kendi yerine oturmuş ve yüzünden, şiddetle sinirlendiği anlaşılıyordu. Eline bir fırsat geçse, kılıcıyla, Tahire'ye derhal öldürmekten çekinmeyeceğe benziyordu. Tahire, bu durumlara hiç bir önem vermeden, gayet sakin ve metin bir şekilde ahabpların duyabileceği bir sesle, Kur'an-ı Kerim'in şu ayetini okudu: "Takva ehli, kudretli padişahın huzurunda, ırmaklar ve bahçelerle süslü, hakikat kürsüsüne yerleşecekler" ayeti okurken de eliyle, Hz.Bahau'llah ve Kuddus'a öyle işaret etti ki, hazır bulunanlar, "Kudretli Padişah" tan maksadı bu ikisinden hangisi olduğunu anlayamadılar. Sonra Tahire: "Hz.Mehdi'nin söyleyeceği ve yer yüzünün ileri gelenleri, asilzadeleri, onu duymakla kaçacakları kelime, işte benim" diye söyledi. Bundan sonra Kuddus'a dönerek: "Neden Horasan'da, Emrin iyiliği ve menfaati olan esaslı işleri yapmadınız? diye sordu. Kuddus: "Ben yaptığım işlerde serbesttim, kimsenin akıl vermesine ihtiyacım yoktur" dedi.

Tahire hazır bulunanlara hitap ederek: "Elinize geçen bu fırsatı kaçırmayınız. Büyük bir bayram olan bu günü kutlayınız. Bu gün, eski adetlerin kaldırıldığı bir gündür. Birbirinizi kucaklayınız ve tebrik ediniz" dedi.

O gün, ahabpların düşünce ve inançlarında büyük bir değişiklik meydana geldi. Heyecan dolu bir gündü. İbadette değişiklikler meydana geldi. Eski adetler bir kenara bırakıldı. bazıları bu yeni durumu benimsediler, bazıları ise bu değişiklikleri küfür olarak kabul ettiler. Onlara göre, İslamiyet'in hiç bir hükmü değişmeyecekti. Bazıları Tahire'nin sözlerini kabul etmenini gerektiğine inanıyor, bazıları ise Kuddus'u Hz.Bab'ın vekili ve bu gibi hükümlerde tek söz sahibi olan kimse olarak biliyorlardı. Diğer bir gurup ise bu durumu, Allah'ın bir nevi imtihanı olarak, müminleri, mümin olmayanlardan ayırmak için baş gösterdiğine inanıyorlardı.

SAHABELER'İN BEDEŞT'TEKİ TOPLANTILARI

Tahire bazan Kuddus'a karşı baş kaldırıyor ve: "O, benim talebem sayılır. Hz.Bab, onu bana, kendisini ıslah ve terbiye etmem ve eğitmem için göndermişlerdir, onun hakkında başka bir düşüncem yoktur" diyordu. Kuddus ise Tahire'nin yanıldığını ve onun peşinden gidenlerin ise doğru yoldan ayrılanlar olduğunu iddia ediyordu.

Kuddus'la Tahire arasındaki bu çekişme bir kaç gün devam etti. Nihayet Hz.Bahauallah araya girdiler ve bu çekişmelere son verdiler. Münakaşalar son buldu ve herkes ilahi emre hizmet etmeye başladı.

Bedeşt toplantısının neticesinde, Emrin bağımsızlığı ve yeni nizamın doğduğu ilan edildi. Bedeşt toplantısı sona erince, ahabplar, Mazenderan'a doğru hareket ettiler. Hz.Bahauallah'ın emirleri gereğince bir mahfeye Kuddus ve Tahire beraber oturarak yola çıktılar. Yolda, Tahire şiirler söyleyerek, mahfenin arkasından gelen ahabplara veriyor ve onlar yüksek sesle hep bir ağızdan bu şiirleri söylüyorlardı. Ahabpların sesi dağlarda ve vadilerde yankı yapıyor, eski adetlerin kalktığını ve yeni günün doğduğunu bütün tabiata ilan ediyorlardı. Hz.Bahauallah yirmi iki gün Bedeşt'te kaldılar.

Daha önce de söylediğimiz gibi ahabplar Bedeşt'ten, Mazenderan'a doğru yola çıktılar. Aralarında bazıları, Tahire'nin, peçe ve örtüsünü kaldırdığını görünce, kötü düşüncelere saparak: "Eski adetlerin kaldırılmasından" olan maksat, tam bir hürriyet ve ahlak sınırlarını aşmak olduğunu zannettiler. Bu alçakça düşüncelere saplanan bir kaç kişi, Allah'ın gazabına uğradılar. Şöyle ki, Mazenderan'a doğru ilerlerken, Niyâlâ kasabasına geldiklerinde, düşmanların hücumuna uğradılar ve ahlak hudutlarını aşmayı düşünenler büyük sıkıntılara düştüler. Bu, Tanrının mukadder buyurduğu sınırları aşmamalarını ve Tanrı Emrinin şerefini korumaya mecbur olduklarını, onlara gösterdi.

Hz.Bahauallah'tan şöyle duydum: "Niyâlâ'ya geldiğimizde, mola verdik ve bir dağın eteğinde yer aldık. Sabaha doğru, dağdan bize doğru yuvarlanan taşların sesiyle uyandık. Düşmanlar bize şiddetle hücum etmişlerdi. Arkadaşlarımız büyük bir korkuya

NEBİL TARİHİ

kapılarak kaçtılar. Ben Kuddus'u korumak için elbiselerimi ona giydirdim ve onu, emin bir yere yolladım. Kendim arkasından gidecektim fakat gittiğimde, onun orayı terk ettiğini gördüm. Niyâlâ'da Tahire ve Abdullah adında Şirazlı bir geçten başka kimse kalmamıştı. Bu cesur genç, elinde tuttuğu kılıcıyla, bizim eşyalarımızı yağma etmek için hücum edenleri önlemeye çalışıyordu. Bir kaç yara aldığı halde, bizim eşyamızı korumak için kendisini feda etmeye hazırды. Kalabalığım önüne geçtim ve onlara öğüt vererek, eşkıyalık ve böyle davranmanın iyi olmadığını kendilerine anlattım. Verdiğim öğütler tesir etti ve yağma ettikleri bazı eşyaları geri verdiler."

Hız.Bahauallah, Tahire ve hademesiyle Nur'a gittiler. Nur'da, Şeyh Abu Turab'ı, Tahire'yi korumakla vazifelendirdiler.

Bu arada düşmanlar, büyük bir gayretle, Muhammed Şah'ın, Hız.Bahauallah hakkındaki düşüncelerini kötü yola sevk etmeye çalışıyorlardı. Şah'a, Şahrud ve Mazenderan'da vuku bulan hadiselerin asıl sebebinin Hız.Bahauallah'ın olduğunu devamlı telkin ediyor ve bu tahriklerine, Şah'ın bir ferman yazarak, Hız.Bahauallah'ı yakalatmaya emir verinceye kadar devam ettiler. Deniliyor ki bir gün Şah, yine düşmanların çeşitli söylentileri karşısında hiddetlendi ve bağırarak: "Babası benim memleketime büyük hizmetlerde bulunduğundan kendisine göz yummaya çalışıyordum. Fakat artık onu idam ettirmeye karar verdim" dedi. Şah bu sözlerden sonra, Mazenderan'da oğlu bulunan kumandanların birine, Hız.Bahauallah'ı yakalayarak derhal Tahran'a gönderilmesi için oğluna yazmasını söyledi. Kumandanın oğlu, Hız.Bahauallah'ı çok seven bir kimse idi. Hız.Bahauallah'ı evine davet ettiği günün, bir önceki akşamı bu fermanı aldı. Fermanı okuyunca son derece hiddetlendi fakat kimseye bir şey söylemedi. Kendisine misafir gelen Hız.Bahauallah, onun kederini yüzünden okuyarak kendisine: "Bütün işlerinde Allah'a güven" diye öğüt verdiler.

Ertesi gün Tahran istikametinden gelen bir süvari, eve doğru giden Hız.Bahauallah ve ev sahibine Mazenderan şivesiyle: "Adam öldü" diye haber verdi. "Adam"dan maksadı Muhammed

SAHABELER'İN BEDEŞT'TEKİ TOPLANTILARI

Şah idi. Ev sahibi bu haberi duyunca sevindi ve işte o zaman, durumu Hz.Bahauallah'a anlattı ve fermanı kendilerine gösterdi.

Kuddus yolda düşmanlar tarafından yakalanarak, Sari şehrinin en büyük din hocası olan Mirza Muhammed Taki'nin evinde hapsedildi. Diğer müminler, Niyala olayından sonra etrafa dağıldılar ve Bedeş'teki olayları başka müminlere anlattılar.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

NEBİL TARİHİ

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

ONYEDİNCİ BÖLÜM

HZ.BAB'IN ÇEHİRİK KALESİNE HAPSEDİLMELERİ

Daha önce bahsettiğimiz Niyala olayı 1264 Hicri senesinin Şaban ayının yarısında¹ vuku bulmuştu. Bu ayın sonuna doğru, Hz.Bab Tebriz'e nakledildiler. Zalimler, bu mübarek zata karşı hiç bir kötülük ve hakareten çekinmediler. Aynı günlerde, Hz.Bahaullah ve dostları da Niyala 'da düşmanların hücumuna uğramışlardı. Düşmanlar, Hz.Bab'ı Tebriz'e naklettiler ve Hz.Bahaullah, her taraftan saldırıya uğrarken, Hz.Bab da, düşmanların çirkin hareketlerine maruz kalmışlardı.

Hacı Mirza Ağası'nın emriyle Hz.Bab Çehrik'e götürülerek Yahya Han-ı Kürt'e teslim edildiler. Yahya Han'ın ablası, Muhammed Şah'ın zevcesi, veliahdın annesiydi. Mirza Ağası, Yahya Han'a, Ali Han-ı Makû'i gibi davranmaması için sıkı sıkı tembihlerde bulunmuştu. Bu tembihlere göre, Hz.Bab'a iman edenlerden kimse gelip Hz.Bab'ı ziyaret edemeyecekti. Bütün bu tembihlere rağmen Yahya Han onları tam manasıyla yerine getirmedi. Çünkü Hz.Bab'ın yüzlerindeki azamet ve büyüklük, kendisini şiddetle etkilemiş ve kalbinde, mahpusuna karşı izah edilemeyen bir sevgi doğmuştu ve bunun tesiriyle Mirza Ağası'nın sıkı sıkı tembihlerini tamamen unuttu. Çehrik'te bulunan Kürtler, Şii mezhebinin saliklerine karşı duydukları kin, Makû'daki Kürtlere nazaran daha fazla olduğu halde, Hz.Bab'ın sevgisi, onların da kalplerini doldurdu.

Öyle ki sabah evinden çıkan herkes, işine gitmeden önce, Hz.Bab'ın bulunduğu yere yönelerek işinde başarı ve bazan secdeye kapanarak bereket diliyordu. Herkes Hz.Bab'tan gördüğü mucizeleri başkasına anlatmaya çalışıyordu. Yahya Han hiç kimseyi Hz.Bab'ın huzuruna çıkmasından alıkoymuyordu. Ziyarete gelenlerin sayısı öyle çoğalmıştı ki, Çehrik'te onların kalması için yer kalmamıştı. Bu bakımdan bir çok müminler, kalenin bir saat uzağında eski Çehrik olan ve (Eskişehir) adıyla tanınan yerde kalıyorlardı.

---

¹ 3 Temmuz - 1 Ağustos 1848 Miladi

NEBİL TARİHİ

Hız.Bab'ın bütün ihtiyaçları Eski Çehrik'ten satın alınıp zindana getirilirdi. Bir gün Hız.Bab, bal istediler ve fiyatını sordular. Ödenmesi gereken parayı öğrenince: "İyi bir bal, daha ucuz bir fiyatla da alınabilir. Ben eskiden tüccar idim. Sizler de alış verişinizde benim gibi davranınız. Komşularınızı aldatmayınız ve kimsenin sizi aldatmasına izin vermeyiniz. İşte sizin önderinizin usulü böyledir" diye buyurdular. Hiç kimse, hiç bir şekilde Hız.Bab'a karşı doğrusuzluk yapamazdı. Hız.Bab, en güçsüz kimselerin bile insafsızlığa uğramalarına göz yumamazlardı. "Bu balı geri veriniz, daha uygun bir fiyatla daha iyi bir bal alınız" dediler.

Hız.Bab'a yönelenlerin sayısının gittikçe arttığı hükümete iletildi ve devlet adamlarının huzurunu büsbütün kaçırdı. Hoy şehrinde bir çok din hocaları, şehrin ileri gelenleri ve hükümet adamlarının Hız.Bab'a iman ettikleri duyuldu. Bunların arasında Mirza Muhammed Ali ve ağabeyisi olan Büyük Ağa da bulunuyordu. Bu iki zat bölgenin çok zenginlerinden olup, Hız.Bab'ın emrini her mevkide bulunan hemşehrilerine tebliğ etmeye kalkmışlardı. Neticede Hoy ve Çehrik arasında gidip gelmeler artmış ve bir çok iman eden olmuştu. O günlerde büyük bir bilgin ve meşhur bir yazar olan Mirza Esadullah, mübarek emre karşı büyük bir kin ve düşmanlık besliyordu. Onun düşmanlığı öyle şiddetliydi ki müminlerden kimse, ona yaklaşıp, kendisine emirden bahsetmeye cesaret edemiyordu. Bu şahıs bir gece bir rüya gördü. Bu rüyadan kimseye bahsetmeden, bir kaç konuyu aklında tutarak, Mirza Muhammed Ali vasıtasıyla Hız.Bab'a bir mektup gönderdi. ve mektupta: "Benim aklımda üç konu vardır, bu konuların neler olduğunu bana açıklamanızı rica ederim" diye yazdı. Bir kaç gün sonra Hız.Bab'tan kendisine bir mektup geldi. Bu mektupta Hız.Bab, onun gördüğü rüyayı ve aklında tuttuğu konuları izah etmişlerdi. Bunu gören Mirza Esadullah hemen iman etti ve heyecanından Hız.Bab'ı ziyaret etmek için alışık olmadığı halde yollara düştü. Hoy'dan kaleye kadar, taşlı topraklı yolda yaya olarak yürüdü. Arkadaşları hiç olmazsa binerek bu yolu kat etmesini ısrar ettilerse de, kabul etmedi ve yürüdü. Hız.Bab'ın huzuruna çıkınca, emre daha

Hz.BAB'IN ÇEHRİK KALESİNE HAPSEDİLMELERİ

da çok bağlandı ve içinde öyle bir iman doğdu ki hayatının sonuna kadar bu inanca bağlı kaldı.

Aynı sene Hz.Bab, iman edenlerden kırk kişiye Kur'an-ı Kerim ve hadislere dayanarak, bu mübarek emrin doğruluğu hakkında bir yazı yazmalarını emrettiler. Bu emir üzerine, yazılıp Hz.Bab'a sunulan yazılar arasında Mirza Esadullah'ın yazısı en çok beğenildi ve Hz.Bab kendisine Deyyan¹ lakabını verdiler. Ayrıca Hz.Bab tarafından, onun adına bir levih nazil oldu. Bu levhin adı (Levh-i Hurufat)² idi. Dayyan bu levhi ziyaret ettikten sonra: "Hz.Bab doğruluklarını, başka hiç bir yazıya ihtiyaç kalmadan, sadece bu levh ile ispat edebilirlerdi" dedi. Bu levh, herkese yayınlanınca, Beyaniler³ levihte saklı olan anlamı, anlayamadılar. Bazısı, bunun Cefr⁴ ile ilgili olduğunu zannettiler. Bu levhin anlamı böylece saklı olarak kaldı. Sonradan, Hz.Bahauallah Akka Kalesi'nde tutuklu iken, Şirazlı bir mübelliğ⁵ bu levhin saklı anlamını izah etmelerini rica etti. Bunun üzerine Hz.Bab'ın yazdıkları (Levh-i Hurufat'ı), açıklamak için, Hz.Bahauallah bir levh yazarak, levh-i hurufatta gizli kalan anlamın, Hz.Bab'ın zuhurundan on dokuz sene sonra Men-Yuzhirulu'llah⁶ zuhurunun müjdesi olduğunu açıkladılar. Hurufat levhinde Hz.Bab, Mustagas⁷ sırrından bahsetmişlerdi. Kimse bunun ne demek olduğunu anlayamamıştı ve Hz.Bahauallah onu açıklayıncaya kadar öyle kalmıştı. Mustagas kelimesi bir çok Babileri, Hz.Bahauallah'ı tanımalarına mani oldu ve

---

¹ Dinde mükafat ve mücazâtı hakkı ile veren.

² Harflerin levhi.

³ Hz.Bab'a inananlara verilen ad.

⁴ Rakam, harf ve sembolle ifade edilen bir bilgi olup, insan bununla geleceği hakkında bazı haberler öğrenir (cifr veya cifir de denir.)

⁵ Tebliğ eden kimse

⁶ Tanrı'nın göndereceği zuhur, Hz.Bab, Hz.Bahauallah'tan bu isimle bahsederlerdi.

⁷ (Himayesi istenilen kimse) anlamına gelmektedir. Bundan maksat Hz.Bab'ın yeni zuhurun gelmesi için tayin ettikleri zamandır.

NEBİL TARİHİ

bu kelimenin asıl manasını bilmedikleri için Hz.Bahaullah'a iman etmekten mahrum kaldılar; ancak Hz.Bahaullah'ın bu kelime hakkında yazdıkları tefsir, bu perdeyi açtı ve iman edeceklere yardımcı oldu.

Mirza Esadullah büyük bir cesaretle mübarek emri tebliğ etmeye başladı ve bu işte hiç kimseden çekinmiyordu. Sadrazamın yakın arkadaşı olan babası, oğlunun bu haline içerledi ve sadrazama oğlunu şikayet etti. Bu arada hükümeti daha da endişeye düşüren başka bir olay vuku buldu. Hindistan'dan bir derviş, Çehrik'e gelerek, Hz.Bab'ın huzuruna çıktı ve hemen iman ederek, çekinmeden, Eskişehir'de tebliğ başladı ve insanları aydınlatmaya çalışıyordu. Hz.Bab kendisine Kahrullah lakabını verdiler. Kendisiyle görüşenler, onun şahsiyeti ve kuvvetli bir imana sahip olduğunu anlamışlardı. Bazıları, onu Allah'ın dinini açıklamakla görevlendirildiğini sanıyorlardı. Fakat kendisi hiç bir zaman böyle bir iddiada bulunmamıştı. Kendisi şöyle anlatıyordu: "Hindistan'da iken meşhur bir prensin adamlarından idim. Rüyamda Hz.Bab'ı gördüm. Bana: "Bu maddi süslerden vazgeç, Azerbaycan'daki Çehrik Kalesi'ne gel ve beni ziyaret et" diye buyurdular. Ben de hemen itaat ederek buraya geldim. Dervişin bu hikayesi, Çehrik'teki Kürtler arasında büyük bir reaksiyon uyandırdı. Bunun haberi önce Tebriz'e sonra da Tahran'a ulaştı. Tahran'dan, bu gürültünün önlenmesi için, Hz.Bab'ı Tebriz'e göndermelerine dair bir emir geldi. Bu ferman gelmeden önce, Hz.Bab, Derviş Kahrullah'a, Cenab-ı Azim vasıtasıyla bir haber göndererek, geldiği yoldan, yaya olarak Hindistan'a dönmesini ve emre hizmet etmesini emrettiler. Ayrıca Cenab-ı Azim vasıtasıyla, Hoy'da kalmakta olan Mirza Abdul-Vehab-ı Torşizi'ye haber salarak, Urumiye'ye gitmesini ve yakında oraya gelince kendileriyle görüşmesini emrettiler. Hz.Bab Cenab-ı Azim'e: "Tebriz'deki Seyyid İbrahim Halil'e söyle; yakında, Tebriz'de, Nemrut'un ateşi yakılacak ancak müminlere hiç bir eziyet yapılmayacaktır. Ben yakında Tebriz'e geleceğim" diye buyurdular.

Derviş Kahrullah, Hz.Bab'ın emrini alınca, hemen itaat ederek yola koyuldu. Bazıları kendisiyle gitmek istedilerse de

Hz.BAB'IN ÇEHRIK KALESİNE HAPSEDİLMELERİ

onlara: "Siz bu yolculuğun zorluklarına dayanamayacaksınız. Gelirseniz, yarı yolda öleceksiniz. Bundan başka Hz.Bab, benim tek başıma yola çıkmamı emretmişlerdir" diyordu. Bazıları kendisine yol parası, bazıları, elbise vermek istemişlerdi, fakat derviş onların hiç birini kabul etmeyerek, tek başına, elinde sadece bir bastonu olduğu halde yola koyuldu. Ondandır sonra kimse ondan haber almadı ve başına ne geldiğini kimse bilmiyor.

Enis lakabı olan, Mirza Muhammed Ali-yi Zunuzi, Hz.Bab'ın Çehrik'te olduklarını duyunca hemen huzurlarına koşmak istedi, fakat Tebriz'in ileri gelenlerinden olan, üvey babası Seyyid Ali-yi Zunuzi, onu bu fikirden vazgeçirmek için çok çalıştı ve nihayet en uygun çareyi, Enis'i eve kapatmakta buldu. Enis, bu hapiste hastalandı ve Hz.Bab'ın Çehrik'ten Tebriz'e getirilip, tekrar Çehrik'e geri götürülünceye kadar o halde kaldı.

Şeyh Hasan-ı Zunuzi bana şöyle anlattı: "Hz.Bab, Cenab-ı Azim'e, yola çıkmasını emrettikleri sırada, bana da, Makû ve Çehrik'te yazılmış bütün levihleri toplayıp, Tebriz'de kalan Seyyid İbrahim-i Halil'e vermeme ve onları koruması için kendisine sıkı sıkı tembih etmemi emrettiler. Ben Tebriz'de iken, yakın akrabam olan Seyyid Ali-yi Zunuzi ile sık sık görüşürdüm. Kendisi, Enis'in durumuna üzülüp, ne yapacağını şaşırmişti. Bana: "Bu oğlan delirmiş ve beni rezil edecektir. Davranışıyla yarattığı bu rezaleti nasıl düzeltereğimi bilemiyorum" diyordu. Bir gün benden: " Şeyh Hasan, ne olur siz onunla biraz görüşünüz ve hiç değilse inancımı saklı tutmasını ve böyle lakaytsızlık göstermemesini kendisine anlatınız" diye rica etti. Onun ricası üzerine her gün Enis'i görmeye gidiyordum, fakat her zaman gözyaşı döktüğünü görüyordum. Hz.Bab'ı Tebriz'den Çehrik'e gönderdikleri zaman, bir gün yine Enis'in ziyaretine gittim. Onun tamamen değiştiğini, yüzünde üzgün ifade yerine, sevinç dolu bir parlaklık olduğunu hayretle fark ettim. Beni görür görmez, sevinçle kucaklayarak şunları söyledi: "Benim sevgili mevlamın gözleri senin yüzünü görmüştür ve senin gözlerin o nurlu vücudu görmekle nurlanmıştır. Üzüntümün nasıl olup ta giderildiğini sana anlatacağım. Hz.Bab Çehrik'e geri götürüldükleri zaman, ben, bu hapisanede bütün kalbimle ona yönelerek: "Ey

NEBİL TARİHİ

sevgilim, görüyorsun ki, senin huzuruna koşmak için nasıl can atıyorum. Ey şefkatli Mevlam benim kalbimi saran bu kara ümitsizliği kaldır ve kendi yüzünün nuru ile nurlandır" diye dua ve niyaz ederek kendimden geçtim. Birden Hz.Bab'ın mübarek sesleri kulağıma geldi. Bana: "Muhammed-Ali, kalk dediklerini duydum." Başımı kaldırdım. Şefkatli mevlamın nurlu cemalini gördüm. Sevimli bir tebessümle bana bakıyorlardı. Ayaklarına kapandım. Bana: "Sevinçli ol, vaat edilen saat yaklaşıyor. Bu Tebriz Şehrinde, yakında, halkın gözü önünde beni asacaklar ve düşmanların kurşunlarına hedef olacağım. Bu bağış, senden başka, kimse benimle paylaşmayacaktır. Sana müjde veriyorum. O gün sen de benimle beraber şahadet şerbetini içeceksin. Bu vaat yerine gelecektir" diye buyurdular. Kendimi sevinçle dolu buldum. Dünyanın üzüntüsü, bu sevinç karşısında hiç bir şey değildir. Mübarek sesleri hala kulağımda ve nurlu yüzleri gece gündüz gözümün önünden gitmiyor. O sevimli tebessümleri hep aklımdadır. Artık bu hapis benim için hiç bir şey ifade etmez. Mevlamın bana ettiği vadin muhakkak yerine geleceğine inanıyorum" dedi. Ona sakın ve sabırlı olmasını, bundan hiç kimseye bir şey söylememesini tembih ettim. Enis, bana bu sırrı saklayacağına söz verdi. Bunun üzerine hemen üvey babasına koşarak: "Oğlunuz istediğiniz gibi değişmiştir" dedim. Bu durum, Enis'in serbest kalmasına sebep oldu. Ondan sonra, dost ve akrabalarıyla iyi geçiniyordu ve bu durum, şahadet gününe kadar devam etti. İşte o gün, Tebriz halkı onun, Mevlası uğruna nasıl can verdiğini görüp, kendisine ağladılar.

ONSEKİZİNCİ BÖLÜM

TEBRİZ'DEKİ VELİAHT TOPLANTISI

Hız.Bab, hayatının sonuna yaklaştıklarını biliyorlardı. Bunun için iman edenlerin her birine Çehrik'ten çıkıp başka yerlere gitmelerini emretmişlerdi. Kendileri ise son derece sabırlı olarak, hadiseleri bekliyorlardı. Nihayet memurlara, Hız.Bab'ın Urumiye yoluyla Tebriz'e götürmelerine dair bir ferman çıktı. Hız.Bab'ın Hoy yoluyla Tebriz'e götürülmesi karşısında, halkın nümayiş ve gösteriler yapacağından korkuluyordu. Hız.Bab Urumiye'ye geldiklerinde, Prens Kasım Mirza kendilerine son derece saygı gösterdi. Bütün memurlara da, Hız.Bab'a karşı nazik davranmalarını emretmişti.

Bir cuma günü Hız.Bab hamama gideceklerdi. Prens Kasım Mirza, misafirin cesaret ve kudretini denemek istedi. Kendisinin son derece asi ve azgın bir atı vardı, öyle ki kimse ona binemezdi. Hız.bab'ın binmeleri için bu atın getirilmesini emretti. Bu atın huyundan da Hız.Bab'a hiç bir şey bahsetmedi. Atı hazırlayan memur, Hız.Bab'a bir eziyet gelmemesi için, Prensten gizli durumu kendilerine anlattı, Hız.Bab: "İşleri Allah'a bırak, Tanrı bizi koruyacak" diye buyurdular. Durumu öğrenen halk, valinin niyetini anladılar. Hız.Bab'ın bu ata nasıl bineceklerini seyretmek için, şehrin meydanında kalabalık bir insan gurubu toplandı.

İlgili memur atı hazırlayıp meydana çıkardı. Hız.Bab, metin adımlarla ata yaklaşır, dizginini ellerine aldılar ve atı okşayıp, ayaklarını üzengeye basarak bindiler. At hiç bir reaksiyon göstermeden sakin duruyordu. Ve Hız.Bab'ın isteği üzerine yavaş yavaş yürümeye başladı. Halk bu atın huyunu bildiği için büyük bir hayrete düştü ve bu durumu bir mucize sayarak birden bire, atın üzengelelerini öpmek için hücum ettiler. Memurlar, Hız.Bab'ı korumak için halkı önlemeye çalıştılar. Prens, yürüyerek Hız.Bab'la beraber hamamın yakınlarına kadar gitti. Ancak Hız.Bab kendisine dönmesini buyurdular. Prens adamları, Hız.Bab'ı görmek için toplanan kalabalığı uzaklaştırmaya, Hız.Bab'ın ilerlemesi için yol açmaya çalışıyorlardı. Hamama vardıklarında, özel bir memur, Seyyid Hasan'la birlikte, Hız.Bab'a hizmet etmek için içeri girdiler.

NEBİL TARİHİ

Hız.Bab hamamdan çıktıktan sonra, tekrar aynı ata binerek, kaldıkları yere doğru hareket ettiler. Bu arada, Prens tekrar Hız.Bab'ın huzuruna çıkarak, kaldıkları yere kadar beraber geldi. Hız.Bab gittikten sonra, halk hamama hücum ederek, havuzun suyunu, son damlasına kadar uğur için aldılar. Şehir büyük bir heyecana kapılmıştı. Bu durumu gören Hız.Bab, Hız.Ali'den bu hadisi anlattılar: "Urumiye'nin gölü kabarcak ve suyu, bütün şehri içine alacaktır." Hız.Bab'a şehir halkının yarısının iman ettiklerini bildirdiler. Hız.Bab, bunun üzerine, Kur'an-ı Kerim'den şu ayeti söylediler: "Halk, iman ettik demeleriyle, artık bırakılıp imtihan edilmeyeceklerini mi sanıyorlar?"

Hakikaten "iman ettik" diyen halk, Hız.Bab'ın başına gelenleri sonradan duyunca, bir kaç kişi hariç, hepsi bu imanlarından vazgeçtiler. Bunlar arasında imanlarından vazgeçmeyenlerden biri Molla İmam Verdi idi.

Bu zatın iman kuvveti, diri harflerden olan Molla Celil'i Urumi kadar idi. Sonradan Hız.Bahauallah'ın da huzuruna çıktı ve iman şerefiyle şereflendi ve ondan sonraki hayatını hep bu mübarek emri tebliğ etmekle geçirdi. Seksen yaşında vefat eden bu zat hakkında Hız.Bahauallah'tan bir çok levihler nazil olmuştur.

Şehir halkı birbiriyle görüştiklerinde hep Hız.Bab'tan gördükleri mucizelerden bahsederlerdi. Bu durum yayıldıkça yayıldı ve nihayet Tahran'da bulunan din adamlarının kulağına geldi ve onların huzurunu kaçırdı. Kendi mevkilerini korumak için bu işin önüne geçmeyi tasarladılar. Çünkü Hız.Bab'ın Emri hızla etrafa yayıldığı takdirde, onları gölgede bırakacak ve bu iş önlenmediği takdirde, kurdukları mevkileri sarsılacak ve seneler boyunca elde ettiklerinin hepsi mahvolacaktı. Bu durum bilhassa Tebriz'de daha büyük bir şiddet gösteriyordu. Bu şehrin din adamları herkesten daha çok kokmuşlardı.

Hız.Bab'ın Tebriz'e geleceklerini duyan halk büyük bir heyecana kapıldı. Herkes Hız.Bab'ı görmeye çalışıyordu. Halkın gösterdiği heyecan öyle çoktu ki hükümet Hız.Bab'ı şehir dışında yerleştirmeyi düşündü. Hükümetin emri gereğince, Hız.Bab'ın görüşmek istedikleri şahıslar hariç, kimse kendilerini ziyaret

TEBRİZ'DEKİ VELİAHT TOPLANTISI

edemeyecekti. Tebriz'e vardıklarının ikinci gecesi, Hz.Bab, Cenab-ı Azim'i çağırarak Mehdi olduklarını açıkça ona ilan ettiler. Azim bunu duyunca tereddüde düştü. Hz.Bab kendisine: "Ben yarın Velihaht toplantısında bütün hocalar ve ileri gelenler karşısında bu iddiamı anlatacak ve doğruluğunu ispat için ayetlere dayanacağım. Ayetlerden başka hiç bir konuya dokunmayacağım" diye buyurdular.

Cenab-ı Azim sonradan bana şöyle anlattı: "O gece sabaha kadar uyuyamayıp ıstırap içerisinde kıvrandım. Sabah namazını kıldıkça kendimde garip bir değişiklik hissettim sanki önümde yeni bir kapı açılmıştı. Kendi kendime: "İslamiyet'e ve Hz.Muhammed'in doğruluğuna inanıyorsam, Hz.Bab'ın bu iddiası karşısında, neden bunca perişanlıklara düştüm? Bu mukaddes zat, ne buyuruyorsa, hiç tereddütsüz kabul etmeliyim." Bu düşünce bütün sıkıntılarımı giderdi. Hz.Bab'ın huzuruna koşarak, beni affetmelerini diledim. Bana: "İlahi Emrinin azameti ve haşmeti öyle büyüktür ki Azim¹ gibi kimseleri ıstıraplara ve sıkıntılara düşürür. Şimdi Tanrının lütuf ve ihsanına sığın, onun lütfü, insanların zaafını kudrete ve tereddüdünü sebata çevirir. Senin öyle bir sebatın olacak ki, düşmanların seni parçalara ayırsalar bile, bana olan sevginden hiç bir şey azalmayacaktır. Sana yakında Tanrının zuhurunu göreceğini müjdeliyorum" buyurdular. Bu sözler birer merhem gibi, ruhumun acısını dindirdi. O günden beri artık hiç bir korku ve şüphem kalmamıştır."

Memurların Hz.Bab'ı şehir dışında tutmaları, halkın heyecanını yatıştırmadığı gibi, daha da şiddetlenmesine sebep oldu.

Mirza Ağası'nın emri gereğince, Tebriz'in din hocaları, kaymakamlık binasında bir toplantı yaparak Hz.Bab'ı yargılayacaklardı. Bu hocalar arasında Velihaht olan Nasreddin Mirza'nın hocası Hacı Molla Mahmud'ı Nizamü'l Ulema, Molla Muhammed'i Mamakani, Mirza Ali Asgar-ı Şeyhülislam ve diğer

---

¹ Bu şahsın lakabı olan (Azim) kelimesi, "Azametli" manasına gelmektedir.

NEBİL TARİHİ

bir çok şeyhiye hocaları ve Şii alimleri bulunuyordu. Toplantının idaresi Nizamü'l Ulema'ya verilmişti. Velihaht ta şahsen orada hazır bulunuyordu.

Herkes toplandıktan sonra, toplantının reisi, Hz.Bab'ın getirilmesini istedi. Halk her taraftan hücum etmiş, herkes Hz.Bab'ı görmeye çalışıyordu. Halk yolları kapatmıştı ve memurlar Hz.Bab'ı getirmek için zorla yol açabiliyorlardı. Hz.Bab toplantıya girince, etraflarına bir bakındılar. Oturacak hiç bir yer yoktu. Sadece Velihaht için hazırlanan yer boş olarak duruyordu. Hz.Bab selam verip, son derece vakur bir şekilde bu boş yere oturdular. Hz.Bab'ın azamet ve büyüklüğü karşısında herkes sessiz ve hareketsiz olarak yerine oturmuştu. Toplantı acayip bir sessizliğe gömülmüştü ve kimse konuşmaya cesaret edemiyordu. Nihayet Nizamü'l Ulema sessizliği bozarak Hz.Bab'a: "Sizin iddianız nedir?" diye sordu. Hz.Bab üç defa: "Ben, sizin bin senedir beklediğiniz, adını duyduğunuz zaman yerinizden kalktığınız ve zahir olması için dua ettiğiniz, vaat edilen Mehdi'yim. İşte size söylüyorum, batılı ve doğulu olan herkes, bana itaat etmeye mecburdur" diye buyurdular. Bu sözler karşısında, Molla Muhammed'i Mamakani'den başka kimse konuşmaya cesaret edemedi. Bu adam, Şeyhiye tarikatının ileri gelenlerinden ve Seyyid Kazım-ı Reştî'nin talebelerinden idi. Seyyid Kazım onun imansızlık ve ahlaksızlığından her zaman şikayetçi idi. Şeyh Hasan-ı Zonuzi şöyle anlatıyordu: "Ben, çoğu zaman Seyyid Kazım'ın, onun kötülüğü ve ahlaksızlığından şikayet ettiğini duyuyordum. Bunun üzerine her zaman ne yapacağını ve nasıl bir kötülük işleyeceğini merak ediyordum. Velihaht toplantısında, Hz.Bab'a karşı tutumunu görünce rahmetli Seyyid'in, sözlerinde ne kadar doğru ve haklı olduğunu anladım. O gün, ben de toplantıda bulunuyor ve kapıya yakın bir yerde oturuyordum. Molla Muhammed Velihahtın sol yanında oturuyordu ve Hz.Bab, bu ikisi ortasında yer almışlardı. Hz.Bab kendilerini Mehdi olarak tanıttıkları zaman, hazır bulunanlar büyük bir korkuya kapıldılar. Herkes başını öne eğdi. Hepsinin benzi attı ve sustular. Yalnız tek gözlü ve kurnaz Molla Muhammed, Hz.Bab'ın sözlerini duyunca sıkılmadan: "Ey zavallı genç, Irak'ı batırdın, şimdi de Azerbaycan'ı

TEBRİZ'DEKİ VELİAHT TOPLANTISI

mı batırmaya geldin?" dedi. Hz.Bab: "Ben kendi isteğimle değil, sizin isteğinize uyarak buraya geldim." Molla Muhammed köpürerek: "Sus, ey şeytanın talebesi" diye bağırdı. Fakat Hz.Bab: "Ey Şeyh, ben söylediklerimi tekrar söyleyeceğim" diye buyurdular. Bu durumu gören Nizamü'l Ulema, konuşmayı başka yöne çevirmeyi ve asıl iddiaya itiraz etmeyi uygun görerek Hz.Bab'a: "Siz büyük bir mevki iddiasındasınız, fakat doğruluğunuzu ispat edecek büyük ve kuvvetli delilleriniz olmalıdır" dedi. Hz.Bab: "Hz.Muhammed'in doğruluğunu ispat eden en kuvvetli delil, ilahi ayetler idi, nitekim Kur'an-ı Kerim'de buyuruyor (Sana gönderdiğimiz kitap onlara kafi gelmez mi?) Tanrı, işte bu kuvvetli delili bana da ihsan buyurmuştur, öyle ki iki gün iki gece zarfında, Kur'an-ı Kerim'in bütünü kadar, ilahi ayetler yazmaktayım." Nizamü'l Ulema: "Bu toplantı hakkında, Kur'an-ı Kerim'deki gibi bazı ayetleri buyurursanız, Veliht hazretleri ve diğer Ulemalar da sizin delillerinizi duyacaklardır" dedi. Hz.Bab bu isteğe karşı söze başlayarak şöyle buyurdular: "Bismillahirrahmanirrahim yer ve göğü var eden Tanrıya hamd olsun", bu arada Molla Muhammed bağırarak, bu sözlerde dil kaideleri bakımından yanlış olarak söylendiğine itiraz etti ve Hz.Bab'a: "Dil bilgisini bilmeden nasıl mehdi olduğunu iddia edersin" diye bağırdı. Hz.Bab: "Kur'an ayetlerinde de dil bilgisine riayet edilmemiştir. Çünkü ilahi sözler halkın kurduğu kurullarla ölçülmez, bilakis halk ilahi sözlere uymalıdır. Kur'an-ı Kerim'in üç yüz yerinde, dil bilgisine uymayan kelimeler mevcuttur, fakat Allah tarafından nazil olduğu için, itiraz etmek, kimsenin haddine düşmemiştir ve bütün Müslümanlar bunu kabul ederler" diye buyurdular. Tekrar ayetler söylemeye devam ettiler ve aynı cümleyi aynı şekilde tekrarladılar. Bunun üzerine Molla Muhammed itirazını tekrarladı ve bu arada başka birisi, bir köşeden sesini yükselterek, (Eştertenne) kelimesinin hangi kelimeden türediğini sordu. Hz.Bab bu soruya karşı, Kur'an-ı Kerim'den şu ayeti okudular: "Süphandır Allah, ona atfedilen her şeyden uzaktır, alemlerin Rabbına hamd olsun" diye buyurdular ve sonra yerlerinden kalkıp toplantıdan çıktılar.

NEBİL TARİHİ

Nizamü'l Ulema, Molla Muhammed'in ve başkalarının Hz.Bab'a karşı davranışlarına öfkelenmişti. Hz.Bab çıktıktan sonra: "Tebriz halkına eyvahlar olsun. Bu şahıs öyle yüce bir makamın iddiasında iken bu insanlar böyle münasebetsiz sorular soruyorlar. Bu manasız soruların bu büyük iddia ile ne ilgisi vardır?" diye kızdı. Bir kaç kişi de, Molla Muhammed ve onun gibi hareket eden bir kaç kişiyi tenkit ederek: "Hoş olmayan bir şekilde konuştuğunuz manasız sorularla herkesi mahcup duruma soktunuz. O'nu ilgilendirmeyen sorular sordunuz" diye söylenmeye başladılar. Bu tenkitlere karşı öfkelenen Molla Muhammed'i Mamakani köpürerek: "Sizleri bu gençten sakındırıyorum, onu önleyemezseniz, kısa bir zamanda bütün Tebriz halkı onu kabul edip peşine takılacaklar, işte o zaman, halka: "Hocaların lafını dinlemeyiniz" derse hepsi "peki!" diyecek veya "Veliahda aldırmayınız" derse halk hemen sözünü tutacaklardır. İşte o zaman bu genç memleketin siyasi ve dini idaresini eline alacak ve sizin hepinizi ezecektir. Çünkü yalnız Tebriz halkı değil bütün Azerbaycan halkı onun izinde olacaktır" dedi.

Hain Molla Muhammed'in bu sözleri, ilgilileri endişeye sürükledi. Bu işe bir çare bulmak için meşverete oturdular. Hazır bulunanların bir kısmı yeniden toplantı yapıp Hz.Bab'ı ağır bir cezaya çarptırmayı teklif ettiler. Çünkü geçen toplantıda Hz.Bab kimseye aldırış etmemiş, Veliahdın özel yerine oturmuş ve reisten izin almadan toplantıdan çıkmıştı. Veliht bu teklifi beğenmedi ve nihayet, Hz.Bab'ı Tebriz'in Şeyhülislamı olan Mirza Ali Asgar'ın evine götürülüp hükümet memurları tarafından cezalandırılmalarına karar verdiler. Fakat hükümet adamları: "Bu mesele tamamen hocaları ilgilendirir ve bizim vazifemiz değildir" diyerek bu vazifeyi kabul etmediler. Bunun üzerine cezalandırma işini, Şeyhülislam şahsen üzerine aldı ve Hz.Bab'ı kendi evine götürerek, falakaya yatırdı ve mübarek ayaklarına on bir sopa darbesi indirdi. Aynı sene zarfında Şeyhülislam felç hastalığına tutuldu ve büyük azaplar içerisinde feci bir şekilde öldü. Bu adam herkesçe hırslı ve hain bir kimse olarak tanınmıştı. Hasisliği yüzünden halk onu alçak bilirdi, son derece zalim olduğundan, herkes kendisinden korkar ve

TEBRİZ'DEKİ VELİAHT TOPLANTISI

çekinirdi ve her zaman ondan kurtulmak için Allah'a dua ederlerdi. Öyle ki onun ölümünden sonra, vaktiyle mevkisinde gösterdiği alçaklık ve geri bıraktığı kötü bir intiba dolayısıyla kimse Şeyhülislamlık mevkisini kabul etmedi ve boş kaldı. Şeyhülislamın Hz.Bab'a karşı olan davranışı, devrin din adamlarının gösterdikleri davranışlarının bir örneğidir. Görüldüğü gibi din adamları, insaf ve adaletten tamamen yoksun olup, Hz.Muhammed'in bütün öğütlerini gözden irak tutmuşlardı. İslamiyet'te mevcut hadislere göre, Ben-i Haşim kavminden çıkan bir genç yeni bir davette bulunursa, yeni bir çığır açarsa ve yeni bir kitap getirirse, herkes ona doğru koşmalı ve buyruklarını yerine getirmelidir. Başka bir hadiste de onun düşmanlarının çoğunun din adamları olacağı söylenmiştir. Bunlara rağmen cahil halk, Mehdi'nin düşmanları olan hocaların peşine takılmıştı.

Hz.Bab'ı Tebriz'den tekrar Çehrik'e gönderip Yahya Han'a teslim ettiler. Kendi zanlarınca, Hz.Bab toplantının heybetinden korkmuş ve iddiasından vazgeçmişti. Fakat aslında bu toplantı, Hz.Bab'ın Azerbaycan merkezinin en yüksek din heyetinin karşısında iddialarını açıkça ilan etmelerine sebep olmuştu. Bu büyük açıklama, bütün memlekete yayıldı ve müminlerin sevincine sebep oldu. Hz.Bab, Çehrik'e döner dönmez, kahr hutbesini yazarak Hacı Mirza Ağası'ya gönderdiler. Bu hutbe: "Ey Allah'a inanmayan ve onun ayetlerinden yüz çeviren kimse" başlığıyla başlıyor.

Hz.Bab bu levhi, Tahran'da bulunan Hüccet'i Zencani'ye göndererek ona şahsen Hacı Mirza Ağası'ya çıkıp levhi kendisine teslim etmesini emrettiler.

Hz.Bahauallah Akka'da iken bana şöyle anlattılar: "Molla Muhammed Ali Zencani Kahr levhini Hacı Mirza Ağası'ya teslim ettikten sonra bana geldi. Mirza Mesih'i Nuri ve müminlerden bir kaç kişinin daha hazır buldukları toplantımızda, levhi Hacı Mirza Ağası'ya teslim ettiğini anlattı ve hepsini ezberlediği üç sayfaya yakın olan levhi bize okudu." Hz.Bahauallah'ın Cenab-ı Hüccet hakkındaki sözleri, bu zatın yüceliğini anlatıyordu. Ezcümle: "O, çok cesur bir insandı, çok kuvvetli bir iradeye sahipti. Son derece

NEBİL TARİHİ

takva ile yaşadı ve öylesine sağlam bir karakteri vardı ki sarsılması imkansızdı" diye buyurdular.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

ONDOKUZUNCU BÖLÜM

MAZENDERAN OLAYI

Hız.Bahauallah ve sahabelerin sıkıntıları ve hocaların Hız.Bab'a karşı yaptıkları kötülüklerin hepsi Şaban ayında vuku bulmuştu. Aynı ayda, Molla Hüseyin, Prens Hamza Mirza'nın ordugahından Meşhed şehrine döndü ve sahabelerle birlikte Kerbela'ya gitmek için hazırlıklara başladı. Hamza Mirza, harcırah olarak Molla Hüseyin'e bir miktar para vermek istedi. Fakat Molla Hüseyin kabul etmeyerek, bu parayı fakirlere dağıtmasını söyledi. Abdul Ali Han da, yolculukta lazım olan her türlü malzemeyi hazırlayarak, bir miktar da para vermek istedi. Molla Hüseyin bunların arasından sadece bir at ve bir kılıç seçerek gerisini reddetti. Molla Hüseyin Meşhed'de davranışlarıyla herkesi kendisine aşık etmiş ve kalplerinde iman nuru yakmıştı. Evinde her zaman büyük bir kalabalık vardı. Hazır bulunanların hepsi, bu yolculuğa kendisiyle gitmek istiyorlardı; hatta bazıları daha da ileriye giderek çocuklarını ona getirip, kurban etmek istiyorlardı. Molla Hüseyin daha Meşhed'de iken Hız.Bab tarafından kendisine bir haberci geldi. Hız.Bab'ın yeşil sarığını kendisine vererek: "Hız.Bab, bu yeşil sarığı takmanızı, siyah bayrağı kaldırmanızı ve Cenab-ı Kuddus'a yardım etmek üzere Yeşil Ada'ya doğru yola çıkmanızı istediler. Bundan böyle sizin yeni adınız da, Seyyid Ali olacaktır" diye Hız.Bab'ın mesajını verdi.

Molla Hüseyin sevgili Mevlasından bu haberi alır almaz hemen onun emrini yerine getirmek üzere şehirden beş altı kilometre uzağa çıktı. Hız.Bab'ın sarığını başına taktı ve siyah bayrağı kaldırarak müritlerini topladı ve ata binerek hep beraber Yeşil Ada'ya doğru yola koyuldular. Kendisini izleyen yoldaşları iki yüz iki kişi olup hepsi cesur insanlardı. Bu tarihi olay, 1264 Hicri senesinin, Şaban ayının 19'cu gününde¹ vuku buldu. Molla Hüseyin, geçtikleri her şehir ve kasabada yeni zuhuru insanlara müjdeliyordu ve her yerde, Hız.Bab'a iman edenlerden bir kaç kişi kendilerine

---

¹ 21 Temmuz 1848

NEBİL TARİHİ

katılmış olarak yollarına devam ediyorlardı. Nişabur şehrinde, Cenab-ı Bedi'nin babası ve büyük bir tüccar olan Hacı Abdul Mecid de bu kervana katıldı. Hacı Abdul Mecid'in babası çok tanınmış ve sayılmış bir kimse idi. Çünkü Nişabur'un en zengin firuze taşı madeninin sahibi idi. Fakat Hacı Abdul Mecid bütün maddi varlığından vazgeçerek Molla Hüseyin'in hizmetine koştu. Miamey kasabasına geldiklerinde, Molla Hüseyin, Bab'ın Emrini tebliğ etmeye başladı. Kasaba ahalisinden otuz kişi iman ederek Molla Hüseyin'in arkadaşlarına katıldılar. Bu otuz kişiden yirmi dokuz kişi Şeyh Tabarsi Kalesinde şehit oldular ve sadece Molla İsa adında biri kurtuldu. Molla Hüseyin'in kervanı Damgan yakınlarında Çeşme Ali denilen bir yere geldiğinde mola verildi. Bu nehir kenarında bulunan büyük bir ağacın altında çadır kurdu. Molla Hüseyin arkadaşlarına: "Şimdi bulunduğumuz yerden her tarafa doğru bir yol vardır. Bir müddet sonra gitmemiz gereken bu yollardan birini izleyeceğiz" dedi.

Şevval¹ ayının son günlerinde şiddetli bir rüzgar esmeye başladı ve o büyük ağacın dallarından birini kırdı. Molla Hüseyin bunu görünce: "Muhammed Şah'ın saltanat ağacı devrildi. Bu Allah'ın iradesidir" dedi. Üç gün sonra Tahran'dan Meşhed'e giden bir haberci, Muhammed Şah'ın öldüğünü haber verdi. Ertesi gün Molla Hüseyin Mazenderan'a gitmek üzere hazırlığa başladı. Yola çıkarken Mazenderan'a giden yolu göstererek: "İşte bu yol, bizi Kerbela'mıza götürecektir. Çetin imtihanlar bizi bekliyor. Buna dayanma gücüne sahip olmayanlar, buradan dönüp evine gidebilir" dedi ve bu cümleyi birkaç kere tekrar etti. Sevad-Kuh'a geldiklerinde: "Ben, yetmiş iki kişiyle birlikte, Allah'ın yoluna kurban olacağım. Dünyadan el etek çekmeyenler şimdi bizi bırakıp dönebilir çünkü bundan sonra kimse geriye dönme fırsatını bulamayacaktır" dedi. Bu sözü duyan sahabelerden yirmi kişi, kendilerinde dayanma gücü bulamayınca geri döndüler.

---

¹ 31 Ağustos - 29 Eylül 1848

MAZENDERAN OLAYI

Barfuruş'ta bulunan Saidu'l Ulema, Molla Hüseyin ve arkadaşlarının, Barfuruş'a yaklaşmakta olduklarını duydu. Molla Hüseyin'in siyah bayrak taşıyarak, cesur, sahabelerinin refakatinde Barfuruş'a gelmekte olduğunu gören Saidu'l Ulema kıskançlık ateşine düştü, tellallar salarak halkı camiye çağırdı. Herkes toplandıktan sonra minbere çıktı, sarığını başından çıkararak bir yana attı ve elbisesinin yakasını yırtarak: "Dinimiz elden gitti, İslamiyet'imiz mahvoldu" diye bağırmaya başladı. "Ey ahali uyanık olunuz, düşmanlarımız İslamiyet'i ortadan kaldırmaya teşebbüs etmişler. Bu gün onların önüne geçmezseniz şehre girip kimseyi yaşatmayacaklar. Halen şehrimize yaklaşmakta olan bu cemiyetin reisi geçenlerde bir gün ders anlattığım sırada sınıfa girerek talebelerin huzurunda bana hakaret etti ve istediğini yapmadığım için kızarak sınıftan çıktı ve benimle uğraşmaya karar verdi. Muhammed Şah'ın yaşadığı ve memleketin sahibi olduğu zaman bu adam çekinmeden bu şekilde davrandı. Şimdi Muhammed Şah ölmüştür. Memleketin karışık durumda olduğu bu sıralarda, bu adamın neler yapmak istediği bilinmez. Tam Şah'ın öldüğü sırada, canından geçmiş bir toplulukla şehrimize doğru ilerlemektedir. Bu gün kadın erkek, alıp, İslamiyet'in düşmanı olan bu topluluğun karşısına geçmelidir. yarın sabah hepiniz mücadeleye ve düşmanlarımızı mahvetmeye hazır olmalısınız" dedi. Saidu'l Ulema'nın bu ateşli nutkunu duyan halk heyecana geldi ve herkes can havli ile ne pahasına olursa olsun, bu cesur topluluğun şehre girmesine mani olmaya karar verdiler. Ertesi günün erken saatlerinde şehir halkı her biri eline geçen bir silahı alarak din düşmanlarına karşı şehirden çıktı.

Mazenderan yolunda ilerleyen Molla Hüseyin, sabah namazını kıldıktan sonra arkadaşlarına, beraberlerinde bulunan dünyaya ait olan mallardan ne varsa, hepsini atmalarını istedi ve onlara: "Yalnız atınızı, kılıcınızı saklayıp geri kalan her şeyi atınız. Bu şekilde herkes Allah'ın dostlarının dünya malında gözü olmadığını anlasın" dedi. Herkes itaat ederek yanlarında bulunan bütün mallarını çöle attılar. Bunların arasında Cenab-ı Bedi'nin babası olan Hacı Abdul Mecid Molla Hüseyin'in isteğine uydu ve

NEBİL TARİHİ

herkesten evvel, beraberinde babasının madeninden getirdiği Firuze taşlarının hepsini çöle attı. Bu zat öyle itaatkar idi ki Molla Hüseyin'in tek işareti, onun bütün varlığından vazgeçmesine yeterdi.

Barfuruş'a altı kilometre kalmıştı ki Molla Hüseyin ve sahabeleri, şehirden gelen kalabalıkla karşılaştılar. Daha önce de dediğimiz gibi şehrin ahalişi hepsi hazırlıklı ve silahlı idi. Yüzlerinde hainlik ifadesi vardı. Ağızlarından küfürler ve lanetler çıkıyordu. Bu durum karşısında sahabeler kılıçlarını çıkarmak istediler fakat Molla Hüseyin mani olarak: "Durun daha müdafaa zamanı gelmedi mecbur kalırsak kılıçlarımızı çıkaracağız" dedi. Bu sırada düşmanlar tarafından bir çok kurşun atıldı ve sahabelerden altı kişi şehit oldu. Aralarından biri Molla Hüseyin'e: "Siz bizim sevgili kumandanımızsınız. Bizim, bu kutsal Emir uğruna feda olmaktan başka bir isteğimiz yoktur. Fakat böyle eli kolu bağlı düşmanların kurşununa hedef olmaya göz yummayınız. Kendimizi müdafaa etmeye lütfen izin veriniz" dedi. Molla Hüseyin: "Biraz bekleyiniz, şehitlerimizin sayısı daha tam değildir" diye cevap verdi. Bu arada bir mermi, sahabelerden birinin göğsüne saplandı. Bu zat, Meşhed'den oraya kadar yürüyerek gelmiş ve yolda arkadaşlarına yardımı çok dokunmuş Yezd'li bir Seyyid idi. Seyyid'in yere düşerek öldüğünü gören Molla Hüseyin, yüzünü göğe kaldırarak: "Allah'ım, samimi dostlarının nasıl bir eziyet ve sıkıntıya uğradıklarını görüyorsun. Sen bilirsin ki, bizim, bu insanlara, doğru yolu göstermekten başka bir gayemiz yoktur. Biz buraya, bu insanlara, senin mübarek Emrinin zuhurunu müjdelemeye geldik. Allahım bunların bizi nasıl karşıladıklarını ve öldürdüklerine tanıksın. Sen bize kendimizi müdafaa etmemize izin verdin. İşte biz de müdafaa kalkacağız" dedi. Sonra kılıcını çekerek, atıyla, düşmanların üstüne yürüdü ve Yezd'li Seyyid'i öldüren adam Molla Hüseyin'in önünden kaçarak bir ağacın arkasına saklandı ve tüfeğini ateşlemek için hazırladı; fakat Molla Hüseyin kendisini tanıyarak üstüne yürüdü ve kılıcının bir darbesiyle ağacı tüfek namlusunu ve adamı, ortadan ikiye böldü. Bu hadiseyi gören düşmanlar kaçmaya başladılar.

MAZENDERAN OLAYI

Bu olay Molla Hüseyin'in kudret ve yiğitliğini gösteren ilk hadisedir. Gösterdiği bu cesareten dolayı, Hz.Bab kendisine iltifat etmişler ve olayı duyan Cenab-ı Kuddus onu methetmiştir. Ve Kur'an-ı Kerim'in şu ayetini okumuştur: "Onları öldüren sen değil, Allah'ın oklarıdır. O müminleri büyük imtihanlarda dener."

Ben 1265 Hicri senesinde¹ Tabarsi olayından bir ay sonra, Tahran'da Mirza Ahmet'ten bu hadiseyi duydum. Toplantımızda ahbaplardan Mirza Muhammed Hüseyin Hekim-ı Kermani, Hacı Molla İsmail-i Farahani, Mirza Habibullah-ı İsfahani ve Seyyid Muhammed'i İsfahani de hazır bulunuyorlardı.

Sonradan Meşhed'de olayları tespit etmek için gittiğimde Cenab-ı Mukaddes-ı Murasani'nin evinde, Cenab-ı Bedi'nin babası ve Nebil-ı Ekber'in de bulunduğu bir sırada, Mirza Muhammed-i Furugi'den bu hadiseyi tekrar anlatmasını istedim. Mirza Muhammed şöyle dedi: "Bu olayı kendi gözümle görmeseydim, inanmazdım. Vas-Kas olayından sonra hezimete uğrayan Prens Mehdi Koli Mirza, can havliyle yalın ayak kaçtı. Sonra, Amir-Nizam kendisine kızarak: "Önemsiz bir kaç talebenin karşısında bu şekilde kaçmanı beklemezdim. Ben sana güvenerek devletin ordusunu eline verdim fakat sen utanmadan kaçtın. Seni hakiki savaşa gönderirsem, kim bilir ne yapacaksın" diye azarladı. Prens ise cevap olarak Molla Hüseyin'in ikiye böldüğü tüfek namlusunu Amir-Nizam'a göndermeyi uygun buldu ve habercisinin bu namluyu Amir-Nizam'a götürmesini ve onun "önemsiz talebe" adlandırılan kimselerden birinin indirdiği darbenin eseri olduğunu söylemesini istedi.

Bu hadise öyle meşhur oldu ki düşmanlar bile onun önemini itiraf etmek zorunda kaldılar. Ortadan bölünmüş tüfek namlusunu gören Amir-Nizam, önemsiz ve zavallı zannettiği toplum hakkındaki fikrini değiştirmek zorunda kaldı. Onları muharebe ile yenemeyeceğini anlayınca hileye baş vurmaya denedi. Bunun üzerine, Prens Mehdi Koli Mirza'ya bir emir gönderdi bu

---

¹ 1848-9 Miladi

NEBİL TARİHİ

emre göre, Prens Mehdi Mirza sahabelere bir Kur'an gönderecekti. Onlar silahlarını bıraktıkları taktirde kendilerine dokunulmayacağını askerlik namusu üzerine söz verileceğini bildirdi. Sahabeler Kur'an'a hürmeten silahlarını bıraktılar. Fakat Prens sözünü tutmadı ve karşısında silahsız insanları görünce, hepsini kılıçtan geçirdi.

Molla Hüseyin'in bu yiğitliğine şahit olanlar, her tarafta, bu olaydan bahsediyor, taassubu olanlar bile Molla Hüseyin'i bu yiğitliği ile övüyorlardı. Hatta İran'ın bir çok yerinde şairler, bu işi yapabilen kimse hakkında şiirler söylediler. Bu olay öyle canlandı ki tarihten silinmesi mümkün değildir. Özellikle, Tarihi Naseri adlı tarih kitabını yazan Rıza Koli Han-ı Zalabaşı bu olayı teferruatıyla yazmış ve Molla Hüseyin'in kılıç kullanmadaki ustalığını övmüştür. Ben Mirza Muhammed-i Furugi'den Nasihut Tavarih kitabında yazıldığı gibi Molla Hüseyin daha önceden binicilik ve kılıç kullanma idmanları yapıyor muydu diye sordum. Cevap olarak: "Bu yalan ve iftiradan başka bir şey değildir. Eskiden Molla Hüseyin ile arkadaştık. O zamanlar çok zayıf bünyeli bir insandı. Ben ona nazaran daha kuvvetli sayılırdım. Yazı yazmak istediği zaman bile, eli titrer, istediği gibi yazamazdı. Ne ata biner ne de kılıç kullanırdı. Tabi ki kalem tutan el titrerse, kılıcı hiç tutamaz. Mazenderan'a gidinceye kadar bu el titremesi devam etmişti. Yezd'li gencin katilinden öç almak üzere, ilk defa kılıcını çektiği zaman tek darbe ile, öyle beklenmeyen bir ustalık gösterdi ki Allah'ın yardımından başka hiç bir şey düşünülemez. Daha sonraki savaşlarda da çoğu zaman düşmanın üstüne yürüten ilk şahıs, Molla Hüseyin oluyordu. Tek başına düşman sıralarına hücum eder ve biz arkasından yetişirdik. Bizim öldürdüğümüz düşmanların çoğu onun kılıcı ile yaralanmıştı. Molla Hüseyin'in adı geçince düşmanların yürekleri inerti ve onun adını duyan herkes kaçardı. Öyle heybetli idi ki huzuruna çıkan ahbablar bile etkilenirdi. Hepimiz Molla Hüseyin'in bu kudret, irade ve cesareti nasıl kazandığına hayret ederdik. Savaşlara katılan Molla Hüseyin, bizim daha önce tanıdığımız Molla Hüseyin değildi. Onda bambaşka bir ruh ve ilahi bir kuvvet görülüyordu."

MAZENDERAN OLAYI

Mirza Muhammed olayın gerisini bana şöyle anlattı: "Molla Hüseyin, tarihlere geçen, o kılıç darbesini indirdikten sonra, bizlerden hiç kimse onu göremedi ve nereye gittiğini de anlamadı. Yanında bulunan tek kişi, vefalı hizmetçisi Kamber Ali idi. Bu şahsın sonradan bize anlattığına göre, Molla Hüseyin düşmanların üstüne yürüyor ve kendini öldürmeye teşebbüs edenleri, tek bir kılıç darbesiyle öldürüyordu. Böylece etrafına yağın kurşun yağmuruna aldırılmadan düşman kalabalığının içinden geçerek Barfuruş'a gitti. Şehre girer girmez, Saidu'l Ulema'nın evine doğru yol aldı. Eve gelince at sırtında üç defa evin etrafında dolaşarak şöyle bağırdı: "Ey korkak, şehrin halkını böyle seferber edip, kendini nereye sakladın? Neden alçakça evinde saklanmışsın? Eğer sözlerin doğru ise evinden dışarı çık ve başkalarına örnek ol" sonra yüksek sesle kendi kendine konuşmuş gibi: "Bu zavallı korkağın, bilmediği bir şey var. Başkalarını mücadeleye teşvik edenler, kendileri öne düşüp yol göstermelidirler" dedi. Molla Hüseyin'in bu sözleri üzerine, halk sustu ve bu durumu görünce teslim oldular. Bu arada sahabeler de şehre girdiler. Şehir onların: "Ya Sahibi Zaman"¹ bağırımlarıyla inliyordu. Sahabeler, Molla Hüseyin'i diri göreceklerini ümit etmiyorlardı. Fakat onu sağ salim görünce fazlasıyla sevinerek yanına koştular ve atının üzengisini öptüler.

Akşama doğru, Molla Hüseyin etrafını saran ve kendilerine kötülük yapmamalarını rica eden büyük halk kitlesine hitap ederek şöyle dedi: "Ey Muhammed'in ümmeti, neden bize hücum ettiniz. Biz Allah uğruna öleceğimize inanıyoruz. İslamiyet'e aykırı bir hareket yaptığımızı gören var mı? Ne diye bize bu şekilde davrandınız? Hz.Muhammed sizlerden bu şekilde hareket etmenizi mi istemiştir? Müslümanların vazifesi bu şekilde mi tayin edilmiştir? Hz.Muhammed kafirlere bu şekilde mi davranmıştı? Peygamberimiz: "Sebepsiz yere kafirlere ve müminlere eziyet etmeye kalkışmayınız" diye buyurmamış mı? Bizden hangi çirkin hareketi gördünüz ki bizi öldürmeye kalktınız? Bakınız, ben tek bu

---

¹ Ey zamanın sahibi = Hz.Mehdi

NEBİL TARİHİ

kılıcımla, düşmanların arasından geçebildim. Etrafıma yağın kurşunların hiç biri bana rastlamadı; Yüzümde gördüğünüz bu ufak sıyrıktan başka bana hiç bir şey olmadı. Bu Allah'ın işinden başka bir şey olabilir mi? Allah beni korudu ki, kendi büyüklüğünü ve Emri'nin azametini size göstereyim."

Bu sözlerden sonra Molla Hüseyin, sebze meydanının hanına girdi ve kapıda attan inerek arkadaşlarını bekledi. Bütün sahabeler girdikten sonra, ekmek ve su getirmeleri için bir kaç kişiyi çarşıya gönderdi. Gidenler bir müddet sonra geri gelerek, kendilerine ne ekmek satıldığını ne de su alabildiklerini bildirdiler. Sonra Molla Hüseyin'e: "Siz her zaman bize işlerimizi Allah'a bırakmamızı söylememiş miydiniz? Allah'ın takdir buyurduğu şeyden başka bir şey olmayacak. O bizim Rabbimizdir ve Ona sığınıyoruz" dediler. Molla Hüseyin, hanın kapısını kapatmalarını söyledi ve sonra sahabelere: "Akşama kadar bekleyiniz" dedi. Akşam olup ta ezan vakti gelince Molla Hüseyin sahabelere: "Aranızda canından vazgeçerek ezan okumak için dama çıkmak isteyeniniz var mı?" diye sordu. Sahabeler arasında bir genç memnuniyetle bu işi kabul ederek dama çıktı. Fakat ezanın ilk (Allahuekber) cümlesini söyleyemez, şehir halkı tarafından ateş açılarak öldürüldü. Molla Hüseyin ezanı tamamlamak için başkasının çıkmasını istedi. Bu istek üzerine başka bir genç dama çıktı ve ezanın "Muhammed'in Allah'ın Resulü olduğuna tanıklık ederim" olan ikinci cümlesini okudu fakat o da düşman mermisiyle yere düşüp can verdi. Molla Hüseyin üçüncü kişiyi gönderdi. Düşmanlar onu da ezanı bitirmesine fırsat vermeden bir kurşunla öldürdüler. Bunun üzerine Molla Hüseyin, han kapılarının açılmasını ve düşmanlara hadlerinin bildirilmesini emretti. Sonra kendisi ata atladığı gibi meydana toplanan kalabalığın üstüne yürüdü. Elinde kılıçla at koşturan Molla Hüseyin'i gören halk korkuyla kaçışmaya başladı. Bir kaç kişi kanlar içinde yere yığıldı ve gerisi aman dilemeye başladı. Daha tam karanlık basmamıştı ki sebze meydanında bir kaç saat öncesine kadar hıncahınç dolup taşmakta olan kalabalıktan hiç bir eser kalmamış, meydana dehşetli bir manzara verilmişti. Bu hazin görüntü, Allah'ın düşmanlara karşı olan kudretine tanıklık ediyordu.

MAZENDERAN OLAYI

Nihayet şehrin ileri gelenleri ve asilzadelerinden bir kaç kişi Molla Hüseyin'e gidip hemşehrileri için af delemeye karar verdiler. Bu karar üzerine; yürüyerek atına binmiş hazır durumda olan Molla Hüseyin'e gelerek: "Allah tanışımızdır ki bir maksadımız yoktur. Sadece af dilemeye geldik. Lütfen atınızdan ininiz ve bizi dinleyiniz" diye istirham ettiler. Doğruluklarına inanan Molla Hüseyin atından inerek onlara: "Biz sizin hemşehrileriniz gibi misafirlerimizi mermi ve mızrakla ağırlayacak değiliz, biz misafirperverliğimizi biliriz" dedi ve onları hanın içine buyur ederek sahabelere çay getirmelerini söyledi. Şehrin ileri gelenleri, Molla Hüseyin'e: "Bütün bu kargaşalıkların sorumluluğu, Saidu'l Ulema'ya aittir. Halkın bir günahı yoktur. Siz onları bağışlayınız. Asıl fitnecilik yapan işte Saidu'l Ulema'dır. Şimdi geçmiş i unutalım. Sizden, yarın arkadaşlarımızla birlikte Amol şehrine gitmenizi rica ediyoruz. Bizim şehrimiz halen kaynaşmaktadır. Sizin ve bu şehir halkının iyiliği bu yolculukla olacaktır" dediler. Molla Hüseyin bu teklifi kabul ederek aynı zamanda Barfuruş halkının sadakasızlığından yakındı. Bu arada Abbas Goli Han-ı Laricani ve Hacı Mustafa Han, beraberinde getirdikleri Kur'an-ı Kerim'i çıkararak üzerine el bastılar ve herhangi bir kötü düşünceleri olmadığına yemin ederek: "Bu gece bizim misafirimiz olunuz. Yarın sabah, sizi Şir-Gah'a kadar geçirmeleri için, Hosrov-ı Kadı Kalai'yi yüz askerle birlikte size göndereceğiz" dediler ve sonra "Size ve arkadaşlarınıza karşı kötü bir niyetimiz olursa, Allah bizi çarpsın" diye ilave ettiler. Bu konuşmalar devam ederken adamları da, sahabelere yemek, atlarına da yem getirdiler. Molla Hüseyin, sahabelere, oruçlarını açmalarına izin verdi, çünkü aslında hepsi oruç olup bütün gün boyunca ne bir yudum su ne de bir lokma ekmek ağızlarına almamışlardı. Han, asilzadeler ve adamlarıyla dolup taşmıştı. Misafirlerin sayısı öyle çoktu ki yapılan çaydan ne Molla Hüseyin ve ne arkadaşları içebildiler. Güneş battıktan dört saat sonra Molla Hüseyin ve arkadaşları, Abbas Goli Han ve Hacı Mustafa Han'la birlikte yemek yediler.

NEBİL TARİHİ

Gece yarısında Saidu'l Ulema, Hosrov-i Kadı Kalai'yi yanına çağırarak ona: "Yarın yola çıktığında, münasip bir fırsat ele geçirip, birlikte gideceğin insanların hepsini öldürüp hiç birini yaşatmamamı istiyorum. Yanlarında bulunan mallarının hepside sana helal olsun" dedi. Hosrov cevapta: " Ben bu işi yapamam, bunların hepsi Müslüman'dır. Bir ezan okumak için üç kişiyi kurban verdiler. Müslüman olduğumuzu iddia ettiğimiz bizler ise bu işi yapmamalıyız. Din kardeşlerimizi aldatıp öldürmek ve mallarını yağma etmek bize yakışmaz" dedi. Saidu'l Ulema hiç sıkılmadan: "Sen benim dediğimi yap ve kimseden korkun olmasın. Kıyamet gününde Tanrı sana "Bu işi neden yaptın" diye sorarsa cevabını ben vereceğim. Biz din adamlarıyız. Dinde meydana gelen karışıklıkları nasıl önleyeceğimizi sizlerden daha iyi biliriz" diye devam etti.

Ertesi gün, güneş doğarken Abbas Goli Han, Hosrov'i yanına çağırarak, Molla Hüseyin ve arkadaşlarına karşı son derece nazik olmasını, onları sağ salım Şir-Gah'a götürmesini ve kendisine bahşış verildiği takdirde hiçbir şekilde kabul etmemesini tembih etti. Hosrov, yalancıkdan baş eğerek: "İster ben, ister askerlerim, istediklerinizi harfiyen yerine getirmek için çalışacağız, dönüşte onlardan size, bizden memnun kaldıklarına dair bir yazı da getireceğiz" dedi. Vakit gelince yine Barfuruş şehrinin ileri gelenleriyle beraber, Molla Hüseyin'in huzuruna çıktılar. Molla Hüseyin onları görünce kalabalığa dönüp: "İyilik yaparsanız kendinize döner, kötülük yaparsanız yine kendiniz cezasını göreceksiniz. Bu adam (Hosrov'u göstererek) bize karşı iyi davranırsa ona iyi bir mükafat vereceğiz, fakat bizi aldatmaya kalkarsa, cezasını vermekte gecikmeyeceğiz. Biz işlerimizi Tanrı'ya terk etmiş ve onun takdirine bırakmış insanlarız" dedi.

Bu sözlerden sonra Molla Hüseyin arkadaşlarına, yola çıkmalarını işaret etti. Kamber Ali, Molla Hüseyin'in emrini her zamanki gibi: "Ey Allah'ın kahramanları! atlarınıza binip yola çıkmaya hazır olunuz" sözleriyle arkadaşlarına duyurdu. Bu sözleri duyan sahabeler hemen atlarına bindiler. Önde Hosrov'un askerlerinden bir kaç kişi, kafilenin ortasında Molla Hüseyin ve

MAZENDERAN OLAYI

Hosrov yan yana, onlardan sonra hemen sahabeler, onların da sağında ve solunda yine askerler yer almışlardı. Askerler tam olarak silahlanmışlar ve hücumla geçmek için Hosrov'un işaretini bekliyorlardı. Kafîle sabah erkenden yola çıkıp, öğleye doğru Şir-Gah'a varacaktı, fakat, ancak güneş doğduktan iki saat sonra yola koyuldular. Hosrov maksadını daha iyi yerine getirebilmek için orman yolunu seçmişti. Ormana girince Hosrov fırsatı kaçırmadan askerlerine işaret etti ve onlar da yırtıcı hayvanlar gibi, her şeyden habersiz yürümekte olan sahabelere hücum ederek, bir çoğunu öldürdüler. Öldürdüklerinin arasında Molla Sadık-ı Mukaddes-i Horasanî'nin kardeşi de bulunuyordu. Askerler bundan sonra yağmaya başladılar.

Durumu öğrenen Molla Hüseyin atından inerek Hosrov'a: "Öğle vakti geçtiği halde, neden hala Şir-Gah'a gelmedik? Ben artık seninle gelmeyeceğim, senin ve askerlerinin yol göstermesine ihtiyacım yok" dedi ve sonra namaz kılmak için Kamber Ali'nin bir hasır sermesini istedi. Molla Hüseyin abdest alırken, Hosrov adamlarından biriyle: "Buradan sağ salım gitmek istiyorsan, atımı ve kılıcını bana vereceksin" diye kendisine mesaj gönderdi. Molla Hüseyin bu mesaja aldırılmadan namaza durdu. Bu arada, sahabelerden biri olan Mirza Muhammed Taki, Hosrov'un adamlarından birinin ona nargile hazırladığını gördü. Yanına giderek: "Şu nargileyi Hosrov'a ben götürüyüm" diye teklif etti. Adam kabul ederek nargileyi ona verdi. Mirza Muhammed Taki nargileyi Hosrov'a götürüp önüne koydu. Sonra nargilesinin ateşini üflemeğe üzere eğilerek Hosrov'un beline bağlı olan hançerini çekti ve durumu anlamasına meydan vermeden Hosrov'un karnına sapladı. Molla Hüseyin hala namaz kılıyordu. Sahabeler ise "Ya Sahibi Zaman" diye bağırarak düşmanlara hücum ettiler. Hosrov'un bütün adamları öldürüldü. Ancak Hosrov'a nargile hazırlayan hizmetçi Molla Hüseyin'in ayaklarına kapanarak canını bağışlaması için yalvardığından kurtuldu. Molla Hüseyin, Hosrov'un taşlarla süslenmiş nargilesini bu adama verdi ve ona: "Barfuruş'a dön ve olanları olduğu gibi anlat ve Abbas Goli Han'a, Hosrov'un doğruluktan ayrıldığını ve bizi aldatmaya kalktığını anlat. Bu

NEBİL TARİHİ

zavallı miskinın benim atıma ve kılıcıma göz diktiğini, halbuki benim bunlara çok ihtiyacım olduğunu, işlerim bitmeden kimse onları benden alamayacağını söyle" dedi.

Sahabeler geceyi oracıkta geçirdiler. Ertesi sabah gün doğmadan Molla Hüseyin namazını kıldı. Arkadaşlarını toplayarak: "Biz Kerbela'mıza yaklaşıyoruz" dedi ve hemen atına binerek yola koyuldu, arkasından da sahabeler yola düştüler. Aralarından bir kaç kişi Hosrov'dan kalmış malları almak istedi. Fakat Molla Hüseyin: "Atlar ve kılıçlardan başka hiç bir şeye dokunmayınız; biz maksadımızın son noktasına varmış bulunuyoruz. Şimdi Kerbela'mıza girerken bütün maddi varlıklardan vazgeçmiş ve dünya bağılıklarından kurtulmuş olmamız lazımdır" dedi.

Bu şekilde yola devam ettiler. Bir müddet geçtikten sonra Şeyh Tabarsi Türbe'sinin yakınlarına geldiler. Şeyh Tabarsi, meşhur bir evliya idi ve civar halkı onun türbesini ziyarete gelirlerdi. Buraya vardıklarında Molla Hüseyin, Kur'an-ı Kerim'in bir ayetini okudu: "Ulu Tanrım, bu yere varmamı takdis eyle. Bu takdisi ancak sen ihsan edersin."

Molla Hüseyin ve arkadaşları oraya gelmeden bir gün önce, türbenin muhafızı garip bir rüya görmüştü. Rüyasında Hz. İmam Hüseyin, yetmiş iki sahabe ve bazı silah arkadaşlarıyla birlikte Şeyh'in Kalesine gelmiş ve orada yerleşerek, etrafını çeviren sayısız düşmanlarla çatışmaya başlamış ve bu çatışmada büyük bir başarı elde etmiş. Bu arada Hz. Peygamber de oraya gelmiş ve bu çatışmaya katılmıştı.

Ertesi gün, muhafız, türbeye gelen Molla Hüseyin'i görünce rüyasında gördüğü Hz. İmam Hüseyin'i tanıdı ve hemen karşısına çıkıp ayaklarına kapandı. Molla Hüseyin onun yanına oturarak rüyasını dinledi ve ona: "Rüyada gördüğün bütün hadiseler, yakında vuku bulacak ve sen kendi gözünle bu hadiseleri göreceksin" dedi.

MAZENDERAN OLAYI

Türbenin muhafızı sahabelere katılarak, nihayet şehit düştü. Sahabelerin türbeye girişleri Zilkade ayının on dördüncü gününe¹ rastlamıştı. Molla Hüseyin sahabelerden olan Mirza Muhammed Bakır'a türbeyi müdafaa edilecek sağlam bir kale haline getirmesi için talimat verdi. Güneş batarken kalenin etrafı bir gurup kimseler tarafından sarıldı bunlar: "Biz Kadı- Kala ahalisisiyiz ve Hosrov'un intikamını almaya geldik, sizin hepinizi kılıçtan geçirmedikten sonra gitmeyeceğiz" diye bağırıyordu.

Bu insanların hücumunu önlemek için sahabeler çaresiz olarak kılıçlarını çektiler ve: "Ya Sahibi Zaman diye bağırarak onların üstüne yürüdüler. Düşmanlar, sahabelerin heybetli bağırımları karşısında şaşırarak korkuya kapıldılar ve fazla bir direniş göstermeden ortadan kayboldular. Bu hücumda, Hosrov'u öldüren Mirza Muhammed Taki kumandanlık görevini almıştı. Saldıranları tamamen def etmek için sahabeler onları kovaladı. Onların peşinden at koştururken bir köye rastladılar ve orayı Kadı-Kala zannettiler. Köy halkı sahabeleri görünce kaçmaya teşebbüs etti ve bu arada, köyün sahibi olan Nazar Han'ın annesi, gecenin karanlığında bilinmeyerek öldürüldü. Bu arada kadınların feryatları yükseldi: "Bizi neden öldürüyorsunuz? Bizim Kadı- Kala ahalisi ile bir ilgimiz yoktur" diye çılgınca bağırıyorlardı. Mirza Muhammed Taki, bu sözleri duyunca, buranın, Kadı-Kala'dan başka bir yer olduğunu ve oraya yanlışlıkla geldiklerini anladı. Yanlışlık neticesinde vuku bulan bu öldürme olayına son derece üzülen, sahabeleri durdurdu ve halka hitaben: "Biz burayı Kadı-Kala zannettik. Bizim halkla hiç bir alışverişimiz yoktur. Ancak bize hücum edenleri dağıtmak istedik. Çünkü onlar bizim hepinizi öldürmek istiyorlardı. Yanlışlıkla sizi rahatsız ettiğimiz için özür dileriz" dedi. Kendi evine saklanmış olan Nazar Han durumu öğrendikten sonra bu sözlerin doğru olduğuna inandı ve evinden dışarı çıkarak Mirza Muhammed Taki'yi evine çağırdı ve ondan, kendisini Molla Hüseyin'in yanına götürmesini rica ederek: "Böyle

---

¹ 12 Ekim 1848 Miladi

NEBİL TARİHİ

inanç sahibi ve cesur müritleri olan bu yüce zuhurun hakikatini öğrenmek istiyorum" diye ilave etti.

Sabah, güneş doğmadan, Mirza Muhammed Taki ile Nazar Han türbeye geldiler. Molla Hüseyin ve sahabeleri cemaat namazı kılıyorlardı. Bu manzarayı gören Nazar Han büyük bir sevinç duydu ve elinde olmayarak onların namazına katılarak onların ağzından çıkan bütün duaları tekrarlamaktan kendini alamadı. Namazdan sonra, durum Molla Hüseyin'e anlatıldı. Molla Hüseyin büyük bir şefkatle onun acısını paylaştı ve kendisini teselli ederek: "Ulu Tanrı tanığımızdır ki kimseye eziyet etmek istemiyoruz. Asıl maksadımız, bize hücum edenleri dağıtmak idi." Sonra Molla Hüseyin Barfuruş ahalisinin yaptıklarını, handa vuku bulan olayları ve Hosrov'un hainliğini teker teker anlattı ve nihayet tekrar onun annesinin ölümünden duyduğu üzüntüyü açıkladı. Nazar Han: "Benim annem için hiç üzülmeiniz. Keşke yüz evladım olsaydı da hepsini sizinle Sahibi Zaman'ın uğruna kurban etseydim." dedi. Molla Hüseyin kendi alçak gönüllülüğü ile onu ağırladı ve ona: "Siz evinize dönünüz ve mümkün olduğu kadar bize öteberi sağlayıp gönderiniz" dedi. Daha önce de dediğimiz gibi Molla Hüseyin, türbeyi bir kale haline getirebilmek için, bir proje hazırlamıştı. Türbenin etrafında, kale hududunu tayin edecek bir çizgi çizmişti ve sahabelere, bir an önce kaleyi tamamlamalarını tembih etmişti. Bunun için sahabeler çeşitli guruplara ayrılmış ve her gurup belirli bir işi üzerine almıştı. Kale binası yapılırken, Saidu'l Ulema'nın kışkırtmaları neticesinde, civar köylerden bir kaç defa hücumlar yapıldı. Fakat her seferinde de düşmanlar büyük bir korkuyla sahabelerin karşısından kaçıyorlardı. Molla Hüseyin'in arkadaşları kendilerini büyük bir cesaretle müdafaa ediyor ve hiç bir şey onları işlerinden alıkoymuyordu. Düşman hangi taraftan hücum ederse etsin, hep yenilgiyle geri çekilmek zorunda kalıyordu. Kalenin binası yapıldıktan sonra, onu hücumlara dayanabilecek hale getirmek için hazırlıklar yapıldı.

Bina yapımı bittikten sonra, Şeyh Abu-Turab kaleye gelerek Molla Hüseyin'e Hz.Bahau'llah'ın Nazar Han'ın köyüne

MAZENDERAN OLAYI

geldiklerini ve bu akşam kaledekileri misafir ettiklerini ve akşam üzeri kaleye geleceklerini haber verdi.

Molla Mirza Muhammed-i Furugi bana şöyle anlattı: "Hz.Bahaullah'ın geldiğini haber alan Molla Hüseyin anlatılamayacak derecede sevindi. Hemen bütün sahabelere, acele ile Hz.Bahaullah'ı ağırlamak için hazırlık yapmaları için emir verdi. Sahabeler silme, süpürme ve temizlik işlerine başladılar. Bu işlere de Molla Hüseyin bizzat iştirak ediyor ve saygı değer misafirlerini en iyi şekilde ağırlamak için çaba gösteriyordu. Nihayet Hz.Bahaullah ve Nazar Han kaleye birlikte geldiler. Molla Hüseyin onları sevgiyle selamladı ve kendileri için hazırlanmış yere buyur etti. Biz o zaman Hz.Bahaullah'ın yüce makamından habersiz olup, Molla Hüseyin'in gördüğü ve duyduğunu idrak edemiyor ve onun Hz.Bahaullah'a karşı bu şekilde davranmasının nedenlerini anlayamıyorduk. Hz.Bahaullah'ın huzurunda Molla Hüseyin kendinden geçmiş, gözlerini Hz.Bahaullah'ın yüzüne dikmiş ve yanında ayakta bekleyen bizlerin farkında olmayarak, oturma izni vermeyi bile unutmuştu. Nihayet Hz.Bahaullah bize oturmamızı buyurdular. O zaman bu mübarek Zat'ın yüceliğini idrak edememiştik, fakat konuşmaları ve sözleri, hepimizi şiddetle tesir altında bırakmıştı. Hz.Bahaullah kaleyi dikkatle gezdiler ve Molla Hüseyin'e büyük lütuflarda bulunarak, sahabelerin ihtiyaçları olan önemli hususlar için tavsiyede bulundular ve ezcümle: "Hazırlıklarınız her bakımdan tamamdır, ancak bir noksanınız var. Onu da giderirseniz işiniz mükemmel olacaktır. Bu noksan Kuddus'un yokluğudur. Molla Mehdi-yi Hoi'yi, altı kişiyle birlikte Sari'ye gönderip, Mirza Muhammed Taki'den Kuddus'u onlara teslim etmesini isteyiniz. Allah korkusu, onu, sizin isteğinizi yerine getirmeye mecbur edecektir" diye buyurdular. Sonra sahabelere, her zaman sabırlı ve metin olmalarını ve işlerini Allah'ın isteğine bırakmalarını öğütleyerek: "Ben de inşallah kaleye gelip size yardım edeceğim, siz Tanrının askerlerisiniz. Onun dinini dünyaya yayacak olan sizlersiniz. Allah'ın askeri her zaman zaferden yanadır. Ne olursa olsun, zaferin her zaman sizinle olduğunu unutmayınız" diye ilave ettiler. Hz.Bahaullah bu sözlerden sonra

NEBİL TARİHİ

sahabelere veda ederek Nazar Han ve Şeyh Abu-Turab'la birlikte, Nazar Han'ın köyüne ve oradan da Nur yoluyla Tahran'a döndüler.

Molla Hüseyin, Hz.Bahau'llah'ın tavsiyelerini yerine getirmek üzere Sari'den Kuddus'u getirmesi için, Molla Mehdi'yi altı kişiyle birlikte gönderdi. Mirza Muhammed Taki, mesajı duyunca, hiç karşı koymadan onların isteğini kabul ederek: "Kuddus benim sevgili misafirimdir. Ona hiç bir zaman bir mahpus gözüyle bakmadım. İsterse gidebilir, isterse benimle kalabilir. Eğer gitmeyi arzu ediyorsa, ben de kendisine refakat edebilirim."

Öte yandan Molla Hüseyin, Kaledeki sahabilere: "Cenab-ı Kuddus yakında buraya gelecektir. Hz.Bab'a duyduğunuz aynı saygıyı ona göstereceksiniz. Ben onun en değersiz kulu sayılırım. Onun buyurdıklarını derhal yerine getirmelisiniz, aksi takdirde inancımıza aykırı davranmış olursunuz. Sizleri çağırmadan sakın yanına gitmeyiniz. Kendi başınıza hareket etmeyiniz. Onun istediği gibi davranmalısınız. Onun elini, ayağını sakın öpmeye kalkışmayınız, zira onun temiz kalbi, öyle şeyleri sevmez. Ona karşı davranışlarınız, benim iftihar edebileceğim şekilde olmalıdır. Benim dediklerimi yerine getirmeyenler büyük bir azaba uğrayacaktır" dedi.

Kuddus Sari'nin en büyük hocalarından ve aynı zamanda kendi akranlarından olan Mirza Muhammed Taki'nin evinde 95 gün kalmıştı. Bu müçtehit ona karşı son derece nezaket gösteriyordu. Bedeşt olayında hazır bulunan sahabilere bazıları Kuddus'u ziyaret etmek için müçtehidin evine geldikleri zaman hepsini içeriye alıyor ve görüşmelerini sağlıyordu. Fakat Kuddus kimsenin Sari'de kalmasına müsaade etmiyor ve Molla Hüseyin'in siyah bayrağı altına girmelerini emrediyordu. Bu siyah bayrak hakkında Hz.Muhammed müminlere şöyle buyurmuştu: "Horasan ilinden yükselmiş bayrağı gördüğünüz zaman, kar üzerinde sürünerek bile olsa ona doğru koşunuz ve ona katılınız. Zira Horasan'dan yükselen siyah bayrak Mehdi'nin zuhurunu müjdeliyor demektir."

MAZENDERAN OLAYI

Bu siyah bayrak Hz.Bab'ın emri ve Kuddus'un ismiyle Molla Hüseyin tarafından yükseldi ve Meşhed'den Tabarsi Kalesine kadar dalgalanarak ilerledi. Şaban ayı 1264¹ senesinden, Cemadiyul-Sani 1265² senesine kadar yani 11 ay olmak üzere cesur sahabeleri, gölgesi altına alarak göklerin saltanatını müjdeliyor ve onları dünya bağılıklarından vazgeçip Allah'ın emrini yaymaya teşvik ediyordu.

Kuddus Sari'de kaldığı müddetçe, bu yeni zuhuru Mirza Muhammed Taki'ye, sevgi ve tatlılıkla anlatmaya çalıştı. Müçtehit aslında Kuddus'a karşı büyük saygı duyuyor ve onu incitmek isteyenleri önüyor, Kuddus'a saygısızlık yapanları azarlıyordu. Onun bu davranışı sanki kendi elinde değildi. Aslında Hz.Bab'a iman edenlere büyük bir düşmanlık ve kin besliyordu ve nihayet Hz.Bab'ın müminlerini ortadan kaldırmaya ısrar etmekle bu düşmanlığını açığa vurdu.

Kaledeki sahabeler Kuddus'un gelmekte olduğunu duyunca büyük bir heyecan ve coşkunluğa kapıldılar. Kuddus kaleye yaklaşınca, önden birini haber vermeye gönderdi. Sahabeler bu müjdeye çok sevindiler. Molla Hüseyin, yüz kişiyle birlikte, büyük bir sevinç içinde karşılamaya çıktı. Bu yüz kişinin her biri iki mum taşıyordu. Molla Hüseyin bu mumları bizzat yakarak ilerledi. Mumların aydınlığında, gece karanlığı tamamen kaybolmuştu. Mazenderan ormanında sahabeler çok bekledikleri Kuddus'un yüzünü gördüler. Hemen ona yaklaştılar ve atının etrafını sararak saygı ile yaya olarak arkasından kaleye doğru ilerlediler. Aralarında atına binmiş olan Kuddus, sabah yıldızı gibi parlıyordu.

Sahabeler yürürken, Kuddus'a, duydukları hayranlıklarını, hep beraber ve yüksek sesle okudukları şiirlerle belirtiyorlardı. Bu arada Molla Hüseyin: "Mukaddes Rabbımız, Melekler ve Ruhların Rabbi" cümlesini söylüyor ve diğerleri yüksek sesle bu cümleyi tekrarlıyordu. Koca orman bu sesle inliyordu. Bu şekilde kaleye

---

¹ 3 Temmuz - 1 Ağustos 1848 Miladi

² 24 Nisan - 23 Mayıs 1849 Miladi

NEBİL TARİHİ

kadar yürüdüler. Kaleye gelince, Kuddus attan inerek Tabarsî'nin Türbesi'ne dayandı ve: "Bakiyyat'ullah size en hayırlısıdır. Eğer siz iman edenler olursanız" cümlesini söyledi. Kuddus bu cümleyi söylemekle, Hz.Muhammed'in daha öncede söyledikleri tahakkuk buldu. Bir hadise göre Hz.Muhammed söyle buyurmuştu: "Mehdi zuhur ettiği zaman Kabe'ye yaslanarak, etrafında toplanan 313 sahabeye hitaben: "Bakiyyat'ullah size en hayırlısıdır, eğer siz iman edenlerden olursanız" cümlesini söyleyecektir.

Kuddus'un Bakiyyat'ullah'tan olan maksadı, Hz.Bahaullah idi. Mirza Muhammed-ı Furugi diyor ki: "Kuddus'un attan inip de Tabarsî'nin türbesine dayanarak bu Kur'an ayetini okuduğu zaman bende hazır bulunuyordum, Sonra Kuddus Hz.Bahaullah'ın adını anarak, Molla Hüseyin'den, Hz.Bahaullah'ı sordu. Molla Hüseyin, Allah takdir buyurursa, Hz.Bahaullah'ın Muharrem ayından önce kaleye geleceklerini bildirdi. Biraz sonra, Kuddus sahabelere okuması için, Molla Hüseyin'e bir kaç hutbe verdi. Birinci hutbe Hz.Bab'a ikincisi Hz.Bahaullah'a ve üçüncüsü de Tahire'ye aitti. Biz ikinci hutbedeki bazı işaretleri sorduk. Hz.Bahaullah'a ait olan bu hutbe de, bu Zat'ın asilzadelere has olan bir kılıkta olmasının ne demek olduğunu sorduk. Bizim bu sorumuz Kuddus'a iletildi. Cevapta: "İçiniz rahat olsun, vakti gelince bu sır açığa çıkacaktır" diye buyurdu.

O günlerde, hiç birimiz Hz.Bahaullah'ın yüce makamını idrak edememiştik ve hutbede zikredilen işaretlerin hakikatini anlayamıyorduk. Her birimiz kendimize göre bu hutbeyi kavramıştık. Ben, çoğu zaman, Kuddus'tan zuhur edecek olan zata ait hadisleri sorar ve bu konuda tartışmalar yapardım. Kuddus başlangıçta söze girişmedi fakat sonunda bizim kalplerimizi yatıştırarak ve bütün şüpheleri ortadan kaldıracak cevaplar vererek bizi inandırdı. Bu tatmin edici cevapları duyunca, ona karşı olan saygı ve sevgimiz kat kat artıyordu. Bu mukaddes zatın bizim düşüncelerimizi anladığına ve bize güven verebildiğine inanıyorduk. Çoğu geceler Kuddus'un uyuduğu sahanın etrafında Molla Hüseyin'i dolaşırken görürdüm. Gece yarısı Molla Hüseyin'in odasından çıkıp, Kuddus'un yattığı yere yönelip: "Mukaddes

MAZENDERAN OLAYI

Rabbımız, Meleklerin ve Ruhların Rabbi" cümlesini fısıldadığını duyuyordum. O geceleri hiç unutmuyacağım. Geceleyin dua ve namaz okumak için kalktığımda, Molla Hüseyin yavaşça bana yaklaşıp kulağıma: "Mirza Muhammed, aklını bu hayret verici şeylerden arıt ve benimle beraber gel ki şahadet şerbetini içelim. İşte o zaman 80¹ senesinin sırrını öğreneceksin. Bu sır şimdilik senden saklıdır" sözlerini fısıldıyordu.

Kuddus Tabarsi Kale'sine geldiğinde, Molla Hüseyin'den sahabelerin sayısını sordu. Molla Hüseyin herkesi bir araya topladı ve saydı. Sayıları 312 idi. Bu sayıyı bildirmek üzere Kuddus'a tam gideceği sırada, Barfuruş semtinden koşa koşa gelmekte olan bir genç yetişti. Molla Hüseyin'in abasından tutarak kendisinin de sahabeler arasında kabul edilmesini rica etti. Molla Hüseyin kabul etti ve bu sayı 313'e yükseldi. Bu sayıyı öğrenen Kuddus: "Hz.Muhammed'in Mehdi hakkında, daha önceden haber verdiği bütün işaretler böylece tahakkuk buldu ki, İslamiyet'te hadisleri yorumlayan bilginler Tanrı'nın zuhurunda herhangi bir şüpheye duçar olmasınlar" diye buyurdu. O günlerde her sabah, her akşam Kuddus kalenin önündeki meydanda oturup, Molla Hüseyin ve bütün sahabeleri çağırarak, Hz.Bab'ın yazılarını okumalarını istiyor ve bazen okunan yazılar hakkında açıklamalarda bulunuyordu.

Zor şartlar ve düşmanların hunharca hücumları karşısında sahabeler yılmıyordu. Kuddus, baş gösteren sıkıntılar ve tehlikeleri önemsemeyerek dua ve namazına devam ediyor ve sevgili mevlasına hamdüsena devam ediyordu. Düşmanların hücumu ile çarpışmanın baş gösterdiği zamanlar bile, her taraftan mermi ve ateş yağarken Kuddus dua ve niyazına, ara vermeden şöyle diyordu: "Benim ruhum daima seni arıyor. Senin ulu ismin bütün sıkıntılarında bana yardımcıdır. Senin uğruna, Şiraz şehrinde eziyete uğrayan ilk insan olduğum gibi, senin uğruna feda olacak ilk şehit olmakla da gurur duyuyorum." Bazen Iraklı sahabelerden, Kur'an'dan bazı parçalar okumalarını istiyordu. Kur'an okunurken

---

¹ 80'den maksat 1280 Hicri senesidir.

NEBİL TARİHİ

son derece dikkatle dinliyor ve bazen ayetleri tefsir ediyordu. Bir defasında Kur'an'ın şu ayeti okundu: "Sizin dayanıklılığınızı korku, açlık veya malınızın eksilmesi gibi bir şeyle deneyeceğiz." Kuddus bunun yorumlanmasında, bu ayetin Eyyüb'ün uğradığı sıkıntılar hakkında Tanrı katından inmiş olduğunu ve: "Fakat bu gün, bu ayet bize uygulanacaktır. Yakında büyük sıkıntı ve işkencelere uğrayacağız. Bu sıkıntılar öyle şiddetlidir ki kuvvetli olmayanlar ona dayanamayacaklar" diye ilave etti.

Başlangıçta sahabeler, Molla Hüseyin'in Kuddus'a gösterdiği saygı ve değer bir nezaket belirtisi ve durumun icap ettiği için olduğunu düşünüyorlardı. Fakat gittikçe yanıldıklarını anladılar. Kuddus'un bilgisi ve basireti, sözlerindeki kesinliğin mevcudiyeti, onun büyük bir makama sahip olduğunu gösterdi. Onun değerli yazıları ve sıkıntılara karşı gösterdiği metin hareketleri, Molla Hüseyin'in gösterdiği saygının yerinde bir hareket olduğunu ve bu tarz davranışının içten gelen candan bir saygı olduğunu gösteriyordu. Zamanla sahabelerin gözünde, Kuddus'un makamı öyle yükseldi ki en başta onu biliyorlardı.

Kuddus, Sari şehrinde mahpus olduğu sıralarda Mirza Muhammed Taki'nin ricası üzerine Kur'an'ın Tevhit süresine bir tefsir yazmıştı ve tek bir harf üzerinde yazdığı tefsir, bütün Kur'an'ı Kerim'in üç misli kadar olmuştu. Bu mükemmel tefsiri gören Mirza Muhammed Taki'nin saygısı büsbütün arttı fakat sonunda Saidu'l Ulema'ya uyararak kalede bulunan sahabelerin katliamında onunla işbirliği yaptı. Sari şehrinde bu tefsirin yazılması daha bitmemişti, onun için Kuddus Tabarsi Kalesi'nde gerisini yazmaya devam etti ve düşmanların taarruzu ve mevcut sıkıntılara rağmen bu yazıyı bitirdi. Bu yazının son kısmı Sari'de yazılan kadar uzun ve ayrıntılı idi. Yazısının hızı ve yazısındaki sağlam ifade ve hakikatleri açığa çıkarmak şekli, tüm sahabeleri şaşırtmıştı ve onun üstünlüğünü tereddütsüz olarak kabul etmişlerdi. Molla Hüseyin her gün bu yazıların bir kısmını, sahabelere getiriyor ve onlar da büyük bir zevkle okuyorlardı.

Kalenin yapısı zamanla bitti ve müdafaa için lazım olan her şey hazırlandı. Bu durum sahabelerin moralini yükseltiyor ve civar

MAZENDERAN OLAYI

halkın korkusunu arttırıyordu. Bazen dışardan gelen yabancılar, kaleye girmek istiyorlardı. Bunların bazıları kaleyi gezecek, bazıları sevgilerini bildirecek veya bilinmeyen bazı maksatlarla içeriye girmek isterlerdi. Hepsi de bu yapının bu derece süratle bitmesine şaşıyorlardı. Sahabelerin sayısını öğrenen Kuddus artık kimsenin içeriye alınmaması için emir verdi. Daha önce kaleyi gezip görenler görmeyenlere anlatıyorlardı. Bu durum kulaktan kulağa geçerek Saidu'l Ulema'nın kulağına geldi ve kalbinde kin ateşini yaktı. Hemen her tarafa haber göndererek, kaleye yaklaşılmamasına ve Molla Hüseyin'le hiç bir surette görüşülmemesine emir verdi ve Kalede bulunan tüm sahabelere gavur damgasını vurdu. Fakat onun sözleri pek tesir etmedi ve bazı kimseler ellerinden geldiği kadar sahabelere yardım ederlerdi. Gittikçe durum zorlaştı ve sahabeler, en zaruri ihtiyaçlarını temin etmekte sıkıntıya düşüyorlardı. Fakat tam bir çaresizlik içerisinde iken birden hiç beklemedikleri bir yerden yardım görüp Tanrı'nın merhameti ile kurtuluyorlardı.

Bu durum Saidu'l Ulema'yı büsbütün sıktı ve öyle öfkelenmişti ki yeni tahta geçmiş olan Nasreddin Şah'a uzun bir mektup yazarak sahabelerin kalede toplanmalarının, onun mevkisini tehdit eden büyük bir tehlike olduğunu anlatmaya çalıştı. Ezcümle: "Bu Babiler memleketi karıştırmaya ve sizi tahttan indirmeye niyet etmişler ve bu maksat için öylesine ileri gitmişlerdir ki köylerin halkını da kandırıp kendilerine bağlamışlar ve sizinle savaşabilmek için bir kale yapıp etrafına hendekler kazmışlardır. Bu fırka sizin tacınıza göz dikmiştir. Bunları kökten temizlemeden saltanatınız tehlikeden kurtulmaz. Bunları ortadan kaldırmakla, kudretinizi millete gösterebilirsiniz. İşte o zaman herkes size itaat edecek ve tahtınız sağlam temellere dayanmış olacaktır. Fakat bu işi ihmal ettiğiniz takdirde, yakında yalnız Mazenderan halkı değil, memleketin tüm halkı onların peşine takılıp size karşı gelecekler" diye yazdı.

Genç ve tecrübesiz olan Nasreddin Şah durumu Mazenderan ordusu kumandanlarına bildirdi ve bu karışıklıkları ortadan kaldırmak için uygun gördükleri her çareye baş vurmalarını emretti. Bu arada Hacı Mustafa Han'ı Türkmen, Şah'a: "Ben Mazenderan'da buldum ve Babilerin durumunu ve sayısını

NEBİL TARİHİ

inceledim. Bunlar parmakla sayılacak kadar az bir cemaat olup hepsi güçsüz din adamları, zavallı talebeden başka bir şey değillerdir. Bunlar orduyla boy ölçüşemezler. Onları ortadan kaldırmak için bir gurup asker yeterlidir. Bu konu sizi rahatsız edecek kadar önemli değildir. Arzu ederseniz benim kardeşim olan Abdullah Han-ı Türkmen'e bir ferman yazarak, onları temizlemesi için emrediniz. İki gün geçmeden hepsini dağıtarak, bölgenin emniyetini sağlayacaktır" Nasreddin Şah, bu teklifi kabul ederek Abdullah Han'a bir ferman yazdı ve ihtiyacı olduğu kadar asker alıp bu işe başlamasını emretti. Ayrıca bu fermanla birlikte kendisine bir madalya da gönderdi ve böylece bu işte başarı sağlayacağına emin olduğunu gösterdi.

Bu ferman ve madalya, Abdullah Han'ın eline geçince, şiddetle etkilendi ve memnuniyetini tam olarak yerine getirmek için hazırlığa başladı. Çok geçmeden Usanlu, Afgan ve Kudar aşiretlerinden on iki bin kişilik bir ordu tertip edildi. Bu ordu tam teçhizatla, Tabarsi Kalesi'ne bakan ve Nazar Han'a ait olan Afra kasabasına yerleştirildi. Bu ordu, kalenin etrafını çevirerek, kaleye yiyecek ve öteberinin girmesine mani oldu. Molla Hüseyin'in sahabeleri, hiç bir suretle kaleden dışarıya çıkmıyordu. Su almak için kaleden dışarıya çıkan kimse, kurşun yağmuruna tutuluyordu. Sahabelerden biri olup Resul-ı Bahnamiri durumdan şikayetçi olarak: "Bizim ekmeğimizi kestiler, suyumuz da kesilirse ne yapacağız?" diye söylendi. Molla Hüseyin'le birlikte, akşam vakti düşman ordusuna bakan Kuddus: "Arkadaşlarımız su sıkıntısı içerisindeyler. Bu akşam inşallah şiddetli bir yağmur yağacak onun arkasından da kar yağıp, düşmanların hücumunu engelliyecektir." dedi. Aynı gece şiddetli bir yağmur yağdı ve arkasından seller akmaya başladı ve kalenin yakınında yerleşmiş olan düşman birliklerini mahvetti. Kalede fazla miktarda su birikti ve sahabelerin su ihtiyacını bir müddet için karşıladı. Ertesi gece, o zamana kadar o bölgede görülmemiş şiddetli bir kar yağmaya başladı ve yağmur yüzünden karışmış olan düşman ordusu, karın

MAZENDERAN OLAYI

yağmasıyla büsbütün perişan oldu. 1265¹ Hicri senesinin, Muharrem ayının 5'inci gecesi, Kuddus, kaleden dışarı çıkmaya karar verdi ve son derece güven içinde kalenin kapısına doğru ilerlerken Resûl-ı Bahnamiri'ye: "Tanrıya şükürler olsun ki bizim duamızı kabul etti ve yağdırdığı kar ve yağmurla düşmanlarımızı perişan ve ordugahlarını mahvederken bizim kalemizi mamur etti" dedi. Yağmur ve kardan büyük zarar gören düşman, muayyen bir zamanda hücumla geçmeye hazırlanıyordu. Fakat Kuddus, onlardan evvel davranıp onlara hücum edecek ve ordularını dağıtacaktı. Kuddus'la birlikte Molla Hüseyin ve üç kişi daha ata binerek diğer sahabeler de arkalarından yürüyerek kaleden çıktılar ve: "Ya Sahibi Zaman" diye bağırdılar. Bu ses düşmanların yüreğini titretti. Sahabeler aslanlar gibi bağıyordu ve orman onların sesiyle inliyordu. Ormanın etrafını tutan düşmanlar korkudan eşyalarını ve silahlarını bıraktıkları gibi kaçtılar ve kırk beş dakika geçmeden sahabeler galip duruma geldiler. Molla Hüseyin ve Kuddus geri kalan askerleri esir aldılar. Bu savaşta Abdullah Han kumandanlarından iki kişi olan Halil'ullah-ı Afgani ve Nurullah Han-ı Afgan ve Abdullah Han'ın askerlerinden dört yüz otuz kişi de öldürüldüler. Kuddus kaleye döndü fakat Molla Hüseyin hala dışarıda çarpışıyordu. Çok geçmeden Kuddus'un gönderdiği Seyyid Abdul-Azim-i Hoi'nin Molla Hüseyin'i kaleye çağırıldığını ve: "Biz düşmanları yendik, artık onları kovalamak lüzumsuzdur. Biz kimseye eziyet etmek istemiyoruz, ancak kendimizi müdafaa etmekle vazifeliyiz. Biz insanları yaşatmaya çalışmalıyız, şimdiye kadar vuku bulan hadiseler, Tanrı'nın kudretini ve bu kudretin hiç bir zaman yenilmeyeceğini gösteriyor. Tanrı kendi lütuf ve inayetiyle az sayıda olan dostlarını, tecrübeli askerler olan bu büyük orduya üstün getirdi" sözleri söyleyen sesi duyuldu, bu savaşta sahabelerden kimse öldürülmedi, sadece Kuddus'un önünde savaşan Goli adındaki birisi ağır yaralandı.

---

¹ 1 Aralık 1848 Miladi

NEBİL TARİHİ

Kuddus'un verdiği emre göre düşmandan kalan mallardan, at ve kılıçtan başka hiç bir şey alınmadı. Abdullah Han'ın kumanda ettiği ordu tekrar geri gelebilecekti. Bunun üzerine Kuddus, sahabelere, kalenin etrafına bir hendek kazmalarını emretti. Hendeğin kazılması on dokuz gün sürdü. Bu müddet zarfında, sahabeler büyük bir sevinç ve gayretle durmadan çalıştılar. Hendek işi bittikten sonra, prens Mehdi Goli Mirza'nın büyük bir orduyla kaleye doğru gelmekte olduğu duyuldu. Prens önce Şir-Gah'ta mola verdi ve bir kaç gün sonra Vas-Kas'a gelerek Molla Hüseyin'e bir haberciyle: "Ben Şah tarafından geliyorum ve size ne istediğinizi ve maksadınızın ne olduğunu sormakla vazifeliyim" diye bir mesaj gönderdi. Molla Hüseyin haberciye: "Prens hazretlerine olan cevabımız bu: Bizim hiç bir maksadımız yoktur. Ne saltanat tahtında gözümüz var ve ne de memleketi karıştırmak istiyoruz. Sadece Mehdi'nin zuhur ettiğini iddia ediyoruz ve bu iddiayı sağlam delillerle ispat etmeye hazırız" diye cevap verdi.

Prens habercisi, Molla Hüseyin'in doğruluğu ve delillerinin sağlamlığı karşısında dayanamayarak ağlamaya başladı ve: "Bizim ne yapmamız lazım?" diye sordu. Molla Hüseyin: "Prene söyle, Sari ve Barfuruş hocalarına, burada toplanmaları için emir versin. Biz burada delillerle bu iddiamızın doğru olduğunu onlara ispat edeceğiz. Aramızda Kur'an-ı Kerim'i hakem olarak kabul edeceğiz. İddiamızı ispat edebilirsek, Prens dediklerini yerine getireceğiz, Kur'an ayetleri ve hadislerle, Hz.Bab'ın doğruluğunu ispat edemezsek Prens bize dilediği gibi hareket etsin" dedi.

Prens bu teklifi kabul etti ve üç güne kadar hocaları toplayacağına ve Molla Hüseyin'in dediği gibi yapacağına söz verdi. Fakat bu söz gerçekleşmedi ve Prens Mehdi Goli Mirza, kaleye hücum için hazırlandı. Prens kaleye hücum için yaptığı hazırlıklar daha önce hiç görülmemişti. Üç asker alayı ve bir çok süvari alayları, bu hücumda kendisine yardım edecekti. Prens ordusuyla birlikte yürüdü. Kaleye bakan tepede mevzi aldılar. Oradan kaleyi ateşe tutacaklardı.

MAZENDERAN OLAYI

Gün doğmadan, Kuddus sahabelere: "Ey Tanrı'nın askerleri, atlarınıza bininiz" diye emir verdi. Sonra kalenin kapıları açıldı ve Kuddus Vas-Kas'a yürümek üzere kaleden dışarı çıktı. Arkasından, Molla Hüseyin ve sahabelerden iki yüz kişi kaleden dışarı çıktılar. Yollar kar ve çamurla kapanmıştı. Kendilerini her taraftan çeviren düşmanlar, her bakımdan donatılmış ve mükemmel silahlar ve mühimmatlarıyla gecenin karanlığında, her an saldırabilirlerdi. Fakat bunların hiç birisi onları hedeflerinden alıkoymazdı. Prens, Kuddus'un arkasından kaleden çıkan Molla Hüseyin'in nereye gideceğini ve ne yapacağını merak ediyordu. Bir an, sahabelerin kendilerine doğru gelmekte olduğunu anladı ve hemen ateş emri verdi fakat artık geç kalmıştı. Molla Hüseyin engelleri aşmış ve ilerliyordu. Böylece Molla Hüseyin, Prens'in kaldığı yere yaklaştı ve onun hususi ikametgahına doğru yürüdü. Tehlikeyi yakınında gören Prens arka pencereden hendeğe atladı ve yalın ayak kaçtı. Kumandanlarının kaçtığını gören askerler dağıldı ve her biri bir tarafa doğru kaçma yolunu tuttu. Sahabeler, zaferle Prens'in ordugahına ve özel meskenine girmek isterken, kaçmamış iki Prens önlerine geçip engel olmak istedi, fakat ikisi de öldürüldü. Prens'in odasında, altın ve gümüş dolu bir kaç sandık bulduysa da sahabeler hiç birine dokunmadılar. Yalnız Prens'in kılıcını zaferlerinin hatırası olarak alıp Molla Hüseyin'e verdiler. Bir de barut dolusu bir sandık aldılar. Prens'in bırakıp kaçtığı değerli eşyaya aldırmadan geri döndüler. Prens'in kılıcını Molla Hüseyin'e getirdikleri zaman onun Kuddus'un kılıcını kullandığını gördüler. Onun kendi kılıcı, atılan bir kurşunla kullanılmaz bir hale gelmişti.

Sahabeler aynı zamanda düşmanın zindan gibi kullandığı bölümü bulunca, kapılarını açmaya başladılar. Bu arada Molla Yusuf-ı Erdebil'inin sesini duydular. Sonradan kaleye gelirken yolda yakalandığı ve zindana atıldığı anlaşıldı. Molla Yusuf hürriyetine kavuşunca, sahabelerden kendisi ile birlikte hapisanede bulunan diğer hapsililerin de serbest bırakılmasını rica etti ve bu istek derhal yerine getirildi. Bu zaferin ertesi sabahı, Molla Hüseyin, sahabeleri Kuddus'un etrafında toplayarak, Vas-Kas civarında, saldırıya geçebilecek, düşmanı beklemeye koyuldular.

NEBİL TARİHİ

Bu arada, birden iki taraftan da düşmanlar saldırdılar. Sahabeler: "Ya Sahibi Zaman" diye bağıarak iki guruba ayrıldılar. Bir gurup Kuddus'un peşinden diğer gurup ise Molla Hüseyin'in peşinden düşmanın karşısına koştular. Molla Hüseyin'in gurubunun karşısında olan askerler dayanamamarak, Kuddus'un karşısında çarpışanlara katıldılar ve Kuddus ile arkadaşlarını çevirdiler. Her taraftan mermi yağıyordu. Bin mermi birden ateş edildi. Mermilerin biri Kuddus'un ağzına değdi, bir kaç dişini kırdı, dilini ve boğazını şiddetle zedeledi. Tüfek ve tabancaların ateş edilmesi öyle bir gürültü çıkarmıştı ki on kilometre öteden işitiliyordu. Bu sesi duyan Molla Hüseyin durumu kavradı ve yardıma koştı. Çarpışanlara yaklaşıncaya attan atlayarak atını hizmetçisi olan Kamber- Ali'ye verdi ve koşarak Kuddus'a yaklaştı. Onun ağzından akan kanları gören Molla Hüseyin ellerini havaya kaldırarak başına indirecekti fakat Kuddus ona mani oldu. Bunun üzerine Molla Hüseyin Kuddus'tan kılıcını kendisine vermesini rica etti. Kılıcı alınca, sahabelerden yüz on kişi ile birlikte düşmana saldırdı. Bu durumda Molla Hüseyin bir elinde Kuddus'un diğer elinde Prens'in kılıcı ile çarpışıyordu. Savaş hızlandı ve yarım saat geçmeden düşman yenilgiye uğrayarak kaçmaya başladı. Düşman çekildikten sonra Molla Hüseyin, Kuddus'u kaleye götürdü ve kalede meydana gelen hasarı tamire koyuldu. Kuddus'un durumunu öğrenen sahabeler ağlayıp sızlamaya başladılar. Kuddus, bir kağıda şöyle yazdı: "Üzölmeyiniz. Allah'ın kaderine razı olmalıyız ve ilahi imtihanlarından yılmamalıyız. Hz. Muhammed'in dişi, düşmanların attığı taşla kırıldı. Benim dişim de düşmanların mermisi ile kırıldı. Vücutum, azapta olduğu halde ruhum sevinçle doludur ve Tanrıya nasıl şükredeceğimi bilmiyorum. Beni seviyorsanız, ağlamayı bırakınız çünkü sizin ağlamalarınız beni üzüyor" Kuddus'un yazdığı bu sözler sahabeleri bir dereceye kadar teselli etti. Bu olay 1265¹ Hicri senesinin Muharrem ayının yirmi beşinde vuku buldu.

---

¹ 21 Aralık 1848 Miladi.

MAZENDERAN OLAYI

Bu ayın ilk günlerinde Hz.Bahaullah, Molla Hüseyin'e verdiği söz uyarınca, Nur'dan Tabarsi Kalesi'ne doğru yola çıktılar. Beraberlerinde Mirza Cani-ye Kaşani, Diri Harflerden Molla Bakır-ı Tebriz'i ve kardeşleri olan Mirza Yahya'nın da bulunduğu müminlerden bir gurup vardı. Hz.Bahaullah bir an evvel kaleye varmak için acele edip yolda hiç bir yerde kalmak istemiyorlardı. Kaleye gitmek için gece vaktini seçmişlerdi, çünkü Abdullah Han'ın emrine göre kale sarılmış ve kimseyi kaleye yaklaştırmıyorlardı. Kaleye giden çeşitli yollar kapanmış ve her yolda bir kaç asker bekliyordu. Bu bakımdan Hz.Bahaullah, geceleyin daha rahat kaleye gidebilirlerdi. Kendileriyle beraber bulunanlar biraz mola verilmesi ve istirahat edilmesi için devamlı ısrarda bulunuyorlardı. Nihayet onların ısrarı karşısında Hz.Bahaullah bunun doğru bir iş olmadığını ve her an görünmek tehlikesiyle karşı karşıya olduklarını bildikleri halde, yoldan uzak bir yerde mola vermek zorunda kaldılar. Hz.Bahaullah'ın arkadaşları akşam yemeğini yiyip uykuya daldılar. Hz.Bahaullah ise uyanık kalarak beklemeye koyuldular. Kendilerini gören casuslar durumu haber verdiler ve çok geçmeden bir kaç memur gelerek hepsini yakalayıp, beraberlerinde bulunan eşyaları da zaptettiler. Bu gurubun reisinin Hz.Bahaullah olduğunu tahmin ettiklerinden kendilerine: "Bize verilen vazifeye göre, bu çevrede gördüğümüz herkesi yakalayıp Amul şehrine göndermemiz ve oranın valisine teslim etmemiz gerekir" dediler. Hz.Bahaullah: "Siz yanılmışsınız ve bizim işimizi bilmiyorsunuz. Benim size nasihatim şu ki sonradan pişman olacağınız bir şeyi yapmayınız" diye cevap verdiler. Gayet metin bir şekilde söylenen bu sözler memurların başkanını etkiledi ve bir hayli yumuşayarak Hz.Bahaullah ve arkadaşlarından, atlarına binip memurlarla beraber Amul'a gitmelerini rica etti. Hep beraber Amul yolunu tuttular. Yolda bir çaya geldiler. Memurlardan biraz uzak kalmışlardı. Hz.Bahaullah arkadaşlarına işaret ederek yanlarında bulunan bütün yazılı kağıtlarını suya atmalarını emrettiler. Sabaha doğru Amul'a yaklaştılar. Memurlardan biri, Tabarsi Kalesi yolunda yakaladıkları gurubun getirilmekte olduklarını Valiye bildirmek için önden gitti. Bu sırada Amul Valisi, Prens Mehdi Goli Mirza'ya

NEBİL TARİHİ

yardım etmek üzere, askerleriyle şehrin dışına çıkmış ve yerine akrabalarından birini vekil olarak bırakmıştı.

Vali vekili durumu öğrenince hemen camiye giderek hocaları ve Seyyidlerini çağırdı ve yakalananların kimler olduklarını bilmeden, onların camiye getirilmelerini emretti. Hz.Bahauallah ve arkadaşları camiye girince, kendilerini gören vali vekili korkuya düştü ve yaptığına pişman oldu. Fakat hocaların öfkesini yatıştırmak için sert bir şekilde konuşmaya başladı. Hz.Bahauallah ona cevaben: "Bu gibi iftiralarla hiçbir ilgimiz yoktur. Yakında suçsuz olduğumuz anlaşılacaktır. Valiye olan nasihatim şu ki pişmanlık yaratacak davranışlarda bulunmasın" dediler. Vali hocalara döndü ve: "İstedığınız soruyu sorunuz" dedi. Bunun üzerine hocalar sormaya, Hz.Bahauallah ise cevap vermeye başladılar. Bu karşılıklı konuşmalar sırasında, Hz.Bahauallah'ın beraberlerinde bulunanlardan birinde Hz.Bab'a ait bir yazı bulundu ve yazıyı Reisul- Ulema'ya verdiler. Reisul-Ulema bu yazının bazı kısımlarını okuduktan sonra, onu bir kenara attı ve yanındakilere: "Böyle yükseklerden bahseden bu adamlar, daha kelimeleri doğru yazmasını bile bilmiyorlar. İşte bu yazıda bir çok yazı hatası mevcuttur" dedi. Hz.Bahauallah buna karşılık: "Hoca efendi, bu gördüğünüz yazı Hz.Bab'a değil, Hz.Ali'nin, sahabelerinden biri olan Kumayl İbn-i Ziyad'a cevaben yazdıkları yazıya aittir" dediler. Yanlışı meydana çıkmış olan müçtehit, verecek cevap bulamadığı için sustu. Hazır bulunanlardan bir seyyid: "Bu yazının Bab'ın yazısı olduğu ve sonradan Babi yorumcular tarafından kullanıldığı gün gibi aşikardır" diye birden ortaya atıldı ve sonra Validen, yakalananların öldürülmelerini isteyerek: "bunlar İslamiyet'in ve devletin düşmanlarıdır. Her ne pahasına olursa olsun bunları ortadan kaldırmamız gerekir" diye ilave etti. Öteki hocalar ve müçtehitler de onu destekleyerek Valiye, istediklerini yerine getirmesi için ısrara başladılar. Vali vekili ne yapacağını şaşırmişti. Onların istediklerini yapmadığı takdirde kendisi tehlikeye girecekti. Yaktığı ateşi söndürmenin yollarını aramaya koyuldu ve durumu kurtarmak için, adamlarına: "Yakalananları falakaya yatırdıktan sonra hapse atıp, asıl valinin geri dönmesini bekleyeceğim. Vali

MAZENDERAN OLAYI

onları Tahran'a gönderecek ve hak ettikleri cezayı orada bulacaklar" dedi. İlk olarak Molla Bakır'ı falakaya yatırdılar. Fakat bu adam durmadan bağıyor ve sadece Hz.Bahauallah'ın seyisi olduğunu, Meşhed'e giderken yolda yakalandığını ifade ediyordu. Hz.Bahauallah ara buluculuk ederek onu kurtardılar. Sıra Hacı Mirza Cani'ye gelince, Hz.Bahauallah, onun da bir tüccar olup kendilerinde misafir olarak bulunduğunu söylediler. Mirza Yahya'yı da hizmetçileri olarak tanıtarak dayak yemesine mani oldular ve nihayet vali vekiline: "Eğer bize eziyet etmeye kararlı iseniz ben şahsen her türlü cezayı çekmeye hazırım" dediler. Vali vekili aslında Hz.Bahauallah'a dokunmamayı ve sadece beraberlerinde bulunanları falakaya yatırmayı düşünüyordu. Hz.Bahauallah'ın bu sözleri karşısında tereddüt gösterdiyse de sonradan yalnız Hz.Bahauallah'ın falakaya yatırılmalarını emretti. Hz.Bab'ın beş ay öncesinde Tebriz şehrinde çektiği azabın aynısını, bu sefer Hz.Bahauallah Amul şehrinde çekiyordu. Hz.Bab ilk defa Şiraz şehrinde düşmanlar tarafından bekçi başı olan Abdul - Hamit Han'ın evinde hapsedildiği gibi, Hz.Bahauallah da ilk defa Tahran'da, muhtarın evinde hapsedildi. Hz.Bab ikinci defa olarak Makû'da hapsedildiği gibi, Hz.Bahauallah ta Amul'da valinin evinde hapsedildi. Hz.Bab Tebriz'in Şeyhul - İslam'ın namaz evinde falakaya yatırıldığı gibi, Hz.Bahauallah ta Amul müçtehidinin namaz evinde falakaya yatırıldı. Hz.Bab'ın üçüncü defa olarak Çehrik'te hapsedildiği gibi, Hz.Bahauallah ta üçüncü defa olarak Tahran'ın Siyah Çal zindanında hapsedildiler. Hz.Bahauallah'ın çektiği azapların aynısını Hz.Bab daha önceden çekmişti... Hz.Bahauallah ve yanındakilerin hepsini caminin yanında bulunan hücrelerin birine kapattılar. Vali vekili, bu şekilde Hz.Bahauallah'ın verdiği gizli bir emirle hapis buldukları odanın yan duvarında bir delik açtırdı ve onları dışarı aldı. Bu emir yerine getirilirken vali vekili, bizzat duvarın yanında bekliyordu ve Hz.Bahauallah'ı alıp kendi evine götürmek üzere yola çıktı. Yolda giderken hocaların biri olan bir Seyyid'e rastladılar. Hoca, Hz.Bahauallah'ı görünce küfür etmeye başladı ve bastonunu kaldırıp mübarek Zat'ın vücuduna indirecekti fakat vali vekili ortaya atılarak Hz.Bahauallah'ı korudu ve Seyyid'e

NEBİL TARİHİ

dönerek: "Tanrı aşkına senden eziyet etmekten vazgeçmeni istiyorum" dedi. Fakat seyyid kızarak: "Nasıl olur da din düşmanı olan bu şahsı korumak istiyorsun?" diye bağırmaya başladı. Bu arada, bir kaç serseri de etraflarına toplanarak, gürültüye başladılar. Kimi alay edip kimi küfür ediyordu. Büyük bir kargaşalık çıktı. Bu gürültü arasından valinin adamları Hz.Bahaullah'ı kurtarıp valinin evine götürdüler. Bu işi yapmaları için de son derece cesaret gösterdiler. Hz.Bahaullah'ın yanında bulunanları da kaymakamlık dairesine götürüp tehlikeden uzaklaştırdılar. Vali vekili Hz.Bahaullah'ın huzuruna çıkınca halkın çirkin davranışlarından dolayı özür dileyerek: "Allah yardım etmeseydi kimse sizi bu zalimlerin elinden kurtaramayacaktı. Ben, sizi korumak için canımdan da geçeceğime yemin etmişim ve bu yeminimi tutmak için onlara karşı dayandım yoksa benim de can emniyetim kalmayacaktı ve muhakkak onların ayakları altında ezilecektim" diye şehrin ileri gelenlerinin kötü davranışlarından şikayet etmeye başladı: "Bu şehrin halkı çok asi ve serkeş insanlardır. Her zaman beni uğraştırırlar" diye devam etti.

Vali vekili, Hz.Bahaullah'a karşı sevgi ve saygı ile davranırdı ve devamlı: "Sakın kendinizi hapiste zannetmeyin. Bu evin, evvelden, sizi düşmanlara karşı korumak için yapılmış olduğuna eminim" diye söylüyordu.

Ben sonradan Hz.Bahaullah'tan bu sözleri duydum: "Vali vekili bana karşı gösterdiği sevgi ve saygıyı hiç bir mevkide göstermemiştir. Bu adam son derece nezaket göstererek benim rahatım için çalışıyordu. Onun evinde çok rahattım. Tek sıkıntım evden çıkamamam idi. Onun da tek korkusu valinin geri döndüğü zaman bana kötülük yapacağı idi, fakat ben onu "merak etme beni koruyan ve seni bana karşı böyle şefkatli davranmanı sağlayan Tanrı, Valinin de bana karşı iyi davranmasını sağlayacaktır."diye teselli ediyordum. Bir gece yarısı evin arkasından çıkan gürültülerden dolayı uykudan uyandık. Düşmanların saldırdığını düşünerek bekledik fakat kapı açılınca, valinin kaleden döndüğünü öğrendik. Bizim durumumuzu öğrenince bize karşı kötü davrananlara çıkıştı ve onlara: "Esir olan ve kendini müdafaa

MAZENDERAN OLAYI

edemeyen bir misafire karşı neden böyle davranılmasına izin verdiniz? Neden bu Zat'ı öldürmeye teşebbüs ettiniz? Hocalar ve serseriler hangi tatmin edici deliller gösterebildiler? Bu hocalar hakikaten İslamiyet'i savunuyorlarsa, Tabarsi Kalesi'ne gidip orada iddialarını ispatlasınlar ve vazifeleri olan İslam dinini korusunlar" diye bağıyordu.

Aslında Abbas Goli Han-ı Laricani, sahabelerin cesaretine hayran olmuştu. Kaleye gitmeden önce sahabeleri hor görüp, hesaba katmamıştı, fakat kendi gözüyle kalede olup bitenleri görünce, kızgınlığı bir dereceye kadar azaldı ve gururluluktan vazgeçti. Amul'a dönünce son derece saygı ile Hz.Bahauallah'ın huzuruna çıktı ve Amul halkının çirkin hareketlerinden duyduğu üzüntüyü bildirdi. Öyle bir hale gelmişti ki kendi mevkisini büsbütün unutmuş ve durmadan Molla Hüseyin'i ve onun cesaret ve becerikliliğini övüyordu. Bir kaç güne kalmadan, Hz.Bahauallah'ı Tahran'a göndermek için hazırlıkları bitirdi ve Hz.Bahauallah ile beraberlerinde bulunanları, başkente gönderdi.

Bu olay, Hz.Bahauallah'ın kaleye gitmelerine engel oldu. Çok arzu ettikleri ve buna çok gayret gösterdikleri halde, Allah takdir etmemişti. Çünkü kaleye gidip de şehit olsalardı sonradan dünya halkı, Allah tarafından getirdikleri hükümlerden mahrum kalırdı. Hz.Bahauallah gençlik çağında Hz.Bab'ın zuhurunu duydu ve hemen iman etti. Yirmi yedi yaşlarında iken emrin hizmetine koşmak için, bütün maddi servet ve mevkilerden vazgeçti. Tahran da esir düşen Kazvin ahabplarının yardımına koşarken yakalanıp hapse atıldılar. Tahire'yi Kazvin'den kurtarmakla kendi kudretinin bir nebzesini gösterdiler. Bedeşt'te sahabelerin yaptıkları gürültüyü akıllıca susturdular. Niyala da Kuddus'u kurtarıp, Tabarsi Kalesi'nin sahabelerine değerli nasihatlerde bulundular. Durmadan sahabelere yardım etmeye uğraşırlar ve her durumda, kendilerini sahabelere feda etmeye hazır dılar. Nitekim Amul'da sahabeleri dayaktan kurtarıp, bu işkenceye kendileri katlandılar. Babilerin Şah'a suikast olayında, düşmanların sonsuz zulmüne uğradılar. Lavasan'dan Şah'ın ordugahına ve oradan da başkente kadar uğradıkları azap ve işkenceler, anlatmaya gelmez. Tahran Siyah Çal zindanında

NEBİL TARİHİ

zincirlere vurularak, karanlık hapisanede bir çok günler geçirdiler. İşte bunlar hayatları boyunca çektikleri azap ve eziyetlerin bir nebzesidir. Bütün bunlar, Hz.Bahauallah'ın, memleketinde, tesirli kudretlerini nasıl çalıştırdıklarını gösterir ve nihayet Hz.Bab'ın emrini zirveye çıkardılar. Hz.Bab'tan sonra, bu emrin Hz.Bahauallah'la devam ettirilmesi, Tanrı katından takdir edilmiştir.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

YIRMİNCİ BÖLÜM

MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI

Daha önce de dediğimiz gibi Prens Mehdi Goli Mirza yenilerek kaçtı ve ordusu dağıldı. Fakat kendisi yeniden askerlerini toplayarak tekrar kaleye hücum etmeği tasarladı. Sahabeler yine büyük bir ordu tarafından kuşatıldılar. Bu ordunun kumandanları, Abbas Goli Han-ı Laricani ve Süleyman Han-ı Afşar idiler. Bu iki kumandan sayısız asker ve silen hazırlayarak Mehdi Goli Mirza'yla birleşmişlerdi. Ordugahları kalenin yakınında idi ve kalenin etrafında, sahabelerin hücumunu önleyecek dokuz barikat kurmuşlardı. Askerler her gün gösterişli manevralar yapıyor ve güçlerini sahabelere duyurmaya çalışıyorlardı.

Sahabeler yine susuz kalmış ve kalenin ortasında bir kuyu kazmaya başlamışlardı. Rabiyu'l Evvel ayının sekizinci gününde, kuyunun kazılması bitti. Durumu gören Molla Hüseyin: "Yakında yıkanmak için fazlaca suyumuz da olacak. Yıkandığımız gün, dünya kirliliklerinden kurtulmuş olacak ve Allah'ın huzuruna çıkıp sonsuz hayata erişeceğiz. Şahadet şerbetini içmek isteyen herkes, inancı uğruna kanını dökmeye hazırlansın. Bu gece, tan yeri ağarmadan benimle gelmek isteyenler hazır olsunlar. Kaleden çıkıp, önümüzde bekleyen karanlıklar ordusunu dağıtıp, ebedi yurdumuza koşacağız" dedi.

O gün akşam üzeri, Molla Hüseyin abdest alarak yeni elbiselerini giydi ve Hz.Bab'ın sarığını başına geçirerek müdafaaya hazırlandı. Yüzü, sonsuz bir sevinçle parlıyordu. Arkadaşlarıyla veda edecekmiş gibi konuşuyor ve son olarak onları teşvik edici kelimeler kullanıyordu. Bir müddet de Kuddus'la beraber geçirdi. Onun huzurunda sonsuz bir tevazu ile oturmuştu. Kuddus kendisiyle konuşuyor ve ona cesaret veriyordu. Kah Hz.Bab'tan söz ediyor ve kah kendi hissettiklerinden ve duygularından ona bahsediyordu. Gecenin büyük bir kısmı böyle geçti ve sabah yıldızı doğdu. Bu yıldız, yakında, Mukaddes sevgilisine kavuşma gününün doğacağını Molla Hüseyin'e müjde veriyordu. Molla Hüseyin yerinden kalkarak atına bindi kalenin kapısının açılmasını ferman

NEBİL TARİHİ

vererek, 313 sahabeyle birlikte düşmanı dağıtmak için dışarı çıktılar.

Sahabelerin, (Ya Sahibi Zaman) bağırsı, ormanı inletti. Molla Hüseyin birinci barikata saldırdı. Bu barikatı, Zekeriya-yı Kadikolai savunuyordu. Kısa bir zamanda barikat ortadan kalktı, Zekeriya öldü ve askerleri dağıldı. Bunun arkasından süratle ikinci ve üçüncü barikatlar ele geçirildi. Sahabelerin ilerlemesiyle düşmanın korkusu artıyordu; moralleri tamamen kaybolmuş ve şakına dönmüşlerdi. Molla Hüseyin ve arkadaşlarına mermi yağıyordu. Fakat onlar aldırımadan ilerliyorlardı. Bütün barikatlar ele geçirildi ve düşmanın silahları yok edildi. Bu arada Abbas Goli Han bir ağaca tırmandı ve yapraklar arasında gizlendi. Etrafa karanlık çökmüştü fakat meşalelerin ışığında sahabeleri kontrol edebiliyordu. Molla Hüseyin atını kurtarmaya uğraşırken, Abbas Goli Han'ın attığı kurşuna hedef oldu. Kurşun tehlikeli bir yara açtı ve kan şiddetle fişkırdı. Abbas Goli Han kimi hedef aldığı farkında değildi. Molla Hüseyin attan inerek bir kaç adım yürüdü fakat daha fazla dayanamayarak yere düştü. Sahabelerden iki Horasanlı genç durumu fark ederek hemen koşup Molla Hüseyin'i alarak kaleye götürdüler.

Molla Sadık ve Molla Mirza Muhammed Furugi, bana (Nebil'e) şöyle anlattılar: "Molla Hüseyin'i kaleye getirdikleri zaman, biz Kuddus'un huzurunda idik. Kuddus, Molla Hüseyin'i, görünce bizim odadan çıkmamızı istedi. Bayılmış olan Molla Hüseyin'i Kuddus'a teslim ederek hepimiz dışarı çıktık. Sonra Kuddus, Molla Muhammed Bakır'a kapıyı kapatmasını ve kimseyi içeriye bırakmamasını emrederek: "Kimsenin bilmesini istemediğim bazı gizli işlerim var" dedi. Biz Kuddus'un bu sözlerine hayret ettik ve olduğumuz yerde bekledik. Biraz sonra Kuddus ve Molla Hüseyin'in birbirleriyle konuştuklarını duyduk. Bu karşılıklı konuşma iki saat sürdü. Mirza Muhammed Bakır'ı telaşlı görünce, şaşkınlığımız arttı. Sonradan bize şöyle anlattı: "Ben kapının arkasından, anahtar deliğinden içerisini seyrediyordum. Kuddus, Molla Hüseyin'i çağırınca derhal yerinden kalkarak karşısına oturdu ve her zaman yaptığı, tevazu ile boynunu

MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI

bükerek, gözlerini yere dikti. Kuddus'un bütün sorularına cevap veriyor ve onun sözlerini dikkatle dinliyordu. Kuddus'un ona: "beni çok erken terk ettin ve düşmanlarla baş başa bıraktın, fakat çok geçmeden, inşallah, ben de sana katılarak Allah'ın nimetlerine kavuşacağım" dediğini duydum. Sonra Molla Hüseyin'in: "Canım size feda olsun, acaba benden memnun musunuz?" sözleri kulağıma geldi.

Biraz sonra Kuddus, Mirza Bakır'ın kapıyı açmasını istedi ve sahabeler içeriye girdiler. Kuddus: "Ben Molla Hüseyin'le vedalaştım ve daha önce konuşmadığımız konular hakkında görüştük" dedi. Molla Hüseyin'in öldüğünü gördük. Yüzünde hafif bir gülümseme vardı. Öyle sakin bir yüzü vardı ki sanki derin bir uykuya dalmış gibiydi. Ceset toprağa verileceği sırada, Kuddus yaklaştı cesedi, elbiselerine sararak yüzünü ve gözlerini öptü ve yanık bir sesle: "Ne mutlu sana ki son nefesine kadar, Tanrı'nın emrinde sebat gösterdin. Aramızda hiç bir zaman ayrılık düşmemesini ümit ederim" dedi. Bu kelimeler öyle içtenlik ve acılıkla söylendi ki hazır bulunan yedi sahabe kendilerini tutamayarak ağladılar. Bu ağlayış çok derin ve acı idi. Hepsi mümkün olsaydı, Molla Hüseyin'e canlarını feda edeceklerdi.

Onu Tabarsi Kale'sinin güneyine gömdüler ve Kuddus, yanındakilere, Molla Hüseyin'in mezarını herkesten saklı tutmalarını ve hatta diğer sahabelere de mezarın nerede olduğunu açıklamamalarını söyledi. Sonra Şehit düşen diğer otuz altı sahabeyi Kuddus'un emriyle, Tabarsi Kale'sinin kuzeyine ve hepsini aynı mezara gömdüler. Cesetler mezara sıralanırken, Kuddus: "Tanrı dostları, bu mukaddes şehitler gibi davranmalıdırlar. Bunlar öldükten sonra da beraber oldukları gibi, ahbabların da hayatları boyunca birlik içerisinde olmaları lazımdır" dedi.

O gece sahabelerden doksan kişi yaralanmıştı. Sahabelerin ilk defa hücumu uğradıkları gün olan 1264 Hicri senesinin Zil-Kade ayının on ikisinde, Molla Hüseyin şehit edildiği sabaha kadar, yani

NEBİL TARİHİ

1265¹ Hicri senesinin Rabıyü'l Evvel ayının dokuzuna kadar Mirza Muhammed Bakır'ın hesabına göre sahabelerden 72 kişi ölmüştü. Molla Hüseyin düşmanların saldırısına uğradığı günden, şehit edildiği güne kadar 116 gün geçmişti. Bu müddet zarfında bir çok şaşırtıcı olaylar geçmiş ve nice cesaretler göstermişti. Onun, bu müddet zarfındaki davranışları, en çetin düşmanlarını bile şaşırtmıştı ve herkes onun cesaretinin hayranı olmuştu. Molla Hüseyin bilhassa, herkesi hayretlere düşüren dört olayın kahramanı olmuştu. Birinci defa Zil kade ayının on ikisinde, Barfuruş yakınlarında vuku bulan hadise, ikincisi Muharrem ayının beşinde Tabarsi Kale'sinin yakınlarında Abdullah Han-ı Türkmen'in ordusuyla karşı karşıya geldikleri zaman, üçüncüsü, Muharrem ayının yirmi beşinde, Vas-Kas'ta Prens askerleriyle karşılaştıkları zaman. Dördüncüsü ve sonuncusu en önemli olan hadisediydi. Abbas Goli Han, Prens Mehdi Goli Mirza ve Süleyman Han-ı Afşar'ın orduları bir araya gelerek, kırk beş tecrübeli kumandanla birlikte hücum etmişlerdi. Molla Hüseyin korkunç çarpışmaların hepsinde di zafere kavuşmuştu ve karşısında bulunan muazzam orduyu dağıtmıştı. Karşısına çıkan her hadisede gösterdiği üstünlük ve başarı, uğrunda çarpıştığı kutsal emrin doğruluğuna ve azametine tanıklık ederdi.

Genç yaşlarında iken bile, Molla Hüseyin'in yüzünden, asaleti okunuyordu. Din bilgisi, at koşturmaktaki becerikliliği, insaf sahibi oluşu ve inancında sarsılmayan bir kudretle dayanıklılığı, onu, Emir uğrunda şehit düşenler arasında ayrı ve yüksek bir mevkie ulaştırmıştı. Şehit olduğu gün 36 yaşındaydı. Kerbela'ya gidip de Seyyid Kazım-ı Reştî'nin dersine girdiği zaman on sekiz yaşındaydı. Dokuz sene Seyyid'in derslerinden faydalandı ve böylece Hz.Bab'ın davetini kabul edebilecek seviyeye yükseldi. Hayatının geri kalan günlerini de Emre hizmet etmekle geçirdi ve hayret verici cesaretler gösterdi. Onun hizmetleri hiçbir zaman tarihten silinmeyecektir.

---

¹ 1849 Miladi

MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI

Düşman ordusu uğradığı yenilgiyle adeta felce uğramıştı. Dağılmış askerleri toplamak çok güçtü ve kırk beş günden evvel toparlanıp ta hücum edemediler. Bu zaman da Nevruz Bayramına rastladı ve öyle soğuk basmıştı ki sahabelere hücum etmeğe teşebbüs edemiyorlardı. Saldırı gecikmişti ama kumandanların emri gereğince kalenin irtibat yolları büsbütün kesilmiş ne kimse kaledekiler için yardıma gelebiliyor ve ne de kaleden kimse öteberi temini için çıkabiliyordu. Sahabeler erzak bakımından büyük bir sıkıntıya düşmüşlerdi. Bu arada Kuddus'un verdiği emir üzerine, Molla Hüseyin'in sıkıntılı günler için depoladığı pirinçler, Mirza Muhammed Bakır tarafından sahabelere dağıtıldı. Pirinç dağılımı bütüncü Kuddus sahabeleri çağırıldı ve onlara: "Gelecekte uğrayacağınız sıkıntılara dayanabilenler kalede kalsın. Fakat bu sıkıntılara tahammül edebilmekte en ufak tereddüdü olanlar hemen kaleden çıkıp, emin bir yere sığınabilirler. Gidecek olanlar biran evvel çıksınlar çünkü yakında düşmanlar tarafından saldırıya uğrayacağız, başımıza gelecek olan sıkıntı ve zorluklar çok çetin olacaktır" dedi. O akşam sahabelerden olan Mirza Hüseyin-i Mütevelli, ihanete kalktı ve Abbas Goli Han-ı Laricani'ye hitaben bir mektup yazarak: "Neden başladığınız işi bitirmiyorsunuz? Molla Hüseyin öldürülmüş ve onun ölümüyle, kaledeki düşmanlarınızın düzeni de kaybolmuştur. En mühim olan Molla Hüseyin'in işini bitirdikten sonra, bir gün daha dayansaydınız, düşmanınız yenilecekti. Size bir tavsiyem vardır. Şimdi artık fazlaca bir askere ihtiyacınız kalmamıştır. Yüz askeriniz, kaleyi iki günde ele geçirebilir, kaledekiler de kayıtsız şartsız teslim olacaklar, çünkü hepsi aç ve sıkıntılıdır" diye bilgi verdi. Mektup yazıldıktan sonra, mühürlendi ve Seyyid Ali-yi Zarger'e verildi. Seyyid Ali ise, sahabelere dağıtılan pirinçten kendi payını aldıktan sonra gece yarısı kaleden kaçtı ve mektubu Abbas Goli Han-ı Laricani'ye götürdü. Abbas Goli Han, kaleden dört fersah uzak bir kasabada bulunuyordu ve ne yapacağını şaşırılmıştı. Bazen Tahran'a gidip Şah'ın huzuruna çıkmayı düşünüyordu fakat uğradığı yenilgiden utanıyordu. Zaten her şeyi terk edip memleketi olan Larican'a gitmeyi tasarlıyordu, fakat oradaki akraba ve arkadaşlarının alayları

NEBİL TARİHİ

ile karşılaşmaktan çekiniyordu. Bir sabah uykudan uyandığında Seyyid Ali'yi Zarger, Mirza Hüseyin'i Mütevellî'nin yazdığı mektubu kendisine verdi. Abbas Goli Han mektubu okuyunca Molla Hüseyin'in öldüğünü başkalarına bildirmesinden korkarak Seyyid Ali'yi öldürdü ve attığı acayip bir iftira ile kendini bu olayda suçsuz gösterdi. Diğer kumandanların haberi olmadan kendisi kaleye saldırmayı ve bu işi kendi namına bitirmeyi düşünüyordu. Bu sefer muhakkak başaracağına inanıyordu çünkü bir yandan Molla Hüseyin ölmüş, öte taraftan ise kaledekiler açlıkla karşı karşıya kalmışlardı. Bu plana göre hemen askerlerini topladı ve Nevruz Bayramına on gün kala, kaleye yaklaştı. Önce hain Mirza Hüseyin-i Mütevellî'nin yazdıkları hakkında bir araştırma yaptı ve yazılanların doğru olduğuna emin olunca, bir gün sabah piyade ve süvarileriyle, kaleyi kuşattı. Onun emriyle kalenin gözcüleri vuruldu. Mirza Muhammed Bakır telaşla Kuddus'a koşup durumu bildirdi. Kuddus: "Aramızda bir hain var ve Molla Hüseyin'in ölümünü işte bu şahıs Abbas Goli Han'a bildirmiştir. Bu haber üzerine, Abbas Goli Han bize saldırmıştır ki bizi yenerek galip duruma gelsin ve rakiplerini geride bıraksın. Şimdi sen sahabelerden on sekiz kişiyle birlikte kaleden çık ve Abbas Goli Han'ın haddini bildir. Molla Hüseyin ölmüş olabilir fakat Allah her zaman sahabelerine yardımcıdır ve onları zafere ulaştırır" dedi. Bu emir uyarınca Mirza Muhammed Bakır, sahabelerden on sekiz kişiyi seçti; kale kapısını açtırdı ve arkadaşlarıyla kaleden dışarıya fırlayıp, "Ya Sahibi Zaman" diye bağırarak düşmana saldırdılar. Kısa bir zamanda askerler etrafa dağıldı ve utanç dolu bir yenilgiye uğradı. Askerlerden bazıları zar zor Barfuruş'a varabildiler. Fakat utançlarından başlarını kaldıramıyorlardı. Abbas Goli Han ise bu hücum sırasında, korkusundan atından atlayarak, selameti kaçmakta buldu, ancak telaşından pabuçlarından biri atın askısına takılarak ayağından çıktı, fakat o farkına varmadan bir ayağı pabuçsuz olduğu halde ordusunun arkasından koşarak, Prene kadar gitti ve korkuyla, yenildiğini bildirdi.

Öte yandan, Mirza Muhammed Bakır ve arkadaşları, sağ salim kaleye döndüler. Düşmanların bırakıp kaçtığı bayrak Mirza

MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI

Muhammed Bakır'ın elinde idi ve kaleye girince, büyük bir sevinçle, onu sevgili reislerine sundu. Düşmanların yenilgisi, sahabelerin moralini tekrar yükseltti ve sahip oldukları imanın kuvvetiyle düşmanlarına her zaman galip geleceklerine inandılar.

Yiyecek bir şey olmadığı için, düşman ordusundan getirilen atların etiyle besleniyor ve bütün sıkıntı ve zorluklara karşı, büyük bir kuvvetle dayanıyorlardı. Kuddus'un emirlerini yerine getirmekten başka hiç bir düşünceleri yoktu. İçinde buldukları çetin durumları ve düşmanların hücumları, onları yollarından alıkoymuyordu; eski sahabeler gibi zorluklara karşı cesaretle duruyorlardı. Aralarında bazı tahammülsüz olanları da mevcut olmasına rağmen, onların yaptığı cılız teşebbüsler, kaybolarak unutuldu. Bu zayıf insanların, en zor şartlar altında doğru yoldan ayrılıp, ihanet etmeleri, diğer sahabelerin kuvvetli iman ve fedakarlıkları karşısında sönük kalmıştı.

Ordugahını Sarunade kurmuş olan Prens Mehdi Goli Mirza, Abbas Goli Han'ın yenilgiye uğramasına ve kaçmasına sevindi. Aslında onun da niyeti sahabeleri ortadan kaldırmaktı, fakat rakibi olan ve zaferi tek başına kendine mal etmek isteyen Abbas Goli Han'ın başarısızlığı, onu son derece memnun kılmıştı. Hemen Tahran'a bir mektup yazarak, bir çok silah, top ve tüfek isteğinde bulundu. Niyeti, tekrar kaleyi kuşatmak ve bu sefer ne pahasına olursa olsun, kaleyi fethetmekti. Düşmanlar saldırıya hazırlanırken, sahabeler aldırış etmeden Nevruz Bayramını kutlamakla meşguldüler ve durmadan, kendilerine yardımcı olan Tanrı'ya şükrediyorlardı. Aç oldukları halde zorlukları unutup şiirler okuyorlardı. Gece ve gündüz, hep beraber şiirlerle, sesleri ormanda yansıyor ve en uzak yerlerden bile duyulabiliyordu. Hep beraber okudukları şiirler onların moralini yükseltiyordu. Düşman ordusundan getirdikleri atlar da yendi ve yemek için hiç bir şey kalmadı. Geriye sadece bir inek kalmıştı. Bu ineği bir kenara bağlamış olan Hacı Nasır Kazvini, her gün sütünü sağıp, bu sütle Kuddus'a sütlaç yapardı. Kuddus bu sütlaçtan bir parça yiyip gerisini, yanında bulunanlara dağıtırdı ve: "Molla Hüseyin benden ayrıldığı günden beri, hiç bir yemekten zevk alamıyorum.

NEBİL TARİHİ

Etrafımda bulunan arkadaşlarımın açlığını ve güçsüz düştüklerini görünce kalbim yanıyor" diyordu.

Bütün bu sıkıntılara rağmen, Kuddus Elsamad'ın (S) harfinin tefsirini yapmaya devam ediyordu, bir yandan da arkadaşlarını dayanmaya teşvik ediyordu. Mirza Muhammed Bakır her sabah ve akşam, sahabeleri bir araya toplayıp bu tefsirin bir kısmını onlara okudu. Bu okuma sahabelerin cesaretini artırıp, onlara yeni ümitler veriyordu. Molla Mirza Muhammed-i Furugi şöyle anlattı: "Tanrı şahidimizdir ki biz açlığa aldırılmıyor ve yemeyi düşünmüyorduk. Okunan ayetlerin tesiriyle içimiz dolmuştu ve belki saatlerce içimize doğan bu kudretle yaşayabilir ve cesaretimizi muhafaza edebilirdik. Bazen yemek yokluğunu düşününce ufak bir sarsıntı geçirdiğimizde veya zayıf düşmemizde hemen Mirza Muhammed Bakır, Kuddus'un huzuruna çıkıp durumu anlatıyordu. Kuddus aramıza gelince, onun nurlu yüzünü görüp sihirli sözlerini dinleyince, tekrar ümitlenirdik ve sıkıntılarımız dağılırdı. Öyle bir güce sahip oluyorduk ki, düşmanların beklenmedik taarruzuna uğrarsak bile, onları yenebileceğimizi hissediyorduk. O senenin Nevruz Bayramı, 1265¹ Hicri senesinin, Rebiyülahır ayının yirmi dördüne rastlamıştı. Bayram günü, Kuddus sahabelere okunacak bir yazı yazdı. Bu yazıda: "Yakında büyük sıkıntılar ve yeni belalara uğrayacağız ve bunun neticesinde bir çok arkadaşımızı kaybedeceğiz" cümlesi de vardı.

Birkaç gün sonra, Prens Mehdi Goli Mirza, büyük bir kuvvetle kalenin etrafını sardı. Süleyman Hanı Afşar, Abbas Goli Han-ı Laricani ve Cafer Goli Han da, her biri, kendi ordusu ve silahlarıyla ona katıldılar. Ayrıca ordunun ileri gelen paşaları ve yüksek rütbeli subayları da Prens'in yardımına gelip ve kalenin etrafında barikatlar kurarak, hendekler kazdılar ve bütün harp silahlarını kaleye doğru yerleştirdiler. Şehru'l-Baha ayının dokuzuncu günü, topçu başı, kaleyi hedef alarak ateş etme emrini aldı. Her taraftan mermiler yağarken, Kuddus odasından çıkarak,

---

¹ 1849 Miladi

MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI

kalenin ortasına geldi ve sevinç dolu gözler ve gülümseyen dudaklarla dolaşmaya başladı. Yürürken birden tam önüne bir top mermisi düştü. Kuddus soğukkanlılıkla, mermiyi ayağının ucuyla bir kenara iterek: "Bu zalimler Allah'ın gazabını unutmüşlardır. Haşmetli Nemrud'un Tanrı'nın gönderdiği zayıf bir sivrisinek tarafından öldürüldüğünü bilmiyorlar mı? Ad ve Samud kavimlerinin, bir kasırga ile yok edildiklerini duymamışlar mı? Biliyorlarsa, neden Allah'ın askerlerini korkutmaya çalışıyorlar? Bu Tanrı ordusu ve cesur sahabeler, ordunun kudretine aldırılmazlar ve onu bir gölge gibi geçici bilirler" dedi. Sonra sahabelere dönerek: "Siz Hz. Muhammed'in vaat ettiği askerlersiniz. Hz. Peygamber sizin hakkınızda demiştir ki: (Son zamanda zahir olacak kardeşlerimizi ne çok görmek isterdim, ne mutlu onlara ve ne mutlu bize, fakat onların mutluluğu bizden fazla olacak) sakın sakın nefsinize uyup ta elde ettiğiniz bu yüksek makamı kaybetmeyiniz. Düşmanların tehdidinden korkmayınız ve onların büyüklük gösterişlerinden ürkmeyiniz. Her birimizin muayyen saati vardır. Ecel gelince ne düşmanların hücumu ve ne de dostların gayreti, hiç biri tesir yapamaz. Kimse, kimsenin ecel saatini değiştiremez. Bütün yeryüzü sakinleri size karşı teşebbüste bulunsalar, Allah'ın tayin ettiği saati bir dakika bile değiştiremezler. Bir an bile olsa, bu top mermilerinden korkarsanız, Tanrı'nın himayesinden çıkmış olursunuz" diye söyledi. Bu sözleri duyan sahabeler cesaret kazanarak dayanma gücü buldular.

Ancak aralarından bir kaç korkak kalenin bir köşesinde, kimsenin göremediği bir yerde toplandı diğer sahabelerin cesaret ve sevinç dolu hareketlerine gıpta, düşmanlık ve dehşet dolu gözlerle bakıyorlardı. Birkaç gün müddetle Prens Mehdi Goli Mirza'nın ordugahından sahabelerin başına devamlı top mermisi yağdı. Prens askerleri, bunca topun nasıl olup ta sahabelere bir tesir yapmadığına şaşıyorlardı. Onların ateş ettikleri top ve silah seslerine karşı, kaleden dua ve namaz sesleri yükseliyordu. Düşmanlar her an, sahabelerin teslim olmalarını bekliyorlardı fakat karşılık olarak onların, ezan ve Kur'an-ı Kerim'i gayet tatlı bir sesle okuduklarını duyuyorlardı.

NEBİL TARİHİ

Sahabelerin gösterdikleri bu cesaret ve dayanıklılığa en çok Cafer Goli Han kızmıştı ve ne pahasına olursa olsun onların bu cesaretlerini kırmaya karar vermişti. Bunun üzerine bir burç yapılmasını emretti. Burcun yapılışı bittikten sonra, onun üstüne bir top çıkartarak yerleştirdi ve kalenin tam ortasına hedef tuttu.

Kuddus, Mirza Muhammed Bakır'a: "Git ve bu alçağın cezasını ver, ona da Abbas Goli Han'a verdiğin gibi güzel bir ders ver" diye emir verdi: "Bu adama, Tanrı'nın hakiki kullarının ve cesur sahabelerinin aslana benzediklerini göstereceksin. Nasıl ki aslan acıkınca cesareti kat kat artıyorsa, bu sahabeler de acıkınca çok sınırların ve saldırıları daha da korkunç olur" dedi. Mirza Muhammed Bakır, seçtiği on sekiz kişi ile birlikte atlarına binerek, kaleden dışarıya fırlayıp, her zamankinden daha gür bir sesle (Ya Sahibi Zaman) diye bağırarak düşmana saldırdılar. Düşman ordusu büyük bir korkuya kapıldı. Cafer Goli Han'la birlikte otuz kişi, sahabelerin kılıcından geçtiler. Sahabeler, burca hücum ederek onu yıkıp, üstündeki topu yere devirdiler. Ayrıca çevredeki bir kaç barikatı da yıktılar. Bu arada hava karardı ve sahabeler daha fazla ilerlemekten vazgeçerek kaleye döndüler. Sahabelerin hiç birine hiçbir şey olmamıştı. Düşmanlardan geri kalan bir kaç atı da beraber getirdiler.

Düşmanın ordusu sarsıldığından birkaç gün müddetle saldırıya teşebbüs edemediler. Bu arada ordunun teçhizat deposunda büyük bir yangın ve patlamalar çıktı. Bu bölümde bulunan bir çok subay ve asker öldü, bütün bu hadiseler neticesinde, düşman bir aya kadar hücumla hazırlanmadı. Bu müddet zarfında sahabeler bazen kaleden dışarı çıkıp, civar tarlalardan topladıkları kuru otları yiyorlardı, getirdikleri atların eti de bittiğinden deri eğerleri yemeye başlamışlardı. Kuru otları kaynatıp büyük bir iştahla yutuyorlardı. Bu manzarayı gören herkes, onlara acımdan kendini tutamayacaktı. Çok zayıf düşen sahabeler, büsbütün halsiz düşünce, Kuddus aralarına gelip, ümit dolu sözlerle, acılarını dindirirdi.

Cemadiyu's-Sani ayının başında, düşman yine toplarıyla kaleyi hedef aldı ve arkasından da bir kaç süvari ve piyade asker

MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI

alayı kaleye doğru yürüdüler. Düşmanın yaklaştığını gören Kuddus Mirza Muhammed Bakır'ı çağırarak sahabelerden otuz altı kişiyle düşmanın yolunu kesmesini emretti ve: "Bu kaleye girdiğimiz gündən beri hiç bir zaman müdafaadan başka bir teşebbüste bulunmadık. Şimdi de öyledir. Eğer hakikaten gözümüz yüksek mevkilerde olsaydı hiç bir zaman bugüne kadar bu kalede beklemezdik. Bizim sahabelerin cesareti ve silah kullanmalarındaki ustalıklarıyla, bütün düşmanı alt edebilirdik. Bizim kuvvetimiz, eski zamanlardaki Hz.Peygamberin sahabelerinin kuvvetine benziyor. Biz de isteseydik Hz.Muhammed gibi düşmanlarımıza kılıç zoruyla iman ettirebilirdik, fakat biz bu kaleye girdiğimiz gündən beri davranışlarımızla, İlahi Emrin büyüklüğünü ispata çalıştık ve bu uğurda kanımızı dökmekten ve canımızı vermekten çekinmedik. Beklenen saat yaklaşıyor. Bizim işlerimiz bitince işte o zaman saatimiz gelmiş olacak" dedi. Mirza Muhammed Bakır, otuz altı kişi seçip atlarına bindiler ve kaleden dışarıya sürerek kısa bir zamanda düşmanı kaçırdılar. Düşman, sahabelerin "Ya Sahibi Zaman" bağırmasından öyle ürkmüştü ki bayraklarını atarak kaçtılar. Sahabeler bu bayrağı da kaleye götürdüler. Bu karşılaşmada sahabelerden beş kişi şehit düştü. Arkadaşları dönerken onları da beraber kaleye taşıyarak diğerlerinin yanına gömdüler.

Prens Mehdi Goli Mirza, düşmanlarının kudretine şaşmış bir durumda ne yapacağını şaşırmişti. Çaresizlik içerisinde, kumandanları çağırarak bir toplantı yaptı ve onlardan kaleyi fethedebilmek için bir çareye baş vurmalarını istedi. Bu danışma üç gün devam etti. Nihayet bir kaç gün daha beklemeyi uygun buldular. Bu müddet zarfında şiddetli açlık ve ümitsizlik içinde bulunan sahabeler kendi kendilerine teslim olabilirlerdi. Bekleşme müddeti zarfında Tahran'dan gelmiş olan bir şahıs, Şah'tan aldığı bir fermanla, Prens'in huzuruna çıktı. Bu şahıs Tahran yakınında bulunan Kend adında kasabanın halkından idi. Aynı kasabanın halkından olan Molla Mehdi ve Molla Bakır'ın da kalede bulduklarını duyunca, Prensten onlarla görüşmek ve nasihat ederek onları yollarından geri çevirmek için, ziyaret izni aldı.

NEBİL TARİHİ

Kaleyi yaklaştığında, nöbetçilere Molla Mehdi ile görüşmek istediğini bildirdi. Cenab-ı Kelim, sonradan, Tahran'da bu adamla görüşmüş ve bu ziyaretin hikayesini onun ağzından bana şöyle anlattı: " Molla Mehdi kalenin duvarına çıktı. Yüzü çok sert ve bakışı bir aslan kadar derindi. Araplar gibi uzun ve beyaz bir gömlek giymiş ve kılıcını gömleğinin beline bağlamıştı. Elinde beyaz bir mendil taşıyordu. Bana: "Ne işin var? Çabuk söyle. Mevlam beni çağırrsa, hemen gitmeliyim dedi." Yüzünden ve gözlerinden muazzam bir kuvvet ve irade okunuyordu. Ona bakınca büyük bir dehşete kapıldım. En iyi çareyi onun kalbindeki hislerini uyardı buldum. Bunun üzerine çok sevdiği biricik oğlundan ona bahsetmeye karar verdim. Molla Mehdi bu çocuğu çok severdi. Ve onu yutacağı zaman, beşiğinin başına oturup kendi bestelediği bir ninniyi söyleye söyleye onu uyuturdu. Kendisine: "Sen gideli, oğlun Rahman yalnız ve başsız kalmıştır. Seni görmek için can atıyor" dedi. Cevapta: "Rahman'a söyle, hakiki Rahmanın aşkı bütün kalbimi doldurmuş. Sevmek için kimseye yer kalmamıştır" dedi. Bu lafi duyunca göz yaşlarımı tutamayarak: "Seni ve arkadaşlarını,doğru yoldan çıkmış olarak tanıtanları Allah kahretsin" diye bağırdım. Sonra kendisine: "Ben de kaleye girip sana katılırsam ne olacak" diye sordum. Bana: "Eğer hakikati aramak ve Tanrı'yı tanımak için girmek istiyorsan memnuniyetle seni alırım, eğer maksadın beni ziyaret edip eski arkadaşlığımızı yenilemek ise, yine de seni kabul ederim, Çünkü Hz.Muhammed, misafiriniz kafir de olsa ikramda bulununuz diye buyurmuştur. Seni pişmiş ot ve kaynamış kemikle ağırlayacağım, çünkü başka ikram edecek bir şeyim yoktur. Fakat içeriye girip de benimle uğraşmak niyetinde isen, şu duvardan aşağı atacağım seni" diye cevap verdi. Onun bu kuvvetli inanç ve dayanıklılığını görünce, fazla ısrar etmeyi lüzumsuz buldum. Onun cesaret ve inancı öyle kuvvetli idi ki, yer yüzündeki bütün din adamları bir araya gelse onun inancında tek bir şüphe uyandıramaz ve tüm dünya halkı el ele verse onu, seçtiği yoldan şaşkırtamazdı. Ona: "Seni doyuran ve berekete boğan içtiğin kadeh, sana helal olsun. Prens kaleden çıkanları serbest bırakıp, sağ salim memleketine göndereceğine ve kendisine yol

MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI

parasını vereceğine yemin etmiştir" dedim. Bana: "Bu haberi arkadaşlarıma iletceğim. Başka bir işin yoksa artık gideceğim. Bundan fazla bekleyemem. Biran evvel mevlamın yanına dönmeliyim" dedi. Ona: "Tuttuğun yolda Tanrı yardımcın olsun" dedim. Molla Mehdi büyük bir sevinçle: "Elbette ki Tanrı benim yardımcım olmuştur, yoksa nasıl kendi kasabasındaki zindan gibi olan evimden çıkıp ta bu mübarek kaleye adım atabilirdim" dedi ve vedalaşarak kaleye döndü.

Molla Mehdi arkadaşlarının yanına gelince, Prens'in mesajını onlara da ilettili. Bu haberi alan, Seyyid Mirza Hüseyin-i Komi, hizmetçisi ile beraber kaleden çıkıp Prens'in ordugahına gitti. Ertesi gün ise açlıktan takatleri kesilmiş Resul-ı Behnemiri ile bir kaç arkadaşı, üzülen arkadaşlarından ayrılıp, hürriyetlerine kavuşmak ümidiyle Prens'in ordugahına doğru ilerlediler. Fakat daha kaleden uzaklaşmadan Abbas Goli Han'ın verdiği ferman üzerine hepsi öldürüldü.

Bu olaydan bir kaç gün sonrasına kadar kaleyi kuşatmış olan düşman ordusu yine susmuş ve herhangi bir teşebbüste bulunmuyordu.

Cemadiyu's-Sani ayının on altısı olan çarşamba günü, Prens'in gönderdiği bir haberci kaleye gelerek: "Prens hazretleri, gizlice konuşup bir karara varabilmek için, iki kişi göndermenizi istemiştir" dedi. Kuddus bu istek üzerine Molla Yusuf-ı Ardebili ile Seyyid Rıza-yı Horasani'yi gönderdi ve onlara: "Prese onun dediklerini yerine getirmeye çalışacağız, deyiniz" dedi.

Mehdi Goli Mirza, Kuddus'un elçilerine çok iyi davrandı ve onlara çay ikram etti fakat onlar bu ikramı kabul etmeyerek: "Bizim sevgili başkanımız kalede aç bulunurken biz nasıl bir şey yiyebilir veya içebiliriz? Böyle bir harekette bulunursak ona olan sevgimizi ve itaatimizi nasıl gösterebiliriz" dediler. Prens: "Uzun zamandır boş bir mücadeleye girişmiş bulunuyorsunuz. Bu mücadeleden hem siz hem biz, çok zararlı çıktık. Artık bu durumu konuşarak bir anlaşmaya varmamıza karar verdim" diye yanında bulunan bir Kur'an-ı Kerim kitabını çıkardı ve lafının doğruluğunu ispat edebilmek için Fatih Suresinin yanına şöyle yazdı: "Bu kitabı, onu

NEBİL TARİHİ

gönderene ve Tanrı tarafından, onu bize getiren Peygamber Efendimize yemin ederim ki barıştan başka bir niyetim yoktur. Aramızda dostluk bağlarını kurmak istiyorum. Kaleden dışarı çıkınız. Kimsenin size dokunulmasına izin verilmemiştir. Siz ve sahabeleriniz, Allah'ın, Peygamber Efendimizin ve kralımız olan Nasreddin Şah'ın himayesi altında olacaksınız. Şerefim üzerine ant içerim ki yazdıklarımın başka bir kötü niyetim olursa Allah beni çarpsın." Sonra bu yazıların altına mührünü basarak Molla Yusuf'a verdi ve: "Bu Kur'an-ı Kerim'i başkanınıza ve benden selam söyle. Bu gün öğleden sonra sizleri ordugaha taşıyacak bir kaç ata göndereceğim. Sizler bu ordugahta sizin için hazırlanmış özel çadırlarda, benim misafirim olarak kalacaksınız. Kısa bir zamanda her birinizi kendi memleketine göndermek için hazırlıkları tamamlayıp harcırahınızı da vereceğim" dedi.

Kuddus, Molla Yusuf'un getirdiği Kur'an-ı Kerim'i alarak hürmetle öptü ve bu ayeti okudu: "Tanrım, bizimle kavmimiz arasında adaletle hüküm ver. Sen hüküm verenlerin en adaletlisisin." Sonra sahabelere kaleden çıkmaları için emir vererek: "Allah'a yemin ederek bize verdikleri sözü nasıl yerine getireceklerini görmek için onların davetini kabul ediyoruz." dedi.

Kuddus kaleden çıkarken, Hz.Bab'ın kendisine gönderdikleri yeşil sarığı başına geçirdi (Hz.Bab, Molla Hüseyin'e sarık gönderirken, bir tane de Kuddus'a göndermişlerdi.) Hep beraber kaleden dışarı çıktılar. Kuddus Prensin gönderdiği özel ata binmişti, diğer sahabeler de kale kapısında kendilerini bekleyen atlara binerek ordugaha doğru ilerlediler. Çoğu din bilginleri ve asillerden olan sahabeler Kuddus'un arkasında at sürüyor, atı olmayan sahabeler de en arkada yanlarında silahlarını taşıyarak yürüyorlardı. Sahabeler iki yüz iki kişi idi. Çadırın etrafında kendilerine verilmiş özel yerlerde dinlenmeye başladılar. Kısa bir zaman sonra Kuddus çadırından çıkarak sahabeleri topladı ve onlara: "Her şeyden tamamen feragat edeceksiniz. Böylece herkes sizin izinizde olacak ve bu feragatle İlahi Emri yükselteceksiniz. Feragat etmezseniz, mübarek emrin ilerlemesine engel olup gerilemesine sebep olursunuz. Allah'tan size tam bir feragat ihsan

MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI

etmesini ve hayatınızın son dakikasına kadar, emrini yüceltmenizde yardımcınız olmasını diliyorum" diye öğüt verdi. Güneş battıktan bir kaç saat sonra, ordugahtan sahabelere, büyük tepkiler içersinde yemek getirildi. Her tepsi otuz kişi için hazırlanmıştı fakat bu yemek, sahabelerin sayısına karşı az kalıyordu. O zaman Kuddus'un yanında bulunan sahabelerden bir kaç kişi şöyle anlatıyorlar: "Kuddus sahabelerden dokuz kişiyi, kendisiyle beraber, kendi çadırında yemek yemeleri için yanına çağırdı. Kuddus'un bir şey yemediğini görünce, biz de yemeye el uzatmadık. Hizmetçiler bu durumdan memnun olarak yemeklere saldırıp, hırsıyla hepsini yiyip bitirdiler. Prensın bazı adamları, sahabelere yüksek bir fiyatla ekmek satmaya kalktılar ve bu bakımdan bazı sahabelerle hizmetçiler arasında yüksek sesle tartışmalar çıktı. Kuddus sahabelerin bu hareketine son derece üzüldü. Ve neden hizmetçilerden ekmek istediniz diye onları azarladı, az daha, Kuddus bu sahabeleri büyük bir cezaya çarptıracaktı fakat Mirza Muhammed arayı buldu ve karışıklığa son verdi.

Ertesi gün, bir haberci gelerek, Prensın Mirza Muhammed Bakır'la görüşmek istediğini söyledi. Mirza Muhammed Bakır Kuddus'tan izin aldıktan sonra gitti ve bir saat sonra dönerek durumu şöyle anlattı: "Prens verdiği sözü tekrarladı. Orada hazır bulunan Süleyman Han-ı Afşar da son derece sevgi ve nezaket göstererek ettiği yemini hiç bir zaman unutmayacağını söyledi. Ve Cafer Goli Han'ın macerasını misal olarak göstererek bu şahsın Silar'ın ayaklanmasında önemli bir rol oynadığı ve binlerce askerin ölümüne sebep olduğu halde, Şah'ın affına uğradığını ve Muhammed Şah kendisine büyük bağış ve bahşişlerde bulunduğunu söyledi. Prens de yarın sabah erkenden sizinle hamama gidip sonra sizin çadırınıza geleceğini ve herkese birer at vererek Sang-Ser'e gitmesini sağlayacağını oradan da sahabelerin bazıısı Irak'a bazıısı ise Horasan'a gideceklerini söyledi. Ancak Sang-Ser'in sözü geçince, Süleyman Han, bu kalabalık topluluğun oraya gitmesinin tehlikeden uzak olmayacağını belirtti. Bunun üzerine Prens, sahabeleri Firuz Kuh'a göndermeye karar verdi. Fakat bence, Prens söylediklerini tutmayacak çünkü içi ve dışı aynı değildir" dedi.

NEBİL TARİHİ

Kuddus, bu sözleri dinledikten sonra sahabelere, o gece dağılmalarını emretti ve kendisinin de Barfuruş'a döneceğini söyledi. Sahabeler büyük bir üzüntü içerisinde kendisiyle beraber gitmelerine müsaade etmesini rica ettiler. Kuddus: "Sabrediniz, yine birbirimizi göreceğiz, ilerde eziyet ve sıkıntılara uğrayacağız, ondan sonra tekrar görüşüp ve artık bir daha birbirimizden ayrılmayacağız. Şimdi işinizi Tanrı'ya bırakıp, onun mukaddes buyurduğu hadiselerle boyun eğeceğiz" diye tesellide bulundu.

Prens verdiği sözü tutmadı. Kendisi Kuddus'un çadırına gideceğine, onun büyük sayıda sahabelerle birlikte, ordugahına gelmelerini istedi. Hepsini beraber odacısının çadırına yerleştirdi ve öğleye kadar orada beklemelerini istedi. Bir müddet sonra, Prens in adamları, geri kalan sahabelere giderek, Kuddus tarafından, uydurulmuş bir mesajla hepsinin ordugaha gitmelerini söylediler. Bu asılsız ve uydurulmuş mesaj sahabeleri tehlikeye atarak, düşmana esir olmalarına sebep oldu. Düşmanlar bu esirleri sattılar. İşte Tabarsi Kalesi'nin olayından sonra yaşayabilenler bu şekilde kurtulmuş oldular ve her birisi kendi yerine yurduna döndükten sonra, kalede cereyan eden olayları ve sahabelerin uğradığı felaketleri başkalarına anlattılar.

Prens in adamları, Molla Yusuf Ardebili'ye sahabelere gidip, Kuddus tarafından kendilerine, silahlarını bırakmalarını söylemesi için ısrar ettiler. Molla Yusuf ordugahtan çıkarak sahabelerin bulunduğu yere doğru ilerledi. Yolda Prens in adamları onu yakalayarak sahabelere ne diyeceğini sordular. Molla Yusuf büyük bir cesaretle: "Onlara Kuddus tarafından iletilen hiç bir mesaja inanmamalarına ve bunların hepsinin yalan ve uyduruk olduğunu söyleyeceğim" dedi. Bunu duyunca, Prens in adamları hemen üstüne yürüyüp, onu hunharca öldürdüler ve sonra, kaleye giderek bulduklarını yağma edip, kaleyi yerle bir ettiler. Sonra sahabelerin etrafını sararak hepsini kurşuna dizdiler. Kurşunlardan kurtulabilenler askerlerin silahı ve subayların kılıçlarıyla öldürüldüler. Kuddus'un sahabeleri can verirken: "Mukaddes Rabbımız, Meleklerin ve Ruhların Rabbi" cümlesi son nefesleriyle birlikte ağızlarından dökülüyordu. Sevinçli anlarında söyledikleri

MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI

bu cümle ölüm anında yine ağızlarındaydı. Bu mukaddes insanların ölümü, tarihte iftihar tacıyla süslendi.

Bu hadiseler cereyan ederken, Prens, esir alınan sahabilere tek tek huzuruna çağırırdı. Parası olan zengin sahabilere, imkanları dahilince Prense para vereceklerdi ve bu parayı Tahran'a gidince teslim edeceklerdi, para cezasına çarptırılanlardan biri Molla Mirza Muhammed-ı Furugî, ikincisi Cenabı Bedi'nin babası Hacı Abdul Mecit ve üçüncüsü Hacı Nesir-ı Kazvini idi. Parası olmayanlar, Prensın adamlarına hemen idam edilmek üzere teslim edildi. Bunların bir kısmını kılıçla öldürdüler, bir kısmını ağaca asıp kurşuna dizdiler ve bir kısmını da topun ağzına bağlayıp ateş ettiler.

Bu feci hadiseden sonra Sang-Ser halkından olan üç sahabeyi Prensın huzuruna getirdiler. Bunlardan biri Mirza Muhammed Ali'nin oğlu Seyyid Ahmed idi. Mirza Muhammed Ali, Şeyh Ahmed-i Ahsai'nin talebelerinden biri olup, ayrıca büyük bir din hocası olarak tanınırdı. Hz.Bab'ın huzurundan bir sene evvel, Seyyid Ahmed ve Mirza Abul-Kasım, adlı iki oğlunu alarak Kerbela'ya götürmüştü. Onları Seyyid Kazım-ı Reştî'nin hizmetine verecekti fakat Kerbela'ya vardığında Seyyid Kazım ölmüştü. Bunun üzerine Mirza Muhammed Ali oğullarını alarak Necef'e gitti. Necef'te bir gece rüyasında Hz.Muhammed'i gördü. Hz.Peygamber, Hz.Ali'ye: "Mirza Muhammed Ali'ye söyle iki oğlu, Hz.Mehdi'nin huzuruna çıkacaklar ve onun uğruna şehit olacaklar." Bu rüyadan sonra hemen uyanan Mirza Muhammed Ali, oğullarından biri olan Seyyid Ahmed-ı çağırarak, ona vasiyetlerde bulundu ve bir hafta sonra öldü. Seyyid Ahmed'in kardeşi olan Mirza Abul-Kasım, Molla Hüseyin şehit olduğu gece öldü.

Ayrıca Sang-Ser'de yaşayan iki kardeşi daha vardı. Bunların biri Kerbelai Abu Muhammed ve öteki de Kerbeli Ali idi. Bu iki kardeş takva ve İlahi vukufuyla tanınmışlardı. Her ikisi de, devamlı insanlara, Mehdinin zuhur edeceğini ve yeni bir dinin doğacağını müjdeleyip, onların hazır bulunmalarını ve bu zuhura

NEBİL TARİHİ

koşmalarını tavsiye ediyordu. 1261¹ senesinde, bu iki kardeş halka bu sene Seyyid Ali adında bir insanın zuhur edip, siyah bayrakla Horasan'dan Mazenderan'a gideceğini ve beraberinde seçkin sahabeleri bulunacağını haber vererek: "İslam dinine bağlı bulunan herkes bu Zat'ın yardımına koşmalıdır. Zira bu siyah bayrak, Hz.Mehdinin zuhur ettiğini gösterir. Bu bayrağı taşıyan kimse ise Mehdi'nin en yüce sahabelerinden birisidir. Onun izinden giden herkes kurtulur ve ona karşı gelen herkes mahvolacaktır. Kerbelai Abu Muhammed'in iki oğlu vardı. Biri Abul Kasım ve diğeri Muhammed Ali idi. Bu iki genci devamlı uyararak, yeni Emri kabul etmelerini ve bu uğurda hiç bir yardımı esirgememelerini, ancak bu yoldan, asıl maksatlarına varabileceklerini öğütlüyordu. Kerbelai Abu Muhammed ve Kerbelai Ali, her iki kardeş de bu senenin ilk baharında öldüler. Hükümetin danışmanlarından biri olan Molla Zeynul-Abidin-ı Şehmirzadi, Kerbelai Abu Muhammed'in iki oğlu ve babalarının tutumu hakkında Prende bazı şeyler anlatmıştı.

Seyyid Ahmed'i Prende getirdikleri zaman Kerbelai Muhammed'in iki oğlu da beraberinde idiler. Prende Seyyid Ahmed'e: "Neden bu yolu seçip de hem kendini ve hem de diğeri vatandaşlarını mahvetmeye uğraştın? Burada ve Irak'ta bulunan bunca din hocaları ve bilginler sana yetmedi diye mi bu yola sürüklendin?" diye çıkıştı. Seyyid Ahmed hiç çekinmeden: "Ben seçtiğim yolda kimseyi taklit etmedim. Ancak doğru yolu araştırırken bu mübarek Emri buldum ve onun doğru olduğuna emin oldum. Necef'te iken, şehrin en bilgin hocası olarak tanınan Şeyh Muhammed Hasan-ı Necef'iden İslamiyet'in bazı ufak meseleleri hakkında bilgi istedim hiç cevap vermedi. Sorumu ikinci defa tekrarladığımda sert bir şekilde bana çıkıştı. Bu basit bir meseleyi cevaplandıramayan bir şahıstan nasıl önemli ve esaslı sorular sorabilirdim? O benim bu soruma karşı bile şaşırmişti." dedi. Prende: "Hacı Muhammed Ali (Kuddus) hakkında fikrin nedir?" diye sordu. Seyyid Ahmed: "Bize göre Molla Hüseyin,

---

¹ 1845 Miladi

MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI

H.z.Muhammed'in "Horasan'dan bir siyah bayrağın yükseldiğini görünce karın üzerinde sürünerek bile olsa, gölgesine sığınmak için koşunuz" diye buyurduğu bayrağın taşıyıcısıdır. Bunun için dünya ve içindekilere göz yumacak bu mukaddes bayrağın taşıyıcısıdır. Bunun için dünya ve içindekiler göz yumacak bu mukaddes bayrağın altına sığındık. Bu bayrak bizim dinimizin bir sırrıdır. Ey Prens, bana iyilik yapmak istiyorsan, celladına söyle beni öldürsün çünkü biran evvel, ebedi cihan arkadaşlarıma kavuşmak istiyorum. Dünyanın ve içindeki nimetlerin benim gözümde hiç bir değeri yoktur. Bu dünyadan göç edip Allah'ıma kavuşmak istiyorum" dedi. Prens, Seyyid ve Peygamber'in sülalesi olan bu genci öldüremedi fakat yanında bulunan Kerbelai Abu Muhammed'i derhal öldürmeleri için emir verdi.

Seyyid Ahmed ve kardeşi Seyyid Abu Taleb'i Sang-Ser'e götürmesi için Molla Zeynul-Abidin-ı Şehmirzadi'ye teslim etti. Bu sırada Sari Şehrinin müçtehidini olan Mirza Muhammed Taki, bu şehrin hocalarından yedi kişiyle birlikte, sahabelerin işkence ile öldürülmelerine iştirak edip bir sevap kazanmak üzere ordugaha geldiler fakat geldiklerinde iş bitmiş ve sahabelerin hepsi öldürülmüştü. Bunun üzerine müçtehit, Seyyid Ahmed'i öldürmesi için Prense ısrar ederek, bu şahıs Sari'ye dönerse, şehir bir birine girecektir. Prens ise ona: "Ben Seyyid Ahmed'i size emanet ediyorum. Sizin misafiriniz olacak. Kendim, Sari'ye geldiğinde her hangi bir karışıklığı önleyeceğim" dedi.

Mirza Muhammed Taki, beraberinde, Seyyid Ahmed'i alarak Sari'ye doğru yola çıktılar. Yolda Seyyid Ahmed'e ve babasına hakaret etmeye başladı. Bunun üzerine esir olan Seyyid Ahmed kendisine: "Prens, beni senini misafirin olarak teslim ettiğini unuttun mu? H.z.Muhammed'in "Misafiriniz Kafir bile olsa ikram da bulununuz" diye buyurduğunu biliyor musun?" dedi. Bu söze kızan Mirza Muhammed Taki ve yanında bulunan diğer yedi hoca kılıçlarını çekerek, bu mukaddes Zat'ı parça parça ettiler. Seyyid Ahmed'in söylediği son cümle "Ya Sahibi Zaman" idi.

Kardeşi olan Seyyid Abu Talip, Molla Zeynül Abidin-i Şehmirzadi tarafından Sang-Ser'e götürüldü. Bu Zat halen yaşıyor

NEBİL TARİHİ

ve kardeşi Seyyid Muhammed Rıza ile birlikte büyük bir hararetle İlahi Emre hizmet etmektedirler.

İşlerini bitiren Prens, Kuddus'u yanına alarak Barfuruş'a döndü. Cemadiyus-Sani ayının on sekizinde, Cuma günü öğleden sonra Barfuruş'a geldiler. Saidu'l-Ulema, diğer hocalarla birlikte Prensi karşılamaya giderek kazandığı zaferden dolayı kendisini tebrik ettiler. Şehir halkı bu zaferi kutlamak için meşaleler yakarak bayram yaptı. Üç gün süren bu bayramdan sonra, Prens hala Kuddus hakkında bir karara varamamıştı. Ancak onu koruyarak, kimsenin kendisine bir kötülük yapmamasına dikkat ediyordu. Onu kendisiyle beraber Tahran'a götürüp Şah'a teslim etmeyi ve mesuliyetten kurtulmayı düşünüyordu. Fakat Kuddus'a hıncı tükenmeyen Saidu'l-Ulema, Kuddus'u elinden kaçıracağını anlayınca daha da sinirlendi. Bunun için de gece gündüz Prensini aldığı bu karardan vazgeçmesi için uğraşıyordu. Öte yandan halkın taassup hisleriyle oynayarak onları kıskırtıyordu. Nihayet Barfuruş halkı tamamen bu hocaya uyararak gürültü çıkarmaya başladılar. Saidu'l-Ulema utanmadan: "Ben Hacı Muhammed Ali'nin hayatına son vermeden yiyip içmeyi ve uykuyu kendime haram kıldım" diyordu. Halkın gürültüsü ve Saidu'l-Ulema'nın desteklemesi, Prensi korkuttu. Kendi tehlikeye düşmemek için Barfuruş'un bütün hocalarını patlaması muhtemel olan bu kargaşalığa bir çare bulmaları için bir araya çağırdı. Mazeret beyan ederek toplantıya gelmeyen Molla Muhammed-ı Hamza, durmadan halkı zulüm ve cefa etmekten men ederdi. Sahabeler kalede iken Barfuruş halkına, onlara kötülük yapmamaları için öğüt veriyordu.

Kuddus kaleden çıkmadan önce, güvendiği sahabelerden birinin vasıtasıyla, Samad'ın (S) tefsirini yazdığı yazıları, diğer bazı yazılarla birlikte bir torbaya koyarak, torbayı mühürledi ve saklanması için Molla Muhammed-ı Hamza'ya gönderdi. Şimdilik bu yazıların başına ne geldiği bilinmiyor.

Hocalar bir araya toplanınca, Prens, Kuddus'un getirilmesini emretti. Kuddus Prensini huzuruna çıktı. Sahabelerin teslim olduğu günden, o zamana kadar Prensle Kuddus karşılaşmamışlardı. Çünkü Prens onu, odacısının muhafazasına

vermişti. Kuddus içeri girince, Prens yerinden kalkarak, onu yanına oturttu ve sonra Saidu'l-Ulema'ya, usluca ve mantığıyla birlikte Kuddus ile konuşmasını söyledi ve bilhassa Saidu'l-Ulema'ya konuşmalarının, Kur'an ayetlerinden ve Hz.Peygamber'in hadisleriyle birlikte cereyan etmesinin gerektiğini de hatırlatarak: "Kuddus'a karşı bilgini, bu iki yol ile ispat edeceksin ve bunlardan başka araya hiç bir laf karıştırmayacaksın" diye ihtar etti. Saidu'l-Ulema söze başlayarak, sıkılmaksızın Kuddus'a: "Başına geçirdiğin bu yeşil sarıkla, kendini Hz.Muhammed'in soyundan mı olduğunu tanıtmak istiyorsun? Yalandan bu iddiada bulunanların, Allah'ın gazabına uğrayacaklarını bilmiyor musun?" diye sordu. Kuddus gayet sakin ve metin bir şekilde: "Çok saydığımız Seyyid Murtaza'nın soyu, babasından mı, annesinden mi Hz.Peygamber'e kadar uzanıyor?" dedi. Hazır bulunanlardan birisi: "Seyyid Murtaza, şerif Seyyidlerden idi, yani annesi tarafından Hz.Muhammed'in soyundan sayılırdı" diye cevap verdi. Bunun üzerine Kuddus: "Öyleyse neden bana itiraz ediyorsunuz? Bende annem tarafından Hz.Peygamber'in soyundan sayılıyım. Herkes benim annemin Hz.İmam Hasan'ın soyundan olduğunu biliyor" dedi. Kuddus'un hakikaten doğru olan bu sözlerine kimse itiraz edemedi. Bu durum karşısında, öfkesinden deliye dönmüş olan Saidu'l-Ulema yerinden kalktı, sarığını başından çıkararak yere vurdu ve toplantıdan çıkarken: "Bu adam, sizin hepinize, Hz.Peygamber'in soyundan ve Hz.Hasan'ın evlatlarından olduğunu işte ispat etti. Yakında kendisinin Allah tarafından gönderildiğini ve söylediği sözlerin İlahi sözler olduğunu da sizlere ispat edecektir." dedi. Bu arada Prenste yerinden kalkarak: "Ben bu adama dokunup mesuliyet altına girmeyeceğim. İşte siz hocalar bildiğinizi yapınız, fakat unutmayınız ki kıyamet gününde, Tanrı karşısında sizler sorumlu olacaksınız" dedi ve hizmetçisine, atını hazırlamasını emrederek, binip adamlarıyla Sari'ye doğru yola koyuldu. Prens, hocalardan öyle korkmuştu ki verdiği sözü unuttu ve Kuddus'u hunhar düşmanlarla baş başa bırakarak çekip gitti. Hepsı birer aç kurt gibi avlarına hücum etmeyi fırsat kollayan hocalar ve halk, Prens gittikten sonra, Saidu'l-Ulema'nın emrine uyarak Kuddus'un

NEBİL TARİHİ

üstüne yürüdüler ve kaleme gelmeyecek eziyet ve işkencelerde bulundular. Hz.Bahau'llah buyuruyorlar: "Bu genç (Kuddus), gençlik çağında anlatılmayacak azaplara uğradı ve can verirken çektiği işkenceler, kimsenin başına gelmemiştir. Hatta Hz.İsa bile can verdiği zaman Kuddus kadar azap ve işkence çekmemiştir."

Barfuruş halkı bir yandan taassup, bir yandan da hocaların etkisi altında, Kuddus'a feci bir işkence çektirdiler. Bu Zat'ın şahadeti öyle hazin bir hikayedir ki, bu hikayeyi Çehrik kalesinde mahpus bulunan Hz.Bab duyunca, altı ay kadar üzüntüden hiç bir şey yazamadılar ve bu müddet zarfında hiç bir vahiy nazil olmadı. Hz.Bab üzüntüden durmadan ağlıyordu. Şeyh Tabarsi Kalesi'nin olayları, sahabelerin gösterdiği fedakarlık ve bilhassa Kuddus'un çektiği azapların hikayesi, Hz.Bab'ın huzurunda okunurken, Hz.Bab'ın ağladığı duyulurdu. Barfuruş serseriler, Kuddus'un şahadet sırasında, elbiselerini çıkarıp sarığını başından aldıklarını, yalın ayak, zincirlere vurularak, sokaklarda gezdirildiğini, bütün şehir halkı kendisine hakaretler ederek, küfürler savurduklarını, kendisine tükürdüklerini ve kadınlar, bıçak ve balta ile mukaddes vücudunu parça parça ettiklerini ve nihayet mukaddes cesedinin ateşe verildiği hikayesini dinleyen Hz.Bab göz yaşlarını tutamayarak ağlamışlardı. Kuddus düşmanların pençesinde bin bir türlü belaya uğrarken, dudaklarından bu sözler dökülüyordu: "Tanrım bu zalimleri affet, Allah'ım bu insanlara kendi rahmetinle muamele eyle, Çünkü bunlar, bizim anlayıp inandığımız hakikatten habersizdirler. Tanrım ben onlara doğru yolu göstermeye çalıştım, fakat bana karşı nasıl davrandıklarını ve beni öldürüp yok etmeye teşebbüs ettiklerini görüyorsun. Allahım bu halk cahildir, onlara doğru yolu göster. Emrinin hakikatinden habersizdirler, iman edebilmelerine yardım et..." Kuddus her taraftan eziyet ve hücumla uğramışken, Kuddus ve sahabelerine ihanet ederek kaçan Kom'lu Seyyid Mirza Hüseyin, Kuddus'un yanından geçti ve onu tek başına, yardımcısız görünce, yüzüne sert bir tokat indirerek, alaylı bir şekilde: "Hani senin sesin Allah'ın sesi idi, öyleyse haydi bakalım, şu zincirleri kırda kendini kurtar" dedi. Kuddus ona bir bakış bakarak, derin bir ah çekti ve: "Benim azabımı artırdığın

MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI

kadar Allah'ından bulursun" dedi. Kuddus Sebze Meydanına girince: "Keşke annem burada olup ta benim düğünümü görseydi" diye bağırdı. Bu arada halk üstüne yürüyüp mukaddes vücudunu parça parça edip, yaktıkları ateşe attılar. Gece yarısı bazı sahabeler, Kuddus'un cesedinden geri kalan bazı parçaları toplayıp, kurban edildiği yere yakın bir köşeye gömdüler.

Söz buraya gelmişken, Tabarsi Kalesi'nde canlarını feda eden bazı mukaddes şehitlerin adlarını anmayı uygun buldum. Bu vesile ile gelecek nesiller onları anabilecekler. Bu şehitler ister hayatları boyunca, ister ölümden sonra Mübarek Emrin tarihini süslemişlerdir. Allah'ın Emri, onların fedakarlıklarıyla etrafa yayılmış oldu. Bu Mukaddes Zat'ların isimlerini çeşitli kaynaklardan elde edebildim. Bu isimleri tespit edebilmem için bana yardımcı dokunan İsmu'llahu'l-Mim, İsmu'llahu'l-Cevat ve İsmu'llahu'l-Esat'a da teşekkürü borç bilirim. Kalede şehit düşenlerin adlarını yazıyorum ki, diğer cihanda her zaman için yaşayacak olan ruhları gibi, bu cihanda da isimleri ebediyete kadar diri kalsın ve gelecek nesiller onların fedakarlıklarından örnekler alarak, İlahi Emrin yardımına koşsunlar. Yalnız kalede şehit düşenleri değil, 60. seneden¹, 1306 Hicri senesinin² Rabiyu'l Evvel ayı olan bu güne kadar şehit düşenlerin adlarını kaydedip, her birinin şehit düşmesine sebep olan hadise ile birlikte anlatmaya çalışacağım. İşte Tabarsi Kalesi'nde şehit düşenlerin adları:

1 - Herkes tarafından anılması gereken Zat Kuddus'tur. Hz.Bab kendisine İsmu'llahu'l Ahar³ adını takmışlardır. Kuddus Diri Harflerin sonuncusudur. Hz.Bab Mekke'ye giderken, kendileriyle birlikte bulunuyordu. Bu Zat, Molla Sadık-ı Mukaddes ve Molla Ali Ekber-ı Ardestani ile birlikte, İran'da İlahi Emrin uğrunda sıkıntılara düşen ilk kimsedir. Kuddus, Barfuruş'tan Kerbela'ya yöneldiği zaman on sekiz yaşındaydı. Dört sene Seyyid

---

¹ 1844 Senesi Miladi

² 1888 Senesi Miladi

³ Allah'ın son ismi

NEBİL TARİHİ

Kazım-ı Reştî'nin derslerinden faydalandı. Yirmi iki yaşındayken Şiraz'a gelerek Hz.Bab'a iman etti beş sene sonra 1265 senesi Cemadiyu's-Sani ayının 23'ün de, Barfuruş'un Sebze Meydanında, düşmanların hunharca hücumlarına uğrayarak şehit edildi. Hz.Bab ve sonra da Hz.Bahaullah, onun ve sahabelerinin yüce makamı hakkında birçok levihler yazdılar. Hz.Bahaullah, Küllü't-Taam suresinin tefsirinde, kendisine Son Nokta adını verdiler. Kuddus'un makamı, Hz.Bab'tan sonra gelmektedir.

2- Molla Hüseyin, bu Zat'ın lakabı, Babu'l-Bab'tır. Hz.Bab'a ilk iman eden kimsedir. On sekiz yaşındayken, memleketi olan Boşruye'den ayrılarak Kerbela'ya gitti ve dokuz sene Seyyid Kazım-ı Reştî'nin derslerinden faydalandı. Hz.Bab'ın zuhurundan dört sene evvel, Seyyid Kazım'ın emriyle İsfahan'a gitti ve meşhur bir müçtehit¹ olan Seyyid Muhammed Bakır-ı Reştî ile görüştü, sonra Meşhed'e giderek Mirza Askeri ile görüşüp, Seyyid Kazım'ın mesajını bu iki büyük din adamına ilettiler. Molla Hüseyin'in şehit düştüğünü öğrenen Hz.Bab sonsuz bir kedere büründüler. Hz.Bab'ın onun hakkında yazdıkları levihler, Kur'an-ı Kerim'in üç misli kadardır. Hz.Bab bu levihlerden birinde şöyle buyuruyorlar: "Molla Hüseyin'in gömüldüğü toprak her üzüntüyü dağıtır ve her hastalığı giderir." Hz.Bahaullah da İkan Kitabı'nda Molla Hüseyin hakkında şöyle buyuruyorlar: "O olmasaydı, Allah rahmet kürsüsüne ve ebedi izzet tahtına oturmazdı."

3- Molla Hüseyin'in kardeşi, Mirza Muhammed Hasan.

4- Molla Hüseyin'in dayızadesi, Mirza Muhammed Bakır. Bu Zat da, Molla Hüseyin'le birlikte Boşruye'den Kerbela'ya gitti. Oradan Şiraz'a geçerek Hz.Bab'a iman etti ve Diri Harfler arasına girdi. Her yerde Molla Hüseyin'le beraber bulunuyordu ve kalede, onunla beraber şehit oldu. Yalnız Molla Hüseyin Makû kalesinde Hz.Bab'ın ziyaretine gittiğinde, bu iki şahıs yanında bulunmamışlardı.

---

¹ Yüksek rütbeli din adamı

MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI

5- Molla Hüseyin'in eniştesi ve Mirza Abul Hasan ile Mirza Muhammed Hüseyin'in babaları. Bu iki zat halen Boşrue'de, Emre bağlı sabit müminlerden olup, Molla Hüseyin'in kız kardeşi olan Varakatu'l-Ferdos'un bakımıyla meşguldürler.

6- Molla Mirza Muhammed-ı Furugi'nin ağabeysi olan Molla Ahmed'in oğlu. Bu genç amcası olan Molla Mirza Muhammed-ı Furugi gibi yaşayamayıp kalede şehit oldu. Onun çok bilgili ve temiz bir genç olduğu söyleniyordu.

7- Haratlı olarak bilinen Molla Muhammed Bakır. Bu Zat aslen Kayınlı olup Nebil-ı-Ekber'in babasının yakınlarındandı. Meşhed'de Emre iman eden ilk kişidir. Babiye evini açan bu zat, Meşhed'de büyük bir sadakatle Kuddus'a hizmet ederdi ve Molla Hüseyin siyah bayrağı kaldırınca, küçük oğlu Mirza Muhammed Kazım'ı alarak, bayrağa koştu. İkisi de Mazenderan'a kadar gittiler. Kendisi şehit oldu fakat oğlu kurtuldu ve Meşhed'e dönerek Emre hizmet etmeye başladı. Mirza Muhammed Bakır, kalede bulunan sahabelerin sancaktarı idi. Sahabeler, onun kontrolü altında, kalenin duvarları ve burçlarını yapıp etrafına hendekler kazabildiler. Molla Hüseyin şehit olduktan sonra, Kuddus, komutanlığı ona verdi. Bu Zat hayatının son nefesine kadar Kuddus'a bağlı bulunup onun güvenini kazanmış bir insandı.

8- Cuveyn'li-Mirza Muhammed Taki. Bu Zat, Sebzevar yerlisi olup bir çok ilmi yazılara sahipti. Molla Hüseyin çoğu zaman müdafaaya gönderdiği sahabelerin komutanlığını ona verirdi. Düşmanlar Mirza Muhammed Taki ile Mirza Muhammed Bakır'ın kesik başlarını süngüye takıp sokaklarda dolaştırıyor ve halk da büyük bir heyecanla seyrediyordu.

9- Molla Hüseyin'in hizmetçisi Kamber-Ali. Çok cesur olan bu şahıs, Makû yolculuğunda Molla Hüseyin'le beraber bulunuyordu. Molla Hüseyin'in şehit olduğu gece, Kamber-Ali'de düşmanların kurşunlarına hedef olarak öldü.

10 ve 11- Hasan ve Goli. Bu iki kişi İskender-ı Zencani'nin yardımıyla, kurşunlandıktan sonra Molla Hüseyin'in yaralı vücudunu kaleye götürüp, Kuddus'a teslim ettiler. Hasan, Meşhed

NEBİL TARİHİ

şehrinde, bekçi başının emriyle dizgine vurularak sokaklarda gezdirildi.

12- Molla Sadık'ın kardeşi, Muhammed Hasan. Bu şahıs; sahabeler, Barfuruş'tan kaleye doğru hareket edince, yolda, Hosrov-ı Kadı Kolai'nin adamları tarafından öldürüldü. Muhammed Hasan, Hz. İmam Rıza'nın türbesinin bekçilerinden olup son derece sebatlı bir insandı ve kimse, onu, tuttuğu yoldan alıkoyamazdı.

13- Seyyid Rıza: Kuddus, Prens Goli Mirza'ya göndermek üzere, bu Zat'la Molla Yusuf-ı Erdebili'yi seçmişti. Prens ilk sayfasında yazı yazıp söz verdiği Kur'an-ı Kerim'i mühürleyerek ona verdi ve Seyyid Rıza bu Kur'an-ı kaleye götürüp Kuddus'a teslim etmişti. Bu şahıs, Horasan'ın çok meşhur Seyyidlerinden olup, bilgisi ve insan severliği ile tanınmıştı.

14- Molla Merdan Ali: Bu zat Meyamey kasabasındandı. Sebzavar-Şahrud yolunda, Molla Hüseyin Meyamey'e gelince, Molla Merdan, otuz üç kişiyle birlikte, ona katıldı. Molla Hüseyin, Meyamey'in camisine girerek cuma namazını kıldı. Kalpleri titreten, ruhları heyecana getiren meşhur hutbeyi okuyarak, Hz. Muhammed'in, Horasan'dan çıkacak olan siyah bayrak hakkındaki sözlerini hatırlatarak, kendini, bu siyah bayrağı taşıyan kimse olduğunu tanıttı. Molla Hüseyin'in heybetli sözleri hazır bulunanlara derin bir etki yaptı ve çoğu kasabanın ileri gelenlerinden oldukları halde, Molla Hüseyin'in kafilesine katıldılar. Bu kasabadan gelen otuz üç kişiden yalnız Molla İsa kurtuldu, diğerlerinin hepsi şehit oldular. Şehit düşen Molla İsa'nın arkadaşları şunlardır:

15- Molla Muhammed Mehdi

16- Molla Muhammed Cafer

17- Molla Muhammed oğlu Molla Muhammed

18- Molla Rahim

19- Molla Muhammed Rıza

20- Molla Muhammed Hüseyin

21- Molla Muhammed

22- Molla Yusuf

MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI

- 23-Molla Yakup
- 24-Molla Ali
- 25-Molla Zeynul Abidin
- 26-Molla Zeynul Abidin oğlu Molla Muhammed
- 27- Molla Bakır
- 28-Molla Abdul-Muhammed
- 29-Molla Abdul-Hasan
- 30-Molla İsmail
- 31-Molla Abdul-Ali
- 32-Molla Ağa Baba
- 33-Molla Abdul-Cevat
- 34-Molla Muhammed Hüseyn
- 35-Molla Muhammed Bakır
- 36-Molla Muhammed
- 37-Hacı Hasan
- 38-Kerbelai Ali
- 39-Molla Kerbelai Ali
- 40-Kerbelai Nur Muhammed
- 41-Muhammed İbrahim
- 42-Muhammed Saim
- 43-Muhammed Hadi
- 44-Seyyid Mehdi
- 45-Abu Muhammed

Sang-Ser sahabelerinden on sekiz kişi şehit edildi. Bunlar:

46-Seyyid Ahmed: Mirza Muhammed Taki, yedi hoca ile birlikte bu Zat'ı parça parça ettiler. Kendisi bilgisi ve dindarlığı ile meşhurdu.

47-Seyyid Muhammed'in kardeşi Mir Abul-Kasım: Bu Zat da, Molla Hüseyn'in şehit edildiği gece öldürüldü.

48-Seyyid Ahmed'in amcası, Mir Mehdi

49-Seyyid Ahmed'in eniştesi, Mir İbrahim

50-Kerbelai Ali'nin oğlu, Safar Ali: Bu Zat, Kerbelai Muhammed ile birlikte Sang-Ser halkını uyandırmaya çalıştılar.

NEBİL TARİHİ

Kerbelay Ali ile Kerbelai Abu Muhammed, hasta olduklarından, kaleye gidememişlerdi.

51-Kerbelay Abu Muhammed'in oğlu Muhammed Ali

52-Muhammed Ali'nin kardeşi Abul Kasım

53-Kerbelay İbrahim

54-Ali Muhammed

55-Molla Ali Ekber

56-Molla Hüseyin Ali

57-Abbas Ali

58-Hüseyin Ali

59-Molla Ali Asgar

60-Kerbelay İsmail

61-Ali Han

62-Muhammed İbrahim

63-Abdul-Azim

Şehmirzad kasabasından iki kişi, kaleyi müdafaa etmekle görevlendirilmişti. Bunlar:

64-Molla Abu Rahim

65-Kerbelay Kazım

Mazenderan Sahabelerinden şehit düşenlerden yirmi yedi kişinin adları şöyledir:

66-Molla Rıza Şah

67-Azim

68-Kerbelay Muhammed Cafer

69-Seyyid Hüseyin

70-Muhammed Bakır

71-Seyyid Rezzak

72-Üstat İbrahim

73-Molla Said-ı Zarkenarı

74-Rıza-yı Arap

75-Resul-ı Bahnemiri

76-Resul-ı Bahnemiri'nin kardeşi Muhammed Hüseyin

77-Tahir

MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI

78-Şafi

79-Kasım

80-Molla Muhammed Can

81-Molla Muhammed Can'ın kardeşi Mesih

82-Ata-Baba

83-Yusuf

84-Fazlullah

85-Baba

86-Safi-Goli

87-Nizam

88-Ruhullah

89-Ali Goli

90-Sultan

91-Cafer

92-Halil

Sevad-Kuh sahabelerinden şehit olanlardan beş kişinin adı tespit edilebilmiştir:

93-Kerbelai Kanber-Kakeş

94-Molla Nad-Ali-yi Mütevellî

95-Abdul-Hak

96-Atabek-i Çupan

97-Atabek-i Çupan'ın oğlu

Erdistan sahabelerinden şehit düşenler şunlardır:

98-Mirza Muhammed Said oğlu Mirza Ali Muhammed

99-Hacı Abdulvehap oğlu Mirza Abdul-Vasi

100-Hacı Muhammed Sadık oğlu Muhammed Hüseyin

101-Hacı Muhammed İbrahim oğlu Muhammed Mehdi

102-Mir Sultan oğlu Mirza Ahmed

103-Mir Muhammed Taki oğlu Mirza Muhammed

İsfahan sahabelerinden şehit düşen otuz kişi şunlardır:

104- Buğday Kalburcusu Molla Cafer. Hz.Bab Farsça Beyan kitabında bu Zattan bahsetmişlerdir.

105-Üstat Bozorg-ı Banna adıyla tanınan, Üstat Ağa

NEBİL TARİHİ

106-Üstat Ağa'nın oğlu Üstat Hasan

107-Üstat Ağa'nın oğlu Üstat Muhammed

108-Üstat Ağa'nın oğlu Muhammed Hüseyin. Muhammed Hüseyin'in kardeşi olan Üstat Cafer, düşmanlar tarafından elden ele satıldıktan sonra nihayet kendi memleketine geldi ve halen orada yaşamaktadır.

109-Üstat Kurban Ali-yi Banna

110-Üstat Kurban Ali-yi Banna oğlu Ali Ekber

111-Üstat Kurban Ali'nin oğlu Abdullah

112-Mirza Muhammed Ali-yi Nahri'nin oğlunun dayısı Muhammed Bakır'ı Nakş. Ön dört yaşında olan bu Zat, Molla Hüseyin'in şehit olduğu gece, şahadet şerbetini içti.

113-Molla Muhammed Taki

114-Molla Muhammed Rıza. Bu iki zat, Akka'da Rızvan Bahçesi'nin bahçıvanı olan Abdul-Salih'in kardeşleri idiler.

115-Molla Ahmed-ı Saffar

116-Molla Ahmed-ı Mesger

117-Ahmed-ı Peyvendi

118-Hasan-ı Şaar Baf-ı Yezdi

119-Muhammed Taki

120-Hasan-ı Şaarbağ'ın kardeşi Muhammed-ı Attar

121-Bedeşt'te kendi eliyle kendi boğazını kesen ve Tahire tarafından Zebih lakabını alan Molla Abdul-Halik

122-Hüseyin

123-Hüseyin'in kardeşi, Abul-Kasım

124-Mirza Muhammed Rıza

125-Mirza Muhammed Rıza'nın kardeşi Molla Haydar

126-Mirza Mehdi

127-Muhammed İbrahim

128-Muhammed Hüseyin-i Dastmal Gereh-Zan

129-Muhammed Hasan-ı Çit-Saz. Bu şahıs ünlü bir kumaş dokumacısıydı ve Hz.Bab'ın huzuruna da çıkmıştı.

130-Muhammed Hasan-ı Attar

MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI

131-Üstat Hacı Muhammed-ı Banna

132-Muhammed-ı Magareh. Bu şahıs da meşhur bir kumaş tüccarıydı ve yeni evlenmişti. Çehrik'te Hz.Bab'ın huzuruna çıktı ve Hz.Bab kendisine Mazenderan'a gidip Kuddus'a yardım etmesini buyurmuştu. Bu zat Mazenderan yolunda Tahran'a uğradı. Burada ağabeysinden bir mesaj aldı. Mesajda ağabeysi kendisine, karısının bir oğlan çocuğu doğurduğunu, hemen İsfahan'a giderek önce oğlunu görmesini ve sonra istediği yere gitmesi bildiriliyordu. Muhammed-ı Magareh: "Kalbim, Tanrı Emri'nin sevgisiyle öyle dolmuştur ki artık evlat sevgisine hiç yer kalmamıştır. Bir an evvel Kuddus'un yanına ve yardımına koşmalıyım" diye cevap vermişti.

133-Seyyid Muhammed Rıza-yı Pa-Kale. Bu zat İsfahan'ın meşhur hocalarındandı. Molla Hüseyin'in sahabelerine katılmak istediği zaman, bütün İsfahan hocaları arasında büyük bir heyecan ve gürültü baş gösterdi.

134-Mirza Salih lakabıyla tanınan Molla Abdullah

135-Molla Zeynul-Abidin

136-Mirza Muhammed

Şehit düşen ve isimleri kaydedilebilen sahabeler şunlardır:

137-Horasan'dan Barfuruş'a kadar yürüyerek gelen ve Barfuruş'ta düşmanların kurşunuyla katledilen Seyyid.

138-Hz.Bab'ın katibi olan Seyyid Hüseyin-ı Aziz'in babası Seyyid Ahmed

139-Seyyid Ahmed'in oğlu Mirza Muhammed Ali. Çok küçük yaşta şehit olan bu çocuk, kalenin kapısında dururken top mermisinin isabetiyle kafası gövdesinden koptu. Kuddus bu çocuğu son derece severdi.

140-Şeyh Abdul-Halik'ın oğlu Şeyh Ali. Bu zat aslen Meşhedliydi ve gösterdiği cesaret ve hizmetleri ile Kuddus'un ve Molla Hüseyin'in sevgilerini kazanmıştı.

Kazvin şehitlerinin adları şöyledir:

141-Hacı Molla Abdul-Vehap'ın oğlu, Mirza Muhammed Ali. Bu zat meşhur bilginlerdendi. Şiraz'da Hz.Bab'ın huzuruna müşerref oldu ve Diri Harflerin arasına girdi.

NEBİL TARİHİ

142-Hacı Abdul-Kerim-ı Bağibanbaşı'nın oğlu Muhammed Hadi-yi Tacer

143-Seyyid Ahmed

144-Meşhur bir bilgin olan Mirza Abdul-Celil

145-Mirza Mehdi

146-Lahard kasabasından Hacı Muhammed Ali adında bir zat. Molla Taki Kazvini'nin öldürülmesinden sonra büyük sıkıntılara uğradı.

Kalede öldürülen Hoy'lu sahabeler şunlardır:

147-Molla Mehdi: Çok bilgili olan bu zat, Seyyid Kazım-ı Reşti'nin talebelerindendi ve bilgisi ile herkesçe tanınırdı.

148-Diri Harflerden olan Molla mehdi'nin kardeşi Molla Mahmud

149-Diri Harflerden bir başkası olan Molla Yusuf-ı Erdebili. Bu şahıs çok cesur ve bilgili bir zattı. Kerman'a geldiğinde, Hacı Kerim Han son derece sinirlenerek müritlerine: "Bu şahıs hemen şehir dışı edilmelidir, yoksa şehrimizi alt üst edecektir. Onun sözlerinin tesiri Molla Hüseyin'inkinden az değildir." Hacı Kerim Han, Molla Yusuf'un minbere çıkmaması için elinden gelen çabayı harcadı ve onun Kerman'daki ikamet süresinin mümkün olduğu kadar kısa sürmesine çalıştı. Hz.Bab, Molla Yusuf'a İran'ın çeşitli şehirlerine giderek yeni zuhuru müjdelemesini ve 1265 Hicri senesinin, Muharrem ayının ilk gününde ise Mazenderan'a giderek Kuddus'a yardım etmesini emretmişlerdi. Molla Yusuf Hz.Bab'ın emirleri mucibince hareket ederek hiç bir şehirde, bir haftadan fazla kalmadı. Mazenderan'a geldiğinde Prens Mehdi Goli Mirza'nın askerleri onu tanıyıp yakalayarak zindana attılar ve daha öncede anlattığımız gibi Vas-Kas olayında sahabeler tarafından kurtarıldı.

150-Molla Celil-i Urumi: Çok bilgili olan bu zat da Diri Harflerden biriydi.

151-Diri Harflerden olan ve Maraga ahalisinden olan Molla Ahmed: Bu zat Seyyid Kazım-ı Reşti'nin meşhur talebelerinden idi.

MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI

152-Molla Mehdi-yi Kendi: Bu zat uzun müddet Hz.Bahaullah'ın evinde, çocukların öğretmenliğini yapmıştı.

153-Molla Mehdi'nin kardeşi, Molla Bakır: Bu iki kardeş,sahip oldukları ilim ve bilgileriyle meşhur idiler. Hz.Bahaullah, İkan Kitabında, bu iki kardeşin sahip oldukları yüksek makamlarından bahsetmişlerdir.

154-Seyyid Kazım-ı Zencani: Bu zat meşhur bir tüccar olup, Şiraz'da Hz.Bab'ın huzurlarına çıkabilmişti ve İsfahan'a kadar Hz.Bab'la beraber gitmişti. Onun kardeşi olan Seyyid Murtaza Zencani ise Tahran'ın yedi şehitleri arasındadır.

155-İskender-i Zencani. Bu zat Hüseyin ve Goli ile birlikte, Molla Hüseyin'in yaralı vücudunu harp meydanından kaleye götürmüşlerdi.

156-İsmail

157-Kerbelaı Abdul-Ali

158-Abdul-Muhammed

159-Hacı Abbas

160-Seyyid Ahmed

Bunların hepsi Zencanlı idiler.

161-Barfuruş halkından olan Seyyid Hüseyin-ı Kolahduz. Düşmanlar, bu zat'ın başını mızrağa takıp, sokaklarda ve çarşıda gezdirdiler.

162-Molla Hasan-ı Reşti

163-Molla Hasan-ı Bayarjmandi

164-Molla Nimetu'llah-ı Barfuruşi

165-Molla Muhammed Taki-yi Karahili

166-Üstat Zeynul-Abidin

167-Üstat Zeynul-Abidin'in oğlu, Üstat Kasım

168-Üstat Zeynul-Abidin'in kardeşi, Üstat Ali Ekber

Bu son üç kişi, Kermanlı idiler ve Kayın'da ikamet ederlerdi. Duvarcı idiler.

169 ve 170- Molla Rıza Şah ve Bahnemirli bir genç. Kuddus'un kaleden çıkışının ikinci günü, bu iki kişiyi Barfuruş pazarında şehit ettiler. Lakabı Şeriat-Madar olan, Molla

NEBİL TARİHİ

Muhammed Hamza, bu iki zatı Kazım-Bek, camisinin civarında gömdü ve katillerini, yaptığına pişman ederek tövbe etmesini sağladı.

171-Molla Muhammed Mualllem-ı Nuri. Nur'da Hz.Bahau'llah'la beraber olan bu zat keskin bir zeka ve yüksek bilgilere sahipti. Kuddus'un sahabeleri arasında, kimse onur kadar eziyet çekmedi. Prens, ona bir mesaj göndererek, Kuddus'tan vazgeçip kaleden çıktığı taktirde, onu Tahran'a götürüp çocuklarına hoca olarak tayin edeceğini bildirmişti. Molla Muhammed: "Senin hatırın için, hiç bir zaman Tanrı'nın sevgilisinden vazgeçmem. Bütün İran'ı bana vermeye söz versen bile bir dakika gözünü onun yüzünden ayırmam. Sen benim cesedimle isteğini yapabilirsin; fakat asla benim ruhumu elde edemeyeceksin. İstedğin gibi bana işkence et. Ben Kur'an-ı Kerim'in: "Doğru iseniz, ölümü arzu ediniz" ayetinin doğruluğunu sana gösterebilirim" diye cevap vermişti. Bu sözlerden öfkesi son dereceye varan Prens, adamlarına, bu zatı parçalamalarını ve ona, hiç bir işkenceden kaçınmamalarını emretti.

172-Hacı Muhammed-i Kerradi. Bu zatın evi eski Bağdat şehrinin civarında bulunan hurmalığın yanındaydı. Çok cesur bir zat idi. Mısır Valisi olan İbrahim Paşanın muharebesinde, yüz askere kumanda etmişti. Seyyid Kazım'a son derece saygısı vardı ve onun hakkında uzun bir kaside söylemişti. Yetmiş beş yaşında iken Hz.Bab'a iman etti ve Hz.Bab hakkında da ayrıca uzun bir kaside söyledi. Binicilikte ustaydı. Kaledeyken büyük cesaretler gösterdi ve nihayet düşman mermisine hedef olarak şehit düştü.

173-Said-i Cabbavi: Bu zat aslen Bağdatlı idi. Kalede büyük bir cesaretle müdafaalara katılıyordu. Savaşların birinde karnından şiddetli bir yara aldı.O haliyle kendini kaleye kadar taşıdı ve Kuddus'un yanına çıkararak ayaklarına kapandı ve öylece can verdi.

Kale olayından kurtulabilen Seyyid Abu Talib-ı Sangseri Hz.Bahau'llah'a yazdığı uzun bir mektupta, bu son iki zatın gösterdiği cesareti ve şahadet hikayelerini uzun uzun yazmıştı. Bu mektupta şöyle yazıyordu: "Hosrov'un öldürüldüğü gün, ben

MAZENDERAN OLAYININ DEVAMI

kalenin civar köylerinden birinde, muhtar olan Kerbelai Ali Han'ın misafiri idim. Bu şahıs Hosrov'a yardım etmek için gitti ve döndüğünde onun öldürülme olayını bana anlattı. Aynı gün bir şahıs bana gelerek, bu kasabaya iki Arap geldiğini Kaid-Kola ahalisinden çok korktuklarını ve kendilerine yardım edip kaleye kadar götürene büyük bir mükafat vereceklerini söyledi. Bu sözleri duyunca babam, Mirza Muhammed Ali'nin sözlerini hatırladım. O, her zaman bana: "Mümkün olduğu kadar Hz.Bab'ın emrine hizmet et" diye öğüt verirdi. Bunun üzerine hemen yerimden fırlayıp, muhtarın yardımı ile, bu iki Arabı, kaleye götürdüm. Böylece Molla Hüseyin ile de görüşmüş oldum ve hayatımı bu mübarek Emre adadım."

Bu arada devlet ordusuna kumanda eden hükümet adamlarından da bahsetmeyi uygun gördüm.

1-Muhammed Şah'ın kardeşi Prens Mehdi Goli Mirza

2-Süleyman Han-ı Afşar

3-Hacı Mustafa Han-ı Sur Tic

4-Hacı Mustafa Han'ın kardeşi, Abdullah Han

5-Molla Hüseyin'i öldüren Abbas Goli Han-ı Laricani

6-Nurullah Han-ı Afgan

7-Habibullah Han-ı Afgan

8-Zulfagar Han-ı Karavoli

9-Ali Asgar Han-ı Dodonge-i

10-Hüda Murat Han-ı Kürt

11-Halil Han-ı Savad-Kuhi

12-Cafer Goli Han-ı Sorh-Kerre-i

13-Kelbat ordusunun generali

14-Hosrov'un dayızadesi bu adam Hosrov'dan sonra onun yerine geçti, Zekeriyya-i Kadi-Kala'i.

Kale olayından kurtulabilen diğer sahabelerin bir kısmının adlarını bütün araştırmalarımaya rağmen elde edemedim. Diğer bir kısmının da adlarını, emin olmadığımından yazmadım, Araştırmalar sırasında, güvenilir kaynaklardan elde ettiğim şehitlerin adlarını yazdım. Bunlardan başka kalede bulunan ve şehit düşen diğer bir

NEBİL TARİHİ

çok mümin vardır. Çoğunluğu teşkil eden bu zatların isimlerini açık olarak elde edemedim. İleride, Mübarek Emre iman edenler arasında, bu isimleri araştırıp, benim noksanlarımı tamamlamalarını ümit ederim. Çünkü Şeyh Tabarsi Kalesi'nin olayı, Emir tarihinde önemli olaylardan sayılacaktır.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

YIRMİ BİRİNCİ BÖLÜM

TAHRAN'IN YEDİ ŞEHİDİ

Şeyh Tabarsi olayını ve sahabelerin şahadetini duyan Hz.Bab, son derece üzdüler. Çehrik Zindanında hapisli olup vefalı sahabelerinden uzak kalmışlardı. Devamlı onlar hakkında dua edip Cenab-ı Allah'tan, kendilerine yardım ve zafer diliyorlardı. 1265 Hicri senesinin Şaban ayında, sahabelerin uğradıkları belalar ve düşmanların ahbaplara karşı yaptıkları hile ve düzenlerin haberi alan Hz.Bab, sosuz bir üzüntüye düştü. Bu konuyu katip Seyyid Hüseyin şöyle anlatıyor: "Ahbapların başına gelen felaketleri duyan Hz.Bab'ın yüreği hüznün ve üzüntüyle doldu, öyle ki dokuz gün müddetle hiç bir ahbaba ziyaret izni vermediler. Bu müddet zarfında hiç bir ayet nazil olmadı, katipleri olduğum halde, benimle de görüşmek istemediler. Ne yemek yiyor ve ne de bir yudum su içiyorlardı, göz yaşları devamlı akıyor ve hüznün dolu sözler söylüyorlardı. Perde arkasından Allah'a olan münacat ve yalvarılarını duyuyordum. Ağızlarından çıkan hüznün dolu sözlerini yazıp kaydetmeye çalıştım fakat sonradan bana, onların hepsini yırtmamı emrettiler ve ben hemen buyurdularını yerine getirdim. Bu üzüntü beş ay devam etti. Nihayet 1266 Hicri senesi Muharrem ayında tekrar ayetler nazil olmaya başladı. Hz.Bab'ın kendi yazılarıyla ilk nazil olan ayet, Molla Hüseyin hakkında idi. Molla Hüseyin'in ziyaret namesinde, Hz.Bab, onun Kuddus'a karşı gösterdiği doğruluk ve vefakarlığını övmüş ve onun iyi huyları ve güzel davranışlarını methetmişlerdi. Bu levihte Molla Hüseyin'in öbür dünyada, sevdiği ve saydığı mevlasına kavuşacağını belirtmişlerdi. Ayrıca kendileri için de, yakında bu iki mukaddes zata katılacaklarını belirtiyorlardı. Bir hafta müddetle Hz.Bab, Kuddus, Molla Hüseyin ve kalede şehit düşen sahabeler hakkında övgüler yazdılar. Aşure¹ gününde, Seyyid Hüseyin-i Aziz'in kardeşi olan Seyyid Hasan'ın yerine Hz.Bab'ın iki aydan beri işlerini gören

---

¹ Muharrem ayının onuncu günü. İmam Hüseyin'in Kerbela'da şehit oluşunun yıldönümü.

NEBİL TARİHİ

Marağa ahabplarından biri olan Molla Adı Güzel'i yanlarına çağırıldılar. Kendisine iltifat ederek ona Seyyah lakabını verdiler ve kalenin şehitlerin namına nazil olmuş levhi kendisine vererek, şehitlerin ziyaretine gitmesini emrettiler ve: "Kalk, her şeyden kesilerek dervişlerin elbisesini giy ve Mazenderan'a git. Benim tarafımdan, şehitlerin mukaddes vücutlarını saran topraklarını ziyaret et. O mukaddes topraklara yaklaşınca ayakkabılarını çıkar ve hürmetle eğil. Adlarını yüksek sesle an ve hürmetle etraflarında dolaş. Sonra Kuddus ve Molla Hüseyin'in mezarlarından bana bu ziyaretin hatırası olarak birer avuç toprak getir. Nevruz Bayramına kadar dönmeye çalış ki beraber bayramı kutlayalım, çünkü bu benim göreceğim son bayram olacaktır" diye buyurdular. Seyyah Hz.Bab'ın buyruklarını yerine getirmek üzere Mazenderan'a doğru yola düştü. Bütün buyurdıklarını titizlikle yerine getirdi. 1266 Hicri senesinin Rabu'l-Evvel ayının ilk gününde o mukaddes topraklara vardı ve Molla Hüseyin'in şahadet gününün yıldönümü olan aynı ayın dokuzuncu gününde ziyaret merasimini yerine getirerek hemen Tahran'a döndü. Hz.Bahaullah'ın evinde Seyyah'ı ziyaret eden Cenab-ı Kelim bana şöyle anlattı: "Kış mevsiminin soğuk bir gününde şehitlerin ziyaretinden dönmüş olan Seyyah, Hz.Bahaullah'ın huzuruna çıktı. O gün hava çok soğuktu ve şiddetli bir kar yağıyordu. Seyyah eski ve yırtık elbiseleri içinde ayakları çıplak ve saç sakalına karışmış bir vaziyette eski bir abaya sarılmıştı. Soğuktan titrediği halde kalbi Allah'ın sevgisiyle yanıyordu. O gün, Hz.Bahaullah'a misafir gelmiş olan Cenab-ı Seyyid Yahya Darabi, (Vahid) çok saygı değer bir zat olduğu halde, Seyyah'ın Şeyh Tabarsi Kalesinden geldiğini duyunca Seyyah'a doğru koştu ve ayaklarına kapandı. Dizlerine kadar çamura batmış olan Seyyah'ın ayaklarını kucaklayarak öpmeye başladı. O sıralarda Hz.Bahaullah, Cenab-ı Vahid'e son derece sevgi ve iltifat gösteriyorlardı ve bu beni şaşırtıyordu. Cenab-ı Vahid ile arkadaşlığım sırasında, bir gün onun da Şeyh Tabarsi Kalesi'nin şehitleri gibi yüksek bir makama erişeceğini anlamıştım. Seyyah bir kaç gün Hz.Bahaullah'ın evinde istirahat etti ancak Cenab-ı Vahid gibi, Hz.Bahaullah'ın yüceliğini idrak edememişti. O sıralarda

TAHRAN'IN YEDİ ŞEHİDİ

Hız.Bahaullah kendisine son derece iltifat ve sevgi gösteriyorlardı fakat o, bu lütufların önemini kavramıyordu. Cenab-ı Seyyah, sonradan yolculuk esnasında, Mağosa'da kendi hikayesini bana bu şekilde anlattı: "Hız.Bahaullah bana ilgi ve sevgi gösteriyorlardı, fakat Cenab-ı Vahid bütün yüceliği ile, Hız.Bahaullah karşısında beni kendinden üstün tutardı. Hız.Bahaullah'ın evine girdiğim zaman, Cenab-ı Vahid benim ayaklarımı öptü. Onun bu hareketi beni şaşırtmıştı. O günlerde Hız.Bahaullah'ın lütuflarına boğulmuşum fakat onun yüceliğini idrak edememiştim ve bir gün bu Zat'ın Allah'ın elçisi olacağını tahmin edememiştim." Seyyah Tahrán'dan ayrılırken, Hız.Bahaullah Mirza Yahya adına bir mektup yazarak kendisine verdiler. Bir müddet sonra Hız.Bab'tan kendi yazılarıyla bir mektup geldi. Bu mektupta Hız.Bab, Mirza Yahya'ya, Hız.Bahaullah'ın himayesine girmesini ve eğitilmesini emretmişlerdi. Beyan kitabını inkar edenler sonradan bu mübarek levhi değiştirerek, onu Mirza Yahya'nın mübalağalı iddialarının delili ve taıığı olarak belirttiler. Aslında bu yazıda, Mirza Yahya ve müritlerinin iddia ettikleri mevkilerden tek bir söz geçmemiştir ve Beyan'ı inkar edenlerin şatafatlı iddialarından hiç bir iz gözükmiyordu. Bilakis Hız.Bab bu yazılarıyla Hız.Bahaullah'ı övmek istemişlerdi. Fakat Mirza Yahya'nın müritleri, bu yazıyı Mirza Yahya'nın makamının yüksekliğine yorumlamışlardı.

1265 Hicri senesinin önemli hadiselerini anlatmakla devam ettiğimiz bu sırada, benim hayatımın en büyük hadisesini de yazmayı arzu ediyorum. Hayatımın bu büyük hadisesi, benim ruhani doğumum, yani bu mübarek Emri tanıdığım ve iman etmekle müşerref olduğum olaydır. Sayın okuyucularımın izniyle kendi biyografimi, doğumdan iman şerefine erdiğim zamana kadar anlatmaya çalışacağım.

Benim babam Horasan İlinin Tahiri göçebelerindendi. Adı Gulam Ali ve Arap Hüseyin'in oğluydu. Kelb - Ali'nin kızıyla evlenmişti. Bu evlilikten üç oğlu üç kızı olmuştu. Ben onun ikinci oğluyum. 1247 senesinde, Zarand'da doğdum. Benim adımları Yar-Muhammed koydular. Hayatımı çobanlıkla geçiriyordum. Biraz da okuma yazma biliyordum. Daha fazla okuyabilmeyi arzu

NEBİL TARİHİ

ediyordum fakat çoban olduğum için bu arzumu yerine getiremiyordum. Bunun üzerine son derece istekle Kur'an okumaya başladım ve bu kutsal kitabın çoğunu ezberlemiştim. Sürümü ovada otlatırken yüksek sesle Kur'an-ı Kerim'den ayetler okurdum. Her zaman yalnız olmayı çok severdim. Geceleri yıldızlara bakmaktan zevk alırdım ve Hz.Ali'den dualar okurdum. Kibleye yöneldiğim zamanlar Allah'tan beni kötülüklerden korumasını ve hak yolundan ayrılmaman için bana yardım etmesini dilerdim. Babam, Kom Şehrine giderken beni de yanına alırdı.Hocaları çok sayar ve onların meclisinde hazır olmayı severdi. Kom Şehrinde İmam Hasan'ın camisine giderdi ve takva ile din şartlarını yerine getirirdi. Ben de onunla gittiğim zamanlar Necef'ten gelmiş müctehitlerin minberlerinin altında oturup onların anlattıkları laflar ve münakaşalarını dinlerdim. Ancak gittikçe söylediklerinin hepsinin yalan olduğunu anladım. Onların fikirleri ve konuşmalarının doğruluğunu ispatlayacak delilleri son derece istekle arıyordum fakat zamanım buna yeterli değildi, babam benim bu fikirlerime kızıyor ve bana: "Hocalara karşı olan bu düşmanlığımdan dolayı bir gün hüsrana uğrayacağından korkarım" derdi. Bir ara amcamı görmek için Rubat-Kerim'e gittim. 1263 senesinin Nevruz Bayramının on ikinci günü şehrin camisinde iki kişinin konuşmasını dinledim ve o gün Bab'ı tanıdım. Biri öbürüne: "Seyyid Bab'ı Kenar-Gird Kasabasına getirip yakında Tahran'a götüreceklerini duydun mu?" diye sordu. Öteki duymadığını söyleyince tekrar aynı şahıs Hz.Bab'ın hikayesini baştan sonuna kadar, Emrini nasıl açıkladığını, Şiraz'da düşmanlara esir düştüğünü, oradan İsfahan'a getirildiğini, İmam cuma ve Manuçehr Han'ın kendisini ağırladıklarını, ne gibi mucizeler yaptığını ve nihayet İsfahan Hocalarının kendisi hakkında nasıl bir fetva verdiklerini teker teker arkadaşına anlattı. Bu hikayeyi duyunca, bir insanın başkaları üzerinde bu derece tesir yapabileceğine şaşım. Seyyid Bab'ın nurunu üstümde hissedip Babi olduğumu sanmaya başladım. Rubat-Kerim'den Zerend'e döndüm. Babam yüzümden, benim ıstırabımı anladı ve benim davranışlarımdaki değişikliğe şaşırdı. Ne yemek ne de uyumak isterdim. Fakat babamın da

TAHRAN'IN YEDİ ŞEHİDİ

aklımdan geçenleri bilmesini istemiyordum. Çünkü bana mani olacağından korkuyordum. Bir kaç zaman bu şekilde geçti. Bir gün Seyyid Hüseyin Zavvari Zerend'e geldi ve onun vasıtasıyla işin iç yüzünü öğrendim. Seyyid'le tanıştığım zaman sırrımı ona açtım ve onun da benim ne demek istediğimi anladığını gördüm. Bana: "Benim amcamın oğlu olan Seyyid İsmail-i Zavvari, Hz.Bab'ın emrinin doğruluğunu bana ispatladı. Amcamın oğlu bir kaç defa İmam Cuma'nın evinde Hz.Bab'ı ziyaret etmiş ve kendi gözüyle, Hz.Bab'ın ev sahibinin önünde Va'l - Asr süresinin yorumunu yaptığını görmüştür. Hz.Bab'ın sözlerinin kuvveti hızlı yazısı ve doğru üslubu, onu hayretlere düşürmüştür. Onun şaşkınlığını arttıran diğer bir meselede ayetleri yazarken, Hz.Bab'tan bir soru sorulunca kalemleri durmadan ve yazıya ara vermeden cevap vermeleri olmuştur. Nihayet benim amcazadem Seyyid Bab'a iman etti ve hiç korkmadan onun emrini yaymaya başladı. Muhtarlar ve Seyyidler onunla muhalefet etmeye kalktılar ve İsfahan'a gitmesini zorladılar. O da İsfahan'a gitti ve orada yerleşti. Ben de Kaşan'a gitmeye zorlandım. Çünkü artık Zavvare'de kalamazdım. Kışı Kaşan'da geçirdim. Amcamın oğlu daha önce Kaşan'da olan Hacı Mirza Cani'den bahsetmişti. Ona gittim, bana Hz.Bab'ın: "Resale-i Adliye" adlı bir eserini verdi ve okuduktan sonra tekrar kendisine geri vermemi istedi. Bu yazıyı okurken onun kendisine has olan üslubunu çok beğendim ve bir kopyasını aldım. risaleyi tekrar Hacı Mirza Cani'ye geri verirken bana: "Büyük bir fırsatı kaçırdın bu yazının yazarı, yani Hz.bab, üç gece benim evde misafir kaldı ve Nevruz Bayramını burada geçirdi. Kendisini görebilirdin fakat şimdi O Zat Tahran yolundadır, acele edersen ona yetişebilirsiniz" dedi. Ben hemen yola koyuldum ve yürüyerek Kaşan'dan çıktım. Kenar Gird Kalesi'ne gelince bir duvarın dibinde oturdum. Bu arada güzel yüzlü bir adam kaleden dışarı çıktı ve bana: "Kimsin? Nereye gidiyorsun?" diye sordu. Cevapta: "Garip bir yolcuym ve kimseyi tanımıyorum" dedim. Beni evine götürdü ve ikramlarda bulundu. Konuşma esnasında bana: "Galiba Seyyid Bab'ın müritlerindensin. Hz.Bab birkaç gün bu kalede kaldılar ve sonra buradan Kuleyn kasabasına götürüldüler, üç gün önce de Kuleyn'den Azerbaycan'a

NEBİL TARİHİ

doğru yola çıktılar. Ben de ona iman edenlerdenim. Adım Zeynu'l-Abidin'dir. Kendileriyle gitmek istedim fakat bana burada kalmamı, rastladığım sahabelere Hz.Bab'ın sevgilerini iletmemi ve kimsenin peşinden gitmesini istemediklerini söylememi emrettiler ve bana: "Sahabelere söyle ki, Emre hizmet etmeye ve insanların gözlerindeki perdeleri kaldırmaya çalışıp, tam bir güvenle Allah'ın buyurdıklarını yerine getirsinler" diye buyurdular. Bu sözleri duyunca hemen itaat ettim ve Kom'a gideceğime, buraya geldim" dedi.

Seyyid Hüseyin Zavvari bu hikayeyi bana anlatınca biraz rahat ettim. Yanında bulunan Resale-i Adliye'yi beraber okuduk. Onu okumakla içimde sonsuz bir sevinç hissettim. O zamanlar ben bir Seyyid'den, Kur'an dersi alıyordum. Fakat gün geçtikçe onun hiç bir şey bilmediğini ve ayetleri yorumlamakta zorluk çektiğini anlıyordum. Seyyid Hüseyin Zavvari'den bazı sorular sordum, bana: "Seyyid İsmail Zavvari'ye git ve sorularını ona sor, o, her sene bahar aylarında ziyaret için Kom Şehrine gider" dedi. Babamdan Arapça lisanımı ilerletmem için, beni Kom'a göndermesini istedim. Fakat asıl maksadımı sakladım. Aksi takdirde Zerend'in hocaları ve büyükleri onu, beni göndermekten men edeceklerdi. Babam benden ayrılmayı istemediği halde, istediğimi yerine getirdi ve beni Kom'a gönderdi. Bir müddet o şehirde kaldım. Nevruz bayramında annem ve kardeşlerim beni ziyaret etmeye geldiler ve bir ay bende kaldılar. Anneme ve kız kardeşlerime bu mübarek emri açtım. Hz.Bab'ın sevgisi onların kalbine de girdi. Zarend'e döndüler. Onlar gittikten bir kaç gün sonra, sabırsızlıkla beklediğim Seyyid İsmail, Kom'a geldi. Emri konular hakkında bir çok açıklamalar yaptı ve bana: "Allah'ın feyzi devamlıdır ve hiç bir zaman kesilmez. Peygamberlerin hepsi Allah tarafından gelmişlerdir. Allah'ın emri ve peygamberlerin hakikati hep birdir." Bu konuları açıkladıktan sonra Hz.Bab'ın emrini de onlara bağlayarak, Şeyh Ahmed Ahsai ve Seyyid Kazım-ı Reşti hakkında bana bilgiler verdi. Onların adlarını daha önce hiç duymamıştım. Seyyid İsmail'e: "Hz.Bab'a iman eden bir kimse ne yapmalıdır? İman edenlerin vazifesi nedir?" diye sordum. Cevapta: "Hz.Bab, bütün iman edenlere, Mazenderan'a

TAHRAN'IN YEDİ ŞEHİDİ

gidip düşmanlar tarafından sarılmış olan Cenab-ı Kuddus ve diğer sahabilere yardım etmelidir diye buyurmuşlar" dedi. "O halde hemen Mazenderan'a gidip, Cenab-ı Kuddus'a yardım etmek istiyorum" dedim. Cevapta: "Sen şimdilik, Tahran'dan bir haber gelinceye kadar bekle ve senin yaşıtın olan Mirza Fethullah-ı Hakkak'ı tebliğ et" dedi.

Bir süre Kom da bekledim fakat Tahran'dan hiç bir haber gelmedi. Kom'da daha fazla kalmanın hiç bir anlamı yoktu, onun için Tahran'a doğru yola çıktım. Benden sonra Mirza Fethullah'ta Tahran'a geldi fakat düşmanlar onu yakaladılar ve nihayet 1268 senesinde, Şah'a suikast olayında öldürüldü.

Tahran'a gelince doğruca Mescid-i Şah'a gittim. Bu mescid bir medresenin karşısındadır. Medresenin karşısında Seyyid İsmail'i gördüm. Bana: "Sana bir mektup yazmış ve Kom'a gönderecektim" dedi. Biz Mazenderan'a gitmeye hazırlanıyorduk fakat bu arada, kaledeki sahabilere hepsinin öldürüldükleri ve kalenin yerle bir edilmiş olduğunu öğrendik. Bu olaya hepimiz çok üzüldük ve şehitler için anma toplantısı yaptık.

Bir gün amcam olan Nevruz-Ali'ye rastladım. Beni bulmak için Tahran'a gelmişti. Durumu Seyyid İsmail'e anlattım. Bana: "Zerend'e dön, yoksa sana düşman kesilebilirler" dedi. Bunun üzerine Zerend'e döndüm ve bu arada erkek kardeşimi de tebliğ ettim. Tahran'a dönmeme izin vermesi için babamla çok uğraştım, nihayet rıza gösterdi ve ben tekrar Tahran'a geldim. Yine aynı medreseye yerleştim. Orada Molla Abdül-Kerim'i ziyaret ettim. Sonradan, Hz.Bahau'llah'ın kendisine, Mirza Ahmet ismini verdiklerini öğrendim. Molla Abdül-Kerim bana çok yakınlık gösterdi ve: "Seyyid İsmail Zavvari seni bana emanet etmiştir. Bir müddet beraber olmamızı istemişti" dedi. Mirza Ahmet'le geçen arkadaşlık devrimizi hiç bir zaman unutmayacağım. Kalbi sevgi ve şefkatle doluydu. Onun hatırası hayatım boyunca kalbinde saklı kalacaktır. Onun vasıtasıyla Hz.Bab'ın müminleriyle tanıştım, onlarla arkadaşlığım sırasında Mübarek Emir hakkındaki bilgilerimi artırdım. Mirza Ahmet, yazı yazmakla zamanını geçiriyordu. Her gece Farsça Beyan Kitabını ve Hz.Bab'ın diğer eserlerini yazıyor ve

NEBİL TARİHİ

bittiği zaman, iman edenlere hediye olarak veriyordu. Bir kaç defa bu eserlerden bir kısmını Molla Mehdi-yi Kendi'nin karısına götürmeme için bana verdi. Molla Mehdi, küçük çocuğunu terk edip, kalenin sahabelerine katılmıştı. O günlerde Hz.Tahire'nin, sahabeler Bedeşt'ten dağıldıktan sonra Nur'a gittiklerini, oradan da Tahran'a gelip Tahran'ın valisi olan Mirza Muhammed Han-ı Kelanter'in evinde tutuklu kaldıklarını öğrendim. Hz.Tahire hapisli oldukları halde kendilerine çok saygı gösteriliyordu.

Bir gün, Mirza Ahmed, beni Hz.Bahaullah'ın evine götürdü. Hz.Bahaullah'ın hanımı ve Hz.Abdülbaha'nın anneleri olan Hz.Varakatul-Ulya, kendi elleriyle bir merhem yapıp Mirza Ahmed'e gönderdiler. Aynı merhemden benim gözüme de sürdüler ve gözümün ağrısı geçti. O günlerde Hz.Abdülbaha altı yaşlarındaydılar. Eve girerken, ilk Hz.Abdülbaha'ya rastladım. Güler yüzle bana: "Hoş geldin" dediler. Hz.Bahaullah'ın odasının kapısında duruyorlardı. Ben o kapıdan geçerek yandaki odaya girdim. Odanın ortasında Mirza Yahya ile karşı karşıya geldim ve çok şaşırdım, zira onu, kılık kıyafeti ve konuşma şekliyle,kendisine verilen önem ve saygıya layık olmadığını fark ettim. İkinci defa Mirza Yahya'nın odasına girerken, daha önce tanıştığım Cenab-ı Kelim'i gördüm. Bana: "Siz bu gün Ağa'yi, Mirza Salih mektebine götürün çünkü bugün Hz.Bahaullah'ın hizmetçileri olan İsfendiyar, daha pazardan dönmemiştir, siz onun yerine bu vazifeyi yerine getirin" dedi. Ben sevinçle kabul ettim ve gitmeye hazırlandım. Bu arada çok güzel ve sevimli bir çocuk olan Hz.Abdülbaha'da şapka ve Hizari cübbeleriyle, Hz.Bahaullah'ın odasından çıkıp merdivenleri indiler. Kucağıma almak için yaklaştım, bana: "beraber gidelim" dediler. Sonra elimi tutarak evden çıktık. Yolda beraber konuşuyorduk. Mirza Salih'in mektebi o günlerde Pamınar mektebi olarak tanınıyordu. Mektebe geldiğimizde bana: "Akşam üstü tekrar beni almaya gel. İsfendiyar bu gün gelemeyecek babamın onunla işi vardır" buyurdular.

Hz.Bahaullah'ın evine döndüğümde Mirza Yahya'ya rastladım. Bana bir mektup uzatarak Sadr Medresesine götürmemi ve Molla Bakır-ı Bestami'nin hücrelerinde bulunan Hz.Bahaullah'a

TAHRAN'IN YEDİ ŞEHİDİ

vermemi ve cevabını hemen alarak geri dönmemi istedi. Bu işi yerine getirdim ve akşam üstüde tekrar mektebe giderek Hz.Abdülbaha'yı eve getirdim.

Bir gün Mirza Ahmet, Hz.Bab'ın dayısı olan Hacı Mirza Seyyid Ali'yi görmemin çok faydalı olacağını söyledi. Bu zat Şemiran Kapısındaki Muhammed Beyk-ı Çaparcı'nın evinde kalıyordu. Ben kendisinin ziyaretine gittim. Onun asil yüzüne, vakar ve sükunetine hayran oldum. Daha sonra da birkaç defa ziyaretine gittim ve her seferinde onun tatlı huyu, şefkatli davranışları ve sağlam karakteri benim hayranlığımı artırdı. İyi hatırlıyorum, bir gün bir toplantıda Cenab-ı Kelim onunla karşı karşıya geldi. Tahran'ın durumu karışık olduğu için bir an evvel bu şehirden emin bir yere gitmesi için ısrar etti. Fakat O: "Neden kaçayım? Neden korkayım? Burada kalırsam belki Allah'ın yakınlarına açtığı nimet sofrasından ben de bir pay alırım " diye cevap verdi.

Tahran'da kötülük yapmaya ve karışıklık çıkarmaya çalışanlar rahat durmuyorlardı. Bunlardan biri Daru'ş-Şifa Medresesinde kalan bir Kaşan'lı Seyyid idi. Meşhur Seyyid Muhammed ona Hz.Bab'ın Emrini tanıtmaya çalışıyordu. Aynı medresede kalan ve çok bilgili bir zat olan Mirza Muhammed Hüseyin'i Kermani bir çok defa, talebesi olan Seyyid Muhammed'e bu Kaşan'lı Seyyid'in iyi bir insan olmadığını ve kötülük yapabileceğini anlatmaya çalışmıştı ve kendisine, ondan uzak durmaya, onu ahabpların toplantısına götürmemesini nasihat etmişti fakat hiç fayda etmedi. Seyyid Muhammed yine Kaşan'lı Seyyid ile arkadaşlığını devam ettiriyor ve hocasının sözlerine aldırmiyordu. 1266 senesinin Rabı'u-Sani ayında¹ nihayet Kaşan'lı Seyyid, hıyanetine başladı ve Tahran'da ikamet eden ahabplardan elli kişinin adını bir kağıda yazarak, Seyyid Hüseyin adında Tahran'da yerleşmiş Kaşan'lı bir hocaya verdi. O da aynı kağıdı, Vali Muhammed Han-ı Kelanter'e teslim etti. Muhammed Han'ın emri

---

¹ 14 Şubat - 15 Mart 1850 Miladi

NEBİL TARİHİ

ile on dört kişi tutuklandı. Ahabpların yakalandığı gün, ben, erkek kardeşimle beraber Zerend'den bizi görmeye gelmiş olan amcamı görmeye, Yeni Kapının dışındaki bir hana gitmiştik. Ertesi gün amcam Zerend'e döndü ve ben Daruş Şifa Medresesine döndüm. Hücrede bir kağıt paketi gördüm, üstünde de Mirza Ahmed'in bana yazdığı bir mektup vardı. Hain Seyyid'in işini becerdiğini ve kargaşalık çıkardığını anladım. Mirza Ahmet bana: "Hücrede gördüğün evrak, benim yanımda mevcut olan mukaddes ayetlerdir. Hücreye gelir gelmez hemen bu evrak paketini, Kazvinli biri olan Hacı Nad Ali'ye götür ve paketi, kendisine yazdığım mektupla beraber, ona ver ve hemen Mescid-i Şah'a gel. Orada görüşürüz" diye yazmıştı. Ben, hemen evrak paketini, gerektiği yere götürdüm ve arkasından hemen Mescid-i Şah'a gittim ve Mirza Ahmed'i buldum. Bana, hücumu uğradığı için bu camiye sığındığını söyledi. O arada, Medrese-i Sadra'dan Hz.Bahauallah, mirza Ahmed'e bir mesaj yollayarak Amir-Nizam'ın kendisini aradığını, kendisini yakalaması için üç kere İmam-Cuma'ya emir verdiğini, Mirza Ahmed'in Camiye sığındığını duyduğunu ve kendisi ile camiye sığınmış diğer ahabpları yakalamak için caminin hürmetini kırmaya karar verdiğini bildirdiler. Ayrıca Mirza Ahmed'e bir an evvel camiden gizli bir şekilde çıkarak Kom'a gitmesini ve beni de Zerend'e göndermesini tavsiye etmişlerdi.

Benim bazı akrabalarım da benim Zerend'e gitmeme ısrar ettiler. Babam yanlışlıkla benim yakalandığımı duymuş ve çok üzülüyormuş.

Mirza Ahmed'in de uygun görmesi üzerine Zerend'e döndüm ve Nevruz Bayramını evde geçirdim. Bu Nevruz Bayramı 1266¹ senesinin Cemady'ul-Evvel ayının beşinci gününe, yani Hz.Bab'ın Emrini açıkladığı güne rastlamıştı. Hz.Bâb son eserlerinin birinde, bu bayramı Panc-Şa'n adına zikretmişlerdi. Bu eserde Hz.Bâb: "Emrin açıklanmasının altıncı Nevruz'u, Cemady'ul-Evvel ayının beşinci gününe ve Emrin açıklanmasının

---

¹ 1850 Miladi

TAHRAN'IN YEDİ ŞEHİDİ

yedinci Kameri senesine rastlıyordu" diye yazmışlardı. Bu yazıdan anlaşıldığına göre, bu Nevruz, Hz.Bâb'ın göreceği son Nevruz olacaktır.

Zerend'de herkes bayramı kutlarken, ben onlara daha az katılıyordum. Bütün kalbimle Tahran'ı düşünüyorum ve arkadaşlarımın başına neler geldiğini merak ediyordum. Dost ve ahbablarımın sağlığını duymaya can atıyordum. Kendi evimde her bakımdan rahat olduğum ve herkes bana şefkat gösterdiği halde, içim içime sığmıyordu, çünkü sıkıntı ve belâlarla çevrilmiş az sayıdaki ahbablarımdan uzaktım. Bütün kalbimle onların yanında olmayı ve sıkıntılarını onlarla paylaşmayı arzu ediyordum.

Beklenmedik bir zamanda Sadık-ı Tebrizi Tahran'dan Zerend'e babamın evine misafir olarak geldi. Onun gelmesiyle sanki hapisten kurtulmuş gibiydim. Onun gelmesi benim sıkıntılı bekleyişime ve ahbablardan habersiz kaldığım günlerime son verdi, ama ondan aldığım haberler öyle müthiş ve korkunçtu ki ruhumu yaktı ve önceden çektiğim habersizlik azabından bin kat beter oldu. Sadık-ı Tebrizi bana kardeşlerimin Tahran'da düşmanların hücumuna uğradıklarını anlattı. Şimdi Tahran'da şehit düşen bu kutsal kişilerin şahadet hikayelerini anlatacağım.

Daha öncede dediğimiz gibi. Hz.Bab' iman edenlerden on dört kişiyi yakalayıp Mahmut Han-ı Kelanter'in evinde hapsedtiler. Bu hapis Rabıy'us-Sani ayının birinci gününde başladı ve aynı ayın yirmi ikisine kadar devam etti.¹ Bu sırada Hz.Tahire de aynı evin üst katında nezaret altındaydı. Düşmanlar, onlarla, Hz.Bâb'ın Emrinden dönmeleri için çok uğraştılar ve bir çok çarelere başvurdular, fakat netice vermedi. Tutuklulardan biri olan Muhammed Hüseyin Maragi'yi vazgeçirmek için çok sıkıştırdılar, fakat hiç bir laf ağzından alamadılar.

Ona işkence ettiler yine tek kelime konuşmadı ve onların ısrarları karşısında susuyordu. Nihayet onun dilsiz olduğunu düşündüler ve durumu diğer tutuklulardan biri olan Hacı Molla

---

¹ 14 Şubat - 15 Mart 1850 Miladi

NEBİL TARİHİ

İsmail'e sordular. Hacı onun dilsiz olmadığını belirtti ve bunu ispat etmek için onu çağırdı. Muhammed Hüseyin Maragi hemen cevap verdi ve: "Ne emredersiniz yerine getiririm" dedi. Düşmanlar tutukluları vazgeçiremeyince bu işi komiser olan Mahmut Han-ı Kelanter'e terk ettiler. Mahmut Han, Nasreddin-Şah'ın veziri olan Emir-Nizam Mirza Taki Han'a giderek durumu anlattı. (Sadrazam)

O günlerde, Şah bu işlerden habersizdi ve karışmıyordu. Bu bakımdan sadrazam istediği gibi hareket edebilirdi. Kimse onu, istediğinden vazgeçiremez ve itiraz edemezdi. Bâbileri imanlarından vazgeçiremediklerini öğrenen Emir-Nizam, yine bu işte devam ederlerse, her on dört kişinin öldürülmelerini emretti. Bu ferman üzerine, tutuklulardan yedisi dayanamayıp vazgeçtiklerini söylediler ve serbest bırakıldılar. Geri kalan yedi kişi vazgeçmediklerini belirterek şehit edildiler. Tahran'ın yedi şehidi olarak meşhur olanlar şunlardır:

1-Hacı Mirza Seyyid Ali. Bu zatın lakabı Hal-ı Azam idi. Kendisi Hz.Bâb'ın dayısı olduğu için bu lakapla meşhur olmuştu. Kendisi Şiraz'ın meşhur tüccarlarından idi. Şiraz'ın valisi, Hüseyin Han'a gidip Hz.Bâb'a kefalet ederek, kendilerini, valinin zulmünden kurtaran zattır. Hz.Bâb'ın babaları vefat ettiği zaman, son derece şefkat ve sevgiyle, Hz.Bâb'a bakan ve büyüten, yine bu zattır. Hz.Bâb'ı ziyaret etmek için Şiraz'a gelen ahbablara yardım eder ve ziyarete götürürdü. Hal-ı Azam'ın, Seyyid Cevat adında bir oğlu vardı fakat küçük yaşta vefat etti. 1265¹ senesinin ortalarında Hacı Mirza Seyyid Ali, Hz.Bâb'ı ziyaret üzere Şiraz'dan ayrılarak Çehrik'e gitti. Ziyareten sonra Tahran'a döndü ve şehit oluncaya kadar orada kaldı. Tehlikeye atılmaması için dost ve arkadaşlarının ısrarları hiç bir netice vermedi. Yakalandığı zaman Tahran'ın büyük tüccarlarından bir gurup, hükümete önemli bir para vererek kendisini kurtarmak istediler, fakat kendisi, kabul etmedi. Nihayet onu Amir-Nizam'ın huzuruna çıkardılar. Sadrazam kendisine: "Tahran'ın baş hakimi, Peygamber'in evladına zarar gelmesini

---

¹ 1848-9 Miladi

TAHRAN'IN YEDİ ŞEHİDİ

istemiz. Tahran ve Şiraz'ın büyük tüccarları, önemli bir para vererek sizi kurtarmayı candan arzu ediyorlar. Maliku't-Tüccar,sizi kurtarmak için şahsen müracaat etmiştir.

Yeter ki tek bir kelime ile bu işten vazgeçtiğinizi söyleyiniz, hemen sizi serbest bırakırım. Şan ve şerefle Şiraz'a dönersiniz. Benim de sizden ricam, bundan sonra hayatınızı, şahımızın sayesinde, şeref ve iftiharla geçirmeye dikkat etmeniz olacaktır" dedi. Hal-ı Azam son derece cesur bir şekilde ve korkmadan: "Devletlumuz! benden önce de dinlerini saklamadan ve ondan vazgeçmeden, sevinç içinde şahadet meydanına koşanlar olmuştur. Benim de bu hususta onlardan hiç bir eksik tarafım yoktur. Gün gibi açık olan bu mübarek Emirden vazgeçersem, daha önceden gelmiş bütün kutsal dinlerden vazgeçmiş olurum. Hz.Bâb'ı inkar edersem, sanki dedelerimin dinin, Hz.Muhammed, Hz.İsa, Hz.Musa ve diğer kutsal peygamberleri inkar etmiş olurum. Allah şahidimdir, daha önceki peygamberlerin ve nebilerin davranışları hakkında duyduğum ve okuduğum bütün özellikleri, kendi gözümle bu kutsal zatta görmüş oldum. Bu sevgili genç, benim akrabamdır. Çocukluğundan otuz yaşına geldiği bu güne kadar, bütün hareket ve davranışları, Peygamberlere benzemiştir. Onun tavır ve hareketlerini düşündükçe, Hz.Muhammed ve diğer İmamların hayatı, gözümün önünde canlanır. Sizden benim arzumu yerine getirmenizi rica ediyorum. Bu arzum sevgili akrabamın uğruna canını feda eden ilk kişi olmak isteyişimdir" dedi.

Bu sözleri duyan Amir-Nizam sersemleşti ve ümidini keserek tek bir kelime söylemeden, götürülmesi ve öldürülmesi için işaret etti. Şahadete giden Hal-ı Azam Hafız'dan şu şiiri okuyordu: "Allah'a şükürler olsun ki istediğim her muradımın daha fazlasını bana verdi."

Etrafını kalabalık bir topluluk çevirmişti. Hal-ı Azam kalabalığa hitaben: "Ey ahali, beni dinleyin. Ben canımı, Allah'ın Emri uğruna feda ediyorum. Şiraz, Irak ve İran sınırları dışındaki bütün insanlar benim asaletime ve Peygamberlerin evladı olduğuma tanıklırlar. Sizler bin senedir Mehdiyi bekleyip, onun gelmesi için dua ediyorsunuz. Onun adını duyunca bütün kalbinizle, bir an evvel

NEBİL TARİHİ

gelmesini diliyorsunuz. Bu gün, işte O gelmiştir; fakat onu, tek başına Azerbaycan'ın en ücra köşesine kapatmış ve kendisine iman edenleri öldürmeye kalkışmışsınız. Ben size beddua edersem Allah'ın gazabına uğrayacak ve iflah olmayacaksınız, fakat ben bunu yapmam ve son nefesime kadar, gaflet uykusundan uyanmanız ve günahlarınızın affı için dua edeceğim" dedi. Hal-ı Azam'ı öldürmeye memur edilmiş cellat bu sözleri duyunca çok etkilendi. Kılıcını bileme bahanesiyle giderek geri dönmedi. Sonrada birkaç kişiye bu hikayeyi anlattı ve ağlayarak: "Katil veya eşkıyanın birini öldüreceğimi sanmıştım, fakat karşımda öldürülecek olan İmam Musa kadar masum ve temiz bir insan gördüm" demişti. Bu cellat Tahran'dan Horasan'a gitti ve orada hamallıkla hayatını geçirmeye koyuldu ve her zaman bu hüznü hikayeyi orada ki ahbaplara anlatır ve yapmaya mecbur edildiği işten dolayı pişmanlık duyduğunu belirtirdi. O olaydan söz açıldığı zaman veya Hacı Mirza Seyyid Ali'nin adını duyunca gözleri yaşarır ve kalbinde bu sevgi ateşini yakan insan için, ağlardı.

2- Mazenderan Eyaletinin illerinden biri olan Barfuruş şehri halkından Mirza Kurban-Ali, Nimetullahi tarikatının salikleri arasında çok meşhurdu. Asil ve dindar bir insan idi. Mazenderan'ın bir çok asilzadesi onun müritlerinden olup her dediğini yerine getirir ve herkes onu severdi. Vatandaşlar tarafından çok sayılırdı. Bir ara Kerbela'ya gideceği zaman, onu uğurlamaya giden halk kitlesi o kadar fazla idi ki yolu tıkamışlardı. Hamedan ve Kirmanşah'ta da bir çok müritleri vardı. Her gittiği yerde son derece sevgi ve saygı görürdü. Fakat bu işlerden hiç hoşlanmazdı. Riyaset ve ona bağlı gösterilerden uzak dururdu. Kerbela yolunda, Mandalic'den geçerken, önemli bir makam sahibi olan Şeyhlerden biri, öyle ona bağlandı ki her şeyini bırakıp onun peşinden Yakubiye'ye kadar gitti. mirza Kurban Ali, onun tekrar yerine ve işlerinin başına dönmesi için çok uğraştı. Ziyaretten dönünce Molla Hüseyin'e rastladı ve Hz.Bâb'ın Emrine iman etti. Sahabeler kalede iken, Mirza Kurban-Ali, hastalık dolayısıyla onlara katılamadı. Molla Hüseyin'den sonra, Cenab-ı Vahid ile samimi bir arkadaşlık kurdu. Ben Tahran'da iken Mirza Kurban-Ali'nin bütün zamanını,

TAHRAN'IN YEDİ ŞEHİDİ

Emre hizmet etmekle geçirdiğini, tebliğ için sağa sola yolculuk yaptığını duymuştum. Çoğu zaman hastalığından şikayetçi idi. Tahran'da iken bir kaç defa: "Molla Hüseyin ve arkadaşlarının, içtikleri şahadet şerbetinden mahrum kaldığım için çok üzgünüm, keşke Cenab-ı Vahid'e kavuşup onun sancağı altında kaybettiğimi telafi edebilsem" dediğini duymuştum. Tahran'dan çıkmak üzere iken birden yakalandı. Giydiği elbise son derece sade olup onun her şeyden el çektiğine tanıklık ediyordu. Araplar gibi uzun ve beyaz bir gömlek giyip üstüne yünlü bir aba geçirmişti. Başında bir de şapka vardı. Sokaklardan geçince dindarlığı ve her şeyden kesilmiş olması, bütün hareketlerinden belli idi. Dinin bütün hükümlerini yerine getirir ve: "Hz.Bâb, bizzat bütün dini hükümleri titizlikle yerine getirdikleri halde, ben nasıl laubalilik yapabilirim" derdi. Onu yakalayıp Emir-Nizam'ın huzuruna çıkardıkları zaman, Tahran'da eşi görülmemiş bir gürültü çıktı. Olup bitenleri görmek için kalabalık bir topluluk, hükümet konağının karşısında toplanmıştı. Emir-Nizam kendisine: "Dün akşamdan beri büyük adamlar bana gelip seni bırakmamı isterler. Gördüğüm kadarıyla senin makam ve sevimliliğin Seyyid Bâb'tan az değil ve senin sözündeki nüfuz ve tesir, en az onun kadardır. Sen kendin böyle bir iddiada bulunsaydın daha isabetli bir iş yapmış olurdun. Bilgisi senden az olan bir kimsenin peşine gitmenin sana ne faydası var" dedi. Mirza Kurban Ali: "Benim elde ettiğim bu bilgiler, bu büyük ve saygı değer şahsın sözlerinin doğru olduğunu bana gösterdi. İlk kendimi tanıdığından beri, işlerimde her zaman adalet ve insafi göz önüne almışımdır. Şimdi de yine insafla düşündüğüm zaman, dostlarından fazla olan düşmanları bile, sözlerindeki tesir ve nüfuzla tanıklık ettikleri bu gencin iddiası yalan ise ondan önceki bütün peygamber ve Nebilerin iddiası da yalan olması gerektiğini anlıyorum. Benim yaklaşık olarak bin samimi müridim var. Fakat tek birinin kalbini değiştiremedim; halbuki bu genç, kendi sevgisiyle bütün müritlerinin ruhlarını değiştirebildiğini ispatlamıştır. O, benim gibi kendisini görmeyen binlerce kişiyi öyle tesir altına almıştır ki, buyurdıklarını can ve gönülle yerine getirmeye çalışıyorlar ve onun uğruna bütün varlıklarından

NEBİL TARİHİ

vazgeçiyorlar. Ona yardım için yaptıklarını layık görmeyerek, canlarını onun uğruna feda etmek arzusundalar. Belki bu vesileyle adları onun kutsal huzurunda ağza alınmaya layık olsun ve ona olan hulus ve sevgilerini ispat edebilsinler" dedi. Emir-Nizam: "Senin gibi büyük bir makam sahibi olan bir kimseye ölüm fermanını vermekte tereddütlüyüm ve bu fermanı veremem" dedi. Mirza-Kurban Ali: "Niçin tereddütlüsün? Allah'ın, isimler gökten incek, dediğini duymadın mı? Uğruna canımı vermek istediğimi bu ulu zat, ezelden benim adıma kendi şehitlerinin defterine kaydetmiştir. Benim adım Kurban Ali ve onun mukaddes adı ise Ali'dir. İşte bu gün ona kurban olacağım ve ona olan bağlılığımı, kanımla ispat edebileceğim gündür. Beni öldürmeyi hiç ihmal etme, ben sana güvenmem, bilakis ne kadar erken benim başımı gövdemden ayırırsan o kadar çok memnun olurum" dedi. Emir-Nizam: "Bir an evvel onu benden uzaklaştırın, yoksa onun büyüü beni etkileyecek" diye bağırdı. Kurban-Ali: "Seni hiç bir zaman büyü etkilemeyecek, ancak temiz kalpler tesir altında kalabilir. Sen ve senin gibiler, hiç bir zaman Allah'ın iksirinin tesirini anlayamazsınız. Bu iksir öyle kuvvetlidir ki bir anda insanların kalbine tesir eder" diye cevap verdi. Emir Nizam öfkesinden çıldıracak gibiydi. "Bunları ancak kılıç susturur" dedi ve etrafında duran cellatlara: "Bundan sonra bu menfur tarikata bağlı kimseleri bana getirmeyin. Bunlara söz geçmez. Bâb'ın Emrinden vazgeçenleri serbest bırakın geri kalanların başlarını uçurun" diye emir verdi. Mirza Kurban Ali'yi şahadet meydanına getirdikleri zaman çok sevinçliydi, çünkü yakında sevgili mevlasına kavuşacağını biliyordu; sevinçle: "Beni öldürmekte acele edin zira bu ölümle bana ezeli hayat vermiş olursunuz" dedi. Sonra etrafında toplanmış kalabalığa seslenerek: "Beni dinleyin, Siz kendinizi Hz.Muhammed'in ümmeti biliyorsunuz, Hz.Muhammed, yani Hicaz ufkundan doğan güneş bu gün işte Şiraz'dan doğmuştur. Bu zattan, aynen Hz.Muhammed'in ışıkları saçılıyor. Gül dalı nerede biterse güldür" dedi. Kalabalıktaki insanlar sanki sağır ve dilsiz idiler. Bunu gören Mirza Kurban Ali: "Ey kötü insanlar nasıl oldu da her tarafa yayılmış bu gülün güzel kokularını duymuyorsunuz? Neden

TAHRAN'IN YEDİ ŞEHİDİ

bu kadar gaflettesiniz? Benim ruhum bu gülün kokusundan mest olmuştur, fakat sizleri bu sevinçten mahrum görünce çok üzülüyorum" dedi. Bu arada Mirza Kurban Ali'nin gözleri, Hacı Mirza Seyyid Ali'nin başsız ve kanlı cesedine ilişti. Kendinden geçti ve cesedin üzerine kapanarak: "Ne mutlu tekrar görüşeceğimiz güne ve ne mutlu sevgilimize kavuşacağımız güne" dedi. Sonra Hal-ı Azam'ın cesedini kucaklayarak Cellada: "Çabuk gel ve tek bir darbe ile beni öldür. Arkadaşım, onu yalnız koymamı istemiyor ve bana, çabuk gel de sevgili mevlamızın huzuruna çıkalım, diyor" dedi. Cellat bir darbe ile büyük adamın kafasını kesti. Celladın indirdiği sert darbe insanlara öyle tesir etti ki ağlama sesleri yükseldi ve senede bir defa tekrarlanan Aşure ¹ günü gibi herkes ağlamaya başladı.

3- Sıra Hacı Molla İsmail'i Komi'ye geldi. Bu zat aslen Ferahanlı idi. Gençliğinin ilk yıllarında Kerbela'ya gitti ve hakkı tanımak ve hakikati öğrenmek için, oradaki hocalarla arkadaşlık kurdu.

Nihayet Seyyid Kazım-ı Reştî'nin huzuruna gitti ve onun öğretileri sayesinde Hz.Bâb'ın, Emrine iman etti. Kuvvetli iman ve güzel huyu ile şöhret kazanmıştı. Hz.Bâb'ın, sahabelere Horasan'a gitmelerini emrettiklerini duyunca hemen itaat etti ve sahabelerle birlikte Bedeşt'te hazır oldu ve kendisine Sırru'l-Vücut lakabı verildi. Ondan sonra Emri tebliğ etmeye başladı. Kur'anın ayetlerini ve dini hadislerin yorumlanmasında son derece kuvvetli ve şaşılacak bir zekaya sahipti. Ayetleri açık bir şekilde yorumlar ve herkesi şaşırtırdı. Kale olayında hastaydı ve sahabelerin yardımına koşmadı. Fakat en sonunda sevgili mevlasının uğruna canını verdi. Şahadet meydanına geldiğinde, daha önce şehit edilmiş iki cesedi gördü. Elinde olmayarak bağırdı ve iki kanlı başa bakarak: "Ne iyi ettiniz, Tahran'ı gül bahçesine döndürdünüz. Ben de size kavuşmak için sabırsızlanıyorum" dedi. Sonra cebinden biraz para çıkararak,

---

¹ Muharrem ayının onuncu günü, İmam Hüseyin'in şehit edildiğinin yıldönümü

NEBİL TARİHİ

şeker alması için cellada verdi. Şekerden biraz yiyerek gerisini cellada verdi ve: "Hakkım sana helal olsun. Yaklaş ve beni öldür. Otuz senedir bu günü bekliyorum. Emelime kavuşmadan öleceğimden korkardım" dedi. Sonra başını göğe kaldırarak: "Allahım uğruna verdiğim canımı kabul et, buna layık olmadığımı biliyorum fakat beni de uğruna şehit düşenlerin defterine kaydet" diye yalvarıya başladı; bu sırada cellat onu da şehit etti.

4- Hacı daha son nefesinde iken, müçtehit olan Seyyid Hüseyin'i Torşizi'yi şahadet meydanına getirdiler. Bu zat Horasan'ın kasabalarından olan Toşiz halkından idi. Son derece dindar ve takva sahibi idi. Bir kaç sene, Necef'te tahsil etti ve bir müddet hocaların isteğiyle, Horasan'da ders vermeye görevlendi. Kazemeyn'e geldiğinde, arkadaşlarından biri olan Hacı Muhammed Taki'ye rastladı. Bu Hacı büyük tüccarlardan olup Horasan'da bir şube açmıştı. Seyyid Hüseyin ile beraber İran'a yolculuğa çıktı. Hacı Muhammed Taki, Hal-ı Azam'ın ahabplarındandı ve 1264 Hicri senesinde¹ onun vasıtasıyla Hz.Bâb'a iman etti. Şiraz'dan Kerbela'ya giderken Hal-ı Azam'ın Çehrik'e gideceğini öğrendi, beraberinde gitmek istedi fakat Hal-ı Azam kendisine: "Fikrini değiştirme ve Kerbela'ya git, ben Çehrik'e giderim eğer senin oraya gelmen hikmete uygunsu sana yazarım, benim mektubumu bekle" dedi. Hal-ı Azam, Çehrik'ten Tahran'a gitmeye vazifelendi.

Tekrar, durum uyarıya Çehrik'e dönecekti. Hal-ı Azam Çehrik'te iken Şiraz'a dönmek istemedi, çünkü bu şehrin halkının davranışlarını sevmiyordu. Tahran'a geldiğinde, Hacı Muhammed Taki'ye Tahran'a gelmesini yazdı. O da Kerbela'dan Tahran'a doğru yola düştü. Bağdat'a geldiğinde Seyyid Hüseyin'e rastladı ve beraber yola çıktılar. Seyyid Hüseyin Hacı'nın vasıtasıyla Hz.Bâb'ın Emrine iman etti ve Tahran'da yakalandı. Şahadet meydanına geldiğinde etrafındaki kalabalığa: "Ey Müslüman cemaati beni dinleyin: Benim adım Hüseyin ve İmam Hüseyin'in evladıyım. Necef ve Kerbela'nın bütün din adamları, benim bilgime ve

---

¹ 1847-8 Miladi

TAHRAN'IN YEDİ ŞEHİDİ

müçtehitliğime tanıklık ederler. Ben Seyyid Bâb'ın davetini yeni duydum ve onun hak olduğuna inandım ve iman ettim. Müslümanlığın meselelerini çözmekte ve ayetlerini yorumlamakta kudretli olduğum için, bu kutsal Emrin gerçekliğine müdrük oldum. Seyyid Bâb'ı inkar etmek, daha önce gelmiş Peygamberleri inkar etmek demektir. Sizden bir isteğim var. Bu şehrin müçtehitlerinden bir toplantı yapmalarını isteyin. Bu toplantıda onlarla karşı karşıya gelmeye hazırım. Eğer Bâb'ın doğruluğunu ispat edebilirsem, suçsuz insanları öldürmekten vazgeçsinler, aksi taktirde istedikleri gibi bana işkence etsinler" dedi. Daha sözlerini bitirmeden Emir Nizam'ın adamlarından olan bir subay ilerledi ve elindeki kağıdı göstererek kibirli bir tavırla: "Bu senin idam hükmüdür ve Tahran'ın yedi büyük müçtehidini onu imzalayarak, senin kafir olduğuna fetva vermişlerdir. Kıyamet gününde Allah bize "Niçin bu Seyyid'i öldürdünüz" diye sorarsa, kabahati hocalara ve müçtehitlere yükleyeceğiz" diyerek, hançerini çekti ve şiddetli bir vuruşla Torşizli Seyyid'i öldürdü.

5- Ondan sonra Hacı Muhammed taki'yi Kermani'yi şahadet meydanına getirdiler. Bu müthiş manzarayı görünce cellada: "Ey alçak katil, hemen beni de öldür, bir an evvel Hüseyin'e kavuşmak istiyorum, ondan sonra hayat bana zındandır."

6- Bu arada Seyyid Murtaza Zencani meydana atıldı ve: "Ben Seyyid'im, beni öldürmek Hacı Muhammed Taki'yi öldürmekten daha sevaptır" dedi. Seyyid Murtaza, Zencan'ın meşhur tüccarlarından idi ve Hacı Muhammed Taki'den evvel öldürülmek istiyordu, cellat kılıcını çekti. Bu arada Seyyid Murtaza, Molla Hüseyin'le kalede şehit düşen kardeşini hatırladı.

7- Daha Seyyid Murtaza konuşmasını bitirmemişti. Kalabalıkta ağlaşanların sesi duyuluyordu. Bu arada Muhammed Hüseyin'i Maragi şahadet meydanına koştu ve iki arkadaşından evvel ölmek istediğini belirtti. Gözü Hacı İsmail-ı Komi'nin cesedine ilişince, cesede kapandı. O, Hacıyı çok severdi ve: "Arkadaşımızdan ayrılmak istemiyorum. Ben ona çok güveniyordum. Oda beni çok severdi" dedi. Bu üç kişi şehit olmak için adeta yarışmaya girmişlerdi ve halk şaşkın şaşkın onlara baka

NEBİL TARİHİ

kalmıştı. Hangisinin daha önce öldürüleceğini merak ediyorlardı. Nihayet her üçünü birden öldürdüler.

Bu gibi acı hadiselerin eşine az rastlanır. Şehitlerin sayısı az olduğu halde, onları bu şekilde ölüme koşturacak kudretin yüceliğini itiraf etmek gerekir.

Tarihimi buraya kadar yazdığım zaman yazılanları Hz.Bahau'llah'ın huzuruna sundum. Beni çağırdılar ve iltifatlarıyla şerefledirdiler. Akka hapishanesinde, Cenab-ı Kelim'in evinin yanında kalıyordum. 1306 senesinin Rabiü-Sani ayının yedisi¹ idi. O günü hiç bir zaman unutamam ve Hz.Bahau'llah buyurdular: "Dün gece nazil olan levihte Bedest'te vuku bulan hadiseleri anlattık ve gözlerinizi kapatınız cümlesinin manasını da zikrettik. Tahran'da saray prenslerinden birinin düğünü idi, bizi de çağırılmışlardı. Düğünde devlet adamları ve asilzadeler de vardı. Bu arada, Hz.Bâb'ın kâtibi, Seyyid Hüseyin'in babası Seyyid Ahmed, evin kapısına gelerek, çok mühim bir mesajı aldığımı ve bize hemen bildirmesi gerektiğini işaret etti. O arada düğün toplantısından çıkmamıza imkan yoktu. Bunun üzerine kendisine bizi beklesin diye haber yolladık. Toplantıdan sanrı bize Cenab-ı Tahire'nin Kazvin'de yakalandığını ve tehlikede olduğunu söyledi. Hemen Muhammed Hadi-yi Ferhadi'yi çağırdık ve ona Tahire'yi hapisten çıkarması ve Tahran'a getirmesi için özel talimat verdik. O arada düşmanlar bizim evi sardıklarından Tahire'yi bizde tutup ağırlayamadık. bunun üzerine, onu savunma bakanının evine yolladık. O arada Savunma Bakanı Şah'ın gazabına uğramıştı ve Kaşan'a sürülmüştü. Biz bakanın kız kardeşine, Tahire'ye iyi bakması için tembih ettik. Hz.Bâb sahabelerine Horasan'a gitmelerini emredinceye kadar Tahire orada kaldı. Hz.Bâb'ın emri üzerine Tahire'yi de Horasan'a göndermek istedik ve bunun için Mirzaya (Mirzadan maksat, Cenab-ı Kelim'dir) Tahire'yi şehirden çıkarıp, şehir dışında uygun bir yere götürmesini emrettik.

---

¹ 11 Aralık 1888 Miladi

TAHRAN'IN YEDİ ŞEHİDİ

Mirza, Tahire'yi bir bahçeye götürdü. Bahçenin ortasında kimsenin oturmadığı bir ev varmış ve bir ihtiyar, bahçeyi beklemiş. Sonra Mirza Musa bize gelerek Tahire'yi uygun bir yere götürdüğünü ve bahçenin etrafında çok güzel manzaraların olduğunu anlattı. Ondan sonra Tahire'nin Horasan'a gönderilmesi için hazırlıklarımızı yaparak onu gönderdik ve kendimizin de gideceğimizi vaat ettik. Bir kaç gün sonra biz de yola koyulduk ve Bedeşt'te Tahire'ye yetiştik. Orada Tahire için hususi bir bahçe kiraladık. Kendisini Kazvin'deki hapisneden kurtaran Muhammed Hadi'yi Ferhadi'ye, bu bahçeyi beklemesi için vazifelendirdik. Bizimle beraber yetmiş ahbap daha, o bahçenin etrafında kalıyordu. Bir gün biz hastalandık ve yatağa düştük. Cenab-ı Tahire bizi ziyaret etmeye geleceğini haber vermişti. Ne cevap vereceğimizi şaşırmiştık, birden Tahire'nin güler yüzle ve peçesiz olarak, kapıdan girip karşımızda durduğunu gördük. Mirza Ağacan çok güzel bir deyimle, bu hadiseyi bu şekilde yorumladı ve "Kıyamet gününde, Hz.Fatime örtüsüz ve peçesiz insanların karşısına çıkacak ve gaipten bir ses "Ey insanlar gözlerinizi kapatınız"¹ diye seslenecektir" dedi.

O gün sahabeler dehşet ve korkuya kapıldılar. Eski alışkanlıklarına bağlanmış ve böyle bir şeyi kabul edemeyen bazı sahabeler Cenab-ı Tahire'den kaçarak, o civarda bulunan eski ve terk edilmiş bir binaya sığındılar. Hz.Tahire'nin bu davranışını hazmedemeyen ve ondan sonra kendisi ile olan bağılıklarını tamamen koparan ahbablar arasında Seyyid Nehri ve kardeşi Mirza Hadi de bulunuyordu. Biz kendilerine: "Arkadaşlarınız ve din kardeşlerinizden kopup ve eski ve terk edilmiş şatoda kapanmanızın gereği yoktur" diye mesaj yolladık. Nihayet sahabeler dağıldı ve

---

¹ "Gözlerinizi kapatınız" İslamiyet'in hadislerinden birinde, kıyamet gününde, Hz.Muhammed'in kızı, Hz.Fatime, peçesiz ve örtüsüz Sırat köprüsünden geçecektir. O arada gayptan gelen bir ses, Hz.Fatime'nin önünde "Ey insanlar gözlerinizi kapatınız" diye seslenecektir.

NEBİL TARİHİ

düşmanlarla bizi yüz yüze bıraktılar. Sonradan Amul'a vardığımızda, halk gürültüye başladı. Dört bin kişi camide toplandı. Halk damlara çıkmış bizi seyrediyordu. Amul mollalarının reisi bizi şiddetle reddetti ve Mazenderan şivesiyle: "Siz İslam dinin mahvettiniz, İslamiyet'in adını kötüye çıkardınız, dün gece bir rüya gördüm, siz bu camiye girmiştiniz, sizi görmek için kalabalık bir gurup toplanmıştı.

Karşınızda Hz.Mehdi durmuş ve şaşkınlıkla bakıyordu" diyordu. Biz mollaların reisine: "Sizin, rüyanızda gördüğünüz Hz.Mehdinin şaşkınlığı, sizin bize karşı gösterdiğiniz davranıştıdır" diye cevap verdik. Sonra bizden Hz.Bâb'ın iddiasının ne olduğunu sordu, cevap olarak kendisini görmediğimiz halde ona sonsuz sevgimiz olduğunu ve onun İslamiyet'e aykırı hiç bir davranışta bulunmadığını söyledik. Fakat Mollaların reisi ve onun müritleri bizim dediklerimizi kabul etmediler ve hepsinin temelsiz olduğunu iddia etteler. Bu yüzden nihayet bizi hapse attılar ve arkadaşlarımızla görüşmemize mani oldular. Amul'un valisi bizi hapisten çıkarmak istedi. Adamlarına duvarı delmelerine ve bizi kapalı bulunduğunuz odadan çıkarılıp kendi evine götürülmemizi emretti. Bunu duyan halk, valinin evinin etrafında toplanmış, taş atarak yüksek sesle bize küfrediyorlardı. Tahire'yi hapisten çıkarıp Tahran'a getirmesi için, Mirza Hadi-yi Ferhadi'yi Kazvin'e yolladığımız sırada Şeyh Abu-Turab, bize bu işin çok tehlikeli olduğunu ve bir kargaşalığa sebebiyet verebileceğini yazmıştı. Fakat biz kararımızdan dönmedik. Şeyh Abu Turab çok saf ve iyi kalpli bir insandı. Tek kusuru biraz korkak oluşu idi. Bir çok yerde bu zayıf tarafını açığa vuruyordu.

Şimdi tekrar yedi şehidin hikayesine dönelim ve bu bölümü bitirelim. Şehitlerin cesedi üç gün üç gece Şah'ın sarayının yanındaki sebze meydanında kaldı. Mutaassıp Şiilerden binlerce kişi onlara tükürür, taş ve tekme atar, alay ve küfür ederlerdi. Üzerlerine pislik atar ve ellerinden geleni yaparlardı. Hiç bir kimse onları menetmedi. İstediklerini yaptıktan sonra cesetleri, şehrin dışında Yeni Kapı ve Şah Abdul-Azım'in arasındaki hendeğin yanında, umumi mezarlığın sahası dışındaki tek bir mezara, hepsini

TAHRAN'IN YEDİ ŞEHİDİ

gömdüler. Bu zatların hayatta beraber oldukları gibi. cesetleri de birleşti.

Şeyh Tabarsi Kalesi'nin şehitlerinin acıları geçmeden Tahran'da yedi şehidin durumunu öğrenen Hz.Bâb daha da çok hüzne büründüler. Bu yedi şehit hakkında uzun bir levih nazil oldu. Bu levihden, bu yedi şehidin Hz.Bâb'ın gözünde ne büyük bir mevkie sahip oldukları anlaşılabilir. Bu levihde buyuruyorlar ki bu yedi şehit, hadislerde zikredilen ve kıyamet gününde Mehdinin önünden giden yedi koyundur. bu şehitler hayatlarında yiğitliğin ve cesaretin en büyük örneğini verdikleri gibi, sevgili mevlalarına olan bağlılıklarını da ispat etmiş oldular. Hz.Bâb'ın yorumuna göre hadiste mehdinin önünde yürüyen koyunlar bu zatlardır. Ve şefkatli çobanları olan Hz.Mehdiden önce öldürüleceklerdir. Olaylar aynen böyle cereyan etti, çünkü bu yedi şehidin şahadetinden dört ay sonra Hz.Bâb Tebriz'de şehit edildiler. 1266 senesi¹ bir şahadet senesidir ve bununla meşhur oldu. Çünkü Tahran'ın yedi şehidi, Neyriz'deki olaylar ve Cenab-ı Vahid'in ölümü ve Hz.Bâb'ın Tebriz'deki şahadeti, hep bu senede vuku buldu. Bu senenin sonunda Zencan olayı çıktı ve öyle bir fırtına koptu ki Zencan'ın yakın köy ve şehirlerini kasıp kavurdu. Bu fırtına son haddine vardı. Bir çok sahabelerin ölümüyle son buldu. Bu senede cereyan eden olayların hepsi, bu kutsal Emrin tarihine kaydedildi ve ebediyete dek kaybolmayacaktır. Bu olaylar kanla yazılmış ve bu Emrin tarihinde ayrı bir öneme sahiptir. Taş yürekli düşmanın yaptığı zulüm ve cefalar yeryüzünü kararttı. İran ülkesi, Horasan'dan Tebriz'e (Hz.Bâb'ın şehit olduğu şehir) kadar, yine Zencan ve Tahran'dan Neyriz'e kadar karanlığa boğuldu. Her tarafı saran bu karanlıklar ve ıstıraplar, yakında Allah Emrinin ışınlarının parlayacağını, Mev'ud Hüseyin'in nurunun dünyayı aydınlatacağını ve bu kutsal zuhurun Emri açıklanınca daha önceki Emrin açıklanmasından kat kat üstün ve yüce olacağını müjdeliyordu.

---

¹ 1850 Miladi

NEBİL TARİHİ

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

YİRMİ İKİNCİ BÖLÜM

NEYRİZ OLAYI

Tabarsi Kalesinin olayı ilk çıktığı sıralarda, Cenab-ı Vahid, Burucird ve Kürdüstan'da tebliğle meşguldü. Oradaki insanlara bu yeni Emri tanıttuktan sonra Şiraz'a gidip hizmetlerine devam etmeye karar vermişti. Molla Hüseyin'in Mazenderan'a doğru gittiğini duyunca, acele ile Tahran'a gelerek Mazenderan'a gidip, oradaki sahabilere yardım etmek için hazırlıklara başladı. Tam yola çıkacağı sırada Hz.Bahaullah, Mazenderan'dan Tahran'a dönüp, kaleye girmenin imkansız olduğunu ve Cenab-ı Vahid'in de oraya gidemeyeceğini bildirdiler. Bu haberi duyan Cenab-ı Vahid son derece üzüldü, o sırada Tahran'da onu teselli edebilen tek kişi Hz.Bahaullah idi. Çoğu zaman Hz.Bahaullah'ın huzuruna çıkıp, buyurdukları sözler ve nasihatlerinden faydalanırdı.

Cenab-ı Vahid, bir ara Kazvin'e gidip hizmetlerine devam etmeye karar verdi. Oradan da Kom ve Kaşan'a gidip, oradaki ahbaplarla görüştü ve onları teşviklerde bulundu. Oradan da İsfahan, Erdistan ve Erdikan'a doğru yol alarak, gittiği her yerde hiç korkusuz tebliğ başladı. Bu sırada tebliğ ettiği bir çok insanın, Emri tasdik etmelerine sebep oldu. Oradan da Yezd'e gitti ve Nevruz Bayramını orada geçirdi. Arkadaş ve ahbabları onun bu şehre gelmesine çok sevindiler ve Emir'e daha çok bağlandılar. Cenab-ı Vahid, son derece meşhur ve nüfuz sahibi bir insandı. Yezd'de kendi evinde karısı ve dört çocuğu ile otururdu. Ayrıca Darab'da atalarından kalma bir evi vardı. Yine Neyriz'de de şahane bir şekilde döşenmiş bir evi daha vardı. 1266 senesinin¹ Cemaziyel Evvel ayının ilk gününde Yezd'e geldiler. Bu ayın beşinci günü Hz.Bâb'ın Emrini açıkladığı günün yıldönümü idi, Nevruz Bayramına rastlıyordu. Şehrin büyük hocaları ve ileri gelenleri, kendisine hürmetlerini bildirmeye ve hoş geldiniz demeye gittiler. Şehirde Nevvab'ı Razavi diye biri vardı ki Vahid'e karşı son derece kin ve kıskançlık duyardı. Büyük adamların Vahid'e bu derece

---

¹ 1850 Miladi

NEBİL TARİHİ

hürmet ve sevgi göstermelerini, kendisine verilen ziyafetleri hoş görmeyerek, bunu bir çeşit israf olarak niteleyip: "Memleketin Şahı bile böyle ziyafetler çekip, kurduğu sofralarda bunca çeşitli yemek bulundurmazlar. Bence siz, Nevruz Bayramından başka kendinize has ve bizi ilgilendirmeyen bir bayramı da kutluyorsunuz" dedi. Vahid, kendisine çok sert bir cevap verdi ve mecliste hazır olanların hepsi gülmeye başladılar. Herkes Nevvab'ın hasıslığı ve aşağılığı ile ilgili bu hadiseyi anlatmaya başladı. Bu şekilde sert bir cevapla karşılaşacağını ve alay mevzusu olabileceğini hiç beklemeyen Nevvab'ın kalbinde kin ateşi alevlendi ve intikamını Vahid'ten almaya karar verdi. Bu toplantıyı Vahid bir fırsat sayarak davetlilere, Emrin esasını ve özelliğini anlatmaya başladı. Ve doğruluğunu ispat eden deliller ve ayetler gösterdi. Bu şekilde, o zamana kadar Emir hakkında doğru dürüst bir şey bilmeyen davetlilerin bilgisi arttı. Bazısı Vahid'in konuşmasıyla öyle etkilendiler ki hemen o toplantıda iman ettiklerini açıkladılar. Diğer bir gurup ta vahid'in söylediklerini reddetmeye güçlerinin yetmediğini anlayarak, ona karış duydukları düşmanlığı açığa vurmazdılar; fakat kendi aralarında ne pahasına olursa olsun, Vahid'i ortadan kaldırmaya karar verdiler. Vahid'in tebliğdeki başarısı, açık sözleri ve delilleri, düşmanların kalbindeki kin ateşini alevlendirdi. İşte o gün kendisine karşı duydukları düşmanlık ve muhalefet, sonradan çok üzüntülü hadiselerle çeşitli eziyet ve belalara yol açtı.

Düşmanlarının asıl maksadı, onu ortadan kaldırmaktı. Nevruz Bayramının ilk gününde, düşmanlar Yezd Şehrinin hükümet mensupları ve din adamlarına, Seyyid Yahya Darabi'nin hiç, çekinmeden Seyyid Bâb'ın Emrini herkese açıkladığını, Kur'an ayetleri ve İslamiyet'in hadisleriyle söylediklerinin doğruluğunu ispat ettiğini, toplantıda hazır bulunan büyük hocaların kendisine cevap vermeye güçlerinin yetmediğini ve sustuklarını, işte bu susma neticesinde seyyid Darabi'nin çok daha tutulduğunu ve yakında şehir ahalisinin yarısı onun emrine gireceklerini yaydılar.

Düşmanların çıkardıkları bu dedikodu az zamanda, yıldırım hızıyla Yezd'de ve ona bağlı il ve kasabalarına yayıldı.

NEYRİZ OLAYI

Bu haberi duyanların bir kısmı iman edip Emri kabul ettiler. Bir kısmı ise düşmanlara katıldılar. Erdekan, Maşad ve diğer civar illerden guruplar halinde Yezd'e gelen halk, Emir hakkında bilgi edinmek ve bu kutsal Emre olan bağlılıklarını ispat etmek için ne yapmalarının gerektiğini sormaya Vahid'in evine giderdi. Vahid'in işi sabahtan akşama kadar bu insanların problemlerini çözmek ve Emre hizmet yollarını onlara göstermekti.

Bu gürültü kırk gün kadar kadınlı erkekli müminler arasında devam etti. Vahid'in evi, iman edenlerin merkezi olmuştu. Nevvab'ı Razavi bu gürültü patırtıyı bahane ederek, şikayet etmek ve Vahid'i kötülemek için Valinin huzuruna çıktı. Yezd Valisi tecrübesiz ve beceriksiz bir gençti. Nevvab'ın durmadan kötülemeleri neticesinde, bir kaç askeri, Vahid'in evini çevirmeye göndereceğine söz verdi. Askerler yolda giderken, Nevvab'ın tahriki ile bir sürü ayak takımı kimseler de peşlerine düşerek Vahid'in evine doğru yürümeye başladılar. bu arada Vahid kendi evinde iman edenlerden bir gurupla konuşmakta ve bazı güç meseleleri onlara izah etmekle meşguldü. Sahabeler askerlerin ve ayak takımı serserilerin hücumu hazırlandıklarını görünce ne yapmak gerektiğini Vahid'e sordular. Vahid üst katta pencerenin kenarına oturmuştu. Sahabelerine: "Karşımda gördüğünüz bu kılıç, Hz.Mehdinin şahsen bana lütfettiği kılıçtır. Allah şahidimdir ki, eğer benim savaşmamı emretseydi, tek başıma ve kimsenin yardımı olmadan bu kalabalığı dağıtardım, fakat sevgili Mevlam, böyle zamanlarda sadece müdafaa etmekle yetinmemi bana emretti." dedi. Vahid'in hizmetçisi Hüseyin, onun atını evin kapısına bağlamıştı. Vahid atı göstererek: "Bu at, rahmetli Muhammed Şah'ın benim Şiraz'a gidip, şahsen Seyyid Bâb'ın emrini incelemem ve neticeyi kendisine bildirmeme için, bana verdiği attır. Çünkü Muhammed Şah'ın Tahran'daki din hocaları arasında ancak bana güveni vardı. Ben de kendi kendime, Şiraz'a gidip, Seyyid Bâb'ın bütün delillerini çürütmeye, onu, bu işlerden vazgeçirip benim büyüklüğümü itiraf ettirmeye ve Tahran'a gelip herkese, onu nasıl yendiğimi göstermeye karar vermiştim. Fakat Şiraz'a gidip onun huzuruna çıkınca, işin tam ters yöne gittiğini anladım. İlk mecliste

NEBİL TARİHİ

huzuruna çıktığım zaman kendimden utandım, ikinci mecliste kendimi ona karşı bir çocuk kadar güçsüz hissettim ve üçüncü mecliste, kendimi onun karşısında toprak kadar hakir buldum. Ondan sonra onun hakkında kurduğum bütün planları unuttum. Benim gözümde o, Allah'ın mazharı ve kutsal Ruh'un tecellisi olarak görülmeye başladı. İşte o zaman, onun uğruna canımı seve seve kurban etmeye karar verdim. Şimdi ise, beklediğim anın yaklaştığını görünce çok seviniyorum" dedi.

Vahid, sahabelerin heyecan ve sıkıntısını görünce, sakın olmalarını istedi ve: "Merak etmeyiniz, gaipten gelen el, ahbabların eziyetine kalkışan düşmanları dağıtacaktır" dedi. Bu arada Muhammed Abdullah adında birisinin bir köşede saklanan bir gurup sahabelerle birlikte, beklenmedik bir anda gizlendikleri yerden çıkıp: "Ya Sahibi Zaman" diye bağırarak düşmanların üstüne yürüdükleri ve hepsini dağıttıklarının haberi duyuldu. Bu hücumun şiddetinden, evi saranlar silahlarını atarak, vali ile birlikte kaçıp Narin Kalesine sığındılar. O günün gecesi, Muhammed Abdullah, Vahid'in evine giderek Vahid ile görüşmek istediğini söyledi. Vahid'in huzuruna çıktığında Hz.Bâb'a iman ettiğini açıkladı. Vahid kendisine: "Senin hareketinle düşmanlar dağıldı ve benim evim tehlikeden kurtuldu, fakat unutma ki bunların düşmanlığı şimdiye kadar söz ve laf halinde kalmıştı. Yakında Nevvab, halkını bize karşı ayaklandıracak ve bizim saltanat sevdasında olduğumuzu, İran'ı baştan başa ele geçirmek istediğimizi etrafa yayacaktır. Şimdi senini hemen şehirden uzaklaşman lazımdır. Düşmanlar, vakti gelinceye kadar, bize hiç bir zarar veremeyeceklerinden emin olabilirsin" dedi.

Ancak Muhammed Abdullah, Vahid'in dediği gibi yapmamaya karar verdi ve Vahid'in huzurundan çıkarken: "Arkadaşlarımı düşmanlara terk edip gitmek, korkaklıktır. Bu durumda, Aşure gününde, İmam Hüseyin'i Kerbela meydanında tek başına terk edip gidenlerle ne farkım olacak? Allah büyüktür ve benim kusurumu affedecektir" diye söyleniyordu. Bundan sonra Narin kalesine yürüdü ve şiddetli hücumu ile kaleyi bekleyen gardiyanları içire soktu. Bu şekilde vali ve yanındakileri çevreledi

NEYRİZ OLAYI

ve dışardan herhangi bir yardımın girmesine mani oldu. Bu arada Nevvab-ı Razavi'de boş durmayarak halkı kıskırtıyor ve Vahid'in evine saldırmalarını teşvik ediyordu. Vahid: "Benli Seyyid" adıyla tanınan Seyyid Abdul Azim-ı Hoi'yi yanına çağırdı. Bu seyyid bir müddet Tabarsi Kalesinde ahabaplarla birlikte savaşmıştı. Çok yakışıklı ve ağır başlıydı. Bu bakımdan da çok beğeniliyordu. Vahid, kendisine: "Bir ata binerek sokaklarda açıkça insanları, Hz.Bâb'ın emrine davet et ve onlara, benim kendileriyle savaşmaya niyetli olmadığımı, benim evini sarıp, hürmetsizlik ettikleri takdirde müdafaaya kalkacağımı ve hepsini dağıtacağımı, benim öğütlerimi tutmayıp ta bu iki yüzlü Nevvab'ın laflarına kandıkları taktirde, adamlarımdan yedi kişiyi üzerlerine salıp, kendilerini ümitsizliğe uğratacağımı söyle" dedi. Benli Seyyid hemen bir ata atlayıp, kinde seçtiği dört kişi ile birlikte, çarşıya çıkarak, Vahid'in söylediklerini yüksek bir ses ve haşmetli bir tavırla halka duyurdu. Ayrıca kendiliğinden, söylenmesinin faydalı olduğunu düşündüğü bazı başka şeyler de sözlerine ekledi ve: "Ey insanlar,bizim Mevlamıza hakaret ederseniz büyük bir hüsrana uğrayacaksınız. Benden duymuş olun, benim tek bir bağırمام, sizin kalenizin duvarlarını titretmeye ve yalnız benim kollarımın gücü, kalelerin kapısını devirmeye yeterli olacaktır" dedi. Benli Seyyid'in yıldırım gibi gürleyen sesi halkın içine işledi. Hepsi, silahlarını bırakacaklarına, Vahid'i saymaya devam edeceklerine söz verdiler. Nevvab, halkı Vahid'e karşı kıskırtamayacağını anlayınca, onları, Narin kalesine doğru gidip Muhammed Abdullah ve arkadaşlarına hücum etmelerini teşvik etmeye başladı. Halk o tarafa doğru yöneldi. Kalede bulunan vali ise askerlerine, halka yardımcı olarak Muhammed Abdullah'a hücum etmelerini emretti. Halkı dağıtmaya çalışan Muhammed Abdullah kaleden de kendisine ateş edildiğini fark etti. Bu arada ayağına bir mermi geldi ve yere düştü. Arkadaşlarından bir grup ta yaralandılar.

Bu arada kardeşi onu emin bir yere kaldırdı, oradan da Vahid'in evine götürdü. Düşmanlar onun peşine takılarak Vahid'in evine geldiler. Muhammed Abdullah'ı yakalayıp öldürmek istiyorlardı. Vahid'in evinini çevresinde büyük bir gürültü

NEBİL TARİHİ

kopmuştu. Vahid; Meşhed'in en büyük bilginlerinden biri olan ve sarığını çıkararak Vahid'in kapıcılığını yapan, Molla Muhammed Rıza-ı Menşadi'ye müminlerden seçeceği altı kişi ile birlikte, halkı dağıtmasını söyledi ve onlara: "Her biriniz yedi kere Allah'u Ekber diye bağırın ve yedinci defada hep birlikte, serserilere hücum ediniz" dedi. Hz.Bahau'llah'ın kendisine Razar-Ruh lakabı verdikleri, Molla Muhammed Rıza, Vahid'in buyurduklarını yerine getirmeye gitti. Arkadaşları dış görünüşü bakımından zayıf ve güçsüz olup savaşmayı başaramayacak gibi göründükleri halde, kuvvetli ruhları ve Allah'ın sevgisiyle alevlenmiş kalpleri, düşmanların korkusuna sebep oldu. Cemazüyl-Sani ayının yirmi yedinci gününe¹ rastlayan o gün, en azgın düşmanlardan yedisi öldürüldü. Molla Muhammed Rıza şöyle anlatmıştır: "Düşmanları dağıtıp Cenab-ı Vahid'in evine döndüğümüzde yaralı vücudu ile önümüzde yere düşmüş Muhammed Abdullah'a rastladık onu alıp reisimizin yanına götürdük. Orada biraz yemek yedikten sonra, onu alıp emin bir yere götürdük. Orada yarası iyileştikten sonra tekrar düşmanların eline düştü ve öldürüldü."

O gece Vahid arkadaşlarından kendi evlerine dönüp, sağlıklı işlerinde muvaffak olmaya çalışmalarını istedi. Karısına da, çocukları alıp kendi eşyaları ile beraber babasının evine dönmesini ve Vahid'e ait bütün eşyayı yerinde bırakmasını emretti ve ona: "Ben bu şahane evi, Allah'ın yolunda yıkılsın diye yaptırdım. Bu güzel ve pahalı eşyaları onun uğruna feda olsun diye satın aldım ki; ister dost, ister düşman herkes bu evin sahibinin dünyevi bağlılıklara, pahalı eşyalara ve şahane saraylarda gözü olmadığını, dünyanın servetine, köpeklere layık bir avuç çürümüş kemik gözüyle baktığını anlasınlar. Belki düşmanlar benim bu fedakarlığımı görüp, kendilerine gelir, gözlerini açar ve böyle bir ruha sahip olan kimsenin izinde yürürler" dedi.

Aynı gecenin yarısında, Vahid Hz.Bâb'ın bütün eserlerini ve kendi el yazılarını toplayıp Hasan adlı hizmetçisine vererek ona:

---

¹ 10 Mayıs 1850

NEYRİZ OLAYI

"Şehrin dışına çık ve bir yolu Mihriz'e giden iki yolun başında beni bekle, sakın benim dediğinden çıkma, aksi takdirde bir daha beni göremeyeceksin" dedi. Hasan atına binde ve yola koyuldu. Bu arada kalenin önünde bekleyen askerlerin sesini duydu. Kendisini görüp yanında bulunan kıymetli emanetleri elinden almaları korkusuyla, kendince daha emin olan bir yola saptı. Kaleye yaklaştığında, bekçiler onu tanıyıp atını aldılar ve kendisini de yakaladılar.

Diğer yandan Vahid de Yezd'den çıkmaya hazırlanıyordu. Seyyid İsmail ve Seyyid Ali Muhammed adlı iki oğlunu karısına bıraktı, Seyyid Ahmet ve Seyyid Mehdi adlı diğer iki oğlunu yanına alarak yola koyuldu.

Tam giderken, ahablardan iki kişi de kendisiyle beraber gitmek için ricada bulundular. Bunlardan birinin adı Gulam Rıza olup sıkıntılarda son derece dayanıklı ve cesurdu. Diğeri ise iyi bir atıcı olup adı küçük Gulam Rıza idi. Vahid hizmetçisine tarif ettiği aynı yolda yürüdü ve kararlaştırılan yere geldi. Hasan'ı göremeyince, başka bir yoldan gittiğini ve yakalandığını anlayarak çok üzüldü ve: "Muhammed Abdullah da söz dinlemediği için o sıkıntılara düştü" dedi.

Ertesi sabah, Hasan'ın topa bağlandığı ve yine çok dindar olan Mirza Hasan adlı diğer bir ahabın da yakalanıp arkadaşı Hasan gibi aynı şekilde topa bağlandığı duyuldu.

Vahid'in Yezd'den çıktığını duyan düşmanlar büsbütün azdılar. Onun evine saldırarak ellerine geçeni yağma ettiler, evi de yıktılar. Bu arada Vahid Neyriz yolunda idi. Yürümeye alışkın olmadığı halde o gece kilometrelerce yol yürüdü. Beraberinde olan iki ahab, bazen onun iki oğlunu sırtlayıp yürüyorlardı. Ertesi gün, yakınlarında bulunan bir dağda gizlendiler. O civardı oturan ve Vahid'i çok seven kardeşi, onun yakınlarda bulunduğunu duyunca, gizlice bir miktar yiyecek ve lüzumlu eşya gönderdi. Aynı gün, Hükümet emri ile Vahid'i arayan bir kaç atlı, Vahid'in kardeşinin bulunduğu kasabaya gelerek, Vahid'in beraberinde bir çok para ve pul olduğu halde orada saklandığını sanarak, o evde arama yaptılar. Onu bulamayınca tekrar Yezd'e döndüler. Vahid, dağlardan yol

NEBİL TARİHİ

alarak Bavanat'ı Fars'a geldi. O civardaki halkın çoğu onun müritlerindendi Hz.Bâb'ın Emrine iman ettiler. Ezcümle Hacı Seyyid İsmail adında, Bavanat'ın Şeyhul İslam'ı idi.

Oradaki halkın çoğu, Fesa'ya giden Vahid'e katıldılar. Fakat Fesa halkı, emri kabul etmediler. Yolda giden Vahid, yetiştiği her köy ve kasabada attan inip camiye giderek, Hz.Bâb'ın Emrini halka duyuruyordu. Yolculuk ve yorgunluk onu tebliğden vazgeçiremiyordu. Minbere çıktığında yorgunluğunu unutup korkusuzca halka tebliğ ederdi. Bir kaç kişinin iman ettiği yerlerde bir gece onlarla kalıp, ertesi gün tekrar yola koyulurdu. Kimsenin iman etmediği yerde hiç beklemezdi ve kimseyle arkadaşlık etmezdi. "Bu kutsal Emri tebliğ ettiğim halde kimsenin iman etmediği yerde kalamam ve oranın yemeğini yiyip suyunu içemem" derdi.

Fesa'ya yakın Neyriz kasabasında, Allah'ın Emrini insanlara duyurmak için birkaç gün bekledi. Vahid'in geldiğini duyan Neyriz halkı, Çınar Suhte ve diğer mahallelerden, kendisini görmeye geldiler. Bunların çoğu, Valinin duyup kendilerine mani olmaması için gece yola çıkıyorlardı. Yalnız Çınar Suhte mahallesinden yüzden fazla kişi, Vahid'i görmeye gitti. Bunların başında, kasabanın ileri gelenlerinden ve Vahid ile akrabalığı olan Şeyh Abdul Ali idi. Neyriz'in bir çok büyük adamı da onlara katılmıştı. Çınar Suhte mahallesinden gelenler arasında, seksen yaşında Molla Abdul Hüseyin adında bir ihtiyar da vardı ki, dindarlığı ile tanınmıştı. Ayrıca cemaat imamı olan Molla Bakır ve pazar mahallesinin muhtarı olan Mirza Hüseyin'i Kutp, bütün akrabasıyla birlikte, Valinin akrabalarından olan mirza Abul Kasım, Hz.Bahau'llah'ın kendisine Eyyüb lakabı verdikleri Hacı Muhammed Taki, onunla akrabalıkları olan ve Sadat mahallesinden gelmiş Mirza Nur'a ve Mirza Ali Rıza'da gelenler arasında idiler.

Bunlardan kimi gece kimi gündüz, Neyriz kasabasından çıkıp, Runiz kasabasına kadar, Vahid'i ağırlamaya gittiler ve bu şekilde ona olan bağlılıklarını göstermeye çalıştılar. Neyriz'de iman edenler, bu günlere kadar Hz.Bâb'ın Emrinin temel hükümlerinden

NEYRİZ OLAYI

habersizdiler. Vahid, Bâb'ın kutsal emrinin öğretilerini bu insanlara açıklamakla görevli idi.

Neyriz'in Valisi olan Zeyn'ul Abidin-Han, bir gurup halkın, Vahid'i ağırlamaya gittiklerini duyunca, Vahid'in yanında bulunan Neyrizlilere bir haberci ile onlara: "Valiniz, Vahid'in sözlerini kabul edenleri öldürecek, ailesini esir alacak ve bütün varlığına el koyacak" diye bir mesaj gönderdi. Ancak kimsenin buna aldırış etmediği gibi aksine, Vahid'e olan sevgi ve bağlılıkları daha da arttı. Halkın, mesajına aldırış etmediğini duyan Vali çok korktu ve ne yapacağını şaşırıldı. Halkın hücumuna uğramamak için, asıl sükunet yeri olan sekiz fersah¹ uzaklıktaki Katar kasabasına göçtü. Bu kasaba, sağlam bir kalenin yanında bulunurdu ve Vali, tehlike anında kaleye sığınabilmesi için bilhassa bu yeri seçmişti. Vali, Neyriz halkının nişancılıkta çok usta olduklarını ve müdafaa işinde onlara güvenebileceğini de biliyordu.

Vahid Runiz kasabasının, İstahbanat'ın dışında bulunan Pir Murat mezarına gitmişti. İstahbanat'ın hocaları, halka, Vahid'in oraya girmesine mani olmalarını tembih etmişlerdi.

Buna rağmen yirmi kişi kendisini ağırladı ve onunla beraber Neyriz'e doğru gittiler. Recep ayının on beşinde² akşam üzeri, Vahid ve yanında bulunanlar, Neyriz'i girdiler. Vahid yolun verdiği yorgunluğu gidermeden, toz toprak için, Çınar Suhte mahallesinde camiye girerek, halkı Hz.Bâb'ın Emrine davet etti. Camide, bine yakın insan bulunuyordu, ayrıca Neyriz'in diğer mahallelerinden de beş yüz kadar insan onun davetini sevine sevine kabul ederek, yanına geldiler iman ettiklerini açıkladılar. Vahid'in gözleri, onlara daha önce hiç duymadıkları bir tesir yaratmıştı. Hazır bulunanların heyecan ve gürültüsü biraz yatışınca, Vahid kendilerine: "Ben, Allah'ın dinini duyurmak için şehrinize gelmiştim. Allah'a şükürler olsun ki beni bu işte muvaffak kıldı. Artık burada daha fazla kalmanın anlamı yoktur. Bu şehrin Valisi

---

¹ Fersah: 6 kilometreye yakın bir uzunluk birimidir.

² 27 Mayıs 1850

NEBİL TARİHİ

benim yüzümden, sizlere kötülük yapmasından, Şiraz'dan yardım isteyerek evinizi barkınızı mahvetmesinden korkuyorum" dedi. Hazır bulunanlar hep beraber: "Böyle erken bizi terk etmeyiniz. Bir kaç gün yanımızda kalmanızı istiyoruz. Bu yüzden başımıza gelebilecek herhangi bir sıkıntıya katlanırsınız. Allah bizimledir ve tehlike anında bizden rahmetlerini esirgemez" dediler. Sonra hep beraber, kadımlı erkekli bir topluluk halinde neşe ve sevinç içinde, Vahid'i ortalarına alarak hürmet ve saygı ile evine kadar uğurladılar.

Vahid, her gün hiç çekinmeden camiye gidip kutsal emrin öğretilerini halka açıklıyordu ve her gün kendisini dinleyen kalabalığın sayısı artıyordu. Bu durumu gören Zeynul Abidin Han'ın düşmanlığı büsbütün alevlendi. Asker toplamak ve Vahid'i ortadan kaldırmak için her gün yeni hilelere baş vurmaya başladı.

Nihayet harp görmüş bin kadar piyade ve süvari asker ve bir sürü savaş malzemesi hazırladıktan sonra, habersiz olarak hücum edip Vahid'i yakalamayı düşünmeye başladı. Vahid, İstahbanat'tan kendisiyle gelmiş olan yirmi kişiye, Çınar Suhte mahallesinin yakınında bulunan Hâce kalesine sığınmalarını söyledi. Şeyh Hadi'yi de onların başı olarak seçti. Çınar Suhte'de evleri olan ahabplara da kalenin kapı ve surlarını beklemelerini söyledi. Neyriz Valisi, Pazar Mahallesine geçerek, askerleriyle birlikte, o civarda bulunan bir kaleye yerleşti. Bu kalenin burçları şehre bakıyordu.

Vali aynı zamanda Pazar'ın muhtarı ve Vahid'e katılan Seyyid Abu Talib'i de zorla, evinden çıkararak evi tamir etti. Muhammed Ali Han'ın başkanlığında bir gurup askeri, o evin damına göndererek Vahid'in sahabelerine ateş açmalarını emretti. Ateşe ilk hedef olan, yürüyerek Vahid'i ağırlamaya giden seksen yaşındaki Molla Abdül Hüseyin idi. Bu zat kendi evinin damında namaz kılarken, kurşuna hedef oldu ve sağ bacağından yaralandı. Hadiseyi duyan Vahid son derece üzüldü. Ona bir mektup yazarak, üzüntüsünü belirtti ve kendisinin Allah'ın yolunda ilk şehit olduğunu müjdeledi. Bu beklenmedik hadise, imanları sağlam olmayan bazı kimselerin kaçmalarına ve geceleyin arkadaşlarından

NEYRİZ OLAYI

ayrılarak düşmana katılmalarına sebep oldu. Bu vefasızlığı duyan Vahid ertesi gün erkenden ata binerek, sahabelerin bir kısmı ile beraber Hace kalesine gitti ve orada yerleşti. Yetmiş iki kişinin sığındığı kaleyi ele geçirmek için, Zeynul Abidin Han, ağabeyisi olan Ali Asgar Han'ı, bin silahlı askerle, gönderdi. Güneş doğarken, Vahid'in talimatı üzerine sahabelerden bir kaç kişi kaleden çıkıp düşmanı dağıttılar. Bu olayda ahbablardan üç kişi öldü. Bunların birincisi yünlü şapka tüccarı olan Tacettin, ikincisi bir çiftçi olan İskender'in oğlu Zeynel ve üçüncüsü şehrin zenginlerinden Mirza Abul Kasım idiler.

Zeynul Abidin Han'ın askerlerinin hezimete uğradığını duyan Fars Valisi Prens Firuz Mirza-i Nusratud-Devle'nin kafası karıştı ve son derece korktu. Hemen Zeynul Abidin Han'a sert bir mesaj yollayarak, kaledekileri dağıtmasını ve bu gürültüyü susturmasını istedi. Zeynul Abidin Han, Prens'in adamlarından birini Vahid'e yollayarak Neyriz'den çıkararak bu gürültüye son vermesini rica etti. Vahid, haberciye: "Valiye söyle, benim beraberimde iki oğlum ve iki kişi daha vardır, bu karışıklık benim burada kalmamdan ötürü çıkmışsa, gitmeye hazırım. Neden bizi çevirmiş ve suyumuzu kesmişsiniz? Valiye söyle, bu davranışlarından vazgeçmeyip suyumuzu ekmeğimizi kesmeye devam ederse, gözünde hor gördüğü bu arkadaşlarımdan yedi kişiyi gönderip, ordusunu dağıtacağım" diye cevap verdi.

Zeynul Abidin, Vahid'in mesajına aldırmaıncı, Vahid'te iman edenlerden birkaç kişiye, kaleden çıkıp düşmana hücum etmelerini söyledi. Hemen birkaç genç, Vahid'in dediğini yerine getirdiler. Silah kullanmasını bilmedikleri halde, iman güçleri ve cesaretleriyle yaptıkları bir hücumda düşmanı hezimete uğrattılar. Bu savaşta, Ali Asgar Han öldü ve iki oğlu esir düştü. Zeynul Abidin Han büyük bir zillet ve utanç ile Katare'ye giderek durumu Prens Firuz Mirza'ya bildirdi ve ondan yardım dileyerek, bilhassa ağır toplar ve fazla miktarda süvari ve piyade asker gönderilmesini istedi.

Vahid ise, durumun ciddi bir hal aldığını ve düşmanın kendilerini öldürmeye niyetli olduğunu öğrenince, müdafaa için

NEBİL TARİHİ

yeterli malzemenin hazırlanmasına, kalede su ihtiyacını temin etmek için bir kuyunun kazılmasına ve düşmanlardan aldıkları çadırların kurulmasını emretti. Aynı günde herkesin vazifesini tayin etti.

Kerbela Mirza Muhammed'i kalenin kapıcılığına, Şeyh Yusufu, malların bekçiliğine, Şemseddin'in oğlu Kerbelai Muhammed'i, kalenin etrafında bulunan bahçelere bakmaya, Ali Serdar'ın dayısı Mirza Ahmed'i kalenin bitişiğinde bulunan Çınar adındaki değirmenin kulesine bakmaya memur etti. Ayrıca Şeyh Givekeşi, cellat olarak vazifelendirdi. Zeynul Abidin Han'ın amcazadesi olan Mirza Muhammed Cafer'i de hadiseleri kaydedecek sekreter, olarak tayin etti. Mirza Fazlullah, gelen mektupları okumaya memur edildi. Mehdi Taki-yi Bakkal'ı, hapishaneye gardiyan olarak seçti. Hacı Muhammed Taki'ye saymanlık işini verdi ve Yezd'li Gulam Rıza'yı da kumandan olarak tayin etti. Yetmiş iki kişi olan kalenin sahabelerine ilaveten, İstahbanat'tan gelen yirmi kişide kalede idi. Ayrıca Vahid, büyük din damlarından olan Seyyid Cafer'i Yezdi'nin ve yine kendi akrabalarından olan Şeyh Abdul Ali'nin ricaları üzerine Pazar Mahallesinden bir gurup ahababı, akrabalarıyla birlikte kaleye aldı.

Zeynul Abidin Han, tekrar Prensten yardım talep etti ve yardımların bir an evvel gelmesi için tekitte bulundu. Ayrıca çok güvendiği Molla Bakır adındaki habercisine, beş bin tuman¹ verdi ve onu, hususi bir hediye olarak, mektubu ile birlikte Prens Firuz Mirza'ya teslim etmesini istedi, sonra habercinin binmesi için kendi özel atını da verdi. Molla Bakır hoş sohbet, açık konuşan ve Valinin çok güvendiği bir insandı. Değişik bir yoldan, gideceği yere doğru ilerledi. Ertesi gün "Hudaştak" adında bir yere geldi. Burada bir alenin etrafında, bir göçebe aşiret, çadırlarını kurmuşlardı.

Molla Bakır, çadırların birinin önünde atından indi ve çadırın sahibiyle konuşmaya başladı. Bu arada Bavanat'ın Şeyhul İslam'ı olan ve önemli bir iş için kendi kasabasına gidip hemen

---

¹ Tuman: İran para birimidir.

NEYRİZ OLAYI

dönmek üzere Vahid'ten izin alan Hacı Seyyid İsmail, aynı yere geldi. Çadırın önünde süslü ve güzel bir at görünce, kime ait olduğunu araştırdı. Zeynul Abidin Han'ın adamlarından birinin olduğunu ve Neyriz'den gelip Şiraz'a doğru gittiğini öğrenince, büyük bir cesaretle ata atlayıp, kılıcını çekti ve Molla Bakır'la konuşan çadırın sahibine: "Hz.Mehdi'den kaçan bu alçak ve rezil adamı hemen yakala, ellerini bağla ve bana teslim et" diye emretti. Kendisinden korkan çadırın sahibi ve yanındakiler, hemen Molla Bakır'ı yakalayıp ellerini ipe bağladılar ve ipin diğer ucunu Şeyhul İslam'a verdiler. Şeyhul İslam, esirini arkasından yürüterek Rastak kasabasına kadar geldi ve esiri Muhtar Hacı Ekber'e vererek, hemen onu Vahid'e götürmesini istedi. Molla Bakır'ı Vahid'in huzuruna çıkardılar. Vahid kendisine ne maksatla Şiraz'a gittiğini sordu. Molla Bakır durumu anlattı. Vahid, onu serbest bırakmak istiyordu, ancak Molla Bakır kötü davrandığı için, sahabeler tarafından öldürüldü.

Zeynul Abidin Han, durmadan Şiraz'dan yardım talep ediyordu. En sonunda yardım isteğini üst üste tekitlerle bildirdi. Bununla da yetinmeyerek yardımını biran evvel göndermesi için, yakınlarından birkaç kişi ile, Prense hediyeler yolladı. Öte yandan Şiraz'ın büyük hocaları ve Meşhur Seyyidlerine de mektuplar göndererek, Vahid'e türlü iftiralar yaptı ve: "Vahid, buralarda büyük kargaşalıklara yol açmıştır, sizden Prense gitmenizi ve bana yardım göndermesi için onu zorlamanızı rica ederim" diye ilave etti.

Nihayet Prens, Abdullah Han-ı Şucau'l Mülk'ü, Hamadani ve Silahori'nin alayları ve yeterli miktarda top ve diğer savaş aletleriyle birlikte, Neyriz'e gönderdi ve civar köyler olan İstahbanat, İrec, Penç Maaden, Katare, Beşne, Dehçah, Muşkan ve Rastak'tan asker toplamalarını emretti. Ayrıca Visbekleriye aşiretine de Zeynul Abidin Han'ın yardımına gitmelerini emretti.

Beklenmedik bir anda, Vahid ve sahabelerinin bulunduğu kale, sayısız askerlerle çevrildi. Düşmanlar kalenin etrafına hendekler kazarak barikatlar kurdular ve hazırlıklarını bitirince, kaleyi ateşe tuttular. Kalenin kapısını bekleyen ve atına binmiş sahabelerden birinin atı, ateşe hedef olarak öldü. Başka bir top

NEBİL TARİHİ

göllesi, kalenin kapısı üstünde bulunan burcu yıktı. Ahbaplardan biri, topçuya ateş ederek, onu öldürdü. Bunun üzerine ateş kesildi ve düşmanlar hendeğe sığınarak saklandılar. O gece ne sahabeler ne de düşmanların hiç biri sığınaklarından çıkmadılar. Ertesi gece Vahid Gulam Rıza'yı Yezdi'yi çağırarak ahbaplardan on dört kişiyi alıp düşmana hücum etmesini emretti. Bu on dört kişinin çoğu yaşlı kimselerdi ve hiç biri, bu muharebede başarı sağlayacağını ummazdı. Bunların biri doksan yaşında bir kunduracı idi, fakat gençlerde bile eşine az rastlanan bir cesarete sahipti. Geri kalanlar ondan daha genç sayıldıkları halde savaşmaktan bir şey bilmezlerdi. Fakat imanlarının gücü, onları her işte güçlü kılıyordu. Onların gözünde yaş meselesi önemli değildi, çünkü son kudretleriyle bu mukaddes emri duyurmaya kalkışmışlardı. Bu gurup kaleden çıkınca hep beraber: "Allah'ı Ekber" diye bağırarak ve düşmana hücum edeceklerdi. Vahid'in fermanı üzerine atlarına binerek silahlarını aldılar ve kaleden dışarı çıkarak düşmanın üzerine yürüdüler. Etraflarına yağın top gülleleri ve mermilere aldırış etmeden, hücum ediyorlardı. Bu savaş sekiz saat sürdü. Düşmanın kumandanları, Allah'ın emrine aşık olan bu insanların cesaretine şaşmışlardı. Neyriz'den, durmadan sayıları azalan ve bunca zaman düşmana karşı direnen sahabelere yardım geliyordu. Savaşın kızıştığı sıralarda, Neyriz'li kadınlar, her taraftan evlerin damlarına doluyor ve bağırarak sahabeleri dayanmaya ve hücumu teşvik ediyorlardı. Kadınların çığlıkları, topların gürlemesi, sahabelerin: "Allah'ı Ekber" diye bağırması, onların düşmana karşı direnişlerini artırıyor. Nihayet düşman hezimete uğradı ve sahabeler, savaşı kazanmış durumda, kaleye döndüler ve yaralıları tedavi etmeye koyuldular. Savaşta altmış kişi şehit düştü. Bazılarının adları şöyle idi.

1- Gulam Rıza'yı Yezdi (Vahid'in kumandanı olan Gulam Rıza ile karıştırılmamalıdır.)

2- Gulam Rıza'yı Yezdi'nin kardeşi

3- Hayrullah'ın oğlu, Ali

4- Hacı Gani'nin oğlu, Hacı Hüseyin'i Gannad

5- Molla Mehdi'nin oğlu, Asgar

NEYRİZ OLAYI

- 6- Kerbelai Abdul Kerim
- 7- Meşhedi Muhammed'in oğlu, Hüseyin
- 8- Meşhedi Bakır'ı Sabbağ'ın oğlu, Zeynul Abidin
- 9- Molla Caferi Mozahheb
- 10- Molla Musa'nın oğlu, Abdullah
- 11- Meşhedi Recep-i Haddad'in oğlu, Muhammed
- 12- Kerbelai Şemsettin Maliki Duz'un oğlu, Kerbelai Hasan
- 13- Kerbelai Mirza Muhammed'i Zari
- 14- Kerbelai Bakır'ı Kefş Duz
- 15- Hüseyin'i Kaşisaz'ın oğlu, Mirza Ahmet
- 16- Molla Abdullah'ın oğlu Molla Hüseyin
- 17- Meşhedi Hacı Muhammed
- 18- Mirza Ahmed'i Nohut Beriz'in oğlu, Abu-Talip
- 19- Muhammed'i Aşir'in oğlu, Akbar
- 20- Taki'yi Yazdı
- 21- Molla Cafer'in oğlu, Molla Ali
- 22- Kerbelai Mirza Hüseyin
- 23- Şerif'in oğlu, Hüseyin Han
- 24- Kerbelai Kurban
- 25- Hacı Ali'nin oğlu, Hacı Kazım
- 26- Hacı Ali'nin oğlu, Ağa
- 27- Mirza Muina'nın oğlu, Mirza Nura

Yine hezimete uğrayan Zeynul Abidin Han ve arkadaşları, savaşmakla kaledeki sahabeleri yenemeyeceklerini anladılar ve Şeyh Tabarsı olayında, hezimete uğrayan Mehdi Goli Mirza gibi, son çareyi hileye baş vurmakta buldular. Zayıf ve çaresiz kimselerin silahlı olan aldatma yolunu seçtiler.

Zeynul Abidin Han bütün o mintikanın valisi olduğu ve durmadan Şiraz'dan yardım aldığı halde, yine kendi deyimi ile bir avuç zayıf ve beceriksiz insanı yenmekten aciz kaldı. Kalede onun bilmediği bir takım kudretli silahşörlerin bulunduğu inanıyordu. Onun arkadaşları da az çok buna inanmışlardı. Nihayet bu temiz ve iyi niyetli insanları, yani kaledeki adamları aldatmaya karar verdiler. Yalan olarak sulh isteyecekler ve beklenmedik bir anda

NEBİL TARİHİ

onlara hücum edeceklerdi. Bunun üzerine birkaç gün muharebeye ara vererek, sahabelere uzun bir mektup yazdılar. Mektubun özeti şöyle idi: " Biz şimdiye kadar, sizin iman sahibi olduğunuzu ve sizin dininizin doğruluğunu anlayamamıştık. Sizin her birinizin İslamiyet'in düşmanı ve İslam dininin hükümlerine saygısızlıkta bulunduğunuzu düşünüyorduk. Bu bakımdan size karşı çıktık, sizin dininizi ortadan kaldıracaktık. Fakat son günlerde, sizin siyasetle hiçbir ilginiz olmadığını, hiçbirinizi devlet ve hükümete karşı her hangi bir kötü niyette bulunmadığınızı anladık. Ayrıca sizin dininizin de, İslamiyet'e aykırı olmadığını ve sadece Allah tarafından kendine vahiy geldiğini iddia ettiğiniz birine inandığınızı, onun dediklerinin hepsinin doğru olduğunu ve bütün Müslümanların kendisine itaat ederek dinine iman etmesinin gereğine inandığınızı öğrenmiş olduk. Fakat, biz sizin bu iddialarınızı kabul edemeyiz, ancak bir kaçınız kaleden çıkıp bize gelecek, bizimle görüşüp konuştuktan sonra, sizin doğruluğunuza inanabileceğiz. Biz araştırdıktan sonra sizin dininizi kabul edebiliriz. Biz Allah'ın düşmanları değiliz. Biz hepimiz, sizin sevgili reisinizin, İslam hocalarının en büyüğü olduğuna inanıyoruz ve kendisine bir kılavuz gözüyle bakıyoruz. Bizim sözlerimize inanmanız için, bir kur'an-ı Kerim'e hepimiz mühür basarak size gönderiyoruz. Sizin iddialarınızın doğruluğuna, işte bu Mukaddes Kitap hüküm edecek. Sizi aldatacak olursak, işte bu Kur'an bizi çarpsın. Bizim çağrımızı kabul ederseniz, ordumuz bu dağınıklıktan kurtulacaktır. Yemin ederiz ki, araştırdıktan sonra iddialarınızın doğruluğuna inanırsak seve seve ve samimi olarak size yardımcı olacağız. Dostlarınız, bizim de dostlarımız; düşmanlarınız bizim de düşmanlarımız olacaktır. Sizin Mevlanızın buyruklarını can ve gönülden yerine getireceğiz. Fakat bizi ikna demediğiniz takdirde, size hiç dokunmadan kalenize geri göndereceğiz ve sonra muharebeye yeniden başlayacağız. Şimdi gelin, kan dökmekten vazgeçelim ve her şeyden önce iddianızın doğruluğunu delillerle bize açıklayınız."

Mektup ve Kur'an, kalede bulunan sahabelere gönderildi. Vahid Kur'an büyük bir saygı göstererek aldı, öptü ve: "Bizim

NEYRİZ OLAYI

saatimiz yaklaşmıştır, biz onların davetini kabul ederiz, ola ki onlar seçtikleri bu alçakça oyundan utanç duysunlar" dedi ve sahabelere: "Ben, bunların sözlerine hiç bir şekilde inanmış değilim ve bizi aldatacaklarından eminim. Ancak onların bu çağrısını kabul etmeyi kendime bir vazife bilirim. Bu fırsattan istifade ederek bir defa daha, bu İlahi Emrin hakikatini onlara açacağım" dedi. Sonra, sahabelere vazifelerini ihmal etmemelerini ve düşmanlara hiç bir şekilde inanmayıp, ikinci bir emre kadar muharebeye girişmemelerini tembih ederek onlarla vedalaşıp, Molla Ali Mozahheb ve hain Seyyid Abidin'in de aralarında bulunan sahabelerden beş kişiyle birlikte kaleden ayrılarak, düşman ordusuna doğru yürüdü.

Zeynul Abidin Han, Şücau'l Mülk ve diğer ordu komutanları saygıyla Vahid'i karşılayıp kendisi için özel olarak kurdukları çadıra götürdüler. Vahid bir iskemlede oturdu ve herkes önünde, ayakta bekledi. Vahid, Zeynul Abidin Han, Şücau'l Mülk ve başka bir kişinin oturmalarına izin verdi. Diğerleri hep yine ayakta idiler. Vahid'in sözleri ve konuşması hazır bulunanların içinde derin bir iz bıraktı. Onun sözleri öyle tesirli idi ki taşa bile tesir ederdi. Hz.Bahau'llah Sabır Suresinde Vahid'in bu konuşmasına değinerek, sözlerinin önemini ve onlarda olan maksadını açıklamışlardır ve bu açıklama, ebediyete kadar kalacaktır.

Vahid, özet olarak şöyle dedi: "Benim sevgili Mevlam, Emrinin uğruna şehit olacağımı bana vaat etmiştir. Ben sizin Peygamberinizin evladı değil miyim? Neden bana karşı geliyorsunuz? Niçin beni ölüme mahkum edip öldürmeye kalkmışsınız? Neden benim Hz.Muhammed'le olan akrabalığımı gözden irak tutup saygı göstermiyorsunuz?"

Mecliste hazır bulunanlar, Vahid'in metin sözleri ve heybetli görünüşüne karşı son derece etkilendiler. Kendisini üç gün, üç gece ağırılıyıp son derece hürmet gösterdiler. Namazlarını onun arkasında kılıp, onun öğütlerine kulak verdiler. Fakat bunların hepsi gösteriş içindi. Aslında onu öldürüp sahabelerini dağıtmak için plan hazırlıyorlardı. Sahabeleri ortadan kaldırmadan Vahid'e bir şey

NEBİL TARİHİ

yapıldığı takdirde, büyük bir tehlikeye gireceklerini biliyorlardı. Böyle bir durumda sahabelerin rahat durmayacaklarını anlamışlardı. Üstelik onların kadınlarının ayaklanmalarından korkuyorlardı. Sahip oldukları bütün teçhizatlarına rağmen, kalede bulunan genç ve yaşlı sahabeleri yenemeyeceklerine, hileye baş vurmadan onları alt edemeyeceklerine inanmışlardı.

Zeynul Abidin Han, askerlerini devamlı kışkırtıyor sahabelere karşı olan düşmanlıklarını artırıyordu. Vahid'in konuşmalarının tesirsiz olmadığını biliyordu ve sonunda onları, kendi sözlerine hayran bırakacağından korkuyordu. Nihayet diğer komutanlarla birlikte, bir karar aldılar. Vahid'ten, kendi el yazısı ile sahabelere bir mektup yazarak, ordu ile olan anlaşmazlıkların giderilmiş olduğunu ve barıştıklarını, onların da istedikleri takdirde kendisinin bulunduğu ordugaha gelebileceklerini veya evlerine dönebileceklerini yazmasını isteyeceklerdi. Vahid böyle bir mektubun yazılmasını istemiyordu. Ancak zor durumda kalınca, yazmaya mecbur oldu. Fakat ayrıca sahabelere, düşmana kanmamalarını ve sözlerine inanmamalarını yazarak, her iki mektubu Hacı Seyyid Abid'e verdi ve mecburen yazdığı birinci mektubu yırtmasını, gizlice yazdığı ikinci mektubu sahabelere vermesini tembih ederek ona: "Sahabelere söyle ki, geceleyn birkaç kişi kaleden çıkıp düşmanı dağıtsınlar" dedi.

Seyyid Abid, Vahid'in huzurundan çıkınca doğru Zeynul Abidin Han'a gitti ve Vahid'in sahabelere gönderdiği mesajları ona ilettili. zeynul Abidin Han, Seyyid'e, Vahid'in birinci mektubunu vermesini ve Vahid tarafından sahabelere dağılmalarını söylemesini tembih etti ve ona, bu vazifeyi gereği gibi yerine getirdiği takdirde kendisine değerli bir mükafat vereceğini söyledi.

Hain Seyyid, sahabelere birinci mektubu vererek onlara: "Vahid bütün orduyu tebliğ etti ve hepsi emre hayran oldular. Bu durumda sizin hepiniz artık kaleden çıkıp evlerinize gidebilirsiniz" dedi. Sahabeler bu sözleri şüphe ile karşıladılar fakat Vahid'in fermanının aksine göre hareket edemezlerdi. Çaresiz olarak tereddütlü bir şekilde Vahid'in mektubuna uyarak silahlarını bırakıp Neyriz'e doğru dağıldılar.

NEYRİZ OLAYI

Kalenin boşalacağından emin olan Zeynul Abidin Han, bir alay askeri, kaleden çıkanları şehre sokmamak için görevlendirdi. Kendilerini düşman arasında gören sahabeler, düşmanın hücumuna karşı koymaya ve her ne pahasına olursa olsun, camiye girmeye çalıştılar. Sahabelerin bazılarında hâlâ silah, tüfek ve sopa bulunuyordu ve bunların yardımıyla şehre girmeye çalışıyorlardı. "Allah'ı Ekber" sesleriyle ilerlemeye başladılar. Bu hücum daha önceki çatışmalardan daha ağırdı ve neticede bazı sahabeler şehit düştüler. Bir çoğu da yaralı ve yorgundu. Düşmanlara durmadan yardım geliyordu. Zeynul Abidin Han'ın ordusundaki kumandanlardan biri olan Molla Muhammed Ali'nin oğlu Molla Hasan, sahabelerden daha evvel camiye atıldı ve hücrelerden birinde saklanarak perişan bir halde camiye sığınan sahabeler ateş açmaya başladı. Sahabelerden biri olan Molla Hüseyin, onu tanıdı, "Allah'ı Ekber" diye bağırarak minarelerin birine tırmandı ve oradan hain kumandana ateş etti. Kumandan yaralanarak yere yığıldı. Bir kaç kişi onu tedavi etmek üzere emin bir yere kaçırdılar.

Camiye girmenin faydasız olduğunu gören sahabelerin her biri, Vahid'in sonunun ne olacağını öğrenmek için, bir tarafa saklanıp, Vahid'in sonunun ne olacağını öğrenmek için, bir tarafa saklanıp beklediler. Onun nerede olduğunu öğrenmeye ve buyruklarını yerine getirmeye hazırlardı. Fakat onun başına neler geldiğini ve sağ olup olmadığından kimsenin haberi yoktu.

Sahabelerin dağılmalarından emin olan Zeynul Abidin Han ve arkadaşları, toplanarak yeminlerini unutturacak bir bahane bulmaya ve Vahid'i öldürmek için çare aramaya başladılar. Onların en büyük isteği, Vahid'i öldürmekti fakat arada yeminleri vardı ve bu yemin, hiç bir şekilde bozamazlardı. Bu arada zalim bir şahıs olan Abbas Goli Han ortaya bir fikir attı ve: "Eğer siz yemininizi bozmuyorsanız, işte ben yeminli değilim ve sizin yapamadığınız işi yapabilirim" dedi ve sonra son derece hiddetle: "İslam dinine aykırı hareket edeni, kim olursa olsun, öldürmeye hazırım" diye ilave etti.

Savaşta akrabalarını kaybedenler ise onun etrafında toplanarak kendisine yardımcı olacaklarını bildirdiler. Bunların birincisi Şiraz yolunda, Bavanat Şeyhul İslam'ı tarafından

NEBİL TARİHİ

yakalanan Molla Bakır'ın kardeşi, Molla Rıza idi. Bir başkası ise kardeşi Şabanı, savaşta kaybeden Sefer idi. Savaşta ölen Zeynul Abidin Han'ın ağabeysi Ali Asgar Han'ın oğlu, Ağa Han da onlara katıldı.

İşte bu üç kişi, Abbas Goli Han'ın emri ile Vahid'i öldürmeye hazır olduklarını bildirerek Vahid'in yanına gittiler. Sarığını başından çıkarıp boynuna sardılar ve kendisini ata bağlayarak, bu şekilde şehrin sokaklarında sürüklediler. Halk bu manzarayı görerek İmam Hüseyin'i ve düşmanların zulmüne uğrayan mukaddes vücudunun atların ayakları altında çiğnendiğini hatırladılar. Neyriz'li kadınlar Vahid'in etrafında toplanarak, onun yakalanışına seviniyor ve davul zurna ile oynayıp onunla alay ediyorlardı.

Bu arada Vahid'in ağzından çıkan sözler, Hz. İmam Hüseyin'in düşmanlara esir düştüğü sıradaki sözlerine benziyordu. Vahid, özetle şunları söylüyordu: "Ey sevgilim, sen bilirsin ki, senin sevginin uğruna dünyadan vazgeçtim ve sana güvendim. Sabırsızlıkla sana kavuşmak istiyorum. Senin mukaddes huzuruna çıkmak arzusundayım. Çünkü bir kere senin İlahi yüzünü ve cemalini görmüş oldum.

Allahım sen, bu zalimlerin, bana nasıl davrandıklarına şahitsin. Ben hiç bir zaman onların istediği gibi hareket etmedim ve etmeyeceğimde."

Vahid'in şan ve şerefle sürdürdüğü hayatı işte bu şekilde sona erdi. Aslında çeşitli hadiselerle dolu, değerli bilgi, yüksek görüş, fedakarlık ve cesaretle birlikte geçen bir hayatın, böylesine ulu ve yüce bir şahadetle sona ermesi uygundu. Bu zatın ölümünden sonra, arkadaşları büyük sıkıntılara uğradılar. Beş bin kişi, Vahid'in sahabelerinin erkek, kadın ve çocuklarının yakalanmasında memur edildi. Bu zalimler, halkı yakalayıp zincire vurdular ve bir sürü azaptan sonra öldürdüler. Kadınlara ve çocuklara yaptıkları zulümler, kaleme alınmayacak kadar feci idi. Hepsinin, malını mülkünü zapt edip, evlerini yağma ederek ocaklarını söndürdüler. Hace kalesi yerle bir oldu. Erkeklerin bir kısmını zincire vurarak Şiraz'a gönderdiler ve orada çok feci şekilde hayatlarına son

NEYRİZ OLAYI

verdiler. Zeynul Abidin Han, para elde edebileceğini düşündüğü bir kaç kişiyi, bodrumlara kapatarak, her birinden çok miktarda para aldı ve sonra hepsini cellatlara teslim etti. Cellatlar ise onları Neyriz'in sokaklarında dolaştırıp akla gelen her türlü işkenceyi yapıp, geri kalan mallarını da aldıktan sonra kendilerini öldürdüler. Bazılarını ateşle dağlayıp, tırnaklarını söküp, kırbaçladılar. Elleri ve ayaklarına çivi çakarak, çarşının ortasında teşhir ettiler. Bu durumda, gelip gidenler onlarla alay ediyorlardı. Çok azap çekenlerin biri de, Seyyid Cafer'i Yazdı idi. Bu zat daha önceleri herkes tarafından çok sayılırdı. Zeynul Abidin Han onu her zaman kendinden üstün tutar ve sayardı. Yakalandığında, Zeynul Abidin Han'ın emri ile, Seyyidliğini gösteren sarığı alınarak çiğnendi ve ateşte yakıldı. Sonra onu aynı şekilde, alay ve küfür edilmek üzere halkın karşısına çıkardılar.

Şehit düşenlerden bir başkası da Hacı Muhammed Taki idi. Bu zat halk arasında adaleti ve dürüstlüğü ile tanınırdı. Verdiği bir hükmü ve yaptığı bir tanıklığı herkes kabul ederdi. Onun sözü üzerine kimse bir söz söyleyemezdi. Bu zatı kış gününde soyup havuza attılar ve o durumda kırbaçladılar.

Vahid'in kayın pederi olan Seyyid Cafer ile Neyriz'in büyük bilginlerinden olan Şeyh Abdül Ali, Neyriz'in ileri gelenlerinden olan Seyyid Hüseyin de yakalandılar. Bunlar yakalandıkları zaman soğuktan titriyorlardı ve bu arada serserilerin eziyetlerine maruz kalmışlardı. Fakir ve yoksul bir takım insanlar, bu zatlara eziyet edip karşılığında para almak için kıskırtılmıştı. Bazı alçak kimseler bu işe razı oldular, fakat diğer bazıları yoksul ve parasız oldukları halde, işin niteliğini öğrenince paradan de, puldan da vazgeçtiler ve böyle işlere sebep olanlara küfür ve lanet ettiler.

Vahid 1266 senesi, Şaban ayının on sekizinde¹ şehit edildi. Bu olaydan on gün sonra Hz.Bâb Tebriz'de kurşuna dizildiler.

---

¹ 29 Haziran 1850 Miladi

YİRMİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HZ.BÂB'IN ŞEHADETİ

Neyriz'deki olaylar, bütün yurttan duyuldu. Duyanlar olayı şaşkınlık ve korku ile karşılıyorlardı. Siyasi adamlar ne yapacaklarını şaşırılmışlardı. Ümitsizlik içinde idiler. Emir Nizam, Nasreddin Şah'ın Sadrazamı, üst üste vuku bulan bu hadiselerden ve sahabelerin iman kudretinden, büsbütün korkuya düşmüştü. Her olaydı, nihai zafer, devlet güçlerine ait olmuştu. Molla Hüseyin ve Vahid, Mazenderan ve Neyriz'de, ordu tarafından öldürüldükleri halde, Tahran'da hile ile meşgul olan yöneticilere göre, bu olayların asıl kaynağı daha yenilememişti. Kendine yönelenlerin kalplerinde bu görülmemiş cesareti aşıl原因an kimse ortadan kalkmamıştı. Yurdun her köşesinde bulunan müminler sevgili mevlalarının emirlerini hemen yerine getiriyorlardı. Mübarek Emir daha sönmemiş ve asıl kaynağına bir zarar gelmemişti. Aksine muhaliflerin karşı kaymaları, yeni Emri iman edenlerin ateşlerini daha da alevlendirmişti. Emrin ilerlemesi hızlanmış ve Hz.Bâb'a iman edenlerin ruhuna cesaret ve iman veren kimse, hâlâ yaşıyor ve kimsesi olmadığı halde, tek başına sonsuz bir nüfuz sürdürüyordu. Devletin devamlı çabaları, şehirleri çalkalayan bu dalgalara karşı koyamazdı. Nasreddin Şah'ın büyük veziri, zannediyordu ki Hz.Bâb yaşadıkça bu ateş sönmeyecektir. Çünkü Seyyid Bâb'ın bu olayların kaynağı olduğunu biliyordu. Sadrazama göre, bu kaynak ortadan kalksaydı, bu ayet de sönecekti ve bu nur kaybolacaktı. İşte Nasreddin Şah'ın büyük veziri böyle düşünüyordu. Cahil vezir, memleketin son kurtuluş çaresini, Seyyid Bâb'ın ölümünde buldu ve müşavirlerini çağırarak, bu düşünceyi onlara açtı ve kararını bildirdi. Onlara dedi ki: "Bakınız Seyyid Bâb ne olaylar çıkardı ve nasıl insanların kalplerini kazandı. Bana göre, memleketin huzursuzluğu Seyyid Bâb'ın ölümü ile sona erecek. Bakınız, Şeyh Tabarsi Kalesinde kaç asker kaybettik ve Mazenderan'daki karışıklıkları yatıştırmak için ne kadar uğraştık. Mazenderan'da önen ateş, Fars mintikasında, yeniden alevlendi ve yeni bir fitne baş gösterdi. Halkımız zorluğa düşürüldü. Güneydeki ateşi söndürmeden şimdi de kuzeyden fesat ateşi alevlenmiş. Zencan ve

Hz.BAB'IN ŞEHADETI

dolaylarını içine almıştır. İyi düşünün ve bu hastalığı ortadan kaldırmak için aklınıza ne gelirse söyleyiniz. Benim tek isteğim, İran'daki bu karışıklıkların sona ermesi ve memleketin huzura kavuşmasıdır." Hazır bulunanların hiçbiri cevap vermediler. Bu arada savunma Bakanı olan Mirza Ağa Han-ı Nuri dedi ki: "Memleketin bazı yerlerinde, bir takım ayaklanmalar oldu ise de, Seyyid Bâb'ı ilgilendirmez. Bence tutuklu ve hapiste bulunan bir Seyyid'i öldürmek, büyük bir zulüm olacaktır. Rahmetli Muhammed Şah, hiç bir zaman Seyyid Bâb'ın düşmanlarının sözlerine kulak asmazdı ve onun hakkında olan dedikodulara aldırılmazdı." Bu sözleri duyan Emir Nizam son derece kızdı ve dedi ki: "Bu sözler bizim bu günkü durumumuzla hiç bağdaşmıyor. Bu gün, hükümet tehlikeye girmiştir, arka arkaya vuku bulan bu ayaklanmaların önünü tutmalıyız. Acaba Hz.İmam Hüseyin'in öldürülmesi, memleket yararları uğruna değil miydi? İmam Hüseyin'i öldürenler, bu zatın Hz.Peygamber tarafından ne dereceye kadar sevildiğini kendi gözleriyle görmüşlerdi. Ancak millet ve memleketin menfaati söz konusu olunca, İmam Hüseyin'in büyüklüğüne göz yumdular ve onu öldürdüler. Şimdiki bizim durumumuz da aynen buna benziyor. Seyyid Bâb'a Azerbaycan Valisi olan Nevvab Hamza Mirza'ya, Hz.Bâb'ı Azerbaycan'a getirmesini emretti. Ancak bu emirden olan maksadını ona açıklamadı. Hamza Mirza, saray Prensleri arasında, güzel huyu ve iyi kalpliliğiyle meşhurdu. Emir Nizam'ın fermanını alınca, zannetti ki Hz.Bâb'ı Tebriz'e getirmekten maksadı kendisini serbest bırakmak ve evine göndermekti. Bu yüzden fermanı yerine getirdi ve güvendiği birini, bir kaç memurla birlikte, Hz.Bâb'ı Çehrik hapisanesinden Tebriz'e getirmek üzere yolladı. Memurlara, her bakımdan Hz.Bâb'a saygı göstermelerini tembih etti. Memurlar Çehrik'e gelmeden kırk gün evvel, Hz.Bâb, bütün levih ve yazılarını toplayarak, kalem kutusu, akik yüzükleri ve mühürleri ile beraber, bir kutuya koydular ve diri harflerden olan Molla Bakır'a verdiler. Ayrıca kâtipleri olan Mirza Ahmed'e bir mektup yazarak, kutunun anahtarını da ona ilave ettiler ve Molla Bakır'a tembih ederek, şöyle buyurdular: "Bu emanetleri iyi sakla, bu kutuda bulunanlar,

NEBİL TARİHİ

mukaddes ve kıymetli eşyalardır. Mirza Ahmet'ten başka kimse bu kutunun içindekileri bilmemeli. Gidip, bu emaneti Mirza Ahmed'e vermelisin." Molla Bakır hemen yola koyuldu ve on sekiz gün sonra Kazvin'e vardı. Burada, Mirza Ahmed'in Kum'a gittiğini öğrendi. O da peşinden Kum'a gitti. Şaban ayının ilk yarısında oraya vardı. O günlerde, ben de Sadık Tebrizi ile bu şehirde bulunuyorduk. Ben Mirza Ahmet ile beraber pamuk bağı mahallesinde, bir evde kalıyordum. Mirza Ahmet, Sadık Tebrizi'yi, beni Kum'a getirmesi için Zerend'e göndermişti. Ben Zerend'ten Kum'a geldiğimde dediğim gibi Mirza Ahmet'le, bir evde kalıyordum. O günlerde Şeyh Azim, Seyyid İsmail ve daha bir çok ahbap, Kum'da bulunuyordu. Molla Bakır, Kum'a varıp, emaneti Mirza Ahmet'e verdikten sonra, Şeyh Azim Mirza Ahmet'ten kutuyu açmasını rica etti. Mirza Ahmet, bu rica üzerine kutuyu açtı ve içinde bulunan eşyaları hepimiz ziyaret ettik. Kutu içindekilerden birisi, mavi renkte en iyi kaliteli bir kağıtta Hz.Bâb'ın güzel el yazılarıyla yazılmış bir yazı idi. Bu yazı insan heykeline benzeyen beş uçlu yıldız şeklinde yazılmış ve içinde "Baha" kelimesinden türemiş beş yüz kelime yazılmıştı. Bu yazı, temiz kalması için iyice sarılmıştı. İlk bakışta, yazıların güzelliği, baskı yazısını andırıyordu. Uzaktan bakıldığında, sanki yazı olmayıp, kağıda mürekkep sürülmüş gibi idi. Bu kağıt bizi çok şaşırttı, çünkü hiç bir kâtip onun gibisini yazamazdı. Kağıt tekrar kutuya kondu ve tekrar Mirza Ahmet'e geri verildi. Mirza Ahmet hemen aynı günde Tahran'a gitmek için hazırlandı. Gitmeden bize: "Hz.Bâb'ın mektubundaki yazılardan size söyleyebileceğim tek şey, bu emaneti Tahran'daki Cenab-ı Baha'ya vermemi istedikleridir" dedi. Sonra bana hitaben: "Hemen Zerend'e dön, baban sabırsızlıkla seni bekliyor" dedi.

Nevvab Hamza Mirza'nın gönderdiği memur Hz.Bâb'ı büyük bir hürmetle Çehrik'ten Tebriz'e getirdi. Hamza Mirza, Hz.Bâb'ı yakınlarından birinin evine götürdü ve kendilerine saygı ile davranılmasını emretti. Üç gün sonra, sadrazamdan Nevvab Hamza Mirza'ya bir ferman daha geldi. Bu fermanda büyük vezir şöyle emretti: "Bu fermanı alır almaz Seyyid Bâb'ı, kendisine iman

Hz.BAB'IN ŞEHADETI

etmekte ısrar edenlerle birlikte hemen öldüreceksin. Bu iş için Urumiye Ermeniler alayı ve albayları olan Sam Han-ı memur et, kendisini şehrin ortasındaki kışlada kurşuna dizsinler" Nevvab Hamza Mirza bu fermanı duyunca, fermanı getiren ve Emir Nizam'ın kardeşi olan Mirza Hasan Han Vezir Nizam'a dedi ki: "Emir bana büyük işler vermelidir. Serserilere yakışan böyle işleri, onlara havale etsin. Ben ne İbn-i Ziyad ne de İbn-i Saad değilim ki Peygamberin evladını öldüreyim." Mirza Hasan Han, duyduklarını ağabeyi olan Emir Nizam'a yazdı. Bunun üzerine, büyük vezir, acele olarak bir ferman daha gönderdi ve bu vazifeyi kardeşine vererek dedi ki: "Sen kendin bu işle meşgul ol ve daha önceki fermanla yazdığım gibi hareket et, Ramazan ayına girmeden bizi bu işten kurtar ki Ramazan ayında rahatlıkla orucumuzu tutalım." Mirza Hasan Han, yeni fermanı Nevvab Hamza Mirza'ya göstermek üzere götürdü, ancak Prens'in odacısı: "Prens'imiz biraz rahatsızdır, kimseyi kabul etmiyor" diye onu içeriye almadı. Bunun üzerine Mirza Hasan Han adamlarının birini göndererek: "Seyyid Bâb ve yanında bulunanları al, şehrin ortasındaki büyük kışlaya götür ve odaların birine kapat. Sam Han'ın Ermeniler alayından on kişi, yarın sabaha kadar saat başında nöbet değiştirmek üzere kapıyı beklesinler" diye emretti. Memur bu emri yerine getirdi ve Hz.Bâb'ı sarıksız, kuşaksız, Seyyid Hüseyin ile beraber kışlaya doğru götürdü. Yol insanların toplanmasıyla, mahşer günü gibi kalabalıktı. Bu arada kalabalık içinden bir genç yalın ayak ve perişan bir halde kendisini Hz.Bâb'a doğru attı ve ayaklarına kapanarak: "Ne olur, beni kendinizden ayırmayınız" diye yalvardı. Bu genç Mirza Muhammed Ali Zonuzi'den başkası değildi. Hz.Bâb buyurdular: "Sen bizimle beraber olacaksın, bakalım yarın ne olacak." Bu arada iki kişi daha Hz.Bâb'a doğru koşular ve imanlarını gösterdiler. Gardiyanlar onları da yakalayıp, her dördünü, Hz.Bâb ile beraber kışlanın bir odasına kapattılar. Seyyid Hüseyin'in yazdığına göre, Hz.Bâb'ın simasında, hiç bir zaman görülmemiş bir sevinç izi vardı. Orada hazır bulunanlarla son derece neşeli bir şekilde konuşuyorlardı. Bir ara buyurdular: "Şüphesiz yarın beni öldürecekler, fakat sizlerden biriniz, şimdi

NEBİL TARİHİ

kendi kuşağı ile benim hayatıma son verirse, benim için daha hoş olacaktır. Bu sözler üzerine herkes ağlamaya başladı ve kimse bu işe yanaşmadı. Bu arada Mirza Muhammed Ali yerinden fırladı ve kuşağını belinden açarak: "Nasıl emrederseniz, emrinize âmâdeyim" dedi. Oradakiler ellerinden tutup ona mani olmak istediler. Hz.Bâb buyurdular: "Bu genç benim şehitlik ortağım olacak ve canını benim yolumda feda edecektir."

Sabah olunca Mirza Hasan Han, Hz.Bâb'ı, din adamlarına götürüp ölüm fetvasını alması için gönderdi. Yola çıkmadan, Seyyid Hüseyin: "Benim vazifem nedir?" diye sordu. Buyurdular: "Seni öldürmemeleri için, itiraf etmemen lazım, bu şekilde, senden başkasının bilmediği bazı hâdiseleri, zamanında ilgililere söyleyeceksin..."

Hz.Bâb, Seyyid Hüseyin ile fısıldaşırken, bir memur yaklaştı. Seyyid Hüseyin'in elinden çekerek başka bir memura teslim etti ve: "Bu gün fısıldaşma günü değil" dedi. Hz.Bâb: "Onunla konuşmalarımı bitirmeden, bütün dünya halkı ok ve kılıçla bana hücum etseler bile, benim kılıma dokunamazlar" diye buyurdular. Memur şaşırıp cevap veremedi. Bu dört kişiyi fetva almak için, büyük din adamlarına götürdüler. Hz.Bâb'a iman ettiğini itiraf eden öldürülecekti. Muhammed Ali Zonuzi'den başka hiç biri itiraf etmediler. Halk tanınmış olan üvey babasının hatırı için, bu gencin kendini kurtaracak kelimeyi ağzına sokmaya çalışıyordu, fakat kendisi bağırarak: "Benim dinim, benim imanım, benim cennetim, benim kevserim odur" diyordu. Molla Muhammed Mamekani ona: "Bu laflar, senin deli olduğunu gösterir ve deliye beis yoktur" dedi., cevapta: "Hoca, Hz.Muhammed'in evladına ölüm hükmünü veren deli sensin. Onun uğruna canımı verdiğim için, akıllı olan benim, ben dinimi dünyaya satmam" dedi. Hoca, bunun üzerine onun da ölüm fetvasını verdi. Hz.Bâb'ı önce Molla Muhammed Mamekaniye götürdüler. Uzaktan görünce hemen ölüm fetvasını yazarak adamına verdi ve: "Bana getirmesinler,ben onun ölüm hükmünü, Velihaht toplantısında gördüğüm ilk gün yazmıştım. Şimdi de aynı adam ve aynı iddialarından başka bir şey değildir" dedi.

HZ.BÂB'IN ŞEHADETI

Ondan sonra Hz.Bâb'ı Mirza Ahmet'in oğlu, Mirza Bakır'a götürdüler. Onun da adamını, ölüm fetvasını elinde tutmuş kapıda beklerken gördüler. Adam, fetvayı memurun eline verdi ve: "Hoca diyor ki, benim görmem şart değil, babam onun fetvasını vermişti. ben de aynı fikirdeyim" dedi. Üçüncü hoca, Molla Mürteza Goli idi, o da diğer iki hoca gibi görüşmeği reddederek, ölüm fetvasını önceden gönderdi. Memur, bu üç ölüm fetvasıyla birlikte Hz.Bâb'ı kışlaya geri getirdi ve Ermeni Sam Han'a teslim ederek: "Bu üç ölüm fermanı, Tebriz'in üç büyük din adamından alınmıştır. İslâm dinine göre bu insanın öldürülmesi vaciptir. Sen de devlet tarafından bu işe memur edildin sana beis yoktur." Memur, Hz.Bâb'la beraber bulunan dört kişiden ikisini serbest bıraktı ve: "Bunlar hocalar karşısında tövbe etmişler" dedi. Seyyid Hüseyin'i bir gece önce kaldıkları odaya kapattı. Muhammed Ali'yi de aynı yere kapatmak istedi, ancak o ağlayıp yalvararak: "Beni sevgilime götürün" dedi, çaresiz onu da Sam Han'a teslim ederek: "Son ana kadar tövbe etmezse, bunu da beraber öldür" dedi. Bu hadiselerle şahit olan Sam Han'ın kalbine Allah korkusu girdi ve Hz.Bâb'a: "Ben Hıristiyan'ım ve sizinle hiç bir düşmanlığım yoktur, sizden Allah'ın yüzü hürmetine dilerim ki eğer hak ile beraber iseniz, beni kanınıza sokmayınız" dedi. Cevapta: "Sen memur olduğun işi yerine getir, niyetin temiz ise, Allah seni bu belâdan kurtaracaktır" diye buyurdular.

Sam Han'ın emri ile, Seyyid Hüseyin'in kapalı bulunduğu hücrenin yanındaki iki hücre arasında bulunan temele bir demir çivi çaktılar ve ona iki ip geçirdiler. Bu iplerin birine Hz.Bâb, diğerine Mirza Muhammed Ali'yi bağlıyacaktı. Mirza Muhammed Ali rica ederek: "Beni Hz.Bâb'ın önüne bağlayın ki onun belâ kurşunlarına kurban olayım" dedi. Bunun üzerine, kendisini öyle bağladılar ki, başı, Hz.Bâb'ın göğsüne dayandı. Askerler üç sıra halinde durdular. Her sırada iki yüz elli asker bulunuyordu. Birinci sıraya ateş emri verildi. Ateş edip oturdular, arkasından hemen ikinci sıraya ateş emri verildi. Onlar da ateş edip oturdular ve üçüncü sıradakiler de hemen arkasından ateş ettiler. Barut dumanından, gündüz, gece kadar karanlık oldu. Kışlanın ve kışlaya

NEBİL TARİHİ

bakan evlerin damında on bin kadar seyirci bu manzarayı seyrediyordu. Dumanlar dağıldıktan sonra, Mirza Muhammed Ali'yi sapa sağlam ayakta dururken gördüler. Üstünde tek bir yara izi bile gözüküyordu. Yeni giydiği beyaz hırkasına duman bile konmamıştı. Fakat Hz.Bâb ortalıkta görünmüyordu. Herkesin ağzından: "Mehdi gözlerimizden kayboldu" kelimesi çıktı. Aramaya başladılar ve aynı memur Hz.Bâb'ı son derece sâkin bir şekilde Seyyid Hüseyin'in kapalı olduğu hücrede, kendisiyle konuşurken buldu. Hz.Bâb memura: "Benim konuşmam bitti, şimdi istediğinizi yapabilirsiniz" diye buyurdular. Memur şahit olduğu bu hadiseden öyle sarsıldı ki hemen orada işinden istifa edip evine gitti ve bu hadiseyi komşusu olan Tebriz'in zenginlerinden Mirza Seyyid Muhsin'e anlattı. İşte bu hadise, bu zatın imân etmesine sebep oldu.

Ben kendisini Tebriz'de gördüm, benimle beraber kışlaya geldi, çivinin çakıldığı yeri Hz.Bâb ile Seyyid Hasan'ın konuşurken buldukları hücreyi gösterdi.

Sam Han ise bu dehşetli hadise karşısında alayını toplayıp kışladan çıktı ve: "Beni parça parça etseler, bir daha bu işe karışmam" dedi. Bunun üzerine, Hamse adıyla tanınmış bir alayın kumandanı olan Ağa Can adındaki bir kumandan, bu işi gönüllü olarak üzerine aldı ve: "Bu işi ben yapacağım sevabı da bana ait olacaktır" dedi. Hz.Bâb ve Mirza Muhammed Ali'yi, tekrar aynı şekilde bağladılar ve ateş ettiler. İlk defada bir kurşunun ipe gelmesi ve onu koparması neticesinde, ikisi sapa sağlam yere düştükleri halde, bu defa kurşunların tesiri ile, ikisinin vücutları birbirine girmiş ve adeti bir vücut haline gelmişti. O anda kara bir fırtına koptu ve onun tesiriyle, gündüz kapkara geceye döndü. Öyle ki insanlar evlerinin yolunu bulamıyorlardı. O gün akşama kadar bu fırtına devam etti ve her taraf karanlık içine boğuldu. Misafirperverlik ile meşhur olan Tebriz halkı, Hıristiyan olan Sam Han'ı uyandıran ve memurun istifasına sebep olan ilk hadiseden ders almadılar. İkinci defa Hz.Bâb'ı bağlarken, onun buyurduklarını: "Ey insanlar, eğer beni tanıyabilseydiniz, siz de bu genç gibi, uğruma feda olmayı arzu edecektiniz. Ben öyle bir kimseyim ki, gökler onun gelişini az görmüş ve büyüklerin

Hz.BAB'IN ŞEHADETI

üçyüzonüç kişisi, uğruma canlarını kurban etmiştir" duydular fakat yine de durup seyrettiler.

Bu dehşetli hadise 1266 Hicri Senesinin 27 Şaban¹ ayında vuku buldu. Bu zamanda Hz.Bâb'ın yaşı otuz bir sene yedi ay ve yirmi yedi gün idi. Hicri takvimi ile zuhurundan, 6 sene, 3 ay ve 20 gün geçmişti.

O günün akşamı, bu iki mukaddes ceset, kışladan, şehir kapısının dışındaki hendeğin kenarına bırakıldı ve bir kaç kişi, onu beklemekle görevlendirildi. Bu hadisenin ertesi günü, Tebriz'deki Rus Konsolosu, usta bir ressam ile hendeğin kenarına gidip, bu iki mukaddes cesedin resmini çizdirdi. Hacı Ali Asker bana şöyle anlattı: "Rus Konsolosluğunda çalışan ve benim yakınlarımdan olan birisi, çizilen bu resmi, aynı gün bana gösterdi. Resim son derece ustalıkla çizilmişti. Dikkatle baktım. Hz.Bâb'ın alınına yanaklarına ve dudaklarına hiç bir kurşun değmemişti. Mübarek yüzünde hâlâ hafif bir tebessüm eseri görülüyordu, fakat vücutları parça parça olmuştu. Mirza Muhammed Ali'nin kolları ve başı da fark ediliyordu, sanki sevgilisini sıkı sıkı kucaklamış ve onu korumak istemişti. Bu resmi görünce fenalaştım ve elimde olmadan yüzümü çevirdim, Kalbim çarpıyordu, eve döndüm ve bir odaya kapandım, Üç gün hiç bir şey yiyemedim ve uyku gözüme girmedi. O mübarek zatın kısa hayatı ve çektiği acıları, hapis ve sürgünlüklerini düşünüp durdum. Yatağımda, hayal aleminde bu manzaraları düşünüp kan ağlıyordum."

Hz.Bâb'ın şahadetinden bir gün sonra, akşam üstü Yahya Han'ın oğlu, Süleyman Han, Tebriz'e geldi. Mişi bağına inerek, çok iyi arkadaşı olan ve kendisine çok güvenen Tebriz'in baş komiserine misafir oldu. Baş komiser sofu ve Derviş idi. Süleyman Han, Hz.Bâb'ı kurtarmak amacıyla Tahran'dan Tebriz'e gelmişti. Hz.Bâb'ın öldürüldüğünden habersizdi. Bu haberi baş komiserden alınca, hemen ayağa fırladı ve o iki mukaddes cesede, her ne pahasına olursa olsun sahip olmak istedi. Fakat baş komiser ona

---

¹ 9 Temmuz 1850 Miladi

NEBİL TARİHİ

mani olarak: "Biraz bekle, bir şeyler düşünelim, şimdi bu şekilde gidersen muhakkak seni öldürecekler" dedi. Sonra: "Sen başka bir eve git ve orada bekle, gece vakti ben Hacı Allah Yar'ı sana göndereceğim, o bu işi halledecek" dedi. Kararlaştırılan saatte, Hacı Allah Yar, Hacı Süleyman Han'a gitti ve gece yarısında iki mukaddes cesedi hendeğin kenarından alıp, Milan ahabplarından birinin ipek dokuma fabrikasına götürdüler. Ertesi gün her iki cesedi tahta bir sandığa yerleştirdiler ve Süleyman Han'ın isteği üzerine, daha emniyetli bir yere götürdüler.

Cesetleri bekleyen bekçiler: "Biz uyurken yırtıcı hayvanlar cesetleri götürmüşler" diyerek kendilerinin yaptıkları laubaliliği affettirmeye çalıştılar. Şefleri de kendi haysiyetlerinin korunması için doğruyu gizlediler ve daha büyük makamlara söylemediler.

Hacı Süleyman Han, Tahran'da bulunan Hz.Bahaullah'a durumu yazarak bildirdi. Hz.Bahaullah, Cenab-ı Kelim'e birini gönderip o iki mukaddes cesedi Tebriz'den Tahran'a getirmesini emrettiler. Bu emir, Hz.Bâb'ın kendi isteklerine göre verildi. Zira Hz.Bâb Tahran yakınlarından Tebriz'e doğru geçerken, Şah Abdülazim ziyaret namesi adında bir levih, mübarek kalemlerinden nazil oldu. Hz.Bâb, bu levhi, Hatip Mirza Süleyman'a verdiler ve: "Bir kaç ahabpla Şah Abdülazim'e gidiniz ve bu ziyaret nâmeyi orada okuyunuz" buyurdular. Bu levhin bir yerinde, Abdülazim'e hitaben şöyle demektedir: "Ne mutlu sana ki Ray'da ve benim sevgilimin yakınında gömülmüşsün, keşke ben de bu mukaddes yerde gömülseydim."

İki mukaddes ceset Tahran'a getirildiğinde, ben de bu şehirde ve Mirza Ahmed'in yanında bulunuyordum. Hz.Bahaullah, Emir Nizam'ın isteği üzerine Kerbelâ'ya gitmişlerdi. Cenab-ı Kelim ve Mirza Ahmet, cesetleri ilk defa İmam Zâde Hasan'da gömülen yerden alarak, kendilerinden başkasının haberi olmayan, daha emniyetli bir yere naklettiler. Cesetlerin gizlendiği bu son mezar, Hz.Bahaullah Edirne'ye gittikleri zamana kadar, herkesten gizli tutulmuştur. Hz.Bahaullah, Edirne'de, Cenab-ı Kelim'e, ahabplarından biri olan Münir'e cesetlerin bulunduğu yeri söylemesini emrettiler. Münir anlatılan yerde çok arama yaptı fakat

Hz.BAB'IN ŞEHADETİ

bulamadı. Sonra eski ahbablardan biri olan Cemal, cesetlerin defnedildiği yeri buldu. O günlerde Hz.Bahaullah Edirne'de idiler. Bu saklı yer, bugün için de hâlâ saklı bulunmaktadır ve bu iki cesedin nereye götürüleceği belli değildir.¹

Tahran'da, Emir Nizam'dan sonra, Hz.Bâb'ın şahadetinden ilk haber alan, Mirza Ağa Han-ı Nuri idi. Hz.Bâb Kâşân şehrinden geçerken Mirza Ağa Han orada bulunuyordu. O sırada kendisi, Mehmet Şah'ın emri ile bu şehre sürgün edilmişti. Hacı Mirza Câni, kendisiyle Hz.Bâb'ın zuhuru hakkında konuşmuşlardı. Mirza Ağa Han: "Eğer benim bu zuhura olan imanım, tekrar beni Tahran'a çağırılıp, eski rütbemi bana verilmesine sebep olursa, her zaman ahbabları zulümlere karşı koruyacağım ve onların iyiliği için çalışacağım" demişti.

Hacı Mirza Câni, onun söylediklerini Hz.Bâb'a anlattı. Hz.Bâb cevapta: "Gönlünü rahat tutsun, yakında, Şah onu Tahran'a çağırarak ve Şah'tan sonra en büyük makamı alacaktır, fakat kendisine söyle, sakın verdiği sözü unutmayın" diye buyurmuştu.

Mirza Ağa Han bunu duyunca çok sevindi ve sözünü tekrar etti. Hz.Bâb'ın şahadet haberini duyduğu zaman, Mirza Ağa Han çok yükselmiş, İtimadud Devle lakabını almıştı ve başbakan olmak arzusundaydı. Bu haberi, hemen çok saygı duyduğu Hz.Bahaullah'a ilettili ve: "Artık fitne ve belâ ateşinin söneceğini zannediyorum" dedi. Fakat Hz.Bahaullah: "Hayır, fitne ve belâ ateşi sönmemiştir. Yakında öyle şiddetlenecek ki memleketin bütün idarecileri, onu söndürmekten âciz olacaklar" diye buyurdular. Kısa bir zamanda Mirza Ağa Han Hz.Bahaullah'ın bu buyruklarının doğruluğunu kabul etmek zorunda kaldı. Kendisi Hz.Bahaullah ile konuştuğu zaman, Hz.Bâb'ın ölümünden sonra durumun yatışacağını ve bu dinin söneceğini düşünüyordu, fakat bu mübarek Emir daha da yayıldı ve bu ateş daha de alevlendi. Bir ara Mirza Ağa Han şiddetli

---

¹ Nebil bu tarihi yazarken bu iki mübarek ceset o gizli noktada bulunuyordu, fakat bu gün herkesin bildiği gibi, cesetler Hayfa'da Kermil dağındaki Makam-ı Âlâ'da bulunuyorlar.

NEBİL TARİHİ

bir hastalığa yakalandı. Bütün doktorlar onun tedavisinde zorluğa düştüler, kimse bir daha iyileşeceğine inanmıyordu. Fakat Hz.Bahaullah kendisini şifaya kavuşturdu.

Bir gün oğlu olan Bahau'llah çok yeterli ve kudretli bir insandır, acaba, babası gibi önemli bir mevki sahibi olmayı kabul edecek mi? Yoksa ondan bu işleri beklememek mi lazımdır?" diye sordu. Babası: "Oğlum, sen bu evlâda babasından daha aşağı bir gözlemi bakıyorsun? Hayır hiçte öyle değil. Şunu bil ki bu dünyanın bütün arzu ve emelleri boştur, hiç bir kıymeti yoktur. Ölüm gelince bütün makam ve mevkiler yok olur. Hayat boyunca, insan bütün istediklerini elde etmek için bir çok maniaları aşmalıdır, istediğimize eriştiğimiz zamanda, kötülüklerle meşhur olabiliriz ve herkes bize kötülüğümüzden dolayı küfredebilir. Bugün, bizim arkadaşımız görünenler, bizi methedenler, hakikatte bizden nefret edebilirler. Bizim hayatımız böyledir. Fakat Bahau'llah böyle değildir. O, başkalarıyla kıyas edilemez. Dünyanın bütün meşhur insanları onunla boy ölçüşemezler. O, herkesin sevgilisidir. Onun sevgisi, kalplerden hiç bir zaman silinmeyecektir. Hiç bir düşman, onun iyiye çıkmış adımı lekeleyemez. Onun büyüklüğü, ölümünden sonra bile kalacaktır. Kıskaçların kötü sözleri onun azametine dokunamayacaktır. Bahau'llah'ın kudreti ve nüfusu, öyle büyüktür ki, tek bir sözü ile, onun izinde olanlar, istediğini yerine getirirler, Onu o kadar çok seviyorlar ki hükmünden dışarı çıkmayı düşünmezler bile. Arkadaşları gittikçe çoğalmaktadır. Onun sevgisi, onların kalplerinde gittikçe artmakta ve kuşaktan kuşağa geçmektedir. Bir gün onun azameti bütün dünyayı kaplayacaktır" dedi.

Hz.Bâb'ın zalim düşmanı, o mübarek zata eziyet etmesi ve nihayet öldürmesi neticesinde, İran ve İranlıların bir çok belaya uğramalarına sebep oldu. Hz.Bâb'a türlü eziyetler yapan kimselerin hepsi çeşitli musibetlere yakalandılar. Bu zulümleri yapanları önleyebilip de bunu yapmayanlar da, kimsenin kendilerini kurtaramayacağı türlü felaketlere mâruz kaldılar.

Hz.BAB'IN ŞEHADETI

Hz.Bâb ve onun mübarek Emrine karşı gelenler, düşmanlığa başladıkları ilk günden itibaren çeşitli felaket ve hastalıklara yakalandılar. O sıralarda şiddetli bir veba hastalığı baş gösterdi ve zalimlerin bulunduğu her yeri kasıp kavurdu. Böyle şiddetli bir vebayı, o zamana kadar kimse görmemiş ve tarih kitapları onun gibi müthiş ve öldürücü bir vebayı kaydetmemişti. Bu hastalık her sınıf ve zümreden olan insanları yakaladı ve uzun bir müddet devam etti. Başka bir yönden, Gilan mıntıkasında, Humma hastalığı baş gösterdi. Allah'ın gazabı sadece insanları değil, hayvanlar ve nebatları bile sardı, kıtlık başladı. Halk yavaş yavaş felaket ve ölümün kucağına sürükleniyordu fakat bunun asıl sebebini anlamaktan acizdi. Şiraz Valisi Hüseyin Han, Hz.Bâb'a ilk eziyet eden kimse idi. Onun bu hareketi, binlerce insanın ölümüne sebep oldu. Kendisi de türlü belalara maruz kaldı. Veba, onun ülkesine de sıçradı. Fars mıntikasını kuru bir çöl haline getirdi. Hüseyin Han, memleketin iyiliği için bütün uğraşmalarının boşa gittiğini görünce ağlayıp sızlamaya başladı. Fakat bir şey elinden gelmiyordu.

Fars mıntikası, yoksulluk ve felaket neticesi olarak, civar şehirlerden yardım dilemeye başladı. Zalim Vali, son günlerinde, başkalarının da nefretini kazandı ve nihayet bedbahtlık içinde öldü. İşte Hz.Bâb'la ilk düşmanlığa başlayan insanın sonu böyle bitti. Hz.Bâb'ın ikinci düşmanı, Hacı Mirza Ağası idi. Bu alçak insan, kendisi gibi alçak olan diğer din adamlarını memnun etmek için, Muhammed Şah'ı, Hz.Bâb'ı ziyaret etmekten mahrum etti. Hz.Bâb'ı Azerbaycan'ın en uzak noktalarına sürgün etmeye, hapis ve zindanlara atmaya çalışmıştı. Hz.Bâb onun hakkında bir levih yazarak, kötü sonunu haber vermişlerdi. Hz.Bâb'ın Tahran yakınından geçtikten sonra, bu cahil vezir Allah'ın gazabına uğradı, yükseldiği mevkiden en alçak yerlere düştü ve nihayet halkın kahrından korunmak için Şah Abdülazim'e sığındı, fakat Allah'ın intikam pençesi, onu İran'ın dışına sürgün etti ve felaketle son günlerini geçirdi, nihayet zillet ve yoksulluk içinde can verdi.

Ağa-Can'ı Hamse-i emriyle Hz.Bâb'ı kurşuna diken askerlerin hepsi dehşetli bir şekilde cezalarını buldular. Bu

NEBİL TARİHİ

askerlerin ikiyüzellisi aynı sene içinde deprem neticesinde öldüler. Bunlar bir yaz günü, öğle vakti Ardebil ve Tebriz arasındaki bir yerde, sıcak bir havada bir duvarın dibinde oturmuş oyun ve eğlence ile meşgul iken, şiddetli bir deprem sonucu, duvarın yıkılmasıyla tüm askerler enkaz altında kalarak öldüler. Hz.Bâb'ı kurşuna dizilen diğer beş yüz asker, bu vakadan üç sene sonra, ihtilâl yaptıkları için Mirza Sadık Han'ı Nuri fermanı ile hepsi kurşuna dizildiler. Hiç kimsenin sağ kalmaması için onları iki defa kurşuna dizdirdi. Sonra cesetlerin kılıç ve mızraklarla parça parça edilmesini emretti. Bu hadise Tebriz'de vuku buldu ve herkese ibret olsun diye cesetlerini halkın gözleri önüne bıraktılar. Bu durum, halkın hayretiyle karşılandı. Herkes: "Hayret verici bir şey, Bâb'ı kurşuna dizilen aynı kimseler bu şekilde cezalarını buldular" diye söyleniyordu. Bu sözler ağızlarda dolaşüyor ve insanlar arasında şaşkınlık yaratıyordu. Bunu duyan insafsız hocalar: "Kim ki bu gibi lafları ağızına alırsa, cezalandırılacaktır" diye fetva verdiler. Bu fetva üzerine bazıları dövüldü ve bazıları para cezasına çarptırıldı, bazıları ise hapsedildi.

Hz.Bâb'ın ölüm fetvasını yazan başbakan Emir Nizam ve bu işte ona yardımcı olan kardeşi Vezir Nizam, iki sene sonra cezalarını buldular ve büyük felakete uğradılar. Kâşân şehrinin Fin hamamının duvarı, başbakan Amir Nizam'ın kanı ile boyandı. Bu kan lekeleri hâlâ bu hamamın duvarında duruyor ve Emir Nizam'ın zulmüne tanıklık ediyor.

HZ.BAB'IN ŞEHADETİ

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ő.

YİRMİDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ZENCAN OLAYI

Hz.Bâb'ın son günlerinde, Zencan'daki olaylar şiddetlenmişti. Bu olayların sebebi, Mazenderan ve Neyriz olaylarının aynısı idi. O günlerde kötü haberler, ard arda Hz.Bâb'a ulaştırılıyordu. Şeyh Tabarsi kalesindeki ahbabların şahadet haberinden sonra, Cenab-ı Vahid ve onun sahabelerinin şahadet haberleri Hz.Bâb'a verildi ve o muhterem zatın üzüntüsünü büsbütün artırdı. Mübarek kalbi sıkıntı ve üzüntü ile çarpıyordu. Düşmanların kötülüklerine ilave olan bu hüznü haberler durumu daha da çekilmez hale getiriyordu. Tebriz'deki Veliâht toplantısında yazıldığı gibi, Hz.Bâb'a kaba davranışlar gösterildi. Bir taraftan o mübarek zatın hapisteki sıkıntıları, bir taraftan da Mazenderan ve Neyriz'deki olaylar ve Tahran'daki yedi şehidin mazlumiyeti ve sonra da Zencan'daki ahbabların sıkıntıya düştüklerinin haberi, Hz.Bâb'ı son derece üzüyor ve hüzünlendiriyordu. Zencan olayı, ötekilerden daha da şiddetli idi. Şimdi bu hüznü hikayeyi yazmaya başlayacağım.

Zencan olayının kahramanı Cenab-ı Hüccet Zencani idi. Bu muhterem zatın asıl adı Molla Muhammed Ali idi. Din adamları ve bilginler arasında, bilgisi ile meşhurdu. Kendisi, bu mübarek emrin ilerlemesinde çok etkili olmuştur. Babası olan Molla Rahim-i Zencani, o mıntıkanın hocaları arasında ilim, bilgi ve namusu ile tanınıyor ve herkesçe sayılıyordu. Cenab-ı Hüccet 1227 Hicri senesinde¹ doğdu. Daha çocukken zekâsı ile babasının dikkatini çekti, öyle ki son derece önemle, oğlunun yetişmesine çalıştı. Gençlik çağlarında babasının isteği üzerine, öğrenimine devam etmek için Necef'e gitti. Çok zeki bir talebe idi. Kısa zamanda, diğer talebelerden üstün olduğunu ortaya koydu. Arkadaşları, onun zekâsı ve isabetli konuşmalarını hayretle karşılardı. İşte bu özellikleri, düşmanlarını kışkırtıp korkuturdu. Düşmanlarının kendisine kötülük yapabileceklerini düşünen babası, Zencan'a

---

¹ 1812-13 Miladi

ZENCAN OLAYI

dönmemesini tavsiye etti. Bunun üzerine Cenab-ı Hüccet Zencan'a gitmekten vazgeçti ve Hamedan'a yerleşmeye karar verdi. Bu arada akrabalarından biriyle de evlendi. Hamedan'da iki buçuk sene kaldıktan sonra, babasının ölüm haberini aldı. Bunun üzerine Zencan'a gitmeye karar verdi. Şehre girdiğinde, hocalar görünüşte kendisini sevgi ve saygı ile karşıladılar, fakat gizliden gizliye ona karşı kıskançlık ve düşmanlık besliyor, onu ortadan kaldırmak için planlar hazırlıyorlardı. Bir gün camide, Cenab-ı Hüccet'in vaazını dinlemek üzere toplanılmıştı. Cenab-ı Hüccet vaaza başladı ve onlara bilhassa heves ve şehvetten uzak kalmalarını öğütledi. Her işte mutedil olmalarını, fesat ve kötülüklerden sakınmalarını ve Kur'an-ın bütün öğütlerini dikkatle yerine getirmelerini tavsiye etti. Cenab-ı Hüccet, Zencan'da bir sınıf açtı ve talebelerini üstün bir şekilde eğitti. Bu şekilde on yedi sene geçti. Şehrin halkı Cenab-ı Hüccet'in yardımıyla bütün dini hükümlerini yerine getirebiliyorlardı, duygu ve fikirleri, bu sayede, hiç bir zaman dine karşı gelmeye yönelmiyordu.

Hız.Bâb'ın davetini duyan Cenab-ı Hüccet, güvendiği bir talebesi olan Molla İskender'i, işin ne olduğunu öğrenmek için Şiraz'a gönderdi. İşte bu hareket, düşmanlarına düşmanlıklarında yardımcı oldu. Kendisini hiç bir şekilde kötülemeye muvaffak olamayanlar, bu davranış üzerine, onu din düşmanı ve yeni zuhurun yardımcısı olarak tanıtmaya başladılar. Bir araya gelen üç beş düşmanı, aralarında: "Bu insanı hiç bir şekilde, halk gözünde kötüleyemeyecektik çünkü o, dürüst ve âdil bir insandı. Muhammed Şah, onu Tahran'a çağırdığında, konuşmaları ve hareketleriyle, Şah'ı kendisine hayran etti ve kendisini sevdirmeyi becerdi. Fakat şimdi, Seyyid Bâb'ın Emrini kabul etmiş ve hiç çekinmeden insanları bu Emre davet ediyor, işte bizim işimiz kolaylaştı. Biz hükümeti, onun tutuklanması için razı edebiliriz. Bu şekilde onu Zencan'dan attıracağız" dediler ve aralarında anlaşarak Şah'a bir dilekçe yazıp, Cenab-ı Hüccet hakkında istediklerini anlattılar. Ezcümle: "Hüccet kendisini Müslüman bildiği zamanda bile, talebelerine, hocalara hakaret etmelerini öğretiyordu. Şimdi ise artık Zencan halkının üçte ikisini Bâbi etmeyi becermiş, bu durumda bizim başımıza neler

NEBİL TARİHİ

geleceği malumdur. Onun evinde toplananların sayısı, camiye gelenlerden fazladır. Babasının camisini sadece kendi müritlerine hasretmiş, orada toplanıp ona uyuyorlar. Kısa bir zamanda yalnız Zencan değil, civardaki köyleri bile Bâbi yapacaktır" dediler. Muhammed Şah, Zencan hocalarının mektubunu okuyunca çok şaşırıldı. Mirza Nazar Ali'yi Hekimbaşı da bu dilekçeye şaşıtı ve: "Bir çok insan Cenab-ı Hüccet'i görmüş ve onun kudret ve kuvvetinden söz ederler" dedi. Muhammed Şah, bir toplantı yapıp, Cenab-ı Hüccet ve düşmanlarını orada karşılaştırmaya karar verdi. Herkes toplandıktan sonra, Hacı Mirza Ağası, sarayın ileri gelenleri ve Tahran'ın büyük din adamları da Şah'ın emriyle meclise geldiler. Zencan'ın din adamlarının, Cenab-ı Hüccet'le karşılıklı olarak konuşmalarına karar verildi. Zencan'lı hocaların sordukları her soruya, Cenab-ı Hüccet öyle mükemmel ve tatminkar cevaplar verdi ki, duyanlar ve bilhassa Şah'ın kendisi bile bu zatın masumiyeti ve temizliğine inandılar. Toplantının sonunda, Şah memnuniyetini belirterek: "Çok yerinde konuştunuz, düşmanlarınızın size yönelttikleri iftiraları iyi bir şekilde temizlediniz" dedi ve sonra: "Şimdi tekrar Zencan'a dönüp, millet ve memleket için faydalı olan çalışmalarınıza devam ediniz, ben de her zaman size yardımcı olacağım. Bir daha düşmanlarınız sizinle uğraşmaya başlarsa, hemen bana haber veriniz" diye tavsiyede bulundu.

Cenab-ı Hüccet, kimseye aldırmandan kendi vazifelerini yerine getirip, kimseye meydan vermeyecek davranışlarına devam ediyordu. Muhalifleri, yaptıklarının neticesiz kaldığını görünce büsbütün kızıyorlardı, ancak ellerinden bir şey gelmiyordu. Bir ara Cenab-ı Hüccet çok güvendiği talebelerinden biri olan Meşhedi Ahmed'i, bir mektup ve hediyelerle, Şiraz'da bulunan Hz.Bâb'a göndermişti. Bir gün talebeleriyle konuşurken, Meşhedi Ahmet Şiraz'dan döndü, Hz.Bâb'ın kapalı mektubunu, kendisine verdi. Bu, Hz.Bâb'tan kendisine gönderilmiş bir levih idi ve içinde, kendisine Hüccet lakabı verilmişti. Bu levihte aynı zamanda kendisine, vaazlarında insanların aydınlatılmasını ve bu mübarek Emrin esasını onlara açıklamasını tembih etmişlerdi. Bu levhi okuyan

ZENCAN OLAYI

Cenab-ı Hüccet, bu emri yerine getirmeye karar verdi. Hemen derse son vererek talebelerine: "Bundan sonra ders anlatmayacağım, öğrenilmesi gereken şey zahir olduktan sonra, öğretmek ve öğrenmek manasızdır" dedi.

Cenab-ı Hüccet, Hz.Bâb'ın emri gereğince cuma namazını camide kıldı. Halkta onunla beraber namazlarını kıldılar. Bu arada imam cuma: "Cuma namazını kıldırmak benim vazifemdir, çünkü cuma namazı imamlığını her zaman ben yapmaktayım. Benim atalarım da her zaman cuma namazı imamlığını yapmışlardır. Padişahın fermanı gereğince, benden başka hiç bir kimse bu vazifeyi yerine getiremez" diye itirazda bulundu. Cenab-ı Hüccet cevapta: "Sana bu vazifeyi Sultan hazretleri vermişse, bana da bu vazifeyi Hz.Mehdi vermiştir. Kimse bu hakkı benden alamaz, benimle bu hususta münakaşa edilecekse, kendimi savunmaya hazırım" diye buyurdular.

Cenab-ı Hüccet, Hz.Bâb'ın emirlerini hiç çekinmeden ve açık olarak yerine getirdikleri için, Zencan'ın din hocaları, cuma namazı imamı ile işbirliği yapıp, Hacı Mirza Ağası'ya şikayette bulundular ve: "Hüccet kimseye aldırmandan herkesin hakkına el uzatıyor. Bu durumda ya biz ailelerimizle beraber Zencan'dan çıkıp bu şehri halkı ile beraber Hüccet'e bırakacağız, yahut ta Şah hazretleri, Hüccet'i bu şehirden kovsunlar, zira onun buradaki mevcudiyeti, büyük tehlikelere yol açacaktır" diye yazdılar. Hacı Mirza Ağası, hocaların isteklerine kulak asmak istemediği halde, hocaların nüfuzundan korktuğu için, bu şikayeti, Şah'a iletmek zorunda kaldı. Muhammed Şah, Hüccet'in Zencan'dan Tahran'a gelmesini emretti ve bu fermanı Kürt Kılıç Han vasıtasıyla kendisine gönderdi. Bu arada, Hz.Bâb, Tahran yakınlarından geçerek Tebriz'e doğru yönelmişlerdi. Kürt Kılıç Han, Zencan'a varmadan önce Cenab-ı Hüccet, müritlerinden biri olan, Topçu Han Muhammed adındaki birini, bir mektupla, Hz.Bâb'a gönderdi. Bu mektupta, Hz.Bâb'tan, kendilerini düşmanların elinden kurtarmasını izin vermelerini rica etmişti. Hz.Bâb, cevapta: "Büyük Allah'tan başka, kimse beni kurtaramaz. Hiç bir kimse, Allah'ın yazdığından kaçamaz" ve sonra: "Görüşmemiz hakkındaki isteğin ise pek

NEBİL TARİHİ

yakında, öteki cihanda mümkün olacaktır. Beni melekût âleminde göreceksin" diye buyurdular. Hz.Bâb'ın mesajı, Cenab-ı Hüccet'e ulaştığı gün, Kürt Kılıç Han'da Zencan'a vardı ve Şah'ın mesajını, kendisine ilettiler. Cenab-ı Hüccet, Kürt Kılıç Han'la beraber Tahran'a doğru yola çıktı. Tahran'a vardıklarında, bir kaç gün Kulayan kasabasında kalan Hz.Bâb, oradan ayrılmışlardı. Planları düzenleyen idareciler, Hz.Bâb'ın Zencan'dan geçtikleri sırada, Hüccet'in orada bulunmamasına bilhassa dikkat etmişlerdi. Çünkü bu ikisinin görüşmesi ile, işlerin büsbütün zorlaşacağından korkuyorlardı. Cenab-ı Hüccet, Tahran'a doğru yola çıkarken, kendisi ile beraber gitmeye hazırlanan bazı sahabelere: "Siz Zencan'a dönünüz ve Hz.Bâb'ın huzuruna çıkıp, kendisine yardıma hazır olduğunuzu bildiriniz" dedi.

Sahabeler Zencan'a dönerek Hz.Bâb'ın huzuruna müşerref oldular ve hizmete hazır olduklarını söylediler.

Hz.Bâb: "Kimsenin, benim kurtulmama için uğraşmasını istemem, siz, Zencan'ın müminlerine, benim etrafımda toplanmamalarını ve arkamdan gelmemelerini söyleyiniz" diye buyurdular. Zencan'da Hz.Bâb'ın huzuruna çıkmaya hazırlanmış müminler, bu isteği duyunca çok üzüldüler. Fakat Zencan'a gelmekte olan o mübarek zatı görmeden yapamayacaklarını biliyorlardı. Bunun üzerine, Hz.Bâb'ın buyruğuna rağmen, kendisini ziyaret etmek için yola çıktılar. Hz.Bâb'ın alayı yaklaşınca, memurlar onları insafsızca dağıttılar. Alay, iki yolun başına geldiği zaman, Muhammed Big-i Çaparçi ve kendisine yardım için Tahran'dan gönderilmiş arkadaşı arasında, münakaşa baş gösterdi. Muhammed Big-i Çaparçi geceyi, şehrin içinde, Mirza Masum-u Tabib'in (Emir uğruna şehit düşen Mirza Muhammed Ali-yi Tabib'in babası) kervansarayında geçirmeyi daha uygun buldu ve: "Eğer gece şehir dışında kalırsak, düşmanlar bize hücum edebilirler" dedi. Fakat arkadaşı bunun aksini düşünüyordu. Nihayet Muhammed Big-i Çaparçi isteğini yerine getirebildi ve mübarek alay, şehre girdi. Kalabalık bir topluluk, şehrin sokaklarından geçen kutsal alayı ve Hz.Bâb'ın yüzünü görmek için, evlerinin damlarına çıkmıştı. Geceyi geçirecekleri kervansaray,

ZENCAN OLAYI

yeni vefat eden Mirza Masum'a aitti. Hamedan'da yerleşmiş ve o şehrin baş hekimi olan Mirza Muhammed Ali, babasının cenaze töreninde bulunmak için Zencan'a gelmişti. O zamanlarda Hz.Bâb'a iman etmemişti, fakat o mübarek zatı severdi. Hz.Bâb'ı ağırlamak için kervansarayını zevkle hazırladı. O gece, Hz.Bâb'ın huzuruna müşerref oldu ve iman etti. Kendisi sonra şu şekilde anlatmıştır: "Sabah erkenden uyandım, lambayı yaktım ve uşağım ile kervansaraya doğru yola çıktım. Gardiyanlar beni tanıdıkları için içeriye girmeme müsaade ettiler. Hz.Bâb'ın huzuruna çıktığımda, aptes alıyorlardı. Bu durum, bende büyük bir tesir yarattı. Namaza başladılar ben de kendilerinin arkasından namaza durdum. Namaz esnasında kendimde sebepsiz bir sevinç hissediyordum. Namaz bittikten sonra kahvaltı hazırlamaya başladım. Bana: "Siz Hamedan'a dönmelisiniz çünkü yakında Zencan'da büyük bir kargaşalık olacak ve sokaklarda kanlar akacak" diye buyurdular. O mübarek zatın Emri uğruna canımı feda etmeyi arzu ettiğini söyleyince bana: "Senin şahadet zamanın daha gelmemiştir, işlerini Tanrıya bırak ve onun dediği gibi hareket et" diye buyurdular. Güneş doğunca, rica ettim, fakat kabul etmediler ve benim için dua ettiler. O mübarek zattan ayrıldığım için çok üzgündüm. Gözden kayboluncaya kadar durmuş, hasretle arkalarından bakıyordum.

Cenab-ı Hüccet, Tahran'a vardığında, Hacı Mirza Ağası kendisini çağırdı ve hem kendisi hem de Şah namına, Cenab-ı Hüccet'in, Zencan hocaları karşısındaki davranışlarını kınayarak: "Hocaların düşmanlıklarını kazanacak davranışlarda bulunmanız doğru değildir. Bize yazdıkları bütün mektuplarda sizden şikayetçi idiler. Ben şahsen sizin hakkınızda yazılanlara inanmıyorum. Ben sizin atalarınızın dininden çıkmış olabileceğinizi hiç bir şekilde kabul edemiyorum. Şah hazretleri bile buna inanmayacaklardır. Onun için sizi Tahran'a çağırmanı emrettiler. Bu şekilde sizin hakkınızda dolaşan bu iftiralar yatışacaktır. Kıymetli ve her bakımdan Seyyid Bâb'tan üstün olan sizin gibi bir kimsenin, onun müritleri arasına karışmasını duymak beni çok üzüyor" dedi. Cenab-ı Hüccet cevapta: "Hayır böyle değildir. Allah bilir ki eğer Seyyid Bâb evindeki en âdi işlerini bana bıraksa, bunu kendime bir

NEBİL TARİHİ

şeref sayar ve bu şerefi, Şahın kıymetli bahşişlerinden üstün tutarım" dedi. Mirza Ağası hiddetle: "Bu olamaz" diye bağırdı. Fakat Hücçet sözlerine devam etti: Bu Şiraz'lı Seyyid, sizin ve bütün insanların sabırsızlıkla beklediğiniz Mevud'dur." Hacı Mirza Ağası bu lafları Hücçet'ten duyunca, doğru Muhammed Şah'ın huzuruna çıktı ve durumu ona anlattı, sözlerine: "Ben bu şahsın Şah Hazretlerinin lütuflarını suiistimal etmesinden endişe ediyorum. Padişahımız onu önlemese ve eskisi gibi diğer hocalardan üstün tutarsa, Hücçet'in devlete karşı ayaklanacağından korkarım. Devlet ve memleketin selameti için onun önüne geçilmelidir" diye ilave etti. Muhammed Şah, şahıslar için konuşulan bu gibi laflara inanmamayı huy edinmişti. Bu sefer de, Hücçet hakkındaki bu söylentilerin düşmanları tarafından uydurulduğunu zannetti. Bunun üzerine bir toplantı yapmaya ve başkent'in büyük din adamlarını çağırılmaya ve Hücçet'le karşılıklı konuşurmaya karar verdi. Bu şekilde, Hücçet'e, kendi düşüncelerini hocalara ispat edecek bir fırsat verilecekti. Bu maksatla birkaç toplantı yapıldı. Her defasında Hücçet, karşı koyalara açık delillerle iddiasını ispat etmeyi becerdi ve özetle şunları söyledi: "Acaba Şiiiler ve Sünniler bu Hadis-i Şerifi kabul etmiş değiller mi? Hz. Muhammed buyurmuştur: "Aranıza iki ispat terk edeceğim. Biri Allah'ın kitabı ve diğeri soyumdur. Sizin kanaatinize göre, ispatların ikinci şikkı ortadan kalkmıştır. O halde tek ispat kalır, o da Allah'ın kitabıdır, insanları doğru yola sevk eden ancak Allah'ın kitabıdır. Benim sizden ricam, Allah'ın kitabını karşınıza koyunuz, onu önder olarak kabul ederek dediğini kabul ediniz" Hücçet'in cevabını veremeyen hocalar, bu sefer cesaretle mucize aradılar ve: "Dediğiniz doğru ise bir mucize göstermeniz lazımdır" dediler. Bunun üzerine Hücçet yüksek sesle: "Sizin gibi meşhur ve bilgili hocalarla, benim tek başıma münakaşalara girmemden daha büyük bir mucize olur mu?" dedi.

Hocaların kuvvetli delil ve ispatlara karşı yenildiklerini gören Muhammed Şah'ın, Hücçet'e olan güveni daha da çok arttı, ve artık düşmanların söylediklerine kulak asmadı. Zencan ve Tahran'ın bir çok hocaları, Hücçet'in imansızlığına hükmederek katlinin vacip olduğunu ilan ettikleri halde, Muhammed Şah onu daha çok sevdi

ZENCAN OLAYI

ve daha çok iltifat ederek kendisini koruyacağını ve yardım edeceğini söyledi. Şah'ın Hücce't'e olan bu iltifatlarını gören Hacı Mirza Ağası, düşmanlığını açığa vuramayacağını anladı. Hücce't'e olan kin ve kıskançlığını gizleyerek, kurnazca hareket etmeye başladı. Sık sık onun evine gidip, kendisine hediyeler göndererek, sevgilerini sunardı, fakat içinden ona düşmanlık beslerdi.

Cenab-ı Hücce't Tahran'da göz hapsinde idi ve bu şehirden dışarı çıkamazdı. Aynı şekilde, sahabeleriyle de görüşemezdi. Zencan'da bulunan müminler, Hücce't'ten Hz.Bâb'ın hükümlerini yazılı olarak kendilerine göndermelerini rica ettiler. Bu şekilde bu hükümleri yerine getirebileceklerdi. Hücce't cevapta: "Bu öğretileri, araştırmak için Şiraz'a gönderdiğim kimselere sorabilirsiniz." dedi ve aynı zamanda İslamiyet'e uymayan bazı emirleri de onlara gönderdi. Zencan halkına olan tavsiyelerden birinde: "Zencan'lı Seyyid Kâzım, Şiraz ve İsfahan'da, benim sevgili Mevlamın yakınında bulunmuştur. Molla İskender ve Meşhedî Ahmed'i de ben şahsen araştırma için Şiraz'a göndermişim. Bu şahısların üçü de Hz.Bâb, levihler ve ayetler esnasında, kendisine iman edenler için nâzil olan ibadet kurallarını, şahsen yerine getirdiklerini söylerler. O mukaddes zata iman ettiğimize göre, biz de sevgili Mevlamıza uymalı ve onun yaptıklarını yapmalıyız" dedi. Hücce't tarafından kendilerine yazılan bu yazıyı okuyan sahabeler, hemen kabul ettiler. Eskiden yerine getirdikleri hükümleri hiç düşünmeden bir kenara bırakarak, büyük bir güçle yeni hükümleri yerine getirmeye başladılar. Bu arada çocuklarına bile, Hz.Bâb'ın buyruklarını öğretmeye başlamışlardı, çocuklarına: "Bizim sevgili Mevlamız, bu hükümleri yerine getiren ilk kimsedir, biz neden onun gibi hareket etmeyelim" diye öğretmişlerdi.

Hücce't, Tahran'da, hapis iken, Tabarsi kalesi hadisesini duydu. Hemen oraya gidip oradaki sahabelere yardım etmek arzusundaydı fakat gidemiyordu. Tahran'da Hz.Bahaullah'ın ziyaretine gitmekle avunuyordu. Bu görüşmeler sonunda Hz.Bahaullah'tan aldığı kuvvet ve destekle, bir müddet sonra emir uğruna, Tabarsi Kalesi sahabelerinden aşağı olmayan bir hizmete muvaffak oldu.

NEBİL TARİHİ

Muhammed Şah'ın ölümü ile, oğlu Nasreddin Şah tahta geçti. Bu zamanda Hüccet hâlâ Tahran'da hapisti. Nasreddin Şah'ın Sadrazamı olan Emir Nizam, Hüccet'i daha sıkı bir kontrole almaya, bir bahane elde ederek onu öldürmeyi düşünüyordu. Hüccet, hayatını tehlikede görünce, Tahran'dan çıkıp, sahabeleri ve müritlerinin sabırsızlıkla kendisini bekledikleri Zencan'a döndü. Zencan'a vardığını, Kerbelai Veli Attar, ahabplara bildirdi. Hepsî, küçüklü büyüklü, kadınlı erkekli, sevinçle huzuruna çıktılar ve büyük bir sevinçle, sevgilerini sundular. Nasreddin Şah'ın amcası ve Zencan Valisi olan Mecdud Devlet, halkın Hüccet'e gösterdiği bu sevgi ve saygıyı pek beğenmedi. Bu duruma öyle kızdı ki, hemen Kerbelai Veli Attar'ın dilinin kesilmesini emretti. Bu adam, içinden, Hüccet'e karşı şiddetli bir kin ve düşmanlık beslediği halde, görünüşte ona sevgi ve saygı göstererek, adara bir ziyaretine giderdi. Bu arada, ufak bir hadise Hüccet'e arşı gizliden gizliye devam eden düşmanlıkların açığa çıkmasına sebep oldu. Hadise, iki çocuk arasında çıkan bir kavga idi. Bu çocuklardan biri, Hüccet'in sahabelerinden birinin oğlu idi. Zencan Valisi, bu çocuğun yakalanıp hapse atılmasını emretti. Ahabplar Valiye çıkararak, aralarında toplanan bir miktar para karşılığı, çocuğun serbest bırakılmasını rica ettiler. Vali, bunu kabul etmedi. Bunun üzerine ahabplar Hüccet'e şikayet ettiler. Hüccet Valiye: "Bu çocuk, kendi hareketlerinden mesul olamayacak kadar küçüktür. Eğer mutlaka cezalandırmak istiyorsanız, çocuğun yerine babasını hapse atmanız daha uygun olur" diye bir mektup yazarak, gönderdi. Vali bu mektuba aldırmış etmedi. Hüccet tekrar bir mektup yazarak, nüfuz sahibi ve güvenilir ahabplardan olan Mir Celil'e verdi ve: "Bunu kendi elinle Valiye teslim et" diye buyurdu. Mir Celil, Seyyid Eşref-i Zancani'nin babası ve Emir uğruna şehit düşenlerdendir. Mir Celil, Valiliğe gitti. Kapıcılar içeriye girmesini engellediler. Mir Celil kızdı, kılıcını çekti ve kapıcıları bir kenara iterek zorla içeri girerek, doğru valiye çıkıp, çocuğu serbest bırakmasını istedi. Zencan Valisi, Mir Celil'in isteğini hemen yerine getirerek çocuğu serbest bıraktı. Bu harekete çok kızan ve öfkelenen şehrin büyük hocaları, itirazda bulundular ve Valiye: "Neden bu şekilde

ZENCAN OLAYI

davrandın? Düşmanların karşısında dayanamayıp, bunu yaptığın için sana yazıklar olsun. Düşmanlar, bu tehditlerle seni korkutmak istediler ve istediklerini de elde ettiler. Bunlar, bundan sonra senden başka şeyler de isteyecekler ve seni, isteklerini yerine getirmen için zorlayacaklar neticede, kısa zamanda bütün işleri ellerine alarak, seni bir tarafa itecekler. Hiç vakit kaybetmeden Hücet'i yakalatacak ve bu şekilde düşmanlarını önleyeceksin" dediler. Zencan Valisi önce bunu kabul etmedi fakat hocalar: "Bu işte hiç bir tehlike yoktur. Durum karışmayacaktır" diye onu kandırdılar. Neticede, şehrin zalim ve vahşi iki pehlivanı, Hücet'i yakalayıp zincire vurmaları ve Valiliğe getirmeleri için memur edildi. Bunların biri Esadullah Pehlivan, diğeri ise Safar Ali Pehlivan idi. Vali onlara: "Hücet'i yakaladığınız takdirde, size değerli bahşiş verilecek " diye vaatte bulundu. Bu iki pehlivan miğfer giyerek silahlandılar. Arkalarına ayak takımı kimseler takıldı ve yola koyuldular. Hocalar da şehrin her tarafından halkı kıskırtmaya çalışıyorlardı. İki pehlivan, Cenab-ı Hücet'in mahallesine geldiklerinde, cesur sahabelerden biri olan Mir Salah, silahlı olan yedi ahabpla onların önüne çıktı ve Esadullah'a nereye gittiğini sordu. Pehlivanın Mücct'e hakaret etmesi üzerine Mir Salah kılıcını çekti ve "Ya Sahibi Zaman" diye bağırarak Esadullah'ın alnında bir yara açtı. Mir Salah'ın cesaret ve yiğitliğini gören kalabalığın her biri, bir tarafa kaçtı. Bu, Zencan Şehrinde, yiğit Mir Salah'ın ağzından çıkan ilk "Ya Sahibi Zaman" çağrısı idi. Bütün şehri korku aldı. Zencan Valisi bu bağırsın şiddetinden korktu ve kimin sesi olduğunu ve ne maksatla söylendiğini sordu. Kendisine: "Sahabeler, tehlike anında birbirlerini yardıma çağırarak için "Ya Sahibi Zaman" diye bağırlar" diye anlatıldı. Bunun üzerine Valinin içine korku düştü. Bu arada Şeyh Muhammed'i Tupçi, düşmanlara yakalandı, yanında silah bulunmadığından, düşmanlar başını kurdular ve valiliğe götürerek valinin önüne attılar. Seyyid Abul-Kasım adındaki bir hoca, yanında bulunana kalem çakısıyla, onun göğsünde yara açtı, vali de kılıcını çıkararak şiddetle onun ağzına indirdi. Orada bulunanların her biri, yanlarında taşıdıkları silahlarla üzerine yürüdüler, kendini müdafaa edemeyen mazlumun

NEBİL TARİHİ

başına ne geldiği anlaşılabilir. Her tarafı yara içinde olan Şeyh Muhammed'i Tupçı, acı ve ıstırabına aldırmadan: "Allahım beni şahadet tacı ile süslediğin için sana şükürler olsun" diye mırıldanıyordu. Bu insan, Zencan şehrinde, bu mübarek emir uğruna canını veren ilk şehittir. Onun şahadeti, 1266 Hicri senesi¹, Recep ayının dördü, cuma gününde vuku bulmuştur.

Bu hadise Neyriz'deki Cenab-ı Vahid'in şahadetinden elli beş gün evvel vuku buldu. Bu masumun akan kanı, düşmanların kalbindeki intikam ateşini alevlendirdi ve öteki sahabeleri de öldürmeye kalkıştılar. Bu arada valinin de kendilerinden yana olduğunu görünce, önlerine her çıkkanı öldürmeye ve sahabelerin tümünü yok etmeden rahat olamayacaklarına karar verdiler. Çünkü Hüccet'in yaptıklarını, dinsizlik olarak kabul ediyorlardı. Bir yandan da vali, şehrin her tarafına tellâllar göndererek: "Hüccet'in yolunda olanın canının ve malının, tehlikede olacağını, çoluk çocuğunun bakımsız kalıp, zillete uğrayacağını, haysiyetini ve ailesini düşünen herkes, Hüccet ve sahabelerinden ayrılmalı ve Padişahın himayesine girmelidir" diye ilan ettirmesini zorladılar. Tellâlnın sözlerini duyan Zencan halkı iki guruba ayrıldı. Bu emri kabul etmekte tereddüt gösterenler, bu durumda çetin bir imtihana düşüler.

Büyük bir olay baş göstermişti. Oğul babadan, kardeş kardeşten ayrıldılar. Aile bağları çözüldü ve iman edenlerle, etmeyenler arasındaki dünyevi sevgi parçalandı. Zahiri akrabalıklar unutuldu. Zencan halkı karıştı. Fertleri birbirinden ayrıldı ve ailelerin çığlıkları göklere yükseldi. Hüccet'e bağlananlar, son derece memnundular. Onların sevinç çığlıkları, başkalarının hüznü dolu bağırsmaları ve düşmanların küfür ve lânet seslerine karışmıştı. Zencan valisi şehrin müçtehitleri ve ileri gelenlerden bir kısmını civar köylere göndererek yardım istemişti. Hüccet bu gürültü patırtı içinde, vazifesini unutmadı. Minbere çıkıp, yüksek sesle, halka hitaben: "Ey ahali, bugün, Allah'ın kudret eli, hak ile

---

¹ 16 Mayıs 1850

ZENCAN OLAYI

batılı, nur ile karanlığı birbirinden ayırmıştır. Ey insanlar, benim için kendinizi zor durumlara atmanızı istemem. Vali ve hocaların tek isteği, beni öldürmektir. Yalnız benim kanıma susamışlardır. Sizlerin hiç birinizle alış verişleri yoktur. Kendini korumak isteyen, Emir uğruna canını feda etmek istemeyen, vakit kaybetmeden hemen buradan çıkmalıdır" dedi.

Zencan valisi, civar köylerden gelen üç bin kişiyi, muharebe için hazırlamıştı. Mir-Salah ve bazı arkadaşları, düşmanların bu huzursuzluğunu görünce, Hücet'e mahallelerinin yakınında bulunan Ali Mardan Han Kalesine taşınmalarını teklif ettiler. Bu şekilde daha emniyette olabilirlerdi. Hücet kabul ederek kadınlarla çocukları, yeterli miktarda erzakla birlikte kaleye götürmelerini emretti.

Sahabeler, kalede yaşayanları kaleyi terk edip, dışarıda kendi evlerine taşınmalarına razı ettiler. Bu şekilde, sahabeler evlerini boşaltarak kalede oturanlara verdiler ve kendileri kaleye taşındılar. Düşmanlar, hücum için hazırlanıyorlardı, silah sesleri duyulmaya başladığı zaman cesur bir Seyyid olan Mir Rıza, Hücet'in huzuruna çıkıp: "İzin verirsiniz, gidip valiyi yakalayıp, buraya getireyim ve kalede hapsedeyim" dedi. Hücet kabul etmedi ve: "Bu yolda tehlikeye atılmanız doğru değildir" dedi.

Mir Rıza'nın sözü valinin kulağına gelince öyle korktu ki, hemen Zencan'ı terk etmek istedi. Fakat Seyyidlerin biri, onu bu kararından vazgeçirerek: "Buradan çıkarsanız, muazzam bir ayaklanma olacak o zaman siz, Şah ve Sadrazamın gözünden düşeceksiniz. Ben şimdi gidip, şahsen kaledekilere hücum edeceğim" dedi. Sonra arkadaşlarından otuz kişiyi alarak hücum etmek üzere kaleye yürüdü.

Yolda, muhaliflerinden iki kişiyi kılıçlarını çekmiş, kendine doğru geldiklerini gördü. Korkusundan, valiye verdiği sözü unuttu ve evine doğru kaçmaya başladı. Beraberinde bulunanlar da hücum etmekten vazgeçtiler. Sonradan, o iki kişinin kendilerine hücum etmeye niyetli olmadıklarını, kendi işleri peşinde olduklarını öğrendiler. Bu utandırıcı hadiseden sonra, vali ve ordusu tarafından, neticesiz kalan bir kaç teşebbüs vuku buldu. Kaleye her

NEBİL TARİHİ

hücumlarında Hüccet bir kaç kişiyi, onları dağıtmak için vazifelendiriyordu. Fakat yola çıkmadan onlara, mecbur kalmadıkları takdirde kan dökmemelerini, ancak düşmanları dağıtmayı ve kadınlarla çocuklara bir zarar vermemelerini hatırlatıyordu. Hüccet'in sahabeleri üç bin kişi idi. Hüccet onlara: "Biz dinsizlerle savaşmaya memur değiliz. Onların niyeti ne olursa olsun, biz sadece kendimizi müdafaa etmeliyiz. Savaşmak caiz değildir" diye söylüyordu.

Günler bu şekilde geçerken, iki asker alayı ile Azerbaycan'a gitmeye memur olan kumandanlardan, Sadrud Devle-i İsfahani, büyük vezirin emriyle, Azerbaycan'a gitmeyi erteleyerek Zencan'a gitmeye ve valiye yardım etmeye memur edildi. Emir Nizam'ın fermanı Hamse'de, Sadrud Devle'nin eline geçti. Bu fermanla şöyle yazılıydı: "Padişahın emriyle, Zencan ve civarında bulunan fitneci bir takımı, yenmeye ve direnişlerini kırmaya memur edilmişsiniz. Bu vazifeyi layıkıyla yerine getirdiğiniz takdirde, Padişahın gözüne girecek ve herkesçe sayılacaksınız."

Bu ferman, Sadrud Devle'nin hırs ve tamahını kamçılıdı. Derhal askerlerini toplayıp Zencan'a doğru yola koyuldu. Zencan valisi de, asker ve silahlarını onun emrine verdi. Sadrud Devle hemen kaleye hücum etti. Hüccet'in emrine göre, sahabeler ancak müdafaa etmekle yetiniyordu. Düşman ordusu hem silah hem de asker bakımından çok daha üstün olduğu halde, kalenin cesur sahabelerini yenmeye ve kayıtsız şartsız teslim ettirmeye gücü yetmedi. Sahabeler hiç bir şeyi düşünmüyorlardı. Açlık, uykusuzluk ve düşmanların silahları, onların mukavemetini kırmaya kâfi gelmiyordu. "Ya Sahibi Zaman" diye bağırdıkları zaman, bu feryadın sihirli tesiriyle, düşmanlar korkup dağılıyordu. Nihayet öyle bir zaman geldi ki düşmanlar, sahabeleri yenmenin zor olduğunu ve güçlerinin yetmediğini itiraf ettiler. Dokuz ay süren devamlı muharebeden sonra, nihayet Sadrud Devle, iki asker alayından ancak işe yaramayan otuz kişi kaldığını ve sahabelerin cesaret ve kudreti karşısında hiç bir şey yapamayacaklarını itiraf etmek zorunda kaldı. Neticede, bu kumandan bütün makam ve rütbesini kaybetti ve Şah'ın gazabına uğradı. Sabırsızlıkla beklediği

ZENCAN OLAYI

emel ve arzuları suya düştü, ağır bir yenilgiye uğradı. En sonunda da kaçmayı tercih etti. Sadrud Devle'nin kaçması, Zencan halkında sonsuz bir korku yarattı. Artık kimse tehlikeyi göze alamıyordu. Zafere ulaşacağına kimsenin ümidi kalmamıştı. Hiç bir kimse gönüllü olarak savaşa gitmiyordu ve gidenler de, bu işe zorlanıyordu. Ancak Tahran'dan yardıma gelen alaylar savaşırdı. Tahran'dan Zencan'a gelen asker alayları yüzünden, halk ve bilhassa tüccarların kazancı arttı.

Diğer taraftan kalede kuşatılmış Hüccet'in sahabeleri, erzak yönünden sıkıntıya düştüler. Yiyecek elde etmenin imkanı yoktu. Bazen, şehirdeki bazı kadınlar, çeşitli bahanelerle kaleye gidip taşıdıkları yiyecekleri yüksek fiyatlarla sahabelere satıyorlardı. Kaledekiler, ancak bu yoldan bazan yiyecek bulabiliyorlardı. Fakat bu, her zaman için mümkün değildi. Bir yandan açlık ve diğer yandan düşmanın devamlı hücumlarına rağmen, sebatla dayanıyor ve düşmanın, kendilerini yenemeyeceğine inanıyorlardı. Kalede yirmi sekiz barikat yapıldı. Her birinde, on dokuz kişi savaşıyor ve on dokuz kişi gözcülük yapıyordu. Gözcüler, düşmanın teşebbüslerini, savaşçılara bildiriyordu. Bazen düşman tarafından biri kaleye yaklaşıyor ve yüksek sesle: "Zencan valisi ve ordu komutanı, kaleden çıkıp, İslâm dinine dönenleri bağışlayacak ve istediği yere gitmeye serbest bırakacaklar. Böyle bir kimse Padişahın lütuf ve ikramına uğrayacaktır. Ey ahali Hüccet'i bırakınız ve kaleden çıkınız" diye bağıriyordu. Tellâlin sesi yükselince sahabeler onunla alay ve istihza ediyorlardı, kimse bu laflara aldırımıyordu.

Kalede bulunan kadınlar arasında, Zeynep adında köylü bir kadın vardı, son derece mümin, cesur ve güzeldi. Din kardeşlerini sıkıntıda görünce, onlara yardım etmeye karar verdi. Bunun üzerine erkek elbisesi giyerek, düşmanların hücumu esnasında, sahabelere yardım ederdi. Saçını kesmiş, başına bir şapka geçirmiş, bir cübbe ve üstüne bir zırh giyinmişti. Beline bir kılıç ve omzuna bir tüfek takmış ve bu haliyle sahabelerle müdafaaya iştirak ediyordu. Barikatın savaşçı gurubunda idi. Herkes onu erkek sanırdı. Düşman ateş açtığında, Zeynep kılıcını çekerek, düşmanın üstüne yürür ve

NEBİL TARİHİ

"Ya Sahibi Zaman" diye bağırdı. Bunca cesareti gören ahabplar ve düşmanlar, hayretler içinde kalıyordu. Sürat ve cesaretinin benzeri yoktur. Hücum esnasında düşmanlar onun kılıcından sakınıyor ve: "Allah'ın belâsı üstümüze geliyor" diye söylenerek barikatlarını bırakıp kaçıyorlardı. Bir ara kale burçlarından birinde, savaş meydanını izleyen Hüccet, Zeynep'in düşmanı yenilgiye uğrattığını ve askerlerin, onun önünden kaçtıklarını gördü. Zeynep onları kovalıyordu. Hüccet onu tanıdı ve sahabelere: "Dönmesini ve onları kovalamaktan vazgeçmesini söyleyiniz" dedi. Onun etrafına yağın mermilere aldırılmadan ilerlediğini gören Hüccet, cesaretine hayret etti ve: "Böyle hareket ve cesaret, hiç bir erkekte görülmemiştir" diye buyurdular.

Zeynep'e bu şekildeki davranışının sebebini sorunca, ağlamaya başladı ve: "Kardeşlerimi sıkıntıda görünce dayanamadım, içimden bir kuvvet, onlara yardım etmemi zorladı. Bu kuvvetin önüne geçemedim, bir yandan da, sizin bu işe izin vermemenizden korkuyordum" dedi. Hüccet: "Sen Zeynep'in ta kendisi olacaksın değil mi?" diye sordu. Zeynep: "Evet doğru, yanılmamışsınız" dedi. "Fakat benim bu sırrımı şimdiye kadar kimse bilmiyordu. Sizi Hz.Bâb'a yemin ettiririm ki beni bu arzudan mahrum etmeyiniz. Benim tek arzum, bu yolda şehit düşmektir" dedi.

Hüccet onun konuşmasından duygulandı ve: "Emin olabilirsin, ben her zaman senin hakkında dua edeceğim" diye buyurdu, ve ona, gösterdiği cesareten dolayı Rüstem Ali adını taktı. Ona: "Bu gün kıyamet günüdür, sırların açığa çıkacağı gündür. Allah sadece insanların, ister kadın olsun ister erkek olsun, dış görünüşüne değil, amellerine bakar, Allah kalbinize bakar, yüzlerinize değil. Sen genç ve tecrübesiz bir kız olduğun halde, cesaret bakımından, sana benzeyen erkek az bulunur. Şimdi git ve müdafaaya katılarak ahabplara yardım et, fakat dini hükümlerin aksine hareket etme. Biz savaşmaya memur değiliz, ancak kendimizi müdafa etmekteyiz" dedi.

Beş ay geçti. Bu müddet zarfında, Rüstem Ali, uyku ve yemeyi hiç düşünmeden kendisine verilen vazifeyi yerine getirmeye

ZENCAN OLAYI

çalışıyordu. Tereddütlü olan bazı kimseler, onun bu görülmemiş cesaretini görünce, kendilerine düşen vazifenin önemini daha iyi kavrayarak, canlandılar. Rüstem Ali'nin kılıcı her zaman beline bağlı idi. Hatta uyuduğu zamanlar bile zırhını çıkarmaz ve kılıcını baş ucuna koyardı. Sahabeler, savaşta kendilerine belirtilen yerleri terk etmemekle görevli idiler. Ancak Rüstem Ali'nin muayyen bir yeri yoktu. İstedığı yere giderdi. Düşmanın hangi taraftan hücumu geçeceğini gözetler ve hemen orada bulunan sahabelerin yardımına koşarak, savaşçıların ilk sırasında yer alırdı. Son zamanlarda, ölümü yaklaştığı günlerde, düşmanlar onu tanımışlardı. Kadın olduğunu anladıkları halde yine ondan korkarlardı. Onun bağırmasını duyunca korkuyla titrerlerdi. Bir gün düşmanlar, sahabelerden birkaç kişiyi kuşatmışlardı. Rüstem Ali, hızla Hüccet'e koştu, onun ayaklarına kapandı ve ağlayarak: "İzin verin de onların yardımına koşayım, hayatımda bir kaç günden fazla kalmadığımı biliyorum, gidersem belki şahadete erişebilirim. Benim kusurlarımı bağışlamanızı rica ederim. Canımı kurban ettiğim sevgili mevlâmdan benim için şefaât dileyiniz" dedi. Hüccet üzüntüsünden bir cevap veremedi ve sustu. Zeynep bu susuşu olumlu cevap olarak yorumladı ve hemen kapıdan dışarı fırlayarak, yedi defa "Ya Sahibi Zaman" diye bağırarak bazı sahabeleri öldüren düşmanlardan birine saldırdı ve onun kolunu kılıçla kesti. Hiddetle şöyle bağırıyordu: "Neden İslâm dininin adını kötüye çıkardınız? Doğrucu iseniz neden benim kılıcımdan alçakça kaçuyorsunuz?" Sonra pervasızca düşman barikatlarına doğru yöneldi, barikatların üç tanesini yıktı ve gözcülerini öldürdü. Dördüncü barikata giderken onu kurşun yağmuruna tuttular. Zeynep oracıkta yere düşüp can verdi. Onun ruhunun temizliği, cesaret ve imanından, kimsenin ve hatta düşmanların bile şüphesi yoktu. Onların gözünde, Zeynep bir köylü kadın değil, bir kahraman ve insanlığın sembolü idi. Ancak Hz.Bâb'ın hükümleri sayesinde böyle mükemmel bir insana rastlanırdı. Öyle davranmıştı ki, vefatından sonra, onu tanıyan kadınlardan yirmisi bu mübarek Emre iman ettiler.

Bir gün Cenab-ı Hüccet, özel habercileriyle, barikatlarda bulunan ahabplara mesaj göndererek, Hz.Bâb'ın buyruğu gereğince

NEBİL TARİHİ

her gece on dokuz defa Allah'ı Ekber, Allah-u Âzam, Allah-u Ebha ve Allah-u Athar söylemelerini bildirdi. O günün akşamı, barikatlardaki sahabeler bu emri uyguladılar. Bir ağızdan aynı cümleleri tekrarlamaya başladılar. Sesleri öyle yüksek ve kuvvetli idi ki düşmanlar uykudan uyandılar. Korku içinde her biri orduyu terk ederek valinin evine doğru koşular ve civardaki evlere sığındılar. Bazıları korkudan can verdiler. Zencan halkını bir korku sardı. Öyle ki bazıları civar köylere sığındılar. Bazılarına göre, bu bağırımlar kıyametin kopmasına bir işaretti. Diğer bazıları, Hüccet'in sahabelerine çetin bir hücum fermanının verdiğini düşünüyorlardı. Düşmanların bu korku ve dehşetini gören Hüccet: "Bizim sevgili Mevlâmız, savaşmamızı emretseydi bunlar ne yaparlardı? Bizim vazifemiz savaşmak değil, müdafaa etmektir. Bize, insanların kalplerinde sevgi ve şefkat yaratmamız emredilmiştir. Benim ve sahabelerimin maksadı, Şah ve başkanımıza itaat etmek ve bütün insanlara, sevgi ve dostlukla davranmaktır. Ben de, Zencan'ın diğer hocaları gibi davransaydım, işte bu insanlar bana tapacak, can ve gönülden bana itaat edeceklerdi. Fakat ben hiç bir zaman mevlâmın emrine aykırı davranmadım. Dünyanın bütün zenginlik ve definelerini bana verseler, Mevlâmın iradesi dışında bir adım atmam" diye buyuruyordu.

Zencan halkı, o gecenin korku ve dehşetini hâlâ unutmuş değiller. O gece kaledeki sahabeler dua ve münacatla meşgul iken, düşman ordusuna, korku ve dehşet hakim olmuştu. Ordunun kumandanları ve yöneticileri, çirkin ve âdi hareketlerle uğraşıyorlardı. Sahabeler, her yönden kuşatıldıkları ve aç oldukları halde, durmadan dua ve münacat ederken düşman ordusundan gülme sesleri, küfürler ve çirkin laflar işitiliyordu. Sahabelerin bağırıma başladıkları gece içki içmekte olan ordu kumandanlarının bazıları, kadehleri elinde kaçmaya teşebbüs ettiler, kadehleri düştü. bazıları yarı çıplak bir halde çöle kaçtılar, kaçarken kumar masaları ve içki şişeleri devrildi, korkularından elbiselerini bile giyinemediler. Bazıları hocaların evine koşarak onları uyandırdılar ve sarhoş bir halde, bu ateşi yaktıkları için onlara küfür

ZENCAN OLAYI

edip lânetler yağdırdılar. Bir müddet sonra sahabelerin bağırma nedenini öğrenen düşmanların korkuları geçti ve utançla tekrar yerlerine döndüler. Subaylar askerlerine, sahabelerin sesi çıktığı yeri kurşunlamayı emrettiler. Bu şekilde her gece sahabelerin bir kısmı şehit düşerdi, fakat buna rağmen korkusuzca bütün bu olanlara dayanırlardı. Durmadan dua ve münacat okuyorlardı. Bu okumalar, bütün zorlukları onların gözünde önemsiz kılıyordu. Sayıları azaldıkça, sesleri daha yükselirdi. Ölümden korkmaz ve sevgili mevlâlarını biran olsun unutmazlardı. Savaşın bu çetin devresine girildiği sıralarda, Cenab-ı Hüccet, Nasreddin Şah'a şöyle bir mektup yazdı: "Büyük Padişahımızın halkı, hünkârlarını, buyruk sahibi ve dinin en büyük koruyucusu olarak bilirler. Bizim davamız, tamamen Zencan hocalarıyla ilgilidir. Padişahımız ve Zencan halkı ile hiç bir şekilde ilgili değildir. Rahmetli Muhammed Şah, beni Tahran'a çağırarak dinimin doğruluğunu ispat etmemi emrettiler. Ben de rahmetli hükümdarımızın huzurunda bu buyruğu yerine getirdi. Rahmetli Padişahımız, bana lütufta bulundular ve ben Zencan'dan Tahran'a taşındım. Bundan maksadım, hocaların yaptıkları fitne ateşini söndürmek ve hakkımda yapılan dedikoduları yatıştırmaktı. Zencan'a dönmeye izinli olduğum halde, Tahran'da kalmayı ve Padişahın adaleti gölgesine sığınmayı tercih ettim. Rahmetli Hünkârımızın vefatından sonra, sizin ilk tahta çıktığımız sıralarda, Emir Nizam, beni Mazenderan olayına karışmakla itham etti ve beni öldürmeye kalkıştı. Tahran'da beni koruyacak kimse olmadığı için, Zencan'a kaçmak zorunda kaldım. İslâm dininin hakikatini açıklamaya çalıştım. Bu arada Mecdu'devle, benimle muhalefete başladı. Bir kaç defa kendisine, bana adaletle davranmasını ikaz ettim, kabul etmedi. Dalkavukluğunu yapan hocalar, beni yakalamasını istiyorlardı. Benim arkadaşlarım bunun önüne geçmek istediler, fakat vali, durmadan halkı benim aleyhime kışkırtıyordu. Bugün artık iş bu raddeye gelmiş. Yüce hünkârımız, şimdiye kadar bu hususta susmuşlardı, bir yönden de düşmanlarımız, durumu başka türlü izah etmeye ve bizim Şahımıza karşı olduğunuzu göstermeye çalışıyorlar. Ancak insafılı olan herkes, bizim hiç bir zaman ihanetle

NEBİL TARİHİ

İlgimiz olmadığını itiraf etmektedir. Bizim tek maksadımız, hükümet ve halkın yararlarını desteklemektir. Ben ve arkadaşlarım, Tahran'a gelmeyi ve Padişahımızın huzurunda düşmanlarımızla yüz yüze gelip, dinimizin hakikatini ispat etmeye hazırız."

Sahabeler de, Hüccet'in isteği üzerine ayrı ayrı mektup yazarak, Şah'ın adaletine sığındılar. Mektupları Tahran'a götürecek birisi, vazifelendirildi. Bu memur, yolda yakalandı, onu Zencan valisine götürdüler. Vali bu mektuplara öyle öfkelenmişti ki hepsinin yırtılmasını emretti ve mektupları taşıyan memuru da öldürdü. Sonra Hüccet ve diğer sahabelerin imzasına, küfür, bedduâ ve kötü laflar ihtiva eden bir kaç mektup yazarak, Padişaha gönderdi. Mektupları alan Nasreddin Şah, öfkesinden çılgına döndü ve hemen iki askeri alayının mükemmel silahlarla silahlandırılarak Zencan'a gönderilmesini ve Hüccet'in müritlerinden kimsenin yaşatılmamasını emretti. Bu arada Hz.Bâb'ın şahadet haberini, Azerbaycan'dan Kazvin'e götüren ve Hz.Bâb'ın kâtibi olan Seyyid Hüseyin'in kardeşi, Seyyid Hasan, kaledeki sahabelere haberi verdi. Bu haber ahabpların sonsuz hüznü ve üzüntüsüne sebep oldu. Fakat bunu duyan düşmanlar, yüksek seslerle gülmeye ve sahabelerle alay etmeye başladılar. Onlara: "Ne diye ölüme koşuyorsunuz? Uğrunca canınızı vermeye kalktığımız kimse artık yoktur, cesedi bile kaybolmuştur. İnadı bırakınız, tek kelime ile kurtulabilirsiniz" diye devamlı telkinlerde bulundular. Fakat faydasızdı. En zayıf sahabeler bile, bu laflara aldırmadı ve kaleden çıkmadı. Emir Nizam durmadan Şah'ı Zencan'a askeri göndermesi için kışkırtıyordu. Nasreddin Şah ise bunun üzerine, Muhammed Han Amir Tuman-ı kaleyi fethetmek ve içindekileri öldürmek için, beş askeri alayı ile Zencan'a gönderdi.

Yirmi gün düşmanın hücumu kesildi. Bu arada, İrevan'a savaşmaya memur edilmiş ve oraya gitmekte olan Serdar'ı Kol lâkabını taşıyan Aziz Han-ı Mokri'nin yolu Zencan'a düştü ve Seyyid Ali Han'da misafir kaldı. Ev sahibi, misafirine Hüccet'le yaptığı görüşmeyi anlattı. Serdar-ı Kol, Hüccet'in maksadını sorunca ona: "Zencan valisi benim isteğime uymadı, senden ricam, benim, ailemle bu memlekette çıkmamı sağlamandır. Bu isteğim

ZENCAN OLAYI

de yerine gelmezse, kalede kalıp kendimizi müdafaa etmek zorunda kalacağız" dediğini söyledi. Serdar-ı Kol, bu konuşmaları ileten Ali Han'a: "Elimden geldiği kadar bu meseleyi çözmeleri için, devlet adamlarını ikna etmeye çalışacağım" dedi.

Seyyid Ali Han evine döner dönmez, Emir Nizam'ın adamlarından biri, Sadrazamın emriyle kendisini yakalayıp Tahran'a göndermeye memur olduğunu söyledi. Ali Han korkusundan ve kendisinden her çeşit iftirayı uzaklaştırmak için Hüccet'e küfür etmeye başladı ve bu şekilde ölümden kurtuldu.

Emir Tuman Zencan'a girdiğinde savaş son haddini bulmuştu ve öyle bir hal almıştı ki Zencan'da onun gibisi kimse görmemişti. Emir Tuman, on yedi piyade ve süvari alayı ve on dört topun yardımıyla kaleye hücum etti. Ayrıca civar şehirlerden de beş alay daha istedi ve Zencan'a girdiği ilk akşam, hücum borusunun çalınmasını emretti. Topçular, kumandanın emriyle kaleyi hedef aldılar, topların sesi on dört kilometre öteden duyuluyordu. Sahabeler, kalede, kendi elleriyle iki top yapmışlardı. Onların bir tanesini yüksek bir yere yerleştirmişlerdi. Burası Emir Tuman'ın ordusuna bakıyordu. Cenab-ı Hüccet'in emriyle iki top ateşe başladı. Topların biri Emir Tuman'ın çadırına isabet etti ve onun atını ağır yaraladı. Askerler son derece hiddet ve kinle kaleyi ateşe tutmuşlar ve mükemmel silahlarıyla bu sefer kaleyi açacaklarına inanıyorlardı. Fakat bir kaç gün sonra ümitsizliğe kapıldılar ve kaleyi fethedemeyeceklerine inandılar. Ordu komutanlarından biri olan Ferruh Han öldürüldü. Bunu duyan Emir Nizam perişan oldu ve devlet ordusunun komutanına hiddetlenerek: "Nasıl kaleyi fethedemedin? Nasıl içindekilerini yakalayamadın? Gösterdiğin bu âcizlikle devletimizi rezil ettin, ordumuzun en büyük komutanlarını ölüme sürükledin ve askerlerin moralini bozdun. Şimdi bütün bu intizamsızlıkları düzelteceksin. Orduda mevcut bütün kötü hareketleri ortadan kaldıracaksın. Bu hususta, Zencan'ın hükümet temsilcileriyle danışabilirsin. Bu memuriyeti yerine getirmezsen, seni işten çıkaracağım. Senin emrinde olan büyük ordu sayısız askerlerle, kalenin işini halledemezsen, benim şahsen Zencan'a geleceğimi ve şehrin bütün sâkinlerini, kim olursa ve hangi dinden

NEBİL TARİHİ

olursa olsun katliam edeceğimi bildiriyorum. Çünkü padişah ve milletin utanç ve eziyetine sebep olan bir şehir hiç bir zaman sevgi ve saygıya değmez" diye haber yolladı. Bu fermanı alan Emir Tuman bir yandan ümitsizliğe kapıldı, diğer yandan son derece kızdı. Derhal şehrin ileri gelenleri ve muhtarlarını çağırarak Emir Nizam'ın fermanını onlara okudu ve onları kışkırttı. Halk galeyana geldi. Ertesi gün kendinde kuvvet bulan bütün erkekler Emir Taman'ın ordusuna katıldı. Muhtarların emrinde olan kalabalık bir ordu, kaleye yöneldi. bu ordunun ilerisinde, dört asker alayı davullar ve borular çalarak kaleye hücum etti. Hüccet'in sahabeleri bu kalabalık ve gürültü karşısında soğukkanlılıklarını koruyarak hep beraber ve bir ağızdan "Ya Sahibi Zaman" diye bağırarak kaleden çıktılar ve büyük orduya hücum ettiler. Bu savaş, sahabelerle, hükümet ordusu arasında vuku bulan en çetin savaş idi. Hüccet'in ahbabları bu olayda zorlukla karşı karşıya geldiler ve çok sıkıntı çektiler. Annelerinin gözü önünde can veren evlatların sayısı çok fazla idi. Düşmanlar onların başlarını keserek, kardeşlerinin gözü önünde mızraklara geçirdiler. Kadınlar erkeklerin yanında düşmanlara karşı geliyor, çığlıklarıyla onları teşvik ediyorlardı. Kadınların bazıları erkek kıyafetine girerek, şehit düşenlerin yerlerini alıyordu. Bazı kadınlar tulumlarla su taşıyarak, savaşanlara veriyorlardı ve yaralılara yardımda bulunuyorlardı. Bütün bunlar, nihayet sahabelerin üstün gelmesine sebep oldu. Düşman ordusu yenilgiye uğradı. Sıraları bozuldu, bir yandan susuzluk çekiyor, bir yandan da kendilerini kaybetmişlerdi. Yenilmişler gibi dövüşüyor ve bir türlü galip gelmiyorlardı. Bu savaşta Hüccet sahabelerinden üç yüz kişi şahadet şerbetini içti. Sahabelerden biri, Muhsin adında idi, kendisinin sesi çok güzel olduğu için ezan okurdu. Ezan okuduğu zamanlar, sesini duyan civardakiler, sesinin tesirinde kalıyor ve Hüccet'le müritlerinin dinden çıkmış olabildiklerine şüpheyle bakıyorlardı. Bu fikir gittikçe yayıldı ve büyük Müçtehidin kulağına geldi. Kendisi halkı bu düşünceden önleyemediği için, Emir Tuman'a baş vurdu ve: "Elinizden geldiği kadar, halkın, Hüccet ve sahabeleri hakkında, iyi fikirler beslemesini önlemeye çalışmalısınız. Benim gece gündüz

ZENCAN OLAYI

çalışmalarım sayesinde ki, halk, Hüccet ve arkadaşlarının, din düşmanı olduğuna inanmıştır. Fakat müezzin Muhsin'in sesi, benim bütün çabalarımı boşa çıkartıyor ve şehir halkının Hüccet ve sahabeleri hakkındaki düşüncelerini olumlu bir yöne yöneltiyordu. Her şeyden önce bu soysuz müezzinin öldürülmesini sağlamamız icap ediyor" dedi. Başlangıçta, Müçtehidin fikirlerini benimsemek istemeyen Emir Tuman cevapta: "Bu muharebeyi başlatan siz ve sizin gibilerdir. Biz sadece devletin memuruyuz ve onun emirlerini yerine getiririz. Bu iş bizi ilgilendirmez. Muhsin'i öldürmek istiyorsanız, kendiniz fedakarlık yapmalısınız" dedi. Bu konuşmadan Emir Tuman'ın maksadını anlayan Müçtehit, derhal evine gitti ve hediye olarak Emir Tuman'a yüz Tuman¹ gönderdi. Emir Tuman ise, eli çabuk bir kaç askerine, Muhsin'in ezan okumaya çıktığı sırada kendisine ateş etmelerini emretti. Sabah güneş doğmadan Muhsin ezan okumaya çıktı ve: "Allah'tan başka bir Allah yoktur" cümlesini söylerken, ağzına bir kurşun geldi ve derhal şehit düştü. Bunu duyan Hüccet, hemen başka bir kişinin, Muhsin'in yarıda bıraktığı ezanı bitirmeye çıkmasını emretti. Gerçi bu ikinci şahıs, ezan sırasında öldürülmedi, fakat sonradan, kardeşleriyle birlikte, son derece sıkıntı ve zorluklar içinde şehit oldu.

Kuşatma işinin sonunun yaklaştığını hisseden Hüccet, evlenmeyen gençleri, evlendirmeye kalktı. Karısının mücevherlerini satarak, bir çok gencin düğününü yaptı. Bu düğünler, üç ay sürdü.

Fakat düğünlerin çoğu, düşmanların kaleye hücum etmesiyle yarıda kalıyordu. Bir çok güveyleerin gerdeği girmeden, müdafaaya koşması icap ederdi. "Ya Sahibi Zaman" feryadını duyan güveyleler, hemen gelinden ayrılıp düşmanları karşılıyorlardı. Kocasının ölüme gittiğini gören bir çok gelin, ayaklarına kapanıp biraz daha kalmasını yalvarıyordu. Fakat güvey: "Vaktim yok, gitmeliyim ve ebedi şerefe ermeliyim. Öteki cihanda yine

---

¹ Tuman: İran para birimi.

NEBİL TARİHİ

görüreceğiz. Orada artık hiç bir sıkıntı ve ayrılık yoktur. Hep nimet ve ölümsüzlüktür" derdi.

Böyle felaket dolu günlerde iki yüz genç evlendi. Bazıları eşleriyle bir kaç ay, bazıları bir kaç hafta ve bazıları da bir kaç dakika yaşayabildiler. Davul sesini duyan ve müdafaaya koşmayan yoktu. Neticede, bu zatların hepsi şahadet makamına eriştiler. İşte, ahbabların felaket dolu günlerini geçirdikleri ve kanlarının aktığı bu ülkeye, yani Zencan şehrine, Hz.Bâb, "Yüce Ülke" adını vermiştir ve her zaman için Zencan şehri "Yüce Ülke" adıyla tanınacaktır.

Hüccet'in sahabeleri arasında Kerbelai Abdul Baki adında, yedi oğlu olan birisi vardı. Hüccet beş oğlunu evlendirmişti, fakat düğün biter bitmez, sahabelerin "Ya Sahibi Zaman" feryatları duyuldu. Bu düşmanın hücum ettiğini gösteriyordu. Bunu duyan güveyle beklemeyen, düşmanın karşısına koştular ve her beşi de, o muharebede şehit düştüler. En büyükleri son derece zeki ve cesur bir gençti. Düşmana esir düştü. Onu Emir Tuman'ın huzuruna götürdüler. Emir öfkeyle: "Onu yere atarak Hüccet'in sevgisiyle dolu olan göğsünü yakınız" diye bağırdı. Genç cevapta: "Ey sefil adam, hizmetçilerin yakacakları ateşle, benim kalbimdeki sevgiyi yakamazlar" dedi. Bu genç, son nefesine kadar sevgili mevlasına hamd ve sena etti.

Zencan olayına şahit olmuş, kuvvetli iman sahibi olan kadınlardan biri Eşref'in annesi idi. Bu kadın, kalede iken, oğlunu dünyaya getirdi ve Zencan kalesinden kurtulmuş olanlar arasında idi. Oğlu, ergenlik çağına gelince sonsuz bir imana sahip oldu. Onu dininden vazgeçirmek için, düşmanlar her çareye başvurdular, fayda etmedi. Nihayet oğlunu vazgeçirmek için annesini çağırdılar. Eşref'in annesi, oğlunu görür görmez: "Eğer bu kötü insanların lafına uyup hak yolundan dönersen, benim oğlum değilsin" diye bağırdı. Eşref, şahadet meydanında, cesaret ve sebatla kurban oldu ve Allah'ın yolundan ayrılmadı. Annesi olanları kendi gözüyle gördüğü halde, ağlayıp inlemedi ve tek bir damla gözyaşı dökmedi. Çünkü oğlunun Allah yolunda şehit düştüğüne inanıyordu. O gün Eşref'in annesinde zahir olan cesaret ve sabır, öyle büyüktü ki,

ZENCAN OLAYI

düşmanlar ve oğlunun ölümüne sebep olan memurların bile şaşmasına sebep oldu.

Eşref'in annesi, oğlunun cesedini görünce: "Oğlum, ben de diğer sahabelerle birlikte, Ali Merdan Han Kalesinde hapis idim. İlk doğduğun gün, seni Allah yolunda kurban edeceğine yemin etmiştim. Bugün, Allah'ın bana verdiği tek evladımı, onun yoluna vermekle adağımı yerine getirebildiğimi görmem, beni mesut ediyor" dedi.

Sahabelerin cesaret ve fedakarlıkları hakkında yazdıklarımın yetersiz kaldığını görüyorum. Düşmanların zulümleri arttığı nispette, onların imanları da kuvvetleniyordu. Kaleye olan hücumlar ve meydana getirdikleri hasarlar ne kadar çok olursa olsun, kaledeki sahabeler, kadınlı erkekli, yıkıkları tamir etmeye çalışıyor ve boş zamanlarını da duâ ve münacatla geçiriyorlardı. Bütün gayretleriyle, düşmanların hücumunu önlemeye ve kendilerini korumaya çalışıyorlardı. Kadınlar da erkeklerden geri kalmazlardı. Genç, ihtiyar hepsi gücü yettiği kadar yardım ederlerdi. Elbiseler dikip, ekmek pişiriyor, hastalara ve yaralılara bakıyorlardı. Barikatları yokluyor, tamire ihtiyacı olan yıkıkları tamir ediyor ve düşmanların attığı kurşun ve mermileri sağdan soldan topluyorlardı. Aynı zamanda, savaş meydanında erkekleri teşvik ediyorlardı. Çocuklar da yardımlarda bulunup baba ve anneleri gibi işleri yoluna koymaya çalışıyorlardı. İşte bu yardımlaşma sayesinde, düşmanlar onların sayılarının, on bine yaklaştığını zannediyorlardı. Başka şaşılacak şey de, belli olmayan bir yerden onlara devamlı erzak sağlanmasıydı. Neyriz, Horasan ve Tebriz'den devamlı yardımlarına gelenler oluyordu. Neticede, bu kale, hiç bir zaman fethedilmeyeceği benziyordu.

Tahran'dan, Emir Tuman'a devamlı sitem ve azar dolu mektuplar geliyordu. Emir Tuman bu durumda şaşkına dönmüş, hırsından kahroluyordu. Nihayet son çareyi sahabelere bir hile yapmakta buldu. Bir dalavere yapmadan, kaleyi fethedemeyeceğine kanaat getirmişti. Bunun üzerine harbi durdurdu ve "Padişahımız harbi durdurma emrini vermiştir. Başlangıçtan da savaş yapmaya, Mazenderan ve Neyriz'e asker göndermeye niyetli olmadığını

NEBİL TARİHİ

söylemiştir. Bu bir yanlışlıktır ve bunca kanın akıtılmasına üzülüyorum demiştir" diye her tarafa söylentiler yaydı. Bu söylentiyi duyan Zencan civar köylerin halkı, Padişahın, Emir Tuman'a Hüccet'le barışmasını ve sulhu sağlamasını emrettiğini sandılar. Emir Tuman bu söylentinin iyice yayılmasını ve herkesin ona inanmasını bekledi. Sonra Cenab-ı Hüccet'e bir mektup yazarak onu sulha davet etti ve sözlerinin doğruluğunu ispatlamak için de bir Kuran'a mühür bastı ve mektupla birlikte, kaleye gönderdi. Ayrıca Hüccet'e bir mesaj göndererek: "Padişahımız sizi bağışlamıştır. Ben de bu Kuran'a yemin ederim ki sizler hepiniz hünkârımızın himayesindediniz. Allah'ın bu kitabına yemin ederim ki, kaleden kim çıkarsa sağ salim kalacaktır ve kimse ona dokunmayacaktır" dedi. Hüccet, Kurân-ı Kerim-i saygıyla Emir'in habercisinden aldı. Mektubu okudu ve haberciye: "Yarın, erkenden Emir Tuman'ın cevabını vereceğim" dedi.

Gece, Hüccet, sahabeleri topladı ve mektup onlara açıldı. Kurân-ı Kerim'in de gönderildiğini anlatarak ahabplarına: "Bunların Mazenderan ve Neyriz'deki hile ve oyunlarını düşündükçe, bu mektuba inanamıyorum. Mazenderan ve Neyriz ahabplarımıza oynadıkları aynı oyunları, bize de yapmayı düşünmüşlerdir. Ancak biz Kurân-ı Kerim'e hürmeten, onların isteği gibi yapacağız ve onların düzen ve oyunlarını meydana çıkaracağız" dedi.

Zencan kalesinden kurtulmuş olanlardan olan Üstat Mihr-Ali Haddad'tan böyle duydum: "Cenab-ı Hüccet, mektubu aldıktan sonra sahabelerden bir kaç kişi ile, on yaş civarında dokuz oğlan çocuğu, Emir'in ordusuna gönderdi. Ben o çocuklardan biri idim. Yaşlı olanlar seksen yaşlarında idiler. Bunların arasında Kerbelâi Molla Goli, Ağa Dadaş, Derviş Selah, Muhammed-Rahim ve Muhammed adlı ahabplar da vardı. Derviş Selah son derece saygı değer, nurlu yüzlü ve uzun boylu biriydi. Beyaz sakalları vardı ve güzel huylarıyla herkesçe sayılıyordu. Emri kabul etmeden önce, yöneticilerce çok sayılırdı fakat bu emri kabul ettikten sonra bütün makam ve saygılardan ve hakkında yapılan iltifatlardan vazgeçerek, sahabelerin yardımına koştı ve kaleyi müdafaa edenlerin arasına girdi. Emir'in mühür bastığı Kurân-ı Kerim'i eline aldı ve yola

ZENCAN OLAYI

koyulduk, Emir Tuman'ın huzuruna çıktık. Çadıra girince selam verdik. Emir, küçümseyerek bize baktı ve cevap vermedi. Yarım saat ayakta bekledik. Sonra Emir Tuman bize hitaben: "Ben, şimdiye kadar, sizin gibi alçak ve rezil insanlar görmedim" diye hakarete başladı. Bu arada yaşça büyük fakat kuvvetçe zayıf olan ahbablarımızdan biri, söz isteyerek konuşmaya başladı. Cahil olduğu halde söylediği sözlerle, herkesin hayretine sebep oldu. O: "Padişahımıza sevgi ve doğruluğumuz, sonsuzdur. Bundan sonra da böyle olacaktır. Allah şahidimizdir ki, devlet ve milletin iyiliğinden başka bir şey istemiyoruz. Fakat düşmanlarımız, bize iftiralar attılar ve bizi doğru olmayan bir şekilde tanıttılar. Hünkârımızın yakınlarından hiç bir kimse bizi müdafaa etmedi ve hiçbir kimse bizim sözlerimize kulak asmadı. Bir kaç defa şikayete başvurduk fakat kâr etmedi. Sanki Padişahımız bizi duyamıyormuş. Şah'ın bize karşı bu itimatsızlığını gören düşmanlar, cesaret kazandılar. Her taraftan bize hücum ettiler. Varımızı yoğumuzu yağma ettiler. Namuslarımıza el uzattılar. Çocuklarımızı yakaladılar. İşte hükümetin bütün bunlara aldırmadığını ve bizi himâye etmediğini görünce, kendi kendimizi müdafaa etmeye mecbur kaldık" dedi. Emir Tuman bunun üzerine, albayına dönerek: "Ben bu adamın cevabını veremiyorum, eğer hakikaten bir iman sahibi olsaydım, hemen bu Emri kabul ederdim, şimdi sen ne dersin?" diye sordu. Albay: "Bunların cevabı ancak kılıçla verilir. Bunlardan kurtulmanın tek yolu kılıca başvurmaktır" dedi. Derviş selah söze karışarak: "Mühürlediğiniz Kurân-ı Kerim'e yazdığımız mektup, şu anda yanımızdadır. Bize bu şekilde davranmak için mi bizi buraya getirdiniz?" dedi. Emir Tuman öfkelenerek, Derviş'in sakallarını koparmayı ve diğer sahabelerle birlikte, bodruma kapatmalarını emretti. Biz çocuklar, bu durumu görünce korktuk ve kaçmaya teşebbüs ettik. Bunun için "Ya Sahibi Zaman" diye bağırarak kaleye doğru hızla koşmaya başladık. Koşarken birisi beni kovaladı ve beni elbisemden yakaladı. Ben telaşla elbiseyi çıkardım ve koşu koşu kaleye vardım. Oraya gelince artık kendimden geçmiştim. Gözlerimin önünde, sahabelerden biri olan imam Geli'nin, düşmanlar tarafından vahşice parça parça edildiğini görünce

NEBİL TARİHİ

korkum büsbütün artmıştı. Gerçi Emir Tuman, her taraftan harbi durduracağı söylentisini yaymıştı, ancak böyle dehşetli hareketlerden geri kalmıyorlardı. İmam Goli'nin kardeşi, kendisiyle konuşmak istediğini ileri sürerek onu ahbablardan ayırarak zalimce, düşmanlara teslim etmişti. Ben hemen Hüccet'in yanına gittim bana çok sevgi gösterdi, yüzümün tozunu sildi, bana yeni elbiseler giydirerek yanına oturttu ve olanları sordu. Bütün gördüklerimi anlattım. Hüccet: "Bu gün kıyamet gününün feryadıdır. Bu gün için, Allah, Kurân-ı Kerim'de şöyle buyuruyor: "Bu günde, insanoğlu kardeşinden, anasından, babasından, karısından ve çocuğundan kaçır. Bu öyle bir gündür ki insanoğlu, en yakınlarının kanını akıtmak için, malını feda eder. Bu gün öyle bir gündür ki Allah, Kurân-ı Kerim'de böyle vasıflandırmıştır: "Bu günde, emziren kadınlar, bebeğini emzirmekten vazgeçer, gebe kadınlar, ceninlerini düşürür, insanlar, içmeden sarhoş olanları görürler ve bu Allah'ın büyük azabıdır" diye buyurdu. Hüccet, kalenin ortasındaki meydana oturuyordu, bütün sahabeleri çağırdıktan sonra ayağa kalktı ve onlara: "Kardeşlerim, ben sizden ve gösterdiğiniz sebatan çok memnunuz. Bizim düşmanlarımız bizi mahvetmeye karar vermişlerdir. Sizi aldatıp kaleden çıkarmak ve istedikleri gibi öldürmek istiyorlar. Ancak, şimdi, sırlarının açığa çıktığını görünce, büyük, küçük, herkesi hapse atmışlardır. Durum, hepimizi öldürüp, kaleyi ele geçirmeden, muharebeden vazgeçmeyeceklerine benziyor. Daha fazla kalede kalırsanız,hepinizi yakalayacaklar, çocuklarınızı öldürüp, namuslarınıza el uzatacaklardır. En iyisi, geceleyin çoluk çocuğunuzu alıp, emin bir yere kaçmanızdır. Ben tek başıma kalmayı ve düşmanlara esir olmayı göze almış durumdayım. Eğer yalnız beni öldürmekle yetinseydiler, sizi eziyetle öldürmeleri yerine, beni işkence edip öldürseydiler, çok daha iyi olacaktı" dedi. Bu sözler üzerine sahabeler çok hüznlenerek üzüldüler ve gözyaşları aktılar. Hüccet'e: "Biz hiç bir zaman sizi zalim düşmanın elinde, yalnız bırakmayız. Bizim canımız, sizinkinden kıymetli değil, bizim ailelerimiz sizinkilerden daha çok saygı değer değildir. Biz sizinle beraber, her türlü sıkıntıya katlanmaya, memnuniyetle hazırız" dediler.

ZENCAN OLAYI

Morali zayıf olan bir kaç kişiden başka, bütün sahabeler, Hücet'le beraber, kalede kalmaya karar verdiler. Ancak bu bir kaç kişi daha çok sıkı durumlara tahammül edemeyeceklerini düşünerek, Hücet'in dediği gibi, kaleden çıkıp, emin bir yere ulaştılar.

Son derece ümitsiz olan Emir Tuman, Zencan'da bulunan bütün otorite sahiplerine, ordunun etrafında toplanmalarını emretti. Sonra ordu kuvvetlerini yeniden düzenleyip, kumandanlarını tayin etti. Zencan'da yeni asker olanlar, hep onun emri altına girdiler. Emir'in fermanı ile, on altı alay, on adet top arabası ile birlikte sırasına göre, sekiz alay öğleden evvel, sekiz alay ise öğleden sonra akşama kadar, kaleye karşı muharebeye devam etmeye başladılar. Emir Tuman bizzat, öğleden evvelki hücumda katıldı ve harbe kumanda etti. Durmadan askerlerini teşvik ediyor, iyi harp ettikleri takdirde mükafatlandırılacaklarını, yenildikleri takdirde Padişah tarafından cezalandırılacaklarını söylüyordu. Bu hücum ve öldürmeler, bir ay sürdü. Gündüz muharebeleri bir yana, bazen geceleri bile hücum ediyorlardı. Emir Tuman'a durmadan yardımlar geliyordu, fakat kaledeki sahabeler, gün geçtikçe daha zor durumlara düşüyorlardı. Kalenin içinde büyük bir sıkıntı ve açlık baş göstermişti.

Bu arada Emir Nizam, Emir Tuman'a yardım etmek için, iki Sünni asker alayını, Hasan Ali Han'ı Kerrusi'nin komutanlığında, Zencan'a göndermeye karar verdi. Bu iki alay geldikten sonra, Emir Tuman'ın ordusu, kaleyi büsbütün yıkmak için, top ateşine tuttu. Bu duruma karşı sahabeler bir kaç gün derindiler. Bu günlerde, vefalı sahabelerin gösterdikleri cesaret, en zalim düşmanları bile şaşırttı. Bir gün Hücet namaz kılariken, sağ omzuna bir kurşun isabet ederek, kendisini yaraladı. Hemen uşağına durumu karısına anlatmamasını tembih etti. Fakat, uşak o durumdan öyle telaşlanmış ve öyle üzülmüştü ki ağlamasını tutamadı. Hücet'in karısı durumu öğrenince, son derece üzüntü ile hemen yanına koştu. Hücet'i namaz kılariken buldu. Yarası şiddetle kanadığı halde, Allah'a yönelmiş ve: "Allahım bu insanları affet çünkü ne yaptıklarının farkında değildirler. Allahım, bu insanlara acı, çünkü onlar,

NEBİL TARİHİ

yaptıklarının mesulü değillerdir, asıl mesul olanlar, bu insanları doğru yoldan şaşırtan ve kendi çirkin maksatlarını onlara yaptıranlardır" diye duâ ediyordu.

Hüccet'in karısı ve yakınları, şiddetle kanayan yarayı ve Hüccet'in her tarafının kana bulandığını görünce ağlamaya ve inlemeye başladılar. Hüccet onları teselli etmek için: "Üzülmeyin, ben daha sizlerin yanındayım, fakat sizin de Allah'ın isteğine uymanızı ve onun takdir buyurduğu hadiselerle rıza göstermenizi istiyorum. Bu bir şey değildir, çünkü benim ölümüm zamanında, bunlardan çok daha fazlasına tahammül etmem takdir edilmiştir. Bu hadise: "O zaman vuku bulacak olanlara karşı, deniz karşısında bir damla kadar küçüktür. En iyisi, Allah'ın isteğine rıza göstermemizdir" dedi.

Hadiseyi duyan vefalı sahabeler silahlarını bırakıp onun huzuruna çıktılar. Sahabeleri karşılarında göremeyen düşmanlar fırsattan faydalanarak şiddetle hücum ettiler ve nihayet kaleye girebildiler. Yüze yakın kadın ve çocuğu esir ettiler, her şeylerini yağma ettiler. Mevsimlerden kış mevsimi idi. O zamana kadar Zencan'da eşine rastlanmayan bir soğuk vardı. Esir düşmüş kadın ve çocuklar on beş gün müddetle, o şiddetli soğukta elbisesiz ve örtüsüz kaldılar. Her birinin sadece ince bir elbisesi vardı. Sığınacak yerleri yoktu, hepsi açtılar. Bazıları baş örtüleriyle kendilerini örtmeye ve ısınmaya çalışıyorlardı, fakat o kış kıyamet gününde mümkün olmuyordu. Üstelik etraflarını şehrin ve civar köylerin kadınları sarmış, kendilerine küfürler yağıdırıyor, delice oynayarak onlarla alay ediyorlardı ve: "İşte taptığımız Allah sizleri mükafatlandırıyor" diyerek onlara tükürüyorlardı.

Gerçi askerler kaleye girmiş, sahabelerin müdafaa aletlerini yağma etmiş ve bir kısmının çoluk ve çocuğunu esir almışlardı fakat sahabeler yine müdafaadan vazgeçmemişlerdi. Geri kalan kadın ve çocuklarla, Hüccet'in kaldığı yerin etrafına toplandılar ve on dokuz kişilik guruplarla beşe ayrıldılar. Bu beş guruptan bir gurup, müdafaaya ve düşmanı öldürmeye hazırlanıyor: "Ya Sahibi Zaman" diye bağırarak düşmanların sıralarına atılıyor ve onları dağıtıyorlardı. Bu doksan beş sahabenin birden bağırmasıyla,

ZENCAN OLAYI

düşmanlar korkudan titremeye başladılar. Bir kaç gün böyle geçti. Düşmana büyük hasarlar verildi. Düşman ordusunda ölü sayısı fazla idi. Ümitleri söndü, komutanların çoğu işten vazgeçtiler. Topçuları durdurdular, sıralar bozulmuş ve kuvvetleri azalmıştı. Emir Tuman, bu ümitsizliği nasıl ortadan kaldıracağına ve yeniden muharebeyi nasıl başlatacağına şaşmıştı. Geri kalan komutanlarıyla danışmaya ve önce kendi canını korumak, sonra Zencan halkını muhafaza etmek için bir çare bulmaya karar verdi. Bütün kumandanları topladıktan sonra, Emir Tuman: "Ben artık yorulduğum ve Hüccet'in sahabelerinin direnişinden bıktım. Onların cesaret ve mânevi kuvvetlerini, biz hiç bir zaman askerimizle yıpratamıyoruz. Bizim askerlerin hiç biri, Hüccet'in müritleri gibi, sadakatle, fedakârlık yapamayacaktır. Bizim ordumuz öyle bir ümitsizliğe düşmüş ki telafi edilmesi imkansızdır. Zira zafere ulaşsalar bile, yine ebedi ölüme mahkum olacaklarına inanmışlardır" dedi.

Bir çok düşüncelerden sonra, nihayet, kalenin dışından, kale içindeki Hüccet'in bulunduğu evin altına kadar bir tünel kazmaya ve bu şekilde sahabeleri kayıtsız şartsız teslim olmalarını sağlamaya karar verdiler. Bir ay uğraşıldı, sonra tünele patlayıcı maddeler koyarak, patlatmaya, hâlâ yıkılmamış olan sahabelerin evlerini yıkmalarına da karar verdiler.

Emir Tuman, topçu subaylarına, önce ordu ve Hüccet'in evi arasında kalan evleri yıktıktan sonra, Hüccet'in evini, top ateşine tutmalarını ve kaleyi yerli bir etmelerini emretmişti.

Ferman yerine getirildi. Hüccet'in karısı olan, Hatice, oğlu Hadi'yi kucağına aldığı sırada, Hüccet'le konuşurken, evlerinin bir kısmı yıkıldı. Hüccet kendisine: "Yakında bu çocukla esir düşeceksin, kendini hazırla..." derken ve Hatice bu sözler üzerine ağlarken, birden kurşuna hedef oldu ve derhal can verdi. Oğlu, Hadi ise, yaktığı mangalın ateşine düştü. Bir müddet sonra aldığı ağır yaralar neticesinde, Zencan Müçtehidisi olan Mirza Abul Kasım'ın evinde vefat etti. Onlara şahit olan Hüccet çok ıstırap ve acı duyduğu halde cesaret ve soğukkanlılığını kaybetmeden şu şekilde yalvarıyordu: "Allahım, vaat edilmiş zatı, ruhumun sevgilisini bulduğum günden beri, bunca felaketlere uğrayacağımı biliyordum.

NEBİL TARİHİ

Başıma yağın belalar çok çetin ve duyduğum ıstırap çok acıdır. Ancak senin emrini yüceltmek uğruna, bundan daha fazlasını bile tahammül etmeye razıyım. Karımı ve oğlumu kaybettim, sahabelerim şehit düştüler yakınlarım vefat ettiler, fakat bütün, bunlar, senin bana bahşettiğin tanıma nurun karşısında, anmaya değmez. Bin canım olsaydı, bütün dünya altın dolu benim olsaydı, bütün dünyaya hükmetseydim, hepsini senin uğruna feda ederdim ve bütün sıkıntıları sevinçle karşılardım."

Hüccet'in vefalı sahabeleri sevgili öncülerinin karısının ölümü, oğlunun durumu ve kendisinin kolundaki yarayı gördükçe üzüliyorlardı. Hepsi son nefeslerine dek onu terk etmemeye, şehit düşmüş kardeşlerinin intikamını zalim düşmanlardan almaya ant içtiler. Fakat Hüccet onları önledi ve: "Sakın böyle bir işe girişmeyiniz ve harp ateşini büsbütün alevlendirmeyiniz. İşlerinizi Tanrıya terk ediniz. Onun takdirine rıza gösteriniz. Son saatinizi ne kadar da geç olursa, sabır ve sebatla bekleyiniz" diye öğütledi.

Her gün sahabelerin adedi azalıyor, sıkıntıları artıyor ve kaldıkları yerin genişliği, daralıyordu. Nihayet 1267 Hicri senesinin Rabi'ul Evvel ayının beşinci günü¹ sabahı, Hüccet kolundan aldığı ağır yaranın ızdırabını on dokuz gün çektikten sonra, namaz kılmak için secdede iken can verdi.

Sahabeler ve yakınları, onun ölümünden çok acı duydular. Sahabelerden Din-Muhammed Vezir ve Mir Rıza-ı Serdar adlı iki kişi, hemen ve diğer sahabeler ve hatta yakınlarından, hiç bir kimsenin haberi olmadan, Hüccet'in cesedini bir yere gömmeye karar verdiler. Bunu, düşmanların Hüccet'in vefatından haberi olmadan yapacaklardı. Geceleyin Hüccet'in cesedini, Din Muhammed Vezir'in odasına götürerek orada gömdüler ve kimsenin anlamaması için, odayı da yaktılar. Çünkü düşmanlar Hüccet'in mezarını öğrenseydi, muhakkak cesedini çıkarıp hakarete maruz bırakacaktı. Hüccet'in vefatından sonra, matem toplantısı yapmak üzere, o korkunç hadiseden sonra yaşayabilen beş yüz kadın, evinde

---

¹ 8 Ocak 1851 Miladi

ZENCAN OLAYI

toplandı. Sahabeler, düşmanlara karşı direnişlerine ve müdafaalarına devam ediyorlardı. Onlardan iki yüz kuvvetli erkekten başka kimse kalmamıştı, gerisi ya ölmüş veya ağır yarlarla çalışamaz hale gelmişlerdi.

Hüccet'in öldüğünü haber alan düşmanlar, kaleyi ele geçirmek için şiddetli bir hücumla geçtiler. Askerlerin sevinç çığlıkları, davul zurna seslerine karışmış bir şekilde duyuluyordu. Sahabeleri öldürmeden geri dönmek üzere hücum ediyorlardı. Bunu gören sahabeler, korkuya kapılmadan "Ya Sahibi Zaman" diye bağırarak müdafaaya başladılar. Düşmanlar üstün gelene kadar bu muharebe devam etti. Nihayet geri kalan sahabelerin bir kısmı şehit, bir kısmı ise esir düştiler.

Düşmanlar yağmaya ve yenilenleri vahşice öldürmeye başladılar. Emir Tuman'ın emriyle Hüccet'in evine gitmek, onun eşyalarını yağma ve yakınlarına dokunmak yasaklanmıştı. Bu yasak emri olmasaydı, zalimlerin yapmadığı kalmazdı. Emir Tuman'ın niyeti durumu Tahran'a bildirmek ve gelecek olan emri beklemektir. Fakat halkı önleyemedi. Bilhassa Zencan hocaları, bu zaferden sonra halkı kötülüğe, şer çıkarmaya, esirlere eziyet etmeye ve kadınlara sataşmaya teşvik ediyor, kışkırtıyorlardı. Bu yüzden yağma başladı.

Halk, Hüccet'in evini bekleyen memurlara hücum etti ve askerlerle birlikte geri kalanları öldürmeye başladılar. Halk öyle kudurmuştu ki, Emir Tuman ve Zencan Valisi bile uhdelere gelemezlerdi. İntizam diye bir şey kalmamış ve herkes istediğini yapıyordu. Zencan Valisi, esirleri, Tahran'dan bir emir gelinceye kadar, Hacı Gulam'ın evinde muhafaza altına alınmaları için, ordu kumandanlarını ikna etti. Buraya nakledilen mazlum esirler, koyun sürüsü gibi, şiddetli soğuğa maruz kalmıştı. Kaldıkları yerin ne tavanı ne de döşemesi vardı. Burada birkaç gün aç kaldıktan sonra, onları, belki tekrar Müslümanlığa dönüp de hapisten kurtulabilinler diye Mirza Abul Kasım adında bir Müçtehidin evine naklettiler. Bu aç gözlü ve hırslı Müçtehit, kendi yakın kadın akrabalarını, esir kadınların bütün mücevher ve süs eşyalarını almaya ve kendilerini soyduktan sonra eski elbiseler giydirmeye

NEBİL TARİHİ

zorladı. Ancak bu işlemden sonra, esir kadınları serbest bırakmaya izin verdi. Bu esirlerin bir kısmı kendi evlerine, bir kısmı da civar köylere gönderildiler. Köylüler, Zencan halkının aksine, bu mazlum kadınlara karşı iyi davrandılar ve onları sevgi ve hürmetle karşıladılar. Hüccet'in ailesi ve yaralıları, kendilerinin hakkında, Tahran'dan bir emir gelene kadar, Zencan'da göz altına alındılar. Ancak şiddetli soğuk ve gardiyanların kötü davranışları onları bir kaç gündен fazla yaşatmadı. Hepsı son derece mazlumiyet içinde öldüler. Geriye kalan esirleri, Emir Tuman'ın fermanı ile Kerrusi, Hamse ve Irakî alaylarına teslim ettiler. Alaylar bu esirlere çok vahşice bir şekilde davrandılar. Bazıları kılıç ve mızrakla yetmiş altı kişi kadar olan bu esirleri parça parça ettiler. Her alay, rezalet çıkarmak ve kötülük yapmakta, diğerlerini geçmeye çalışıyordu. Bu dehşetin hüküm sürdüğü sırada, mazlum sahabelerin biri olan Aba-Basir babası, Hacı Muhammed Hüseyin, ezan okumaya kalktı. Onun sesi herkeste bir korku uyandırdı. Bu adamın ölüm saati yaklaştığı halde, heybetli bir şekilde Allah'ı Ekber diye sesini yükseltti. Irakî alayı, bu çağırışı duyunca yaptıklarından utandılar. "Ya Ali" diye bağırarak silahlarını attılar ve başka hiç bir ahababa dokunmadan, işlerinin peşine gittiler. Yolda kendi aralarında konuşarak Emir Tuman'a beddua ederek: "Emir Tuman'ın Allah belasını versin, bizi aldattı ve bize, bu insanlar Allah ve Peygamberlerin düşmanıdırlar, diye yalan söyledi. Allah belasını versin. Bir daha bizi kesse bile onu dinlemeyeceğiz ve bu kötülükleri yapmayacağız" diyorlardı.

Her ne ise, bazı esirleri topa bağladılar, diğer bazılarını soyup başlarına buzlu su dökerek kamçıldılar. Bir kısım esirlerin vücutlarına sıra sürerek, ölsünler diye karlara attılar. Fakat imanlı sahabeler son nefese kadar imanlarını muhafaza ederek, vazgeçtiklerine dair herhangi bir kelime ağızlarına almadılar. Hiç bir surette durumlarından şikayet etmediler, hüznelerini gösterecek herhangi bir harekette bulunmadılar. Askerlerin bu utanç verici işleri bittikten sonra, bu sefer Hüccet'in cesedini aramaya kalktılar. Bu iş için bazı sahabeleri sıkıştırdılar, Hüccet'in cesedinin nerede gömülü olduğunu göstermeleri için ellerinden gelen kötülüğü

ZENCAN OLAYI

yaptılar fakat hiç bir netice elde edemediler. Valinin aramaları da bir sonuç vermeyince, Hüccet'in yedi yaşındaki oğlu, Hüseyin'i yanına çağırarak ona iltifatlar yağdırdı ve son derece şefkatle onu karşılayarak: "Senin annen ve babanın başlarına gelen hadiseler, beni çok üzdü fakat benim yapacağım hiç bir şey yoktu. Asıl Zencan hocaları bu işin mesulüdür. Şimdi senin babanın cesedini bulup, hürmet ve saygıyla toprağa veririm, bu çirkin hareketlerin telafisini yapmış olurum" dedi ve bu gibi sözlerle çocuğu aldatarak, sonunda istediğini elde etti. Bir kaç memuru çocuğun yanına vererek, cesedi bulup getirmelerini emretti. memurlar, Hüccet'in kutsal cesedini getirdiklerinde, onu bir ipe bağlayarak, davul zurna ile şehirde dolaştırmalarını emretti. Üç gün, üç gece, bu ceset, serserilerin ayakları altındaydı, ona karşı yapmadıkları hürmetsizlik kalmadı. En sonunda, halka ibret olsun diye cesedi, şehrin meydanına attılar. Söylentilere göre üç gece sonra, bir kaç atlı cesedi alarak Kazvin'e götürüp toprağa vermişlerdir.

Bir müddet sonra Tahran'dan gelen emir gereğince, Hüccet'in yakınlarını, Şiraz'a götürüp, oranın valisine teslim ettiler. Şiraz valisi, kendilerine kalmış olan son varlıklarını da ellerinden olarak, kendilerini yıkık bir eve sefalet içinde yerleştirdi. Hüccet'in küçük oğlu mehdi, bu zorluk ve eziyetlere dayanamayıp o evde vefat etti ve aynı yerde defnedildi.

Zencan olayından dokuz sene sonra, ben bu şehre giderek bu korkunç olayın geçtiği yerleri ziyaret ettim. Ali Merdan Han kalesi, yerle bir olmuştu. Ben, vefalı sahabelerin kanlarıyla sulanmış topraklara bastım. Barikat için kullanılan ve kanla boyanmış bir çok taşı gördüm. Zencan olayında şehit düşenlerin sayısı, bu güne kadar kesinlikle tespit edilememiştir. Bilinen bir şey varsa, bu olayın uzun bir zaman devam etmesi ve bir çok kişinin ona iştirak etmeleridir. Ben, şehit düşenlerin isimlerini tam olarak elde edemedim. Sevgili okuyucular, bu konuda daha geniş bilgi elde etmek istiyorlarsa, İsmullahu'l Mim ve İsmullahu'l-Asad'ın, Zencan şehitlerinin isimlerini kaydettikleri makaleyi okuyabilirler. Hüccet'in sahabeleri ve Zencan şehitlerinin sayısı arasında görüş ayrılığı vardır. Bazılarına göre bu sayının bir kaç bin, diğer

NEBİL TARİHİ

bazılarına göre, daha da fazladır. Duyduğuma göre Hücet'in sahabelerinden biri, şehit düşenlerin isimlerini not ediyormuş. Ondan kalan yazıya göre, Hücet'in ölümünden evvel şehit düşenlerin sayısı bin beş yüz doksan sekiz, onun vefatından sonra ikiyüziki kişidir. Zencan olayını yazmam için, üçü de Emir uğruna şehit düşen Mirza Muhammed Tabib-i Zencan'ı, Aba-Basir ve Seyyid Eşref, bana yardımcı oldular. Bu zatları çok iyi tanıyordum. Bazı olayları da Molla Hüseyin Zencani'nin yazılarından aktardım. Molla Hüseyin, yazılarında, çeşitli kaynaklardan faydalanmıştı ve hepsini Hz.Bahau'llah'a göndermişti. Zencan olayını anlatmak için işte bu senetlerden faydalandım. Daha önce anlattığım Mazenderan olayını da, Seyyid Ebu-Talip Şehmirzadi'nin Hayfa'ya gönderdiği yazılardan ve yine Mirza Haydar Ali Ardestani'nin kısa kısa yazısından faydalandım. Bazı olayları da bizzat kalede yaşamış olan Molla Muhammed Sadık-ı Mukaddes, Molla Mirza Muhammed Furugi ve Emir uğruna şehit düşen, Cenab-ı Bedi'nin babası, Hacı Abdul-Mecit'ten duydum, Neyriz olayları hakkında yazdıklarımın hepsi, Cenab-ı Vahid'in yakın sahabelerinden olan Cenab-ı Razar-Ruh'un anlattıklarına dayanıyordu. Neyriz'in son hadiselerini, ahbaplardan biri olan Molla Şefi'nin Hayfa'ya gönderdiği yazılardan aktardım. Molla Şefi, Neyriz'in son hadiseleri hakkında Hz.Bahau'llah'a teferruatlı bilgiler göndermişti. Benim yazamadıklarımı, benden sonrakiler yazacaklardır. Sevgili okuyucularım, yazılarımda bir kusur bulurlarsa affetmelerini dilerim. Zira benden sonra gelenler, Mübarek Emrin tarihini teferruatıyla yazacaklar ve bu emirde zuhur eden garip hadiseleri gereğiyle anlatacaklardır.

ZENCAN OLAYI

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

YİRMİBEŞİNCİ BÖLÜM

HZ.BAHAULLAH'IN KERBELÂ'YA YOLCULUĞU

Bu tarihi yazmaya başlarken, tarihi olaylarla beraber, Hz.Bahau'llah'tan duyduklarımı da kaydetmeye karar verdim. Bazen tek başıma ve bazen diğer ahablarla, Hz.Bahau'llah'ın huzuruna çıktığımda, buyurdıkları tarihi olayları not edip, bu tarih kitabına ilave ettim. Bunlardan biri daha önce yazdığım (Bedeşt olayı) idi ve bu konudaki Hz.Bahau'llah'ın buyrukları, benim kitabımı süsledi. Zencan olayını yazdıktan sonra, bazı ahablarla birlikte iki defa Hz.Bahau'llah'ın mukaddes huzuruna müşerref olduk. Bu arada Hz.Bahau'llah, kardeşleri olan Cenab-ı Kelim'in evinde kalıyorlardı, 1306 Hicri senesinin Cemaziyel-evvel ayınının 7 sinde¹ oraya gelmişlerdi. O evde kaldıklarının ikinci ve dördüncü gecelerinde bazı Servistan ve Faran ahabları ve civarda sakin olanlarla birlikte, huzurlarına çıktık. Mukaddes sözleri, içimize öylesine işledi ki, bu duygular kalplerimizden bir türlü silinmedi. Söz buraya gelmişken, sayın okuyucularımın da bu mukaddes sözlerden tat almaları için, onları burada aktarmayı uygun buldum. Şöyle buyurdular: "Allah'a hamd olsun ki bu mübarek Emirde, iman edenlere lazım olan her şeyi nazil buyurdu. Yerine getirilmesi vacip olan hükümleri tayin etti ve lüzumlu işleri, açık bir şekilde kitapta zikretti. Şimdi herkesin vazifesi, hizmete kalkmak ve Allah'ın emirlerini yerine getirmektir.

İman edenler, bizim verdiğimiz öğütlere göre hareket etmelidirler. Sakın, itidalden çıkmasınlar ve verdiğimiz öğütleri unutmamasınlar. Hacı Mirza Musa-i Komi'nin levhinde şöyle buyurdu, öyle davranmalısın ki, iman ve ikan çeşmelerinden, ilim ve irfan denizlerinden doymuş olacak kadar içmiş olsan bile, dudakların bu sırrı, ister dost, ister yabancı hiç bir kimseye açmasın ve perde arkasında saklı olan sırlardan söz etmesin. Kalbin Allah'ın sevgi ateşi ile yanarsa da, kimseye belli etmemelisini, ruhun fırtınalı bir deniz gibi dalgalansa da, yüzünde telaş ve endişe belirtileri

---

¹ 9 Ocak 1889 Miladi

gözükmesin ve senin içinde olan sırlar, sözlerin ve davranışlarından açığa çıkmasın. Allah bilir ki biz hiç bir zaman saklanmadık, bilginlerin kıyafetinde olmadığımız halde, defalarca Nur ve Mazenderan'ın bilginleriyle konuştuk ve Emrin doğruluğunu onlara ispatladık. Niyetimizde, hiç bir zaman gevşeklik göstermedik. Nerede istekli gördük isek ona koştuk ve konuştuğumuz herkes. Allah'ın sesini duydu, kabul etti ve iman edenlerin topluluğuna katıldı. Ahdi bozanların davranışları olmasaydı, bu gün Nur ve Mazenderan, Emrin büyük merkezlerinden sayılacaktı ve insanların çoğu iman etmiş olacaktı. Prens Mehdi Goli Mirza, Şeyh Tabarsi kalesini kuşattığı sıralarda, biz sahabelere yardım etmek üzere Nur'dan çıktık. Hizmetkarlardan biri olan Abdul-Vehhab'ı, kaledekilere geleceğimizi haber vermesi için, önceden gönderdik. Etrafımız düşmanlarla dolu olduğu halde, sahabelere yardım etmeye karar verdik. Çeşitli tehlikeler bizi bu niyetten caydırmadı. Fakat Allah'ın kudret eli, bu maksada erişmemizi engelledi. Allah'ın hikmeti böyle istemişti. Bizim, Tabarsi kalesine doğru hareket ettiğimizi öğrenen Nur halkından bazıları durumu, Amul Valisi olan Mirza Taki'ye bildirdiler. Biz kaleye varmadan önce, istirahat halinde çay içerken Mirza Taki'nin adamları bize yetişti. Üstümüze yürüyüp atımızı ve eşyalarımızı zaptederek bizi esir aldılar. Benim atımın yerine eyeri bozuk, zayıf ve zavallı bir at verdiler. Yanımdakileri de zincire vurup, amul Valisine götürdüler. Mirza Taki, bizi hocaların zulmünden kurtararak, kendi evine götürdü ve ağırladı. Şehrin hocaları, onun bu yaptıklarına kızarak, bir çok tehditlerde bulundular. O da bizi hocaların zulmünden kurtaramayacağından emindi. Biz, Mirza taki'nin evinde iken, Mazenderan ordusunda bulunan Serdar, Amul'a döndü. Durumu öğrenince, Mirza Taki'yi azarladı ve: "Bu cahil hocaların tehditlerinden ve çıkardıkları gürültülerinden neden korkuyorsun. Onları dağıtıp, evinde bulunanları Tahran'a gönderecektin" dedi. Başka bir sefer de Sâri'de halkın eziyetine uğradık. Bu şehrin ileri gelenlerinin çoğu bizim tanıdığımız olduğu ve Tahran'da onlarla görüştüğümüz halde, sokaklarda, Kuddus ile beraber yürüdüğümüz için, her taraftan bizimle alay ederek (Bâbi, Bâbi) diye

NEBİL TARİHİ

bağırıyorlardı. Biz onların çirkin davranışlarından kurtulamıyorduk. Tahran'da, mazlumlara yardım etmeye kalkıştığımız için, iki defa hapsedildik. İlk seferi, Molla Taki'yi Kazvini'nin öldürülmesinden sonra idi. Sebep de işkence edilen suçsuz zanlılara yardım etmek istediğimiz içindi. İkinci sefer Nasreddin Şah'a yapılan suikasttan sonra idi. Bu olay, bizim Bağdat'a sürülmemize sebep oldu. Kısa bir zaman sonra, Kürdüstan dağlarına çıkıp bir müddet inzivaya çekildik. Bulduğumuz yer bir dağın tepesi idi. Burası meskûn yerden üç gün uzakta idi. Burada rahat edebilecek hiç bir şey yoktu. Nihayet Şeyh İsmail bizim yerimizi öğrendi ve bize yiyecek hazırlamaya başladı. Bağdat'a döndüğümüzde, Bâb'ın Emrinden hiç bir eser kalmadığını, tamamen unutulduğunu öğrendik. Bu mukaddes Emri yeniden canlandırmaya ve yaşatmaya, İlahi hakikatleri insanların gözü önüne koymaya çalıştık. O günlerde, sahabe ve müminlere bir korku çökmüştü. Tek başımıza Bâb'ın Emrinin hakikatlerini izaha çalıştık. Nifak ehli ve zayıf olanlara, ısrar ve azim ile hitap ederek: "Ey habersizler, hayret ediniz ve hakikat ehline yardımcı olarak unutulmuş dini, tekrar yaşatmaya çalışınız. Bütün dünya halkına Emir ufkundan çıkan İlahi ışıkları gösteriniz" dedik. Edirne'den çıktığımızda, İstanbul'un hükümet adamları, bizim hakkımızda bir kaç karar aldılar ve nihayet bizi ve arkadaşlarımızı denize atmaya karar verdiler. Bu haberler Tahran'a ulaştı ve ahbablar arasında bizim denize atıldığımız haberi yayıldı. Horasan müminleri bu haberi duyunca korku ve dehşete kayıldılar. Mirza Ahmed-i Azgandi, bu haberi aldığı anda "Buna inanamıyorum, zira doğru olduğu takdirde o zaman Seyyid Bâb'ın iddiasının ve Emrinin doğru olmadığını gösterecektir" dedi. Bir müddet sonra bizim Akkâ hapishanesinde sağlık haberimizi alan Horasan ahbabları son derece sevindiler ve Mirza Ahmed-ı Azgandi'nin imân ve güvenine hayran kaldılar.

HZ.BAHAULLAH'IN KERBELA'YA YOLCULUĞU

En büyük hapisaneden¹ dünyanın bütün sultan ve hükümdarlarına birer önemli levih göndererek, kendilerini Emrin yardımına çağırdık. İran Şah'ına yazdığımız (Sultan Levhi) ni, habercimiz Cenab-ı Bedi vasıtasıyla gönderdi. Bedi, büyük bir topluluk önünde bu levhi Şah'a teslim etti ve kendisini ikaz ederek, bu levih hakkında daha iyi düşünmesini söyledi. Diğer levihler de başka hükümdarlara ulaştırıldı. Üçüncü Napolyon'a yazdığımız levhin cevabı, Fransa elçisi tarafından bize teslim edildi ve halen Gusn-u Azam'ın² elindedir. Fransa İmparatorunun levhinde ezcümle: "Ey Fransa hükümdarı, rahiplere haber gönder, artık çanları çalmasınlar..." diye yazılı idi. Fakat Rus imparatorunun levhi daha eline geçmemiştir. Yakında alacaktır. Ancak bazı diğer levihlerimiz eline geçmiş ve okumuştur. Allah'a şükret ki, Emrini tanıyabilmen için sana yardım etmiştir. Zira irfan ve imana muvaffak olanlar, mukaddes kişilerden sayılırlar ve muhakkak daha önce farkında olmadan iyilikler yapmış güzel hareketlerde bulunmuşlardır. İyilik, insanın, Allah'ın iman ve irfan kaynağına kılavuzudur. Bu mukaddes emri tanıyamayan ve iman edemeyenler, muhakkak kötü bazı işler yapmışlardır. Şimdi sen, Allah'ın nuru ile nurlanınca, Emrine hizmet etmeye başlayacağını ve taklit ve imansızlık içinde boğulmuş insanları doğru yola kılavuzluk edeceğini umuyoruz. Senin hareketlerin, senin imanına tanıklık etmeli ve yolsuzlara doğru yolu gösterecek bir şekilde olmalıdır. Bu geceyi hiç bir zaman unutma. Umarız ki bu gecenin hatırası, ebediyete kadar dillerde dolaşsın ve hikayesi yer yüzünde hiç bir zaman silinmesin, inşallah."

HZ.Bâb'ın Emrini açıklamasından yedi Nevruz sonra, 1267 Hicri senesinin, Cemaziyül-evvel ayının on altısında³ ve Zencan olayından bir buçuk ay sonra, Hz.Bahau'llah, Tahran'dan,

---

¹ Akka'nın askeri kışlası, Hz.Bahau'llah tarafından bu adla adlandırılmıştır.

² Hz.Abdülbaha'nın lâkaplarından.

³ 1851 Miladi

NEBİL TARİHİ

Kerbela'ya doğru yöneldiler. O günlerde ben (Nebil), Hz.Bâb'ın kâtibi olan Mirza Ahmet'le birlikte Kermaşah'ta kalıyorduk. Hz.Bahaullah, Mirza Ahmed'e, elinde bulunan Hz.Bâb'ın bütün eserlerini derleyip toplamsını emretmişlerdi ve Mirza Ahmed bu işle uğraşıyordu.

Tahran'da yedi şehit olayı olurken, ben Zerend kasabasında ki babamın evinde idim. Bir müddet sonra Mübarek Türbeleri ziyaret etmek bahanesiyle Kom şehrine doğru yola çıktım.

Ancak benim asıl maksadım Mirza Ahmed'i görmektir. Fakat kendisiyle görüşemedim, Hacı Mirza Musa Komi, bana: "Seni Mirza Ahmed'in yerine götürebilecek tek kişi Cenab-ı Âzim'dir" dedi. Bu söze uyararak, Cenab-ı Âzimi görmek üzere Kom'dan onun kaldığı Kâşan şehrine doğru yol aldım ve onu bularak beraber Kermaşah'a döndük. Seyyid Abul-Kasım-ı Alakband'ı İsfahan'ın ziyaretine gittik. Bu şahıs daha önceden Mirza Ahmed'le birlikte Kermaşah'a gitmişti. Cenab-ı Âzim, Abul Kasım'dan beni Mirza Ahmed'in bulunduğu şehre götürmesini istedi. Seyyid Abul Kasım, beni Hamedan'a gitmem için hazırlayarak bana: "Mirza Muhammed Ali Tabib-i Zencani, seni Mirza Ahmed'e götürebilir" dedi. Onun dediği gibi Mirza Muhammed Ali Tabib-i Zencani'yi gördüm. Tabibi-i Zencani'nin bana tavsiye ettiği Kermaşah tüccarlarından biri olan Gulam Hüseyin-i Şuşteri vasıtasıyla, nihayet Mirza Ahmed'in yerini öğrendim ve ziyaretine gittim. Bir kaç gün sonra, Mirza Ahmet bana: "Kom'da iken, Hanlar Mirza'nın kardeşi Yıldırım Mirza'yı tebliğ ettim ve şimdi Hz.Bâb'ın (Yedi Deliller) adlı kitabından bir nüshasını hatıra olarak kendisine göndermek istiyorum. Senden, bu işi yapmanı rica ediyorum" dedi.

O günlerde, Yıldırım Mirza, Luristan'ın Hürrem Abad ilinin valisi idi ve ordusu ile birlikte Valeşter dağlarında kalıyordu. Ben bu vazifeyi sevinçle karşıladım ve hemen bir Kürt kılavuzla yola çıkarak dağlar ve ormanlardan geçip, altı gün sonra Yıldırım Mirza'nın ordugahına geldik. Mirza Ahmed'in emanetini kendisine verdim. Vali, Mirza Ahmed'e teşekkür etti ve memnunluğunu belirtecek bir cevap yazdı. Mektubu alarak geri döndüm.

Hz.BAHAULLAH'IN KERBELA'YA YOLCULUĞU

Kermanşah'a varır varmaz, Mirza Ahmed bana, Hz.Bahaullah'ın geldiklerini müjdeledi. Aylardan Ramazandı ve ben hemen Hz.Bahaullah'ın huzuruna koştum. Hz.Bahaullah, Kur'an okumakla meşgul idiler. Ben zevkle, mübarek Kur'an ayetlerini okuyan bu tatlı sesi dinledim. Yıldırım Mirza'nın, Mirza Ahmed'e yazdığı mektubu Hz.Bahaullah'a gösterdim bana: "Kacar sülalesinin imanına güven olmaz. Bu şahıs yalandan iman ettiğini söylüyor ve bundan, Bâbilerin bir gün Şah'ı öldürerek kendisini tahta çıkarmalarını umuyor" diye buyurdular. Bir kaç ay sonra Hz.Bahaullah'ın sözlerinin doğruluğu ortaya çıktı. Yıldırım Mirza, Mübarek Emrin en vefalı iman edenlerinden biri olan Seyyid Basır-ı Hindi'nin ölümüne emretti. Söz buraya gelmişken, Seyyid Basır'ın şahadeti ve onun iman edişinin hikayesini anlatmayı da uygun buldum.

Seyyid Bâb, Emrini ilk açıkladığı sıralarda, diri harflerin her biri, ayrı bir şehre yolculuk yaparak, bu zuhurun müjdesini halka vermeye vazifelendiler. Diri harflerden biri olan Şeyh Said-i Hindi ise, Hz.Bâb'ın emriyle Hindistan'a doğru yola çıktı. Multan şehrinin bilginlerinden olan Seyyid Basır, yeni zuhurun davetini duyunca, zatında bulunan aydınlığın yardımıyla, mübarek Emri kabul etti. Bilgisi onu hakikati bulmakta yardımcı oldu. Müritlerini etrafından dağıttı ve riyaseti bırakarak, Emre hizmet etmeye kalktı. Âmâ olduğu halde, yaptığı ilk iş, çok zor şartlar altında, Şiraz'a doğru gitmesi oldu. Şiraz'a geldiğinde, Hz.Bâb'ın, Şah'ın emriyle Azerbaycan dağlarında tutuklu olduklarını öğrendi. Hemen Şiraz'dan Tahran'a ve oradan da Nur şehrine doğru yol alarak Hz.Bahaullah'ın ziyaretine müşerref oldu. Bu görüşme, onun, erişemediğı muradını verdi ve susuz gönlünü serinletti. Ondan sonra elinde olmadan halka hangi din ve mezhepten olursa olsun, hakikati öğretmeye ve doğru yola kılavuzlamaya başladı. Şeyh Şehid-i Mazgani, bana şöyle anlattı: "Yaz mevsiminin sonuna doğru, Kamsar'da iken, Seyyid Basır-ı gördüm. Kaşan'ın zenginleri, yaz aylarını bir yayla yeri olan Kamsar'da geçiriyorlardı. Basır, gece gündüz, yaylaya gelmiş olan halkla bu konuda konuşuyordu. Kimse ona karşı koyamazdı. Halkın çoğu, Basır'ın bir büyücü

NEBİL TARİHİ

olduğunu, sihrinin yardımı ile, İslamiyet'in hakikatını ortaya koymaya muvaffak olduğunu düşünüyorlardı. Onun, günün birinde büyüünün yardımı ile, onların derece ve makamlarını ellerinden almasından korkarlardı. Sultan Âbâd şehitlerinden olan ve Molla Başî ile tanınmış Molla İbrahim bana şöyle anlatmıştır: "Seyyid Basîr hayatının son zamanlarını Sultan Âbâd'da geçirmekte idi. Ben kendisiyle o şehirde tanışmıştım. Orada bilginler ve hocalarla konuşur, sözlerini ispat etmek için de Kur'an-ı Kerim ve İslamiyet'in meşhur kitaplarından hadisler ve deliller gösterirdi. Çok açık konuşurdu ve kimse onun sözlerinin aksini iddia edemezdi. Bir müddet sonra, Sultan Abâb'dan Luristan'a gitmek üzere çıktı ve Yıldırım Mirza'nın ordugahına gitti. Prens kendisine son derece hürmet göstererek karşıladı. Bir gün konuşmaları esnasında, Seyyid Basîr, Muhammed Şah için, Prens'in hiddetine sebep olan bir kelime kullandı. Prens, bu hiddet ve öfke ile, onun dilinin koparılmasını emretti. Seyyid, metanetle bu vahşice harekete tahammül etti, fakat az bir zaman sonra buna dayanamayarak vefat etti. Aynı hafta içerisinde, Yıldırım Mirza, ağabeysi olan Hanlara karşı bir hareket işledi. Bunun üzerine Hanlar, Şah'a şikayet etti. Şah kendisine, vurulmasını ve Ardebile götürülerek hapse atılmasını emretti. Yıldırım hayatının sonuna kadar bu hapiste kapalı kaldı ve orada öldü.

Hız. Bahauallah Ramazan ayının çoğunu, Kermansah'ta geçirdiler ve sonra akrabalarından biri olan Şükrüllah-Nuri ve Şeyh Tabersi kalesinden kurtulanlardan Mirza Muhammed'i Mazenderani ile birlikte Kerbelâ'ya doğru yöneldiler. Hız. Bahauallah, Tahran'dan çıkıp Kerbelâ'ya gitmelerinin sebebini, bana bu şekilde anlattılar: "Bir gün Emir Nizam, bizi evine çağırarak son derece hürmet ve sevgi ile ağırladı ve bize: "Sizin yardım ve teşebbüsleriniz olmasaydı, harp konusunda hiç bir şey bilmeyen Molla Hüseyin ve arkadaşlarının, yedi ay gibi uzun bir süre, hükümetin ordusuna karşı dayanamayacaklarına emin olduğumu söylemek istiyorum. Sizin şahsınızın becerikliliğinize ve verdiğiniz böyle etkili emirlerinize şaşıyorum. Fakat bu güne kadar, sizin bu işe karıştığınıza dair herhangi bir belge elde edemedim. Sizin ve sizin gibi akıllı

Hz.BAHAULLAH'IN KERBELA'YA YOLCULUĞU

insanların, memlekete hizmet etmeyip de bir köşeye çekilmenize esef edip üzülüyorum. Şimdi, sizden, Şah'ın İsfahan'a gideceği bu günlerde bir müddet için Kerbelâ'ya gitmenizi rica ediyorum. İsfahan'dan döndükten sonra Şah'tan, size Emir Divân makamını vermesini isteyeceğim. Çünkü sizden başka kimseyi bu makama lâyük görmüyorum" dedi. Biz onun iddialarını kuvvetle reddettik ve herhangi bir rütbeyi almayı da kabul etmedik ve bir kaç hafta sonra Kerbelâ'ya gitmek üzere Tahran'dan çıktık."

Kermanşah'ta Hz.Bahauallah bana ve Mirza Ahmed'e Tahran'a gitmemizi emrettiler. Ayrıca beni, Tahran'a vardığımda, Mirza Yahya ile birlikte, Şahrud yakınlarındaki Zul-Fâkar Hanın kalesine gidip, Hz.Bahauallah'ın Tahran'a dönüşlerine dek orada kalmakla vazifelendirdiler. Mirza Ahmed'e de Hz.Bahauallah Kerbelâ'dan dönüncüye kadar, Tahran'da kalmasını emrettiler. Ayrıca Mirza Ahmed'e, Cenab-ı Kelim'e verilmek üzere bir kutu şeker ve bir mektup verdiler. Şeker kutusu, Mazenderan'a Hz.Abdülbaha ve annelerine gönderilecekti.

Ben Tahran'a vardığımda, Hz.Bahauallah'ın emirlerini Mirza Yahya'ya ilettim. Fakat o, Şahrud'a gitmeyi reddettiği gibi beni de, Kazvin'e giderek arkadaşlarına bir kaç mektup götürmem için zorladı.

Kazvin'den döndükten sonra, bazı akrabalarımın İsrarları üzerine Zerend'e gitmeye mecbur kaldım. Mirza Ahmed, benim tekrar dönmemi sağlayacağını söz verdi ve sözünü de tuttu. İki ay sonra Tahran'a döndüm ve Mirza Ahmed'le birlikte, bütün kışı, yeni kapının dışındaki bir handa geçirdik. Mirza Ahmed, bütün zamanını (Farsça Beyan) ve (Yedi Deliller) kitabının iki nüshasını bana vererek, birini Mostofiyül Memalik-i Aştiyani'ye, diğerini de Mirza Seyyid Ali-yi Tafrişi Macdül Eşraf'a götürmemi söyledi. Bu kitabı okuyan Mostofiyül Memalik, iman etti, fakat Macdül Eşraf iman etmekten mahrum kaldı. Bir gün Cenab-ı Kelim'in huzurunda, Macdül Eşraf: "Bu Bâbiler, dinlerini yaymaya çok çalışıyorlar, geçen gün bir genç bana bir kitap getirdi. Bu kitabın yazıları ancak câhil insanları aldatabilir" dedi. Cenab-ı Kelim bu konuşmadan sonra, bu kitabı Mirza Amed benim vasıta ile ona gönderdiğini

NEBİL TARİHİ

öğrenerek, hemen aynı günde beni çağırıp, bir an evvel Zerend'e gitmemi ve Mirza Ahmed'e de Kom'a gitmesini söylememi tavsiye ederek: "Siz ikiniz büyük bir tehlikeyle karşı karşıyasınız" dedi.

Mirza Ahmed benden, ne pahasına olursa olsun bu kitabı Macdül Eşraftan geri almamı istedi. Ben de çeşitli bahaneler uydurarak kitabı geri aldım. Kısa bir süre sonra Mirza Ahmet Kom'a gitmeye hazırlandı. Ben kendisini Şah Abdul Azim'e kadar uğurladım ve sonra Zerend'e doğru yöneldim.

Hz.Bahaullah 1267 Hicri senesinin Şevval ayında¹ Kerbelâ'ya girdiler. Bir kaç gün de Bağdat'ta kaldılar. Bağdat şehri daha sonra, ikinci defa olarak Hz.Bahaullah'ı ağırladı ve Hz.Bahaullah Mübarek Emirlerini, işte bu şehirde açıkladılar.

Hz.Bahaullah Kerbelâ'ya vardıklarında, Iraklı, Seyyid Uluvv adında bir şahsın, Ruhul Kudüs'ün kendisinde tecelli etmiş olduğunu iddia ettiğini ve bu şekilde, aralarında Şeyh Sultan-ı Kerbelâi ve Hacı Seyyid Cevat gibi çok mümin sahabelerin bulunduğu bir gurup ta, ona aldandıklarını öğrendiler.

Şeyh Sultan, kendisini Seyyid Uluvv'un en bilgili talebelerinden addederek, Seyyid'den sonra onun yerine geçeceğine inanıyordu.

Hz.Bahaullah ona öğütler vererek, yolunu şaşırılmış bir takım insanların peşinden gitmemesini nasihat ettiler. Bu öğütlerle Şeyh Sultan'ın kalbinde, tekrar Allah'ın sevgisi alevlendi ve şeytanını ağından kurtulup Allah'a yöneldi. Seyyid Uluvv'un diğer talebeleri, Şeyh Sultan'ın davranışındaki bu değişikliği görünce, onlar da onun izinden yürüdüler. Tek başına kalmış olan Seyyid Uluvv ise, topluluk karşısında Hz.Bahaullah'ın sonsuz bilgisine ve makamının büyüklüğüne itiraf edip, yaptıklarından pişmanlık duyduğunu, bir daha böyle boş iddialarda bulunmayacağına söz verdi. Hz.Bahaullah Kerbelâ'da iken, bir gün Seyyid Hasan-ı Zonuzi ile görüşüp kendi nurlu hakikatlarını ona açıkladılar. Daha önce, Hz.Bâb böyle bir müjdeyi Seyyid Hasan'a vermişlerdi. Şeyh

---

¹ 30 Temmuz - 28 Ağustos 1851 Miladi

Hz.BAHAULLAH'IN KERBELA'YA YOLCULUĞU

Hasan-ı Zonuzi'nin hayatını daha önce anlatmıştık. Hz.Bahauallah kendisine mani olmasaydı, içinde alevlenen İlâhi aşkın dalgalanmasıyla, vaat edilen Zuhur'un geldiğini bağıarak herkese ilan edecekti.

Bahauallah'ın azametini idrak edebilenlerden biri de, Mirza Muhammed Ali Tabib-i Zencani idi. Hz.Bahauallah, iman tohumunu, onun kalbine öyle saçtılar ki az bir zamanda yeşerdi ve meyvesini verdi ve imanı nihayet onu şahadet meydanına kılavuzladı. Hz.Bahauallah'a hayran olanların bir başkası da Hacı Abdülmecid'in oğlu, Abdül Vahhab-ı Şirazi idi. Bu zatın, Kerbelâ'da bir dükkanı vardı ve ticaretle meşguldü. Kerbelâ'da Hz.Bahauallah'ın huzuruna çıktuktan sonra, ticareti bırakıp, Hz.Bahauallah'ın yanında kalmaya karar verdi. Hz.Bahauallah, ona maddi yardımda bulunarak beklemesini emrettiler. Tahran'a döndüklerinde, Abdul Vahhap dayanamayarak arkalarından Tahran'a geldi. Bu şehirde düşmanlara esir düşerek, diğer müminlerle birlikte Siyah Çal hapishanesine kapatıldı ve nihayet şehit oldu.

Şeyh Ali Mirza-yi Şirâzi de Hz.Bahauallah'ın hayranlarından biriydi ve hayatının sonuna kadar Emre hizmet etmekle meşguldü. Hz.Bahauallah'tan gördüğü olağan üstü halleri, her önüne gelene anlatıp duruyordu.

YİRMİALTINCI BÖLÜM

ŞAH'A OLAN SUİKAST VE ONUN KURTULMASI

Hız.Bâb, Mübarek Emrini açıkladıktan sekiz Nevruz geçtikten sonra, 1268 senesinin, Cemaziyül Evvel ayının 27'sinde¹, Hz.Bahauallah, Irak'ta İlahi Emri yaymakla meşgul idiler. Mevlâlarının şahadeti ve durmadan yağın belâlar karşısında, etrafa dağılmış ve perişan olmuş müminler, Hz.Bahauallah'ın tükenmek bilmeyen çalışmaları sonunda tekrar ısınarak, çekildikleri köşelerden hizmet meydanına koştular. Hz.Bahauallah, onları cesaret ve dayanmaya teşvik ederek, sonradan zuhur edecek belâlar ve musibetlere karşı mukavim kıldılar. Kendileri de İran'da ve Irak'ta, Hz.Bâb'ın Emrini açıkça yaymaya başladılar.

Bu yılın ilkbaharında, İran Sadrazamı olan Emir Nizam, Kâşan'ın Fin Hamamında öldürüldü. Bu şahıs, üç sene müddetle devam eden başkanlığı süresince, bütün kudretiyle, İlahi Nuru söndürmeye ve Seyyid-i Bâb'ın Emrini ortadan kaldırmaya çalıştı. Bu hedefe ulaşmak için de, korkunç bir zulüm işledi ve Seyyid-i Bâb'ın ölümünü emretti. Fakat sonunda zarardan başka bir netice elde edemedi. Sadrazamlığının ilk senesinde, İlahi Emri söndürmek amacıyla, Mazenderan'a bir ordu gönderdi.

Kuddus, Molla Hüseyin ve diğer 313 suçsuz ve masum sahabenin öldürülmeleri için, kesin emir verdi. Sadrazamlılığının ikinci yılında, yine onun emriyle, Tahran'da yedi kişi şehid edildi. Neyriz'de, Cenab-ı Vahid ve sahabeleri, işte onun emriyle şehid edilerek, mukaddes kanları aktı. Bu hadiseler, İran'ın çeşitli şehirlerindeki halkı, zalim vezirlerinin izinden yürümelerini ve müminleri rahat bırakmamaları hususunda kıskırttı. Bu sene zarfında bu cahil vezir, kötülüklerini daha da ağırlaştıracak bir harekette bulunarak, Zencandaki Cenab-ı Hüccet ve binsekizyüze yakın masum sahabelerinin hunharca öldürülmelerini emretti. Bu vezir, hükümetini, müminlere karşı zulüm ile başlattı cefâ ile sona erdirdi.

---

¹ 1852 Miladi

ŞAH'A YAPILAN SUİKAST VE KURTULMASI

Emir Nizam'dan sonra, onun yerine geçen Mirza Ağa Han-ı Nuri, önce hükümet ile Bâbilerin arasını bulmak ve barıştırmak için Bâbilerin reisi olan Hz.Bahaullah'a bir mektup yazarak, kendilerini Tahran'a davet etti. Esasen Irak'tan Tahran'a dönmeye karar vermiş olan Hz.Bahaullah, bu mektubu alınca, başkente doğru yola çıkarak, Recep ayında Tahran'a vardılar. Mirza Ağa Han, kardeşi olan Cafer Goli Han'ı, Hz.Bahaullah'ı karşılamaya ve hoş geldiniz demeye gönderdi. Hz.Bahaullah bir ay kadar vezirin kardeşinin evinde misafir kaldılar. Sadrazam, kardeşi olan Cafer Goli Han'ı, Hz.Bahaullah'ı ağırlamakla vazifelendirmişti. Şehrin zenginleri ve sarayın ileri gelenleri, Hz.Bahaullah'ın ziyaretine giderlerdi. Bir aydan sonra Hz.Bahaullah Şemiran'a doğru hareket ettiler. Cenab-ı Kelim şöyle anlatmıştır: "Bu arada Cenab-ı Âzim, Hz.Bahaullah'ı uzun zaman bekledikten sonra, kendisiyle görüşebildi ve görüşme esnasında, uzun zamandan beri düşündüğü planı Hz.Bahaullah'a izah etti, fakat Hz.Bahaullah kendisini bu çürük fikirden men ederek onun kötü sonuçlarını açıkladılar ve böyle bir hareketin, yeni belâ ve musibetlerin doğmasına sebep olacağını hatırlattılar. Hz.Bahaullah oradan Lavasan'a yönelerek vezirin mülkü olan Afçe Kasabasında misafir kaldılar. Cafer Goli Han Hâlâ misafirperverliğine devam ediyordu.

Hz.Bahaullah Lavasan'da iken din kardeşlerine yapılan vahşice zulümlere dayanamayan Sadık-ı Tebrizi ve Fathullah-ı Komi adında iki cahil Bâbi gencinin, ordusu ile birlikte Şemiran'a gitmekte olan Şah'a, oç almak gayesiyle, hücum ettiği haberi geldi. Daha müessir bir silah kullanacakları yerde, saçma mermileri kullanmaları, bu iki gencin cehalet ve saflığına tanıklık eden büyük bir delildir. Saçma mermiler Şah'ın vücudunda ancak hafif bir yara açabilmişti. Bu iki şahıs, akıllıca planlanmış bir suikast aracı olsalardı, muhakkak ki kendilerine, saçma yerine ağır mermi kullanmaları tavsiye edilirdi. İşte akılsızca hazırlanmış olan bu suikast, onların kendi başlarına ve kimseye danışmadan bu işe giriştiklerini gösteriyordu. Bu iki cahilin 1268 senesinin Şevval

NEBİL TARİHİ

ayının sonlarına doğru¹ işledikleri bu çirkin hareket, ahabplara yeni belâlar doğmasına sebep oldu. Daha önce baş göstermiş belâlardan zor kurtulmuş sahabeler, bu sefer, bu kargaşalığa kurban giderek çeşitli azap ve sıkıntılara maruz kaldılar. Bu suçla itham edilen Hz.Bahaullah da tanınmış sahabelerle birlikte tutuklanarak, Siyah Çal zindanına kapatıldılar ve en azgın suçlulara mahsus ağır bir zincire vuruldular. Dört ay kendi muazzam ağırlığı ile Hz.Bahaullah'ın vücudunu ezen bu zincirin izi, ömrünün sonuna kadar mübarek boyunlarında görölüyordu.

Bu olaydan sonra, son derece korkan saray ilgileri ve İslâm hocaları, bu işi yapanların bir an evvel cezalandırılmalarını istediler. Düşmanların zulmüne karşı reaksiyon göstermemelerine defalarca tembih edilen müminler arasında çıkan bu iki cahilin işledikleri bu çirkin hareket, hükümet adamlarının ve din hocalarının, Bâbileri memleket düşmanı olarak tanımalarına ve Bâbilere karşı umumi seferberlik ilan etmelerine sebep oldu.

Şemiran'da bulunan Cafer Goli Han, Hz.Bahaullah'a bir mektup yazarak: "Bu olaya en çok Şah'ın annesi kızmıştır ve saraydakilere, sizin, Sadrazam Mirza Ağa Han'la birlikte bu suikastı hazırladıklarınızı anlatmıştır. Bu gürültünün yatışmasına kadar bir köşeye çekilmenizi tavsiye ederim" dedi ve bu mektubu çok emin bir haberci ile birlikte, Hz.Bahaullah'ın bulunduğu Afçe'ye gönderdi. Haberciye, Hz.Bahaullah'ın yanında kalmasını ve istedikleri yere kendileriyle birlikte gitmesini söyledi.

Hz.Bahaullah, Cafer Goli Han'ın teklifini kabul etmeyerek ertesi gün, Şah'ın ordusunun bulunduğu Niyâveren'a doğru yöneldiler. Yolun yarısında bulunan Zerkende Kasabasına geldiler. Bu kasabada bulunan Rus sefaretinin sekreteri olan Mirza Mecit, Hz.Bahaullah'ı ağırladı. Hz.Bahaullah'ı tanıyan, Hacı Ali Han-ı Hacebu-Devle'nin bazı adamları, kendisine, Hz.Bahaullah'ın Rus sefareti sekreterinin evinde bulduklarını haber verdiler. Hacebud-Devle ise hemen durumu Şah'a ilettili.

---

¹ 15 Ağustos 1852 Miladi

ŞAH'A YAPILAN SUİKAST VE KURTULMASI

Saray ilgilileri, Hz.Bahaullah'ın ordu yakınlarına gelmesine şaşılar. Şah ise, böyle ağır bir suçla itham edilen bir şahsın ne cesaretle açığa çıkabileceğine hayret etti. Hemen Hz.Bahaullah'ı Rus sefaretinden teslim alması için bir memur gönderdi. Rus sefiri, Hz.Bahaullah'ı memura teslim etmedi ve mübarek zata: "Siz Sadrazamın evine gidiniz" diye tavsiyede bulunarak Sadrazama: "Hz.Bahaullah'ı benim emanetim olarak saklayıp koruyacaksın, onu tehdit eden en ufak bir hadise karşısında sen mesul olacaksın" diye bir yazı yazdı. Hz.Bahaullah'ı her zaman destekleyen Mirza Ağa Han, bu sefer can havlı ve mevkisini kaybetme korkusundan, bu işe yanaşmadı. Hz.Bahaullah, Zerkende'den ayrılırken, Rus elçisinin kızı, Hz.Bahaullah'ı bekleyen tehlikeleri düşünerek, perişan bir halde göz yaşları dökerek babasına: "Baba, bu misafirini koruyamazsan, senin kudret ve mevkiin ne zaman işe yarayabilir, diye söyleniyordu. Kızını son derece seven elçi, onun ağlamasına dayanamayarak, Hz.Bahaullah'ı korumak için elinden geleni yapacağına söz verdi, fakat bu sözü tutamadı, zira, Niyâveran-Tahrân yolunda, Hz.Bahaullah'ın bütün eşyalarını zaptederek, ayakları çıplak olduğu halde, Tahrân'a doğru yürüttüler. Yaz mevsiminin kızgın güneşi altında bu yürüyüş, Hz.Bahaullah'ı çok sarstı. Halk her taraftan Mübarek zatı sarmış, taşlar atıyor ve küfürler, hakaretler yağdırıyorlardı. Çünkü hocaların fetvasına göre, Hz.Bahaullah dinin, vatanın ve Şah'ın tek düşmanıydı. Siyah Çal'a geldiklerinde, gözleri dönmüş, küfürler ve beddualar eden, elinde bir taş olan bir ihtiyar kadın ortaya atılarak, taşı Hz.Bahaullah'ın yüzüne vurmaya kalktı, memurlar kendisini engellemeye çalışırken ihtiyar kadın yalvararak ve onlara yemin ettirdi ve taşı vurmasına mani olmamalarını istedi. Hz.Bahaullah: "Ona mani olmayınız zira bir sevap işlediğini sanmaktadır" diye buyurdular.

Hz.Bahaullah'ın hapsedildiği Siyah Çal, civar hamam lağımının geçtiği yerdî ve sonradan zindana çevrilmişti. Karanlığı, pis kokusu ve türlü, çeşitli böcekleri anlatılacak gibi değildi. Hz.Bahaullah'ın boynuna vurulan zincirin adı Kara Kâhar olup, tanınmış bir zincir idi. Üç gün üç gece, Hz.Bahaullah'a bir dilim ekmek veya bir yudum su verilmedi. Memurların biri bu

NEBİL TARİHİ

duruma dayanamayarak, Hz.Bahauallah'a gizlice çay getirmek istediye de kabul buyurmadılar. Mübarek aileleri bir hayli uğraştıktan sonra, memurlara, evden getirilen yemeğin, Hz.Bahauallah'a verilmesini kabul ettirdiler. Memurlar önce bu teklifi kabul etmedilerse de, sonra razı oldular. Fakat Hz.Bahauallah, aynı suçla itham edilen arkadaşlarının aç olduğunu görünce, yemeklerin hiç birine dokunmadılar. Bu suçsuz esirler, Şah'ın öfkesine uğrayarak bütün sıkıntılara dūçar olmuşlardı.

Şah'a suikast yapanların, ilk önce Sadık-ı Tebrizi yakalandı. Sadık, kılıcını çekerek Şah'ın üzerine yürümüş ve kendisini attan düşürmüştü. Şâtır-Baş, Mostofiul Memalik'in adamlarıyla birlikte, kimliğini tespit etmeden hemen onu öldürüp vücudunu iki parçaya ayırdılar. Bir parçasını Şemiran Kapısına, diğer parçayı da Abdul-Âzim kapısına astılar. İkinci sanık, Fathullah Hakkak-ı Komi idi. Kendisini yakalayıp arkadaşlarını tanıtmaması için bir çok işkenceler ettiler fakat tek bir kelime bile söylemedi. Bu durum karşısında kendisinin sağır ve dilsiz olduğuna kanaat getirerek, ağzına eritilmiş kurşun döktüler. Yakalanan üçüncü kişi Abul Kasım Neyrizi idi. Tahran'da Hacı Süleyman Han'ın vücuduna mum taktıkları gün, Şemirand'da Abul Kasım'ı Neyrizi'nin vücuduna mum taktılar. Her saat başında Bâbilerin bir, ikisini yakalayıp Şah'a suikast olayına iştirak etme suçuyla, türlü işkencelere maruz bıraktıktan sonra öldürürlerdi. Halbuki hiç birisinin bu olayla ilgisi yoktu. Her saatte bir kere özel bir memur Siyah Çal'a girerek, esirlerden birini adıyla çağırırdı ve onu hapisten çıkarırdı. Şahadet meydanına gelince, halk, onun üstüne yürüyüp, çeşitli aletlerle, tanınmayacak derecede yaralıyorlardı. Bu zulümler, cellatları bile etkiliyordu. Bu olayda şehit olanlardan biri de Yahya Han'ın oğlu, Hacı Süleyman Han idi. Bu zatın babası, sarayda yüksek bir makama sahipti. Fakat Süleyman Han'ın kendisi, mevki ve makama hiç önem vermezdi. İnsanların davranışlarından nefret ediyor ve her türlü zenginlik belirtilerinden uzak duruyordu. İman etmeden önce, Tahran'dan Kerbelâ'ya giderek Seyyid Kazım-ı Reşî'nin derslerine iştirak etti. Günlerini ibadet etmekle geçirirdi. Molla Yusuf Erdebili ve Molla mehdi Hoi'den, Mübarek Emir

ŞAH'A YAPILAN SUİKAST VE KURTULMASI

hakkında bilgi aldı. İman ettikten sonra, Emre hizmet etmeye karar verdi. Bu arada Tabersi Kalesinin haberini aldı. Sahabelere yardım etmek üzere Kerbelâ'dan Tahran'a geldi, fakat bu arada Tabersi Kalesinin olayı sona ermişti. Bunun üzerine Tahran'da ahabaplarla ve Tabersi kalesinden kurtulmuş olanlarla tanışarak arkadaşlık kurdu. Tahran'da da, Kerbelâ halkının giydiği elbiseyi giyerdi. Başına küçük bir sarık, sırtına beyaz bir cübbe ile siyah bir aba giyerdi. Fakat Emir Nizam, onun giydiği bu çeşit elbiseyi beğenmeyerek, giyimini değiştirmesini zorladı. Bunun üzerine Süleyman Han, sarığı çıkararak, babası gibi şapka giydi. Ancak Emir Nizam'ın ısrarlarına rağmen sarayda çalışmayı reddetti.

Süleyman Han, hem halk ve hem saray mensuplarınca sevilir ve sayılırdı. Tahran'da yedi şehitler olayında, bu şehirde bulunduğu halde, kimse ona dokunmaya cesaret edemedi. Hz.Bâb'ın şahadetinden sonra, Tebriz'e gitmişti. Sevgili mevlâsını düşmanların elinden kurtarmak istiyordu. Ancak geç kalmıştı. Kimse onunla uğraşmaya cesaret edemezdi. Emir Nizam, Süleyman Han'ın, Hz.Bâb'ın fedailerinden olduğunu bildiği halde, bilmezlikten geliyor, ne kendisine ve ne de babasına herhangi bir hakarete bulunmuyordu.

Molla Zeynul Abidin'i Yazdi'nin şahadetinden sonra, hapiste bulunan Tahire'yi ve Hz.Bâb'ın kâtibi olan Seyyid Hüseyin'i Yazdi'yi hükümetin serbest bırakacağı duyulmaya başladı. Deniliyordu ki Seyyid-i Bâb'ın şahadetinden sonra Emir Nizam büyük bir korkuya düştü. Yaptıklarından çok pişmanlık duydu. Ölümünü yakın görerek: "Gerçi devletin iyiliği ve siyasetini korumak için Seyyid-i Bâb ve ona inananları öldürmeye teşebbüs ettim. Fakat bu tedbir ve teşebbüslerimin yanlışlığını şimdi anlıyor ve itiraf ediyorum ki; Seyyid-i Bâb ve sahabeleri memleket için çok faydalıydılar. Halkın taşkınlıklarını da yatıştırabilirdim. Ancak yanlış tedbirlerim yüzünden muvaffak olamadım" dedi.

Emir Nizam, yaptıklarının cezasını çekti ve onun yerine geçen Mirza Ağa Han-ı Nuri, başlangıçta, kendi mevkisini korumak için, hükümet ile Seyyid-i Bâb'ın sahabelerinin arasını bulmaya

NEBİL TARİHİ

çalıştı, fakat Şah'a olan suikast olayı, buna engel oldu ve başkentte büyük bir huzursuzluk ve sıkıntı yarattı.

Hz.Abdülbaha sonradan, sekiz yaşında oldukları o günleri bana şöyle anlattılar: "O zamanlarda, Tahran'da büyük bir huzursuzluk ve korku hüküm sürüyordu. Biz amcamız olan Mirza İsmail'in evinde kalıyorduk. Evden dışarı çıkar çıkmaz, hemen sokaktaki çocuklar beni göstererek: "Bâbi, Bâbi" diye bağırıyorlardı. Ben de bunun üzerine, daha az evden çıkmaya çalışırdım. Bir gün çarşıdan eve dönünce, bir sürü başı boş çocuklar peşime takılarak küfürler savurup taş atıyorlardı. Sağ salim eve varabilmek için onları, korkutmaktan başka bir çare bulamadım. Bunun üzerine yürürken, birden dönerek üzerlerine yürüdüm. Bu beklenmedik hücum karşısında hepsi korkarak kaçmaya başladılar, kaçarken de birbirlerine "kaçınız, kaçınız, yoksa bu küçük Bâbi sizleri yakalayıp öldürecektir" dediklerini duydum. Onlar kaçtıktan sonra ben eve doğru yürüdüm. Bu manzarayı gören biri, bana aferin oğlum, senin gibi cesur bir çocuğa hiç rastlamadım, dedi. O günden sonra kimse bana dokunmaya cesaret edemedi."

Bu arada yakalanıp şehit edilenlerden biri de, daha önce de sözünü ettiğimiz Hacı Süleyman Han idi. Bu şahsın şahadet hikayesini ben şahsen araştırdım ve Cenab-ı Kelim'den duyduğum gibi yazmaya çalışacağım, Cenab-ı Kelim şöyle anlattı: "Süleyman Han'ın şehid olduğu gün, ben Tahran'da bir toplantıda hazır bulunuyordum. Bu toplantıda, Mirza Abdülmecit ve şehrin bir çok ileri gelenleri de bulunuyorlardı. Hacı Molla Mahmut Nizamül Ulema bir ara Kelanter'e döndü ve Süleyman Han'ın şahadet hikayesini anlatmasını istedi. Kelanter ise Mirza Tağı Ked Hüdayı göstererek: "İşte o, Süleyman Han'ı, hapisneden şahadet meydanına kadar götürdü" dedi. Toplantıda hazır bulunanlar Mirza Tağı'den, gördüklerini anlatmasını istediler. Mirza Tağı söze şöyle başladı: "Hükümetin bana verdiği emir gereğince, dokuz mum hazırlayıp Süleyman Han'ın vücuduna dokuz delik açmam ve her mumu bir deliğe yerleştirmem gerekiyordu. Nasıreddin Şah, Hacibud Devle'ye, Süleyman Han hakkında söylenen söylentilerin doğruluğunu araştırmasını ve suçunu itiraf ettiği takdirde onu

ŞAH'A YAPILAN SUİKAST VE KURTULMASI

vazgeçirmeye çalışmasını, vazgeçmediği takdirde, Süleyman Han'ın istediği gibi kendisini öldürmesine emir vermişti. Süleyman Han ise vücuduna mum taktırıp, davul zurna ile çarşıda gezdirilmeyi ve sonunda da vücudunu iki parçaya bölüp her parçasını şehrin bir kapısına asmalarını istemiştir. Mumlar hazırlandı, ancak Süleyman Han'ın vücudunu delecek olan celladın elleri titrediğinden Süleyman Han bıçağı onun elinden alıp, kendi eliyle vücudunu delerek cellada: "Neden korkuyorsun? İşte böyle deleceksin" dedi. Mahkuman, birden bire memurlara hücum etmesinden korktuğum için, ellerinin bağlanmasını emrettim.

Süleyman Han, işaret ettiği yerleri delmesini istedi. Bunun üzerine iki mum böğrüne, iki mum omuzlarına, bir mum boynuna ve dört mum sırtına takıldı. Halkın bağırması ve kanlarının akması ona hiç bir tesir etmediği gibi, son derece metanet ve cesaretle etrafına bakınıyordu. Mum takma işi bitince Süleyman Han yerinden kalktı ve göğsünü kabartarak yürümeye başladı. Halkın açtığı yoldan ilerledi. Bir kaç adımda bir duraklıyor ve etrafını çeviren halka şöyle sesleniyordu: "Allah'a şükürler olsun ki, gönlümün arzu ettiği mevki elde edebildim ve şahadet tacını giyindim. Bakınız, Bâb'ın sevgisi nasıl yüreğimi yakıyor ve onun kudret eli, fedailerini ne şekilde şahadet meydanına koşturuyor." Mumlardan birinin sonuna yaklaştığını görünce: "Bu ateşi gönlümde yakan kimsenin, burada olup beni seyretmesini isterdim. Benim sarhoş olduğumu sanmayınız. Eşsiz sevgilinin sevgisi, işte beni bu hale getirmiş ve bana dayanma gücünü vermiştir. Bütün sultanlar ve padişahlar benim bu halimi kıskanacaklar" dedi. Bazan şevke gelip şöyle bağırıyordu: "Eski zamanda Hz.İbrahim'i ateşe attıkları zaman, Allah'a acılarını dindirmesi için yalvardı. Fakat ben bütün kalbimle böyle yalvarıyorum: Allah'ım kendi sevgi ateşini banim kalbimde öyle yak ki, bütün vücudumu içine alıp yaksın..."

Mirza Tagi Han, Süleyman Han'ın söylediği bütün sözleri ve bu sözlerin halkta uyandırdığı tesiri anlatamayacağını söyleyerek şöyle devam etti: "Çarşıya vardığımızda, rüzgar mumların şulesini daha da artırdı. Mumların biri sonuna yaklaşmış ve dibindeki yarayı yakmaya başlamıştı. Süleyman Han muma hitaben şöyle dedi. "Ey

NEBİL TARİHİ

mum! Nihayet tesirini kaybetmeye başladın, istediğin kadar çalış fakat artık senin yakıcı tesirini anlamıyorum bile. Senin şulen bana bir müjde veriyor ve Allah'a çağırıldığımı duyuyorum.."

İşte Süleyman Han bu şekilde kalabalığın içinde yürüyordu. Yanan vücudu, karanlıklara nur saçarak gibiydi. Şahadet meydanına gelince, halka hitap ederek şöyle dedi: "Hepiniz, Süleyman'ın haşmetini biliyorsunuz. Bunca nimet ve rahattan vazgeçerek neden feda meydanına koştuğunu acaba biliyor musunuz? İşte bu eşsiz sevgilinin sevgisi içindir..." Sonra İmam Zade Hasan'a doğru yönelerek, mânasını anlayamadığım bir kaç Arapça söz söyledi ve sonra cellada işaret ederek vazifesini yapmasını istedi. Cellat onun vücudunu parçalarken, hâlâ ağzından sevgilisine olan yalvarıları duyuluyordu."

Mirza Tağı Han'ın anlattıkları, toplantıda hazır bulunanlarda derin bir tesir bıraktı. Mirza Mahmud Nizamül Ulema bu hikayeyi dinleyince baştan aşağı titredi ve kendi kendine "ne garip bir şey, ne garip bir şey" diyerek kalktı ve başka hiç bir şey söylemeden dışarı çıktı.

Aynı senede şehit olan müminlerden biri de çok cesur bir kadın olan Tahire'dir. Daha önce de onun hayatının bir kısmını anlatmıştık. Tahran'da yedi şehitlerin olayı çıkınca, Tahire de yakalandı ve Tahran Kelantarı'nın evinde hapsedildi. Tanınmış ailelerin hanımları arada ziyaretine gider ve onun bilgisinden faydalanırlardı. Tahire şehid oluncaya kadar bu evde kaldı. Tahire'nin şahadet hikayesini, Kelanterin zevcesinin arkadaşlarına anlattığı gibi, burada anlatmaya çalışacağım.

Tahire bizim evde iken bir gece beni yanına çağırdı. Odasına gittiğimde onu beyaz ipekli bir elbise giyinerek iyice süslenmiş olarak buldum. Odası çok güzel kolonya kokuyordu. Bunu görünce şaşırđım. Tahire bana: "Ben sevgilime kavuşmaya hazırlandım. Yakında benim zahmetlerimden kurtulacaksınız" dedi. Bu sözü duyunca korkudan titredim ve ondan ayrılacağıma üzülererek ağlamaya başladım. Tahire kuvvetli bir sesle bana: "Ağlama, senden bir kaç ricam var Benim için tespit edilmiş şahadet saati yaklaşmıştır. Senden oğlunu da benimle göndermeni

ŞAH'A YAPILAN SUİKAST VE KURTULMASI

istiyorum. Ben ölürken onun da yanımda olmasını istiyorum. Kendisine tembih et, beni öldürecek kimselere, elbisemi çıkarmalarına müsaade etmesin. Başka bir ricam da, ben öldükten sonra, cesedimin bir kuyuya atılmasını ve üzerini taş ve topraklarla örtülmesini sağlasın. Ölümünden üç gün sonra, bir kadın seni arayacak. Şimdi sana vereceğim bu paketi kendisine ver. Senden olan son bir ricam. Şu andan itibaren, benim odama girilmesine ve beni rahatsız edilmesine mâni olmandır. Ben namaz kılmaya başlayacağım ve oruca niyetliyim. Sevgilimin huzuruna gidinceye kadar orucumu bozmayacağım" dedi. Sonra kapıyı dışardan kilitlemesini isteyerek: "Ayrılık saati gelince kapıyı çalacağım. senden ricam, sana verdiğim bu haberi, düşmanlarımdan kendileri her tarafa yaymadan, herkesten saklı tut" dedi. Ben kapıyı kilitledim ve büyük bir üzüntü ile odama döndüm. Artık uyuyamıyordum. Onun yakında öleceğini düşündükçe, Allah'a yönelip onun için duâ ediyordum. O gece ve ertesi gün, bir kaç defa odasının kapısına gittim ve kapı arkasından sessizce kulak kabarttım. Onun tatlı bir sesle dua ve münacat okuduğunu duydum. Gün battıktan dört saat sonra kapının çalındığını duydum. Acele ile oğluma koştum ve Tahire'nin isteklerini ona bildirdim, o da kabul etti. Tesadüfen kocam da evde yoktu. Oğlum kapıyı açtı ve bana Aziz Han'ı Serdar'ın adamlarının, Tahire'yi almaya geldiklerini bildirdi. Bunu duyunca şiddetle titredim. Tahire'nin odasına gittim ve titreyen ellerimle kapıyı açtım. Onu, çarşafını giymiş, gitmeye hazır vaziyette, odada bir aşağı, bir yukarı yürürken buldum. Beni görünce yaklaştı, öptü ve kendine ait küçük sandığını, anahtarıyla beraber elime vererek: "Bunu hatıra olarak sana veriyorum. Onu açıp içindekileri görünce beni hatırla" dedi. Sonra benimle vedalaşarak oğlumla birlikte evden dışarı çıktılar. Tahire, Serdar'ın gönderdiği ata binerek, oğlum ve memurlarla birlikte gittiler. Gözümden kayboluncaya kadar onlara baktım. Üç saat sonra oğlum döndü, gözlerinden yaşlar akıyordu. Serdar ile memurlarına küfürler ve lanetler yağdırıyordu. Onu yanıma aldım ve olup bitenleri anlatmasını istedim. Oğlum şöyle anlattı: "Anne, gördüklerimi doğru dürüst anlatamam, buradan, şehrin dışında

NEBİL TARİHİ

bulunana İlhani bağına gittik. Orada Serdar ile adamlarını sarhoş olarak gördüm. Ta uzaktan kahkaha sesleri geliyordu. Bağıın kapısına geldiğimizde, Tahire attan indi ve bana: "Serdar'la karşılaşmak istemem, sen kendisiyle görüş, beni boğarak öldüreceklerini sanıyorum. Bu iş için de daha önceden ipek bir mendil hazırladım. Bu mendili sana veriyorum, lütfen bu sarhoşu, beni bu mendil ile boğmasını ikna et" dedi. Bunun üzerine Serdar'a gittim. Kendinden geçmişçesine içmiş ve sarhoştü. Beni görünce: "Keyfimizi bozma, bu zavallı kadını boğup bir kuyuya atmalarını söyle" diye bağırda. Adamın verdiği bu emre hayret ettim. Başka konuşacak bir şey kalmadığından, hemen oradan ayrıldım ve tanıdığım Serdar'ın iki adamına giderek mendili onlara verdim. Onlar da Tahire'nin istediği gibi aynı mendili boğazına sarıp onu boğdular. Hemen bahçivana giderek cesedi gömecek bir yer istedim. Bahçivan yeni bir kuyu kazdıklarını ve bu maksat için uygun bir yer olduğunu söyledi. Tahire'nin cesedini bu kuyuya attık ve kendisini de istediği gibi üstünü taş ve toprakla örttük. Sonra herkes işine gitti ve memleketlerini kutsal vücuduyla nurlandıran bu nurlu cesedi toprakların altına terk ettiler." Oğlumun bana anlattığı bu feci hadiseye öyle üzüldüm ki üzüntüden bayıldım. Kendime geldiğimde, oğlum da son derece üzgün olarak ağlarken buldum. Benim halimi ve üzüntümü gören oğlum bana: "Ağlama anne, babam senin bu halini görürse çok kızacak. Kendi mevkisini kurtarmak için bizi terk edebilir ve hatta Şah'a çıkarak bizi itham edebilir. O zaman biz de tehlikeye düşeceğiz ve idama mahkum olabiliriz. Mademki biz Bâb'a iman etmiş değiliz, ne diye kendimizi tehlikeye atalım? Bizim yapabileceğimiz tek şey, Tahire'nin sevgisini her zaman kalbimizde saklı tutmak ve onu, düşmanlarının kötölemelerine karşı müdafaa etmektir." Oğlumun sözleri beni biraz teskin etti. Tahire'nin bana vermiş olduğu küçük sandığı açtım. İçinden küçük bir ıtır şişesi, mercandan yapılmış bir tespih ve bir gerdanlık ve Firuze, yakut ve Akik taşlarından yapılmış üç yüzük çıktı. Bu olaydan üç gün sonra bir kadın gelip Tahire'nin bana verdiği emaneti alıp gitti. Bu kadını daha önce görmemiştim, bir daha da göremedim. Tahire şehit olduğu zaman 36 yaşındaydı."

ŞAH'A YAPILAN SUİKAST VE KURTULMASI

Tahire'nin asıl adı Fatma idi. Annesi ve babası kendisini bu adla çağırırlardı. Fakat akrabaları onu Umm'u Salmeh veya lakabı olan Zekiye adlarıyla çağırırlardı. Tahire 1233 Hicri senesinde¹ doğdu. Bu, Hz.Bahau'llah'ın doğdukları aynı senedir. Onun şahadet hikayesini bu şekilde özetledik. Belki ilerde, başkaları onun hayat hikayesini araştırıp mükemmel bir şekilde kaydedecekler ve onun vatanına ve vatandaşlarına yaptığı hizmetleri teferruatıyla anlatacaklardır. İleride, bu emrin salikleri, onun davranışlarını örnek tutmalı, onun yazdığı eserleri derleyip toplamalı ve onun adını ebediyete kadar yaşatmalıdırlar.

Aynı sene içinde, şehit düşen başka birisi de Hz.Bâb'ın kâtibi olan Seyyid Hüseyin-i Yezdi idi. Bu şahıs, Makû ve Çehrik zindanlarında Hz.Bâb ile birlikte hapisti ve Hz.Bâb'ın Emri hakkında çok fazla bir bilgiye sahipti. Hz.Bâb, Yahya Ezel'e yazdıkları bir risalede, onu Emir hakkında bilmediği bir şeyi Kâtip Seyyid Hüseyin'den sormasına vazifelendirmişlerdi. Hz.Bâb'ın şahadet gününde, serbest kalan Kâtip, kendisinin de Hak yolunda, can vereceği günü beklemeye başlamıştı. Acı hâdiselerini anlatmaya çalıştığımız bu senede kâtip de yakalandı ve Siyah Çal zindanına kapatıldı. Hz.Bahau'llah her ay, onun ihtiyacı olan masraflarını ve eşyayı kendisine gönderirlerdi. Onun şahadet hikayesinin özeti şöyle; Tahire'nin katili olan Aziz Han-ı Serdar, Hz.Bâb'ın kâtibini de öldürdü.

Hz.Bahau'llah'la birlikte Siyah Çal'da hapsedilenlerin hikayesini, Hz.Bahau'llah şöyle anlatmışlardır.

O senede şehit olanlar, benimle birlikte Siyah Çal'da hapsedilmişlerdi. Bu hapisanenin havası son derece ağır ve pis kokuluymdu. Yerler rutubetli, böceklerle dolu olup, gün ışığından tamamen mahrumdu. Bizim hepimizi bir araya getirip, ayaklarımıza ve boyunlarımıza zincir vurdular. Biz, iki sıra halinde karşı karşıya oturmuştuk. Her gece sabaha karşı bir cümleyi okuyup yüksek sesle tekrarlardık. İlk sıra (Allah bana her şeyden yeterlidir) der ve ikinci

---

¹ 1817-18 Miladi

NEBİL TARİHİ

sıra (Allah kendine sığınanları korur) diye cevap verirlerdi. Hapishane, saraya yakındı. Hapislilerin sesini duyan Şah, korkuyla: "Bu ses nereden ve nasıl geliyor?" diye soruyordu. Kendisine: "Bu hapiste bulunan Bâbilerin sesidir" diye cevap veriyordu.

Bir gün Şah, bize yemek olarak bir miktar kebab gönderdi. Herkes yemek için bizim izin vermemizi bekliyordu. Biz ise, kimsenin bu yemeye dokunmamasını söyledik. Seyyid Hüseyin Komiden başka herkes itaat etti. Gardiyanlar buna çok sevindiler ve bizim kabul etmediğimiz yemeği, kendileri yediler.

Her gün memurlar bizim hücreye gelip, sahabelerden birini adı ve şanı ile çağırıp, şehit etmeye götürürlerdi. Adları okunanlar, zincirden kurtulunca yanımıza gelip vedalaşıyorlardı. Biz de onların, öteki dünyada rahata kavuşacaklarını ve Allah'ın rahmetine uğrayacaklarını müjdeliyorduk. Sonra sırayla diğer arkadaşlarla vedalaşıp şahadet meydanına koşarlardı. Sonradan memurlar her birinin şahadet hikayesini bize anlatırlardı. Herkes mesuttu ve Allah'a yönelmekten alıkoymazdı. Bir gece sabaha karşı, Kazemeyn'den bizi ziyaret etmek üzere Tahran'a gelmiş; o arada yakalanıp Siyah Çal zindanına kapatılmış ve bizimle beraber aynı zincire vurulmuş olan Abdul Vehhab-ı Şîrâzi uykudan uyandı ve gördüğü rüyayı şöyle anlattı: "Rüyamda nurlu ve sonsuz bir uzaydayım ve istediğim tarafa rahatça uçabiliyorum." Rüyasını şöyle yorumladık: "Bu demektir ki, bu gün seni şehit edecekler. Zorluklara karşı yılm ve sabırlı ol." Çok sevindi. Bir kaç saat sonra cellat geldi, zinciri boynundan aldı. Abdul Vehhap herkesle vedalaştı ve sonra bizim yanımıza gelerek, bizi kucağına aldı ve bağrına bastı. Yüzünde herhangi bir heyecan ve huzursuzluk gözükmüyordu. Kendisine, sabırlı ve cesur olmasını tembih ettik ve gitti. Sonra cellat onun nasıl bir cesaretle ölüme koştuğunu anlattı. Hz.Bâb'ın sahabelerinin bu dereceye kadar iman sahibi oldukları için Allah'a şükrettik.

Bunca masum insanın ölümü bile, Şah'ın annesinin kin ateşini söndürmeye yetmedi. Devamlı bağırıp çağırıyor ve sarayın ileri gelenlerini Hz.Bahauallah-ı öldürmeye teşvik ediyordu. Ona göre, Şah'a suikast olayında asıl suçlu Hz.Bahauallah idi ve başkaları

ŞAH'A YAPILAN SUİKAST VE KURTULMASI

bu işte vasıta olarak kullanılmıştı. "Bahauallah ölmeden benim için rahat olmaz ve memleket huzura kavuşmaz" deyip ısrar ediyordu.

Şah'ın annesi, bütün bu kıskırtmalara rağmen isteğine erişemedi. Hz. Bahauallah ise, hapisten kurtularak yüce ve mânevî bir mevkie yükseldiler.

Hükümetin memurları, bu arada Hz. Bâb'a iman edenleri aramaya başlamışlardı. Süleyman Han'ın hizmetçisi olan ve kendisi de bu Emre iman etmiş Abbas adındaki bir genci kandırarak, hükümet adamları ile birlikte sokaklarda dolaşp, Bâb'a iman etmiş olanları kendilerine göstermeye mecbur etmişlerdi. Bu işe boyun eğmekten başka bir çare görmeyen Abbas, memurlarla birlikte sokağa çıkıyor fakat asıl Bâbilerin yerine, yoldan geçenleri gösteriyordu. Gösterilen şahıslar, her şeyden habersiz olarak yakalanıp hükümet konağına götürülüyordu. Ancak Bâbi olmadıklarından, bu işle ilgili olmadıklarını itiraf edip ceza olarak bir miktar para ödedikten sonra, kurtuluyorlardı. Gittikçe iş büyüdü ve memurlar, zengin bildikleri kimseleri Abbas'a göstererek, onu Bâbi olarak tanıtmalarını isterlerdi. Abbas karşı koymaya çalışsa bile onu bu işe zorlardı ve bu şekilde oldukça iyi para elde ederlerdi.

Şah'ın annesi, Hz. Bahauallah'ın öldürülmesi için fazlaca ısrar ettiğinden, Abbas'ı bir kaç defa da Siyah Çal hapishanesine götürerek, Hz. Bahauallah'ın huzuruna çıkardılar ve kendilerini tanıyıp tanımadığını sordular. Her seferinde de, Abbas Hz. Bahauallah'a biraz baktıktan sonra "Bu şahsı hiç görmedim ve tanımıyorum" derdi.

Bundan fayda görmeyen düşmanlar, birkaç defa Hz. Bahauallah'ın evinden getirilen yemeğine zehir katarak, kendilerini bu şekilde öldürmek istediler. Fakat zehir Hz. Bahauallah'ı öldürmedi, ancak zayıf düşmelerine sebep oldu. Hz. Bahauallah'ı öldüremeyince, bu sefer Şah'ın annesini sevindirmek için, Şah'a suikast olayında asıl suçlu olarak Şeyh Ali'yi Azim'i göstermeye çalıştılar ve bunun üzerine onu büyük bir azap içinde şehit ettiler.

Uzaktan uzağa Hz. Bahauallah'ın durumu ile ilgilenen Rus Konsolosu, bu sıkıntılı durum karşısında, Sadrı Azama sert bir

NEBİL TARİHİ

mesaj göndererek, Hz.Bahaullah hakkında, kendisinin göndereceği bir delege huzurunda etraflıca bir soruşturmanın yapılmasını ve netice yazılı olarak kaydedilip, bu değerli tutuklu hakkında son bir hükme varılmasını istedi. Sadrazam, konsolosun habercisine, bir an evvel bu işin halledileceğini söz verdi. Bunun üzerine, ilk fırsatta, Rus konsolosunun delegesi, Hacibu Devle ve İran devletinin delegesiyle birlikte Siyah Çal'a gittiler. Önce Cenab-ı Azim'i çağırarak, Şah'a suikast olayında asıl suçlunun ve liderin kim olduğunu sordular. Cenab-ı Azim şöyle cevap verdi: "Bâbilerin lideri, Tebriz'de kurşuna dizdiğiniz Seyyid-i Bâb idi. Ben ise çoktan Bâb'ın intikamını almayı plânlıyordum. Asıl suçlu benim, Şah'ı attan indiren Sadık'ı Tebrizi, bir pastacı kalfasından başka bir şey değildi. İki seneden beri, yanımda çalışırdı. O da sevgili mevlâsının öcünü almak istedi fakat başaramadı." İtirafı duyan delegeler, hemen bunu kaydederek, Mirza Ağa Han'a bildirdiler ve nihayet Hz.Bahaullah, hapisten kurtuldular. Cenab-ı Azim, ölüm fetvasını vermeleri için, hocalara teslim edildi. Bütün hocalar buna fetva verdiler. Ancak, İman Cuma bu işte tereddüt gösteriyordu. Muharrem ayı yaklaştığı için, Hacibud Devle hocalardan, bu işe bir an evvel karar vermelerini istedi. Bir gün Hacibud devle hocaları ve İmam Cumayı bir toplantıya çağırdı. Azim'i de hazır bulundurdu. İmam Cuma, hâlâ fetva vermekte tereddütlü idi, fakat Hacibud Devle, hile ile onu kandırdı ve fetvayı aldı. Bunun üzerine önce kana susamış bir Seyyid elindeki bastonu hızla Cenab-ı Azim'in kafasına indirdi, arkasından halk taş ve sopalarla üzerine yürüdüler ve nihayet hançer ve kılıçla vücudunu parça parça ettiler.

Bu hadiseden sonra, Hz.Bahaullah iftirallardan kurtularak hapisten çıktılar. Bu olayda canlarını kaybedenlerden birisi de Hacı Mirza Câni-yi Kâşâni idi. Sadrazam onun idamını istemediği için memurlar onu gizlice öldürdüler. Nasreddin Şah, Hz.Bahaullah'ın Mazenderan'daki bütün varlığını zaptetti. Her tarafta bulunan Bâbiler büyük sıkıntılara düştüler. Bu arada Mazenderan'ın Nur bölgesinde, Muhammed Taki Han ve Abdul Vehhap adında iki Bâbi şehit edildiler. Düşmanlar çeşitli entrikalarıyla, Şah'ın öfkesini, hapisten yeni kurtulmuş Hz.Bahaullah'ın üzerine

ŞAH'A YAPILAN SUİKAST VE KURTULMASI

topladılar. Bu düşmanlar, Mirza Yahya'nın cehaletinden faydalanarak onu büyük mevkilere ulaştırmakla kandırdılar ve onun yardımıyla, her gün Hz.Bahaullah hakkında dehşetli haberler saraya götürürlerdi. Öfkelenen Şah ise, memleketin emniyetinde gevşek davrandığı ve bu kargaşalığı ortadan kaldıramadığı için, büyük vezire çattı. Buna üzülen Sadrazam, Şah'ın bütün emirlerini yerine getirmeye karar verdi ve Şah'ın fermanı üzerine, Ali Han'ı Şahseven komutanlığında, Şahseven askerlerinden büyük bir orduyu, Nur bölgesine ve Hz.Bahaullah'ın evi bulunan Takor kasabasına gönderdi. Bu ordunun başına da amcasının oğlu olan Mirza Abu Talib'i getirdi. Mirza Abu Talip, aynı zamanda, Hz.Bahaullah'ın üvey kardeşi olan mirza Hasan'ın kayınbiraderi idi. Sadrazam, Mirza Abu Talib'e, oranın halkına iyi davranmasını ve kardeşi ile eniştesini sıkıntıya düşürmemesini tembih etti. Ayrıca gizlice Hüseyin Ali Han'ı da onun aşırı hareketlerini önlemesine memur etti. Takor'a gelen Mirza Abu Talip, büyük vezirin bütün tembihlerine rağmen, yağmaya emir verdi. Hüseyin Ali Han ve eniştesi olan Mirza Hasan'ın önlemleri de faydasız kaldı. Mirza Abu Talip, Şah'ın kendisine bütün erkekleri öldürerek kadınları esir almasını ve kasabayı yerle bir etmesi için emir verdiğini, ancak Mirza Hasan'ın evine sığınacak kadınları, koruyacağını söylüyordu. Bunun üzerine Takor halkı evlerini terk ederek dağa kaçtılar. Mirza Abu Talip yağmaya emir verdi. Hz.Bahaullah'ın evini yıktı, bütün kıymetli eşyaları yağma etti. Götürülmesi mümkün olmayan eşyaları da kırıp döktü. Sonra halkın evlerini yağma ederek, en sonunda her yeri ateşe verdi ve bütün kasabayı yerle bir etti. Mirza Abu Talip, başka esir alacak kimseyi bulamayınca, etrafı aramaya başladı. Kaçmaya muvaffak olamayan bazı çobanlar ve ihtiyarları yakalayarak bazılarını kurşuna dizdi ve tekrar aramaya başladı. Aramakla görevlendirilen memurlar, bir çeşmenin başında silah parladığını gördüler. Yaklaşınca uyuyan iki kişiye rastladılar ve onlara ateş açtılar. Abdul Vehhap adında birinci şahıs derhal öldü. Muhammed Taki Han adındaki ikinci şahıs ise ağır yaralandı. Mirza Abu Talip bu yaralıyı tedavi altına almalarını istedi. Onu Tahran'a götürerek, böyle cesur birini yakaladığı için iftihar

NEBİL TARİHİ

edecekti. Fakat istediğini elde edemedi, çünkü yaralı esir, iki gün sonra öldü. Az sayıda olan diğer esirler ise, Tahran Siyah Çal'ında hapsedilerek zincire vuruldular. Hapisliler arasında bulunan Molla Ali Baba da, diğerleri ile beraber bu kötü şartlara dayanamayarak öldüler.

Bir sene sonra Mirza Abu Talip vebaya yakalandı. Onu Şemiran'a götürdüler, akrabalarından hiç kimse ona yaklaşmıyordu. Bu arada yalnız Mirza Hasan ona bakmaya devam etti. Nur'un yağma olayında, kendisinden çok hakaret gördüğü halde, hastalığın da onu bırakmadı. Bir gün Sadrazam onu ziyarete geldi. Yanında Mirza Hasan'dan başka kimseyi görmedi. Mirza Abu Talip nihayet yaptıklarına pişman olarak öldü.

Tahran ve Mazenderan olayları, bütün memlekete baştan başa yayıldı ve bilhassa Yezd ve Neyriz'de son haddini buldu. Şah'ı memnun etmek ve bolca para elde etmek için, hükümet memurları, rastladıkları herkesi Bâbilikle itham eder ve para cezasına çarptırılırdı. Bu arada en çetin olaylar Neyriz'de kendini gösteriyordu. Bu şehirde Mirza Ali adında bir genç yaşıyordu. Bu genç, fakirlere ve bilhassa Vahid zamanında çıkan kargaşalıklar esnasında şehit düşenlerin aileleriyle çok ilgilenirdi. Her gece bir miktar yiyecek alıp, fakir ahabplara dağıtırdı. Bir ara, hâlâ Neyriz'de bulunan Zeynul Abidin Han'dan intikam almak için, bir kaç arkadaşla birleşerek, Serdar adı verdikleri Mirza Ali ile birlikte hamamda Zeynul Abidin Han'a hücum ederek işini bitirdiler. Zeynul Abidin'in karısı, kocasının intikamını almak için, yeni olarak Neyriz hükümetine getirilen mirza Naim'e baş vurarak, bu işi yaptığı takdirde, elinde bulunan bütün mücevherler ve mülkünü kendisine vereceğine söz verdi. Bunun üzerine Şiraz'da bulunan Mirza Naim, Neyriz'e gelerek bir kaç kişiyi yakaladı, birkaç kişiyi de öldürdükten sonra durumu Şah'a rapor etti. Şah bu işe memnun olarak kendisini teşvik etti ve esirleri Tahran'a göndermesini istedi.

Bütün teferruatı anlatmak istemiyorum. Okuyucularıma, Mirza Sefi-i Neyrizi'nin yazdığı tarih kitabını okumalarını tavsiye ediyorum. Özet olarak anlatacağım. Yüz sekiz kadar esir ve bu sayıya yakın, yaralılar, Tahran'a gönderildi. Fakat bunlardan ancak

ŞAH'A YAPILAN SUİKAST VE KURTULMASI

28 kişi Tahran'a varabildi. Bunlardan 15 kişi başkente gelir gelmez hemen idam edildi ve gerisi hapse atıldı. İki sene sonra, hapisten çıkanlardan bir kaç kişi de memleketlerine dönerken, yolda öldüler.

Şiraz'da da Tahmasb Mirza, Bâbilerden çok sayıda kimseyi öldürdü. Bunlardan iki yüz kişinin başını keserek, mızraklara taktı ve Tahran'a gönderdi. Âbâde'ye varıldığında, Şah'ın emriyle başları orada gömdüler. Yakalanan 600 kadından 300'ü Neyriz'de bırakıldı, geri kalan 300 kişi ise ikişer ikişer eğersiz atlara bindirilerek Şiraz'a götürüldü. Burada bir kısmı dayanamayarak öldü, bir kısmı ise ölmeden evvel bir kaç işkence ve azaba uğradılar. Bu kadın ve erkeklerin, inançları uğruna çektikleri azaplar anlatılmayacak kadar korkunçtur.

Birçok uğraşmalar ve alınan itiraflar neticesinde, Şah'a suikast olayında, Hz.Bahaullah'ın suçsuz olduğu ortaya çıktı. Bunun üzerine Sadrazam olan Mirza Ağa Han, Hz.Bahaullah'ı serbest bırakması için, kendi mümessili olan Hacı Ali'yi Siyah Çal'a gönderme cesaretini bulabildi. Hacı Ali, Siyah Çal'a girip de Hz.Bahaullah'ı görünce, ağlamasını tutamadı. O ağır ve pis havada, Hz.Bahaullah ayakları zincirde, boyunlarına takılan zincirin ağırlığı neticesinde açılan yaralarla, zorlukla nefes alıp veriyorlardı. Bu manzarayı gören Hacı Ali, kendini tutamayarak "Allah Mirza Ağa Han'ı kahretsin, böyle bir zulüm işleyebileceğini ve bir suçsuzu bu hale getirebileceğini hiç düşünemezdim" diye bağırdı. Sonra Hz.Bahaullah'tan, kendisinin çıkardığı abayı giyerek, o şekilde Vezirin huzuruna çıkmalarını rica etti. Fakat Hz.Bahaullah kabul etmeyerek, hapslilerin elbisesiyle vezire çıktılar. Sadrazam Hz.Bahaullah'ı görünce: "Benim öğüdümü dinleyip de Bâb'ın sevgisinden vazgeçseydiniz, bu hale gelmezsiniz" dedi. Hz.Bahaullah ta: "Sen de benim sözümü tutsaydın, memlekette bu kargaşalık çıkmazdı" diye cevap verdiler.

Bunun üzerine Sadrazam, daha önce Hz.Bahaullah'la yaptığı konuşmaları hatırladı. Utanarak: "Şimdi ne söylerseniz yaparım" dedi. Hz.Bahaullah: "Hemen bütün şehirlere haber gönder ve Bâbilere yapılan eziyet ve işkencelere bir son ver" dediler. Sadrazam bunu kabul ederek hemen bu konuda bir ferman çıkardı.

NEBİL TARİHİ

İran devleti, bir çok görüşmelerden sonra, Hz.Bahau'llah'ın bir ay zarfında İran hudutlarından dışarı çıkarak Bağdat'a gitmelerini emretti. Bu haberi duyan Rus konsolosu, Rus devletinin kendilerini ağırlayacağını söyleyerek, Hz.Bahau'llah'tan Rusya'ya gitmeleri için ricada bulundu. Fakat Hz.Bahau'llah bunu kabul etmeyerek Irak'a gitmeyi tercih ettiler. Kerbelâ dönüşlerinin dokuzuncu ayı, 1269 Hicri senesinin, Rebiyülâhır ayının ilk gününde¹ Bağdat'a yöneldiler. İran devleti mümessili ve Rus konsolosunun delegesi, Hz.Bahau'llah'ı Bağdat'a kadar geçirdiler. Bu yolculukta, Hz.Bahau'llah'ın mübarek aileleri, Hz.Abdülbaha, Cenab-ı Kelim ve Varaka'yı Ulya² da beraberlerinde bulunuyorlardı.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

---

¹ 12 Ocak 1853 Miladi

² Hz.Abdülbaha'nın kız kardeşi.